

Katholski Posol.

Ludowy časopis,

wydawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Jakub Škala.

Pjećadwacht lětnik.

492

25 - 1887

W Budyšinje.

Čištacej Smolerjec knižiciziscejeje w macjeźnym domje.

1887.

Wopšhiježo.

	Strona
Daj Bóh zbožo! Wot redaktora	1
Wjerchbiskop Robert Herzog. Wot r.	9
Njedželsta zastužba njetyje. Wot r.	10
Swjeczi Tjotralojo. Wot r.	12
Wéuscha zyma. Wot r.	13
Nowe wólby na rajchstag! Wot r.	21
Čłowječe wopory. Wot Z.	23
Dopis z kraja wólbow dla	29
Prama pokuta. Wot r.	30
Čłowječ a šchtom. Wot Z.	38
Něšto dla šhule	41
Nowy němski sejm. Wot r.	43
P. Jurij Nowak. Wot r.	49
Katholiske wuczby wo wotpuisku. Wot Rubascha	51, 61, 70, 97, 106
Nowy Zakon. Wot r.	57
Rhomanjo njeboh knjeza Nowaka. Wot r.	58
Scěšhwki nješkitta abo móc złocho swědomja. Wot T. Natušča	62
Dawki w našchim čaju. Wot Z.	69
Nowy cychwiniski zakon w Pruskej. Wot r.	77, 85
Za měšac Meju. Wot Rubascha	78
P. dr. theol. Khrystofomus Eiselt. Wot r.	80
Rowodženja we Łužicy. Wot r.	87
Swjatocžna biskopška swjeczižna cyrkwie. Wot r.	93
Rój. Wot Krala	99
Nješahluj na předomanju. Wot r.	100
Při swjećenju cyrkwie w Bačonju. Wot Warta	105
Duška, plódná zahrada. Wot Krala	107
Swjećenjo cyrkwie w Waczonju. Wot r.	113
Nad wěžu Waczonškeje cyrkwie. Wot —	117
Swj. Bonifacijowe tšwarštwo w Sakskej. Wot r.	119
Damžowny jubilej. Wot r.	125
P. Jakub Gur. Wot Hórnika	126
Džeczom jěd! Wot +	128
Ważny list swjatocho wótca. Wot r.	133
Małe swjate dnj. Wot r.	134
Cyrkwinske rjady a njedostatk duchownych. Wot r.	141
Wjacław Štulec. Wot r.	142
Wo spoczatku a kóncu (?) žwady dla małych swjatych dnjow w Njebjelčanskej wofadže.	
Wot Rubascha	149
Dopis z Kamjenca	152
Zapozždžene „časadožč“. Wot Sporuška	153
Šišeče něšto wo wotpuškach. Wot Rubascha	154
Katholiska hlowna zhromadžižna w Trieru. Wot r.	161
Statistika sakskich katolikow. Wot Krala sen.	163, 174
Róžowc a jeho wotpuški. Wot r.	169
Moje pucžowanjo. Wot r.	171, 184, 195, 201, 211, 225
Wólba pšched durjem! Wot r.	181
Bratštwo swj. róžowca. Wot r.	182
Katholiska cyrkej w Indiskej. Wot Krala jun.	193
Wo wotpuškach. Porjedžny dodawč wot r.	197
Biskop Káš. Wot Krala jun.	209
25 lét! Wot r.	221
Wo nowej železnich. Wot r.	223
Wišelečžižny	7, 47, 66, 112, 139, 146, 159, 191, 208
Łucjlane tščešći. Wot Rubascha	132, 140, 148

3 Ružich a Saksteje

3 cytoho swěta

Naležnosće našoho towarstwa.

Dary za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baconju

„ za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach

Dopisy a krotšce rozmołwjenja w někotrych cziłach.

Nowočisłki.

} tajne rubriki.

Přichipoloženy bě t 4. cziłsu Pastyřski list knjeza biskopa dr. Franca Bernerta. Přeho-
ložt wot Hörnita; t 6. cziłsu Wozjewjenje „Nowoho Zakonja“.

Wšchispomnjenje.

3 tutym cziłtom je „Katholski Posol“ swoj 25. lětnik dokonjał. Směny
drje so nadzijeć, zo su našci lubi cžitarjo tak trochu spokojom byli z tym, štož
smy jim podawali. 3 najmjeńšha liczba jeho wotebjerarjow je sterje pšchirostka
džyli wotewžala.

Nastawki do tohole lětnika su pódla redaktora 9 spisaczerjo podawali:
ff. farar Hörnik, administrator T. Natusch, kapłanojo Kubasch a Bart,
wuczerjo Kral sen., Wjenka a Rězał, theolog Kral jun. a Holka. 3 nastam-
kami běšce redaktor w minjenym lěće mjenje podpjerowany džyli předy. —
Dopisy do wšchelakich rubrikow su stali: ff. fararjo Hörnik, Herrmann,
Duczman, Jan Nowak a August Nowak w Radebergu, administrator
T. Natusch, kapłanojo Wencel Toischer w Mar.-Racžicach, Kubasch, Rězał,
Bjedrich, admin. Zur, wuczerjo Kral sen., Hascha a Symank, literat
J. B. Schotta, zaposłanc Michal Kofka, theolog Kral jun. a Holka w Prahy,
Jakub Kofka a M. Wawrik w Khróšcicach, Bryl w St. Cyhelnicy, Bjarisch
w Pškecach a Kubasch w Rhasowje. Kaž kóždy widzi, so žadyn dopis njeza-
czišnje, kiž ma podpismo a kiž runje cyle pšhecžiwu duchej a wotpohladanju
našchoho časopisa njeje. To njech wšchitkich, kotřiz někał pisacz zamóža, pohnuje,
zo nam powjeseće (so rozemi wěrne!) šczelu, hdyž je hdyže šcho wažnišce so stalo.
Našch časopis je žyromadny list towarstwa šš. Cyrilla a Methodija. — Wšchitkim
sobudželaczerjam wuprajamy wutrobny džak.

Šłownu expeditiju Posola je tež w tutym lěće tačantski zwónt t. Jakub
Wjenka jara porjadnje a dobrocžiwje wobstaral. Kašta je to wažna pomoc za
našch časopis, to redakcija najlěpje wě, dolež liczba wšchelakich pošyłkow sterje
pšchibjera hač wotebjera; za lěto wjac hač 1700 wšchelakich pošyłkow (paketow),
kóždy ze swojim napismom: to zaweseće njeje snadna wěc. Tohodla so tež
t. Wjency z wutrobu džakujemy za jeho pomoc. W jenotliwych wosadach su
„K. Posol“ rozdželeli a pjenjezne pšchinoshki dobrocžiwje podawali: w Khróšcicach
ff. kapłanaj Schotta a Rězał a pšchekupc Domanja, we Wotrowje t. farar Herrmann,
w Marijnej Hwěždze ff. PP. Vincenc a Lawrenc a poselnik Lehmann, w Rjebjel-
cžicach t. kapłan Kubasch, kłamar Kubasch a Schwejda, w Kamjencu t. farar Nowak
a pšchekupc Lösch, w Róžencze t. administrator Natusch, w Kalbicach t. kapłan
Bjedrich, w Kulowje po smjerczi t. adm. Nowaka Jana Matijeshfec, w Radworju
ff. adm. Bart a Zur, w Baczonju t. kubler Schewczik a w Zběři t. Czorlich.
Smy pšchewědczeni, zo su hišćeže družyn, kotřiz su za Posol džělali a so próco-
wali jomu nowych wotebjerarjow dobyć, jenotliwe cziłka roznošchowacz a pšchi-
noschki nam podawacz. Wšchem, wšchem z cykej wutrobu so džakujemy: Zapłacz
Bóh tón Knjez!

Swojim lubym sobudželaczerjam, expeditoram, dobroczerjam, pšhecželam a
cžitarjam pšhejemy zbóžne swjate dny. Na zashwidzenjo w nowym lěće!

Budyšcin, 17. decembra 1887.

Redakcija „Katholského Posola“.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařui
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Ludowy časopis.

Wudawaný wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 1.

1. januara 1887.

Lětník 25.

Daj Bóh zbožo!

Takle je na přenim dnju minjenych lět „Katholicki Posol“ swojich lubnych čítarjow postrowjał, tak jim tež džensa zas pschiwowa: Daj Bóh zbožo!

Hdyž loni „Posol“ na nowe lěto lubnych Serbow witašče, tehdom je někotryžkuli so prashał: „Šhto težto tele lěto nam pschinjese?“ — Wěšče džěn to hrózbne wěšćčzene lěto 1886! — Posol je 1. januara 1886 wotmołwił: „To wone pschinjese, šhtož kóžde lěto: nješćónčnu lubosć, dobroćiwosć a smilnosć božu.“ Nětk, hdyž je lěto dofonjane a smy hižo do nowoho zastupili, móžemy pruhowac, hačž so tajke wotmołwjenje dopielniło njeje. Wšchitcy wěmy, zo z tamnych hrozacych, bojaznych wěšćčzenjow so nicžo stało njeje. Tež lěto 1886 běšče, kažtež kóžde druhe lěto. Wulkich njezbožow je so skerje w pschědšadzacych lětach wjac stało, dyžli w zańdženym: žana wulka wójna njeje wudyrila, žane wulcotne zemjerženje a t. d. njeje zemju zapusćilo. Mjenišče, na měšta wobnjezowane njezboža a thorošće pobeńdu zemju drje kóžde lěto. Poslednej tydženjaj tutoho lěta drje staj z wulkim sněhom wšchelatu šchodu nacžiniłoj, tež něcotromu pschěšwatanu smjercž pschinjěštoj, zo pak by so lěto njezbožowne mjenowacž mohło, njebudže ničto wobkrucžecž chcycž. — Zač dha widžicž z woczomaj, šhto na tajkich a podobnych wěšćčzenjach je.

Tuž z počnej doměru na Boha a jeho wótcowke wjedženjo nastupujemy zas nowe lěto. Bóh zdžerž wšchitkich we swojej hnadžě a lubosći! Nječ lubosć a pschězjenosć knježi mjez našchim ludom a nječ zdžerži a haji so dobre kšchescžanske waschńjo našchich wótcow tež w tutym lěcže. Hdyž je Bóh z nami a za nas, šchtó budže pschecžiwu nam? Dónž budža Serbja za přenju naležnosć swojoho žiwjenja, za najwjěšchu starosć bohaborjosć stajecž, njebudže strach wo jich pschichod. Přecž tohodla ze wšchěm, šhtož njeje wopravdže kšchescžanske, šhtož njeje serbske! — Nječ we wšchěch swójbach knježi mandželsta swěra a lubosć, dobroćiwa scžerpnosć, swědomite wo-

czechnjeno doměrjenych džěczi; njech ženje njewustanu džěczi schtwórtu kaznju božu swědomicze dopjelnicz czeječuju a poslušajo swojich staršich hafo naměstnikow božich; njech našchi mlodžency swoju czeječ pytaja we wšchěch dobrych poczinkach a nic we prózdnoscach, njech našche knježny so wuznamjenjeja we njewinowatosczi a póccziwosczi, a nic we wysche, kotraž zańdže kaž dym. To je, schtóž našchim czitarjam, schtóž wšchěm lubym Serbam dženja pschejemy. Z tym tež sobu mēnimy to, schtóž je za tutón čas trěbne, pschetóž „tym, kotřiz Boha lubuju, služa wschitke wěcy k dobromu“.

Nasch „Posol“ nastupuje z tutym czislom swój 25. lětnik! To je rjana staroba za našch čas, w kotrymž hižo poczinaja 10lětnje jubileje swjećiciz, to je hišcěže rjeišcha staroba za nowiny, we kotrychž je wjele pscheměnenja a mało staroby. Tutón lětnik ma potajkim slěborny bycz. To njechamy zabycz, ale budžemy so prócowacz, zo jón prawje wužitny, prawje zajimawy našchim czitarjam pschihotujemy. Budže so nam tak za zło mēcž móč, zo swojich czeječnych sobudžělaczerjom a wschitkich, kotřiz to móhli bycz, podwolnje prošmy, zo chcyli naš tež w tutym lěcze prawje pilnje podpjeracz? Budže so nam schtó džiwacz, zo tak naležnje wo dopisy wažnišich podawtow z jenotliwych wosadow a wšow prošmy? — Slěborny pak njech je tutón lětnik tež, schtóž czitarjom nastupa. Liczba wotebérarjom „Posola“ njeje so pomjenišchifa, skerje pschisporika. A tola je hišcěže tójschtó serbskich domow, hdžěž móht za „Katholskim Posolom“ so podarmo praschecz. Tajkim domam a jich domjacym pschejemy, zo bychu Posol czitali — wschaf w krótkim czaju tomu pschiwotnu, hdy by tež trjebaj z woprědka so trochu hacziło, kaž praja — a naležnosczam našchoho towarštwa pschejemy, zo bychu czitarjo snadny pschinoscht za njón dobrocziwje płaczili. Wschaf našche towarštwo njeje jeno za Posol, ale tež za wudawanjo druhich spomoznych knihi. K tajkomu wudawanju pak su wjetšche pjenježne wuložki trěbne. Te dyrbja so z czjstoho dobytkta bracz, tón pak budže potom wjetšchi, hdžž so liczba wotebérarjom Posola hišcěže pschispori. Tak cyle z czjcha trochu pscheradzamy, zo so wjetšcha kniha na wudaczo pschihotuje, kotraž budže za sobustawy z wosebitym wuloženjom na pschedani. A to wscho za lětnje 1 m. 50 p.! Schtóž tohodla nowoho abonenta na nowe lěto dobudže, czini so zaslužbny za cyle našche towarštwo ff. Cyrilla a Methodija.*

Tuž dha wostanimy sebi swěrní, spisarjo, dopisowarjo, expeditorojo, czitarjo a pscheczelojo wschitcy tež w nowym lěcze. Zawdajmy sebi rucy z nutrynym, pobožnym pschenjom: **Daj Bóh zbožo na nowe lěto!**

Budž kšwaleny Jezus Khrystus!

W Budyschinje, 1. januara 1887.

Redakcija „Katholskoho Posola“.

* Dobry pscheczěl, křiz na nowe Posol sřazuje, nam mjez druhim pisa: „Ze to hanjenjo a praschenjo, ma-li Posol pschincz a tu hišcěže njeje, a pschitndže-li stōnczujne, potom je torhańca wo njón, zo by wěšcže na tyjac kusow byl, hdy by tak kruty njebyl! Pschejemy jomu najwutrobnishe »Daj Bóh zbožo« na te nowe lěto, zo bychu wschudžom w Serbach tak za nim žadali, kaž my tudy w cuzbje, abo hišcěže bóle.“ — Dubozny džak za tajtu lubočž. Z chylj wutrobu pschejemy zas: »Daj Bóh zbožo!«

Red.

3 Łuczich a Sakskeje.

3 Budyſchina. Też lěta je w tudomnych katholicich ſchulach wobradzenjo za khude džěczi wjele radosće pſchihotowało. W tachantſkej ſchuli wotbu ſo wobradzenjo ſchtwórtk do hód popołdnju w 2 hodž. we wulkej ſali a běſhe tón krócz jara ſwjatocžne, dolež běchu ſo lěta tež ſchułſki rada knjez inſpektor dr. Wild a tudomni duchowni wſchitcy hač na knjeza kantora ſchoku, kiž bě z khorowatoſczu zadžewany, pódla zhromadžiłi, tež bě tójschto wopytomarijom z měſta pſchitomnych. Wſchi ſwjatocžnoſczi wotmenjachu ſo po zawodnym kěrluſchu a wuſtojnej ryczi k. direktora Dienſta ſpěwy a deklamacije džěczi, kotrež ſebi wulke pſchipóznaczo dobychu; wosebje ſpěw móže ſo wuběrnj mjenowadž. Na 140 džěczi ſo z darami, wſchelatej draſtu a rjanym woſuſchkom wobdari. — Po tutym wobradzenju ſežěhowaſche druhe za 60 tudomnych khudych žónſkich, kotrymž bě katholicke towařſtwo žónſkich trěbne ſrědky namdało, zo by jim hodowne wjeſelo pſchihotowało. Zaſ mejeſche k. direktor Dienſt hačo duchowny wjednik tutoho towařſtwa mócnje pohnumacu rycž, po kotrežž ſo zhromadženym khudym dary rozdžělichu. — Woži džen popołdnju běſche hodowna ſwjatocžnoſcz z Hajnicach. Najebadž hrozne wjedro a wyſoko naměta a zawěte pučže bě tola kapala poľna džěczi a dorofčzenych, hdyž w 4 hodž. ſo nyschpor z předowanjom zapoczja. Po nyschporje bě wobradzenjo. Wulki a rjany ſchtom bě ſo tón krócz w kapali poſtajił a zaſwěcził, dolež je pódlaſta ſchułſka iſtwa za tajku ſwjatocžnoſcz pſchi nětcziſchej licžbje džěczi pſchemała. Běſche džen 73 džěczi, kotrymž mejeſche ſo tudy wobradžeczi! Mjez nimi je jich tójschto, kotrymž tež najnužniſcha draſta pobrachuje. Z pſchinoſchkami wſchelaticch dobroczerjom z Hajnic a wokoľnoſcže kaž tež z Budyſchina běſche móžno, kóždomu džěcžu wužitnu draſtu a tež mały hodowny woſuſchł wobradžicž; tež do najkhuďſcheje iſtwiczi je ſo tón wječžor wutrobna wjelekoſcz namakała. — Tež w Lubiju je ſo z wjeſſcha khudym katholickim džěczom (je jich 27) bjez wosebiteje ſwjatocžnoſcže lěta bohatscho dyžli prjedy wobradžecž moħło. — W tudomnej katholickej towařſchnicy běſche hodowny ſwjedžen druhi džen, na ſwj. Schczěpana, wječžor w 7 hodž. We rumnej ſali bě ſo hač do 7 hodž. pódla tudomnych katholicich rjemjeſnikow wjele tudomnych wobhyderjom a něschto hojczzi ze juſodnych wſjom zhromadžiło. Kaž hižo wjac lět ſo tež lěta žiwe wobrazy pſchědſtajachu. Bě jich 6: 1. Sózef wukładuje Jarawnej joho ſony; 2. Narod Žezusowy; 3. Žezus a Mikodemus; 4. Zhubjenz ſyn; 5. Sandžel wumodzi ſwjatoho Bětra z jaſtwa a 6. ſwjaty Woſczjan. Kóždy wobraz pſchihotowaſche k. wuczer Löbmann z pſchědnoſchkom a pſchěmodžachu ſpěwarjo z pſchihódnyim ſpěwom; wſcho je ſo jara ſpodobalo. Na to ſo mócnj hodowny ſchtom zezawěczja a wſchitcy pſchitomni wuſpěwachu lubozny kěrluſch „Stille Nacht“. Wſchi wjeſoľym bjeſadowanju pſchitomnych ſežěhowaſche dale wuloſowanjo hodownych darow za jobuſtawy towařſtwa a pſchěadžowanjo hodownoho ſchtoma.

— W ſali tudomneje tachantſkeje ſchule mejeſche 13. decembra budyſchſki cäcilianſki cyrkwiny khór ſwój 3. załoženſki ſwjedžen, kotryž tež knjez ſenior Kucanz, protektor tutoho towařſtwa, a k. direktor Dienſt, katechet Kummer a kaplan Zur ze ſwojim wopytom počezělichu. Po zawodnym kěrluſchu mejeſche duchowny najwedmar towařſtwa kaplan Stala ſwjedženſku rycž, po kotrežž tachantſki wuczer k. Engler, załožer a huďžbny wjednik Cäcilinoho towařſtwa, lětnu rozprawu wo joho ſkutkowanju čitaſche. Sobuſtawow ma towařſtwo w tu khwilu 47. Hač dotal je 9 miſſow nauwkio 1 wot Stehle, 1 wot Krecznera, 1 wot Piela, 1 wot Gredta, 2 wot Witta, 1 wot Viadana, 1

choralnu a 1 mot Mettenleitiera (in honorem St. Laurentii). W minjenym lécze je towarštno na wšchých njedželach a swjatyh dnach pschi božich skužbach, hromadže 68 krócz, spěwało. Wot swojoho załoženja je nětko 111 mšchow spěwało; wšchelakich gradualiow a offertoriow ma pschez 50 namuŕnjenyh. Hdryž bě polkadnik, t. pschekupc Kubic, swoju rozprawu čital a tutón přeni džěl swjedženja z kerluschom so sčónčik, zawjeseliču so pschitomni hiščcže křiwilu pschi pschistojnej zabawje. — Towarštwaj, kotrež je sebi nic jeno w Budyščinje, ale tež dale w naškej wótczinje hižo zdobne pschipožnacžo dobyło, pschejemy z wutrobu, zo by tež dale mlóadne wobstało a dale horliwje stutkowalo za wotkranjenje božich skužbow t čješči božej a t pobožnomu pohnuwanju kemšerjom. — Wulki spěw „Tšjo Kralojo“ z hudžbu a žiwymi wobrazami, kotryž bě so lonšche lěto tať spodobal, ma so tež tute lěto zas wuwjesčž a to **njedzjelu** po swjatyh Tšjoch Kralach, 9. januara, a nic na tutym swjedženju samym, kaž bě přjedy wotmnyšlene było.

— W minjenym lécze bu z našcheje wosady a z pschipožazanych měštow a wšow tudy abo w kapačy w Hajnicach abo w Lubiju kščcženyh 140 džěczi (68 hólčžkow, 72 hólčžkow); mjez nimi su jedyn krócz dwójniš; t tomu je hiščcže 7 morworodženyh; njemandželškich porodow je z čyła 20, z wjěšča wot njewosadnych. R Božomu bliđu bě we woběmaj cyrkwojomaj tudy zhromadnje 6150, w Lubiju 120 a w Hajnicach 230. Wěrowani bě ze serbskoho měščezanskocho a wjesnoho wobhydleštwa 16, a z němškoho měščezanskocho 7. Pohrjebanych bu na Miklamsčk 96 a w Minišchoncu 23 čžěkow; mjez tutymi 119 běchu 7 morworodžene; tšj čžěla buchu na druge pohrjebnišcžu pschewjezene (1 do Dštriza), za to dasčtaj so dwaj njewosadnaj t nam zahrjebadž. Mjez wšchittimi tymi w naškej knižy morwyh zapisanyymi a tudy pohrjebanyymi 112 + 3) běšče pódla 7 morworodženyh (w knižy njecžičkowanym) 57 džěczi w starobje hačž do 14 lět, dwaj mjez 14.—20. lětom; dale běchu 10 pschez 20 lět, 11 pschez 30, 11 pschez 40, 11 pschez 50, 10 pschez 60, 3 pschez 70, 5 pschez 80 lět (najstaryšji Miklamsčk Kral 85 l. 9 měj. a Gaňža Wurltona pschez 86). Mjez wotročženyymi pschez 20 lět staryymi licžimy 12 swobodnyh (nježenjenych abo njewudatych), 19 mandželškich hošpodarjom, 12 mandželškich hošpozom, 7 wudowcom a 6 wudowom.

M. H.

3 **Waczonja.** W poslednim bětlécze zańdženocho lěta džeržachu so w naškej cyrkwi zas čžasto bože skužby. Tať swjecžěšče 10. oktobra t. kaplan Rězał z Kšhróscžie, 17. a 31. t. kaplan Žur z Budyščina božu mšchu z přědowanjom. — 1. a 2. novembra mějěšče zas t. Žur bože skužby. — 7. novembra, našču kermušcu, džeržěšče t. farar Werner z Kšhróscžie božu mšchu z přědowanjom, a 8. t. cantor Šchołta z Budyščina swjatocžne requiem. — 14. mějěšče t. Rězał božu mšchu z přědowanjom a 16. božu mšchu. — 17. swjecžěšče t. dwórski přědar Potthoff z Drježdžan božu mšchu. — 21. nov. džeržěšče t. Žur, 25. a 28. t. Rězał božu mšchu z njedželškim přědowanjom. — 12. decembra mějěšče t. Rězał božu mšchu z přědowanjom. — 25. w nočy, rano a dopoldnja swjecžěšče t. Žur a 26. t. farar Werner božu mšchu, wobaj knježaj ze swjedžejškim přědowanjom. — Tež džeržadžmy w měšacu oktobru wšchědnje wječžor w 8 hodžinach pobožnosčž rózarija. — R božomu bliđu pobu w běhu zańdženocho lěta w naškej cyrkwi 701 wosobow. Wot benedictcije cyrkwie a woltarja hačž dotal su 9 měšchnich we Waczonškej cyrkwi 80 božich mšchow džerželi; a to z Budyščina t. senior Kucžank 3, cantor Šchołta 2, kaplan Škala 8, kaplan Žur 21, katechet Kummer 1; z Drježdžan t. kaplan Sibich 2 a

dwórski predař Potthoff 1; a z Khróšćic ff. farař Werner 5 a kapłan Ręzał 37. Tute liczbę dopotazują nam pschewulku lubość wylotoczyćszenych knjezow. Bóh mytuł bohacze ze swojej hnadu jich wulke wopory. Z dźakownej wutrobu nastupimy nowe lęto w frutej nadźiji a z próstwu, zo chcyła jich lubość tež w dalšchim z tajkimi dobrotami cħasto na naš spominacħ. — Njech tale woporniwocħ naš wuczi podobnu lubość, pschезjenocħ a spokoyność — pofoj pať je na zemi jenož tym cħłowjeťam, kotřiž dobreje wole su. Toħodla! S.

Z Radworja. Masħa cyrkej dostať lętušchomu boħomu dħęcħu krasnje a wumješcy zhotowany boħi narod, kotryž sebi tu hnydom, hdyž bęchu jón wohladali, njez wsħitkimi wosadnymi kħwalobne pschipoźnacħo dobu. Wustojnje zhotowany twar kóždому dość zrozemliwje pschędstaja tamne Bethlehemiske hona z nizkej hróbdźicħu, w kotrejž nomonarodźene Žęzus-dħęcħatko we žłobiku leźace swojej malej ruczy wupšchescħera za nami hręšćnikami, zo by naš něhdy wsħitkich zħromadźić moħto wokoło swojoho njebieškoħo tróna, kaź w tamnej zboźnej noch pastyrjow wokoło swojoho žłobja. Morwe drje su tute postawy, zawęścje pať hnujacy zacħiřcħę na kóždoho cħinja, kiž kędźbliwje na nje pohladuje, pschetož na jich woblicħach je derje spóznacħ, kať wulka je radość toħo cħłowjeťa, kiž je so namakať k Žęzusej. K dħatej za dobrocħerjow, kotřiž su nam tať krasne Boħe-dħęcħo wuhotowali, pschujemy z cyrkej wutrobu, zo chcyło Žęzus-dħęcħatko jich wopor z tajkim spodobanjom pschijecħ, kaź wopory swojatych tħjocħ kralow. Wutrobny dħať a zapłacħ Bóh tón Knjez wuprajimy wosebje knjezej administratorej Ž. Bartej za wobštaranjo a Radworškej wosadneje kłobocħi za składowanjo trębnych pjenjez. K—s.

Z Sukowa. Druhi swjaty dħeň hodow wotbu so we tudomnej hólczej řhuli přeňi krocħ w obradźenjo boħoho dħęcħa. řhulerjo zeňdžechu so we 5 hodź. popoľdnju we wucħeňni, hđęž so najprjedy boħoho dħęcħowny řhtom, wušħnje wot knjenje řħosařki řħařeroweje wuhotowany, zaswęcħi. Potom wuspewachu dħęcħi pod nawjedowanjom knjeza wucħerja Ĥasħe řpew: „O du hl. gnadenbringende Weihnachtszeit.“ Na to dħerźešcħe k. Vincenc hnujacu rycħ, řħto hodowny řhtoniť znamjenja, a zo maja dħęcħi z prócu a pilnoścħu lubość tych płacħicħ, kotřiž su jim tele wjeselo pschihotowali. Potom so dary rozdawachu, noħajcy wot knjenje hrabineje Ĥoensbroich z Worfleć řħtryťowane a darjene, dale wsħelake řħulskę węcħ, jabłuka a worjechi a druge drobnořtki. Wobradźenjo řkóncħi so z řerlusħom: „Budź řħwala Bohu wjeřřħnomu, zo řħhiliť a t. d.“ Psħitomni bęchu tu póďla k. Vincenca tež nowy k. kapłan řtefan, k. řħosař řħařer ze swojej knjenju mandźelskej, řħulski pschędstojicħer řruc z Bancħic a někoti řarřchi tutych dħęcħi. Njech lube Žęzus-dħęcħatko wsħęm dobrocħerjam bohacħe płacħi, řħtož su tu dħęcħom k wjeselu a wužitku darili, wosebje pať tež k. wucħerjej Ĥasħi, kotryž sebi tať Ĥusto prócu dama swojich řħulerjow zwjeselicħ, kaź wosebje hižo 21. septembra, hđęž so řħulski swjedźeň wotbu. Tež kłóřtyřske Ĥnadne knjeřstwo a kasino řtej řħudym dħęcħom hodowne dary wudźelakoħ.

W Njebiełcħanškej wosadje je so w l. 1886 narodźiko 15 dħęcħatkow; wsħitke mandźelske, njez nimi dwoje dwójniki — 9 hólcħatkow, 6 hólcħatkow; 3 z nich su bórzy po narodźe zasty wumřeťe. — Zemřeťo je jich 19, 10 dorocħzenych, 9 dħęcħatkow; 13 mužřkoħo, 6 žónřkoħo řplaha. — Wosada je potajkim wo 4 duřcħe wotewzała. — Psħipowjedanych bu 8 porow, tudy węcrowanych 6. — Do kniźki za nowy wulki woltař je so psħipilo 130 m. a wucħiňi dotalne zamoženjo z danju Ĥacħ do 31. dec. 1886: 3315 m. 30 p.; do kniźki na nowe řwjećcħo 25 m. a je w njej 237 m. 11 p. — K řwj. wo-

prawjenju pobu w naschej farškej cyrkwi 4210 wosobow. — Wulki sněh je bohužel tež z nascheje wofady wopor žadał: Rhatyrna Ryczeric abo Krawec ze Serbskich Bazlic bě so w sepjach na puczu do Ramjenca tak pschemartrowala, zo ju na Polatec horje Boža rucžka zaja. Do Ramjenca k sotje donjejena je tam, byruniz lěkač derje tróšchtował, zo tuta njemóć nicžo na sebi nima, na wječor 24. decembra wumrěła a bu nježelu w Šchpitalu pohrjebana. Tróšcht za pschibuznych pschi tak pschekhwatanej smjereči je tola, zo bu ze swjatoszczemi doma wobstarana.

3 Wischna. Za najwjenšchi zwón tudomneje cyrkwe swjatoho Wenna staj dwaj Serbaj 500 m. darikož.

3 chłoho swěta.

Němska. Nowa pschedłoha, nastupaca rozmnoženjo němstoho wójska wo 41,000 muži za čas měra, je so do hód w kommissiji, za to postajenej, wuradžowala. Pschedłoha tuteje kommissije je hrabja Ballestrem z centra. Dofelž sebi nowy zakon tajke rozmnoženjo wójska na 7 lět žada a knježerstwo njeje dopokazacž mohło, zo by to cyle nuzne było, njeje kommissija tutu pschedłohu cyle njepscheměnjenu pschijala, dofelž so rajchstag wažnoho prama na 7 lět wzdacž njemóže a dawki-dawarjo so na tak dołho wo tejsko wobcežicž njemóža. Konserwatwni a nacionalliberalni drje chceža knježerstwu cyłu požadanu liczbu na požadanu čas bjez wschoho komdženja zwolicž, tučži pak nimaja wjetšimu. Tohodla je kommissija po namjerce centra knježerstwu z tym napschecžo pschischa, zo wscho, štož tute žada, zwoli, ale jenož na tši lěta. Něto je zas hara na knježerstwej stronje, kaž by cyle němste kejžorstwo pscheradžene było. Njewě pak ništo, k čomu tak hawtuja; wschał chce kommissija a rajchstag wschitko zwolicž, dofelž rěka, zo je w tu chwilu wjetšči strach za Němsku, jenož chce rajchstag za tši lěta zas pruhowacž, hacž je tajke rozmnoženjo wójska hiščeje trěbne abo nic. Šdych wojerstwo tak hižo wjetšchu položcu wschěch dothodow pschetreba, móžeja cži, kotřiz maja dawki dawacž, z tajtim džiwanjom na jich danstu móć cyle spokojom bycž. Zo by wjetč Bismark tohodla, dofelž so pschedłoha njepscheměnjena njepschiwozmje, chcň rajchstag rozpušcžicž, so nam wěrje podobne nježda. Rajchstag so 4. januara zas žendže. — Polski zapóslanc Kantak je w starobje 63 lět wumrjel. Centrum žhubi z nim jenocho swojich najlěpschich rycznikow.

— Wječhbiskop Robert we Wrótsławju, kiž be mějacy dołho thory, je 26. decembra wumrěl. Wjac wo tym w pschichodnym czisle podamy.

— **3 Pruskeje.** Pschi poslednim ludulicženju je so w pruskim kralestwje z wuwzacjom Etsasa, kiž je z wjetšcha katolski, po wěrywuznaczu nalicžilo 18,243,587 ewangelskich, 2,480,171 lutherskich, kotřiz so tež starolutherscy mjenuja, a 378,275 reformirowanych abo kalwinistow, 9,621,624 romsko-katolskich, 1437 grichisko-katolskich, 4711 hernhutarjow, 13,022 japoštokłskich irwingianow, 22,728 baptistow, 13,943 menonitow, 3321 methodistow, quakarjow a presbiterianow, 23,918 dissidentow, to su mjenujcy: deutschkatholikojo (rongianojo a cerškianojo), swobodni wěriwi, mormonojo a tajcy, kotřiz žaneje wěry njejsu, 1372 anglikanow, 366,543 židow a 155 muhamedanow a buddhistow (indisich). Poslednišči su pohanojo.

Kr.

Italiska. Rom. Kardinal Francolini, jezuit, je wumrěl.

— Swobodny muler a zażrany nje-pscheczjel katholicsteje cyrkwie Marko Minghetti, kiž běsche w swojim času minister w Stalskej, je so pschod swojeje smjerczu hišće z Bohom wujednał a ze swjatym sakramentom poslednjoho wolijowanja a generalnej abholiciju wobštarany był. Bože pucze su nje-dofelžite; a smilnosć Boža pyta a namaka druhdy tež swojich najhóršich nje-pscheczjelow.

Boharska. Za nowoho boharskoho wjercha je Ruska Mingrelskoho wjercha (z Afisteje) postajta; Boharajo pať so kručje pscheczimo njomu zapjeraja a wobkručjeja, zo „iobranja“ tuteho ženje za wjercha nje-pschipoznaje. Dofelž je tež dansti prync Waldemar pschijeczo swojeje wólby zapowel, je nětko wofelje z pomocu Awstrije nowy kandidat postajeny a to Ferdinand z Koburga-Cohary. Tuteho pať zas Ruska pschipoznadž njecha, dofelž je wón taž cyła Koburgska swójba, kotraž je w Ruskej žiwa, katholicsti. Hdy by Awstrija kručje na tym wobstala, prynca z Koburga za boharskoho wjercha jadacz a Ruska so zapjeracz nje-pschestała, dha drje mohla wjetšcha pschefora mjez Ruskej a Awstriju zastupicž. Wójna mjez tutymaj wulkomocomaj so za jara možnu dzerži. — Nowiše powěšće nětko tež wobkručjeja, zo Ruska nowoho kandidata za boharski wjerchowiski stol, Koburgskoho prynca, wot-pofaza.

Wšhelczižny.

* Žena ruska kejžorowa wuhlada něhdy dželaczerfsku žonu na brjóžku sedjo swoje džeczo cžěhicicž. „Ach!“ zdychny sebi kejžorowa, „zo mohla tež ja tak zbožowna bjeć!“

* Žedyn kral so něhdy w promenadach pschethadžowasche, kaž to wšchědnje cžinjese. Pschi tym pytny z nazdala dweju hólcow, kotraž jara žiwje so rozmoknjejo z rukomaj machaščaj pschi tym na krala pohladujo. Wě widžecž, zo so wo něšto wadžitej, seštož krala nastupa. Za khwilu pschibliži so jedyn z hólcow ke kralej a cžaptu zejmajo woprašča so strachocžiwje: „Wodajče knježe, njeje něrno, zo wy njejsće kral.“ — „A cžohodla dha nic, wój syno?“ — „Nó tohodla — tohodla . . .“ — „Tohodla, zo na hłowje krónu nimacže“, wurazy drugi hólce spěšchnje, zo by towarškej wupomhał. „Wjacšam sebi myšli, zo maja kralojo stajnje krónu na hłowje. Ale ja wem, zo šče wy nasch dobry kral, dofelž šče na naschim wobrazu wotmofowany, kotryž je nan za dwacžy nowych kniž.“ — „Nó“, praji kral, kiž so nad hólcomaj jara wjeselese, „dofelž sy mje tak derje póżnał, njemóžu přecž, zo sym kral. Sy nětko špokojom?“ — „D haj, to sym ja wědžał“, pofkoczi hólce wšchón zbožowny. „Njeje wěrnno, zo macže krónu jenož pschi swjedženjach?“ — „Nic tak, moje džeczo“, wotmofwi kral khutnje, „moje swjate dny su runje tehdom, hdyž zabymam, zo krónu mam. Ale to ty njerozemišch. Zo pať na mnje njebyščaj zabýtoj, dam wamaj kóždomu wobraz; jenož zo tak rjany njeje kaž twój domach“, pschi tym jimaj po złotym šticzi. Wžawiši jón a wjesela dla so lědom podžakowawiši, cžerjesčtaj do wsy, z wotfelž běščaj cžetnysoj krala woblacz. C. Polit.

* Něhdy pschi towarškej zabawje pschiindžechu rycze tež na to, komu mohlo so něraške tajomstwo najwěšćiči cho doměricž. „Žharej“, praji něšto, „dofelž, by-li tón tež něšto pscheradžil, njeby jomu ništo wěrił.“

Naležnosće našoho towarštwja.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 1—15. z Budyšina: can. cap. senior Jakub Kučank, can. cap. cantor Pětr Solta, farař Michał Hórnik, direktor Józef Dienst, kapłan Jakub Skala, katechet Jurij Kummer, kapłan Mikławš Žur, registrator Jurij Banda, zwóńk Franc Jaenich, Jan Nowak za 2 exemplaraj, Mikławš Šram, Mikławš Ledźbor, Jan Bětka, August Wjerab, 16. can. Jakub Buk, prases konsistorstwa w Drježdźanach, 17. 18. z Njebjelčic: can. farař Mikławš Smoła, kapłan J. G. Kubaš, 19. kooperator Franc Čornak z Königshajna, 20. P. Anton Stojan, kapłan w Přiboři na Morawje, 21. Hańža Lipičec z Čěškec, 22. Pětr Wawrik w klóštrje hilžbjetinkow w Kadanje w Čechach, 23. Hana Rachelec z Łazka, 24. Hana Nowotnowa z Nuknicy, 25. Jan Rječek z Radworja, 26. Jan Robl z Čichońcy, 27. tach. hajnik Heinrich Kubaš ze Zdźerje, 28. Marija Rjebišowa z Baćonja, 29. Franc Gábler ze Zajdowa, 30. Jan Nowotnik z Hornjeje Boršće, 31. Pětr Delank z Podhroda, 32. Michał Rječka z Małych Bobolc, 33. Jan Kmječ z Lutowća, 34. Marija Ledźborowa z Hajnic, 35. Michał Wawrik (Skala) z Khrósćic, 36. 37. z Hórkow: Pětr Šilg, Michał Jasławsk.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 531. Jan Müller ze Słoneje Boršće, 532. 533. z Čemjeric: Mikławš Čemjera, Pětr Bjarš, 534. Jurij Rjehořk z Ralbic, 535. 536. z Njebjelčic: Bosćij Pječ, Michał Pječka, 537—540. z Pazlic: Jurij Šiman, Jakub Krawc, Pětr Kudźela, Pětr Wawrik, 541. 542. z Pěskec: Michał Kubica, Mikławš Bělk, 543. Hańža zwud. Rjehorjowa z Němskich Pazlic, 544. kapłan Jurij Libš w Drježdźanach, 545. Hana Kubicowa z Budyšina, 546. 547. z Radworja: Pětr Kurjo, Jan Pjetaš, 548. Michał Manjok z Pěskec, 549. Hana Lebzyzna z Róžanta, 550. Jurij Šwejda ze Sernjan.

Na lěto 1885 dopłaći: k. 643. Jurij Rjehořk z Ralbic.

Na lěto 1884: k. 616. Jurij Rjehořk z Ralbic.

Dobrowólne dary za towarštwjo: kk. can. cap. senior Kučank 2 m., can. cap. cantor Solta 1 m. 50 p., direktor Dienst 50 p., can. farař Smoła 1 m. 50 p., can. praeses Buk 78 p., H. Nowotnowa 20 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadźena dań wučinještej 92,847 m. 40 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: wot redakcije tydźenika „Katholisches Kirchenblatt“ w Drježdźanach w 4. štwórcłěće nahromadźene 35 m., z Budyšina 1 m., P. T. N. z R. 4 m. 50 p.

Jubilejske dary: swójba z Č. 10 m., **daleše jubilejske dary z Radwořskeje wosady** 126 m., jubilejske dary z Njebjelčic 10 m., Jurij Šiman ze S. Pazlic 3 m., z Budyšskeje wosady: njemjenowany 3 m., njemjenowana 1 m. a druha njemjenowana 50 p., njemjenowany z Baćonja 1 m., njemjenowana z Lubija 1 m., z wokołnosće Marijnej Hwězdy 5 m., njemjenowana 50 p., jena hospoza z Róžanta 10 m., ze Sernjan 1 m., jena swójba ze Sernjan 1 m. 50 p., z P. přez k. T. N. 3 m., jena holca 50 p.

Bože džěćo: Hana Pózerka z Wučkec 5 m., dwaj mandźelskej z Budyšskeje wosady 4 m.

Hromadže: 93,073 m. 90 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 9643 m. — Dale su woprowali: z Khrósćic 1 m., z Budyšina 50 p.

Jubilejske dary: swójba z Č. 5 m., z Budyšina: njemjenowanaj 2 m. a njemjenowana 7 m., z Njebjelčic 6 m., njemjenowany z Běłsec 2 m., njemjenowana z Budyšsk. wosady 1 m. a 2 mandźelskej wottam 3 m., přez k. T. 1 m.

Hromadže: 9671 m. 50 p.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Listowanjo: do Njebjelčic, Róžanta, Khasowa a Cyhelnicy: Wutrobny džak! — k. K. w Nj. Wo poslednim prašenju přinđže list. Smolerjowa mała ryńnica je cyta rozpředata; na požěnjo drje so exemplar zwjedže. Bóry! Red.

Čłěćić Smolerjec čłěćić čłěćerje w macčičnym domje w Budyšcinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihafni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 2.

15. januara 1887.

Lětnik 25.

Wjerehbiskop Robert Herzog †.

Džeń swjatoho Schězěpana lońschoho lěta wumóži Wóh, Knjez nad žiwjenjom a smjercju wjerehbiskopa dr. Roberta Herzoga z jeho dołhich a czežkich čěrpjenjom, zo by jomu myto za swěrne djěło we božej winicy wudžěli. Z tym je Wrótsławsta diöcesa, najwjětscha a najczežscha w Pruskej, zaš woshyrocžena.

W czežkim času psched pokpjata lětami dosta njebočjećki powołanjo na starostawny biskopski stol. Jeho prjedownik dr. Heinrich Förster bě dyrbjak czežnyč z biskopskoho města na swój hród w Johannisbergu w awstriiskej Schlezyskej, a bě wottam jeno něfak hišćeje wobshěrnju diöcesu wjesč mohł. Wjele bě spowalane, wjele zanicžene, wjele natažene. Kajfe wulkotne polo za stuttowanjo biskopa, kotromuž „ruchy zwjazanej“ wostafčej, wulke došč, zo mohło kóždoho wot hobrstoho nadawka wottraščicž! Zola poslušny woli swjatoho wóta Leona XIII. a z poknej doměru na pomoc božu nastupi biskop Robert 21. meje 1882 nowe powołanjo ze słowami: „Nic laž ja čcu, Knježe, ale kaž ty chceš.“ Z wopravdže pastyriskej iměru starafše so lědma do nowoho zastojnstwa zastupiwšchi wo zahojenjo tak wšchelatorych ranow, kotrejž bě kulturkampff jeho diöcesy nabił. Sam jezdzěše njeđeje a swjate dny do wšchelakich woshyrocženyh fariskich wojadow, zo by tam wopuščěnyh wowcam kšlěb božoho słowa lamal a jich z njewoblatowanym wopornym Sehnyjećom nowoho zakonja žiwil. W lětach 1882 hač 1884 pučowafše po diöcesy, zo by sakrament firmomanja wudžělač, a njeđiwafše na žanu sprócnosč, žane pschěstafbenjo swojich mocow. Dolež jomu runje jeho zastojnstwo bohate srědky do rukow dawafše, bě jomu móžno z pomocu tam so bližicž, hdžez jeho smilna wutroba czežnyšče, sčtož je tež uadobnje dofonjač.

Z lěčjom 1884 pučowafše jeho khorowatosč; wóu pač nježhubi nadžiju na wutrowjenjo a radlubje podežisny so napinachym lěkarjenjam. Z krutej

nadžiju wróćci so skónce meje minjenoho léta z Johannisberga do Wrótsławja, hdžež hišćeje 30. meje konsekraciju biskopa dra. Dindera dokonja. Dwa j dnaj pozdžišho pak czežcy sthori a njemóžesche so wjac zhrabacž. Toho próstwu wo pomocnika abo koadjutora njemóžesche swjaty wótc dopjelnicž. Srijedž novembra počachu so něfotre znamjenja polepschenja pofazowacž, tola boži džen zaja biskopa boža rucžta, na cžož joho Knjež nad žiwjenjom a swjercžu nazajtra do wěčnosćeje wotwoła.

Wjerchbiskop Robert Herzog wukhadžešche z prosteje bursteje swójbny w Schönwalde w Frankensteinim wokrjesu w Schlezyskej a narodži so 1823. W léče 1848 na měšćnika swjecženy dosta přenje duchownse zastojnstwo hafo kaplan pola swjateje Zdwigi w Barlinje, kotryž tež do Wrótsławsteje diöcesy škušcha. Tam wón 22 lét pozdžišho 1870 zastojnstwo wjerchbiskopisko delegata a propsta pschija. W tutym zastojnstwje, po wjerchbiskopowym najwážnišćim a najczežšćim, je wón 12 lét dotho kulturkampf sobu pschetracž dyrbał, dóńž so jomu hišćeje czežsche powofanjo, najwjetšche cyłeje diöcesy, pschepoda. Hafo Barlinski propst bē wjerchbiskop Robert Herzog jobu mjez přenimi duchownymi, kotřiž w Němstkej pschecžiwio zažozerrej starokatholikow, professorej Döllingerej, protestowasche, hdyž bē tutón prajik: „Tyšacy duchownych myšla, kaž ja“. We swojim zastojnstwje w Barlinje je biskop Herzog ze swojeje wustojnosću, z mērnej a rozomnej krutosću za zdžerženjo cyrkwinsoho mēra, tež w najhórwšćim cžasu kulturkampfa, najspomožnišcho stufkował. Jenož jedyn króč je pjenjezne khostanjo kulturkampfa dla zapłacžicž mēl: hdyž bē mjenujcy swoju narodnu wjes wopytajo so zwazik w tamniškej cyrkwi božu wšchu džeržecž a hdyž bē so to pscheradžiko. Tež napšćecžne nowiny joho mērnivosčž wuzběhuja. Tak „Norddeutsche Allgemeine“ piša: „Zemrētoho wjerchbiskopa tež w dalschich truhach dla joho mērnivosčeje a pschecželnivosčeje powšchitkownje cžescžowachu, wón je wosebje w czežskich létach swojoho zastojnstwa hafo pschēdštójicžer katholskich wošadow w Barlinje z rozhladnosću a dobrym wuspěchom rozemil cyrkwinfki mēr zdžeržecž.

Cžeto njebočicžtoho wjerchbiskopa je so 30. decembra we Wrótsławstej biskopstej katedrali swjatoho Jana kšćeženika jara swjatocžnje k poslednjomu wotpocžinkej pothowalo, tam, hdžež tež zbytki joho dweju prjedownikow Diepenbrocka a Förstera wotpocžuja. Sņěžno-Poznański archibiskop Dinder, kotrohož je zemrēty wjerchbiskop Ioni swjecžik, bē sam pschischoł, zo by z džakownosčeje k njebočicžkownu swjatocžny requiem a pohrjebnu swjatocžnosčž džeržak.

Nječ wotpocžuje we mērje!

Wóh wobradž, kaž kanonikus Sipske we swojeje pohrjebnej rycži praji, wofyrocženej njewjesčeje (Wrótsławstej diöcesy) bórzny zas prawoho nawoženju, swērnoho, dobroho pastyrja!

Njedželsta zaslužba njetyje.

Njedaloko wulkeje wšy D. bēšche sebi zahrodnik Kruža wulku zahrodu založik a dželastche ze swojeje pěknej žonu w nej wot ranja zahe hač do wječzora pozdže. Wobaj bēšchtaj něščto pschēz 30 lét a jenak pilnaj. Dofelž mējesche železnicu blizto, móžesche Kruža plody swojeje zahrody do blizšchoho mēsta stacž a rjany pjeněz dobu kóžde léto ze swojeje zahrody. Tutón dobytk wuži Kruža k tomu, zo zahrodu stajnje porjedžesche a tež powjetšowasche. To bēšche wšcho jara dobre a kšwalobne, kaž džēn bē zahrodnik nic jeno pilny dželacžer, ale tež dobry kšćesčjan. Jenož jedyn njepocžimk mējesche. Wón nje-

spofoji so z wużittom, kotryż na spomnjene waschnjo dobu, ale pocza tež wifowanjo ze hymnjenjemi ze swojeje zahrody, a dofelż wschedne dni we swojej zahrodze dżelafche, hladafche njedżelu swoje pschekupstwo w spomnjenych hymnjenjach. To každe lęto wjac męfacow trajefche. Na raufkich pobwifchi, hđżęž bę mjelczacu Božu mřchu sřyřcař, poda so ze swojimi hymnjenjemi do kraja a řhodžo ze wřow do wřow wifowafche ze swojimi tworami. Z wřetřcha bę hižo czmiczta, hđyż potom dom pschindže — z rjanym wuwifowanym dobytkom. To so rozemi, zo w tajkim częařu žanoho přędowanja nřekufřefche, tež tehdom ženje řhwila njebę, zař jónu ř spowjedži hieč. Wřetřchi džel cyřoho lęta bęchu joho cyře njedželřte bože řkųžby jeno křótkta mjelczaca boža mřcha na raufkich.

Wunofřki swojich njedželřkich puczow zapisowafche sebi Kruža do wofębiteje knižki — a hlej, to bę za lęto řchwarny pschibęř.

Njedaloto wot njoho bydleřche joho pschęczel Kaznik. Wobaj bęřchtaj w řhuli hromadže řydařoj, tež pola wojatow hromadže byřoj a we wóinomaj 1866 a 1870 swoje pschęczęřstwo hiřčęže wobkrućikoj. Tak tež netřo czafczęřřcho, hđyż bę Kruža doma, njedżelu psched wjećřorom hromadže řydařchtaj wo tym a wonym řo pschęczęřlnje rozmořwejo. Žónu na dnju donjebjeswzacza řwjateje Marije pschindžęřchtaj we swojich rycžach tež na pschekupstwo w hymnjenjach a Kruža wuczahnywřchi swoju knižku pokazala swojomu pschęczęleji, řchto je z nim dobyř. Kunje pschedřhadžacu njedżelu bę wřcho hromadu zlicžik. Kaznik řo džiwafche nad wulřim wunofřřkom; potom pař řo kaž zamřřleny wotmjelřny. „Pschęczęlo“, pocza wón, „mi řo to prawje řpodobacz njeřha; zo jeno to tak dale derje wofřtanje.“ — „Derje wofřtanje? Rař to męniřch?“ — „Sa męnju dla tyř njedżelow. Sym jónu na přędowanju řyřřcař, zo duchowny to, řchtož řo z njedželřřkim dželom dobudže, njeřprawne kubřo mjenowafche, a te — praji tehdom přędař — njetyje.“ — Kruža: „W to by byřo! Wřřcař ja njedżelu swoju božu mřchu řyřřchu; řchto dyrřjalo na tym wopaczne byčž, hđyż potom po swojim wobřřaranju du?“ — Kaznik: „Řaj wřřcař, mój pschęczęlo, hđyż męniřch, zo z tym cyřkwinskej kaźni neřař dořčž cziniřch; kař pař řo węc ma z hewafřřim dopjelnjenjom řřecęjeje kaźnje Božeje, kotraž tola poruczala, zo dyrřimy džen toho Knjeza řwjećęčię?“

Kruža drje řo trořhu znjepořojeny czųjefche, tola męnjefche, zo drje to tak řře njedbudže — a wofřta wřcho pschi řřarym.

Nękotre njedžele řo minychu — tu řřhorje joho žena; to trajefche dořho, dořho; njedžele, męřacy dořho njemóřřefche wjac z řoža, hižo bę řo pschi tym nalęcžo minyřo. Kóždy móže sebi myřlicž, kař to Kružowomu zahrodniřřtwu řchřodžęřche; wón dyrřjefche z cuznymi ludźimi dželacz, za cžož męřefche wjele přaczicž, a ř tomu hiřčęže pschindže lękař a lękařnja.

Bęřche wokořo řwjatřow, hđyż Kruža zlicžbowani wot wobęju dořta; bęřchtej jara wřřofej narofřtej. Hižo na druhi džen wjećřor bę Kruža pola Kaznika, cyřy řzudženy pschedpořoži jomu zlicžbowani lękařja a lękařnifa, prajicy: „Pohřadaj wřřcař jónu na zlicžbowani a zlicž wobę.“ Kaznik to řęžini. Na to řřekny Kruža: „Suma řřoro na pjenjeřř teřřo wuczini, kař řuma mojich njedželřřkich dořřhodow. Ty řy prawje męř: Njedżelu dyrřimy řwjećęčię.“

Wot toho częařa móžachu wofřadni Kružu jenu njedżelu a řwjaty džen kaž druhy na dopořřdnifřich božich řkųžbach pschitomnoho widžęčž — a wón z toho njeje řchřodbu męř, zo je porjadnje pořne bože řkųžby wopytowař, řřerje řępje byřři přjedy řo jomu wjedžefche.

Swjeczi Tsjokralojo.

Krasna duchowna hodowna hra „Swjeczi Tsjokralojo“, na kotruz beshche so nekotryzkuli wjeselik, je so tež letja zas w Budyschinje jara wustojnje wumjedla. Cäcilianski chrwiny thor je ju spewal a tudomni katolschy rjemjeslnicy su pschisuschace wobrazy stajeli. Sdyž bē loišchi spēm so tak derje spodobal a mnozy joho wospjetowanjo žadachu, slubi towarštvo, zo chce w pschichodnym lēče na swjedzenju ff. Tsjoch Kralow jōn wospjetowacz. Zo beshche towarštvo tež dopjelnišo, hdy bē z drugeje zadzewf njezastupik. Dirigent, k. tachantski wuczer Engler bē sebi mjenujchy nadawf stajik, zo chce lēta tutōn hodowny spēm cyle po zamysle komponista (zložerja) wumjesč a k tomu beshche za pschewod dobry hudžbny thōr trēbny. Taki pak so na swjedzenju samym dostacz nje-hodžesche; tuž dyrbjesche so wotmysleny duchowny koncert na sežehowacu njedželu wotštorčicz, a je so tež na tymamym dnju z wubērny wuspēchom wumjedl. Zo bēchu „Swjeczi Tsjokralojo“ hiščezje pola mnohich w dobrym pomjatk, beshche derje widžecz. Pšchetōž rumna sala katolskeje towaršchnicy beshche hižo do 7 hodž. pschepjelnjena, tak zo je tōjščto ludži so zas wrōczicz dyrbjašo, dokelž wjac zastupnych listkow a mēstna dostacz njemōzachu. Krōtko pšched 7 hodž. pšchindze wotkrejny hejtman knjež knježerški tajny radžiczer ze Salza a Richtenau-a, zo by spēm ze swojim wopytom počzesčiz. Najdostojnišchi knjež biskop njemōžesche pōdla bycz, dokelž bē do Drježdžan k audiency dyrbjaš, tež ff. senior Kuczant a kantor Schofta bēščaj (z thorowatošcju) zadžewanaj; hewaf bēchu pōdla tudomnych ff. duchownych hiščezje pschitōmni ff. kaplanojo Löbmann ze Scherachowa, Rēzak z Khrōščic a Beches z Worflec, tež direktor krajnoho žuda Exner z Budyschina a druzy nahladni hoščzo bēchu pschischli. Najebacz zawēte pucze beshche tōjščto wopytowanjow z kraja, wosebje z Khrōščic a z klōštra pschischto. — Zo spēm k tajnomu nadobnomu wopytej pohnuwa, je bjez džiwa. Mamy drje malo tak luboznych a nēžnych a pōdla zas mōcnych hudžbnych džēlow, kajkež tutōn opuš zemrētoho kasselskoho tachanta a fararja Müllera je. Se do njoho bolostne čžakanjo ludow, wjesola nadžija na Žbōžnika a cyka duchowna radošč nad joho žiewjenjom zapōložena; w nim so wupraja pokorna poddatošč z modlenjom a lubozna sobuželnosč pscheczjowo khdomu džēčatku božomu. Hudžba a žiwe wobrazy tu hromadu štkufujetej a začizščez zawoštajetej, kotrohož so tež najžymnišchi pschipošuchar wobrōčz njemōže. Cyke džēko wōbstoji ze zawoda a 7 wotdželenjow, z kotrychž ma kōžde tši čžiša. W zawodze wopomina so čžakanjo ludow na Messiasa z rjanyw zastarškim kērlušom, na čžōž so krasne tenorsolo, recitativ z pschewodom pschizamfne, kotrež profetowe slubjenje wo Messiasu wopomina. Tutōn prēni džel je bjez wobrazu. Kōždy ze 7 džēlow wōbstoji z pschihotowacoho spēwa, deklamacije a dopjelnjacoho spēwa, pschi kotrymž so pschisuschny žiwy wobraz pokaza. Deklamacije su wzate z legendy swjatyh Tsjochkralow wot Gustava Schwaba. Prēni wobraz je žiewjenjo hwēždy, kotraž so po legendze kōždomu ze swjatyh kralow wosebje w domiznje wopokaza. Nētko so kōždy z tutych tšjoch mudrych z raiščoho kraja ze swojimi služownikami na pucz poda. Pšched wrotami Jeruzalema so wšchitcy tšjo zetkaja a žhoniwšchi, zo wšchēch jena hwēžda wjedze, so radoštnje witaja. Zo je drugi wobraz. Rjane pschepolo (marsch) pschihotuje tšezji džel: fak mudri psched Herodesa stupja a joho za noworodženyw kralom Židow so prascheja (3. wobraz). „Ščto je, zo so bojiš, Herodeso, psched kralom mēra?“ so thōr w mōcnych afordach prascha. Z luboznym duetom za sopran a alt pschewodžerja so ff. Tsjokralojo do Bethlehema a pod nēžnym altšolom z thorom:

„We žlobju leži džěczatko“ pokazaz so 4. wobraz: Marija z Jězusedźěczatkom we žlobju a Józef. Biaty wobraz pokazuje, kak Dsjokralojo a pastyrjo k Jězusedźěczatku so modla a přenišči swoje dary wopruja. Tola strach hrozny nomorodženomu džěczatku a jandžel napomina Józefa k czětanju do Egyptowskeje, starosćiwny spěw cyłoho thora pschewodža swjatu swóibu na puczju do dalokoho kraja. Sprócna wot wobczěžneho puczowanja je Macz Boža z bójskim džěczatkom so pod schtomom k wotpoczjuńkej pošynyla, dwaj jandželaj hafo znamjo božoho zakita džěczataj hałžku měra nad nimaj, Józef pak starosćiwje do daloka hlada, hačz jim žadyn strach njechrozny. Hdyž so tole hafo 6. wobraz pokazuje, pscheproschuje thor z mlódnym spěwom cyku stwórbu, zo by swojomu Knjezej a Stworiczerej czěscz a pokornosć wopotazacz khwatała. Posledni džěl poczina so ze słowami Simeonowymi: „Nětko pušchczich, Knježe, twojoho služownika w potoku“ za sopran-solo a thor. Swjata wjeskoscz a zbóžne spokojenjo Simeonowe ryczi zrozemliwje z tutej zynkow k wutrobje. Swjeczi Dsjokralojo su do swojich krajinow so wrócziwšči swojomu lubej zjewjenoho Zbóžnika předowali a su sebi swjatnicu založili ze swjeczczom Jězusedźěczatka; pschi tutej swjatnicy so lěto wot lěta skhadžuja. Hizo su jich wlošy schědžiwje, kral Arabow je sto lět pschetroczik, tež najmlóbschi z nich, Saspar (Kaspar), kral czornych Mórow, je schědžiwce.

Tak su něhdy zas zhromadzeni we swojej swjatnicy — tu pschindže czěsczozny cuzbnik po swojim puczju k nim. Ze to japoschtož Domašč, wón widži swjatnicu a jeje swjeczo a přěduje zhromadnym kralam a jich ludam Jězusa kchizowanoho a horjestanjenoho a w joho mjenje kschczěnicu a wodaczo hřechow. To so pschědstaja w poslednim wobrazu. „Gloria in excelsis Deo!“ zanjese mjez tym tšichósne solo a z hordoznym spěwom skónczi thor cyku spěwnu hru z wopowjedowanjom khwalbny Božeje: Czěscz budž Bohu we wyskosczech! Amen!

Wuwjedzenjo tutoho krasneho spěwa a cyłej hry móže so lětsa hafo cyłe poradžene mjenowacz. Spěwarjo cácilianskoho towarstwa mējachu tón krócz žadny pschipošlucharjow swoje měštno a stojachu tam napschěczo jewišczězu; žadny spěwarjow stojěšče orchester, 14 woješcy hudžbnicy. Za pschewodnu hudžbu trjebachu so někotre přenje a druge husle, bratscha, cello a bas (dundry), dale tež klarinetta, pišczel a róžki. Tak je wot komponisty hudžba zarjadowana. Kunje tak spěwarjo kaž hudžbnicy tak rjec na pschemo so prócowachu, zo bychu rjanu wěc dospóknje pschědnjesli, schtož je so jim tež radžiko; někotre soli běchu wosebicze lubozne. Podobnje běchu tež žiwje wobrazny lětsa hišczě rjensche, dhyli běchu loni byle: rjane nowe wobleczenja, kotrež je rjemješnište towarstwo sebi wobstaralo, móžachu so derje wutřebacz. Wobrazy je knjez Almert, domownik tachantskeje schule, zarjadował, kotryž je w tutej wěcach hafo wustojny a nazhonity zarjadował hjo dawno znaty. Deklamacije pschědnoschowske tachantski wuczet k. Semant z jasnym zrozemliwym hłosom a jara horliwje. Hdyž bě po dobrymaj dwěmaj hodžinomaj spěw z poslednjeje hordoznej fughy dokonjany, běšče na wschěch woblicach wjesofe a pobožne zaborjenjo widžecz, a schtož kóžde wóczko wozjewěšče, to tež hort wupraji: „To běšče něšchto krasne!“

Lětscha žyma,

totraž bě dołho doscz na so czafacz dała, je runje w tym czasu zastupika, na kotryž je zastup žymy w protycy zapisanj, 20. měrca, a to tak krucze, z tak

wulkim sněhom a surowym wěczom, zo so jeno mało ludži podobnoho sněha a wěcza dopomnicz wědža. Z dobom běchu wschitke pucze a schcěžki zawěta, fahi wysoko lezejsche zo jenu nóc sněh na puczach, na drohach a na železnicach. Na swjatoho Domascha běchu skoro wschitke czahi na wschitkich železnicach w najšim kraju zastale, běchu z džela ze zastanišcězow wujěle, tola dyrbjachu pať so zašy wrocěciz, pať w snězy težacy wostachu. A nětko wopomniny cžah poľny puczowarjow, kotřiž srjedz sněhomowy sepjow sedžo wostanu; kupeje drje hewak rjenje wutepjene, wustudnu, ludžo njejsu z czopkej drařtu zastarani, wonka na scherokim pola njeje nicžo k jědži dostacž, žadyn czoply napoj; někotryžkuli so pschi tajkej pschiležnosći do smjercze nazymni. Najhorje zawěta drje běšče železnica mjez Lipskom a Drježdžanami. Do wschěch stronow dželaczerjo a tež czrjody wojařow na pomoc khwatachu, zo bychu zawěta železnicy wuhyppowali. To pať bě czeške džěko. Hdzěž je železnica wosebje hřubofo do zemje zarěznjena, běšče tam a sem cny doť ze sněhom zaschtrchnjeny. Dželaczerjo dyrbjachu z hřubiny jedyn druhomu sněh pschimjetowacž, jeno zo jón wotstronichu a jeno zo by železnica po jenyh folijach zas jězdžicž mohła. Hagle 22. a 23. decembra zas něcotre czahi jězdžicž poczachu, wschě dwě ři hōdžiny pozdžišcho, byžli je postajene. Tute zadžemki trochu zrozemimy a wopschimnjemy, hdyž na pschiklad řtyšchimy, zo je w Žhorjelcu w tych řtych dnach 200 cžahow wuwostało, zo z cny pschijěle njejsu! A tole wscho poslednje dny do hōd, hdzěž maja železnicy hewak najnužnišche, hdzěž pschetupcy hewak najwjacy wotbucž mēnja, a tu so wschēm kupowarjam pucze do městow zawěja, skazane twory so nje-pschijowjezu, wšcho so zahaczi!

Raž dyrbjesche kōdny z bojojsčju woczakowacž, je řtrasčne wěczo z nje-směrnym sněhom wschelakim ludžom zažny a nahly row pschihotowało. Raž Serbske Nowiny pišaja, je hižo mała Łuzica tojšcho woporow pschimjesčž mēka. Wo řhacze Krawcec ze Serbskich Wazlic řmy hižo w poslednim czisle řpomnili. Wšyche toho je 23. dec. w snězy wostał a zmjerznył muleř August Petermann z Wjeschic, nan 5 maľych džěczi, kotrež su hagle psched poľ lětom macž zhubile, řak zo řu nětko cyle wosproczene. — Na Pschischecžansřich honach namatachu 26. dec. žiwnošcerja Jana Henku z Czornych Koflic mormwoho. Wón bě 22. dec. wjeczor do Budyščina schoł, we wulkim snězy so zakłudžil a zmjerznył. Zawostaji řonu z 8 džěczi! — W Kulowje řo 22. dec. dowaľdnja jedyn hōlcjez na Ramjenřkej drozy dohłada, zo ze sněhoweje řepje człowjecza řuka won tezi. Namatachu tam dželaczerja Właca ze Schunowa zmjerznenoho. Wón bě hagle poľ lěta ženjeny. Najřterje bě do Štařkowa chcył hieč, zo by tam nōcne džěko nastupil, pschi tym puczž zmolił, do řepje zaleřl a tam řo zaduřyl. — W Kofřli je 20. decembra wjeczor jedyn muž na krotkim puczju z forcžny do řwojoho wobhyhlenja w snězy tečacy wostał a zmjerznył. — Tam a řem řu tež něcotrych druhich ze sněha wuhyppali a hřycze žiwych zdžerželi.

To řu jeno pschiklady z Łuzicy. Podobne njezboža řu řo mjenje bóle tež druhdže řtafe. W ctyej Sařřkej je pschěž 50 człowjetow w snězy řmjercž namatało; wosebje z řiřtynošcerjow a druhich zařtojnřkow, kotrychž powoľanjo na řtrasčny pucz wjedšesche, je řebi řruta zyma tojšcho woporow řadała. Žara wulke řjenjezne wudawki tajki sněh městam pschihotuje, hdzěž řu řtyřacy dželaczerjow a řta wozow řřebne, zo bychu z drohōw a wulicow (hařow) sněh wotwozpli. W Drježdžanach je n. psch. towařřtvo kōńřřkich železnicow 1200 centnarjow řřōtneje řele řrebało, řotraž řo na řolije řypa, zo by na nič sněh nje-pschimjerznył.

Widzimy z toho, zo pschi wschěch wunamakanjad a pschi najlěpschim zarjadowanju železnicow a druhich srědkow wobshoda dyrba cžłowjeŕo swoju štabosć a njemóć spóznacž, hdyž Bóh mocy swojich elementow jónu pozběhne. Tajše podawki su tež napominanja, kotrež knjez njebies a zemje cžłowjeŕam šćeje, hdyž jeho zabymacž pocžinaja. Šćtó to wopomina?

3 Ružicy a Sakskeje.

3 Budysčina. Wuprózdnjene městno druhoho dwórskocho předarja w Drježdžanach, kotrež je dotal wyschski farař f. Botthoff zastař, budže so — kaž so slyšchi — w krótkim zas wobšadzić. Najsterje so knjez Šóžef Dienst, direktor tachantškeje schule w Budyschinje, do tutoho zastojnstwa powola. Knjez Dienst je hižo njeđzelu po nowym lěcže přeni króć w dwórškej cyrkwi přědował.

— **3 Marija-Ratschic w Čěchach,** hdyž je knjez P. Innocenc Sawort rođz. z Mikocžic farař a z kšóštra hišćeje w dobrym wopomnjeću derje znaty f. P. Wencel Toischer kaplan, smy pscheczelny dopis z cyrkwinškimi powjescžemi z minjenoho lěta dostali. Běšče tam w lěcže 1886 kšćeženjow 82, hrjebanjow 82, wěrowanjow 19. Swjatyh woprawjenjow, kotrež drje so tež ličža, njeje telko, kaž w serbskich wosadach. Sněha je tež tam jara wjele napadało, wosebje 21. decembra; železniczny časah, kiž 21. dec. wječor w 6 hodž. do Marija-Ratschic dojědže, móželche hařle najastra w 11 hodž. dale jěcž. Wschitkim znatym w serbskim kraju pschjetaj čšćeženaj knjezaj bože žohnowanjo na nowe lěto.

3 Radworja. W minjenym lěcže je so w naškej wosadže narodžiko 56 džěcžatow, 31 hólčžtaw a 25 hólčžtaw; mjez nimi 11 njemandželskich a 3 morwonarodžene. — Wumřěło je 29 wosobow, 16 mužškich a 13 žónškich, 19 džěcži a 10 dorosčzenych; mjez nimi je sebi jedyn na čezže mysle šhorj sam žiwjenjo wzař. — Pšchipowjedalo je so 10 porow, wěrowanych 7 porow. — K božomu blidu je bylo 3000 wosobow, domawobstaranych 35.

Ze Špítala. Pšchipowjedanych a wěrowanych w naškej cyrkwi bu 9 mandželskich porow. 3 tutych běchu 3 cyle katholicke, 6 měšchanoho wěrywuznacza, 4 z naškeje wosady, 5 z Prusseje diaspory. — Narodžiko bě so 41 džěcži, 21 mužškoho a 20 žónškoho splahu, 36 mandželskich, 4 njemandželske a 1 z civilnoho mandželstwa, 24 z naškeje wosady, 17 z prusseje diaspory. 3 tutych džěcži bu 30 w tudomniškej cyrkwi, 11 domach kšćeženych, mjez nimi 1 nuzna kšćeženica, 1 džěcžo bě so morwe narodžiko, 22 džěcži bě z cyle katholickich, 15 z měšchanych mandželstwow; tež běchu mjez tymile džěcžimi 3 porj dwójnikow. — Wumřěło je 25 wosobow, 17 mužškoho a 8 žónškoho splaha, 13 dorosčzenych a 12 džěcži. 3 naškeje wosady bě 18, z cuznych wosadow 7 wosobow. 3 tutych buch 19 na našchim pohrjebnišćežu, 4 na žym-Romorowštim, 1 na šhroščanskim, 1 na Kamjenskim šhowanych. Po-tajštim je so 16 wosobow wjac narodžiko, dychli wumřěło. Tamne lěto bě 13 pšchipowjedanych, 12 wěrowanych, 34 džěcži bě so narodžiko, 18 wosobow wumřěło. — K božomu blidu pobu loni 1275 wosobow, porno tamomu lětu 147 wjac.

3 Šotrowa. We zaňdženym, z božeje pomocu zbožownje dofanjanym lěcže je so pola naš narodžiko 17 džěcžatow (loni 19), 15 hólčžatow (loni tež tak wjele) a 2 hólčžatj (l. 4), we tutymaj dwěmaj lětomaj potajštim 30 hólčžatow a jenož 6 hólčžatow, 16 buch 19 pola naš kšćežene, 1 we Njebjel-

cžicah, mjez nimi 2 njemandželskej (toni žane). Ršowanych bu na našej kerchow 21 cžefow (l. 12), a to 8 dorosčeznych a 13 džěcži. Pšchipowjedanych bu 6 porow (l. 5), 3 pory (l. 1) buchju pola naš wěrowane. A božomu bliđu su byli 3186 (l. 3093). — Wunofčst cyrkwinškich woporow bě sežehomacy. Za lyonške towarštwu k rozšěrjenju wěry mjez pohanami 189 m. 37 p. (l. 158 m. 39 p.), za towarštwu swj. Józefa 51 m. 85 p. (l. 42 m. 98 p.), za boži row w Jeruzalemje 50 m. 91 p. (l. 25 m. 15 p.), za towarštwu swj. Bonifacija 121 m. 41 p. (l. 60 m.), wyšče toho wot jobustawow bratštwu nawdate 32 m. (l. 36 m.) za swjatoho wótca 168 m. 49 p. (l. 173 m. 33 p.), za mikofežiwych bratrow w Brazhy 25 m. (l. 32 m.), za džěcžatštwu Žězusowe 95 m. (l. 85 m.); wunofčst mofšnicžki bě 215 m. 87 p. (l. 202 m. 61 p.), wyščo do hromady lěta 949 m. 90 p. (toni 815 m. 46 p.). Wopornych darow, kotrež běchu k dobyčžu jubilejskeho wotpuška we lonšchim lěcže pšchedpřisane, nawda so do rukow wošadnoho duchownoho 597 m. 7 p., wot tuteje sumy pšchidžechu po wošebitym postajenju 83 m. 57 p. za džěcžatštwu Žězusowe k wukupjenju pohanskich džěcžatkow, za towarštwu swj. Franciska 2 m., za towarštwu swj. Bonifacija 6 m., za cyrkwicžku swj. Józefa w Hajnicah 5 m. 50 p., za Bacžonšku cyrkej 300 m. a za Žitawšku cyrkej 200 m. — Bóh chce wščitke tute dary, kotrež buchju k božej cžesčži a k spomoženju njesmjertnych dušchow woprowane, k nadobnoemu myteju zapřijacž do knihi wěcznoho žiwjenja.

Ž wofadow **němskeje Łuzicy** cyrkwinške powješče: Narodžiko je so we Wostrowcu 99, w Rönigshajnje 52, w Seitendorffe 67 a w Reichenawje 38 džěcži; zemřeko je we Wostrowcu 87, w Rönigshajnje 43, w Seitendorffe 71 a w Reichenawje 31; wěrowanjow bě we Wostrowcu 18, w Seitendorffe 15 a w Reichenawje 14; swjatych woprawjenjow bě we Wostrowcu 3051, w Rönigshajnje 1407, w Seitendorffe 2656 a w Reichenawje 422.

Ž **Drježdžan**. Přync Jurij je so ze swojej džowfu přyncešnu Mathildu zaidženu nježelu do Wina podał, zo by archywojwodowu Mariju Jozefu wopytał.

— Dr. Fritzen, dwórski kaplan přynca Jurija a instruktor (wocžehnjet) młodych přyncow, je za direktora biskopskeho gymnasia w Montigny w Wecškej diwcefy pomjenowany. Kaž so kšyšči, wopuščežči wón dotalne zastojnstwo w přyncowym domje 1. hapryla, a pšchidže na joho měštno k. Eberhard Klein, kaplan pšchi dwórškej cyrkwi a redaktor katholickeho „Kirchenblatt“.

Ž **Wišchna**. Nowa katholicka cyrkej w triebischkim dole pola Wišchna je nětko hač na znutštwone dohotowanjo cyle došonjana. Wěža je 58 metrow wyšoka, a je najwyšššcha w Wišchnje; tež tu su do žymy zbožownje dotwarili. Tři nowe zwoňy, kotrež je Bierling w Drježdžanach lač, běchu drje hižo 25. augusta hotowe a do Wišchna so domježe, dyrbyjachu pak mjez tym we zwoňcy so powišnyč, doňž wěža hotowa njebě. Pšched patoržicu pšchidžeje so železny stól z Drježdžan, a hnydom jón monteroyo na wěžu zjahacž pocžachju. Šdnyž běchu cyku nóc a patoržicu cyku džen džělali, běchu popořdnju z džělom hotowi. W 5 hodž. zazwoni so z małym zwonom, na kotryž staj (kaž hižo w poslednim cžisle spomnichny) dwaj Serbaj 600 m. darikoj, přeni kročž swjaty wječor, potom zaklincža tež druhi wjetški zwón swjatoho Jana a stoncžnje tkež mukti zwón swjatoho Wenna. We hlubokim podobhojnym triebischkim dole rozlěhowachu so krajne dotal tam nješlyšchane žynki a powětr nješeske je dale do Wišchna nuts a do sušodnych wšow. Ščtý chce so džiwacž, zo nekotromužkuli z wošadnych, kotrychž běchu mócne žynki k cyrkwi nawabike,

byłszy do wozów stupichu, hdyż na tute luboznu a mójnje pohnuwacu rycż Pobożnje posłuchachu? Też bożu nóc a bożi dzeń do wulkich kemschi ze wschłemi zwonami zwonjachu. Někto pak mataj wulkej zwonaj zas mjelczecz hacż do posłweczenia cyrkwie. Jeno z małym zwonom ma so rano, pschipołbnju a wjezor „Sandžel toho Knjeza“ a tež ke mschi zwonicz.

3 cyłoho swěta.

Němska. Kejzor Wylem je 1. januara wosrjedź swojich generalow jara žadny swjedžen swjecził: 80lětne jubilejske wopomnjeczó swojoho zastupa do wójsta.

— W němstkim sejmje su w tymle tydženju wazne jednanja měli: wo wojeńskej pschedłozy knjeżerstwa. Kaž je znate, sebi knjeżerstwo na sydom lét rozmnoženjo němstoho wójsta za čas měra wo 41,139 muži žada, tak zo by stajnoho wójsta za čas měra wot 1. hapryla tutoho lěta w cykej Němstej było 468,409 muži. Takte rozmnoženjo knjeżerstwo na sydom lét žada; sejm ma potajkim něšto zwolicz na čas, w kotrymž tu tón a tajki sejm najskerje wjac njebudze, dokelž so kóžde tsi lěta nowowólby na rajchstag wospyetuja. Talc a druge pschicizny, wosebje wulki wudawł, z kotrymž so dawsta móc poddanow z nowa wobezeži, su wjetščinu kommissije, kotraž mješče pschedłohu wuradzić, pohnuke, zo pschedłohu tajtu, takž je, zacizny. Dokelž w tu chwilu wschłafi wójniki strach hrozny, chcychu sobustawje knjeżerstwej požadane rozmnoženjo wójsta zwolicz, ale jeno na tsi lěta, dokelž so po mustawje (Bersassung) hinaf stacz njesmě. W mjenje centra je Windthorst tutón namjet stajil a pschispomnik: Kóždoho muža a kóždy slěborny chcemy zwolicz, ale jeno na tsi lěta, dokelž nam dale dowolene njeje. Žda so tola, zo z tym zastupjerjo ludu knjeżerstwu doscz blizko napšheczo pschiindu; tež njemóže za wojeńske zarjadowanjo w tym dale žana schłoda ležecz, hacż so požadane rozmnoženjo na 3 abo 7 lét zwoli. To tež druge strony, kotrejž chcežba knjeżerstwu we wschłem k woli bycz, pschipoznawaju. A tola knjeżerstwo tutón namjet pschijecz nochce. Dokelž tak na swojim wobstoju a tež wjetčina za knjeżerstwu pschedłohu drje zo njeodobudze, najskerje kejžorski wufaz němski sejm rozpuszczzi, snadž wokoło 20. januara a bychmy za kónc februara a započatk mērcu nowowólby na rajchstag wozakowacz měli. W tu chwilu němski sejm hiščezje jedna a je tež wjetč Bismark k tomu do Barlina pschischol. — Tež tón krócz zas so adressy na rajchstag roznoschuja, w kotrychž ma so njespokojnoscz pscheczimo zapóskancam wuprajicz, kotsiž wschłto tak zwolicz njechadza, kaž knjeżerstwo žada. Na hodownych swjatych dnach su sami předarjo tam a sem tež wo tym na klěty ryczeli (!), žda pak so, zo ta wěc so prawje schlachczicz njecha. Hdyž dha wosebiczi wótcziny abo patriotjo tak naležnje tute wobczezjenje financow žadaja, dha njed tutón wulki wudawł na so woznu a zapłacza! Z tym swoju wótczinsku mysl lěpje wopokazaja, dychli ze swojimi hordnymi ryczemi, a potom pscheczimo pschedłozy nichtó njebudze. — Pschi wuradženju wojeńske pschedłohi staj sobustawaj centra Reichensperger a v. Seeremann wazny namjet stajiloj, zo bychu mjenujch theologojo, kotsiž chcežba duchownske powołanjo nastupicz, so z wojeńskeje skužby wuswobodžili. Z duchownskej skužbu mješnika so wojeństwo njeznjese. Tamnej ruch, kotrejž dyrbitej žohnowanjo bože wěrnyh wudželec, njesmētej so zběhnycz, zo byčtej po winowatosczci krej rozliwaloj. To tež wojeńka kommissija pschipozna

a namjet z wjetchinu pschija: zo maja so theologojo wobegu werywuznacžom hač do 26. lěta wot wojeŕſkeje ſkuzby wuſwobodžić. Štož je hač do toho časa do duchowniſtwa (ze ſwjecziznu) zaſtupić, měł wuſwobodženy zwoſtač. Pſchecžiwu namjetej pač je so ze ſtrony proteſtantſkich theologow njeſpofojnoſć wuprajila, nowiny ſu pſchecžiwu tomu zaſhadžecž počałe, a tuž ſu nacional-liberalni a konſervatiwni ſobuſtawy komiſſije ſwoje pſchihſofowanjo wróćo wzali. Namjet tola niſkomu, ſhtož ſkuzić chce, njezadžewa do wojeŕſtwa zaſtupić. R. cžomu potajtim tajta hara? Ze tež we tymle ſo tojſchto politiſkoho tajenja wočazalo.

Awſtrija. W čeſkim ſejmje je němſka mjeniſčina do hód njewo-
čatowany wuſtup wuwjedła: wona je čeſki ſejm wopuſchcžila, dokež je
wjetchina čeſkich zapoſtancow jich žadanjam z krótka napſchecžo ſtupika. Němcy
mjenujcy ſejmej pſchecž zapoſtanca Plenera ſwoje žadanja we wobſchěrnyh na-
mjecže wozjewichu. W tutym namjecže ſu žadanja wopſchijate, kotrež bychu,
hdy by je ſejm pſchijaj, Čecham zaš z jenyh dobom wſcho wotewzałe, ſhtož
ſu tuczi lětdžefatti doſho po kuſkach docpili. Na pſchikad ſebi namjet žada:
Čeſki lud ma wotmyſlenjo ſpuſchcžić, runoprawoſcž z němſkim ludom doſtač.
Tohodla dyrbja ſo wſchě te zakonje zaſ zběhnyč, kotrež Čecham rune prawo
z Němcami dadža. Dale Plenerowy namjet za krajiny, po wjetchinje wot
Němcow wobudlene, wofebite ſudniſte wokrejšy žada, na kotrychž ſudniſtwach
ma jeničcy němſka rycž płacžić; w cyle čeſkich krajinach pač dyrbi na ſudni-
ſtwach němſka rycž z čeſkej runoprawoſcž mēcž a na wſchſchim krajnym
ſudniſtwje w Prahy jenož němſka rycž ſama knježić. Bódlu toho dyrbi němſka
rycž wobthadna rycž wſchitkich ſtatnyh zaſtojniſtow byč a ſo we wſchěch čeſkich
wuſchſchich a měſchczaniſkich ſchulach wucžić. Z jenyh ſłowom: Čechojo maja
zaš wotſtupić, wſchě ſwoje čeſčy doſchěhnjene prawa puſchcžić! Zo běſhe
ſejmowej wjetchinje pſchewjele, tohodla wo namjecže ani jednacž njechaſhe a
„pſchendže pſchecž njón k dujowomu porjadej“. Na to ſo němſka ſtrona zběže
a jich rycžniſt wupraji, zo ſo do ſejma prjedy njewróćža, dótiž jim čeſka
wjetchina k woli njebudže. Što chcedža z tym docpić, njerozemity; zawěcže
tež ſami na to myſlili njeſu, zo Čechojo ſwoje w horchch bitwach dobyte
prawa tač lohcy puſchcž. Čeſki ſejm ma 242 ſobuſtawow, na němſkej ſtronje
je 70, čeſka ſtrona pač ma 170 ſobuſtawow. Či budža nětko dyrbcječ ſami
jednacž a wobzamkowacž, dótiž ſo Němcy njewróćža.

— Narodnu zwadu chcedža nětko tež do cyrkwinſkich naležnoſcžow zawjeſč.
W ſewjernych Čechach mjenujcy mócnu agitaciju plaħuja za to, zo bychu biſkopſte
woſady po narodnoſcži ſo z nowa dželile a wobmjezowale. Čiže ludžo ſu ze
ſwojej njemdrej narodnoſcžu wſchě mērne, rozomne zmyſlenjo žhubili. Katholſka
cyrkej wſchě ludy a wſchě narody hafo jena a jenajſka macž z jenajkej luboſcžu
wopſchijima.

— Wuherſke miniſterſtvo wójny je na mjazy tamnyh krajow, w kotrychž
moħla pſchichodna wójna ſo wjeſcž, wſchelate wójniſte nahromady za krajnu
woboru nawozučž dačo; z wudawſami za to je miniſterſtvo budžet (zwoleny
pjenjež) wo 12—15 milionow pſchetrocžilo.

Italſka. R. o. m. Swjaty wótc je ze ſwojich ſrědkow za propagandu
500,000 frankow wuſtajił. Hižo tehdom, hdyž bě njeſprawne italiſke knjezeſtvo
tohomu wuſlotnomu a najſpomozniſchomu wuſtawje cykeje katholſkeje cyrkwe
joho wobſedženſtvo zebrało, je ſwjaty wótc podobnu ſumu propagandže daril.
Pracijachny „najſpomozniſchi“ wuſtaw, dokež we wſchěch dželach iwěta, hdyž
porjadne wobſtojenja cyrkwe njeſu, ſo za naſtawace abo hižo wobſtojace wo-

ſady mjenowana propaganda ſtara. Tutón wuſtaw paſ runje w naſchich čaſach lěto wot lěta wjetſchu waſnoſć dobywa, joho nadawſ z kóždym lětom roſće. Wiſchetoz ſtoro wiſchě wjetſche mocy ſo wo kolonije w dotal njezdželaných džělach zemje prócuja; tam tež wiſchudže za propagandu nowe pola za jeje ſtutkowanjo naſtamaja abo hižo załožene ſo rozſchěrjuja. Tohodla dyrbi ſo naležnje pſchecź, zo by po pſchilladže ſwjatoho wótca ſo prawje wjele dobroczerjom namakaſo, totliž bychu za taſ waſny wuſtaw trěbne frědki pſchicpimacź pomhali.

— Kardinal ſtatny ſekretar ſakobini, kiž je hižo dlěſchi čaſ čježcy khory, je ſo 30. decembra dyrbjaſ bolſtnej operaciji podczisnučź. Operacija drje je ſo derje poradžiſa, tola ſ ſwojim čježkim a napinacym džělam ſo wuſtojny diplomat njebudže wjac wróćicź móć. W tu khwilu joho džěla monſignore Galimberti wobſtaruje. Eſchto budže ſakobini-owy naſtupnik, njeje znate, a budže drje haſle w měrću ſo wučinicź; w ſpomnjenym měrcau mjenujcy ma ſo pſchichodny konſiſtorij kardinalow wotbucź a budža tehdom tež nowi kardi- nalojo pomjenowani.

— K nowomu lětu je ſwjaty wótć němſtomu kežžorej Wylemej zbožo- pſchecjacy liſt poſlaſ, tež wotpiſ tamneje rycze, z kotrejž je Leo XIII. lěſta kardinalam na jich zbožopſchjenja wotmołwiſ. W nej bamž hſuboko wobžarujo ſtorži na njepſcheczełſtwa a ſchidny, kotrejž runje itałſke knježćiſtwa pſchecziwo katołſkej cyrkwi a jeje najwjechſchomu wjerchěj w poſledniſchim čaſu hórje dźiſi hdy přjedy pſchihotuje, ſpomni na rubjenſtwa, z kotrymž je knježćiſtwa katołſkim wuſtawam poſledni džěl jich zamoženja wotewžaſo, a wupraj ſwjatocžny proteſt pſchecziwo tajkomu złamanju najſwjatocžniſchich ſlubow. Tež jenotliwym nunciam je ſwj. wótć wotpiſti tuteje rycze poſlačź daſ.

ſchwajcarſka. Wulka rada ſtriburgſcho kantonu je 2½ miliona frankow za załoženjo katołſkeje wyſožeje ſchule w ſtriburgu zwoliſa.

Naležnoſće naſoho towarſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1887: kk. 38—43. z Budyſina: Mikławſ Měni, Józef Stan- kiewicz, Khata Dučmanec, Handrij Mótko, Jakub Lawkus, Jurij Jakubaſ, 44. 45. z Radworja: Khryſtina Donatowa, Madlena Wünſec, 46. Mikławſ Wólman z Luha, 47. 48. z Kamjenej: Mikławſ Winař, Jan Handrik, 49. Jan Wołdrich z Brěmjenska, 50. Michał Domaſ z Bozankec, 51. Marija Wołdrichowa z Pěskec, 52. 53. z Rožanta: administrator P. Tadej Natuſ, wučer Karl Wjenka, 54. Jakub Kilank z Hrańcy, 55. Michał Matka ze Serņjan, 56. Michał Rjelka z Koſlowa, 57. Marija Pjetaſowa ze Židowa, 58. Hańža Sołćina z Caſec, 59—66. z Khróſćic: kaptan Filip Rězak, Jurij Rychtař, Hana Hejdanec, Pětr Wawrik, Michał Póžeř, Jakub Smoła, Jurij Herrmann, Jakub Jurk, 67. Matij Bóđlink z Worklec, 68. August Eiſelt z Baćonja, 69. Jan Valten z Haſlowa, 70. wučer Mikławſ Haſa z Kukowa, 71. Jakub Heſa w Ron- ſpergu w Čechach, 72—74. z Njebjelěic: Mikławſ Žur, Marija Žurowa (Kralowa), Madlena Tkałčkec, 75. Hana Roblec ze Struchow, 76. Jakub Šerak z Kamjenčanskeje cyhelnicy, 77. Marija Welſowa z Hrubjelěic, 78. Mikławſ Juſt z Noweje Jaſeńcy, 79. Jakub Běr z Libonja, 80. Pětr Smoła z Nuknicy, 81. Jurij Hojer we Winje, 82. knježna Paula Mitec, priorka w kłóſtrje Marijnym Dole, 83—87. z Wotrowa: farař Jakub Herrmann, Michał Cyž IL, Jakub Balcař, Mikławſ Böhme, Mikławſ Hajdan, 88—90. z Kanec: Pětr Kocor, Jan Pječak, Pětr Brunk, 91. Jan Šwarca ze Žaric, 92—94. z Kaſec: Jakub Sołta, Jan Smoła, Hana Cyžec, 95. Jurij Pječch z Krjepjec, 96. Mikławſ Krawc z Nowoměſta, 97. 98. z Budyſina: Michał Cyž, Hana Sneiderowa, 99. Michał Wels z Hněwſec, 100—102. z Khróſćic: Marija Wawrikowa, Marija Zyndzić, Hana Skalić, 103. Fr. Pankrac Gławſ, kapucín w Brnje na Morawje.

Sobuſtawy na lěto 1886: kk. 551. Jan Riegl ze Sloneje Borſće, 552—554. z Hórkow: Jakub Heněl, Michał Šćapan, Jakub Hejduška, 555. Jakub Reda z Hory, 556—565. z Khróſćic: Michał Nowotny, Hańža Sołćina, Jurij Wałdzić, Mikławſ Beſſer, Hana Wenclec, Michał Póžeř, Michał Wawrik, Hańža Wiznarjowa, Jakub Jurk, Jurij

Katoliski Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez póřta.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarštwu SS. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 3.

5. februara 1887.

Lětnik 25.

Nowe wólbny na rajchstag!

Schtož bě so wocakowało, je so stało: kejžor Wylem je na radu kanclerja wjetcha Bismarka rajchstag rozpušćył, dolež jeho wjetchina wojeřsku pschedlohu (rozumnoženjo wójska za čas měra na 7 lět) njeje pschijała. Nětko su nowe wólbny za němŕki sejm abo rajchstag na 21. februara wupisane. Tež našchi czitarjo změja zas swoju politisku winowatosć dopjelnicž. Pšched kóždymu wólbami je „Katoliski Posol“ serbstim wuzwolerjam dopjelnenjo tuteje winowatosće z dobrej radu wolóžicž pytał. Tuž chce to tež tón króć czinicž.

Wo cžo dha so jedna pschi nowych wólbach?

Sednanja w rajchstagu wo wojeřskej pschedlozy to dolež jasnje wuča. Rnježerstwo žada sebi rozumnoženjo wójska za čas měra wo 41,000 muži. To wuczini na lěto 25 milionow markow, z kotrymž so hewal dolež wysoki dawł za wojeřstwo hišćeje wobczěži, a 41,000 muži wjac so kóžde lěto džełu a zaskužbje wotczěhnje, schtož cyłomu kejžorštwu zawěšće hišćeje wjac byžli 25 milionow kóždolětnje wotczěhnje. 50 milionow kóžde lěto mjeć a nic mjeć: to tola zawěrnó snadna wěc njeje. Žadym džiw toho dla, zo so wjetchina rajchstaga, kotraž ma naležnosće dawki-dawarjow zastupowacž, pschecziwo tomu stajese. Hdyž pať Rnježerstwo wobkrucžese, zo je tajke pomjetšenjo wójska trěbne, jelizo ma Němŕka w našchim času, kiž z wójnami wšchelako hrozny, wobstacž, dha tež wjetchina rajchstaga wupraji, zo chce tajke pomjetšenjo wójska na tši lěta dowolicž. Za tši lěta chce zas prawo mjeć, z nowa pruhowacž, hač je tute pomjetšenjo hišćeje trěbne. Ze prawo dyrbi so zapóšćancam tola dowolicž, pschetož schto dha ma 400 milionow, kóžde lěto za wojeřstwo trěbne, zwjesć? Njejsu to wolerjo, kotrychž zastupjerjo zapóšćancy w sejmje su? Hdy by po tšoch lětach tónsamy wójnŕki štrach hrozyl, kaž w tu tšwilu praji zo hrozny, dha džěn bychu zapóšćancy,

każ su zjawnje wobkručžili, to tež dale zwolili. — Zola knježerstwo z tym so spojojicž njechascje a dofelž sejmu na 7 lět njezwoli, da jón wone rozpuščezicž.

Rozpuščezjenje sejma je jara wurjadny frědk, kotryž knježerstwa jeno w najwjetschej nuzy trjebaja. Wě potajkim rozdźěl mjez knježerstwom a rajchstagowej wjetchinu dosahaca pschicžina za rozpuščezjenje? Na tute praschenjo so sforo jenobłósnje wotmołwja: Ně! Druhe wotpošladanja dyrbi knježerstwo a pschede wšchěmi kancler Bismarck mjeć, zo tajki cyle wurjadny frědk nałożuje: Cyła wjetchina němstoho sejma so wjetchej Bismarckej njespodoba, wón pscheje sebi wjetchinu, kotraž by samostatnu wolu wotpołożiwšchi ke wšchomu „haj“ prajika, sčtož sebi kancler a joho knježerstwo žada. Wojeřka pschedloha je po tajkim jeno frědk była, tutón rajchstag wotstronjeć, zo bychu nowe wólby knježerstwu pscheczelnu wjetchinu pschiwjedže. Z tajkej wjetchinu bychu so potom nowe zakonje, kotrež knježerstwo dawno pschihotuje, a kotrež maja swobodu pschitřihacž, rucže pscheczihczęže.

Wosebje su tsi wěcy, za kotrymiž knježerstwo žada: pscheměnenjenje němstewe wustawy (Venderung der deutschen Reichsverfassung) nastupace wosebje dotalne němste wólbnne prawo a czřihczęřsku swobodu (Presfreiheit) a monopole.

Němřka ma powšchitkowne a tajne wólby. Ze bychu so po woli knježerstwa zběhnycž a prufe waschnjo wólbow po klasach na cyku Němřku rozšchericž mělo. Bur a mječczan njebyšhtaj wjele wjac wuczyniłow pscheczino někotrym mócnym wobsedzerjam a czřjódže zastožnikow, kotrymiž dyrbi teřko a teřko poddatych k woli bycz. Tak bychu dale a bóle wotwiřni zapóřtancy do sejma pschitřchli. Tohodla tež w pruskim sejmje tajka wjetchina, kajtaž w rajchstagu je, dotal nastacž njemóžscje. — Ždžerženjo dotalneje němstewe wólbnneje swobody je za naš jara wažna wěc.

Druhe, sčtož knježerstwo chce, je, zo so njewotwiřnomu nowinarřtwu wšchidla pschitřihaja, tak zo by so w Němřkej jeno to pisacž a czřihczęř mělo, sčtož knježerstwo dowoli. W tym nastupanju su w Pruskej za čas kulturkampfa dořčj zrudne nazhonjenja czinili, hdyž tam katolskich nominariow jenoho po druhim do jastwow wobžachu. W cykej Němřkej by so katolikam zle sčto, hdy by so, kaž praja, „Presfreiheit“ zběhnyl.

Wychje toho tobařowy a palencowy monopol, kiž drje je němřki sejm w swojim czasu wotrazyl, na žane waschnjo za wšchě czasy wotstronjeny njeje. Hdyž budže wjetchina sejma za knježerstwo, potom monopol hnydom změjemy. Ničto pak njech sebi njemyřli, zo so potom druhe dawki pomjeřšcha. Knježerstwo z tym jeno frědk do rukow dobycz pyta, z kotrymiž by swoje zamysly wuwjescz mohlo. Bóđla dobudže móc do rukow, kotraž wšchitku ludowu swobodu po něczim podusy. Tohodla najebacž někotry wužitk, kotryž trařch monopole maja, na žane waschnjo za nje bycz njemóžemy. Nic jeno tobař a palenc, ale tež druhe wěcy by stat po něczim monopolisował, hdy by knježerstwo jónu tónle přeni dwoji monopol pscheczihczęže.

Pscheczino wšchomu tajkomu podrywanju prawow a swobody ludu je wot wšchoho spoczatka centrum kaž „njepowalnitwa wěža“ stalo. Pschetož centrum je stajnje na swojej křorhowi heřko mělo: prawda, swoboda a prawo! Somu tohodla swoje sympatije zapowjescz njemóžemy. Zawěscže tež našchi wolerjo bychu wšchitcy swój hřos za zapóřtanca centra wotedali — hdy bychmy tudy w tajkej mnohosczji byli, zo móhli so wuspěcha nadžijecž. Somu pak tak njeje! Kaž w tu křwilu wěcy stoja, by wotedacžo hřosow za kandidata z centra trařch sčkóđne sčczępjenje a brójenje rěčacž mohlo.

Tohodka smy hižo wjac króć hnydom pschi přenjeji wólbje za dotalnoho zastupjerja našchoho wólbnoho wokrjesa, f. Th. Reicha nad Bělej, hłosowali, a můžemy tež prajić, ze swojimi hłosami jomu f. dobyćzu dopomhali.

Rak mamy so pschi nowych wólbach zadžerjeć?

Wopominajcy, wo cžo so pschi nowych wólbach jedna, mějachmy za swoju winowatocž, zo swojim čžitarjam lohkomyslnje njeradžimy. Tohodka je so redakcija „Katholskeho Bosoła“ f. Reicha prafchała, hacž móže w nastupanju přědku spomnjonych naležnosćow nam spokojuce slubjenja čžinicž, zo bychmy joho zashwólbnu radžić a podpjeracž móhli. Na wojeřsku pschědkohu, za kotruž Reich hako sobustaw konservativneje strony je, dale njespominajcy, dofelž ta pschi tutych wólbach hlowna wěc njeje, smy sebi pschěde wschěm žadali slubjenje, „zo chce hłosowacž pschecžiwu wurjazowacomu abo wobmjezowacomu a katolskej cyrkwi njespchecželskomu pscheměnjenju wustawy, pschecžiwu zbehnjenju wólbneje swobody a dotalnoho čžispcžerjskeho zatonia a pschecžiwu monopolam.“

Na to je nam f. Reich wotmołwił a wuprajil, „zo chce rady a kóždy čas po swojim žrutkowatym žmyslenju pschecžiwu wurjazowacomu, katolskej cyrkwi njespchecželskomu pscheměnjenju wustawy hłosowacž.“ Dale wón praji: „Pschecžiwu zbehnjenju wólbneje swobody smy chle, doniž budže někat móžno, zo nětcžischi wólbny žakon dosaha, runje tak pschecžiwu wobmjezowanju čžispcžowowe swobody. Pschecžiwu tobatowomu a palencowomu monopolaj smy kóždy čas štukowal a hłosowal, a měnju, zo to moji ff. wuzwolerjo wědža . . . Žda so mi, zo mje we wólbnych wokrjesu znaja hako muža, nic kotryž wjele lubi a mało džerži, ale kotryž lěpšche za wuzwolerjow, wot njoho zastupjonych, pyta a kotryž rozomnu swobodu luda zatschajowacž dacž njeha.“

Tajke pschisľubjenje knjeza Reicha so nam dosahace byčž zda, zo můžemy joho zashwólbnu radžić. Knjez Reich drje je na konservativnej stronie, kotraž je swoju samostatnosć w někotrymžłuli nastupanju woprowala. Knjez Reich pak je tež hižo za našche lěpšche hłosowal, hdyž tež wjetšchi džěl konservativnych za tu wěc njebě. To nam tež dale dowěru f. njomu wobudža.

A tomu pak pschisľubuje hišpcžje hlowna naležnosć. Našchoho zapóslanca Koflu na sakski sejm smy posledni króć z pomocu konservativnych pschecžispcželi. Tež tón króć je zastupjer konservativnoho towarštwam nam tutón kompromis posticžil. Tuž můžemy so za nowu wólbnu nadžić, zo konservativni nam Koflu zas wuzwolicž pomhaja, hdyž my tudy zas swoje hłosy za Reicha wotedamy. Tohodka je Bosołowa rada, zo bychu 21. februara po možnosći wschitcy swój hłos wotekali za

knjeza **Th. Reicha nad Bělej.**

Budžemy potom pschi wólbje na sakski sejm na to pokazowacž a tež z drugeje strony pomoc žadacž móc; pschetož za naš katolikow je wažne, zo mamy z najmjeńšcha jenocho zastupjerja mjaz 80 w drugej sakskej komorje, a za Serbow je wužitne, zo staj tam tež pschichodnje dwa j (f. Strauch a f. Kofla)!

Tak smy swoje měnjenje žiawnje prajili a tež pschicžimy, cžohodka tak radžimy.

Čžłowjeće wopory.

Kóždy čžitar Bosoła zawěšće wě, tak wjele mějachy kšpcžćenje we přenič lěštokach wot hrubeje mocy pohanow čžerpjeć. Kóždomu je tež

wědomo, kelko wěriwych je pschěz 18 stow lět za swoju wěru kubla a žiwjenje pschisadžiło. We pschitomnosći njeje pak nicžo lěpje. Lěto wot lěta woprufe wulka czjřjoda kschesczanow žiwjenje za swojoho luboho Zbóžnika. To pak nam wjac njenadpaduje, a niemóže tež hinaf być. Pschetož Jezus je swojim wuczownikam prajił, zo jich šćeje kaž wowcy mjez rubježne wjelki.

Džiwacž pak so dyrbiwy, hdyž kschimny, zo pohanojo tež mjez sobu mēra nimaja. Woni pschimaja so jedyn druhoho, zo bychu jeho stōncowali. We Africy su cžłowjecze wopory wschēdne. Sta a tysacy ludži, mužow a žonow, so k cželcži pschibohow kōncuje. Waschnjo tohole morjenja je woprawdže wohidne. Šeczi su do pleczenych forbow zawrjeni, w kotrychž dyrbja dołhi cžas tčecž. Woprowanjo stanje so we templu, wočoło kotrohož su shtomy nasadžane. Na tale so wobozy wobwjesnu a to z nohomaj horje. Takle wostanu wisajo a su palacomu stōncu wustajeni, doniž we surowych boloscžach z hłodom a lacžnosću swojoho ducha njepuschęja. Ale tež morwe cžęla nihto přecž njeberje. Stōncunje kruchi wot nich wotpaduja a ptaki wot nich žeru. Druzy mjetaja so krokodilam, z kotrymiž so reki mivola. Pohanojo sebi mjenujcy mysla, zo móhli jim tuczi powjesč wot jim zemrjetych wōtcow pschimjesč. Wo jich wēje wustupi pschi smjerczi duscha z cžęla a zastupi do krokodila abo jenoho druhoho zwērjęca. Na druhich dadža cžęžte železa abo kamjenje padacž, kotrež jich rozmjatu. Zasy druzy mjetaja so z wysokeho trōna, na kotrymž kral knježi. Deleka stoji cžjřjoda džiwjoho ludu z mordarštimi brōnjemi, zo bychu deleczišnjenomu hłowu wotrubnyli a morwoho we triumfje wočoło nosyli. — Wšcho to stanje so k cželcži pschibohow, zo by lud jich hnēw zmērował a so z nimi zasy wujednal abo so pschēd jich wjecženjom zakital.

Prašęjmy so, šcho tele pschibohi po prawym su? Su to džiwje zwērjata, jędojte hady, wšchelake waki, kotrež so we templach khowaja a z wopokazowanjom najwšchsęje cželcže futruja. Druhe pschibohi su hrubje wobdželane a njepōcčiwje postawy ze železa, drjema, kamjenja, hlíny abo zemje. Zajtim wěcam woprufe so kōžde lěto tyfacy ludži, wosebje cži, kofsiž so we wōjnje zajachu. Mjeczinja-li so we bitwje žani jeczi, da kral swojomu hrodej najblžiške kšęje z mužemi, ze žonami a džęcžimi napjelnicž a potom stōncowacž. Zola nic jenož bohām k cželcži ale tež krewjelacžnosčje kralow dla pschisadža mnozy ludžo swoje žiwjenje. Tak chępsche so jōnu kral na cžłowjeczei krewi pschewjesč, zo by swoju mōc a majestoscž pokazal. Wōn da šchērota a dołhu jamu wurycž a telko njewōlnikow moricž, zo by jama z krewju napjelnjena była. Hdyž so hišęcže krej ze zaręzanych lijesche, staji kral swōj cžōłnik do hata. Do njoho stupiwšchi zawoła: „Sa sym najmōcnišchi kral zemje, pschetož ja so njewožu nic jenož na wodže, kaž kralojo we Europje, ale na žōlmacž cžłowjeczeje krewje!“ Pola mnohich ludow placzi za woprawdžitu cželcž, prawje wjele ludži stōncowacž. Kōždy khowa nōp wot morjenoho a pschibije jōn hako wudębenjo na swoju kšęžu. Kralojo twarja pyramidy wot hłowow tch, kofsiž buchū pod jich knjejštom stōncowani. Čžim wjetšcha tale pyramida je, cžim wjetšchu, mēni kral, je sebi cželcž zastužił. Z.

3 Łužicy a Sakskeje.

Ž **Budyšćina.** Na město dotalnoho direktora tachantskeje schule knjeza Šōzefa Diensta, kotryž je za dwōrštoho předarja do Drježdžan powołany, je so knjez Franc Lōbmann, kaplan w Schēradchowje, pomjenował. Knjez Lōbmann je w swojim cžasu w Lipsku pädagogiske pruhowanjo wotpožōžił.

— Z Lipska dostachmy rjanu serbsku knižku (40 stronow), njewawno tam czišćićanu, pod mjenom: Wěnašk ze zymskich róžičkow lubemu Jezus-džěcatkej do ručkow podawa Handrij Dučman. Wona wobjima 12 kěrlušow a nabožnych spěwow; pschi pjeczič su hłošy cziške a němste z notami krasnje woczišćějane a móža so lochcy nawuťnyć. Jednotliwe maju napjima: Hodowna pomjesč, Hodowna radosč, Brštwicža, Krasnosč Božoho džěcja, Jezus bójštosč sčeceny, Slódko spomnjenje, Kral spodžimny, Krasnosč jandželow, Jezus z njebies, Jezusowa Wutroba, Jezus miłosčimny, Sebjeporucjenje. Knižka hodži so za wulkich a wosebje za schulske džěczi. Wona je w expeditacijach Bóška na wohladanjo a na pschedań. Spisaczel je wjele prócy a tež pjenježny wopor na tu knižku nałožił k lubosče k Jezus-džěcatkej. Lohodla porucžamy ju naležnje wschitkim našchim cžitarjam a wschitkim Serbam. *H.*

Z Khrósćic. Šchož cyrkwinke powjeseje nastupa, zdžělmy tudy, zo so w minjenym lěće w naškej farisej wosadze narodži 138 džěcatkow, z nich bě 68 mužštoho a 70 žónštoho splaha, 2 morwo narodženej a 8 njemandželskich. Wumrjeło je 127 wosobow a to 62 mužštoho a 65 žónštoho splaha. Wóh tón Knjež daj wotemrjetym wěcny wotpocžin a nomonarodženym swoju hnadu! — Wschipowjedało je so 47 porow; wěrowanych bu pola naš 36 porow. K Božomu blidu pobu w Khrósćicach na 13,400 wosobow, we Wotklecach wokoło 500 wosobow, w Bacžonju runje 701 wosobow a we Klóštrje Mariijnej Hwězdze 13,637 wosobow, to je potajkim hromadže 28,238 wosobow w cyłej wosadze. Wóh daž, zo by wschitko k Božej czišći a k wěcnej zbožnosčej našchich dušchow *F. R.*

Z Jasency. Mjédzelo 30. januara wotmě Jasencžanske kasino swój 13. založensti swjeden po postajenym rjedže. Swjedenstu rycž mějeske wysokodostojny k. farač Werner z Khrósćic. Džiwadłowe zawjeselenjo wobstojeske kaž druhe lěta z dweju kručow, serbskeho a němstkeho, a tónce wschoho běchu reje. Dyrbi so pschispomnicž, zo staj so džiwadłowej kručaj jara wustojnje wot sobustawow kasina hrałoj.

Z Drježdžan. Towarstwo katholicich Serbow w Drježdžanach Jednota mějeske 18. januara w Meinholdec salach w Drježdžanach swój lětušchi založensti swjeden. Tón krócž běške so wuwjedenjo koncerta pschepodało hudžbnomu khoraj kral. saks. artillerijowoho regimenta cž. 12., kotrohož dirigent Baum jón sam nawjedowasche. Koncert dyrbi so dla wustojneje hry jeno khwalič. Wulku radosč a móčne pschipóznacžo dobu sebi na programje mjenowana „založa“ z serbskich pěsni „Trompetar na krawnišćej“, „Mandželstwo“ a „Nasche Serbstwo z procha stawa“, kotrež k. Jakub Weika z Drježdžan hako solo z pschewodnom orchestra jara derje spěwasche. Cyłe wustojnu a luboznu pschewodnu hudžbu k tutym tšjom spěwam je dwórski organist k. Brendler dobrocžimje zestajał. Pschi scžěhomacych rejach so tež por krócž serbska reja piskasche a rejwasche — bě to storo kaž na serbskich kwasach. Swjeden mějeske, kaž z wjesokosčej pschipóznawamy, serbski raz, a za to zarjadnistwu Jednoty zbožo pscheyemy. Mječ „Jednota“ swoje pomokanjo, Serbam wot domizny zbalentym lubočž k narodnej wotcžinje, jeje waschjam, jeje dobrym pocžinkam a jeje lubej macžerskej rycži zdžeržecž, tež dale zdobnje dopjelnicž so prócuje!

Z chłoho swěta.

Němska. Jara wobžarowacž dyrbi so zwjazk, kotryž su za tute nomowólby na rajchstag konservativni z nacional-liberalnymi zwjazali,

zo hcedža so we jenotliwych wólbnych wotrfesach mjez sobu podpjeracž. Tajki zwjazk je cyle njenaturski, a sčtobdu z toho změja jeno konservativni. Nacional-liberalni su tež hižo tójščto wustuttowali; we wjacorych wólbnych wotrfesach, w kotrychž su tež nacional-liberalni, su konservativni tajkich kandidatow, kotřiž su kručži konservativni a hišćeje trochu samostatni, nacional-liberalnym k woli puschćećić dyrbjeli. Tak je woprowany nacional-liberalnym Stöcker w Berlinje, v. Kleist-Meßow w Gali, v. Ungern-Sternberg w Bielefeldze, Hartwig w Drježdžonach a dr. To je zrudnje; samostatnosć konservativneje strony so zhubja, a na wopuschćzene městna sydaja so nacional-liberalni. Čži pak hišćeje wjele dobroho wupješli njejsu. Wjezbóžny kulturkampf je wosebje jich štut był. Beningsen, zažrany kulturny wojowar, tež zaš do rajchštaga dže a spohladuje jedźiwje za nekajkim pruskim ministerstwom; zda so, zo chce Beningsen Buttamera powalicž. Wješč Bismark hižo někotre lěta zaš pschćećelnje za nacional-liberalnymi pohladuje.

— Storo žadyn sředk so njezacpije, zo by „žte“ centrum so podušyło abo tola wobščtobdžiko. Najnowišče pschćećiwo njomu je, zo so pschćećiwo centrej pomoc pola swjatoho wóta samoho pyta. Wščec zaš so piša a zjawnje w sejmje powjeda, zo je bamž z politiku centra nješpokojny a zo budže jomu poručićić knježerstwu k woli byčž. To swjaty wótc ženje čziničž njebudže, pschetož wón je najwšchšchi wješč katholickeje cyrkwe a so wo jeje naležnosće stara, do političich naležnosćow jenotliwych krajow pak njeryčži. Džiwne pak su tajke pospyty wješča Bismarka, kotryž je pšched 11 lětami hišćeje zjawnje prajil, zo je bamž „mócnny wukrajan z programom (wotpohladami), kiž je progreamej štata cyle napschćećny“. Šdyž bē so dogma wo bamžowej njezmólnosći zjawnje wuprajiko, tehdom wšchón swēt wošafče: bamž so štaja wšče wšchēch wješčow, kotrychž móže a chce wotšadžecž, wón budže so do naležnosćow jenotliwych krajow mēšhecž; tehdom tež wšchudže z toho pschćećinu bjerjechu k wótrómu pschēšćehanju katholickeje cyrkwe — a hlej! někto 16 lēt pozdžišcho čžifami to wot bamža žadaja!

— Budže wójna? Tak so něktle wšcho strachocžiwje prasča. Wščudžom so z brónjemi šchćećeći. Rozmnoženjo němštoho wójšta, kaž su zastupjerjo wójšta na sejmje prajili, štawa so, dofelž z wjacorych stronow wójna hrozja. Z tym je strach a bojoscž do luda pschšchka a wšcho so hacži pod tutym strachom. Róždy trochu wažny podawč hnydom na pschšthadžacu wójnu počahuja. Tak na psch. zo Francóžska w Němškej wjele deštow kupuje a njedaloko němškich mjezow baraki za wojatow twari, dale zo je kejšor Wylem zakazač, konje do wukraja pschedawacž a podobne. Wščto to zda so pschewulke a njetrebne trašchenjo byčž: kajke wotpohladanja z tajkim trašchenjom docpēcž hcedža, nje-wěmy. Z francóžskimi kupjemi drjewa, deštow a chemikalijow za rozbuchace sředki tak žlē njeje, kaž hrozja, a konje do wukraja pschedawacž je kejšor tež hižo 1878 zakazač, a tehdom so tohodla mēr na žane wašchnjo kazyl njeje. Tajke njerozomne pšošchenjo a trašchenjo jeno strowomu rozzywianju pschēpustwa a rjemješka sčtobdži a wužitk jeno tajkim pschšhotuje, kotřiž z wotmyšlenjom wodu mucža, zo móhli w mutnym čžim lóže lojicž.

— W Belplinjje w biskopškej kathedrali je Šněžno-Poznański archbiskop dr. Dinder tamnišchoho nowoho biskopa dra. Rednera šwjećil. Šo konsekraciji šta so intronifacija nomoho biskopa. Tež wšchšchi štatni zastojnicy bēchu pschi swjatocžnosći pschitómni. Wječžor bē k čžescži nowoho wšchšchoho wješča pschšny faklowy čžah.

— W Šali je so w tuteh dnach ewangelski zwjazt zažožil, kotrjž ma wotpohtad, wšedeh protestantow katehožkuli wuznacza a kateježkuli wery zjenoczičž. Kateho ducha ma nowy zwjazt byčž, je derje spoznacž z jeho programom, kotrjž wošebje vschecžiwio katholicam zahtadža, kotrijž su z Romom zjenoczeni. „Vschecžiwio Romej!“ to je heslo, kotrež jich zjenocza, byrnje wera a vschewědčenjo jenotliwych hewaf cyle wšchelake bylo.

Awstrija. W Budapesče su vschēd trótkim wobhydlenjo Franca Liszta, najštawnišchoho komponista našchoho časa, wotewriwšchi jeho zawostajenitwo na papjeru štajeli. Tam namaka so tež list, z kotrohož so zhoni, zo je Liszt sobustaw tšecžoho rjada swjatoho Franciška byl.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 104. Mikławš Robl z Čornec, 105. piwarc Korla Mišnar ze Zdzěrje, 106. Jakub Zmij ze S. Pazlic, 107. 108. z Njebjelčic: Mikławš Cyžank, Pětr Dórnik, 109. 110. z Radworja: Jan Cyž, Franc Grubert, 111. Mikławš Kubaš z Khasowa, 112. Pětr Kral z Bronja, 113. 114. z Khelna: Michał Cunka, Madlena Bérkec, 115. Marija Fórmanowa z Lutowča, 116—120. z Budyšina: Marija Kubicowa, Wórša Wobzyna, Mikławš Mlónk, Mikławš Rychtar, Hana Jænichec, 121. Jan Mac z Wulkoho Wjelkowa, 122. Jurij Šolta ze Štoneje Boršće, 123. Handrij Haša ze Zajdowa, 124. M. S. z M., 125. Jakub Křižank z Podhroda, 126. 127. z Cemjeric: Jan Kral, Jan Mlónk, 128—131. z Wotrowa: Michał Robl, Marija Ryčćerina, Mikławš Šolta, Jakub Buk, 132. Jurij Cyž ze Žuric, 133. Pětr Haška z Krjepjec, 134. 135. z Kanec: Korla Nowak, Mikławš Cyž, 136. Handrij Guda z Hornjeje Kiny, 137. 138. z Hrubjelčic: Jan Měrcink, Hana Měrcinkowa, 139. 140. ze Židowa: Michał Zmij, Michał Gławš, 141. Wórša Semelec ze Sernjan, 142. 143. z Róžanta: Michał Frencl, Jakub Šolta, 144. Wórša Polanowa z Mnišonca, 145. 146. z Marijnoho Doła: P. Benedikt Chejnovský, služownik Mikławš Šewc, 147. hosćencar Pjecz z Wěteicy, 148. 149. z Džěžnikec: Mikławš Rječka, Jakub Wencl, 150. Jakub Libš z Hunjowa, 151. 152. z Khróšćic: Jan Domanja, Pětr Šrama, 153. 154. z Jaseńcy: Michał Janka, Michał Rynč, 155. Jurij Jawork z Nuknicy, 156. Mikławš Zarjenk z Dobrošćic, 157. Jurij Domašká z Lejna, 158—162. z Drježdžan: inspektor Pětr Lehmann, Marija Delenkowa, Jakub König, Michał Gławš, hosćencar Michał Wobza, 163. Marija Mlónkowa z Hórkow. (Přichodnje dale.)

Sobustawy na lěto 1886: kk. 613. Marija Mlónkec z Dalic, 614. Wórša Krawcowa z Bronja, 615. Jakub Cyž z Kamjenez, 616. Jakub Zmij ze Serbskich Pazlic, 617. Michał Lehman z Pěskec, 618. Marija Bräuerowa z Podhroda, 619. Hana Měrcinkowa z Hrubjelčic, 620. Marija Grohmanowa ze Židowa, 621. Michał Buk ze Sernjan, 622—625. z Róžanta: Jakub Wincar, Michał Frencl, Jakub Gławš, Jakub Domaška, 626. Pětr Kubica z Koslowa, 627. hosćencar Michał Wobza z Drježdžan, 628. Marija Jenčec ze Stróžišća. (Přichodnje dale.)

Na lěto 1885: kk. 652. Michał Wobza z Drježdžan, 653. Pětr Kubica z Koslowa, 654. Hana Rjenčowa z Khróšćic.

Na lěto 1884: k. 618. Michał Wobza z Drježdžan.

Dobrowólne dary za towarstwo: kk. Jakub Zmij z Pazlic za wočišć dzakprajenja 75 p., M. K. z Budyšina 50 p., H. G. z H. K. 50 p., W. Š. z S. 40 p., z Róžanta 1 m. 10 p., Š. z R. 50 p., n. 1 m., W. P. z M. 50 p., M. R. z Dž. 25 p., J. M. z Č. 50 p., i. P. L. z Dr. 1 m.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 93,607 m. 5 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: přez knjeza fararja **Wernera wot swójbj Nowakec z Wěteńcy 400 m.**, njemjenowany z Budyšskej wosady 1 m. 50 p., z Wotrowa „Wutroba Jězusowa, smil so nad khudej dušu!“ 1 m., z Wotrowa „wopor při domowswjěćenju w Kašecach“ 6 m., za zwonjenje při přewodzenju Bermichec džěšća z Haslowa 3 m., z Pěskec: „Najswjećiša Wutroba Jězusowa, smil so nad khudymi dušemi!“ 3 m., z Pěskec 1 m. 50 p., přez k. T. N. 2 m. 50 p., P. T. N. z R. 6 m. 50 p., njemjenowana z Radwórskej wosady 3 m., z Jawory: „Najswjećiša Wutroba Jězusowa, smil so nade mnu!“ 30 m., z Mlócic 50 p., z wokołnosće

Marijeje Hwězdy 3 m. 30 p., z Prahi z próstwu we wosebitej naležności 20 m., r. k dorunanju 1 m. 15 p.

Hako **jubilejske dary** su hišće wotedali: služowny wotročk z Miločic 3 m., ze Swinańnje 50 p., J. W. z W. 2 m., njemjenowana z Budyšina 1 m., někotři njemjenowani hromadže 3 m. 50 p.

Hromadže: 94,100 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 9695 m. 60 p. — Dale staj woprowałoj: D. z Podhroda 1 m., r. za domuswjecenjo w H. H. 3 m. 40 p. — Hromadže: 9700 m.

Zaptać Bóh wšëm dobročerjam!

Nowe **serbske** cedlki **žiwoho** **rozarija** su nětko hotowe a pola mje dostacž. **Franz Jänich**, serbski zwónk.

We wschěch expedicijach „Katholiskoho Bósta“ je po 30 pjenježkach na pschěban:

Wěnašk ze zymskich róžičkow lubemu Jězus-džěcatkej do ručkow podawa Handrij Dučman.

Kukowska katholska bjesada

změje njedzelu 13. februara we Wawrikec hosćencu w Pančicach swój založenjski swjedžen, wobstojacy ze swjedžeńskeje ryče, dziwadla a zabawy. Zastupny pjenjez je po 60, 40 a 20 p., wotwjerjenjo kasy $\frac{1}{2}$ hodž.

Předsydstwo.

Zjawny džak.

Moja nadzija, zo budu z Božej a dobrych ludži pomocu po čěžkim domapytanju, kotrež je mi w zańdženym léče z Božim wohnjom přišlo, hač do zymy so do swojoho přecańnyč móc, je so dopjelniła. Džakuju dha so zjawnje Bohu, kiž je wšo tak k dobromu dowjedł; džakuju so tudy tež wšëm hospodarjam, wosebje wosadnym, kaž tež susodnym, kotřiž su přez nadobnu a skutkomnu pomoc mje w tutyh za mnje zrudnych měsacach pozběhowali a při twarjenju podpjerali. Njeh Bóh wšëm w njejbu mytuje, hdyž sam ze slowom a skutkom jim přihodny džak wotwjeseč njezamóžu.

W Serbskich Pazlicach, srjedz wulkoho różka 1887.

Jakub Zmij, hospodar a

Madlena rodž. **Kralec** z Miločic.

„Baplač Bóh luby Rujez“

wšchitkim mojim pschězelam w blizkosczi a dalokosczi, kottiz su mje w mojej khorosczi tak luboscziwje z tróschtom a pomocu podpjerali, wosebje pať k. Janej Čnjez w Raschecach za staroscziwne wobdžělanjo mojeje role. Bóh žohnuj jim wschěch za to na najnadobnišcho a zdžerž jim wobstajnu strowotu!

Jakub Čzumpjela w Raschecach.

Džak a sława **Kukowskomu** kasinej za darjeny bant w serbskich barbach ke khorhowi Khróscanskeje „Jednoty“!

Předsydstwo Jednoty.

Katholiski Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sludowy časopis.

Wudawaný wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 4.

19. februara 1887.

Lětnik 25.

Dopis z kraja wólbow dla.

Ženje hišćeje wutrobny wólbow dla tajki njeměr pschewzał njeje, ženje hišćeje tež prosty muž, kiž hewak za politiku so njedopraschuje, sebi tajku starosć czinił njeje z tym: „K o h o dha mam wolicz?“ jako je tón frócz. Kóždy čuje, zo dyrbi so wo wjele, haj wo wschitko jednacž — hewak njeby so tajki hołt hnał. Rnježeske a liberalne nowiny hanja, schtož móža, centrum a joho wjedźiczerja Windthorsta, tež swjatoho wótca, zo je we wojerstich naležnosćach centrej radu dał, hroža z wójnu, haj z nowym „kulturkampfom“, jelizo katholicke lud centrum nje pschewradži, a na město dotalnych zapóslancow znatych „Staats-katholicow“ njesćzele. Catholicke ludej pak su wschudže woczi nadobnje woczinjene, centrum pschindže zasj do rajchstaga, sferje sylnišchi, jako detal, a to czim bóle, hdyž je zjawna wola swjatoho wótca, zo měł centrum tež we pschichodže tajki, kajkiž je, wobstacž a prawa catholickeje cyrkweje w Němcach zakitowacž.

„Katholicke Posol“ je czitarjam w poslednim czisle pschicžiny rozestajał, czo hodla měli catholicke Serbja tež na dzeń 21. małoho róžta kujeza Reicha nad Běkej wolicz. Wjetichy džel czitarjow so z joho radu sponoži — tu czisny 10. februara něchtó, kiž so za „konservativneho“ wudawa, žehliwu tschěsku do Serbow: hani w dopisu centrum, potykuje jomu najwobidnišce zamysly a fónčzi ze słowami, zo konservativni ani pomocy Serbow njetrjebaja.

Tutón dopis w „Kamenzler Btg.“ je wjele zkeje krewje nacžinił; mnozy prajachu rozhorjeni: Schto za nami behaja, hdyž nas nětko njetrjebaja a hewak napominaju, zo so njeby ani jedyn hlós precž czisnył, to wolicmy runje „demokrata“; druzy džachu: Ně, k centrej dyrbinym džeržecž, hdyž wo nas njerodža, smy runje za Windthorsta. A tak stoji wulke schcžepjenje pschodburjemi.

Schcžepjenje pak ženje derje njecžinja. Wy-li Weigang wot spoczátka wustupil, njebudžich so džiwak, zo mnozy joho stronu džerža, dokelž w němskich

katholfskich nowinach parola wudata je: Senoż za centrum a bo za pokrocźnika — a nic tón króć za konserwativnych!

Weigang pať winow dla — wo kotrychż tu njerczu — tón króć wustupicź nochce; tuż wośtanje skónczynie jenoż Windthorst, Reich abo socialista Raaden.

Poslednjoho podpjeracź njesměny; za Windthorsta bycź, nam wjele njepomha, dofelż joho tola njepšheczišcziimy a dofelż pšchez njepšheczejeność a špeczenjo pšhecziwo Reichaj tutoho tak rjec wot slubjenjow wotwjazujemy, po kotrychż chce centrum we waźnych wěcach podpjeracź. Z tym, zo sym potajkim tón króć wšchity za Reicha (njed) tež to mnohim do hlowny njecha), škužimy centrej lěpje, dyžli hdyž swoje pucze džemy a wocziwidomo z tym nicžo njewucziniimy. Smy-li pšhecziwo f. Reichaj, njemóže tež wón dale wot 21. februara na swoje słowo wjazany bycź: kontrakt, kiž je so czinił, dyrbi so z wobeju stronow swěrnje džeržecź, zo by so wěrniwosć a dowěra njepotffa.

Dyrbin sam wuznacź, zo sym so dołho mjerczał z myslu: šhto je tón króć prawe? A dołho so wo tym pšheswědczić njemóžach, zo měli konserwativnoho podpjeracź. Czitarjshi pať wobšchěrnju rozprawu wo jednanjach centra w Schlezskej (26. wulchoho róžka we Wrótsławje), namakam, zo pšhedšyda zhromadzižny, hrabia Ballestrem, katolikam w Dpplnje poruczi: zo měli za konserwativnoho wjetcha Hohenlohe hłosowacź, dofelż je tutón swěru, kaž Reich, we waźnych wěcach f centrej stať a za pšchichod podobne slubjenja cziniť, kaž Reich nam katolfskim Serbam.

Džeržimy dha, šhtož mamy! Reichaj — njed) tež hewať na stronie knježerstwa stoji — je Windthorst swědezenjo dať: „Tón muž džerži słowo, tajkich směcže nam škacź.“

Z tym njed) je dofcź! Šhtož hłosuje za f. Reicha — a to czinće nětko wšchity — škuži centrej a katolfskej cyrkwi lěpje, jako hdyž za pokrocźnika do wohenja dže, kiž mohť Serbam kaž katolikam jenak njepšhecželscy zmyslony bycź. Našcha škłoda njebudže, stojimy-li tež tón króć za Reichom!

Wšahšpoumnjenje redakcije. Tutón dopis cyle tež mysllicźki redakcije wupraja, a tohodla joho rady podpjeramy. Njed) nam našchi czitarjo šhroble wěrja, zo je našch wuzitt, kiž žada, zo tať a nic hinať tón króć wuzwolimy. Centrej z tajkim wuzwolenjom nicžo njeschłodžimy, my tež joho krutošč a wobstajnosć z tym na žane wašchnjo zasudžicź njetřebamy. Wšchať sobustaw centra sam w podobnym padže w Schlezyskej podobnu radu dawa, kajuž Posol swojim czitarjam w tutym padže. Šhtož tamón njehašibity dopis w „Kamenzer Zeitung“ nastupa, smy pšheswědczeni, zo je tón jenož ze strony, kotraž je Serbam njepšhecželscy zmyslena, wušchoť, zo by za bližšche wólby na šakši sejm katolfskich a lutherfskich Serbow rozšchěpili a znatoho Němca z pomocu poslednišchich pšheczišczał. Z wopravdže konserwativneje strony tutón dopis zawěcže wušchoť njeje.

Prawa pokuta.

(Po wěrnym podawku.)

„Wjetšcu lubošć, dyžli tu, ničto nima, zo šhto swoje žiwjenje poda za swojich pšhecželow.“ Jan. 15, 13.

Hrabja Wylem z B... bē hać dotal swojn mlodošč w wjeseľu a zbožu pšheczišcził; wšcho, šhtož sebi wutroba pšheješche, móžješche wón dostacź;

braštu z Bariza, wina z Francózskeje, wobrazy z Stalskeje, z krótká nicžo młodomu mužej njepobrachowasche.

Bohath, duchapótny, rjany a lohcny pschistupny mějesche tež wjele pscheczelow, a tola bě so jomu wschubže a wscho wostudžilo: ze wschém wuziwanjom běšche pscheplyceny. Tutón młodženc, kotrohož mějesche swět za najžbožownišchoho, a kotryž so wot swojoho 21. léta sem wjac wusmjajł njebě, móžesche wo sebi prajicž: „Nicžo nije, šchož mohło mje hiščeže zawjefelicž.“

Wón njelubowasche wjac hońtwu, hosćinow bé tyty, njerejwasche wjac, njewěrjesche wjac do wobstajnosće swěta, na wofuzłacu móc wumjekstwow a pscheczestwa; samu nadžiju bě zhubił. Tola ně — jena žla, straschna žadosćž bě jomu hluboko do dušche so zaryła: žadosćž za hracžom. Seno na blidach poknych kartow a pjenjez mějesche swoje spodobanjo, tu z najwjerišcha hiščeže něšdho začumawasche. Njewobstajne zbožo hry, dobycžo a pschehrawanjo joho wubudžowasche. Šdyž bě jónu prawje wostudly a mjerzaty, proščachu joho pscheczelojo, zo by wulke reje (bol) we swojim hrodže zarjadował; tutu próstwu Wylem rad pschizwoli, wuczini pak jebi, zo njebudže sam rejwacž. Młodomu wumjelcej praji: „Dam Wam pjenjezų k wofrašnjenju swjedženja, zo na nicžim njeby pobrachowało.“ To sebi młody moler dwójcy kazacž njedawasche, a wupychi žale woprawdže krasnje a wubjernje. Zenje hiščeže njebechu w tamnym měščeže tajkoho swětka a tajkeje różoweje pychi wohladali. Běšche tu kaž wodnjo, a wscho tu kčejjesche, kaž wonka w nalěcžu.

Swjedžen mějesche so w najkrucžiškej zymje; pschěz tydžen hižo bechu wschě tčechi a drohi ze sněhom pschikryte, a z uróžom počehnjene kšěže blyskotachu so kaž z dejmantami puschene. Džen hafo džen pschibjerasche žyma. Bohatym běšche žyma, a woni w swojich derje zawrjennyh domach so bliže kłócžachu k czopnym kachlam. Wulka muza pak potrjecy khubdyh, tamnyh, kofišž žanyh derje zawjeracyh duri, žanyh dwójcy wofnow, žanyh khamnyh kóži, žanoho drjewa, žanoho wohnja w kachlach njemějachu. Ach, za tyh je žyma surowa! W czopnym czasu je hubjenstwo jeno poł tak wulke; tehdom je powětr mišny, kaž pscheczal za wscho, šchož dycha a je žiwe. Tola lodowy dyh žymy, rězaty wětr, w kotrymž starcojo tšchepotaja, macžerje a maše džeczi pšakaja: to je czwila! Tola šcho to wě?!

W 10 hodž. wječžor blyščezachu so w hrodže hrabje W... wschě wofna z jasnym swětłom, zdachu so bycž kaž wulke swětke woczji, kotrež do czmoweje nocy hladachu, prjedy hacž so zandželichu. Swjatocžnje wobswětleny dom rozšchěrjesche nacžerwen swětłocž po sněhbělej wofoknosćzi, a bě kaž žrudny powiměw na woblicžu zemřetoho. Tomu džěn so wotpoczowaca z bělej sněhowej pšachtu pschikryta stwórba runasche... W hrabjowym hrodže wšchaf knježjesche žiwjenjo. Ze schklenčanyh wozow, kotrež po sněhowej drozy bjez hary pschiježdžowachu a pod torhowsčžom psched šchěrofim sšchodom zastawachu, wustupowachu knjenje z kwětkami a dejmantami bohacže wupuschene a po mjehkich pišanyh rubach khwatachu do krasnyh šalow... Seno jena knjeni hiščeže tu njebě, jena, a hrabja bě pytnyl, zo tu hiščeže njeje. Běšche hižo storo poł nocy tu, a Wylem džěšche hladacž, hacž wona hiščeže njeježdže, pschetož nan bě psched šmjercžu jomu prajil: „Džowfu mojhoho staroho towaršcha z wójnškich časow, barona W..., bych rad swoju džowfu mjenował; wona je rjana, bohata a ma póccžiwosćže a wědomosćže. Zeje nam a ja smój waju czasčičišcho w pscheczelnym rozmožnjenju slubiłoj!“ — Wylem sebi tohodla jara pschepjesche, zo by wona pschi tutym swjedženju pschitomna byla.

„Dyż hrabja tak na prozy stojo ju hladasche, pschistupi žónska z płakacym džęcjom na rucy k njomu. „Wotwjedźće tu proščerku precz!“ poruczi hrabja.

„Ach, hnadny knježe, ja sym tak žymu pschemrėta a hłódna!“

„Ja sym džens rano jałmožny wudźelecź dać.“

„Smilcže so nade mnu a darcže mi něšto, zo bych sebi khlėba a drjewa kupicź mohła! . . . Moje džęczo mi hewať z hłodom wumrije!“

W tym wofomifu pschijėdže wóz woczakowaneje knjenje pod torhosčczo: proščerka dyrbjesche so wotfalicź. — Wona pschińdže zas, hdyž bė pschiny wóz wotjėť; wona zas pschińdže, jeje džęczo pať wjac njeplakasche, bė wusnyto. Tež wona czujesche so najebacź bološiny hłód tak mucźna . . . toľto snėh padasche. Skuźownik ju pschi durjach nadeńdže a wuhna ju won; wboha žónska njemodjesche dale, jeje stawy cyke sczerpowachu. Pschi wrotach za schėrofik stolpom trechu zakitana so lehny — jeno khwilku chcyšche tu wotpocznyć — swoje džęczo sřkóci k wutrobje, wone wjac njeplakasche, bė žymne, morme! Tola wona to njewėdžesche. Do snėha zkožena teź wona wusny, zo njeby wjac wotuczika. Hicšcže jónu bė horje pohladať na bnyšcžate woľna bohatoho hrodu; hicšcže bė tam widžata pschne knjenje, kotrež nimo woľnow rejwachu. Ach, hdy by so jej z tutych parlow jeno jena jenicža darika — wona by za to sebi drjewa kupicź mohła, so wohrėcź, khlėba za swoje džęczo a czopke wodžęczo, tola niczo njedosta! —

Dyż chcyšche Wylem wjerchomu, kotraž bė joho swjedžėni ze swojim wopytom pocžescžika, k jeje wozej pschewodžęcź, zaľoži z nohu do nėczoho, schtož tam w snėży ležesche, a nastari toho dla skuźownikow. Čži za tym hladajo namatachu pod stwjerdnjenej snėhowej storu — zmjerznjenu proščerku a jeje džęczo. —

Najebacź wjesoľu hudźbu, najebacź reje a radośc dobu so powjescź wo zrudnej smjerczi proščerki teź do bnyšcžateje czopkeje kwėtkojteje sale: tu so tola pokaza schtricžka sobuzelnoścje z tajkim hubjenstwom: reje pschestachu, hoścjo so roženđechu.

A Wylem? Dyż bė sam, džėšche dele, zo by zemrėtu, kotruž bėchu do kžėze donjesli, wohladať. Žónske ju z czopłymi rubišcžemi schudrowachu, tola bė pozdže!

Ĥodžinu doľho wosta Wylem psched czėľom stojo. Potom kaž njemdry do sale so wróćiwšchi zwottorha wėncy a pletwa ze scžėnow a podtepta je z nohomaj. Na to so do swojeje istwy zamkny; ničto za nim njemodjesche, a nazajtra bė hicšcže zamknjenn.

W tyčle samotnych Ĥodžinach zeshadža wulfotny wotmyšľ w joho dušchi, psched wobrazom swojeje maczerje bė swjatoczny slub scžiniľ. Wón zaľoži Ĥospital w tamnym mėsčje. A hdyž bė slub dofonjany a wustawej ničzo wjac njeopbrachomasche, wopuschzi Wylem swėť a Ĥafo pokorny bratr skuzesche w swojim wustawje, hdyž 5 lėt pozdžišcho Ĥafo swjaty wumrė. Psched swojej smjercžu wotkaza cyke swoje zamoženjo kħudym. — Wustawy za spomožny skutk, kotruž je swojomu krajej zawostajil, je wón sam zėstajal. Tam stoja teź tele słowa:

„Wot dnja psched swjedženjom Wščėch Swjatyh Ĥacž do swjedženja s. scženifa Marka, 25. Ĥapryla, mataj so w »Ĥospicu sluba« dwė řali derje wutepicź a zaštupej kħudych wodnjio a w nocy wotewrjenej byčž. Pschi poľdnju a wječor w 7 Ĥodž. ma so jim poliwka řicžicź.“ — „Zastaranjo maczeri a džęczi pschepoda so miľosčiwym sotram.“ — „Wyšche toho maja so kžėde lėto do Ĥód drjewa a czopke wodžęcža do mėsčczanřkich kħudych rozdželecź.“

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. We wobsadženju duchownskich městnow našeje Łuzicy je so zaš nowe pscheměnenjo stało. Knjez Jakub Bart, dotal administrator w Radworju, je za kapłana w Scherachowje postajeny hižo zardženu wuturu 15. februara so tam pscheshdlicz dyrbjak. Za direktora tachantskeje schule pomjenowany dotalny kapłan Franc Löbmann pschijědže sriedu na to do Budyšcina. Na f. Bartome městno je (kaž rěka na křiwilu) knjez Mikławsch Zur, dotal tachantski wikar a druhi kapłan w Budyšcinje, pschesadženy a hižo pónđzelu 14. februara so tam pscheczahnył. Bóh spočěz spomnjenym knjezim we nowych powołanjach swoje žohnowanjo w polnej měrje!

3 Budyšcina. Wažny džen za Budyšcin a cytu katholicu Łuzicu je a budže wostacž džen 15. februara. Na tymle dnju su mišoscziwe sotry z rjada swjatoho Karla Boromejskeho do domu za jich pschihad pschihotowanoho zastupile. Tak dha je nětko dosčehnjene, sčtož je Budyšcina wofada a katholicka wofolina lěta dohko sebi nutnje žadała a duchowna wyschnoscž po wjacorych pschewinjenych zadženwach stónocznje docpěła! Bohu budž dzał za to! Hač dotal běchu mišoscziwe sotry jeniczcy w Grunawje pola Ostrica, hdžez je na kuble Mariynomu Dolej kšuchachym wjěšča khorownja, pod wjedženjom mišoscziwych sotrow. Potajsim dyrbjachu so sotry, hdžz běchu f wothladanju khorych trěbne, hačz wottam powofacž, sčtož je tola jara wobczěžne. Łuz bē stajne pschenjo, zo bychu so tola tež do kuziškeje sriedžizny, do Budyšcina, mišoscziwe sotry pscheshdlicz směle. Wysche toho bē pschi měšcniškim jubileju našeho najdoštojnišeho knjeza biskopa so wobzamklo, zo ma so w Budyšcinje katholicka syrotnja založicž a wjedženju mišoscziwych sotrow pschepodacž. Bórzy tudomne tachantswo tež pschihódnou kžězu za to postaji: bymawšchi sekretariat na rózku rězniczjeje a schérokeje hasy. Tudomne katholicke towarštwó žónskich tež hnydom pschihoty za tajku syrotnju czinicž pocza. Kaž je znate, je tehdóm deputacija tutoho towarštwó w nětotrych kłowniškich katholicškich wjach sebškeje Łuzicy pobyla a su so wšchelake dary za syrotnicu nahromadžile, za cžož so tudy z nowa wutrobne zaplacž Bóh tón Knjez wupraja. Sčtož pak so njebē pschedwidžalo, to so sta: njewoczafane zadženwi wotewrjenjo syrotnje měšac za měšacom wotstorkowachu. Mjez tym pak tola towarštwó škladowane dary pschiprawješe, tak zo je nětko za nowy wustaw toške hotowe. Syrotnica dreje so za dobry měšac wotewri, hdžz su sotry swoje powołanjo tudy nětko nastupile. — Powitanjo nowych sotrow tudy bē jara wutrobne a czesczomne. Hdžz bē džen předy Grunawšča wyschšča do Budyšcina pschijěła, zo by trěbne zarjadowanjo we wobhđenju sotrow wobštaraka, pschijědžechu 15. februara popoldnju do tšoch hodžim tši sotry, kotrež su za Budyšcin postajene, ze Žhorjelca sem. Knjez senior Kuczant je na dwórnišcězu postrowiwschi do asila (tak budže so dom mišoscziwych sotrow mjenowacž) pschijewjeze, hdžez běchu so tudomni duchowni a něotre sobustawy towarštwó žónskich na powitanjo zhromadžili. Mała hólczka z korbikom kwětkow sotry pschi zastupje do nowoho wobhđenja postrowi a pomita. Na to je knjez senior z wutrobnyimi kłowami witajo jim žohnowanjo bože, spomožne škutkowanjo za tudomnu wofadu a cytu wofolnosč a bohate plody pschejesche, na cžož so tutón přeni zastup a cžichej modlitwu wšchěch pschitomnych poswjeczi. Šato wyschšča abo pschedstojicžerka asila je postajena knježna Aquina, kotraž je 14 lět w Grunawje škutkowała a wottam tež wjac křócz do Budyšcina kaž do wšchelatic městnow Łuzicy f wothladanju khorych pschihadžala; wona je tež f. kapłana Kólu wothladowala. Zej

stej pschidatej dwě młódszej sotse: Bibiana a Remigia. Poslednišča, doleż tež pólski ryczi, je tu sobu póslana wolebje Serbow dla, doleż drje w krótkim telko serbski nawuknje, zo by so ze Serbami zryčecž mohła. Pšchispomnič hiščeže móžemy, zo su wobudlenjo za sotry tudomne sobustawy towarštwja žónklich ze wschěm najnužnišchim dobročiwje wobstarale. Wuprajamy pak tež swoje pschewědženjo, zo budža sobustawy našchich katholicich wošadow za sotry a pozdžičko za šrototy tam a sem z darami ze swojich hospodařstwow so radlubje postaracž pomhacž. — Wóh žohnuj zastup tutych knježnow do našcheje serbskeje Ružicy! Wón spožcž tym, kotrež su swoje žiwjenje woprowale k čješči Božej za spomoženjo czerpjacych cžłowjekow, zo bychu z bohатыm žohnowanjom skutkowale k tróšcštej a pomocy wschěch nužnych, wschěch zrudženych!

3 Rudysčina. Šchtwórtk 17. februara direktor tachantskeje šchule k. Józef Dienst wot swojoho dotalnoho zastojništwja šwjatocžnje wotstupi a nowy direktor knjez Franc Löbmann so do njoho zapořaza. K tajkej šwjatocžnosći běchu w šali tachantskeje šchule so zhromadžili: wjetšich džěl šchulskich džěczi z k. wučerjemi, šchulscy pschědstojiczerjo, k. senior Kuczant jako zastupjer kollatury, šchulski wotkrěpny inspektor šchulski rada dr. Wild a tojšchto wořadnych. W 10 hodžinach wotewri so šwjatocžnosć z kěrľuschom, na cžož šchulski inspektor w blějšchej ryczi najprjedy dotalnoho direktora stawješe a joho zasľužby wo kčěw, rozšćerženjo a wudospoknjenje šchule wopominasche, kaľ su za cžas joho direktorstwa so tši nowe klasy založile a kollegium wučerjow wo tši nowe mocy so pschisporiło. Za to a za wschě zasľužby šchulski inspektor so naležnje džakowasche a za skutkowanjo w nowym powołanju wotřadžacomu direktorej zbožo pschewejše. Dale rozloži potom rycžnik nomoho direktora witajo powołanjo a nadawš zastojništwja, kotrež so jomu po dowěrje šchulskeje a duchowneje wyschnosće pschepodawa, pschewo, zo by tež joho skutkowanjo za wobstacžo a dalšche rozwicžo tachantskeje šchule spomozne było. Na to rycžesche k. senior Kuczant a wupraji z hnutyimi a pohnuwacymi šłowami džak duchowneje wyschnosće knjezej Dienstej za doľholětne žohnowane skutkowanjo a powita nomoho direktora jomu postajeńšti dekret duchowneje wyschnosće pschepodawšchi. Šłowa knjeza jenitora taľ rjec wotewriču kužoľ hylžow, kotrež tajke džělenjo a rozwjazanjo wužtoho zwjazka šwjatosća. Šdnyž běchu džěczi džakny kěrľusch wuspěwale, rycžesche wyschichji wučer Schmidel w mjenje wučerjow wutrobne šłowa džaka a lubošće k wotřadžacomu direktorej a pschisľubi w mjenje swojich kollegow tež nomomu direktorej zaš posľužnosć a šwěru k zhromadnomu džěľu. Na to jomu wschiticy wučerjo ruku zawdawachu, a tež přenje džěczi z kóždeje rjadownje na boženje a witanjo ruku dacž pschidžechu. Z tym pak wschiticy taľ pľakafčy počachu, a a tež so džěľacy knjez direktor běšche taľ hnuty, zo njemóžesche swoju rycž doľonjecž a požohnowa jeno džěczi z měšchniškim požohnowanjom. Šato posledni rycžnik wustupi nowy direktor Franc Löbmann a wupraji cyle pschewzaty z tajtimi dopořazami lubošće a pschisľiwošće wyschnosćam šwój džak za dowěru, kotruž su jomu z powołanjom na tute wažne a cžezte měštno wopořazale, a powita z wutrobnyimi šłowami wučerjow a džěczi. Z kěrľuschom šłonczi so pohnuwaca šwjatocžnosć. — Pšchewemy woběmaj knjezomaj, zo byšchaj z swojim nowym powołanju spomoznje skutkowałoj a bohate plody wo duchownym zbožu swojich doměrjennych docpikoj. K tomu daj Wóh swoje žohnowanjo!

3 Rudysčina. Dotalny direktor tudomneje tachantskeje šchule, knjez Józef Dienst, kiž je za dwóřstoho přědarja w Drježdžanach pomjenowany, pschewyđli so džjenja do Drježdžan, zo by tam nětko swoje nowe zastojništwo

nastupil. A čezelci spomnjenoh knjeza běchu so tudy wjacore rozžoňowace swjatocžnošće pschihotowale. Najprjedy bě tajka swjatocžnošč póněželu 7. febr. w katholicim towařstwje žónskich, kotrejž je knjez Dienst sobu založil a hač dotal namjedował. Tudomne žónske běchu so na spomnjenym dnju we wulkej liczbje zesle, a hdžž bě knjez direktor hiščeje jónu z wustojnymi słowami je k skutkam kšefecjanšćeje lubošče, sčtož džen je jich nadawł, napominał, wupraji jomu přenja pschedstojiczerfa hamtanowa Kiedlowa w mjenje towařstwa swój džak za joho tak swérne prócowanjo wo tute towařstwo. Hako dopokazmo jich džakownošče pschepoda potom dotalnomu duchownomu namjedowarjej krasny blidowy service z mišchnjanskoho porclina. — W běhu minjenoh tydženja pschepodachu džěčzi tachantskeje schule drohotny pisnik (pisnu pschiprawu) z dwěmaj swěćnikomaj. Wuczerjo tachantskeje schule počezěščichu swojoho dotalnoho direktora z rjanyu a pschihodnym wopomnjecjom. Ze to wulki tableau w rjanyh wobšufach. Srijedža je wobraz tachantskeje schule, na delnimaj bokomaj pał staj wobrazaj tachantskeje a serbiskeje farškeje cyrkwie, wšcho fotografije wot tudomnoho fotografa Oskara Meistersa wotewzate a jara rjenje wumjedžene. Kofwočoło su podobizny ff. wuczerjow Schmidela a Krala, Englera a Almerta, Semanka a Löbmanna a wuczerkow knježnow Kühnleca a Kocheca. Wulkotnu swjatocžnošč bě tudomne katholicke rjemjeslniske towařstwo knjezej Dienstej hako swojomu dotalnomu přašesej pschihotowalo, a wotbu ju nježelu 13. februara w katholickej towařšćni. Wulka sala bě z pletwami, wěncami a schmrjócžkami wopravdže krasnje wuděbjena. Postawa swjatoho Józefa bě kaž z kmetkojtej zahrodku wobdata. Z boka jewiščęza bě powyščene městno za rycznika, rjenje wuděbjene. Srijedž sale bě pschi blidže wobwěncowaný stol za přašesa, sobustawy za blidami po woběmaj bokomaj sedžachu. Hdžž bě knjez přašes pschewodžany wot ff. seniora Kuczanka a kapłana Löbmanna na swoje městno swjatocžnje dowjedženy, měšesche najprjedy knjez tachantski wifar Kummer hako dotalny viceprašes swjedženisku rycž, w kotrejž wón wulke zastužby dotalnoho přašesa sławješče. Z dlějšcheje wustojneje rycže čcemy spomnicž, zo je knjez Dienst pschěz 17 lět wažne a čezke powołanjo w tutym towařstwje ze wškej swěru zastawał, zo je towařstwju swojotny dom wobstarał a z wulłkimi woporami jón zdžeržal a zo je wo zróst a čęžw tak spomožnoho a nuznje trěbnoho towařstwa so wobstajnje starał. Wo ryczi scžehowawše pschedstajenjo žiwych wobrazow, za kotrejž bě knjez Kummer zakladne myslički wunamakal a jara pschihodne basnje zestajał. Słowna myslička čyloho kručka je: nadawł a wotpohlad katholicsoho rjemjeslniskoho towařstwa. W šćhryjoch wobrazach so pokazuje: 1. kał so rjemjeslnik na pučž hotowy ze swojimi rozžoňuje; 2. kał do žtych towařšchow so zobkudžiwšći ale z modlitwu pobožneje maczerje wumoženy z pomocu swojoho jandžela pštona katholicsoho towařšćnjnu nadenidže; 3. kał w tutym domje z dobrymi towařšćemi po pschikadže najlěpschoho rjemjeslnika, swjatoho Józefa, so wudofonjeć phta; a 4. kał wot jandžela pštona wjedženy so nještajeny zaš domoj wrócęza. Njane basnje knjez wuczer Semank psched kóždym wobrazom pschednoidowawše, za wobrazami pał knjez wuczer Almert z někotrymi towařšćemi pschihodne spěwy spěwawše. Wo tutym pschedstajenju pschistupi staršći towařšć Richter z dwěmaj rjadnikomaj a pschepoda z pěkiej rycęju wopomnjeniški dar towařšćow: krasny a drohotny album z podobiznamy. Knihja je do čžornocho šomota wjazana a na zwjerščnu destku je tudomny złotnik Józef Jung, kiž je tež sam sobustaw towařstwa, wopravdže wumjěšćy wumjedženu wozdobu z dobroho slěbra pschi-

czinił: do kopienow a hażkow zapleczone schtyri emblemny (znamjenja) katholicstoho rjemjeslniskoho towarstwa za joho 4 hłowne wotpohłady: „nabożina a pócziwość“, „jednota a pschegjeność“, „dżekawość a pilność“, „wjesołość a žort.“ Šluboko hnuty z tajkim dopokaznom dżakownośće a lubośće dżakowasche so knjez prąes a napominasche hišče žonu swojich lubnych towaršchow k tomu, zo bychu so po jainym pschikładze swjatoho patrona wschěch rjemjeslnifow a wosebje rjemjeslnifich towarštwow, swjatoho Józefa, džen a pilnišcho so složowacz prócowali. Po tutym rječesche knjez senior Rucžan k horliwje słowa k pschitomnym. Dżakowasche so wotkhadžacomu prąesej za doholětne swěrne dżeko na tutym polu duschepastýřstwa a wozjewi tež jara čestnje pschipožnawacy a dżakny dopis najdosojnišchoho knjeza biskopa Bernerta a generalnoho prąesesa pralata Wahla. Tež wozjewi knjez senior, zo je wot duchowneje wyschnośće za nowoho prąesesa tutoho towarstwa nowy direktor tačantšteje šchule, knjez Šebmann, pomjenowany. Šdnyž bė tutón zhromadžene sobustawy towarstwa wutrobnje poftrowił a jim wobkruzil, zo je lubość, štož jim postića, wobzamkny so swjatocžność ze zhromadnym wuspěwanjom Kolpingowoho hymna (spěwa). Hišče dołho wostachu potom pschitomni zhromadženi we wjesolej zabawje. — Dale ma so spomnič na čestny dar direktora katholicstoho wučerštkoho seminara a k. wučerjow tutoho wustawa. Je to rjana wulka postawa požohnowacocho Šbóžnika. Direktor z kollegijom wučerjow ju swjatocžnje pschepoda na to spominajo, zo je knjez dwórski prědar 14 lět na tutym wustawje štuffowal a tež hako schulski direktor hiščeje seminaristow w katechizowanju rozwučowal. — Štónčnje tež schulste pschędstojicžerstwo dotalnomu direktorej a swojomu sobustawej 17. februara dar: šleborny nož, kžicu a widlicžki jako wopomničje pschepoda.

Ž Budyšcina. Katholicste towarstwo žónškich zmeje po wotkhadže dotalnoho direktora k. Diensta k. kaplan Škala nawjedowacz. We wurjadnym posebženju, w kotrymž so tež mišočiwje sotry towarštwu pschędstajichu, so nowy duchowny wjednik do swojoho zastojnstwa zapokaza.

Ž Budyšcina. Dwa j dobraj Serbaj, kotraž staj tež někotrym z našich čitarjow derje znataj bykaj, staj so ze swěta minyloj. 14. wulcho rózka wumrě k. Hanusch Knjez, wučer w Myschecach, w fiarobje jeno 24 lět. Tutón mlodženc z rjanymi duchownymi darami dobru nadžiju wubudžesche; smjercž je ju nahle roztorhnyla. — Mjedzju 6. maľoho rózka zemrě znaty serbski ludowy spēwar Pětr Mlónk z Džiwocžic a bu srjedu w Šodžiju z wulkej čelěču khowany.

Ž Radworja. Kaž drje je mnoho čitarjam Bosola hižo znate, je so pola nas zaso pscheměnenje stalo, kotrež z tajkej njerwocžakowanej spēšchnośću nastupi. Tola my nimamy wo tym ničjo sudžic a pschipožnawamy we wschitkim Božu wolu. Zañdženu pøndzju 14. februara dopokdnja w dżesacžich hodžinach pschijědže k nam nowy administrator, k. Miklawš Jur, dotal drubi kaplan w Budyšcinje. Wón bu pschęd Radworjom z krótkimi słowami powitany wot zastupjerjow wosady a někotrych towarštwow kaž tež schulstoho pschędstojerštwu. Na drubi džen dopokdnja w dżesacžich hodžinach wopuščeži nas našč dotalny administrator knjez Jakub Bart. Pschęd sarfikim domom prajachu jomu mnozy hišče swoje w boženje. Wosebje naspomničž móžemy tu wutrobnje słowa k. Čyža tudy, kotrež wón na k. administratora složi, a kiž maja so takle: „Wšysočdoštojny k. administrator, wjelelubowany sobustaw našcheje bjesady! Wóhu tomu knjezej je so lubiko, zo my tu dženja stojimy na měštnje našchoho dženjena.

Strótke léta béchu Waschej wysofokofstojnosceji spozčzene, w naschej sriedžiznie skutkowacz. Z fajtej lubofczi scže so wy za naschu wofadu woprowali, scto scže za nju dželali, je nam wschitkim znate. To zapłacž Wam Bóh tón Knjez. Z fajtej lubofczi a horliwofczi scže Wy we naschej bjesadže skutkowali, to je nam tohorunja znate; tež to zapłacž Wam Bóh tón Knjez. Z lubofcže polnej wutrobu scže Wy do nascheje sriedžizny stupili, z lubofczi mjez nami skutkowali, z lubofczi so mot nas dželiceže, z lubofczi tež my Wam wutrobne w božemje prajimy, z tej próstwu k Bohu: Wón chcył swoju wótcowsku ruku nad Wami wupshestrjecž a Was pschi stajnej strowofczi zdžeržecž, zo bshcže we Waschim nowym powoľanju k Božej cžesczi dale skutkowacz móhli a něhdy, hdyž so pschibliži wjecžor naschoho žiwjenja, chcył nam Bóh tón Knjez spozčicž wschitkim z bóžnu smjertnu hodžintu a nas wschitkich w joho njebieľskich wobrydenjach zasy zjednocžicž, hdyžž žane dželjenje wjacny njebudže.“ Na to zawda jmuo ruku, a wupraji w božemje w mjenje wofady a bjesady, a budž khwaleny Žezus Šhrystus! — Na to nastaji so cžah, nimo farsteje cyrkwie ke Šhelnej. Pšched wozom jěchachu wofymjo jěcharjo na wupshcenyh konjoch a pšchewodžachu knjeza administratora hacž do Šhelna pšched Wlěnjec swjaty křijž, hdyžž wysofokofstojny knjez hšcže jónu z woza wustupiwšchi, wschitkim jěcharjam ruku dawasche, jim swój džał a w božemje praji. Tuž pšchewodžej Bóh tež dale naschoho dotalnoho knjeza administratora a žohnuj joho skutowanjo na nowym pola joho powoľanja!

3. Kralbic. W zańdženym lěcže je so w naschej wofadže narodžiko 44 dželci, mjez nimi 22 hólčkow a 22 hólčkow. Zemřelo je 55 wofobow (lóni 32), z nich 24 mužikoho a 31 žónskoho splaha. Pšchipopjedanych je było 17 porow, z nich bu 12 wěrowanych w naschej farstej cyrkwi. Swjatyh woprawjenjom bě 6150. — Pšchi zopozčatku nowoho cyrkwinštoho léta došta nasch dom Boži pšchěz zdarniwofcž wofadnoho dobrocžela nowu pychu, nowy wobraz swjateje Kathyrny, patronki cyrkwie, na wulki wołtar, molowany wot Floriana Grünewalda z Neuleutersdorfa. Wofschitkowy začisčej wobraz je spodobny, pobožnosceji pohnumacy. Swjata Kathyrna stoji w urócželach je wobleczena do běšeje drašty, wodžeta z purpurowym mantlom, wocži pozběhuje k njebju, w rucy džerži palmu dobheža, k nohomaj leži pšchedobhty mjecž a kólo. Nad postawu swj. Kathyrny je schěscž jandželow w běšej drašcže; z tym, zda so nam, je molet chcył naspomnicž legendu, kotraž pomjeda, zo su jandželojo cžělo swjateje martraťi na horu Sinai pšchenješli, z dobom pak tež škowa swj. Pawoła: *spectaculum facti sumus mundo et angelis et hominibus: „za spodžimny pschitkad smy stajeni swětej, jandželam a cžłowjekam.“* — Wschitke wudawki je wofadny Pétr Mathijesčš z Nowofic na so wzał, za cžož jomu kaž tež molerzej zapłacž Bóh tón Knjez! Wschitajamy hšcže tež, zo su dobrocželojo tohorunja w zańdženym lěcže mjez Božim Cžětom nowe krafne latarnje w gothškim štylu za processiony na Bože Cžěto wobstarali. Zapłacž Bóh tón Knjez!

3. Wulkošo Hajna. Joho kralowsku wysofocž, šakškošo wójwodu Bjedricha Augusta, je w bližkofczi wšw Roda lohta njehoda podešřta. Šdyž wón jako wjednik officierškeje patrouille pšchěz polo jěchasche, so joho kón na hladkim měštnje wufuže. Pšchi tym prync z konja padže, a hacž runje so zasy na njoho zběhny, dha jomu tola dla kaľaceje bolofcže w ramjenju móžno njebě, so na konju do garnisony wrocžicž. Tuž dyrhjacu prync a wozom domoj dowjesčej. Regimentowy lěčar, kotryž hnydom bolace ramjo pšchepyta, namaka,

zo je jenož sezíščežane, a zo budže so prync 8—10 dnjom služby woštajicž durbjecž. Brynca je hnydom joho swójba wopytačž pschijeka. Nětko je zas sforo cyle lěpje.

3 Lipska. Wot decembra zařidzenoho lěta je w Lipsku schtwórte duchownike město založene a z knjezom Gottfriedom Schmižom wobladžene. Z boka wschelafich džělow pschi Lipsčanzstej cyrkwi ma wón wosebje missionste městna (w Grimmje, Worcynje, Leisnigu a Hartensteinje) wobstaracž. Džělacž je tu došč, a wažna wěc je, zo maja so tež mjenske cžrjódki katholicow kězbu. — Wo dlějškej chorosczi wumrje tudy 28. januara organista a prěni wučer katholicste měščanzsteje schule, f. Ferdinand Schmidt. Njewbohi běšče so 19. junija 1829 w Budyščinje narodžik, hdžezž běšče joho nan z rektorom. Wo dokonjanyh wučerškim wuknjenju (1846—1850) pobu z wučerjom we Drježdžanach a pschińdže 1851 hało pomocny wučer do Lipska. Walcy a maliccy joho lubowachu. Tohodla běšče tež joho pohrež (30. januara) nahladny a sławny. — Ma njeđamnej warjeńškej wustajency w Lipsku pobuščtaj tež Š. majestojczi kral Albert a kralowa Karola; wschědnje wona w asilu towarštwu swj. Hilžbjety božu mschu křscheske a wopyta tež nowu towaršchnju katholicich rjemjeslničich a wobjedny wustaw za schulste džěczi, kotrež maja dalofi pucž do schule. Wschitko nadrobnje pschěhladawčich, wupraji swoju spoťojnosč. H. D.

Čłowjek a sčtom.

Tole snadž so někomužtuli we prěnim wofomiknjenju spodbizwne napřimo byčž zda. Tola wohladajmy, sčto wone praji! Je žana druha wěc tak husto z čłowjessim žimjenjom zjenocžena, kaž sčtom? Hdžž je so džěcžo narodžiko, položi so do kolebki, kotraž ma deški ze sčtoma. Wopuščaj-li wone kolebku, lěha jo do kója, hdžezž so pohylinatej dušcha a cžělo za nowe džělo. Wohladaj po jstiwje wokoło so! Sčto tam widžiš, zo njeje z drjewa? Wido, za kotrymž jěch, stólčž, na kotrymž sychaš, durje, z kotrymž nužs a won kłodžič, sčpundowanjo, na kotrymž stojiš: wscho je tebi Wóh ludu Knjez pschěz sčtomu wobradžik. Rozhladuj so we komorje, w kuchinje, we křěži, w bróžni, w kólni, na dworje, a dopomni so sam na wschělfake wěcy, kotrež su z drjewa džěłane! Kajste je z křěžu, kotraž tebe pschěd hroznyh wjedrom zakita; njeje ju tež zas sčtom pomhał twaricž? Bychmy móhli z tak lohkej prócu žołny nješmernih morjow pschějěčž, hdžž njebychmy sčtomu měli? Sčto bychmy we zymje započželi, njeby-li sčtom swoju mišu ruku wupschěstrež a nam schčěpku drjewa wobradžil? Tež wuhlo, kotrež nětko tepimy, je z drjewa nastalo. Synjemy so k cžowpym křachlam ani zo bychmy sebi pschi tym na sčtomny pomyslili. Jenož jedny džěni je, kotryž we wschitkich wutrobach žive dopomnjecžo na sčtom wubudža. Tón džěni je derje znaty, wosebje džěcžom. Tola kať wjele krócž wupraja wone słowo: „Sčtom božoho džěčža“, bjez toho, zo bychu so na něsčto druge dopomniko, dnžli na poprjancorce kulki, kiz na nim wisaja. Su-li pak te zwuščžipane, dže so wbohomu sčtomikej hubjenje došč.

Hdžž drjewo w zymje zymu z naschich jstwow začžeri, dha wone w lěcže horce pruhi wot naš wotdžeržuje. Kať naš zwjeseli, hdžž móžemy so njeđželu popođnju do sčtomowoho křlódka synčž abo so w lěsu pschěhodžowacž! Želi pak so ženje na sčtom njeđopomnich, dha tola tebdom, hdžž so cži křuschwy abo jabuka zachčyje. — Njanocž sčtoma ani kězbu nimamy.

Bychmy ju pak bórzy spóznali, hdy bychmy do pusečiny abo do schtepy zastupili, do krajinow, w kotrychž žadny schtomik njeroseče. Wóćžo so wujasni a wutroba so zawjeseli, hdyž po milach přeni schtomik wuhlada.

Tak pšchewodža naš schtom pšchez cyke žiwjenje, a njewopuščeji naš tež we smjerczi.

Mały schtomik je skaby. Wón trjeba pomocy, zo jón wětsik njeby žłamał. Tež nima hiščeje korjenjow došč, zo móhl sebi sam cyrobu pŕtač. Dyrbišch jomu pšchilimacž. Kunje tak je z džěščom. Macž dyrbi wšchudžom za nim hladacž, dyrbi jomu cyrobu dawacž. Ze schtomika nastanje schtom. Tutón je mócný a njeje płodý. Džěčžo doroscže na muža, kotryž dyrbi płody dobrých skutkow pokazowacž. Wón nima wjacý podpjeru, ale dyrbi so sam staracž. Zela schtom runje tak kaž čłowjek zestari; wobaj roscetaj do rowa. Hdyž pšchindže čas, so schtom wufopa a čłowjek wumrje. Po smjerczi pak žaných płodow wjacý nješč njemóžemy. Stutkujmy tohodla, doniž je džen; dofelž pšchindže nóc, hdžěž ničto wjac skutkowacž njemóže.

Něščto druge hiščeje je, cžohoždla schtom tak wuzcy z čłowjekom zwisuje. Přeni hrěch sia so na drjewje. Móžes cžinjěšče wjele džiwow z drjewow. Kaž čłowjestwo pšchez drjewo do najwjetšeho hubjenstwa zapadže, tak sta so jemu tež wumóženjo na drjewje. Wly spohladujemy w kaježkuli cžěnosčzi na tute wozbožace drjewo; a trjebamy-li nam na swjatym kšichžu dobyte hnady prawje, budžemy po smjerczi kaž schtom po zaždženej žymje w cžim rjenšchim težewje z morwynch stawacž, zo njebychmy do wěcžnosčze wjac zahinpli. Z.

3 cyloho swěta.

Němska. Nowe wólbny na rajchstag, kotrež so 21. małoho rózka w cykej Němskej dokonja, w tu khwilu wšchu kědžbnosč na so zložuja. Zenje drje hiščeje so dla wólbow telko hary cžinilo njeje, kaž tón krócž. Pšchwišnicny knježerstwo so skoro tak zadžeržuja, hačož by cyke němske kejžorstwo z nimi stalo a padało. Najhóršče storki z jich strony ma centrum wutracž. Běšče to hara dla Jacobini-joweje noty! Statny sekretar Jacobini je swobodnomu knjezej z Frankensteinu pišał, zo sebi swjaty wóte pščeje, zo by centrum za septennat był. Na to je so Frankenstein prašchał, hačž sebi swjaty wóte žada, zo by centrum so rozěščlo, dha chcedža wšchitcy swoje mandaty zložicž. W druhim liščje Jacobini wobtrucža, zo je centrum wulke zaškžby wo založenjo cyrkwinjstoho měra měło a zo ma tež dale wobstacž. To katholicam došaha, a w cykej Němskej drje wolerjo 21. februara pokazaja, zo maja centrej tež dale poŕnu dowěru.

Ž Rusowskeje, z toho kraja, hdžěž so katholicsta cyrkej hižo lětdžejatki njemilnje pšchěščěha, ju zas žrudne powjěščje pšchisškě. Knježerstwo je mjenujcy wobzamklo, zo chce katholicstu cyrkej w Břesčje Litawskim zamknucž, z cžimž budže wojada z 20.000 wosobami bjež božoho domu a božich škžbow. Hižo pšched někotrymi nježdělemi běšče knježerstwo w Litawškej pšchitazało, zo matej tež dvě katholickej cyrkwi so zamknucž. W Rentajcinje njechajšče wjěšny lud to dowolicž, ale chychšče zamknjenju zadžewacž. Tydženje dołho běšče cyrkej w nočy a wodnjo wot pobožnych wopytana, tak zo hdyž jena cžrjoda cyrkej wopuščeji, druha cžrjoda na jeje město stupi. Štónčnje pšchindže z Petrohroda wot knježerstwa wufaznja, zo dyrbi so ipominjena cyrkej z mocu zamknucž. Guverneur pšchindže sam do cyrkwi, a kazajšče, zo by lud hnydom boži dom wopuščežil. Ale lud wošta sedžo a so dale modlešče. Na to zastupicju wojacy

do cyrkwoje a poczachu do luda tšelecŕ. Dołho njetrajese, a ze wšćech boŕow ranjenych won nošdachu. Nět haŕke wopuńćeŕi lud cyrkej, a męšćniŕ ŕtupi pšćed wołtaŕ, wunjeje najšwjecŕiŕiŕi ŕakrament ŕ cyrkwoje, a na to da wyŕchnoŕeŕ burje zamknęć.

Kr.

Naležnosće našoho towarštwu.

Sobustawy na lęto 1887: kk. 164. Jan Zynda z Radworja, 165. Jurij Mička z Khasowa, 166. Jan Polleńk z Čornoho Hodlerja, 167—177. ze Smječkec: Michał Domš, Michał Nowak, Michał Džistawk, Michał Kudžel, Michał Henčl, Michał Šiman, Mikławš Henich, Jakub Pjech, Jakub Šneider, Marija Fulkec, Pętr Herman (Žur), 178. Jakub Bryl ze St. Cyhelncy, 179. Marija Křižankowa z Prawoćic, 180. Jakub Bęrk z Khróšćic, 181. Jurij Šołtka z Rachlowa, 182. 183. z Koslowa: Jan Pjech, Pętr Kubica, 184. Madlena Roblec z Njebjelčic, 185. Jan Krasa z Bělšec, 186. 187. z Budyšina: Mikławš Bjedrich, Marija Kalic, 188. Jakub Cyž ze Strožišća, 189. Jakub Šočka z Hórkow, 190. 191. z Nowoslic: Jakub Pječak, Michał Glawš, 192. 193. z Konjec: Pętr Wowčęrk, Khata Kowaŕkowa, 194. Jurij Müller ze Šupowa, 195. Jan Bjarš z Łazka, 196. 197. z Ralbic: wučęř Mikławš Hicka, Jurij Žur, 198—202. z kloštra Marijneje Hwězdy: duchownej knježnje Francha Koklic a Józefa Domšec, Marija Šołćic, rendant Michał Besser, Madlena Knježkec, 203—206. z Pančic: Jurij Šwejda, Mikławš Horjenk, khčžnik Andricki, Marija Henčec, 207. 208. z Kukowa: Pętr Ledžbor, kryjeř Budař, 209. Hana Čochowa z Miłoćic, 210—219. z Jawory: Mikławš Wawrik, Mikławš Krawččk, Mikławš Jakubaš, Michał Čorlich, Pętr Krawc, Mikławš Krawc, Michał Hanuš, Pętr Bryl, Madlena Zarjenkowa, Madlena Šołćina, 220. Jan Bryl z Drježdžan, 221. Hana Šołćina z Kanec, 222. 223. z Krjepjec: Mikławš Koch, Mikławš Knježk, 224. Marija Męřšowa ze Žuric.

Sobustawy na lęto 1886: kk. 629. 630. z Khróšćic: Hana Rjenčowa, Marija Křižanowa, 631. Madlena Pjeheec ze Zejic, 632. Michał Lebza ze S. Pazlic, 633. wučęř Michał Jenč z Wotrowa, 634—637. z Ralbic: Michał Kocor, Hańža rodž. Welichec, Pętr Bräuer, Michał Čoška, 638. 639. z Koslowa: Michał Šneider, Mijan, 640—644. z Nowoslic: Kórjenk, Mikławš Janca, Marija Kowaŕkec, Michał Glawš, Hańža rodž. Manjokec, 645. Khata Kowaŕkowa z Konjec, 646. Michał Kučank z Łazka, 647. rendant Michał Besser z kloštra Marijneje Hwězdy, 648. 649. z Pančic: Jurij Šwejda, Mikławš Horjenk, 650. Mikławš Lebza z Kukowa, 651. Józef Libš z Rožanta, 652. Madlena Beňšowa ze Sernjan.

Na lęto 1885: kk. 655—657. z Ralbic: Michał Kocor, Pętr Bräuer, Michał Čoška, 658. 659. z Nowoslic: Kórjenk, Marija Kowaŕkec, 660. 661. z Koslowa: Michał Šneider, Mijan

Dobrowólne dary za towarštwu: kk. J. K. z B. 50 p., M. K. z B. 50 p., J. C. 75 p.

Zemřęty sobustaw: Jakub Hórnik, překupe w Radworju. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jęzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wuńinjeŕej 94,100 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: njemjenowana z B. (hišće za klętku) 6 m., za wotemřętu z Ralbičanskeje wosady 5 m., někotre dary z Ralbičanskeje wosady 3 m. 90 p. — Hromadžę: 94,114 m. 90 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadžę: 9700 m. — Dale su woprowali: za wotemřętu z Ralbičanskeje wosady 5 m., z Bělšec 1 m., z Budyšina 50 p. — Hromadžę: 9706 m. 50 p.

Zaplać Bóh wšęm dobročęřjam!

Wšę wšćęch expedicijady „Katholŕtneho Šóŕta“ je po 30 pjenježćach na pšćedani:

Węnašk ze zymskich róžičkow lubemu Jęzus-džęćatkej do ručkow podawa Handrij Dučman.

Katholscy Serbja! Hłosujće wšętecy za Reicha!
Wo to prosy **serbska solidarnosť (jednota).**

Čętičęř Šmolęřec knižicijšćęřnje w macjicjnym domje w Budyŕšćinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnu a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 5.

5. měra 1887.

Lětnik 25.

Něšto dla šule.

Njedawno je so něčjeji šulski wubjert stozjo wobroczył na pschisłuschnu šulsku inspekciu, zo wuczeř, byrunje su wschě džěczi, kotrež do tuteje šule thodža, serbskeje narodnosće, so wo to njestara, zo bychu džěczi serbscy čitacž wulke, kaž to zakon tola žada. Ze nam njelube, tajke wěcy naspominacž a wo nich pisacž — šulski wubjert pak je tu w swojim prawje.

Šulski zakon pod 23. havr. 1873 postaja jasnje dosč w § 12 al. 4: „Den Kindern wendischer Nation ist sowohl das deutsche, als das wendische Lesen zu lehren.“ Zo by so serbske čitanjo tež pola wjetschich džěczi cyle na boč njestajilo, poruczi so pod 25. aug. 1874: „zo maja so serbske biblište stawizny, katechizmy a kerluschace nałożowacž, kaž dołho so we farstej cyrkwi w serbskej ryczi přěduje, njech su cyle serbscy spisane, njech, sčtož je za džěczi lěpje, na jenej stronje serbscy, na druhej němscy žložene.“ Tasa ma porucžnosč wobnowja so 5. nov. 1878. Dany tomu prawje byčž, zo so po zakonu za džěczi w poslednich 4 lětach wosebita hodžina za serbske čitanjo žadacž njemóže; indirektnje pak to ministerstwo žada, dolež hdyž chce, zo po hornjej porucžnosčzi so z nabožiny serbske abo serbsko-němske knihi trjebaja, rozemi so samo wot so, zo so we wobojej ryczi čzita.

K tomu, zo so serbska rycž pola wulkich — njech tež jenož pódla — haji, je, kaž pschiležnosčž, tak tež wina, bjez toho zo pschihódny postup w němčzinje pod tym czerpi. Postup je pola tych džěczi skerje wjetschi, kotrež pódla němstoho tež serbske čzitaja! A tež serbska rycž je pschihódna za zdžěłanjo ducha a wutrobny!

Wo šulskim zakonu smědža so za tydžen pola wjetschich šulerjow k nabožiny 5 hodžinow nałożowacž a w nacziřtu (Sectionspan) postajecž, ani zo mohła šulska inspekcia něšto pschecziwo tomu mēčž. Spacž so tute 5 hodžiny na katechizmus, biblište stawizny, cyrkwiniski kerlusch trjebaja, to pschindže na jedne a leži na wosadnej inspekciiji (fararjom a šulskim

wubjerku), tak a t cżomu męse so tute 5 hodżinow trjebacź. We wśchęcł lutherńskich schulach, serbskich tak nęcmskich, ma wuczer tute 5 hodżiny z nabożniřtwu na sebi, dofelż jich duchowni jenoż spowjednu wuczbu tym dżęcżom dawaja, kotrej schulu wuřhodźa. Lutherński wuczer ma, tak zakon poruczi, za tydżeń 32 hodżinow wodźerjecź, naschi katholiccy jenoż 28, dofelż 4 hodżiny dónidu so tu na duchownořo, tak je kóždomu wedomo. Z toho řcżehuje dwoje: 1. maja katholiccy wuczerjo přcheż to, zo duchowni wuczbu wodźerźa, polóženjo (tajeż lutherńcy nimaja) a te jim z chęje wutrobny popřchejemny; 2. zo móhli, z dżela z dżakownořce přhecziwo duchownym tak přhecziwo ludej, kotryž jim mźdu dawa, tamne z bytne hodżiny, kotrej jim porno lutherńkim wostanu, derje t tomu nakořowacź, zo teź pola wjetřchich w schuli so řhwila dobhwa t serbskomu cżitanju.

Ř tomu wjedže dwoji — po zakonju cyle dowolenty pucź —: Duchowny djerzi dwójcy za tydżeń wuczbu, tak wostanu hiřchcze 3 hodżiny, kotrej řmędźa so t nabożinje trjebacź. Čřohodla njemohło so tu na nacziřt napisacź: *Wöchentlich 2 Stunden für Lesen und Erklären aus der biblischen Geschichte, wendisch und deutsch*. Tak je je tutu žymu kamjeński schulinřpektor řam cżiniř (a to je wjacny, dýřli móže so wot Němca řabacź), zo je „*Formenlehre*“, kotraj je wjesnym dżęcżom runje tak wužitna, tak řoldkej hable, wuřchmórnyř a za to na nacziřt napisat, tak řorjeka: *2 Stunden biblische Geschichte wendisch-deutsch*. Tak wostanje hiřchcze hodżina zbyřtna.

Ministerřtwu poruczi na dżeń 19. septembra 1877, zo ma kóžde wjetřche dżęcżo z hłowy wuřnyč 22 řerluschow za rócżne cżasy a 35 řerluschow přchi wřchelaticł přchiležnosćach. řdýž teź nascha duchowna wuřchnosć runje přchitaznje dała njeje, řejko řerluschow męšo so wuřnyč, njezmęje tola niczo přhecziwo tomu, hđýž so z porřtom na to cżiřchczi, zo dżęczi taje wuřnu, zo móhće so z rozomnym řerluschowanjom na bożich řtuźbach wobdżelecź. Zo so tuta hodżina jako „*Singen*“ w nacziřtu naspomni, njeje trjeba; řterje pod titlow: *Kirchlicher Choral, Erklärung der kirchlichen Festzeiten* etc.

Řo jednanjach, kotrej řu so mjez japoschtořřkim wřariatow a ministerijom męše, maja so za dżęczi w móžnosći w poslednich 4 lętach trjebacź: 2 hodżiny za katechismuř, 2 za bibliste řtawizny, $\frac{1}{2}$ za njedźelřte řwjate řcżenja a perikopy, $\frac{1}{2}$ za cychwinřke řtawizny; pola mjeńřchich 2 hodżiny na katechismuř, jena za bibliste řtawizny.

Čhcemy dħa „*facit*“ řcżinicź!

32 hodżin ma řo za tydżeń dawacź: 28 dónidze řo pola katholicł na wuczerja, 4 na duchownořo.

Řabacź mamy a řmęcny na nabożinu pola wjetřchich 5 hodżin, pola mjeńřchich 3, wucżini 8 za tydżeń. Z tutyř móže řo trjebacź pola wuřlicł: 2 hodżiny na katechismuř, kotrejž duchowny dawa, 2 za bibliste řtawizny z wuřadowanjom a řerbsko-nęcmskim cżitanjom, 1 na cychwinřki řerlusř; pola matřch hodżina za wuczbu, druħa za bibliste řtawizny, řtecźa wostanje wuczerjej t dispoziciji za řerbsko-nęcmske cżitanjo z biblistich řtawiznow.

Nęcko je węc naschich knjeřow wuczerjow, zo přjedy hacź nacziřti za řęcżo přchihotuja, řo rozřycźa, tak móhli najřhmanřcho řtajnosć do nich přchijelecź; a węc řararjow, kotřiž maja tute nacziřti pruhowacź a podpisowacź, přjedy hacź řo t wobřcženju na schulřtu inspekciju řcżelu, zo po tym, řchtož je řo prajiřo, řřebne hodżiny wuřtajeja za bibliste řtawizny a cychwinřki řerlusř. řdýž w řwjatym piřmje řeka: „*Wascha bohřřtuźownořcź budź rozomna*“,

je teŝ trebne, zo ma dŝećo, kotromuŝ ſo w farſtej cyrkwi w ſerbskej ryczi pręduje, maczernu rycz a kęrluſch w moch — to je k z bōżnoſći bytnje trebne; pŝecęiwo nęmczinyje ſo z tym niczo njepraji, dofelz kōzdy wę, zo je uafchim dŝećom we wŝchędnym wobthadze trebna. Za nęmſtu rycz ſtara ſo ſchula z wjeſtcha nadoſć, za ſerbiſtu pŝchajara maſo!

Hac z je węrnno, ſchto z je nęchto prajit: Bōle „bekwem“ to je, hdy z ma jedyn dŝeći jeno z w jenej ryczi rozmuczowac z hdy z jeno z nęmſti cęitacz nowitnu, to njedha ſo mi węricz; mam za to, zo je bōle „rozomnje“, hdy z, ka z zaton porucz z, dŝećo we wobojej ryczi cęitacz wufnje, nęschto, ſchto z pädagogika do rukow dawa, kotra z wuczi: zo męſo ſo wŝchudze wot znato ho (ſerbiſteje rycze) k njeznatomu (k nęmczinyje) kroćic z, nęschto, ſchto z ſprawnoſć zada: zo mo zę kōzde dŝećo prjedy w zrozemliwej maczernej ryczi cęitacz, a hdy z je tu domu, mojedla ſo te z z cuznymi zynkami — zęznacz, zo by ſo ſwęta wyŝchnoſeć, kotra z ſerbscy njemo zę, ſpokojika.

Stōnczinyje hiŝcęe: Budze jara wužitne, zo ſo fararjo jaſo lokalni ſchulinspektorjo wo tym pŝchewędęca, hac z ma kōzde dŝećo z nabo ziny trebne ſerbske knihi, woſebje te z kęrluſchace, njedch „Pobo znoho ſpęwarja“, njedch ſchroſęanſtu „Winicu“. Za k hude dŝeći ma tu ſchulſka kaſa runje ta k ſerbske kni zki nakupowacz a jim po zęcowacz, jaſo za dru hu wędu.

Wuczerjam njemo zę cze zko być, zo mje z ſobu zberku kęrluſchow ze ſpomnje nych kęrluſchachy wuradz z, kotru z ma kōzde wjeſtche dŝećo z hłowy mōc a zo ſo tute te z wŝchudze po jenym abo jenajkim hłofu ſpęwaja.

Nowy nęmſki ſejm.

Nowe wōlby na nęmſki ſejm abo rajchſtag, kotre z bęchu nu zne, dofelz bę kancler ſtary ſejm rozpuŝcęic z da k, ſu ſo poſtnicy pōndzeli do fonja kę. Zich wuſpęch je: wot wje rcha Wiſmarſa po z adana ſrjed zna ſtrona, wobſtojaca z konſervativnych, nacionalliberalnych a podobnych, je wo nękotre hłofy wjeſchjnu dobyła, abo ju we wu zŝichy wōlbach, kotre z w ty chle dnach ſo ſtanu, hiŝcęe dobudze.

Wo hamtſkim wzjewjenju ſu wōlby tutōn wuſpęch męle: Pŝchi pręnej wōlbje ſu doſtali: centrum 92 ſobuſtawow, nacionalliberalni 88, nęmſcy konſervativni 72, ſwobodnokonſervativni 33, elſaſcy pŝchęciwnicy 15, ſwobodnomyſlni 14, Polakojo 13, ſocialdemokratojo 6, (hanoverſcy) Welfojo 2, Danojo 1 zapōſtanca. Wu zŝche wōlby ſu trebne we 61 wotrjeſach. Hdy z tute cęiſko „Kath. Poſo ka“ wurōdze, bud z z te z wŝchę wu zŝche wōlby do fonjane. Kat tute wupadnu, ſo hi z do prędka trochu pŝchewidzęc z hōd z.

Centrum je pŝchi tuty ch wu zŝichy wōlbach wobd zelene we 11 wotrjeſach. Ka z wjeſtche katholiſke nowiny woblic zuja, mo zę centrum hiŝcęe 8 ſydkow do być, ta k zo by lic zba 100 ſo dopjelnika;* ſwobodnomyſlni mo zę 26 ſydkow pŝchidobyc z** a hac z na 40 ſobuſtawow pŝchic z, ſocialdemokratam mo zę 14 męſtnow pŝchidobud z, ta k zo by jich potom 20 bylo a Polakojo, kotſi z maja 13 ſydkow, drje hiŝcęe dwę pŝchidobudu; Welfojo bud z z 4. — Wŝcho dru he wupadnje k wu zŝtku ſrjed zneje ſtrony. Dofelz je wŝcho hromadz z 398 ſydkow

* Ka z bę hac z do pjatka znate, je centrum dobylo we Würzburgu, Kōlnje, Mainz, Uſingen-ſtteinje, a w Reichenbach-Neurode. Tu z ma hi z 97 ſydkow.

** W Bitawſkim wotrjeſu je ſwobodnomyſlny Budeberg we wu zŝkej wōlbje nad nacionalliberalnym dobył. W Darlinje ſu we wu zŝkej wōlbje 4 ſydk pŝchidobyl.

we sejmje, dyrbi wjetchina z najmjenšcha 200 hłosow měcz, t. r. 1 pscheg polojcu. To srjedźne strony dosczahnu. Wone pať pschecrocza absolutnu wjetchinu jeno wo por hłosow. Tajta wjetchina je kaź waha, kotraž lohcy khabła.

Wobhladajmy sebi nětko tutón wuspěch abo rezultat wólbow trochu bliže. Centrum je so hačo „njepowalnita wěža“ wopokazało mócnišcho, dźyli hdy prjedy. Wšcho běšče na to složene, je powalicz. Tola storo cyle njezranjene je z horceje bitwy dobyczerscy wušćko. Jeno z wólbne wotrjesy w južnej Němskej je zhubiło, a to běchu wotrjesy, kotrej je centrum jeno na khwilu wobsynyło a kotrej su pschi prjedawšćich wólbach z wurjadnych pschiczinow centrej pschipadnyše. Za to je kandidat centra w samym Effenje nad mócnym kanónowym kralom Kruppom dobył, hačž runiž bě tón wšcho móžne činił, zo by dobył. Stare krute sydlisćečo centra pať so w niečim zranilo njeje. Sich wolerjo su muž pschi mužu za swojich dotalnych zapóšłancow hłosowali. To najlepše spóznajemy z toho, zo je lěta w Němskej pscheg 345,000 hłosow za kandidatow centra so wjac wotedało, dźyli w lěcže 1884. To je najwjetsche a najškawnišche dobyčzo w tutej wólbnej bitwje. Pschetož wšcho bě na to složene, wolerjom wot centra wotwobroczič. Wychynoscze so prócowachu, jich wot dotalnoho wuzwolenja wottraschič, postajachu pschecziwo zapóšłancam centra katholicšćich landratow hačo kandidatow za tute wólbny. Wšiche toho powužichu so private listy, kotrejž bě bamžowy statny sekretar Jacobini sobustawam centra pišał, wot wychynoscze, konservativnych a liberalnych pschecziwo centrej z tajkej haru a z tajkim wotmachom, zo njebě žadyn dźiw był, hdy bychu so wolerjo zamolicz dali a centrum dźel swojich sydlow zhubił. To pať so njeje stało, a katholicški lud w Němskej je so wopokazał hačo rozomny a politiscy zrahy, hačo lud, kotryž so ze žanym traschenjom a žanej leščzu zamolicz njeda.

Najwjacy dobyli su nacionalliberalni. Zaš tež budžetaj v. Beningsen a Miquel tutej stronje z wjednikom, hdyž do poslednjoho sejma so ani wolicz njeběšćtaj dałoj. Beningsen je jara wustojny rycznik a diplomat a drje dawno žedžiwje spohladuje, hačž žadyn ministerski stoł za njoho so njewuprózdni. Wójsko tuteju wjednikow pať wjele ducha njeje; w poslednim sejmje tutu stronu žortar (Němcy praja Spašmacher) v. Eynern nawjedowasche. Šaczi wšchity z konservativnymi a za konservativnych póndža, so jara prascha.

Konservativni drje so w starej liczbje do sejma wrócza; su pať nacionalliberalnym wulke wopory pschinjesčž dyrbjeli, zo bychu jim jich kandidatow pschecziwšćečez pomhali. Starokonservativnym drje tola móžno njebudže, we wšćem z nacionalliberalnymi hłosowacž. — Z toho sežehuje, zo radoščž nad dobyčjom zjenocženeje srjedźneje strony tať cyle njemučžena njebudže. — Tež w nowym sejmje by wjetč Wismarł za wopravdže dobre porjedženja a wolóženja w fejšorstwje cyle derje mohł wjetchinu wobstojacu z centra a konservativnych měcz — hdy by chcył.

Najwjetschu schfodu pschi tutch wólbach su swobodnomyslni měli. Woni a socialdemokratojo su kóšty dobyčza srjedźnych stronow zapkaczičž dyrbjeli. Přenišći su pschi přenjeje wólbje wot 60 sydlow na 13 so dele šćócžili. To je po zbacžu pschewjele. A tola su kandidatojo tuteje strony storo wšchudže wjac hłosow dostali, dźyli w prjedawšćich wólbach. Kať so ma, zo su tola podleželi? Pschede wšćem běšče tón krócž tajte wobdželenjo pschi wólbach, tajtež hišćeče ženje byto njeje. Wolerjo, totšž hewak wo wólbju so nje-

staraja, su tón króčž do wólby chwatali — dofelž běchu z wójnskim hroženjom so zatrašćić dali. Wšyche toho bě hewak pšhecziwo potročnikam a druhim, kotřiž su podleželi, wjac hačž jedyn napšhecžny kandidat postajeny, tón króčž pať jeno jedyn, na kotrohož hłosy wschitkich tych padnychu, kotřiž so wójny bojachu, dofelž bě so wudało, zo so wójna wotwobrocžić njehodži, jelizo so knježerstwej wola w nastupanju wójška njedopjelni. Stónčnje wobšedžerjo podtopkow a wulkich fabrikow swojich dželaczerjow hačž do poslednjoho muža do wólby honjachu, zo bychu czi — pšhecziwo swojomu pšchewědčenju — po woli swojoho džělo-dawarja wolili.

Dwoje wobtedžbowanjo móže so z poslednimi wólbami hišćje cžinicž: w Elfasu su jenož pšhecziwnikow němstoho knježerstwa wolili a je to scžěhwť toho, zo je so pšhec w móžnej wójnje Němskeje z Francóžskej powědało a pišalo. Tež socialdemokratojo su zas wjele hłosow w Němskej dobyli, byrnje tež licžba jich zapóslancow so pomjenšyła. Na pšchitkad w Barlinje, hdžěž běchu socialdemokratojo 1867 jeno 67 a 1871 jeno 2058 hłosow wotedali, je tón króčž licžba wotedatych socialdemokratiskich hłosow na 94,259 (!) narosła. Budžali nacionalliberalni kaž hačž dotal tež dale so pšhecziwo zakonjam wo zakit dželaczerjow spjecžowacž, dobudu socialdemokratojo w tutych tšjoch létach telko hłosow, zo budže pšchi pšchichodnych wólbach někotryžkuli so stročić, kiž w tu chwilu mēni, zo nicžo njewadži, byrnje „por ducentow socialdemokratow w sejmje wjac“ było.

Nowy rajchštag je so hižo šchtwórtk 3. měrcu wotewrif.

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 Budysčina. Pšchi wólbach do němstoho sejma je w našchim wokrjesu dostať konservativny zapóslanc k. Reich nad Běkej 15,068 hłosow. Weigang dosta 209 a socialdemokrat Raden 1518 hłosow.

3 Šhróscžic. Njedzelo 23. januara mějeske naše spěwanke towarštwu „Jednota“ swój 15. založeniski swjedžen. Jescho bě so k tomu jara wjele hofeči, wjac hačž běšče so pšchi tehdomniškim hroznyim wjedrje šchtó nadžijecž móhł. Spěwch, mjez kotrymiz běšče tež jara wjele serbskich, běchu na to wotměrene, ludžom wjelelo pšchihotowacž, šchtož je so spěwarjam tež dospołnje radžiko. Čžisty wunošch koncerta běšče postajeny za Worflecžanskich a Wětenčanskich wotpalenych. Duž budž w mjenje tutych spěwarjam a wopytowarjam swjedženja „Zaplačž Wóh tón Knjež!“

— Wodobny swjedžen, mjenujcy swój 16. založeniski, wuhotowa tež Kufowška katholška bjesada njedzelo 13. februara. Tež tutón bě jara derje wopytany. Swjatocžnosčž zapocžja so z tym, zo městopschedšyda bjesady, — dofelž je pšchedšyda šhorowaty, — pšchitomnych powita. Potom mějeske Šhróscžanski wysokodostojny knjež farať Werner swjedženisku rycž. Na to pšchedžitachu so něotre pšchipóšlane zbožopschějace listy. — Za džiwadło, kotrež potom sobustawy bjesady hrjachu, běchu sebi wupytali rjanu serbsku wjeselohru: „Sufodow štoržba“ a němski: „Heute mir, morgen dir“, kotrež bušchtaj z wulkej wustojnoščju hratej. — Wobaj swjedženěj ščónčžiščtej so bohuzel z rejemi.

F. R.

3 Ramjenca. Lěša běchu sebi wotmyslili, zo čcedža na „košbasniškim“ bolu serbski kwas wuhotowacž. Serbske hospozy a knježny we wokołnosčži pať swoju draštu k tomu poččžike njejsu a tať z tym serbskim kwasom nicžo

njebu. Skwalimy nasche žónste, zo swoju cžestnu draštu k směcham dale trjebacz njedadža: tež skwalcže nieměle so k tomu dacž, zo němstu holcu za serbstu družtu wuhotuja. Sena „družta“ pak so tola hiščęce sriedž „braznow“ wjercęšęce a schmórasęce. K létu njech tež ani to wjac njeje!

Ž kraja so nam pisęe: Małe škórzby maja druhdy wulke scžęhmi. Njedawno je něhdže něchtó wučerja wobškórzil, zo na małych swjatyh dnach pol šhule džerži, susodny pak cyle swjećzi. Šhulřka inspekcija w Kamjencu je škórzbu na ministerřtwu kulta póřkala, a tuto je postajilo: Małe swj. dny su w katholickej cyrkwu zběhjene a ma so na nich cęly džęń šhula džeržęć, kaž na džęławyh dnach. By-li tamón ze swojej škórzbu na wučerja k pschisłuschnomu fararjej šhól, kotryž je po zakonju přęni, kiž ma w tajřich naležnosćach rozřudžęć, by wřcho pschi starym wostało. Tak špadnu, to je wěřte, k najmjenřhomu w létnym cžasu, małe swj. dny cyle, dofelž hospodarjo praja: hdyž ma so šhula džeržęć, hdyž hewak wřcho we wosađže džęła, hdyž je duchowna wyschnořč winwatořč k swjećęniu zběhnyła, njeje tež za naš dale wina, zo tute dny swjećimy, hdyž so tola w cęlym swęcže džęła. — W jenej šhuli, hđžęj je so tuteje naležnosćę dla ze šhulinspekciju jednało, je so škóncžnje wučiniło: Cęke létu ma za tydžęń so 5 dnow šhula džeržęć (tež małe swj. dny), za to pak niętrjebaja džęćzi sobotu do šhule řhodžicę. By drje tež tu derje było, zo řtajnosćč knježi we wřchęcł wosađach.

Cyrkwinska a narodna statistika wobydlerjow sakřskořo kraleřtwa. Pschi poslednim ludulicžęniu 1885 nalicži so w Sakřej: 3,064,564 lutherřřich, 86,952 romřko-katholicřich (w l. 1880 bę 73,349, potajřim je so catholicke wobydlerřtvo wo 13,603 duřchow pschisporiło), 2539 japořřřřich (irvingianow), 10,193 reformirowanyh, 897 anglikansřich (jendžęřřich), 1786 dissidentow, to řu rongianarjo a swobodnowęriwi, 912 grichřřřko-katholicřich, 4461 sobuřřawow wřřhelatřich protestantsřich wotřęčęřřřřow pod 70 wřřhelatřimi mjenami, 7755 řidow, 206 bjęz węry, 14 atheistow, 19 swobodnozmyslenyh, 3, kotřřž jenož do rozoma węria (Anhänger der freien Vernunft), 6 naturalistow, 2 uniwęřřalistaj, 1 pantheist, 3 muhamedanojo, 10 buddistow a brahmanistow, indřřřich a japořřřich, kotřřž řu pohanojo. — Po wótcžinje abo narodnym řraju řu z tutřřch: 2,838,971 Sakřojo, 290,364 wobydlerjo druhich němřřřich řrajow, 43,851 rakusřy, z kotřřřž řu 537 Madjarojo (Wuhersřy), 1757 Schwajcarřy, 1648 řendžęlcžęnio, 268 Hollandsřy, 247 Dansřy, 161 Schwedojo, 1615 Ruřojo, 623 Włóřy (Italianojo), 275 Francózojo, 91 Belgisřy, 18 Luxemburgsřy, a 357 wobydlerjo tudy njemjenowanyh europřřřich řrajow, 1411 wobydlerjo półnóćneje Ameriki, 181 ze řwonka-europřřřich řrajow druhich zemje-džęłow. Wřřęce tořo je 67 wosađow, kotřęž w řanym řraju domiznu nimaju.* — Hiščęce pschisřajimy wobydlerřtvo řłownořo męřta Drježdžan po węrywuznacžu. Węřęce tam l. decembra 1885: 222,739 lutherřřich, 2039 reformirowanyh, 49 unirowanyh, 2 herrnhutarřej, 16,385 romřko-katholicřich, 386 němřřřko-katholicřich, 53 řtaro-katholicřich, 302 grichřřřko-katholicřich, 853 anglikanow, 79 přęřřbiterianow, 289 japořřřřřich (irvingianow), 423 dissidentow, 51 wřřhelatřich řřęřęřčanow („sonstige Christen“), 2315 řidow, 34 atheistow, 3 pohanojo a 30 bjęz wřřęje węry. *Kr.*

* Kęłto je po poslednim ludulicžęniu Serbow w Sakřej a Prussej, drje nam řojot z pschiležnosćęni wozjewi.

3 chyloho swěta.

Italska. Rom. Cardinal Jacobini, statny sekretar japoschtoiskoho stola, je 28. februara w swojej starobje nimale 57 lét wumrěl. Dofelž bě jeho chorosć njejojomna (raf w žoldtu), je so jeho smjercz wozafowacz dyrbjała. Hašo wustojny diplomat je zemrěty kardinal swjatomu mótecy wažne služby wopozazal. Dla zjadowanja karolinskoho prashenja wuznamjeni jeho němsti težor z najwyschšim pruskim rjadom czornocho worjoła. — Za nastupnika Jacobini-owoho so najsserje madridski nunciuš migr. Rampolla wuzwoli.

— W Hornjej Italskej a južnej Francózijskej su 23. februara surowe zemjerzenjo měli. W městach Nizza, Monaco, Genua, hórje hišćeje w někotrych wsach je jara wjele křěžow a tež něščto cyrkwjow spadało. Na 1580 wosobow je pod rozpadankami swoju smjercz namatalo. Jara wjele bu jich tež ranjenych. Ludžo tam pod hołym njebjom pschebywaja, dofelž storki zemje (hacž runiž skabsche) pschecy hišćeje pschesstale njejsu.

Wschelciziny.

* Zda so nam trěbne a wužitne, zo na porucznosć njeboh k. biskopa a tachanta Forwerka wschěch kědžbnych czinimy, po kotrejž wón pod 2. sept. 1862 žada: zo dyrbi so kóždy napis, kiž ma so na kěchowach njech na drjewjane kšiče, njech na kamjentne pomniki stajicž, prjedy wosabnomu duchownomu k wuradženju pschepoložicž. Zo na serbski kěchow pschecy serbski napis na kšiče kšuscha, rozemi so runje tak, kaž so na němste kěchowu němste napisy žadaja.

* Zrudne nazhonjenja, kotrež smy w nowišchim czasu, wosebje pschi skladnosći wólbow do „rajšstaga“ z tym czinili, zo němste nowiny w naschey wotólnosći cyrkej, swj. wótca, centrum a joho zasluženyh wjedžiczerjom, kaž katholicich Serbow na njehanbiczime waschnjo pschimachu a cyle bjez winy hanjachu (hamtske listy nic wuwzate), pohnuwaja nas k tomu, zo z nowa prosymy: hdyž hčecze hjo němste nowiny dđeržecž, dđeržecze tola katholicke, kotrež mam jeniczy wěrnosć pisaja. Do katholicstoho domu kšuscheja tež katholicke nowiny, katholicke protyki! Hdže tola widžicze, zo njeatholiccy kathy. nowiny dđerža? Nihdže! A srjedža nas měla tajka pscherada wěcznje tracž, zo ze swojim pjenezom tych podpjeramy, kotřiž nas za to wschědnje z jenym, druhdy z dwojim prutom czepu?! Čžisčecze na to, kotřiž rozemicze, ščto ščpatne nowiny se febi maja, zo so jich czitanjo wot nowoho kwartala (1. hapryla) wschudže zahanja a njezhodžecze ani do tajkich domow na bjesadu, hđež „mores“ nawuftnyč nochcedža. Ze dosčž, hdyž ma pschewyha jedyn „amtsblatt“, tón dosaha za chy wjes. Pschewadžowanja a druge wěcy, kotrež měli mnozy wědžecž, so tola hewaf w kóždej wy pschicžepaja, tak zo ani trěbne njeje, tohodla wosebity tribut za nam pschecziwnje zmyšlene nowiny dawacž.

Němste nowiny (kóždy wucžer a duchowny je rad wobstara, móža pak so tež z listnoscheryjom kšazacž), kotrež směny z dobrym pschewědczenjom poruczecž, su: „Eichsfelder Volksblätter“, wuhadžeja kóždy ščtwórtk a pľacža 90 p. hacž do domu; „Sct. Paulinusblatt“, wuhadžeja w Trieru a pschinjeje so kóždu sobotu, stoji wo 75 p.; „Leo“ wuhadžeja kóždy ščtwórtk w Baderbornje a pľacži na $\frac{1}{4}$ lěta 50 p.; „Katholischer Missionsblatt“ z Dülmena, ma z wjetšcha nabožne nastawti, tola tež politiski pschewlad póđla, za so cycholětnje kšazacž: 2 m. 50 p., wudawa so tež sobotu; „Das schwarze Blatt“, wu-

khadža frjedu a płaczi 90 p. — Schtóż za nominami žaba, kotrež za tydzeń wjacj kručj wufhadžēja a pódla drohe njesju, njech sebi skaza: „Eichsfeldia“ (Heiligenstadt in Eichsfeld), 4 kručj za tydzeń, do domu 1 m. 50 p.

Njech je doščj z duchownej schfodu, kotruž je lud hižo czętpjel z czitanjom liberalnych nominow, kotrež so wězo za „konservative“ mudawaju. Na prěnej stronje z knježerstwom „durch dick und dünn“, na drugej stronje šwarjenje na katholiſku cyrkej, na kóncu poručēja socialistow w inseratach do rajchštaga a sejmw: To njeje nicžo druge hač tajenstwo!

Serbske časopisy du wězo do přěda, a schtóż wjacj pjenjež nima, hač za jedyn, dyrbi najprjedy so na serbski pschedpłacžecj; schtóż je trochu bóle zamozity, njetrijeba so bojecj, tež němſki džeržecj — tola jeno dobry! Dobre časopisy podpjeracz, je wopravdže zaslužony stuf w našich dnach, hdžěž wójny z wjeticha z pjerom so wjedu!

* *Motš*: „Alle, Mychporowa! Kef dha móžecze tola w tajteje žymje Waschej Hercze bošy po snězy běhacz dacj? Wona džěn je cyle czěrwjena, taž žymu mreje.“ — „Ach ně wšak, *Motšo*, to njeje žyma; te džęcžo je taž hižo czěrwjene, wone džěn ma — mozle!“

Naležnosće našoho towarštwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 225. Franc Herbrich ze Smječkec, 226. Michał Just z Jaseńcy, 227. Handrij Guda z Hornjeje Kiny, 228. Haňža Kampratowa z Budyšina, 229—232. z Baćonja: Mikławš Delank, Michał Šewčik, Handrij Smoła, Madlena Pječowa, 233—235. z Hornich Sulsec: Jakub Zopa, Mikławš Hendrich, Michał Lehman, 236. 237. z Haslowa: Jakub Měrčink, Michał Zopa, 238. Hana Rječyna z Džěhorec, 239. Jakub Šejda z Róžanta, 240. Nowotnikec z Dubrjenka, 241—245. z Němcow: Zarjenkec, Kral, Michał Křidowk, Šimanec, Henčec, 246. 247. z Delnich Sulsec: Šolčić, Šolta (mjen. Hejduška), 248. Welsec z Kulowca, 249. 250. ze Salowa: Jurij Libš, Jan Haška, 251. Jan Hančko z Rachlowa, 252—256. z Radworja: Jan Nawka, † Jakub Hórnik, *Motš* Hanto, Haňža Lehmanowa, Jan Lorenc.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 653. Mawkec z Kulowca, 654. 655. z Hóska: Nowotnikec, Pětr Kubaš, 656. Domaškec z Dubrjenka, 657. 658. ze Sulsec: Šolčić (mjen. Hejduškec), Kralec (Kummerec), 659. Čornaček ze Salowa, 660. Rólic z Rachlowa, 661. Madlena Henkowa z Kamjanej.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 94,114 m. 90 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow so dale woprowali: za hračkami wostate 1 m., ze Židowa (na powjesć, zo w bližšim času ulki woltar přińdže) 3 m., „za zbožnu smjertnu hodžinu“ 6 m., N. N. 3 m., swójba z Drježdžan jako džak Najswjećijej Wutrobje Jězusoweje za dostatu strowotu 5 m., z pokładnički Baćońskeje cyrkwje 25 m., džěci jeneje swójby z Konjec k česći Wutr. Jěz. 2 m., mała šulerka z Jaseńcy 50 p., Nawkowa z Radworja 3 m., *grofinje M. a M.* 150 m.

Hromadže: 94,313 m. 40 p.

Za zwonowy stoł je woprowal: Pětr Wuješ z Baćonja 100 m.

Na nowe pišćełe do Baćońskeje cyrkwje: Dotal hromadže 2922 m. 62 p. — Dale poľětna dań wot statneje papjery 10 m. — Hromadže: 2932 m. 62 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 9706 m. 50 p. — Dale je woprowal: farař Dučman z Lipska 2 m. 40 p. — Hromadže: 9708 m. 90 p.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Za zwony je stare pjenježy woprowal Bruno Karisř z Drježdžan.
Red.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihafni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 6.

19. měrca 1887.

Lětnik 25.

P. Jurij Nowak †.

Stručka powjeseč so přenje dnj tutoho tydženja po katolickich wosadach serbskeje Łužicy rozschěri: knjez Jurij Nowak je w Radworju wumrěł! — Zrudoba a bološć nad tutej powjeseču bě tač wulka, kaž nahla a njewoczałana za wschitkich powjeseč bě. A tola bě tomu tak: Boža njemuslědzita rada je mlode žiwjenje stóněžita, wutrajnu duchownu móc k wotpoczinkej powołała. Wědma swojej biskopiskej wosadze zasj daty, je stupił na božu prawdu. Nic wjac njebudže joho hlós so slyšecž na swjatym měsće, nic wjac pomoc so posticžecž potrebnym dušam, rucy, kotrejž stej k Bohu so pozběhowatoj, stej zkoženej k czihomu wotpoczinkej! Bóh spožecž jomu nadobnje derje zaslužene myto!

Knjez Jurij Nowak narodži so 23. hapryla 1853 w Njebjelčizicach, hdžež běšče joho nan cyrkwinny wučer. Njeboczizki njeje starobu 34 lět dočonał. Ze hakož by joho tón Knjez nimale w lětach joho bójskoho mišchtra, najchoho Zbožnika wotwołacž chcył.

Hdžž běšče swoje studije z khwalbu dočonał a ze wschěmi pruhowanjami swoju khmanosć za swjate powołanjo dopokazał, dosta 11. hapryla 1877 z k. Rónschom (kapitanom w Ditricu) wot najdosťojnišchoho biskopa k. Franca Bernerta měschnistku swjecziznu. Wobaj běšchtaj poslednjeje měschuitaj, kotraž móžechtaj w Sakstej bjez statneho wědomostneho pruhowanja w nowišchim času postajenoho swjatu swjecziznu dostacž. Hacz do léta 1884 zaslawasche k. Nowak městno katecheta w Budyščinje, a měsješče jako tajki tež nabožnu wučzbu a mištonste bože služby za katolickich wobydlerjom w Lubiju a wołoknosci wobstaracž. W Budyščinje kaž w Lubiju je sebi knjez Nowak jako horlivy měschnik a ze swojim přcheczelnym, dobrocziwym a pokornym

wobkhadom wschitku lubosć dobýt. Hdyž běšče ze smjerczu kapkana Lipiča a fararja Schneidera, kotraž běščaj tať krótko za sobu wumrěloj, Kulowiska wosada cyle wosyroczena, móžesche so za tule najwjětšchu serbisku wosadu, kotraž nětko ani jeno ho serbifcho duchownoho niemějesche, jeno njed osahaca wupomoc ze susodnych faklickich serbifkich wosadow poslicžecž. To njebožicžtomu knjezej Nowakej k wutrobje džěšche. Hdyž tohodla jeho najdostojnišči knjez biskop jomu namjet staji, hacž njechat wopušcženym pomoc pschijnescž, běšche z poslušnosće a lubosće k wosyroczenym dušcham zwólniwj. Stowo: „Hlej tu sym, posćzel mje!“ móžesche so na njoho nałożowacž. A tať pscheshndli so knjez Nowak w lěcže 1884 pschěd swjatkami do Kulowa, hdžěž je nimale tsi lěta ze wschej horliwosće, z wulkej swěru a z horcej lubosće skućkował. Hdyž běšche tam schoť pohnuty z pschewědčenjom, zo dyrbi wulka wosada bjez dušchepastyrja we wulkej nuzy zo namafacž, dha hatle wón tule duchownu nuzu cyle a dospoľnje spózna, hdžěž wostředž wofady pschěbhwafche. Nětk niemóžesche jeho žana wobczěžnosć wottraščicž, žana njeluboznosć wot duchowneje starosćiwosće wotšalicž. Zas a zas wón wobkrućesche, hdžěž prjedy njeznate a njewocžakowane njeluboznosće jomu wutrobny měr rubicž hrožachu, zo ze sobuželnosće za wobhu wosadu swojoho městna wopušcžicž njemóže a njesmě. Tať mjele je wěste, zo je z tuteje wutrobneje starosće a lubosće za wosadu wušchło, sčtož je wón w Kulowje skućkował, zo je wschitkomu jeho pocžinaniu tam najlěpsche wotpohladanjo* puć pokazowalo. Wo tym smy cyle pschewědženi a dyrbinym tute pschewědčenjo džensa tudy wuprajicž žiawnje a swjatocžnje, hdžěž je „Katholiski Wosol“ hacž dotal wo wschěm tym swěru mjelcžat, zo by njeměr njewpjětšik. Njech so nětko z najwjětšcha zemrětomu tež tudy prawo stacž smě!

Wo cžistym wotpohladanju zemrětoho najjasnišcho swědčiji zwólniwosć, z kotrejž hłós swojoho biskopa poslučasche, hdžěž jeho z nowa do swojeje diocesy wofasche. Dobrowólnje a hnydom wón powołanjo scžehowasche. Sčto pak chcyť wopisacž wschu bolosć, wschě tať móčne pohnuwanja, kotrejž je dyrbjalo njebožicžtomu dželenjo pschihotowacž, dželenjo a rozžohnowanjo z wofadu, kotraž z tajkej lubosće jomu pschiwisowasche a kotrejž bě wón swoje najlěpsche moc wopromak!? Kaž smy kšycheli, je wosada so rozžohnowacomu dušchepastyrjej wschu cžesć a lubosć pschi jeho wotkhadže wopokazała.

* Wosćebje je jena wěc, kotraž je so njebožicžtomu z jeneje strony za zło wzala: zo je wón pjenjezy hromadžil za studowach. Su jeho pola jasnoho landrata tohole bla wobštoržili, haťo by to něšto strašne za kraj bylo, hdžě bychu kralowěrnim Serbja serbifcho duchownoho abo wučerja dostali! To tež „K. Wosol“ trochu jebu nastupa, kotryž je w swojim cžahu Kulowiskej wofadže z najlěpschym wotpohladem a z dobrym prawom radžil, zo bychu towarštwu za podpjeranjo serbifkich studowach z jich wofady a za jich wofadu založili. Knjez Nowak spózna jasnje, kať nužna tajta podpjera za kšmanych ale kšudnych młodzencow je, zo bychu so studijam podacž móhli a zo by tať strašnej nuzy na serbifkich duchownych a wučerjach w Kulowiskej wofadže so po nēcim wotpomhacž mohlo. Za to je počat dobrowólnje pschinosčti hromadžicž a je tež jenoho tajtoho młodzencu na Budyšiskim seminar poslat, zo by so na wučerštwu pschihotował. A tónle muohim wužitim, nikomu škódny stufť to bě, sčtož je so jomu ze zleje wole abo z krótkowidžiwosće za zto wzato! To tola storo za móžne džerželi njebychmy. Hdyž po clym katcholiskim swěcže za činešiske abo kafferiske džecži staduja, a hdžěž so tajte stady (tež zo bychu cuze ludy z pomocu swojeje rucže rozwućenjo dostale) kšwaluja, dha dyrbjalo to wopacžne być, hdžěž za domjacych hromadžimj, sčtož ma zas za domjacych z najwjětšchim wužitkom być?! — Nje- džiwamj so, hdžěž něšto w dopisu na redakciju „K. Wosola“ knjeza Nowaka „wopor kultur- kampsja“ mjenuje.

To wscho dyrbjesche czuczihu wutrobu njebozcziktoho m6cnie zapšchijeczi A tak b6 z napinacym dželom tutych tšoch l6t, kotrež hafo jeniczi serbiki duchowny we wulfej wošadže m6jesche, a ze wsch6mi krucže pohibowacym pod6ndženjemi prjedawšchoho a poslednišchoho čaša so straschna khoroscž pšchihotowala, z kotrejež započatkom hižo zapšchijaty šhtw6rtk 10. m6rca na m6stno swojoho nowoho zastojništwa, do Radworja, pšchij6dže. Tam hišćeje piatk z dotalnym administratorom, knježom Ćurcom, pilnje dželasche a wscho pšchewza, šchtož m6jesche so jomu pšchupodač. Sobotu pať hižo khoroscž straschnje wudwri. Hišćeje b6šche njebozcziczi k wołtarjej schoť, njem6žesche pať swjaty wopor dofonjecž; sriedž božeje miš6e dyrbjesche pšchi offertoriju zastacž a wot wołtarja hič. Š6dma domoj dońdže a lehny so na khorokožo, z kotrohož wjacu stancž njedyrbjesche. Š6fat, kotrohož b6 knjež Ćur hnydom pomolať, pšchińdže a wuzna straschnje šchorjenje jako zahorjenje možhow. Hnydom sobotu popołdnju wudželi k. Ćur jomu swjate sakramenty, kotrež je njebozcziczi hišćeje ze wschej pobožnosćju dostať. Potom pať so b6rzu rycž zhubi a njeđzeli hižo wjac na sebi njem6žesche. W6ndželu rano w 3 hodžinach wudycha swoju dušchu a poda ju do rukow njebišchoho W6tca . . .

Tak dha je na m6stno swojoho nowoho zastojništwa schoť, zo by tam wur6ť, a wošada, kotraž m6jesche byčž joho šadfo, zm6je n6tko jeno joho čž6to hospodowacž. Na k6tchowje pšchi muri kšchizneje cyrkwje su jomu m6stno w6čnoho wotpočinka pšchihotowali, na stronje druhoho knjeza Nowaka, kotrohož w Radworju hišćeje z luboščju wopominaja, a njeđalofo njezapomnitoho Wadny.

Rhowanj6 b6šche šhtw6rtk dopołdnja. Dokałž chcemy wo tutym tež wobšch6rnu rozprawu dačž a wudacžo dženšnišchoho čžika so k6mbiicž njem6e, jeno spomnimy, zo je pšchew6dženjo njeboh k. Nowaka w Radworju wulkotne byfo. W6š6bje b6šche najebacž straschnje hrozne wjedro z Kulowa a Kulowš6je w6šady jara wjele pšchew6džerjow, kotřiž chychu swojomu lubomu dušchepaštyrjej poslednju čžesčž a luboščž wopokažacž.

Katholške wučžby wo wotpuštu.

(Wotpušti za wotemrjetych.)

Chc6šch-li šč6žhowace rozmołwjenja zrozemicž a z wužitkom čžitacž, dyrbišch w6džecž, zo ma so w k6ždym swjertnym hr6chu dwoje rozeznacž: dołh, kotřiž so z tajtim hr6chom nacžini, a t6n je podstatny džel hr6cha. („A w6daj nam naš6e — winy“); a khostanja, kotrež su ze šč6žhw6kom tuteje winy, njech w6čžne, njech čžasne. Tež ze wsch6dnym hr6chom — byrnjež so tut6n po byčžu wot swjertnoho wschelatoščit — nacžinišch dołh a zaščužič chžasne khostanja.

W sakramencž6e pokuťy spušć6ža so čži hr6šchny dołh* (winy), z nim w6čžne khostanja a džel čžasnych; zbytny džel čžasnych khostanjow dyrbišch pať na zemi pať w čžišćju zapokucžicž. Wo wučžbje cyrkwje pať m6žesch tež tute, po h6dnej spowj6dži wostawace čžasne khostanja do waschnja pokućženja abo došč6žinjenja pšchewobrocžicž, kotrež je za tebj6 wo wjele položene, hdyž so k dobywanju wotpuštkow wučž6šasch.

Chc6šch-li dosp6łny wotpušt dobyčž, žada so, zo sy 1. w swjatosčžacej hnadže (t. r. wsch6ho, tež wsch6dnoho hr6cha proždny a hr6šchnym nakhilnosćžam wotemrjety, kaž đalofo so to pšchi čžłowjeczej šlaboščji chychčž a čžimicž h6dži); 2. zo chc6šch spožčženy wotpušt dobyčž; 3. zo wot swj. w6tca žadane

štutki abo wuměnenja swěru po duchu a pismitu dofontješch (wšchě poručene modlitwy maja so tu ertnje spěwacž, nic jeno w duchu rozpominajo); 4. zo wotpušt w postajenym času dobudžješch; a 5. jednal-li so wo bratfke wotpušti, zo porjadnje za bratstwo poručzene pobožnosće, štutki a modlenja dofontješch.

Po tutym trěbnym załožku praju: Šy-li hewak w tajkim postawje dušče, zo móžješch wotpušti dostacž, směšch tajke tež k hudy m dušcham pšchibrocjećčž, hdyž mašch 1. zamytč, zo to chčješch, a 2. hdyž so po listach a dowolnosćach swj. wótcow k hudy m dušcham tež pšchibrocjećčž hodžja.

I.

Cyrkej je wěriwym we wotpušćach pšchenadobny poklad wotewrika. Tuta jeje šchčjedra darniwosćž ma swoju winu w tym, zo z wotpuškami njedha jenož žiwym na pomoc pšchincž, ale tež wotemrjetym. Zo wěc lěpje rozemišch, zasunu tu z krotka ščěhrowace k wopominanju:

Čži, kotřiž w čžęstkim (smjertnym) hrěchu wumru, budžja na wěčnjne zatamani; ze zasakkei smjercžju su pšchestali, džęczi bože a džęczi cyrkwje byčž: za nich pomocy wjacj njeje.

Čži, kotřiž su w pokucže a želnosćži wotmyčži wot wšchoho hrěcha (čžęřčoho kaž wšchědnoho), tež z pokucženjom čžasne khostanja zarunali za wšchě wodate hrěchi, pónđža bjez zadžewka do njebieskoho kralestwa. Tuczji nas chčeje pomocy dale njetrjebaja, ale prošcha hižo w njebju za nas, hdyž na nich so wobrocžimy.

Čži stónčnjne, kotřiž wumru wucžiscženi drje wot wšchěch čžęřčich hrěchow (njedch su doma wobstarani, njedch jenož z dospołnej želnosćžju z Bohom so wotrunawšchi), su pak hišchčje woblakowani ze wšchědnymi hrěchami, abo njeisu tamny zbytny džěl čžasnych khostanjow, kotrňž jim po měšchnistim wotwjazanju wostał bč, zarunali (= njerodni byli w dohwanju wotpuškow), pšchincž do čžiscžja, hdyž dyrbja čžerpjećč, doniž njeje „posledni pjenježč wotpłacženy“ a potom haktle, hdyž je bolosćžiwj woheň wupalik wšchě zbytki hrěcha a nje-sprawnosćje, wotwreja so jim durje njebiesč. Tute, kaž jim rčamj, „k hude dušče“, su žiwe stawy cyrkwje božeje. Tohodla směđža so jim tež duchowne kubka ze žhromadžensstwa swjatych pšchibrocjećčž a móže so čžas jich bolosćžow pšchikrotiččecž kaž wulkosćž bolosćžow pomjenšchecž. Tola wone same, hdyž je z wofomikom smjercže za nich „nóc pšchischla“, za so same „nicžo zaslužbne wjacj štutkowacž njezamóžja“. W y pak móžemj jim na pomoc k hwatačž: z modlenjom, posčženjom, jačmožnu, z woporom božeje mšchě a prjedy wšchoho z wotpuškami pšchihotujemj dušcham w čžiscžju wulke wofschewjenjo, haj same wumóženjo. W tutym jenym štutku pak docpějemj tšoje: čžęřčž božju, hordozny štutk lubosćje pšchecžiwjo bližšchomu (k hudy m dušcham, kotrčž trach ani njeznajemj) a pódla dobudžemj tež sami za so nadobny wužitč.

Šchtož nas žiwych nastupa, smč cyrkej wotpušti nam njeopšřednje pšchibrocjećčž, dofelž hišchčje pod jeje sudnistwom (pod mocu klucžow) stojimj. Š nam praji cyrkej: „Po mocy wot Šhrystusa mi špočženej wotwjazam tebie wot teško a teško čžasnych khostanjow, dopjelnistč-li wěšte, wote mnje postajene wuměnenja, a ja płacžju za tebie z cyrkwinšchoho poklada (z nješmčrných zaslužbow Šěžusowych a swjatych) teško, jato je trjeba, zo twó j božh so pšchěd Bohom zaruna.“ Šchtož pak k hude dušče nastupa, su tute ze sudnistwa cyrkwje ze smjercžju wustupile a stoja hižo pšchěd sudom božim. Šim móže cyrkej jenož hišchčje po waschnju zastupneje proštwy pola Boha za nich na

pomoc pschincź, nimale takle: „Proshny tebe, Božo, ty chcył płacziżnu pschijecź, kotruż tebi z cyrkwiniskoho pokhada wopruiemy, a smilnje spuszczić tutej duški (za kotruż ja chcu, abo kotruż ty chcesh) džel abo cyly dołh, kotruż ma hišćeje w czisczu wotplaczić.“

Cyrkej czini tu runja macžeri, kotraž ma pofojcu džeczi domach, pofojcu w cuzbje, te w cuzbje pať su ze swojej winu do jastwa pschihćke. Pomhacź wšchaf chcyła macź wšchēm jenaf, tola na wšchelake wašchynjo. Tym, kotrež su domach, dawaj z prěnjeje ruti, sčtož trjebaja; za tych pať, kotrež su w jastwach, da domjachym płacziżnu do rukow, prajo: „Džicze džeczi k sudnikam, podajcze jim tutu płacziżnu a proščcze sudnikow, zo chcyli za nju moje džeczi, wašchich bratrow, z jastwa puschczić.“

Ty to pschirunanjo rozemisch: Cyrkej je tu macžer, džeczi domach, to smy my, kosiž na zemi pschebuwamy, džeczi w jastwje su kħude dušce. Płacziżna pať su wotpuski za wotemrětych, kotrež cyrkej žiwym do rukow poda, zo bychu z nimi wotemrětych wumozeli.

Tola směš jenoz tajke wotpuski kħudym dušcham pschiwobrocžecź, kotrež su za tute spožcžene.

Zamył, zo chcesh z dobrym skutkom abo wotpuskom dušcham w czisczu na pomoc pschincź, dyrbiš w spoczatku mēc, pschecy tola prjedy, hacź k dobyczu wotpuska trěbne cyle dokonješ. Tež je najšepje wěstu dušchu sebi wotmyslicź, kotrej chcesh wotpusť pschiwobroczić (pódla pať pschi sebi prajicź: njetrjeba-li jón ta, njech jón Bóh wudželi po swojej mudrej radže) — wšchaf njeměny, kotre dušce w czisczu su. Tež to płaczi, hdyž myslisch: Njech je wotpusť za tu dušchu, kotraž ma najdlěje czerpjecź, abo za tu, kotraž je najbóle wopuschcžena, abo za tu, kotraž je najbóle czerpjela, abo za tu, kotraž trasch ma mojedla czerpjecź, abo za tu, za kotruż so modlicź mam wosebitu winowatoscź, abo za tu, kotraž je najbliže njebješkej zbóžnosći. Tež to je došč, zo wotpuski do klina Marije Macžerje Božej položisch, pschi sebi prajo: Njech wona wotpusť pschiwobroczi, kotrejškuli duški chce.

Su pať tež škype natury na swěcže, kotrež mysla: „A sčto, ja mam sam za so so staracź a nimam nicžo k rozdawanju.“ Tym praju: Ty sy na jara wopacžnych puczach, jeli mēniš, zo sam na krotke pschindžesh, starasch-li so wo kħude dušce. Šlej tola, hdyž wob dženi w jacy dospołnych (a pódla njedospołnych wotpuskow) dobudžesh, kaž so to cžasto radži, sy-li do dweju abo tšoch bratštwow zapisany, abo, hdyž k stacijonom džesh, sčto chcesh z tnymi wotpuskami zapocžecź? Sam za so trjebasch tola jenoz jedyn dospołny (tón wubasnje, hdyž jón polnje dobudžesh, w tebi wšchē cžasne kħostanja), wšchē druhe bychu kaž njepłodne wostale. Sčtož pať sam njetrjebasch, je kħudym dušcham jara spomožne, trjebasch jenoz chcyć, a hižo budže mnohim z nich pomhane. Zo so sam za to starasch, je wot tebe jara mudrije; ale, budž tola tať dobry a daj to, sčtož tebi nicžo dale pomhacź njemóže, kħudym dušcham, kotrež za twojej pomocu žakosća, dofelž same sebi pomhacź a polóžicź njezamóža. Sčto by to do cžłowjeka bylo, kiž so te kužotej synje, swoju lacžnosć staji, druhim pať, kosiž su hišćeje bóle lacžni, wobara, zo z kužota czerpacź nje móža. Nježorli so woda za wšchēch a njeby tajka njepopschatoscź z hrechom byla? Kať dołho dħa budže tracź a tež twoja duška budže do — cziscza štorcžena. Sy-li tu na zemi škupy byl pschecziwo kħudym dušcham, potom pschindže tam tež tebi: wody wotpuskow wulinu so na druhe dušce, ty pať

budželch cžakacž móc a lacžnosć cžerpjecž, kaž sy druhim cžerpjecž dač, hdyž sy tola klucže k studni měł a druhim wodu wobarał.

Dokelž pač je dobywanjo wotpuškow za kħude dušče we woczomaj božich jara hordozny skutk, dokelž kħude dušče za nasčej pomocu žaloscža, dokelž je wobužel wjele cžłowjekow, kotřiz so wo kħude dušče ani nještaraža, dokelž z modlenjom za kħude dušče sami wulkoho wužitka cžehnjemy, hdyž pōbla pocžinki wěry, nadžije, luboscže a sobuželnošcže wubudžujemy: čcu wo wščěm tym nadrobniščo porucžecž.

Dženja skōncžu ze słowami, kotrež Boži Syn swj. Marhacže z Kortony praji: „Praj tola wščěm cžłowjekam, zo na kħude dušče nježabudža; jich je wjele, jara wjele, wjacž, dŕžli cžłowjek myslicž zamōže. A cžasto dosč ani krejni pschecželjo na swojich najbližšich nješpominaja!“

Smil dħa so ty, kiž to cžitacž, nad nimi, dokelž „ruka toho Kņeža je so jich dōtkła“.

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 **Budyšćina.** Kaž stŕchimy, je w kłōschtrje Marijnym Dole we wob-
sadženju duchowniškich městow so pscheměnenjo stało. Kņez P. Justin Wilt je za kapłana do Klostergraba pscheladženy a na joho město k. P. Sawrenc Enzmann (rodž 1857, swjecženy 1882) do Marijnoho Dola pōstłany.

3 **Njebjecžic** so nam pišče, zo su tež w tamnišcjej cyrkwi resp. sorijskeje abo wotmołwjenja na božich skužbach pod nawjedowanjom tudomnoho kņeža wuczerja po starym abo gregorijanskim waščnju so zložile. Z tym je so krocžel dale icžinila k pschěžienoscži w cyrkwiniskim swěwie; druge wosady (stej jenož hišcěže dně) drje tež sterje a lěpje so tomu pschizamknu. Dotalne hłōsy za wotmołwjenja w cyrkwi je nječyrkwinski duch zaŕdženoho lěštotytkta spłodzil; te wjele ducha njesju a jich tohodla škoda njebudže.

Ze **Sebnic.** Ludy bydla mjěž 7108 wobydlerjemi 1168 katholicjo, kotrymž hišcěže na 400 druhich katholicow, w bližšcjej wołōnosći rozdželenych, pschistupi. Cyrkwinšcy skušcēja woni do katholickeje fary w Birnje, 7 hodžin zdaleneje. Nabožinska wuczerňa, kiž bu hižo w l. 1865 ze 42 džěcžimi wotewrjena, wobstoji tudy, a wobštaruje so z Einsiedela w Cžechach. Řěč so tu pschěž 170 katholicich džěcži licži! Wščitke druge cyrkwinšce wobštaranja smědžŕa so jenož z Birny wobštarač, ščtož je z jara wulkimi wobcžěžnosćemi a pjeněžnymi wudawčkami zjenocžene. Hižo w l. 1867 bě so na nuzne založenjo katholickeje mišsionšckeje stacije w Sebnicach w někotrych katholicich nowinach kēdžbne cžiniko, a jena dobrocžerka běšče mzdu (lětnje 300 toler) za katholicoho duchownoho pschilubila. Ale tomu so tehdom tejsjo zadžemkow napschecžjo stajelše, zo ta wěc so wuwjesčž njeħodžesčje. „Schles. Bonifaciusbblatt“ cžo. 2 1872 pišče takle: „Ze sakskeho kraleštwja njemōžemy wjele wo založenju nowych stacijow sobudželicž. Za mišsionšku staciju w městacžku Sebnicach, hđžež je 692 katholicow, je jena dobrocžerka hižo pschēd 5 lětami mzdu za katholicoho duchownoho zapožožila. Ale tuta stacija hišcěže so njeje wotewričž ħodžila.“ — Pschēd 2 lětomaj bě so hižo postajilo, zo dyrbi so za tych 170 katholicich džěcži zjawna katholicka škula založicž. Wjětšćina dobrych katholicich a wosebie wšchitcy, kotřiz mējachu džěcži, běchu za založenjo. Ale někotři bohatschi, kotřiz žanycž džěcži nimaja a tamni, kotřiz drje běchu katholiccy, w měščanycž mandželštwach tola swoje džěcži lutheriske woczahnyčž dadžŕa, běchu pschecžiwjo tomu. A tych dħa da měščezanska rada wšchitkim wothłōsowacž; pschē wothłōsowanju

běšče 170 hłosow pschecziwo, 150 hłosow za založenjo katholickeje wuczerenje. Tak ta wěc zas wusny. — W zańdženju lěcže je tam nětk woiebity wubjert pod pschedsuidstnom pschepupca Franca Röslera zestupit, kotryž dary za twar katholickeje cyrkwy w Sebnicach hromadži. Pichodna twarika městnosć za cyrkej je hižo wobstarana, a tošichto pjenježnych woparow drje je hižo nawdastych; to wšcho pak je hašle započatk. Prjedy hač móže so tute khwalobne pschedewozaczo wuwjesć poczeć, hišće wjele pjenjez pobrachuje. Tohodla wubjert wšitkich katholickich sobubratrow prosi, zo bychu jich kšesczańsi zamysl z pjenježnymi pichinoskhami podpjerali. Dary maja so na pschepupca Franca Röslera w Sebnicach abo na redakciju kath. Kirchenblatt-a w Drježdžanach kłać. Pscheyemy Sebniczanam, zo bychu dary prawje bohacze a wórzy so skladowale. — Duchowny knjez Brieden z Drježdžan je tam psched někotrymi njedzelemi jara rjanu božu martru póskał; tu nětko pschi pohrjebach psched cžetom nošcha. Zafama bu 24. januara t. l. pola pohrjeba jeneje njedzelnicže, kotrejež džećzo bě hišće prjedy swj. kšeczenicu wot Birnjanskocho fararja dostało, přeni tróć trjebana.

K.

3 Stadeberga. (Zapozdžene.) Přenju njedzeli posta so w tudomnej farstei cyrkwi wo dostatej biskopowej dowolnosći kšizowj pucž postaji a pojwjezi. Tutón kšizowj pucž, kotryž je moler Berz w Wnichowje runje tak lchtož swjeczata kaž sčtož wobkufi nastupa, rjenje wuwjedł, je dar serbskocho knjeza w Drježdžanach, kotryž je hižo z wjacorymi nahladnymi darami znaty. Sdyž bě w předowanju na wažnosć, wopyt a wuzitt tuteho wopyta kšizowoho pucža so pokazalo, dokonja t. superior B. Will pod assitencu k. Manfroni-a a Hartmanna a tudomnoho fararja pojwjeczenjo swjeczatom a kšizitow. Potom so kšizowj pucž sam spěwawše, pschi cžimž so wjele wosadnych wobdžełiške. Swjeczizna a krasne kěrłuske, pódla spěwane, wšchě t nutrnej pobožnosći pohnuwachu. Njech po woli nadobnoho dobroczerja wosadni kšizowj pucž t spěchowanjju pobožnosće a t žohnowanju naščeje wosady pilnje wopytuja a so modla, pódla w modlitwach spominajo na dobroczerja a sobustawow jeho swjobj!

3 cyloho swěta.

Němska. Wčora psched tydženjom je nowy rajchstag wojeršku pschedlohu, nastupacu powyšchenjo licžby wójsta za čas mēra na sydom lēt (septennat), z wulkej wjetšinu pschijał. Centrum je pschěz swojoho pschedsudu z Frankensteina pschiciziny swojoho zadžerženja wuprajiwšchi so wothłosowanja cyle zdžeržalo, jeno Reichensperger ze 6 druhimi hłosowawše za pschedlohu a tež swj wotpohlad wušwēti. Polakojo a Elsaschy ani pschischi njeběchu. Snydom 12. mēra so nowy zakon hižo we hamškich časowisach wozjewi a z 1. haprhlom so hižo wuwjedže. To wšcho je derje a lochy móžno, dokelž je za tajke rozmnoženjo wójsta hižo wšitko pschihotowane. Z tutech pschihotow je widžecž: Sdy by tež tón tróć rajchstag pschedlohu wotpokazal był, dha by tola po porucžnosći kejžora so wójsto rozmnožilo, kaž nowy zakon postaja. Wšcha hara potajim, zo zańdženy rajchstag je kejžorstwu šredki zapowjef, kotrež su za wěstotu a mēr němskocho kejžorstwa trēbne, je prždny hołk był.

— Pschedsuda centra, swobodny knjez z Frankensteina, je z wjetšom Bismarkom dlejšče rozmotwjenjo mēł. Hač težto so wo nowym cyrkwinškim zakonju roztrčowaloj njejsťaj?

Italika. Kom. W Romje wumrě 4. měrca w starobje 92 lět general jezuitow Vater Beck, rodźeny 1795 w Sichemje w Mechelniskej diecely. Wot lěta 1819 sobustaw towarstwa Jezusoweho je wón 30 lět te same jako wyschći wjedniš w czechich časach jara rozhlodnje a wustojnje namjedował a zastarował.

Zuska. Wšecziwo ruskomu kejzorej su 13. měrca, runje na tym dnju, na kotrymž je pšed 6 lětami zlošniški attentat joho nana moriš, zasy attentat spytacž chcyli. Wchitko bě k bježbóžnomu skutkej pšichotomane na pucžu, wo kotrymž dyrbjeske kejzor do cyrkwyje hieč — tu w poslednim wokomiku policija straschnu naprawu wuslědži. Sčescjo studentojo (bruzy praja 4), pola kotrychž so rozbuchowace frědki namafachu, buchju zajecži.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 257. Mikławš Suchi z Njebjelčic, 258—260. ze Žuric: Jan Pjetaš, Madlena Cyžowa, Michał Krawčik, 261. 262. z Wotrowa: Hana Roblowa, Hana Pječyna, 263. Marija Bórnačikec z Łazka, 264. 265. z Cemjeric: Jan Měš, Jan Kral, 266. Mikławš Pjetaš z Boranec, 267. 268. z Ralbic: Michał Cornak, Jurij Žur, 269. Jakub Faltnik z Nowoslic, 270—272. z Konjec: Jakub Matka, Michał Brėzan, Mikławš Lebza (Buk), 273. 274. z Koslowa: Jakub Kilank, Bjarš, 275. Jakub Šejda z Róžanta, 276. August Kokla ze Zajdowa, 277. Pětr Wolenk ze Zewic, 278—280. z Khróšcic: wučer Pětr Hila, Marija Pjetašec, Khrystina Wingerowa, 281. Jakub Just z Jaseńcy, 282. Krawc ze Swinarnje, 283. Marija Delanowa z Wěteńcy, 284—293. z Miloćic: Michał Wornač, Madlena Kralowa, Pětr Kral, Michał Jawork, Jakub Šolta, Jakub Šolta (mlyńk), Michał Fulk, Michał Kušk, Jakub Bruska, Jan Špitank.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 662. Marija Bórnačikec z Łazka, 663. Mikławš Lebza z Konjec, 664. Bjarš z Koslowa, 665. wučer Pětr Hila z Khróšcic, 666. Khata Ryceric z Njebjelčic, 667. Mikławš Lebza z Pěskec.

Dobrowólny dar za towarstwo: N. N. 50 p.

Zemrěty sobustaw: k. Jurij Nowak, farski administrator w Radworju. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jėzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadźena dań wučinještej 94,313 m. 40 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: njemjenowana z Róžanta 1 m., njemjenowany z Haslowa 3 m., njemjenowany z Wěteńcy 3 m., prez k. kapłana Bjedricha w Ralbičanskej wosadže nahromadźene 38 m. 50 p., dwaj šulerjaj z Baćońskeje blizkosće 6 m., k dorunanju 10 p. — Hromadže: 94,365 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 9708 m. 90 p. — Dale su woprowali: njemjenowana z Radworja 2 m., k česći s. Józefa z Wotrowa 6 m., k dorunanju 10 p.

Hromadže: 9717 m.

Za Budyšsku syrotnju (asyl) su woprowali: Marija Pawlikowa z Hrubjelčic 150 m., N. N. 10 m., ze Zajdowa 50 p.

Zapać Bóh wšěm dobročerjam!

Za tercjarow: 21. februara je wumrěta Thereŕija Klüger ze Šchunowa. R. i. p.

Wšě pólcne a zahrodne šmjenja (jenož najlěpšich tworů) mam tež lětsa zoš na pšchedań. Prošchu tobodla wšěch, kotřiž za pola abo zahrodki šmjenja trjebaja, zo chcyli je pola mje kupowacž a mje z tym podpjeracž. Wšěm na najlěpje poškužu.

Jakub Brėzan w Khróšcizcach.

Čiŕkwička Smolerjec knižicnickecstnje w macicicnym domje w Puhbŕstnje.

Pšchipožene: Wozjewjenjo „Nowoho Zakonja“.

Katolički Porok

Wudawa so
prěnju a treću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihárni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Wudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Rudyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 7.

2. hapyrła 1887.

Lětnik 25.

Nowy Zakon.

Džensa dčemy swojim lubym čítarjam wo wážnym skutku powjesć podać, wo kotrymž smy tak trochu wot nazdala hižo spominali: Nasche towarstwo ss. Cyrilla a Methodija počina nowy serbski pscheložk Nowoho Zakonja wudawacž. Kaž je z „Wozjewjenja“, kotrež bě poslednjomu čzisku Bosola pschipožene, widžecž, je přeni zeschiwł tutoho pscheložka wuschoł. Wón wopšchija ewangeliji ss. Mateja a Marka.

Mjenujemy tute wudacžo „skutk“, a to wone woprawdže je. Šdyž psched něfotrymi lětami wážna němsta kniha, wot katoliškoho wučzenca špjana, so wudawacž počza, mēnjachu tehdom němste nowiny: „tu mamy zaš skutk („eine That“) němstoho katholicizma“. Tak móžemy tež w nastupanju tuteje knihi, kotruz towarstwo wudawacž počina, prajicž: je to skutk serbskoho pišmowstwa: njech so džiwa na wěc samu abo na jeje wustojne wuwjedženjo.

Pschedskowo přenjoho zeschiwka, kotryž je wuschoł, praji: „Dawno žadaju katoliscey serbscey duchowni za pscheložkom Nowoho Zakonja, zo bychu perikopy a texty derje serbscey a jenač z njoho čzítacž móhli.“ Tomu zawěrnó tak je. Žhromadnoho pscheložka swjatoho pišma za katoliškich Serbow hačž dotal nimamy. Serbscey duchowni su dotal texty ze swjatoho pišma trjebali pak po Tecelinowych Stawiznach Nowoho Zakonja, pak po bibliškich stawiznach, pak po perikopowych („sežeńškich“) knihach a po katechismusu, pak su tředne texty a wotdželenja swjatoho pišma sebi sami pscheložowali. Zo je z tym wjele wšchelofseže nastawacž dyrbjalo, kóždy wě. A tola dyrbi w tak wážnej wěcy so pschede wščem pschězjenosćž pytacž. Wšiche toho je poručnosćž katoliskeje cyrkwnje, zo ma pscheložk swjatoho pišma wot duchowneje wyschnosćž dowoleny abo pschipožnaty (approbowany) a z dobrymi pschispomnjenjemi wuhotowany bycž. A tajkoho cykloho pscheložka ani Nowoho Zakonja hačž dotal měli njejsmy! Łohodla hižo z tuteje winy wudacžo tuteje knihi z najwjetškej radošću witamy!

Mamy drje w serbskej ryczi pschełožk swjatoho pisma; tola je to pschełožk pschełožka: biblija najprjedy do nemskeje rycze pschełožena wot Martina Luthera a potom cyle po tutym pschełožku do serbskeje rycze. Nycž tuteje serbskeje biblije je w mnohim nastupanju porjedženja trebna, a pschełožk tu a tam njeswěrnny.

Tuton nowy pschełožk, kotrohož přeni zeschiwł je wuschol, može so cyle originalny mjenowacž. Drje „po rjedže Bulgaty“, t. r. kácžonskoho pschełožka, kotryž je wot cyrkwie pschiphóznaty, zloženy, pschibližuje so w słowjesnych formach stajnje grekskomu originalej Nowoho Zatonja. Nycž je po možnosći dokonjana a czjista, jenotliwe formy cyle pschiměrjene grekskomu originalej; pódla pak njeje so we czjisczenju rycze pschedaloko schlo, tak zo by zwučžene czućžo njewučženoho czitarja so ranišo. To wscho a druge křwalomne samotnosčeje nowoho pschełožka su, kotrež naš pohnuwaja, swoju wulku wjesošofčž nad tutym wudawkom tudy žiawnje wuprajicž.

Wěc sama pak je tež do najlěpschich rukow doměrjena. Knjež farar Šórník a knjež přášes Kusčžanskí staj zhromadnje wulke džěko pschijałoj. Može so prajicž wulke džěko, pschetož dobry a swěrnny pschełožk swjatoho pisma je za wjele wullich wučžencow był nadawł za cyle žiwjenjo; spomnjenaj knježaj pak možetaj pschi wschelakim a mnohim zastojškim wobstaranju jeno pódla tute wažne džěko hladacž. Šdnž pak postajeny nadawł dozpečetaj, dyrbitny tež prajicž, zo sebi wulki džat našchoho ludu zdobnje zaslužitaj. Wóh chcył jimaj dale strowotu a móc k tomu zdžeržecž!

Schož nětko přeni zeschiwł, kotryž je wuschol, nastupa, je tež po zwonkownym wuhotowanju jara rjany a dobry. Na dobru a křutu papjeru, kajtadž so hewak jeno k pišanju trjeba, je text z jasnym pišmom czjiscžžany. Na kóždej stronje je text swjatoho pisma po dwěmaj bokomaj stajeny, deleka su najnužnišche pschispomnjenja pschidate. Pschi kóždym nowym stawje je psched słowa swjatoho pisma křótki wobsah stajeny. Format je wulki oftaw. Chty Nowy Zatoń budže z pjeczžimi tajnimi zeschiwłkami dokonjany, schož budže potom rjana a nahladna kniha.

Kaž može sebi kóždy myslić, budže płacžizna tutoho wudacžža wyšoka. Dobra pišna papjera, jasny czjiscžžč a kědžbne swědomite stajenje texta: to wscho dyrbi tutu knihu wo wjele dróžšču czjiničž, dylžli žadny drugi wschědny czjiscžžč. Chty naklad tutoho přenjoho zeschiwłka wučžini na 700 m. tak zo wudawł za chty Nowy Zatoń na 3600 m. pschidndže. Tajkoho wudawka jo nještřožimny, kniha wschitkich knihow je toho hódna.

Płacžizna jenotliwych zeschiwłkow je w knihkupštwe 1 m. 50 p., za sobustawy našchoho towarštwja pak 1 m.

Naschich czjiscžžnych czitarjow nětk naležnje prošimny, zo bychu sebi tule wosebnu knihu pilnje kupowali. Čžim bohatšche budže wobdželenjo, čžim škerje budže možno tež dalšche zeschiwłki dokonjecž, tak zo bychmy potom w nic pschewoškim czasu cyłu knihu do rukow doštali. Budže tuta najrjejšchi domjacy poklad za kóždu swójbu.

Wjelecžesčesčžennymaj knježomaj pak pschejemy k dalšchomu džěku z chkej wutrobu bože žohnowanjo!

Šhowanjo njeboh knježa Nowata.

Kajtu luboščž je njebočžicžki knjež Nowak sebi dobył a kajtu žrudobu je wschitkim joho pschekřwatana smjercž pschihotowała, běšche šchtwórtek 17. měrca

w Radworju, hđžež so joho čželo khowasche, berje widžecž. Najebacž surowje hrozne wjedro a sněhwěcžo, kotrež bě kóždoho wottraschicž mohło, běsche so jara wjele pschewodžerjow w Radworju zeschło. Wosebje dyrbi so z najwjetschej čžescju a z džakom spomnicž na pschenadobne wobdželenjo Kulowskeje wofady. Šchtož běsche w Kulowje samym so wozow dostacž mohło, so wobšadži, a tež ze wšow jara wjele wozow pschijědže do Radworja. Čyle wurjadny pak a najwjetschi dopořaz horceje lubošče tuteje wofady k dotalnomu dušchepastyrjeje běsche wulkotny procession, kotryž dolhi pucž (na 4—5 hodžiny) z Kulowskeje wofady do Radworja so poda. Njedžiwachu na sněh a wšchor, pschetož hiščeže jónu chychu dopořaz swojeje wulkeje lubošče k tak zahe zemřetomu měšchnikej podacž, kiž bě dotal mjez nimi z tajkej šwěru štuřkował. Duchy po cychym pucžu so modlachu a kěrlusche spěwachu. Z Kulowa běsche měšcžanosta z cychym magistratom w Radworju pschitomny, dale wofadne chřkwinške pschedstojicžerstwo, bratstwo tšělnikow z wotdželenjom swojich sobuřstawow, towarštwow katholicich rjemjeslnikow a wjele nahladnych měšcžanow. Tež z druhich wofadow, wosebje z Budyškeje, běsche wjele pschewodžerjow, z Budyščina tež deputacija katholickeho rjemjeslnickeho towarštwow a ze swojej khorhowju. Duchownych běsche na pschewodženju 12: ff. farar Brendler z Brunawy, kaplan Rönisch z Oštrica a farar Hornig z Reichenawy; farar Hórnik, njeđželski předar Ščönberner, katechet Kummer, direktor Löbmann a kaplan Skala z Budyščina, farar Herrmann z Wotrowa, farar Werner a kaplan Kęžak z Khróšcic a tam pschewowacy kaplan Zur. Najdosťojnišchi knjez biskop a ff. senior Kucžank a kantor Šcholta bechu z khorowatosčju zadžewani.

Pohrjebna swjatocžnosč zapocža so do 9 hodž. w cyrkwu, hđžež so najpředy cyrkwinski officium po morowych wuspěwa. Čželo njeběsche so mohło do cyrkwje pschenjesč (kaž je hewak pola duchownych waschnjo), dokelž so w tamniškej cyrkwu to njechodži; běsche tohodla psched wořtarjom jenož tumba postajena. Na officium ščehowasche swjatocžny requiem, boža mšcha po morowych, kotruž knjez farar Hórnik z Budyščina z assistencu ff. Ščönbernera a Löbmannu swjecžesche. Na pobocžnymaj wořtarčomaj dđeržesčtaj ff. Rönisch a Kummer wopor božeje mšče. Po božeje mšči mějesche kaplan Skala z Budyščina pohrjebne předowanjo, kotrež mějesche so nimale takle:

„Kak nje wobšahnite šu bože šudženja a nje doššedžite joho pucže!“ Tak dyrbju prajicž, hdyž džensa z tohole města rycžu k wam, kotřiž seže ze wšchelatich wofadow so žhromadžili; rycžu z města, na kotrež běsche po woli swojeje duchowneje wyšchnosče tón powołany, wokoło kotrohož šmy so lědna tydžeň pozdžiščo žhromadžili, zo bychmy jomu poslednju čžescž wopolažali; z města, na kotrež tón šupkł njeje, kotryž mějesche wot nětko tudy k wam rycžecž. A wón wjac swojoho hortu nje wotewri! Njeje w tym słowje cyła bolosč tutoho wškomika wopšchijata? Tón knjez je wotwołak toho, kotryž mōžeche po čžłowjekim rozjudže hiščeže dolhe lěta k čžescži božeje a k spomoženju dušchow štuřkowacž. Włoc žiwjenja, kotraž so zdasche njeznicžomna byčž — je žlamana! — Žadyn džiw, zo šylzy so ronja a zo njechadža so dacž zastajicž přichi tajkej žrudobie! —

Tola měšchnik nima pschi tajkele pschiležnosčji powołanjo, šylzy wubudžecž; wón ma je třecž, jich kužol zahacžicž pyřacž. Tež ja nješym pschiščoł, waschu bolosč wobnowjecž, ale was tróšřtowacž. Šchto pak mōže was, šchto mōže mje tróšřtowacž a žměrnjowacž w tutej poknosčji žrudobie? Měnju lubošč, lubošč božu, z kotrež prajimy: „špodobna běsche Bohu joho dušča, tohodla je joho

zahe wumjedł" . . . , naša lubość k njeboćcizkómu, kotraž je nas tudy zhromadziła, a lubość, z kotrejž je njeboćcizki nas lubował. — D jene jeniczte słowo z horta, kotryž je za tule zemju so zamknł, ka jara by nas tute tróschtownało! Wón njac njercyži, a tola hdy by so hišćeje wotewrił: nětko by jene słowo k nam ryczał, kotrež wschitcy rozemimy, słowo: „Smilcze so nade mnu, smilcze so nade mnu, k najmjenšchomu wy moji pscheczelojo, pschetož Anjezowa ruka je mje zajala.“ Tak praji nam měšćnikam, kotřiž smy w nim luboho bratra zhubili, tak prosy swoju swójbu, kotraž najšepšchoho syna a bratra woplakuje, tak napomina wosadu, kotraž swěrnoho pastyrja pohrjeba.“

Bo tutech zawodnych słowach poda předař pscheshlad joho žiwjenja a skutkowanja, ka je njeboćcizki hało měšćnik, syn a bratr a duchepastyr žohnowane wopomnjeczo zamostajil; pódla pať wosebje na to pokazowasche, ka njeboćcizki nětko šobuměšćnikow, swoju swójbu a wosadu wo zastupnu próštwu prosy. Njewuprajita zrudoba, kotruž bě tuta njewocžatana smjercz wschitkim psch-hotowala, zas a zas so pschedobychasche, a wosebje, hdyž so jeno špomni na Kulowsku wosadu a na skutkowanjo njeboćcizkóho w njej, hrozješche płakanjo předarjei słowo zahacizč. Hdyž bě šchtó hišćeje na tym dwělowacž chcył, hacž je njeboh knjez Rowak na měšćnje swojoho dotalnoho pomolanja lubość namakał, tón bě tudy wo tym so jasnje pschewědčizč mohł. Šchtó pať chcył wopisacž njesměrnu bolosčž nana a maczerje tak zahe zemrětoho, kotraž staj toho zhubiłoj, kiz měješche jimaj nětko bycz z podpjeru, a bolosčž bratrow a šotrow! Wšcha móc swjateje wěry a podacža do božeje wole bě trěbna, zo wulkoćczi tuteje bolosčže njepodležachu. — Hdyž bě předař hłowniŃhe myšliczi tež hišćeje němški wospjetował, podachu so wschitcy na faru, z wotfelž měješche so pohrjebny czah na kerchow wjesčž. Pohrjebnu swjatocžnosčž dokonja knjez farar Šornik z Budyščina. Hdyž běchu so na farje lačžanske modlitwy wušpěwale, poda so czah na kerchow w tutym rjedže: Za khorchowjemi a kšizjom džěchu šchulske džěczi, rjemješlništej towarštwje z Kulowa a Budyščina, psched kašćčžom pať duchowni. Kašćčž njesechu katholiccy rjemješlniŃy a z kóždoho boka džěchu Kulowscy šćělniŃojo, kotřiž běchu w polnej uniformje pschisšli; zadu pschizamknychu so šarschimaj a najbližšchim pscheczelam zemrětoho družu pschewođžerjo. Kaž bě jich chryej šćđma wschitkich wobšahnych mohła, tak běšche tež rumny kerchow cule pschepjelnjeny. Hdyž běchu pschi rowje cyrkwinške modlitwy wušpěwane a pschitomni duchowni swojomu bratrej posłednje horšiki pjeršćče do rowa dali, špěwasche hišćeje Kulowske towarštwu rjemješlnikow swojomu lubomu a swěrnomu přašej pohrjebny kerlušč do rowa. Na to so pschewođžerjo zas do cyrkwie wróćčichu, hdyž knjez farar Šornig z Reichenawa „jandželšku božu mšchu“ džeržěšche.

Tak dha wotpoczjuje nětko tutón mlody měšćnik w Radworju, hdyž bě po pschenju swojeje duchowneje wschinosčže dobrowólnje so pscheshdlił. Tam nětko czata na džen horjestacža, na kotrymž budža wotpohladanja a myšle wschitkich wotkryte. Těhdom wschał budže wozjewjene tež to, šchtož so nam tudy hišćeje kryje z potajnosčžu. Těhdom tež so špóznaje, šchtož je we wutrobje wschelało pruhowanoho měšćnika zakhowane wostało. —

Kulowska serbska wosada pať je zas z nowa wušhrocžena; pschetož knjez kaplan Zur, kiz bě za nju hižo postajeny, je nětko w Radworju wostacž dyrbał, zo by tutu wosadu dale adminištrował. Hdyž tež za Kulow zas šěpsche czasy pschińdu, šchtó chcył to prajicž? Wóh chcył nutrne próštwy tuteje pobožneje wosady bóřny wuššćhecž!

Katholiske wučbny wo wotpuſtku.

(Wotpuſtki za wotemrjetych.)

II.

Wučba kahołſkeje cyrkwi: „Zo je to ſwjata a ſpomožna myſl, za wotemrjetych ſo modlicy“ je koždyemu kahołſkomu kſheſcžanej taſ rjec do wjaſa a krewje pſheſchła. Chcu tudy někotre pohnućidła naſpomnicz, kotrež bychu naſ pohoniaſe, zo to, ſchtož hewał wot małoſcže koždy rad čini — za kħude duſche ſo modlicy — z rozomom a wěrny m wužitkom za njebohich doſonjamy.

Prěnje tajte pohnućidło je: Luboſcž k Bohu. Bóh, kiž je njeſměrny dobroćiwny wótc, widži mnohoſcž ſwojich dźeći — kħude duſche — w ħorčych płomjenjach čžiſcža. Z luboſcže k nim je njebo a zemju ſtworił a wyſche toho ſwojoho Syna dał, zo by jim wěćnu zbóžnoſcž dobył. Syn Boži je nje-
murſejnite bolocſže čzerpjel, zo jim njebjesa wotewri, a je wyſche wſchoho cyrkwi hiſcže nadobny poſtał, zo mohła z nim duſche z čžiſcža wukupicž. A Duch ſwjaty je ſtutkował w koždyj duſchi, kotraž je netto w čžiſcžu, je ju rozſwětlał a z ħnadami wuhotował. Tute ſwoje dźeći widži dħa naiſwjecziſcha Trojica w rjedžachy wohnju, wona poſticzi nam ſrědki, zo jich wumožimy, wona žada za tym, zo jim na pomoc kħwatamy a chce we wěćnoſcži nam to hiſcže nadobnje mytowacž — ſchto bychmy tola do kſheſcžanow byli, hdyž wěmy, ſchto Bóh ſebi pſcheje a za tym njecžinimy?

Chcył-li něchtó prajicž: „Hdyž Bóh taſ za wumoženjom kħudych duſchow žada, čzohodla jim wobara, čzohodla jich dołh njeſpuſcžcži?“ tón by z tym poſtał, zo w kahołſkej wučbje doma njeje. Bóh nima jenož někotre, ale wſchě doſpołnoſcže w ſebi; kaž je njeſtónćnjne dobroćiwny, taſ je tež njeſtónćnjne ſprawny. Z woſomikom ſmjercze minje ſo za čzłowjeťa čzas zaſkūžbow a daſkūžbowo wodacja; ſchtož je Bóh w ſprawny m ſudniſtwje nad duſchu wuprajil, to dħrbi ſo doſonjeć; čzajne kħoſtanja, ke kotrymž je duſcha w čžiſcžu woſudžena, dħrbja ſo zapoſucžicž, pať zo je duſcha ſama wocžerpi, pať zo m y, kiž ſmy žiwi, dołh za nju wotpłacžimy. Bóh njemože pſheſtać, ſprawny bycž. Doſelž pať Bóh tež pſhecžiwno kħudym duſcham dobroćiwny woſtanie, je nam čzłowjeťam ſpožcžil, zo móžemy z dobrymi ſtutkami a wotpuſtkami jim k pomocy pſchincž, tať, zo doſcžcžinjaca móć tutych wotpuſtkow ſo jim pſch-
wobroczi. Hdyž dħa ſo za wotemrjetych ſtaramy, doſonjamy z tym ſtutki, w kotrychž ſwoju luboſcž k Bohu wozjewjamy.

Z modlenjom za kħude duſche pať ſpěchuemy tež na woſebite waſchjno čžeſcž božu, a to chcyć a čžinicž, je prěnja winowatoſcž koždyho ſtworjenja. Sežus ſam praji, zo je do ſwěta pſchichoł, zo by njebjekſi Wótc w nim pſhe-
krafnjeny był; po joho pſchikładže ſu wſchitcy ſwjeczi ſwoje čžinjenje a woſtanie, žiwjenje a čzerpijenje zložowali na čžeſcž božu. Doſpołnje čžeſcžowacž pať Boha prjedy njemožemy, doniž njeſmy do njebies zaſtupili; z koždyj duſchu potajſim, kotraž do njebies pſchindže, rozmnoži ſo čžeſcž boža. — W čžiſcžu je jara wjele duſchow, kotrež Bohu kſuſcheja a za joho widženjom žadaja — jenož jene jim zadžewa: zbytki ſlaboſcžow, kotrež ſu wone do wěćnoſcže ſobu wzałe, poſta za wodaty ħrěch, doſelž bē jich ſmjercz pſhekħwatała. Su w bozej ħnadže, ſu bože dźeći a tola ſu jim durje k zbóžnoſcži zacžinjene a njemoža Boha kħwalicž, kaž bychu to chcyłe. Tuž maſch ty winu, zo tutym duſcham do njebjekſtoho kraleſtwa dopomħaſch. Skoro bjez prócy móžeſch wjacore duſche z jaſtwa čžiſcža wukupicž pomħacž, zo Boha doſpołnje kħwala a za tebję proſcha, kiž, kaž dołho ſy na zemi, Bohu pſchihodnu čžeſcž wotwjecž njezamóžeſch.

Druhe pohnczidko je: Luboscź ke khdnym duszcam. Nichto na swęcze njewopshimnje częnoścze, kotrej je ruka Boža na cziscź pokozila. Swęczi, kotřiz wot Boha wobhnadzeni cziscź widžachu, swędcza wo tym, zo su płomjenja cziscza boloscziwsche, dychli može człowjeczi rozom sebi myslieć; swj. Domasch z Aquina a swj. Augustinus prajitaj: zo su czwile w czisczu tak wulke kaž w heli, jenož zo bjez kónca njetraja; zo dyrhja dusche podobnu stysnoscz wutracz, kaž Khrystus, hdyž na křdžižu wisasche. „Woheni na swęcze ze swojej czwile za nasche częto je pornjo wohnej w czisczu kaž wofschewjaca kupje.“ — To pak by najmjensche bylo, sčtož dyrbi so w czisczu czerpjeć: hóršchu boloscź a zrudobu nacziwi duszcam, zo Bože wobliczo njewidža. Zbóžnoscz dže wobstoi we widženju Boha; Boha na węcne widjeć njemóc a njesmęcź, to je podžel zatamanych w heli; joho na křwilu njewidjeć, to je wofud za křude dusche. A tón je njewuprajicze boloscziwy. Zatamani czuja Božu sprawnoscź a pódla hidža Boha; křude dusche pak z počnej lubosczu lubuja Boha, najwyschsche kublo a najlěpšchoho wóta. A tomu pschindze tšecza wina: Widža, zo móhli my człowjekojo je tak snadnje wumóžicź (a tola so tak mało za nje czini), same sebi pak w niczim ani položicź ani pomhacź njemóža. Čzim dlěje jim w czisczu bycź a czakacź damy, čzim bóle pschibjera jich częnoścź. — Srdedź dalokoho a sčerokoho morja je kupa. Pšched létami su tam czołmarjo křudu holcztu wufadzili, cyle lufka sama dyrbi tam pšchebhwacź, nicžo njewidžo, hacź módre njebjo wysche so a křubote morjo wofoto so. Z wótrym wócztom méri wona njesmerne morjo, hacź czołm njewuhlada — tu jedže jedyn z napjatymi płachtami, wona křwa, wona woła, kaž njerozomna běha po brjohu. Podarmo — sčto myšli na czołmje na to, zo móhl na tak pustej kupje człowjek bycź? Jedyn džen minje so po druhim, męfac po męfacu, wjele czołmow jęzdži po morju, jęzdži nimo kupy, ale na kupu žadyn zložicź njecha. Raf budže so woboha holca Bohu džakowacź, hdyž stónčnje jónu z czołma ju wuhladaja, hdyž czołm na kupu dojědže a ju wumóži! Rozemisch ty? Ty tón sy, kř na czołmje jedžisch, a bjez toho, zo něšto wo tym phtnjesch, jedže czołm z tobu do morja węcznoscze. A křude wopušczžena holca na kupje w morju, to je křuda duscha. Njeznajesch ju? Trasch je duscha njeboh nana, maczerje, sotry! Dohko hižo czakaja na kupje — cziscza, hacź czołmik po nich njepshijědže, czakaja a žalosčza, a ty chcył jim dlěje czakacź dacź, chcył z czołmom nimo jęcź? Njebudž tola, kaž židowski męschnik a levita, wo kotrymž swj. sczenjo powjeda, zo ducy z Jeruzalema do Jericha, wo počmornoho židowskoho bratra so nještarašchtaj — cuzy samaritan pak jeju wobeju wohańbi, ranjenoho wofschewi, rany zawjaza, joho na swoje stoczjo sadži, do hospody dowjedže, a tam hiščeze za njoho zaplaczi. — Sčto chcył ty radšcho bycź, jedyn z tamneju njesmilneju abo miłosčziwy samaritan? Njemóže czi cžežke bycź, zo cyle tute swjate sczenjo na cziscź natožisch. Trjebasch jenož město počmornoho „žida“ stajicź: „křuda duscha“ a wšcho druhe namaka so samo wot so.“

Scžehwi njeskutka abo móc zloho swędomja.

Jedyn protestantski předar w wóknónej Němskej podawa swojomu pscheczelej scžehowacy podanf ze swojoho žiwjenja k dalschomu wozjewjenju. Spominjeny předar bě we swojej wofadže z jenej swójbu znaty, kotraž wjele do paczerjow a přędowanja džeržesche. W lęcze 1870 dyrhjesche jedyn jich syn do wojašow a dokelž bě mjez Němskej a Francóžskej wójna, cžehnesche sobu do Francóžskeje.

W maczerńym mjenje pisaſche jomu prědar czaſejiſcho liſty a doſtawaſche tež tam a ſem wot njoho wotmołwjenje, zo je hiſcže žiwu a ſtrowy. Tola w decembru 1870 piſcheta wojak piſacz a njeda tež z niſim druhim žanoho poſtrowjenja prajcz. Macz bė jara ſtarofcziwa ſwojoho ſyna dla. Gdyž paſ bė 1871 měr mjez Rėmſtej a Francóziſkej ſo wobzamknł, wróci ſo tež ſyn domoj; tola bė nětko cyle pſchemjenjeny. Macz prědarzej na njoho ſkorzeſche, zo je pſhec jara njedótlivy a njemėrny, a ničto njezhoni, czo hodbła. Tak ſo dvě lėcže minyſchtej. Tu pſchindže jenoho dnja joho macz k prědarzej a prajeſche, zo je jeje ſyn jara ſchorjel a we wulkim ſtyſtu. Prědar ſo poda ke khoromu a pſchepoſaza ſo ſam, zo ſurowy njemėr a ſtrach joho cziwiluje; to hodbła ſo joho wopraſcha, hačz ničzo czeže na ſwedomju nima, njedosta paſ žanoho wotmołwjenja. Duchowny wudželi jomu na to bože wotkazanje a wróci ſo zaſy domoj. Tola něſchto dnow pozdžiſcho wječzor pozdže pſchibėža macz khoroho we wulkej ſtyſtnoſczi zaſ k prědarzej a proſcheſche joho, zo by tola hnydom khoroho wopytacj pſchiſchoł. Wona jomu wupowjeda, zo je jeje ſyn hižo dwaj dnaj za ſobu w najwjeſchej bojoſczi, zo ryczi, hačož by zloho ducha widzał a zo kožde ſchtwórcz hodžiny ſtraſchnje woła. Prědar ſo hnydom z maczerju ke khoromu poda. Lėdom bė zaſtupił, dha khoru ze zatraſchnym hioſom zawoła: „Ach knježe, pójče, pomhaježe mi, ja njemóžu wumrėcz. Duchowny ſo k njomu ſyny, pſchimny joho za ruſu a rjeſny, zo by domėru na Bbóžnika wubudził, kotryž je na kſchizu tež mordarzej hiſcže wodał. Tu zawoła khoru: Haj mordač, dżicže wſchitcy won, jenož macz a knjez paſtor njech tudy wotanjetaj.

Nėtk khoru ſwoje wuznaczo czinjeſche: „Sa ſym mordačſtowo wobechoł a to na jentym mėſchniku božim. Tón tudy ſtoji a žada mje pſchec boži ſudny ſtoł.“ Na to mrėjacy wobſchėrnje ſwój njeſtut wuzna: W decembru lėta 1870 pſchindžech ja z dwemaj druhimaj wojakomaj do francóziſke wſy. Wſchitke kſeže zdachu ſo tam prózdbne bycz. Na kóncu wſy ſtojeſche cyrkej a pſchi njej jara. Tam ſo dobywachmy nuts a knjez ſarač, wobſtarny muž, woczini durje. Piſchepytachmy kuchnju a wſchitke komory a iſtowo, zo bychmy něſchto k jėdži namakali. Knjez ſarač wojakam praji, zo ničzo wjacj k jėdži nima, khiba něſchto khlėba, dofelž ſu hižo dwacyczi krócz dženja wojacy Prussiens pola njoho pobyli.

Tu zawoła jedyn z naſ: „Daj nam jėſcz a picz, popje — abo ja dam tebi poſlenje wolijowanjo (ſmjercz), a pſchimny pſchi tym knjeza ſararja za ſchiju. Tu wotewrichu ſo poboczne durje a młody duchowny, ſnadž 25 lėt ſtary a najſkerje ſararjowy kaplan, zaſtupi. Tón ſwojoho ſararja w tajſej nuzy wuſladawſchi ſtočzi jomu na pomoc, pſchimny wojaka za ruſu, zo njeby ſararja wjacj dajł a ryczeſche něſchto w francóziſkej ryczi. Nėtk zawoła jedyn z wojakow: „Zaračeže teju popow!“ Z dobom wuczežechu wojacy ſwoje teſaki a dzeržachy je mėſchnikomaj wyſche hłowow. Młody duchowny wojaka hiſcže za ruſu dzeržeſche. Tuž dyrich joho ja z teſakom na hłowu. Dofelž paſ tute rubnjenje žanu ſmjertnu ranu pſchinjeſto njebė, czeſny wón z durjemmi won. Sa a drugi wojak puſchecichmoy ſo za nim a joho doſczahnywſchi, rubnych joho z nowa pſchez hłowu, tak zo hromadu zjėdže. „Do juchoweje jamy z tym popow“, zawoła mój towarſch. W bližkoſczi bė ſtudnja. Tuž wjachmoy czežcy ranjenoho mėſchnika a donjeſechmoy joho k ſtudni, zo bychmoy joho nuts-cziſnytoji. Tu woczini duchowny hiſcže jomu ſwojej woczzi, pohladny krucze na unje, pozbėhny porſt a praji: „Bóh, ſud!“ Mój paſ joho do ſtudnje

starejšich moj a voda joho pschitry. Na to moji towaršchowje tež fararja do studnje czisnychu . . .

Wot tohole wofomifnjenja czujach so wot Boha wopuschczeny a nje-mějach žanoho mēra ani wodnjo ani w nočy. Najradšcho bēch widžat, zo by mje kulka trjehčila. Mojojho towaršcha, kotryž mējesche pschi tutym mordarštwje najmjetschu winu, roztorcha francóžska granata. Za sym Rain, a netk, hdyž dyrbyju wumrēcž, njemōžu wumrēcž a mam zadwēlowanjo we wutrobje. Hizo tši dny došho widžu toho duchownoho, kotrohož sym sfōncował, po sfhodže horje stupacž, widžu joho pschi mni stacž, widžu joho czornej woczī, joho blēde krawame woblicžo a joho porst na mnje žloženy, slyšču joho słowo: „Wōh, jud!“ — Pomhajeje mi! — Prēdar prōcowašche so, mrejacocho trōšchtowacž, tola njehašche so jomu poradžicž.

Mēsčto lōže drje bē thoromu, hdyž so jomu ze swjatocho sczenja boža mišocž pschecziwo poŭtunym hrēsčnikam pschedstajesche, tola tam a jem mrejacy ze žakosczenjom swoju nutškownu tšchnocž wozjewjesche. Pschińdžechu poslednje wofomifnjenja za thoroho: rucy bēsčtej zymnej, dych bu krōtki a hwizdaty, woczī a woblicžo pokazowašchtej na to, zo je smjertne bēdženjo pschiščto. Prēdar a wschitcy pschitomni bēchu so poklakti, zo bychu za mrejacoho so modliti. Ž jonym dobom zawoła mrejacy tať zatrašchje, zo wschitkim pschitomnym so krej zecny a strōžele jich pschewzachu. Mrejacy hišcže nēkotry krōcz dychny, a joho dušcha bē psched božim sudom. — Prēdar wuznawa, zo je tōnle podawť joho jara zrudžit a zo czuje, zo jomu „zastojnska hnada“ pobraduje. —

Kak zbožowny je katholicŭi kšesczan a ž kajkej dowēru, ž kajkim czichim wutrobnyim mērom mōže smjerczi napschecžo hladacž, hdy by tež žhrēsčit byť! Pschetōž tule zastojnsku hnadu je Khrystus swojej katholickej cyrkwi pschepodať, hdyž je jej mōc dať pokutnym hrēsčnikam hrēchi wodawacž. Senož katholiccy biskopja a mēsčnicy mōža w Khrystusowym mjenje woprawdže hrēchi spuschcēcž. Tež njekatholiccy, hdyž su bjež swojeje winy we bludže, mōža wodacžo swojich hrēchow dostacž, hdyž došpoknu želnocž na swoje hrēchi wubudža a hotomi su, wschitko cziničž, ščtož Khrystus Syn Boži žaba. Kak wažne je tohodla, zo ž thorymi so došpokna želnocž wubudži! T. N.

3 Ružich a Sakskeje.

Ž Budyšcina. Towarštwu Maćica Serbska zmēje tež lēťa, kaj hewať kōždolētnje, sriedu po jutrach swoju hłownu žhromadžiznu na Budyšckej tšēlerni. Lētuscha žhromadžizna budže tohodla wažnišcha, byžli dotalne, dokelž so lēťa 40lētne wopomnjecžo tutoho towarštwa wobēdže, kotrež we wažnym czaju zažožene, je k spomoženju serbskoho ludu dotal tať wuštōjne stutkowať. Spomnjeny swjedžen sriedu po jutrach ma wobstacž ze žhromadnoho wobjeda na tšēlerni w 12 hodž, po pošdnju w 2 hodž. započnje so potom tam porjadna hłowna žhromadžizna a wječor ma hišcže koncert scžehowacž. Ščtož chce na wobjedže so wobdžēlicž, ma hacž do jutrowneje wutory to w Smolerjec knihiczišcžerŭi wozjewicž. Dokelž je tute towarštwu za duchowne powuczenjo, zdželanjo a rozwicžo serbskoho ludu tať wužitne a trēbne, proshny, zo bychu tež našchi zamožiczišchi hospodarjo a wobšedjerjo kotřiž hišcže joho sobustawy njejsu — do njoho zastupiti. Lētnoho pschinofška dawa so 4 m. a nažōžuja so pjenjezy na wudacžo dobrych serbskich kniži.

— Jutry so bliža a ž nimi za nēkotrohožkuli nana wažne prašchenjo: ščto ma mōj syn byčž? Ža tajke prašchenjo dyrbimy zas a zas k rozpomnjenju

prajicz: hišćeže dołho budže tracź, zo změje serbski lud we wšćich pomofanjach bošć pšćihóbných fastupjerjom. Hišćeže su duchownste a wučeršće městna, kotrež žanoho serbskoho zastojnika nimaju. Njech tohodla synojo, kotřiž su k tomu kłumani, so s dowěru do studijow dadža. „Towarštwo Pomocy za studowacych Serbow“ w dalschich lětach rad pomoc posćiczuje, so by serbskomu ludaj k dobrym serbskim duchownym, wučerjam a druhim zastojnikam dopomhało. Njech pak je tuto towarštwo našchim cšćitarjam tež zaš z nowa naležnje poručžene, zo bychu do njoho zastupili, njesu-li hišćeže joho sobustawy, a tež druhich k zastupej namoškili. — Róždolětny pšćinošć je jeno 1 m.

3 Baczonja. W přenim bėrtlěče je so pola naš 13 króčž Boža mšcha dzeržala: 2. januara mějesche k. kapłan Žur božu mšchu z přėdowanjom. 9. a 23. januara k. kapłan Rėžak božu mšchu z přėdowanjom. 30. januara dzeržesche zasj k. Žur božu mšchu z přėdowanjom. — 1. februara wjecžor so spowjedž skjescesche. 2. februara do kemschi swjeczesche k. Žur swěcži a mějesche na to božu mšchu z přėdowanjom a popoždnu nyschpor. 3. februara swjeczesche tónšamj knjež božu mšchu. 13. februara mějesche k. kapłan Rėžak božu mšchu z přėdowanjom a 15. februara requiem za njeboh Golaškoho. 24. februara swjeczesche k. kapłan Skala božu mšchu přėdowanjom. 27. februara mějesche k. kapłan Rėžak božu mšchu z přėdowanjom, 1. a 8. měrca božu mšchu, 13. a 27. měrca božu mšchu z přėdowanjom. — Bóh zaplacz wysofodoštojnym knjezam bohacze jich lubošć a woporniwoscž!

3 Drježdjan. S. M. kral a kralowa, tež princ Surij ze swojej swójbu su w Berlinje na wulkim swjedženju 90. narodnoho dnja kejžora Wylema pobyli. Naschaj Majestosczi buschtej tam wosebicze cžescženej. Ze swjedženja dyrbjesche so princyčna Mathilda wo džen přjedy domoj wróćicž, dokelž bě na frizle trochu schorjeka. W tym samym cžaju tež z Klagenfurta pisachu, zo je archiwjowdowa Marija Šóžefa tam na tusanu schorošć schorjeka. Wobemaj thorymaj je nětko zas lěpje.

3 chłoho swěta.

Němska. Kejžor Wylem je zarižženy tydžėn swój 90. narodny džen swjecžik. W chłej Němskej je so tutón žadny džen jara swjatocžnje sobu swjecžik, najbóle pak w Berlinje, kotryž telko najwyschichich a wysochich hošći na dobo we sebi zhromadženyh hišćeže widžak njeje. Pšćez 70 wjėrchowšćich wošobow bě w Berlinje pšćitomnych a buchju z wjėšcha wšćitcy we wulkim kralowšćim hrodže hospodowani; wšćitcy europšcy móćnarjo bėchu pak sami pšćišćli pak z nahladnymi zapóšćancami zastupjeni. Tež swjaty wóć bėšče swojoho zapóšćanca pólak, a to monsignora Galimberti-a, kotromuž su w Berlinje jara wjėle cžescze wopokazowali. Dokelž so runje w Berlinšćim sejmje wo nowej cyrkwinškej pšćedložy jedna, stej Galimberti-owj wopyt w Berlinje a cžescž, z kotrejš su joho tam pšćijeli, wosebje wažnej. Kaž swjaty wóć wšćo móžne cžini, zo by z Pruskej mohł dospochnj měr wobzamknyčž, tak tež Pruska zwontowne dopořazy pšćecželnosčje njezakombžuje. Seje wotpohladanjo pak zda so byčž, zo z tym sřėdkom bamžowj stoł dale a bóle na swoju stronu dobudže a centrum wot swjatoho stoła wotdžėi. Wjednik centra Windthoršt je žiawny rozjud wo nowym cyrkwinšćim zakonju wotedał, w kotrymž tutón zakon hako njeospochny a njespokořacy wopisuje, tež wšćė katholicse nowiny w Němskej su toho samoho mēnjenja — a nětko chcedža wšćitcy druzy Galim-

bertiowy wopyt a częściej, kotruž je w Barlinje dostał, tak wuklascź, hačož by bamžowy stoł z tutym nowym zakonjom cyle spofojom był a hačož by nětko tónc bycź dyrbjało z dalschym porjedženjom mejskich zakonjom. A tola tute wjerch Bismark sam tak zasudźuje, zo dobreje nitti na nich njewostanje. Dotelež pak nowy zakon w něczimžkuli wažnym njedospołny wostanje, haj někotre wěcy hišćeje zhórschuje — porno lońschomu položanju, njemóžemy sebi myslić, zo dyrbjał bamž z nim spofojom bycź. Dom knježich (Herrenhaus) je nowy zakon jeno mało pscheměnjeny pschijał, tež biskop Kopp z Fuldy je za njón hšofomał, tola w nadźiji, zo so zakon w domje zapóskancow (Abgeordnetenhaus) (po joho njepschijatyh namjetach) tola hišćeje porjedzi.

Wšdelczižny.

* (Sthowany pokład.) Pšchi puczu stoesche thěžka. Hizo zwonkowny napohlad šwědčesche wo nuzh, kiž w njej knježesche. Pucžowarjej nochpicke so runje zastupicź; ale lačnosťe dla zastupi, zo by wo kaptu wody prosyt. Majradšcho by zasy woteshoł; tajka njeroda a njeczistota bě wšchudžom widjeć. Šene ležesche pschemo druhe, wšcho bě zapróschene. Pošnahe džeczi thowachu so w kucze, dotelež so macź a nan runje wadžeschtaj. Pucžowar so zmuži a rjekny: „Budź thwaleny Šezus Khrystus! Ale ludžicžka, cžohodla ze swojoho domu hełu cžinicze? Njebu lěpje byto, hdy byšchtaj měrnej bytoj a pscheczelnje, pschistojnje mjez sobu rycžakoj?“ — „Ach, knježe“, rjekny muž, „wy njeznajecze žiwjenjo thudoho cžlowjeka. Šdyž so jomu pschi wšchēm prócowanju niczo radžicž nochce, hdyž sebi pschi wšchej pilnosťi w pocze swojoho woblicža lěbma kufk suchoho khlěba nadžela, potom je po wšchej lubošczi; tohodla hjez džitwa, zo je tajki cžlowjek stajnje mjerzacy, zo pschecy swari a dwěluje. Cuzbnišej podachu wodu w rozbitym hornčku. Šdyž pijesche, wuhlada na polcach stare zapróschene paczerjace knihi. Podžatowa so za wodu a rjekny: „Štychtaj, wēm, z cžim by wamaj pomhane byto. We wašchim domje mataj pokład sthowany; tón pytajtaj. Budžetaj-li tak mudraj, zo jón namafataj, a změjetaj-li jón zanež, budžetaj bórzy zbožownaj a bohataj, a nikomu njebudžetaj niczo wjacj zawidžecź.“ — Wo tychle słowach so cuzbniš wotšali. Šoho słowa zdachu so jima jara džiwne, zo so cžasto na nje dopominašchtaj. Šcho mohło to bycź? myšlesche muž. — Kajki pokład drje je cuzbniš mēniš? myšlesche žona, runjež žadyn k tomu njestojesche, zo za pokładom hlada. Bě-li žona w lěsu po drjewo, pschepytowasche muž cžly dom, klepasche do scženy a ryjesche w zemi; podobnje cžinjesche žona, bě-li muž na džele. Njemóžeschtaj pak niczo nadeńcž, a tohodla bu zwada a swar dženi a hóršcha. Šdyž bě žona jónu zasy sama doma, a wšchudžom wšcho pschehladowasche, hacž njemohła hđže poklada namafacž, wuhlada z dobom na polcach staru knihu. Paczerjace knihi bě po swojej macžeri dostała; wot jeje smjercze pak njebě je wjacj do rukow wzała, Tu praji ji jeje wutroba, zo snadž je tamny pucžowar tule knihu mēniš. Wuczeže ju z polcow, zetrě próch a cžitasche na přenjej stronje wot macžernej ruki napisane słowa: „Za lěpsche mam tój zakon, Knježe, hacž tysacy šlěbra a złota.“ Nětk widžesche, zo cuzbniš niczo druhe mēniš njebě. A wona so šdyže a cžitasche pilnje stronu po stronje. Šylzy so jej po licomaj ronjachu na staru knihu. Dženi wote dnja bjerjesche lubu knihu a šchož bě zasy zabyła, cžitasche z nowa; bórzy pocža so zasy modlicž a wuczesche swoje džeczi paczerje špěwacž, šchož bě tak došho zanjerodžila. Ale wšcho to cžinjesche mjelcžo, zo

by muž wo tym nicžo njezhonił. — Sónu wróćci so muž zasy jara hněwny dom a zwada pocza kaž prjedy. Soho mandželſka pať bě cyłe hinascha, měrna; hať postrowi joho hiščeje lubošćiwje. Wón wotmjelny. — „Mužo“, rjekny ł njomu žona, „mój smój cžežcy hrěšćikoj; mój smój wina wscheje nuzy; dyrbi-moj so polěpschič a druhi pucž nastupič.“ — „Kať pšćinidžeš tola na tajte rycje? Sčto je so z tobu stało?“ praschěšče so muž džiwojao. Soho mandželſka džešče ł polcy a wza staru knihu, položi ju pšched njoho a rjekny: „To je tón poškad, wo kotrymž je tamny pucžowar ryczał. Za sym jón nadešćia.“ Pšchedwapijeny sydže so muž na ławu ani słowa njeprajo. Wona pať čzitašče stronu po stronje, kať je Khrystus wschěm pomhał, kofij so jomu doměrja. Mužej bě pšći tym, haťo dyrbiła so jomu wutroba puťnyč; ale pšchecy hiščeje mjełčěšče. Bě pola njoho kaž prjedy pola žony: žadašče dale a bóle za tutej žiwěj wodu. Wschědnje dyrbješče jomu mandželſka z kniži čzitač, a muž a džečzi kědžblimje posłuchachu. — Něhdže za lěto pšćinidže samny cuzbnit zasy do tejele kžežki, wčzjny, kaťte tu nětko budže. Wschudže čzistota a po-rijad, džečzi wschě čziste žhotowane. To njebě woczafował. Khiba zo je so molik? Nė, wschať joho wschitecy mile witachu. Z woprědka njemóžěšče žadyn nicžo rjec. Sčónčznye powědachu pucžowarjej, kiž bě nětk jich přeni pšcheczel, kať su joho słowa žohnowanjo Bože pšćinješče, kať su woprawdže tón sčho-wany poškad nadešćli a z nim tež prawe zbožo a měr. J. K.

* (Njewěra.) W małej wjescy bě wobradžeńka. Pšched krasnym sčtomom, kiž so z tyfacorymi swěcami bñšchěžěšče, pocza wuczel ł swojim džečzom takle: „Džens je so wam Žbóžnik narodžil.“ A zo by džečzom derje a jasnje rozkađi, sčto rěča wěrčiz, a kať mało ludži do Boha wěri a nam posčicženu Božu miłosć pšćijima, wujasni to z tymle pšćikladom: wu-čzahnywšči čzajnik ze žaka rjekny: „Tónle čzajnik dam tomu, sčtóz mje wo to prosy a sebi po njón pšćinidže.“ Ale žane z džečzi njeindžešče ł njomu. Kšodžešče po hařkach a pokazowašče swój dar tomu a wonomu džečzju; ale wscho bě podarmo. Sčónčznye stany mała holčzka, joho džowčzicža, a zběže ponižnje swoju rucžku; a ta došta čzajnik. „Derje, moje džečzo“, rjekny ł njej, „tónle čzajnik słušča tebi.“ Na to wróćci so zasy na swoje město a praji: „Zajcy sym my wbožy ludžo. Bóh luby knjež posčicža nam najwjetšči dar; kať wulka je joho lubošć a miłosć ł nam, zo nam swojoho jenorodženoho Syna da. Ale sčto tomu wěri? Sčto pšćijima tónle dar? Wñ nješćže wěriłi, sčtóz sym wam prajił, myšlo, zo woprawdže kať njeměnju. A kať čzinimy to my wbožy ludžo Bohu. Njewěrimy jomu a nimamy joho darow kědžbu. Sčtóz wschať Božomu słowu wěri a Žbóžnika pšćijima, tón joho woprawdže ma.“ J. K.

* (Dobra rada.) W Stalstěj běšče něhdy jara pobožny duchowny. Wschě wobčžežnosčeje swojoho stawa a wscho druhe, sčtóz bě jomu na starosćzi, nošchěšče jara sčzerpliwje. Pšchecy bě jenat pšchecželny. Žedyn z joho pšcheczelow njemóžěšče sebi to wuśwěticž, zo so joho pšcheczel ženje njehněwa, zo ženje nješwari. Tohodla woprascha so joho junu za tymle tajomstwom, zo mohł so po tym mēčž. „Rad wam pošćužu“, wotmołwi duchowny mile. „Tele tajomstwo zaleži jenož w prawym a dobrym wužiwaniu mojeju woczom.“ Tajta wotmołwa njemóžěšče pšcheczela wězo spokojeć, a tohodla prošchěšče wo dalsche wuśwětlowanjo. „Lubje rad, lubje rad“, džešče duchowny a wu-kladowašče: „Njech sym, hđžežtuli šču, wschudžom hladam najprjedy ł njeby, dopomnjejo so z tym, čžohodla sym tu na zemi, zo bych něhdy tam do njebjes došćot. Potom žožuju swoje myšle a swojej woczzi na zemju, dopomnjejo

fo, kak budže mje bórzny jenož něšto łopaczow pjeršacze wodźemacž, hdyž mje w khlódbnej zemi pokhowaja. Stónčnje hladam koło wokoło sebje a widžu, kak so mnohim wjele hubjeńšcho dže, dylili mi. Z toho wufnu, hdže je jenicže a prawe zbožo, a hdže budžemy junu wot wšchelakich staroščow a wobczej-
noščow sleczeni; z toho widžič, zo mamy woprawdže mało pšćicizny a winy
k njespokojnoščaj, k hněwej a swarej.“ J. K.

* Bohaty pienježnik k mudromu a duchapólnomu Safirej něhdy mjerzaty
praji: „Ach, wy džěn nicžo njerozemizje! Wy džěn ani zliczbomacž njemóžecze!“
— „Hdyž njemóžu zliczbomacž (hromadu licžič), dha tola jara derje wotlicžecž“
(wotczahowacž), dželše Safir, „hdyž n. pšć. wajšce pienježy wot waš wotczaham,
moštanje O.

Naležnosće našoho towarštwja.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 294. Handrij Haša z Wulkoho Wjelkowa, 295.
296. z Budyšina: Michał Łusčanski, Jan Wjerab, 297. Hana Rězakowa z Běłsec.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 668. Jakub Konjecht z Brěmjenja.

Zemréty sobustaw: Michał Mark ze Zdzerje. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jězuseweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 94,365 m.

K česći Božej a k spmoženju dušow su dale woprowali: wot někoho z Wotrow-
skeje wosady 300 m., njemjenowana z Khróscie 15 m., ze zawostajeństwa njeboh
Michała Haški z Hornich Sulsec 50 m., ze Sulsec 70 p.

Hromadže: 94,730 m. 70 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 9717 m. — Dale je so woprowało: z Brěmjenja 3 m.

Hromadže: 9720 m.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Runje je wušoł:

Nowy Zakoń.

Do hornjoserbšćiny po rjedže Vulgaty přeložištaj

Jurij Łusčanski a Michał Hornik.

Z dowolnosću duchowneje wyšnosće.

Wušoł je zešiwk I., woprijacy Evangeliji s. Mateja a s. Marka. —
Cyly Nowy Zakoń wuda so po něchim w 5 tajkich zešiwkach.

Pláčizna zešiwka w knihkupstweje 1 m. 50 p., za sobustawy towar-
štwja ss. Cyrilla a Methodija w expedicijach „Kath. Posola“ 1 m.

Na Wałporu, 1. meje, změje **Filipsdorffski procession rano w 5 hodž.**
božu mschu w **Khróscizach** a wotěndže po kemschach z Khróscizic. Wotkhad
z Budyšina je dopołdnja ½10 hodž. — Druhe processiony so w „Krajanu“
zapisane namakaja. **Jakub Šerc,** kantor.

Ř přehedštejacomu naležnomu sadže nju poruča štomownja w **Wóšćich**
pola Nějewacžidła strowe a móčne **sadowe štomny.** Wulki wubjerč. Dobře
družiny. Přihpóznate tunje pláčizny.

Ř jutram pytam 2 abo 3 šulerjom, kotřiz hcedža tudomne měščanšće
šhule wopytacž. Móža pola mje bydlicž, jěšč a tež pomoc we wufnjenju dostacž.

Wučer emer. **Wosčizj Nowak** w Budyščinje
na Nowosalcowskej drozy čzo. 20.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarštwá S. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 8.

16. hapyrła 1887.

Lětník 25.

Dawki w našim času.

Mamy zasy wjac wojałow, a tola mamy hižo telko dawkow, zo nje-wěmty, hdyž dyrbymy pjenjez dobracž, jeli Bóh luby tnjez njecha storo tři dny pospochi złoto kaž hewak desčecžit z njebjes padacž dacz. Tu mamy dołhodny, gmejnski, škulski dawł a kaž wschitte rěłaja, kotrychž mjena hižo kóždy zhoni, hdyž gmejnska heja do joho domu dóndže. Sama czeleđ dyrbi swoje krosčki za kraj wopromacž a tež džěczi njeslu dawkow swobodne. Hdy by z najmjenšcha na tym doščž byto! Ale ně, najradšcho bychu nam kóžde lěto na někašte nowe wafšchnjo sprócnyje zaslužene krosčki ze zaka wuwěšcžili!

Tole su myslički, kiž napjelnja nic jenož jenu wutrobu našchoho kraja, ale nimale wschě. A snadž budža wschitey, kiž tuto čitaju, mi prawje dacz byčž a so wjeseličž, zo jim z wutrobny rycžu. Njech tomu je kaž chce. Tež ja měnju, zo ma wbohi bur dawanja doščž; pschetož hdyž so njeđzela pschibližuje, dyrbi sebi storo kóždy krócž swoje 20 abo 30 m. pschihotowacž. Sym pak so dale pschewědčžit, zo na ludžoch widžecž njeje, zo maja telko wotedacž, ale bohuzel je to jenož slyšecž. Se-li hospodar swoju rentu abo dawł za ležom-nošče wotedał, wjedže joho šchěježa nic runy pučž domoj (abo stanje so tola jeno porědko), ale do forcžmy. Tam so zekidže čyła wjes, a něk so zapocžnje šwarjenje na hubjenty čas. Pschi tym so šchija kšětro wusufšchi a dyrbi so tohobla zasy womacžecž — dwaj karancžtaj staj so bóržy minyłoj. Tola kur, kotryž čyku jstwu do tołstych mrocželow zawala, dušy jara do šchije a do woczow. „Korcžmarjo, dyrbju sebi jenu zaješlicž!“ — Wo něčim pschenđu rycže na druhe wěch; pomjeda so wo wjedrje, wo synach, wo žnjach, wo tmarach, abo sčtožkuli čas sobu pschijnese. Tam a sem ma druhi mudrišchu mysličku; kóždy pak chce prawje mēčž. Zo by so jazyk lěpje hibał, a rozom so trochu nawóšit, „dyrbju sebi jedyn kupicž. Sedyn mi tola nicžo nještkodži.“ Ale z jenocho staj, přjedy hacž so dohladaš — dwaj. — Zwada so zlehnje a šufodaj so zasy změrujetaj. Těcži šufod je so pschidał a sčtwórty so bóržy

namaka. „Se hagle w 6 hodžinach; možemy sebi jedyn czisnycz.“ A wschityc zwola do toho. Czas so minje. Se $\frac{1}{2}$ 8 hodžin, dyrbiu k wjeczeri domoj, hewaf nashca macz swari!“ (D kak derje hischecze, hdyž so muž tychle swarow boji!) Wón stawa a prascha so za worcziznu. Mjez tym zo forcžmar zliczi, pschebeži swoje pjenjezy, hacž je dobył abo pschebrał. A hlej: 3—5 m. su precž a forcžmar žada swoje 50 p. „Ducy domoj hischecze trubku na pucz! Njedželu hcu sebi tola jenu popschecz; wschędnje jenož fajfu kurju.“ — Róždy dženi swój karancžk abo swój — bertik — sebi porėdfo něchtó zapowje. Sobotu dyrbi so tola — hinat njeńdže — do města hicž. Žo žona abo holca z butru dže, njedosaħa. Tež knjez dyrbi sobu; ma dženi picžowku piva a palenca a tež tobał (do huby a do nosa) sobu domoj wobstaracz.

Woblicž sebi sam, sčto tole wscho pčaczi, a kak wjele za tydženi, za mėjac abo za lėto na tajkich a pobobnych wėcach pschetrebašch! Sým dobry za to, zo by storo sčtwórcžinu abo pokojcu swojich dawkow na tym nalutowacz móħt. Botom bychu twoje skóžby na hubjene časy wo wjele pomjeńschene byle! Najbóle tajkich ludži skóžicž skychisch, kotsiž sebi ničzo njewottorhnu. Žlutniwi wschaf wysche toho žaneje khwile k próždnym rycžam nimaja.

Luby pscheczelo, njedyrbich pak mi wopaf zrozumicž. Radlubje pschidawam, zo je dawkow došč, haj pschewjele. Njepraju tež, zo sebi bur nje- dyrbi ničzo popschecz. Nawopaf, prawje wjele a prawje jara njech sebi pscheje, ale jenož toho, sčtož je wopravdže wužitne a pódla domolene! Tež móže pschi tym tola na to hladacz, hđže tuńšcho wotėndže; zo pak ani strowomu žadyn tobał a palenc stromy njeje, je hižo na došč dopořazana wėc. — Mėnju, zo móžesh sebi swoje čěžke brėmjo wo wjele polóžicž, hcych-li jenož. Myšlicžki, kotrež sým tudy wuprajił, su tebi pucz pořazacz hcych, hđže móžesh tajke polóženjo pytač a — započecz. Njech njejsu cyle podarmo prajene byle!

Z.

Katholiske wuczby wo wotpusku.

(Wotpuski za wotemrjetych.)

III.

Pschithadžamy k tšeczomu pohnučidku, kotrež mělo nas k pilnomu modlenju za wotemrjetych pohonjecz: Lubošč k sebi samomu. Z ničzoho njeswita nam tajki wužitł hařož toho, zo smy smilnje zmysleni pschecžiwu khudam dušcham. Dofelž

1. Wulka je džakownošč ž khudych dušchow pschecžiwu swojim dobročerjam, t. r. tym, kotsiž jich z čišćza wumozicž pomhachu. Hižo tohodla, dofelž pschěz nashcu pomoc wjele prjedy k widženiu Boha so dobudu, pohnuwa jich lubošč k nam, zo Boha za naš prošča. Sčtož dħa rady wotpuski za khude dušche woprue, ma pola Boha runiž teřto rėcznikow, keřtož dušcham je z čišćza pomhał. Toła, to nic same. Wjele sławnych duchownych wuczerjow je, kotsiž wobkrucžaja: hdyž tež khude dušche w čišćzu same za so so modlicž njemóza, dħa tola to móza za nas — něšcto dyrbi dušcha tola činicž, a tajta, kajtaž je w bozej hnadže (a to su wschē w čišćzu) so najradšcho modli. My čłowjekowje wopominamy to mało, zo ma zastupna prošwa khudych dušchow za naš pola Boha wulku móc; hižo, dofelž čžerpja, ma Bóħ na jich pacžerju wosebite spodobanjo. Swjata Kħathyrna z Bologny wuznawa sama, zo je druhdy Boha nutrne prošła, tež swjatych wo pomoc prošła, ale kaž podarmo; hdyž pak je za khude dušche něšcto čžinika a pschěz za-

štopnu proštnu čerpijacych džeczi Božičy prošyla, bu jej bórzny date, ščoťož w čelnych abo duchownych čeršnosćach žadashe. To drje je Bóh taf čžiniť, zo by so wona čžim bóle za křude dušče modliła, čžim wjaczy za nje pofučžila; tež nam k pšchilkađej: „Dofelž na štotore budže nam mytowane — praji swjaty Bernard — ščoťož za křude dušče čžinimy.“ Abo kaž swjaty Ambrosius praji, „nřebudžemny so po smřeczi dodžiwacž móc, taf so tam za mólíčku prócu tejo banje a radoščje dawu.“

2. Modlenjo za křude dušče pščinješe tebi tež pomoc jandželow božičy w nřebjesach. Šylna lubošč hdyli w jandželach k duščam w čžiščju a hdyž jenu z nich wumožičž pomhamy, je mjez jandželemi wulka radošč. Hdyž so jandželojo tejo raduja hižo nad hrěščnikom — tiž móže po nafažanju tola z nowa do hrěča padnyčž a škóncžnje hišččje do hele pščinčž — dha tola hišččje bóle, hdyž so křudej dušči město w nřebjesach pšchepoda a ništo je jej wjaczy njewozmje! Kejto budže so tež Marija, macjet mišoščje, wješeličž, hdyž w pšchilhadnikach z čžiščja widži pšody macjerščeje staroščžiwosčje, kotrež su něto do wěčžnych bróžnjow domoj křowane! — A nřebudže so jandžel pšton radowacž, hdyž móže dušču, kotruž je pščež wščitke štraščnosčje tu-toho žiwjenja wjeđi, něto do božoho raja domješčž? Nřebudže to cyštomu nřebju k tróščtej, hdyž tutej dušči so čžestne měštno pšchipožaza, kotrež bė wupróždnjene wot žnych špicžimnych jandželow?

3. Modlenjo za křude dušče pščinješe nam tež wulke myto wot Křyštusa, našchoho Žbóžnika. Wón sam praji, zo, hdyž jako sudnik pščinđže, budže pšchede wšchem na to dživacž, hačž je něšto škutki mišoščje čžiniť abo nic. Ščoťož pak za křude dušče so stara, tón žjenoczi w tutym jenym wšče škutki duchowneje mišoščje. Čžerpijace dušče su hlóđne, a wón wofšchemja je z křlěbom modlenja; su lačžne, a wón napowja je z křewju Křyštusowej; su nahe, a wón drasčži je křeščtničžku wěčžneje žbóžnosčje; su křore, a wón hoji jich rany ze škutkami mišoščje kaž z lékařštwom; su jate w čžemnym jaštwje a wón wotewrja jim durje k škóncu šprawnosčje; su w cuzbništwje, a wón wjeđže je do wěčžneje domizny. To wščo pšchijima Křyštus taf, hačž by so jomu samomu čžiniť; jim budže něhdy płáčžičž šłowo: „Bójče, žohnowani mojoho Wótca a t. d.“ (Mat. 25, 34.) Ščoťož pak so Šynej špodboda, čžješčjuje z tym tež Wótca a Duča, dofelž tuczi tšjo „su jene“, a rozmnoženjo čžješčje jeneje bójščeje wofšoby, rozpšchestrjewa so tež na druhej.

Tón Šnjež pak tež hrožy. „Dawajčje“, praji wón, „a wam budže dawane.“ Čhešč-li, zo tebi, hdyž budžeš w čžiščju (a tam pščinđu štoro wšchitcy dorosčženi), družy na pomoc pščinđu, pomhaj ty nětko křudym duščam. Čhešč-li wjele pomocy, čžini tež ty wjele za nje; (lěpje, zo mašč něšto dobre) hewat móže tebi z njerody abo štupoščje wjele ščfody nastacž. — Dale řeťa: „Z tej měru, z kotrežž mēricžje, budže wam zašy mēřjene.“ Tomu, řiž rad dawu, wróci Bóh, ščoťož je dať, a hišččje wjaczy, dofelž: „dobra, pólna, řižičžžana a kopata mēra budže požožena do wšchoho šłina“. Šy-li dha něto škupy pšchecžim duščam w čžiščju, budže tebi tež pozdžiščo z křóťkej měru wubželane. Njetróščtuj so: wščať doščž zawoštaju, nječ moji po mni řemšče džeržecž a křudym jašmožnu dawaja — to trašč płáčžičž nřebudže. Bóh čžini tež w čžiščju po šprawnosčži, a bože mišče, kotrež so za tebe džerža, pščinđu trašč po joho woli druhim duščam k špomoženju, kotrež su w prawej mudroščži sebi z modlenjom za wotemřjetych přēnje prawo na to zašlužiče, zo, ščoťož cyrkej čžini, jim přjedy druhich k pomocy pščinđže.

Zhubjene wschat bože mšče njejsu, kotrež tvoji pscheczjeljo za tebe džeržecz badža; doščezčinjacy pšód z nich pač dyrbišch sebi do čzasa z tym zapifacž, zo nětko sam njezakombdžišch za wumozenjo duschow sobustutkowacž. Rudžo rady kemšche džeržecz badža za dusche, „na kotrež nihtó njespomina“, tež kždbu mšchnik modli so na božej mšchi za „wschē“ khude dusche a runiž tač wერიwi. Z toho widžišch, zo cyrkej na žane svojich džeczi njezabudže, a je móžno, zo to, schtož so za nětoho czini, kiž toho hódny njeje, so tajkim pschiwobroczi, kotřiž su to bóle zaslužili. Je to wurunaca sprawnoscž boža.

Stoji tež pisane: „Bžožni su miłosčziwi, dočelž woni miłosčž dostanu.“ „Sud bjez smilnosčze pač pschindže na tych, kotřiž miłosčž nječzinja.“ „Tuž budž mudry, a njezabudž na khude dusche, zo tež tvoja duscha něhdy so bžrzy wumozži z bolosčziwoho czisčza!

Z tym, schtož za wotemřetych czinišch, potajkim sam ničzo nje-pschisadžišch, sferje czi pschez dusche w czisčzu wjele hnadow pschindže, wjele zloho wot tebe so wotwobroczi, a masch so za tajtu prócu w njebjesach nadobnoho wěcznoho myta nadžijecž. Zohodla měč kždbu kšchescžan, kiž je wo tym rozwuczeny, sebi hižo dawno wotmyslicž, zo wschu doščezčinjacu móč svojich modlenjow a stutkow duscham w czisčzu wopruje, kaž daloto so to hodži. Tak su wschelacy z czinili, a wschelacy czinja z tym, zo pschi sebi slub abo pocžint wulkomylneje lubosčze k duscham w czisčzu wot-pozoža. Sy tračch hižo wo tym něšto kšychač abo w knižach czitač, njewěšch pač tu wěc prawje zapšchimnyčž. Dočelž je tutón slub tač spomozny, dču na joho wulkad wosebity posledni nastawč wazičž a w nim, kaž na kananejstim kwasu, „najlěpsche wino na kóncu“ podacž.

3 Ružicj a Sakskeje.

Z **Budyschina.** Towarštwu „Mačica Serbska“ mějesche kaž kžbde lěto řrjedu po jutrach swoju hłownu zhromadžiznu. Lětuscha zhromadžizna běšche z tym wosebje wuznamjenjena, zo so z nej sobu 40lětne wopomnjecž wob-stacžza tutoho přenjošo wšchěch serbskich towarštwow swjecžesche. Za wurjadne a žadne wopomnjecžo bě so zhromadny šwjedženski wobjed na tudomnej Tšelětni zarjadowač, na kotryž bě so 37 sobustawow zeschł. Spomnicž dyrbitny wosebje na „Slawy“, kotrež so za wobjedom wunjesechu. Přenju mějesche knjež farar dr. Kalich na Š.Š. W. krala Alberta a fejžora Wylema. Dalsche wunjesechu k. farar lic. Šmish na Mačicu, jeje něčzišchi pschedšyda k. farar Šornik na přenich založerjow Mačicy, z kotrychž běchu tu nětoři, kaž rycznik Mosat-Kłoso-pólski z Lubija, farar Šmish z Hodžija, farar Domascha z Rosacžie, professor Šfuhl, farar Zencž z Balowa a dr. pschitomni. Kłosopólski špomni na zemřetych založerjow Šmolerja, Klina a Šatuba, professor Šfuhl pač šlawjesche něčzišchoho pschedšydu Šornika, šwěcnoho horliwoho Serba Jordana (nětko we Winje), šeniora Kucžanka (tehdomnišchoho kapłana w Budyschinje) a t. d. Tež hišchcže ze wsche-lakimi druhimi pschipitkami wopominachu so tajcy, kotřiž maju wo Mačicu a wo Serbstwo z cyla wosebite zaslužby. — W 3 hodžinach popoldnju zapocžza so potom hłowna zhromadžizna, na kotryž so hačž do kónca 60 sobustawow z někotrymi hoščžemi zěndže. Zhromadžiznu wotewri pschedšyda knjež farar Šornik horliwje witajo pschitomnych na tutu wážnu zhromadžiznu. Čžitacše najpřjedy rozprawu wo 40lětnyh stutkowanjju Mačicy Serbskeje. Za lud je tute towarštwu w minjenych 40 lětach šwěru stutkowačo wudawšchi 44 wjetšich a mjeňšich kniži, 33 protřkow a hišchcže něotre schulske a hudžbne

knjigi a spisih, nêtotre w 2. a 3. wudawku. To je rjany rjad! Tež za wêdomosć je Maćica Serbska plody pschijnješa, wosebje za ryczjespýt, serbsku (a provincialnu) historiju, starožitnosće a druge; spominamy tu na wulgotne džêlo: Serbski słownik, dale na Časopis Maćicy Serbskeje, kotryž je něto hač do 75. zeschowka docpěl a pod redakciju k. Smolerja, Buča, a něto hižo 20 lêt k. fararja Ğórniča wschelafe jara wustojne wêdomostne džêla podawał. Ğišeće wjetschi wužitk, kotryž je Maćica Serbska wschëm Serbam pschijnješa, je widžomny zwjazk, z kotrymž wona Serbow zjenoczuje a zdžerzuje. W poslednich lêtach je tež poczalo widžomne sředžisčje tutoho zwjazka nastawacž: wosebity dom za Maćicu w Budyščinje. Tutón maćičny dom, kotryž ma na mječje dotalnoho staroho twarjenja so něhdy pozběhnucž, pač je dotal jeno pomažu rostk. A tola tajki dom by lohcy so wuwjesč dał, hdy bychu 100,000 hornjołužiskich Serbow w 500 serbskich wsach jeno tóždolětne móliczkošć za tajki narodny skutk woprowacž chcyli! Z minjenoho lěta pschědhydowa rozprawa mjez druhim wozjewješce, zo staj dwaj rjadnaj sobustawaj: wučer Anjež w Myshecach a administrator Nowak w Radworju wurěkoj, wysche toho 4 wurjadne sobustawy: dr. Baschátko, čžestny sobustaw Pêtr Mlónik, dr. Kraszewski, kotryž je za serbskich gymnasiastow w Budyščinje rjany stipendium založil, a lěkarnik Lernet w Pardubicach, swěrnny pscheczel Serbow. Sich wopomnjecžo pschitowani z postanjenjom čžescžachu. — Z rozprawy powkladnika, k. pschekupca Mjerwy, zhonichny, zo je Maćica w minjenym lěcže 2775 m. dohadow mēla a 2751 m. na wudawanjo knihi a t. d. zas natožila. Seje zamoženjo w tu khwilu wuczinja 2509 m. — Za twarjenje nowoho maćičneho domu je so loni wot pscheczelow Serbow 101 m., wot Serbow samych pač 1010 m. nawdalo a je hač dotal wscho hromadže 5608 m. Po rozprawje knihownika k. Fiedlerja je nasche towarstwo w minjenym lěcže 85 wschelafich knihow a pišmow dostało. Wudała a rozpschedała je Maćica, kaž knihiskladnik k. wučer Kapler wozjewi, w zańdženym lěcže 8210 wschelafich knihow a pišmow, 446 exemplarow wjac džiłi loni. Se to sobu zaslužba maćičneho poselnika abo kolportera k. Nowaka z Dobroschic. Skoncžnje hišeće zarjadnik maćičneho domu, k. referendar Mütterlein, swoju rozprawu poda, z kotrejež je značž, zo je zarjadnistwo domu jara derje hospodariko, docpěwšchi tute lěto 474 m. čžistoho dobytka. W lěcže 1884 běšče tajtoho dobytka hišeće jeno 272 m. było a w wschichodnym lěcže móže tutón dobytč hačž na 700 m. dorosčž. Za tajke wozjewjenje a dobre zarjadowanjo so k. Mütterleinej na namjet profesora Pfuha powschitowna džatna sława wunjese. Tež delnjolužiski wotrijad je, kaž k. kantor Jordan z Popojc wozjewi, w minjenym lěcže z wudacžom pschěz 1000 wschelafich knihi a pišmow spomožnje skutkował. — Ğdyž běchu pschitowani po rozprawach nêkotrych, kotsiž běchu so zamožweli, za nowe sobustawy pschizwali, wozjewi k. pschědšyda, zo su postrowjenja wot k. přašaja Buča z Drježdžan, wot rycznika k. Parčewskoho, horliwoho pscheczela Serbow a joho knježny sotry Melanije z Kalischa, a wot druhich so póskale. Scžehowachu potom wschelafe namjety a wozjewjenja w nastupanju wudacžom nowych knihi a druhoho skutkowanja Maćicy Serbskeje. — Wječor běšče tudomna „Wjesada“ sobustawam Maćicy džiwadło a druhu zabawu pschihotowala. — Pschějemny Maćicy k. dalschomu spomožnomu skutkowanju zbožo a bože žohnowanjo.

Z Budyščina. Schtwórtk po jutrach je so tudy w Budyščinje 25lětny zasťojnski jubilej direktora tudomnoho katolskoho wučerškoho seminarja, knjeza kanonika Ğermana Blumentritta, jara swjatocžnje swjećizk. A pschi-

hotowanju tuteho swjedženja bě so wosebity komitet tworil, kotryž dychše swjatocznosćeje zarjadowacž a wosebje česťny dar za knjeza jubilara składowacž. Može so prajicž, zo je komitet, wobstojacy ze seminariskich wučerjow a bywawšich wučomcow knjeza direktora, swój nadawł jara wustojnje wuwjedł. Sčtwórt dopołodnja swjeczešche knjez direktor Blumentritt najprjedy swjatocznu božu mšchu pod asistencu ff. Schönbernera a Stale. Na božej mšchi spěwachu wučerjo a nětčijišchi wučomcy knjeza jubilara rjamy missu; druzy wučerjo, kotrychž bě so ze wšćěch stronow Sakšjeje wulka licžba zhromadžila, běchu deleka we ławkach pschitomni. Swjedženiski aktus wotbymarše so — dokelž bě sala w katolskim seminaru za tajku pschiležnosć pschemata — w sali tudomnje tachantskeje schule. Pschitomni běchu najdosťojnišchi knjez biskop z tudomnymi ff. duchownymi, ff. wyšichski cyrkwiniski radžiczež dr. Schmidt, schulski radžiczež dr. Wild, direktorojo tudomnych schulow a druzy nahladni hošcjo; potom wulka licžba ff. wučerjow a druhich, kotřiž su pod wjedženjom knjeza Blumentritta tudomny seminar wopytowali. Wo swjedženiskej hymnje, kotraž swjatocznosć wotewri, mějesche swjedženisku rycž seminariski wyšichski wučer knjez dr. Grölmus, kotryž zařkužby knjeza jubilara klawješche a jomu hafo direktorej katolskeho wučeriskeho seminara zbožopščenja tuteho wustawa, joho wučerjow a wučomcow wupraji. Wo druhim spěwie, kotryž wučerjo wuspěwachu, ryczešche direktor krajnostawiskeho (lutherskeho) seminara, f. schulski radžiczež Leuner, spominasche na swoje doškoléne pscheczełstwo z knjezom jubilarom a na pscheczełstwo, w kotrejš staj wobaj podobnaj wustawaj našeho města, a wonaj, jeju wjednišaj, hač dotal pschecy pschebymałoj a spomožnje skutkowałoj. Začo znamjo pscheczełstwa a pschipóznačnja wot swojich kollegow, direktorow 18 wučeriskich seminarow Sakšjeje, pschepoda knjez Leuner drohotny žłoty časnik. Wo třecim spěwie ryczešche tachantski wučer f. Engler w mjenje bywawšich wučomcow f. direktora Blumentritta a joho pscheczełow a dobrych znatych zbožo pschejo a pschepoda česťny dar 1200 markow, kotrež maja byčž za křad založomneho Blumentrittoweho stipendia za jenoho šhudocho wučomca na seminaru. (Dokelž so hišcže nahladne pschinoschki wocžakuja, drje spomnjena suma na 1500 m. dorosče.) W mjenje duchowneju wyšchnosčow wobeju diöcesow wupraji potom najdosťojnišchi knjez biskop hafo japoschtoški wikar a tachant z horlinymi słowami knjezej jubilaraj pschipóznačjo a džak za dotalne swěrne skutkowanjo we wažnym zaštojnštwje. W mjenje nětčijišchich seminaristow wupraji hišcže zbožopšcēja přeni seminarist a pschepoda wopomnjensku taflu knjezej direktorej a druhu přenjomu seminaristomu wučerjej knjezej Antonej Bergmannej, kotryž tež džensa swój 25lětny jubilej hafo seminariski wučer swjecži a na kotrohož běchu tež přjedawšche rycže sobu spominaše. Z hnutyymi a zahorjenymi słowami džakowasche so knjez direktor Blumentritt. — Katolski wučeriski seminar založeny w lěcže 1851 z pomocu nadobneje knjenje, kotraž přeni zaškad f tomu dari, je štuť šlawnoho biskopa Dittricha, kotryž spózna, kať jara nuzny tajki wustaw za katolske schule w našchim wótcnym kraju je, a kotryž je tutomu wustawej zarjadowanjo dał, kajtež je pozdžičko na wšchitke wučeriske seminary w Sakšjeje so rozšchěrišo. Přeni direktor seminara běšche f. Józef Hoffmann, kotryž je hafo pozdžički senior tudomneho tachantskeho wumrěl. Na joho městno postaji so 1862 f. Blumentritt hafo direktor, hdyžž bě 7 lět hafo wučer w tutym wustawje štuťkował. Za čas joho direktorstwa je tež ministerstwo kulta wšchelafu podpjeru tutomu wustawej zwoljšo, dně noweje wučeriskeje měšcže a wšchelafe wažne wučeriske šřědki rozmnožjšo, kať zo je tutón seminar druhim šakškim

seminaram porno stajeny. — Nabožny spěw škónczi tutu swjatocznoscź. — Po-
połdnju w 2 hodź. běšče na tudomnej tšelełni swjedženiska hošćina, na kotrejž
so pschěz 70 hošći wobdželešče. Za wobjedom pschepoda pschekupc z Drježdžan
dalschich pschinofškow wot tam za Blumentrittowy stipendij 100 m. Wšchelake
šlawy a pschipitki, wšchelake wjesole a žortne swjedženiske spěwy pokazowachu,
z kajej lubošću, z kajeim wutrobnym džatom wšchitcy na seminar, joho direktora
a wučerjow špominaju, wšchitcy, kotřiz su na seminaru wučzbu a kubkowanjo
dostawali, w kajeimžkuli powołanju nětko skutkuja. — Tež na tšelełni bě so na
wjeczor 8 hodź. koncert bywawšich wučomcow seminara postajik. Tutón je
so jara derje wumjedł. Bohaty program, wobstojacy z hudźbnych truchow
za husle, klawir a spěw, za jenotliwe hłosy a šhory so hišćje rozmnožowasche
z někotrymi załožkami. Wumjedzenjo móže so z wjetšcha wumjelske mjenowacź.
Po spěwje pschitomnych wjesola zabawa hišćje dołho zhromadženych džeržesche.
— Wot ministerstwa kulta je knjez jubilar čestne pijmo dostał, we kotrymž
jomu ministerstwo zbožo pscheje a swoje pschipoznaczo wupraja. — Wóh daj
knjezej jubilarkej za zamožwenja polne powołanjo k dalschomu spomožnomu
štkowanju swoje žohnomanjo!

Ž Budyschina. Do tudomneje syrotnje (asyla) budža so nětko přenje
hólcžata pschijimowacź a so tutón wustaw z nowym škulškim lětom wotewri.
Schulu budža džěczi tachantšku wopytowacź, cyle domjace zastaranjo pak změja
tudomne mikofšćiwje šotry. Smy pschiležnosć měli, poslešćje a šchaty a druchu
nadobu, kotrejž su za tute syrotky pschihotowane, wohladacź, a dyrbinu prajicź,
zo je to rjany wopomnik, kotryž su nasche čestne hošpopy sebi z tajkim wu-
hotowanjom najnužnišchoho wustawa załožike. Wosebje šchtož poslešćje na-
stupa, jim najwjetšcha kšwalba škuscha. Še z wjetšcha nowe pjerjo bylo, šchtož
su hošpopy — tež w tajkich wšach, kotrejž su psched lětami z wohnjom čježcy
domapytane byle — dobrocziwje nawdale. Šdžž so pjerjo do jutrow na
maschinje rjedžesche a pschihotowasche, wupraji žónška, kotraž ma džěn wote
dnja tam z pjerjom čžnikč, wšchu kšwalbu. Tohodla hišćje jónu čestnym
hošpozom, kotrejž su dobrocziwje škladowale pjerjo a plat, tudy „Zaplacź Wóh
tón Knjez!“ wuprajamy. Šyroty wěšće žadny džěn njezabudu pod nawjedow-
wanjom mikofšćiwych šotrow za swojich dobroczerjow so modlicź. — Tajkich
dobroczerjow pak budže jim tež dale wjele trěbnych. Wšchetož byrnje tež rjany
pijenjež był, šchtož je za biskopowy jubilej psched 3 lětami so nawdale, dha
tola joho dań hišćje dołho dosahała njeby, jeno šotram samym najnužnišche
k žeziwjenju poskicizč. Něch tohodla šmilne rufi za kšude syrotki wotewrejene
wofšanu! Šdžž potajkim — kaž je so škyschecź dało — w bližšim čzasu
zaš deputacija tudomnych žónšich z próštwu pschidžže do tajkich wšow a wo-
šadow, hđžež hišćje byle njejsu, njech je z mikofšću pschizomnu!

Ž cyłoho swěta.

Žěmska. Pschichodny tydžen so zaš pruski sejm zhromadži a drje bórzy
wuradžowanja wo nowym cyrkwinškim zakonju so započnu. Kajei wofud je
jomu w domje zapóšlacow pschihotowany, njewěmy. Wječch Wismark drje je
so wuprajik, zo tež pschecziwo biskopa škoppowym porjedžachym namjetam neu-
tralny wofšanu, tola njewě so, hacž tute so pschizomnu. Wjez nich pak je
nowy zakon jara njehotowy, haj šchědny za katholicstu cyrkej.

Žendzelski parlament je nowy kšostanski zakon pschecziwo Šrstej pschijak.
Tutón zakon je nowa šurowa njeprawda pschecziwo čžšnosćjenomu krajej a

ludej. Všě nowiny, kotrež maja hiščeje schricžfu sprawnoho zmyšlenja, za-
 ſudzeja jenohłósnje tajke zaſhadženjo, kotrež dyrbi njezbožowny lud z mocu
 do zbežtow a revolucije honičz. „Sprawnosč za wſchitkich, jenož nic za
 Srow“, to je heſlo, kotrež w jendželſkim knjezerſtwje płačzi. — Po wot-
 hłofowanju wopuſhčzi Gladstone ze ſwojimi pſchwiſnikami a Barnell ze ſwojimi
 Srami ſejmowu ſalu.

Ruska. Kaž piſaja, je ſo pſhēcziwo ruſkomu ſejžorej zaſ nowy attentat
 ſpytał, to je wot 13. měrca ſem hižo tleczi tajki poſpyt! Młodoboho čłowjeka,
 kotryž z nęčajſej žónſkej w Pětrohrodže na ſejžora čakaſhče, hdyž chychſhe ſo
 tutón do Gacžiny wróćičz, tam njewjapch zajachu a ſu pola njeju, kaž praja,
 rozbučne bomby namatali.

Amerika. Po chęj Americy rozchěrja ſo džen a bóle wosebite towar-
 ſtwo „Nyczerjow džěla“. Lute towarſtwo je ſebi nadawł ſtajiko, džělačerjow
 podpjeracž w nastupanju porjedženja jich mždy a chłoho hoſpodarſtkoho po-
 ſtajeſnja džělačerjow. Nabožne a političke prócowanja ſu z programma wu-
 zamknjene. Hač dotal ma towarſtwo drje pſhěz milion ſobuſtawow. Pſchichodnje
 wo tym dale.

Naležnosće našoho towarſtwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 298. Jakub Jawork, najeńk w Skyricach w Čechach,
 299. Jakub Werner, farań w Khróſćicach, 300—302. ze Smjerdžaceje: Michał Matka,
 Jakub Kmječ, Khata Lehmanec, 303. Jurij Kral, stud. theol. w Prazy, 304. dr. phil.
 Otto Kleiber we Winje.

Sobustawy na lěto 1886: k. 669. najeńk Jakub Jawork w Skyricach.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinjeſtej 94,730 m. 70 p.

K česći Božej a k ſpomožanju dušow ſu dale woprowali: dr. phil. Otto Kleiber
 we Winje 5 m. 50 p., z Haſlowa 2 m., z Róžanta 48 p.

Hromadže: 94,738 m. 68 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 9720 m. — Dale ſu woprowali: dobročěr z Wotrowskeje
 wosady sam za ſo a za ſwoju ſwójbu 300 m., „k česći swjatoho Józefa“ 2 m.

Hromadže: 10,022 m.

Zapłać Bób wšěm dobročěrjam!

W o z j e w j e n j o.

Shěžtarſka žiwnosč ze 4 kórcami a 135 □prutami pola
 je na pſhedań we **Luzy** pola Smjecžkec čziſlo 3.

Próftwa.

Z nęčajtim zmyſkom je ſo ſtało, zo ſu wſhě exemplary čziſkow 3. a 5.
 „Katholſkoho Poſola“ tutoho lěta wuſhče (pał zo je jich pſchemało čziſhčžanyh
 bykło, pał zo je ſo jich něhdže pſchewjele poſtało). Proſymy tudy naležnje
 naſchich k. expeditorow, zo bychu, jelizo ſu něhdže žane exemplary čž. 3. a 5.
 zbytkne — nam je wróćzo poſtali. Tež tajkich, kotryž chly lětnik nje-
 khowaja, proſymy podwolnje, zo chyli nam čž. 3. a 5. dobročiznje wotſtupičz.

Redakcija „Katholſkoho Poſola“.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sudowy časopis.

Wudawanj wot towarštwá SS. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 9.

7. meje 1887.

Lětnik 25.

Nowy cyrkwiniski zakon w Pruskej.

Wo lonšich jednanjach Pruskeje ze swjatym stołom běšče přerischa so ze swojim slubjenjom zwjazata, zo chce bórzy zakon wudac, z kotrymž bychu „mejše zakonje“, katoliskej cyrkwi škódné, so porjedzije. Macziš tajtoho zakonja je Pruska tež pschihotowala a najprjedy domej knježich (Herrenhaus) pschedpotožila. Dokelž bě zakon w někotrym nastupanju hišćeze njehotowy a katoliskej cyrkwi škódnny, prócowasche so tam biskop Kopp z Fuldy jón z namjetami porjedzic, njemóžešče pał wjele docpěc. Pschi wothłosowanju wo nowym zakonju hłosowasche tutón biskop drje za njón, wupraji pał, zo z tutym swojim hłosom do napschecziwjjenja stupi pschecziwo pschewědčzenju a nahladam swojich duchownych bratrow a katoliskeho luda w Němiskej, zo pał so nadžiija, zo dom zapóštancom (Abgeordnetenhaus) zakon po joho namjetach hišćeze porjedzi. Powščitkowny rozsud wo tutym zakonju tež běšče: wón njeje tajki, zo mohi dospočni měr katoliskej cyrkwi pschiczič. Zohodla so tež wocžakowasche, zo centrum zakon njepschizowuje, jelizo so w někotrych wažnych bželach njeporjedzi. Zo bychu pał w tutej wažnej naležnosći, kotraž cyrkej nastupa, sami njejednali, ale pschezjene z jeje wyschjim wječhom, wobroczi so Rólnjanski archbiskop na swjatoho wótea z praschenjom, hač móže so tutón zakon pschiczič. Wamž je na to Rólnjanskemu archbiskopoj z wosebitym listom wotmołwil, zo wón pschizowaczo tutoho zakonja radzi. Tež zapóštanec Windthorstej je swjaty wóte wosebje pišal. Ze drje njedospočni, swjaty wóte pał so nadžiija, zo na puczu dalschoho jednanja wo wumjedzenju tutoho zakonja wot Pruskeje hišćeze docpěje, schtóz katoliska cyrkej žadacž dyrbi. Do zakonja pał tajke dalsche wucziwjjenja njepschizidu a to je strasčne — tak hnydom katoliske časopisy Němiskeje pišachu. Dokelž pał chca naležnosć cyrkej nastupa a w tutych naležnosćach rozsud cyrkwiniske wyschnosće pšaczi, dha centrum tež hnydom wupraji: tu so rozludaj swjatoho wótea chle podczišnjemy. Z tym je centrum pofazata, zo je — kaž je w politiskich praschenjach chle

njewotwisne a tohobla tež pschecziwo septennatej hłosowało, — tak w nabożnych a cyrkwiniskich należnoszczach swjatomu wótczej cyle poddate. Po tutym njebšche dwelomne, zo so zakon tež w domje zapóšłancow pschizowuje, dokelž be nětko centrum za njón dobyte. Centrum so tohobla na debatach wo nowym zakonu wobdžěliko njeje, ale wozjewi pschěz swojoho wjednika dr. Windhorsta: Swjaty stoł je w prafšenjach, zarjadowanjo cyrkwie nastupacych, kompetentny (rozjudny); tón praji, zo móže so nowy zakon čerpieć, z nim so zastup do dawno žadanoho měra wotewri, a w nastupanju wozjewjenja duchownych chce swjaty wótc z prusskim knježestwom dale jednać. Z tutymi rozpominanjami pohnuty je naš swjaty wótc napominał, zo bychmy za cyrkwiniskopolitisku pschedlohu byli. Směrni swojemu stejniszczu, kotrež smy za čas cyłoho cyrkwinisko-politiskoho bédženja njezhablajcy wobthowali, dopjelnimy tute žadanjo. Hdy by pak tuta pschedloha w někajkim punkće k škodže cyrkwiniskeje swobody so pscheměnika, bychmy nuzowani byli, pschecziwo cyłomu zakonu hłosować.

Druhe strony so wo zakonu rozmowjachu, wosebje wjetř Bismark jara za njón ryczešche a tež hewał w swojej ryczi dotal wot njoho nješkychanu pscheczelniwošč pschecziwo katholickej cyrkwi pokazowasche. Pschi wothłosowanju wotěda so 243 hłosow za zakon, 99 pschecziwo njomu; 43 zapóšłancow so wothłosowanja wřada. Z toho je widžecž, zo je nowy zakon jeno z pomocn centra a póšłich zapóšłancow so pschijał.

Schtož nětko zakon samy nastupa, je to zas jeno k ruch porjedjenja, tajkich je so w běhu posleniskich lét hižo 4 druhich wudale, nic pak porjedzenjo cyle. Dospołne skónczenjo kulturkampfa we nim jeno cyrkwi nje-pscheczelne strony a časopisy spóznawaja. Z nowym zakonom so jeno pschistup k tajtomu skónczenju pschihotuje, kaž swjaty wótc sam pisa.

(Skónczenjo pschichodnje.)

Za měsac Meju.

Duschu, kotraž Boha lubuje, tu na zemi nicžo bóle njetraschi, dychli njewěstosć, hacž hdy k widženju woblicza Božoho pschindže; nadžija pak na to, zo budže Bóh jeje podžěl, woschewja kóždu wutrobu z radoszczu. Wjez wosebitoho zjewjenja z njebješ nichto wo tym wěstosć mječ njemóže, hacž budže zbóžny. Su pak znamjenja, kotrež maja naš w tajkim strasche wo zbóžnosć zmerowacž; a wěsće je horliwe a wobstajne čzeščowanjo Maczerje Božej tajke znamjo, kotrež nam pucze pschihotuje k njebjesam, našcu bojaznu wutrobu z dowěru a nadžiju napjelnja, kaž zawdał posćicza za trónu wěcznoho žiwjenja.

I.

Džeczó Marije — džeczó paradiza! To je wěra a wučba wšchěch swjatyh. Často trasch je čze tyščna mysl napadnyła: Hacž težto je moje mjeno w knizy žiwjenja zapisane? Wotmołwjam: Prócu! So za tym, zo by z wěrnym služownikom Marije M. B. byl. Směš-li tajke swědčenjo sebi dawacž, tróšchtuj so z wěstoszczu, zo sy mjez wnzwolennymi. Po s. Janu Damascenskim posćiczi Bóh hnadu pobožnosće a lubosće k Maczeri Božej tym, kotrychž chce wozbožicž. Na to naložnja tež so słowa swj. pišma: „Schtož dobudže, toho sczinju stołp w tempu mojoho Boha a z njoho wjac njewuńdže, a napisam na njoho mjeno mojoho Boha a mjeno měta mojoho Boha.“ (Pot. zjewj. s. Jana 3, 12.) Schto pak je tute město Bože, khibali Macž Boža,

wo kotrejž Duch swjaty praji: „Gorđozne wěcy so wo tebi powjedaju, ty město Bože.“ (Př. 86.) Zbožny dha, praji Bonaventura, komuž je Marija pschilena; jeje lubosć k duški je wěsty zarobak za to, zo budže tuta z njej bydlicž w krasnym měsće Jeruzalemje.

Duscha, za kotruž Marija pola Boha swoje próstwy zapołoži, so njezhubi. Marija móže prajicž wo sebi: „Pščeze mnje knježa kralojo.“ (Pšchif. 8.) To rěta: Pščež mój zastupny pacžer wobtnježuja wuzwolene dusche w zemskim žiwjenju zle nahilnosće, a po nim knježa ze mnu w njebjesach, hdžez je po słowje s. Augustina tejsko kralow, tejskož wobhydlerjom. Mariju ze wšchěm prawom kralownu mjenujemy, hdžez je jeje Syn z kralow wěcznosće, a s. Antonius wucži: móžno njeje, zo mohł k zhubjenju hieč, na kohož Marija, tale kralowna, swoju zafitowacu ruku połoži — křiba zo jej něchtó ze zamyslom zadzewki čini. Mjez swjatymi w njebjesach je jich jara wjele, kotřiz su z pomocu a zastupowanjom Maczerje Božeje zbóžnosć docpěli. W tym nastupanju móža so na swjatu Mariju słowa naložowacž: „Čzinjach, zo tejsko swěcow na njebju so zyboli, jako mam služownikow.“ (Eccli. 24.) „Střichće dha, ludy zemje a wšchitcy, kotřiz chceže do njebjes“, napomina s. Bonaventura, „čzesćujće Macž Božu, služće jej a wasche žedženja budža pščež nju na wěczne spokojenje!“

II.

Džěčo Marijne — džěčo paradiza! Kač lohki čini nam šchědra wutroba Marije pucž k njebju! Trjebamy jenož pschirunanja chřtwinškich wótcow a wuczerjom wopominacž, zo to spóznamjemy. Tak praji s. Anastasius: „Bóh je Mariju z hnadu napjelnił, zo by nam wona pucž a škódb byla k njebjeskej wótcziny.“ Swj. mnich Jakub praji: „Bóh je Mariju šchinił hačo móht, po kotrymž móhli so z njeměrnoho morja tutoho swěta dobyčž do měrnoho njebjeskeho pschistawa.“ Swj. Fulgentius zašy: „Marija je rehl, po kotrymž je Syn Boži z njebjes na zemju stupil a po kotrymž my ze zemje k njebju so dobywamy.“ Swj. Bernardus pschiruna Mariju z wozom, z kotrymž jeje služownicy do njebjes jedu. Ludwig z Blois darwa Mariji klucže k njebju do rukow a swj. Efreem syrski pschistaji, zo wona njebjeske město Jeruzalem wotamkuje. Tež Boža cyrkej powita ju jako „njebjesku portu“. Swj. Methodius mjenuje ju: spoczatk, srjedžischčžo a wukónc nascheje zbóžnosće. Spoczatk, dofelž wodacžo hrěchow wot Boha nam wuskutkuje; srjedžischčžo, dofelž w spytowanjach nam hnadu horliweje wobstajnosće wuprosy; wukónc, dofelž w smjertnym bėdženju nas k njebju cžehnje. Šchtó chcył po swědčenju tejsko widžaných wótcow hšchće přecž, zo je Marija „nascha nadžija“ na pucžu wšchěm, kotřiz z doła slyšow za lěpschym byčjom žałosčža?

III.

Džěčo Marijne — džěčo paradiza! A kažtoho paradiza! Šchtó chcył wupowjedacž zbóžnosć jeje služownikow? Ani najmjenschu službu njewostaji njemytowanu. Dofelž, tež to je powschitkowne pšchewědčzenjo cyrkwje, zo chce Bóh wšcho, šchtož so tu na zemi za joho Macžer stawa, w njebjesach na wosebite waschnjo mytowacž. Kaž swětne knjejsťwa svojich služownikow wuznamjenjuja z wosebitej a pschneje drařtu, budže tajka tež čzesćowanjam Maczerje Božeje spožčena: „Wšchitcy jeje domjach su woblecženi dwoju drařtu.“ (Pšchif. słowo 3.) Swj. Richard praji, zo same mjeno Marije, njech z hortom prajene, njech we wutrobje zdychnjene, rozmnožž zbóžnosće w njebjesach pschiwjedže.

Zbóžni dha, kotfiž Mariju lubuja, zbóžni, kotfiž jej služa. W lubosczi njeda so tuta Maczer pschetrejckicž. Kaž jeje bójski Syn lubi, zo chce hač na stotore wscho mytowacž, sctoz tu na zemi za njoho czinimy, tak budže tež wona hafo Maczer tutoho Syna czinicž, kotraž je w schcedrosczi, dobrocziwosczi, milosczi a dzakownosczi w otblyšcž swojoho Syna. Sdyž dha k horliwomu czesczowanju Maczerje Božeje na chle leto a wosebje w jeje mejskim měsacu napominamy, stoncžimy z nowym kerlusdom, kotryž so k jeje czesczi w serbskich cyrkwach zanoschowacž poczina:

K nam meja pschischa mlódna, * so hona zelenja.

D pójmy chwalicž knjeni, * fiž da plód žiwjenja!

D pójmy wěncy pleszi * a kwětki schczipacž k czesczi:
Mariji, Mariji, tej meje kralownje!

—š.

P. dr. theol. Khrystomus Cifelt †.

Šišcže njeje luby a njezapomnity knjez P. Hugo wotžarowany, a hižo je — za dobre poč leta — smjercž zas klapala do wrotow starostawnoho kłóštra Marijneje Hwězdy. Wutoru 3. meje rano w 3 hodžinach wumrije tam po dolhej chorosczi najdostojnišči knjez dr. theol. Khrystomus Cifelt, kapítular kłóštra Dšfeka, wísitator cistercišteju kłóštrów we Ružich, probšt Marijneje Hwězdy, rycerž kral. sakštoho zasklužnoho rjada a sobustaw towarštwa wědomoscžow w Žhorjelcu, w starobje 73 lét 4 měsacow.

Knjez Jan Khrystomus Anton Cifelt narodži so 3. januara 1814 w Georgenthalu w Cžechach. Zastupiwšči do ofseksťoho kłóštra bu 17. septembra 1834 tam zdracženy a wotpołóži 30. septembra 1838 swjatoczne sluby cistercištoho rjada. Sdyž běšče na měšniku wustwjećeny 11. augusta 1839 swój přeni wopor božeje mišče swjećil, bu 1842 professor theologie, sekretar a archivár w kłóštrje Dšfeku, kotrež zastojnstwo hač do leta 1851 zastawasche. W tutym lécže pschepoda so jomu, hdyž bě haffe 37 lét dospěl, wažne zastojnstwo probsta w kłóštrje Marijneje Hwězdy, kotrež je wón nimale 36 lét wjedl. Džiwajo na tajke dolhe leta swěry a prócy we wažnym zastojnstwje, kotrež, kaž so tehdom wobtrucžesche, dotal žadyn probšt w Marijneje Hwězdy došcahnyl njebě, je so pschod 6 letami jomu 30lětné wopomnjecžo jara swjatoczne pschihotowalo. Kłóštyr žhubi w nim jara swěrného zastaraczerja, fiž je we wschem spomoženjo kłóštra swěru pytal a spěchował. Sam dostojny a swěrný měšnik běšče tute dolhe leta duchapošny wjedžicžer duchownych knježnow a radžicžer abbatissow Edmundy May, Kordule Ulbrich a Bernardy Kasper. W znutzkownych kłóštyrskich naležnosčach prócowasche so wo krute wobšedžbowanjo rjadniškich zakonjow. Sdyž bě po namotwjenju wschelakich sobustawow sakfkeje drugeje komory so wobzamklo, zo ma wísitaciju tudomneju kłóštrów tukrajny wyschšči wobstaracž (a nic wjac prálat w Dšfeku), pschepoda so tutón wyschšči dohlad njebočžicžtomu knjezej probstej. Wob joho nawjedowanjom je kłóštyr tež w hospodarštwe a wobšedžěnstwu so spěchował, wosebje z tym, zo so njebočžicžtomu radži, pschihódných zastojnikow za njón dobheč. Za kłóštyr bě joho stutkowanjo w tutych lécach jara spomožne.

Z wosebitej luboscžu starasche so njebočžicžti za tamnišči institut, w kotrymž so holczata wuwucžuja a kubruja, tež wyschšche wocžehnenjo doby-

waja. Jako direktor tutoho wustawa wón wosebje za swoje strowe dny wschědnje na wschelakim wuczenju džěl bjerjesche a tež sam wobstarowasche. Wjac króć je tež wuczeriske knjezno na statne pruhowanjo pschihotował. Wuczomcy kłóschtyrskoho wustawa su jomu tež w pozdžiškich lětach čzeszczomne wopominjećo wobthowale a luby kłóschtyr rady zas wopytomale.

Za zaslužbne dolholétne skutkowanjo spožći S. M. kral Albert njeboćčiczkomu ryczerški kšciž kralowstoho sakiskoho zaslužbnoho rjada, a je dr. Eijelt přeni probst był, kotromuž je so tajke wuznamjenjenje dostało.

Njeboćčiczkij je wjac lět khorowaty był, tež dwójcy sebi ruku zlamal. Poslednju jara wobčežnu a bolostnu khoroscž, kotraž je měsacy dolho trala, je wón ze wschěj sečerpnosću a z podacžom do božej wole nješt, husto pohljany ze swjatymi sakramentami. — Njech wotpoczjuje we měrje!

Khowanjo je so pjatt dopoždnj w 9 hodž. w kłóschtrje stało, a wo nim w pschihodnym čisłe rozprawu podamy.

Wóh chcył čzeszczenomju kłóschtrj dobroho, swěrnoho a rozhladnoho nastupnika zemřetoho hafo probsta spožćicž k spomoženju kłóschtra a tež k lepšchomu cyłje bližščeje a dalščeje wokołnosće a jeje nabožnych naležnosćow!

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 Budyschina. Narodny džěń S. M. krala Alberta je so tudy na wschelake waschnjo swjedźeńscy wopominal. Šdžž běchu w tachantskej schuli wuczerjo we swojich klasach schulsku młodosć z pschihodnymi pschednosćkami wo wažnosći tutoho wótczinskoho swjedźenja rozwucžowali a ze spěwom stoncžili, podachu so wschě džěći do tachantskeje cyrkwy, hdžěž k. senior Kuczant wulku božu mschu z assistencu swjeczesche. S. Cäciline towarstwo pódla spěwasche; po božej mschi bě Te Deum. — ½11 hodž. bějše w sali tudomnoho katholickeho wuczeriskeho seminara wótczinski swjedźeń, wobstojacj ze spěwom a tjoch pschednosćkow, kotřž tjo tudomni seminarisczi prawje wustojnje wuwjedźechu. Swjedźeńsku rycž měsječke seminarist Bjedrich. — W katholickej towaršćni wotbu so swjedźeń scěhomacu njedźelu. Najprjedy měsječke přášě katholickeho rjemjeslniskeho towarstwa, k. direktor Wóhmann, swjedźeński pschednosćk, w kotrymž dopokazowasche, kak katholicke rjemjeslniske towarstwa we swojich sobustawach prawe wótczinske zmyslenjo wubudžaja, zdžeržuja a haja. Potom hrajesche so cžinohra „Die Bürgschaft“ (ruka abo zastawa). Kruch, kotryž je K. Almert tudy po Shafspearowym „Der Kaufmann von Venedig“ za rjemjeslniske towarstwa pschedžěłal, a kotryž je kšětro cžezti, so wot sobustawow rjemjeslniskeho towarstwa prawje derje hrajesche.

— Direktor katholickeho wuczeriskeho seminara, knjež kanonik Hermann Blumentritt, je wot S. M. krala Alberta pschi swojim 25 lětym zastojnskim jubileju hafo znamjo najwšichoho pschipoznacja za zaslužbne skutkowanjo ryczerški kšciž I. klasy Albrechtowoho rjada spožćeny dostał. Tute wuznamjenjenje so knjezej direktorej pschěz k. seniora Kuczanta w pschitomnosći seminariskich wuczerjom swjatocžnje pschepoda.

— Towarstwo Pomocy za studowacych Serbow wozjewja, zo budže lěnscha pomoc za kšudych studowacych Serbow so po swjatkach wudžělecž. Próštwy wo tajku pomoc maja so hacž do 31. meje abo 1. junija k. referendarej Mütterleinej w Budyschinje zapóšlacž. Po zarjadowaniskim porjedžě posticža so tajka pomoc kšudym Serbam na uniwercije abo we wyschichich rjadownjach gymnasija studowacych. Zo by so pschihodna pomoc posticžicž

mošla, prosy Towarstwo wschittich, kotřiž su ze zastatnymi pschinoschkami so zapozdžili, zo chcyli tute hač do swjatkow t. pschekupcej E. Měrschej w Budyščinje, towarstwomomu poskladnišej, dobroczijnje poskacž.

— Zandženu pónđzelu mějšehe czěpczeny sobustawy naschoho towarstwa knjež wučer Hermann Zurf we Worflecach 25 lětny jubilej swojoho stutkowanja hašo wučer. Pschi tutej sskadnosći so jomu wšchelake dopozazma lubosčeje a pschipoznacza poskicizchu. Tónsamy džen mějšehtaj podobny swjedžen tež ff. Goldberg w Dstřicu a Stoy w Scherachowje.

— Kaž so styschi, je na wučerške město we Wotrowje, dotelž dotalny wučer t. M. Jencž na wotpocžin pónđže, t. Jan Rěžak, wučer w Bžđer, so wuzwolil, a je ministerstwo tutu wólbu hižo wobfrucžilo. Do Bžđerje pschindže na městno t. Rěžaka seminarist Bjedrich hašo schulski wikar.

3 **Ahrósczic.** Pónđzelu 25. hapyřla ženđzechu so sobustawy tudomnoho spěwaršoho towarstwa „Zednota“ t wurjadnej zhromadźiznje, zo bychu swoju czěpcž a lubosčž pschecžiwu swojomu krajnomu wótczej kralej Albertej dla joho narodnoho dnja wopozazali. Mócnie horjachu so wutrobny, hdyž pschednyda „Zednoty“ t. Michal Kofla Soho Majestosčž hašo starosčžiwoho wótea swojich Saksow a tež naschich Serbow stawjesche. Zołny wótcžinškeje lubosčeje so wysofo zběhachu, hdyž tšifróczna móčna sława na Soho Majestosčž so wunjeje a nadobny hłos sakskeje wótcžinškeje hymny „Toh krala zohnuj Boh“ zaklincža. Wjesoła zabawa z pschednoschowanjom narodnych spěwom pschitomnych hiščeje dołho zhromadženych zdžerža.

3 **Jasency.** Sobotu 23. hapyřla je tudomna katholicka Bjesada narodny džen S. M. krala Alberta jara swjatocznje wobeschla. Pschednyda t. Czěřla wotewri tutu wurjadnu zhromadźiznu a džeržesche krótku swjedženisku rycž, na cožž zhromadženi horliwu sławu na S. M. krala Alberta a pryca Žurija wunjeschu. Swjedžen wobstojesche z pschihodnych spěwom a druhich sławom. Pschi tym běche towaršchny lokal swjatocznje wobswětleny.

3 **Měbjelcizic.** Wo jednanjach, kotřez su so najprjedy mjez tachantstwom jako duchownej wyschnošču a wjesnymi wubjerkami Měbjelcžanškeje wosady, pozdžičho w zhromadźiznje hospodarjow tudy itake, je so wučinilo, zo, pohladajcy na pscheměnjene wobstejenja w ratarštwje, dotalne maše swj. dny w lětnym czasu, t. j. wot swj. Wałpory hač do swj. Michała so cyle zběhnu a na nich, kaž na džělawnych dnach so jenož rano w 6 kemsche wotdžerža. Tola budža so tež pschihodnje swjećicž: džen namafanja swj. křizža (3. meje) z wobřhadom na tutym dnju, tšecži džen swjatkow, swj. Marije doma=pytanja a swj. Michała arcjandžela. Wobřhad, kotřyz je so dotal na swj. Marřatu měl, pschepoži so na njedzelu po nej a to po nyschporje; runiž tak pschepoži so wotpuřny džen, kotřyz je na swj. Bartolmja za bratštwu swj. Bosčžija, na njedzelu po tutym swj. japořchtoku. Šchož žym=nišchi čas nastupa, t. j. wot swj. Michała hač do Wałpory, wostawa wschitto pschi słůžbach, waschňjach a wobřhadach, kaž je dotal bylo. — Kaž stychimy, nastajesa so hospodarjo w Ahrósczicach a tež we Wotrowje, zo bychu so zadžewki wotštronike, kotřez so z małymi swj. dnami za čas žnjow pschihotuja.

3 **Kamjencu.** Za tudomne město je so pokuata wot 10 na 20 m. za tnych powyřchila, kotřiž wagabundam psjenjezy dawaja, hdyž tuczi po prořchenju pschindu. Wina toho je njehańbicžiwosčž a sšhrobkosčž byla, z kotřezž so tajcy bundatojo do wobydlenjom dobywachu a ludži pschěsčžěhachu. Tež na wsach měšo so křucžičho džeržecž, šchož je wschēm t spomoženju Kamjencke hejtmán-

stwo porucziło: pieniez so prosherjam na žane wafchnjo dawacz njedyrbi, dofelž jón tola pschepija; a tež boži khleb nic — hdyž je drjemjeshko naproschene, pschedadža jón a za dostaty pieniez kupi so runiž tak zas palenc. Ze-li nuža, njech so prosherjej něscho poda, sctož je wot jědže zbytna a sctož dyrbi hnydom zjěšč. Hewak njech so na městna pokazuje, hdyž so jałmožna za cuznych puczowarjow dawa. Mamy dže wšchu winu, zo wyschnošć w tym podpjeramy, zo njerodny lud so na poboczne wny a pucze njedobrywa, ale zo na drohach a w městach wostawa, hdyž so jim podpjera dawa, kaž dalofo fu toho hódni, a hdyž (sctož je najwaznišche) stajnje pod woczomaj policije khodža. Sinať sebi njezafkža tajch, kotřiž Boha psched woczomaj nimaja.

3 cyloho swěta.

Němska. Sežehwki powyschenja němskoho wójsta su nětko dozrawile: wulka liczba milionow wjac za wójsto. Na lětusche lěto žada so 176 milionow markow wjac dyžli hač dotal. To je hobrška summa! Z tutech pieniez je nimale 20 milionow, wo kotrej nětko kóžde lěto so wjac za wojerstwo wuda, a nimale 157 milionow jedynkrócnoho wudawka. Ma so lětsa 172 milionow požczicž. To pak njeje wšcho. Z cyła budže trěbne za wudospołnjenje wójstwowoho zarjadowanja pschěz 300 milionow, kaž wójnski minister Bronsart v. Schellendorf dosć zjawnje rozložowajše. Dań tutech požczomnych pieniez budže kóžde lěto pschěz 10 milionow markow wuczinič; k tomu pschindu spomunjene trajace wudawki za wójsto, tak zo změjemy nětko kóžde lěto 31 milionow za wojerstwo wjac zwjěšč, dyžli hač dotal. Kommissija, kotraž mějesche tutón wulki wudawk pruhowacz a zwolicž, je jenohłósny pschípóznala, zo so zwolicž dyrbi.

— Wulku haru je tute dny nacžiniło zajeczo francóžskoho poměžneho policajstoho komissara Šchnäbele, kotrohóž staj dwaj barlinskej tajnej policistaj zajaloj a do jastwa w Mecu dowjedloj. Šchnäbele je rodženy Němc z Elzaskeje, je pak po wójnje do Francóžskeje so pschěhydlil. Tomu so wosebje porokuje, zo je z pieniezami a druhimi frědkami němskich poddanow k pscheradze wabil. Němscy policistoj so tohodla hjo dawno za nim šli. Pschecizny jeho zajeczo pak francóžske knježerstwo wustupi a žadašče, zo by Šchnäbele zas puščceny byl, dofelž je na francóžskim kraju zajaty byl. Tomu pak tak njeje bylo, dofelž je tež Šchnäbele sam wuznal, zo su jeho na němskej zemi zajeli. Druha pschicžina pak je kancelera Bismarka pohnuła, zo je poruczil, Šchnäbele zas puščcicž. Ze so mjenujcy wupokazalo, zo je Šchnäbele hamtscy k nekajtomu rozmołwjenju pscheproscheny byl, a tajše pismo, kotrej je so jomu pošlalo, ma so za pschewodny list, kotryž jeho zakita. Dofelž z podobnoho podawka, jelizo napscheczne mocy so njejednaja, lohcy wójna nastanje, bě hara „Šchnäbelowoho pada“ dla tak wulka.

— Šwjecžacy biskop dr. Van Baudry w Kölnu je w tutech dnach 60lětny (diamantowy) měškniski jubilej šwjecžil. Wón je nětko 83 lět, drje z pschetratej čezkeje khorosczu khětrje zeslabjeny, hewak pak hiščeje czily. W času najhóršchoho kulturkampfa w Pruskej je wjac króč psched sudnistwom stal, je khostany, czazany a stóncznye srjedž zymy ze swojoho biskopskoho wobhydenja wuhnaty byl, tak zo dyrbjesče w cuzym domje, kotryž bě jomu pscheczelná swójba pschewostajila, hospodu pytač.

— Zapóslancej Windthorstej w cykej Němskej wosebitu wjeřošć pschěhotuja. Ze bjez wšchoho dwěla powšchitkownje pschípóznate, zo je tutón spodzjowny a wobhnadženy muž ze swojej wustojnosczu a wutrajnosczu wo wuswobodženjo a

wolôženjo katoliškeje cerkwe w Bruskej a Němskej njezapomnite zašlužby sebi nahromadził a zo je hač dotal centrum w najwjetšich čezjach tak wustojnje nawjedował, zo wone w najwjetšej čzeščji njez wšitkimi stoji. Znote je, zo Windthorst wšitke dopokazma lubošče a pschípóznacza wot swojeje wosoby wotpokazuje — kaž su jomu pschjed létami krasnu wílu podarmo poskicželi —. Zohodla su sebi wotmyslili, zo hcedža jomu jara naležane pschenjo dopjelnicž pomhacz: natwarjenje swjateje Marijineje cerkwe w Hannoveru. Skoro wšitke nowiny Němskeje su z wjesokóšču tute naležnosč pschijeli a hromadža dary, kotrež nadobnje so sftaduja.

Ruska. W Petersburgu je wulki proces pschecžiwu tamnym njeodczinčam (nihilistam) dokonjany, kotřž hcedžu kejžora sftoncowač. Kaž z Peteršburga telegrafuja, su 7 k smjerczi a druzi k zapóštanju do Sibiriskeje wotjudzeni.

Naležnosće našoho towarštwja.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 305. Hana Handrikowa z Budyšina, 306. 307. z Kamjenej: Haniža Grólmusowa, Jakub Rječka, 308. 309. z Khelna: hosćencar Jurij Běrk, Haniža Měrcinkowa, 310. Marija Kašporowa z Měrkowa, 311. Jurij Mička z Čornoho Hodlerja, 312. Jakub Hójbik z Radworja, 313. Haniža Wóscyna z Cyhelnicy, 314—321. z Worklec: wučer Herman Jurk, gartnar Jakub Mět, Michał Herman, Mikławš Glawš, Hana Burec, Marija Rjelkowa, Madlena Lipičowa, Madlena Domšowa, 322. 323. z Khróšćic: Mikławš Kral, Jakub Šolta, 324. Mikławš Holka, domownik w Prazy, 325. 326. ze Stoneje Boršće: Jurij Spon, Jan Mětowski, 327. 328. ze Sernjan: Mikławš Jurjanc, Pětr Žur, 329. Jakub Jurk z Rožanta, 330. Wowčerk z Hrańcy, 331. Michał Hajnik ze S. Pazlic, 332. Jakub Žofka z Dobrošic, 333. dr. med. Michał Pětrjenc z Malešec, 334. Hana Pětrjencowa ze Zdžerje, 335. 336. z Baćonja: Pětr Wuješ, Alois Reinisch, 337—339. z Čornec: wučer Jan Symank, Jakub Rjenč, Marija Pětrancowa, 340. Jan Hendrich z Haslowa, 341. Mikławš Suchi z Nowoho Łusča, 342. Mikławš Dučman z Džěžnikec, 343. Ernst Dučman ze Stónkec.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 670. Marija Pawlikowa z Radworja, 671. Mikławš Jurjanc ze Sernjan.

Za cyrkej Wutroby Jězuseweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 94,738 m. 68 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **wumjenkar Pětr Mudroch w Jaworje 100 m.**, po wotkazanju Kowarjec, Wórše z Dobrošic 30 m., wot přenjawoprawjenkeje młodosće z Wotrowa 7 m., z Čornec za zwonjenje 15 m., z Malešec 3 m., z Radworskeje wosady 2 m., njemjenowana 10 m., njemjenowany 20 m.

Hromadže: 94,925 m. 68 p.

Na nowe pišćełe do Baćonskeje cyrkwe: Dotal hromadže 2932 m. 62 p. — Dale su woprowali: z Khróšćic 3 m., z Kozaric 33 m., N. N. z Noweje Wjeski 2 m., pollětna dań w knižkach 59 m. 65 p. — Hromadže: 3030 m. 27 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnieach.

Dotal hromadže: 10,022 m. — Dale su woprowali: přez Jurija Lukaša z Budyšina za předate stare pjenjezy 2 m. 82 p., njemjenowana 10 m., njemjenowana 50 p. — Hromadže: 10,035 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Kniha „Khwalće Knjezowe mjeno“ do kože wjazana ze zlotym rězkom za **3 m.** je zas na skladze.

Někotre stare slěborne pjenjezy, za družčžu sftóru křmane, su na pschedań w redakciji „Katholškoho Wosola“.

Čištáč Smolerjec křižičičičičičuje w macičičnym domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Gudowy časopis.

Wudawany wot towarštwá SS. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 10.

21. meje 1887.

Lětnik 25.

Nowy cyrkwinški zakon w Pruskej.

(Stónčzenjo.)

Rajki je wobśah nowoho zakonja?

A. **Wužitne** postajenja su: 1. Biskopaj w Limburgu a Osnabrücku smětaj nětko tež kaž w Baderbornje a dr. theologiske wučerńje w swojich seminarach załožić. We wschitkich tutych wučerńjach smědža so tež wučomcy z druhich diocesow pschijimacž. 2. Administratorow abo zastaraczerjow farskich wosadow njetřebaja biskopja swětnje wschitnosći wozjewjeć, tež njesu tučži nuzowani k trajacomu wobśadženju fary. 3. Wschitkim měšćnikam, tež sobustawam tamnych rjadow, kotrež su zas do Němsteje pschipusćčzene, je zas dowolene, božu mschu djerjeć a wschitke swjate sakramenty wudželeć. 4. Schtwore cyrkwinške rjady smědža so zas do Pruskeje wrócicž: a) kotrež duschepastyrštwu zastaruja, b) kotrež su na skutki křesćanskeje lubosće k bližšomuzložene, c) wučerńske rjady za wschitke hotče šhule, d) bohamske rjady (beishauliche Orden). Sydlisćčža pak smědža jeno z dowolnosćju knježerstwa załožić. — K tomu hišće pschistupja nětkotre pscheměnjenja khostanskoho zakonja pschecžiwu duchownym.

B. Pschecžiwu tutym wužitnym postajenjam pak ma nowy zakon wjele škódných abo z najmjeńšha straschných. Šłowna wěc je tu: kóždy duchowny, kiž ma hačo farař so hdže postajicž, dyrbi so swětnje wschitnosći (wschitšomuzpräsidentej) wozjewicž, a tuta ma prawo, pschecžiwu tajšomuz postajenju so zapjeracž. Kaž je tutón paragraf wuprajeny, móže knježerstwo najwustojnišich duchowných, kotrychž trěbaj biskop za zaštojnštwu postaji, wotkazacž, jelizo su we něčim, byrnje chle na zakonškim pucžu byšo, knježerstwu napschecžo stupili. Biskop Kopp je so prócowal, zo by runje tute postajenjo mjenje ščłóadne a straschne pschihotował, joho namjet pak so nje pschijał. Zadyń džiwo, zo so tutón paragraf pschiwisnikam kulturkampfa wosebj

lubi, dokelež može so mjafeč a tkóčičež, kaž so knježerstwu spodobu. W lécze 1873 su so němscy biskopja radšo do jastwow wjesč a „wotšadźičež“ dali, hacž zo bychu tajke postajenjo pschijeli.

Wone je tak prawje na to pschihotowane, pschisłodžerjom a lubowolnych skuzownikow mjez duchownymi tworicež. Smy džen hiščeje lěta čašto došč „njespšecželow stata“ mjenowacž skyšcheli tajkich, kotšiz we wschitkim knježerstwu k woli njejsu. Budže to potajkim krute pruhowanjo za pruskich duchownych, zo tajkim spytowanjam a poskiczenjam njepodležu, ale kruczi a swědomiciji wostanu, kaž na pschisład z Božnanja pisaja, zo je pralut Simon w Kruschwicach pschiwzacžo sary w Beczi zapowjeł, dokelež za nju postajenoho probsta Saždzewstoho knježerstwo wobkrucžiko njeje.

Tež sčtož cyrkwinste rjady nastupa, njejsu nowe postajenja hiščeje jara dobre. Wróčičež do Pruskeje drje so smědža (jenož nic Sezuitojo, Redemptoristojo a dr., kotšiz su z němsko-tejžorstwowym zakonjom wupokazani) bjež dowolnosčeje knježerstwa; tola sydlisčezu zažočez, nowe sobustawy pschijimacž smědža jenož, hdyž knježerstwo to dowoli. Tež jich zamoženjo, kotrež je stat čazak, so jim hnydom njewróči, ale hagle potom, hdyž korporacionste (towarštwowe) prawa wobhynu. Lute prawa pač zas wot lubowole knježerstwa wotwisuja, tuž je tež zasdacžo zamoženja knježerstwu do wole date. Cyrkwinste rjady potajkim cyle wot tutoho wotwisuja. Dale: Sčtož je bjež pschetorhnenja 10 lět we wukraju bjež passa pschebywał, žhubi statnu pschisłuchnosč. Na kotrohož rjadnika so tute postajenjo nałoži, smě so jeno z dowolnosču knježerstwa wróčičež, zo by tu wostał. To wosebje zas sčtódnje potrjechi rjadnikow pólskich diócejow.

Je potajkim widžez, zo chly zakon tak jara wosebny njeje, kaž njekatholste nowiny wołaja a zo katolista cyrkej hiščeje dotho njeje wuswobodžena. Centrum pač budže nětko nužnišcho hacž hdy přjedy trěbne, zo by na wuwjedženjo nowoho zakonja swěru ledžbowało a joho wopacžnomu wutřebanju po móžnosči zadžewało. Chly katoliski lud pač zmeje tež dale krucze stacž pschi swojich biskopach a měšcnikach. Potom so tola docpeje — tež pschi tutym kaž so cyle zda strašnym zakonju — sčtož wjerch cyrkwoje a wschitke jeje sobustawy tak naležnje doščahnyčž žadaja: „wěrný a trajacy měr!“

W najnowšchim zeschiwku wážneho časopisa „Historisch politische Blätter“ rozsudža znaty a sławny dr. Foerg jednanja wo nowym cyrkwinstko-politiskim zakonju. Soho rozjud je: bamž a centrum njemóžesčaj hinač čjinicž, hacž staj čjinisoj. Centrum je wjac króč wuprajiko, zo we wěcač kulturšampsa a cyrkwinstko-politiskoho zakonjerstwa so rozjudje a potiwam swjatoho stoka cyle podčiznje. Nětko bě Rom ryczał, kaž a kaž daloko jomu pschisłoji. Hdyž swjaty wótc 3. a 21. januara pschenjo a radu centrej dla septennata poda, jednašče so wo cyle politisku naležnosč, w kotrež dyrbjesče sebi kóždy zapóšanc sam swój rozjud wobkhowacž. Nětko pač mějesče centrum jeno pschisłojowacž. Hdyž měrnje rozpominamy, pač dyrbimy tež pschidacž, zo swjaty stoł hinač postajicž njemóžesče. Wašchnjo zwjazka abo kontordat z Romom dla prawiznistoho postajenja katoliske cyrkwoje w Pruskeje je tutón stat stajnje zapowježak. Hdy by so wo tajke žjenocženjo jednalo, potom by so na kóždy katoliski porok džiwacž dyrbjalo. Hdyž pač je Pruska po pucžu jenoftroniskoho statneho zakonjerstwa jednala, zo bychu wobstojenja so nětak žnješliwe pschihotowale, mějesče so wěc hinač. Wobzamknjenjo měra tu z chla žane njeje. Swj. stoł běšče jeno psched praschenjo stajeny: hacž na-

mjetowany zakoni, kaŝ bamŝowy liŝt cyle derje praji, „pŝiŝtup t bokho a czeŝzy pytanomu merej wotwjera.“ Na tute praŝchenjo je ŝwj. ŝtoł wotmołwił: Haj. Centrum ŝo ŝanych dalschich hiŝcŝe trėbnych porokow pŝhecziwo fejŝorŝwowyw a pruiŝkim krajnym zakonjam wŝdał njeje, runje taŝ teŝ ŝwjaty ŝtoł nic. Wobaj ŝtaj ŝebi pŝchichod wobŝhowałoj.

Powodzenia we Luŝicy.

Wutoru tutoho tydzenia a w nocy wot wutory t ŝrjedze ŝu czeŝke hrimanja a zliwki we wŝchelatich dŝelach ŝakŝeje Luŝicy wulku ŝchodu nacŝinile. W Budyŝchinje a wokołnoŝci beŝke woda w ŝhprewi taŝ naroŝta, zo ŝo tu wot lėta 1858 taŝ wulkeje wody wjac dopomnicŝ njewėdŝa. Kaŝku ŝchodu je woda nacŝinila, moŝeŝke ŝo widŝecŝ, dofełŝ wŝchelate ŝchotny, ŝerdŝe, ŝhójny, deŝki, pŝoty a t. d. po njeje pŝowacŝu. Wjele hórŝe paŝ ŝu njewjedro a zliwki zaŝhadŝate w połodniŝchich a naranŝchich dŝelach Luŝicy. Wofeŝje ŝitawŝka wokołnoŝcŝ bu ze zliwkami domapytana, kotreŝ ŝu podobnu ŝchodu nacŝinile, kaŝ w lėcŝe 1880. Mandawa a Niŝa ŝtej tam wulki dŝel najrjeiŝchich zahrodokow znicŝiłoj; pucŝe ŝu rozdrėne, ŝeŝe wjele wobŝchodŝene. Najwjacy fabrikow dyrbjeŝke z dŝelom ŝwecŝicŝ. We Wittgendorfje je ŝo 8 cŝłowjeŝtow zatepilo. W Seifersdorfje a Dittelsdorfje je woda neŝotre ŝeŝe wottorŝta a ŝobu wŝata. We Warnsdorfje w Czeŝkej pŝiŝtupi t wodowej nuzy hiŝcŝe woheni, kotryŝ w jenny domje njeŝaŝeny kalk za pali. Wulku ŝchodu ŝu teŝ ŝeleznicy czerpjele a ŝu tu a tam naŝypki hiŝcŝe powodŝene. Taŝ je linija ze ŝitawy do Reichenawy cyle zamŝnjena, dofełŝ je na neŝotrych meŝtnach rozdrėna. ŝrjedŝ Ebersbaŝa a Cibawy ŝu folije na jenny meŝcŝe cyle podmlėte a dyrbjeŝke cŝah, kiŝ wutoru wjeŝor ze ŝitawy pŝchijėdŝe, w Cibawje pŝchenocowacŝ. Teŝ ŝrjedu ŝo tam jeŝdŝicŝ njemėzeŝke a dyrbjaŝu paŝaŝirojo pŝeŝ wobhroŝene meŝtno pŝeŝicŝ, zo byŝu z druhim cŝahom dale jeli. — Noć wot wutory t ŝrjedze beŝke za ŝitawŝu wokołinu ŝurowa. ŝaŝoŝnje ŝylny deŝaŝcŝ lijeŝke ŝo wot 4 hodŝ. popołdnju z njebeŝ a woda w rėkach pŝchiberaŝke hladajcy, taŝ zo be w nocy w 12 hodŝ. wŝcho pocŝėrene. ŝeŝe, zahrody a pola ŝtojaŝu bórŝy ŝluboko we wodŝe a tuta pŝchiberaŝke ŝtajnje haŝŝ do ranja w 4 hodŝ. We Wulŝkim ŝunowje, Warnsdorfje, Seifhemersdorfje je wjele mjeiŝchich ŝeŝow potorŝanych, w Hainewaldŝe fruta a z wulŝkimi woporami lėdma natwarŝena a wumurŝowana broŝa cyle rozdrėna a wotpławjena.

Teŝ krajina pola Noŝŝena je ŝo z wulŝkimi zliwkami, kotreŝ ŝu wŝchelatu ŝchodu nacŝinile, domapytala.

Z Nyŝbaŝa piŝaja, zo je wutoru wjeŝor w Solandŝe nad Rotŝteinom zliwł wulku ŝchodu nacŝinil. Wjele ŝtotu je kėnc wŝata, teŝ ŝu w Arnsdorfje tam 3 cŝłowjeŝtojo wo ŝiwjenjo pŝchichli.

W Hohenŝteinskej wokolinje ŝu poŝledniŝci cŝas telko deŝeŝow mełi, zo tam wokroty dla haŝŝ dotal pola w dolinach hiŝcŝe njeŝŝu wobdŝelacŝ mėhli. — Nowiŝke powjeŝe ze powodŝenych meŝtnow ŝu dale a zrudniŝke. We mnohich wŝach a meŝtach je zapuŝczenjo hórŝke, dyŝli je 1880 było. W Dittersbaŝu je ŝo duŝowny ze ŝwojim dŝeŝcŝom a ze ŝuŝownej dŝowku zatepil. ŝchycŝke po moŝcŝe ŝtracŝej wucŝeknyŝ — tu ŝo moŝt wottorŝny a wŝeŝch w zmoŝach zahreŝba.

Teŝ w Budyŝchinje a we wŝach nad ŝhprewju je woda jara wjele ŝchodny nacŝinila: wjele moŝtow zwottorŝata, ŝchaty ŝobu zebrała a t. d. W Korŝymju je woda mŝynŝku hrjeŝju taŝantŝkoho mŝyna pŝhedrėla a njebudŝe ŝo tam traŝch haŝŝ do ŝwjatkow dŝelacŝ mėc.

3 Łużicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. Dotalny dopołodniški předač pšchi tachantskej cyrkwu, knjez Józef Schönberner, je do Drježdžan pšchesadžený a zwrěje tam zastojnstwo kapłana pšchi dwórkeje cyrkwu a katecheta pšchi katholickej hłownej šchuli zastawacž. Tute zastojnstwo běšche šhwilu njewobšadžene, dokelž je t. Klein, kiž je hačž dotal mějesche, hižo pšched někotrymi njedželemi hačo dwórki kapłan pola pryńca Jurija zastupit. To běšche tež pšchicžina, zo dyrbjesche so z pšchesadženjom t. Schönbernera tak šhwatacž. Powjesč wo tutym pšchemenjenju je w Budyšcinje wšchelakich pšchekhwatała, kaž tež tute pšchesadženjo mnozy jara wobžaruja. Knjez Schönberner, kiž bu 1870 wuswjecženy, pšchindže, někotry čas w Ščěrachowje hačo kapłan pobywšči, do Budyšcina najprijedy hačo katechet a bu w l. 1877 dopołodniški předač, je potajkim dołhe lěta jeno tudy škutkowal a sebi wjele lubosče pola wošadnych dobył. Šdyž dha běšche powjesč wo jeho pšchesadženju so rozšćerika, čyčchu jomu hišćeže dopokaž swojeje lubosče dacž. K tomu bě so njedželu wječor, na pšcheprosčhenjo tudomneho katholickeho towarštwa mužškich, kotrej je t. Schönberner sobu załožil, wjele měšćanškich wošadnych na Budyšckej tšelečni zhromadžilo, zo bychu jomu božemje prajili. Tež joho mlódschi sobu-duchowni, direktor ratarškeje šchule t. Brugger a tachantscy wučerjo běchu pšchitomni. Ze wšchelakich šhutnych a žortnych ryczi, z kotrymiž so čzesčženomu knjezej ze wšchelakich stronow božemje praji, čcemy wosebje na šłowa t. direktora Bruggera špomnicž, kotryž joho zaškušby šhwalesche a jomu džak za wšćitku lubosč a swěru, z kotrejž je za wulkič a maňch so starał, wupraji. Tež na dwórnišćežo bě wutoru rano w 6 hodž., hdyž knjez Schönberner do Drježdžan wotjědže, pšchedyhdstwo towarštwa mužškich pšchisćko, zo by swojomu dotalnomu duchomnomu radžičerzej a wjednikej z čžestnym pšchewodom hišćeže jóntróčž swój džak wuprajilo. Pšchewemj čzesčženomu knjezej, kiž je něotre lěta tež sobustaw našchoho towarštwa byl, za škutowanjo w nowym powołanju zbožo a bože žohnowanjo! — Pšchi wulkim njedostatku duchownych we Łužicy (a cykej Sakskej) njemóže w tu šhwilu ničto do Budyšcina so pšchesadžicž. Šodžiny na seminaru, kotrejž je t. Schönberner dawał, su so knjezej Kummerej pšchepodač; druhe džěła su tudomni duchowni mjez tym sobu wobstaracž šlubili.

— **SS. MM.** kral Albert a kralowa Karola šaj so na něotre njedžele do Sibyllenorta w Ščlezyskej podačoj. Ze špěšnym čžahom dopołodnja do Budyšcina pšchijěwšči busčtej Maješćosčzi na tudomnym dwórnišćežu wot wotrjesneho hejtmana a druhich wyschšich zastojnikow postrowjenaj. Pšchi tutej pšchiležnosčzi wotrjesny hejtman Jozo Maješćosčzi powjesče wo powodženjach poda. — Wot 15. junija budže kralowški dwór w Bilnicach pšchewyvacž.

3 Baczonja. W nowej cyrkwu je nětko štoro wšcho hłowne dočonjane. Klěta z pšłowca wumješcy wudžělana je stajana a so powšćitkownje špodboba; tež nastawł na wulki woltar je dočonjany a postajeny. Tež na tutym, kaž na pobocznymaj woltarjomaj je wšcho z tamjenja. Za woltar šš. Cyrilla a Methodija ma so hišćeže ščěršča podłoha wudžělacž, dokelž ta, kotraž je hotowa, za dwoje šwjecžo pšchiměrjena njeje. Kaž drje je nětko wěšte, budže konsekracija abo biskopsta šwjecžizna cyrkwu njedželu po šwjedženju najšwjecžisčejeho Wutrobny Žězusoweje. — Pšchisšpomnicž hišćeže čcemy, zo je pšched krotkim wyschšči duchowny, lubaški propst Antner, kiž je sam wjele twarił a so do toho berje wustoji, cyrkej wobhladał, wšcho jara rjane a nic drohe namakał!

3 kłóštra Marijneje Swědy. Khowanjo njeboh probsta dr. Khryso-
stoma Eifelta, kotrež so pjatk 6. meje wotbu, swědczejsche wo tym, kak wulki
podžel so na podendženjach staroslawneho kłóštra bjerje, a kak je njebočizički
čłeščenny był. Duchownych běšče so tu 22 zhromadžito: z Budyščina k. senior
Kuczant z jentym druhim duchownym, z Drježdžan k. pralát Wehl, storo wschitcy
patronatcy k. duchowni a k. farar Herrmann z Wotrowa: dale probst Unter
z Lubana a z Čzech: bibliothekar P. Miklawš z Oseka, farar P. Viktor z Janeka,
farar z Georgenthala, z wotkelž njeboh probst Eifelt běšče, a k. kaplan Kaiser
z Georgswaldy. Wšelake druge wyschnosće běchu swojich zastupjerjom póskale;
tak běchu tu z Kamjeńca pastor primarius Lehmüller, zastupnik hamstkeho hejt-
mana, měščanosta, zastupjer měščanskeje rady, wokrjesny lékař a t. d. Tež
někotři k. wuczjerjo kłóštyrskoho patronata běchu pschischi. W 9 hodž. poda so
czah z cyrkwie do probstowoho wobydlenja, zo bychu kasčez do cyrkwie psche-
wodželi. Tutón ze znamjenjemi měšchniskeho zastojnistwa a z wěncami wupyschenty
njelechu kłóštyrscy hajńcy. Šdyž běšče kasčez na měštno w cyrkwi pschihoto-
wane stajeny, mějšče k. P. Alexander z assistencu dweju drugeju kłóštyrskuju
kaplanow swjatoczne requiem. Wo božej mschi wotbu so dołhi rituz pschi
kasčezju, po kotrymž so pohrjebny czah z cyrkwie po puczju wokolo cyrkwie na
knežnjach kěrchow poda, hdžež běšče w koležench row wumurjowany. Psched
kasčezom džěchu schulste džězi (holczata w placčizičkach), a něotre běle zwobšekane
holcy ze schyſta, za kasčezom druzy pschemodžerjo. Tež wohnjowa wobora
póbla kasčezja džěšče a jón nješč pomhasče. Na kěrchowje běchu kłóštyrške
knežny so zestupale a pschedpisane modlitwy spěwachu. Wo pohrjebnej swjatocz-
nosći mějšče hiščeje k. P. Schčžepan z kłóštra swjatocznu „jandželku božu
mschu z assistencu.

W Mišcuje je so na dnju božoho spěčza měšchniske poswjeczenjo
(benedicija) noweje katholickeje cyrkwie w Triebischtim dole dokonjala.
Knjez pralát dwórski přebat Wahl z Drježdžan předomasče.

3 cnyloho swěta.

Němska. Pruski sejm je so domoj wrócił; němski sejm abo rajchs-
tag pak hiščeje wo nowych dawkach wuradžuje. W tu khwilu je hlowny
tajši dawč na palenc a je so kommissiji k dalschomu wuradžowanju psche-
podat; wón drje so pschivozmje. — Tež dawč na cofor ma so porjedzicž a
powyschicž. Dotalny dawč je so za cofornicu, kotraž so na cofor pschedžela,
placžik; za tamón cofor pak, kotryž so do wutraja pscheda, stat dawč zas
wrocžja. Wo nowischim wudospolnjenju coforowych twornjom pak dyrbješče
stat nětk wjele wjac zas placžicž, hacž běchu twornje z dawkom předy jomu
placžike, a je to za leto 5 abo 6 milionow wuczimilo, sčtož je stat coforowym
twornjam wjac placžicž dyrbjal. To ma so nětko někak porjedzicž. — Nowe
cło na žita by dawno nuzne bylo, hdžež ratařstwo z najwjetškej nuzu so
bėdži, dofelž so nasče kraje z cuzym žitom posypuja. Dofelž so powyschenjo
tutoho cła na žita pschihotuje (bohuzel drje lěta hiščeje nicžo z njoho nje-
budže!), zapjeraja so wosebje pokrocžnych pschecžiwu tomu. W Berlinje je so
komitet tworil, kiž wosebje z pokrocžnych zapóslancow wobstoi a chce wschudžom
w kraju k agitaciji pschecžiwu tutomu cłu napominacž. Pschi tutym cłu pak

njejedna so wo wjetšchi abo mjenschi wužitk ratarjow pschecziwo druhim stawam, ale wjele bóle wo žiwjenje a zdžerženjo ratařstwa, do kotrohož tola na 70 procentow wschěch wobhydlerjow chjeje Němskeje skučka! Bjez wyschschoho cka tutrajni ratarjo pschecziwo njesměrnym mnohoščam cuzych žitow, kotrež płaciznu tak jara dele tkóča, wobstacž njemóža.

— Statni katolikojo w Pruskej, wosebje Katiborski wójwoda a hrabja Frankenberg w Schlezyskej, su adresu na swjatoho wótea pschihotowali, w kotrež swoju radosč nad šfóncženjom cyrkwinško-politistoho wojowanja wuprajeja a swjatomu wóteci so za to džatuja, zo je k tajkomu kóncei docpěč pomhał ze znatym listom na Kólnjanskoho archybiskopa. Čyła adresa pak je njesławny kónec wzała, a pruscy katolikojo wo njej wjele wědžecž njechadža. Pšchetož mjenowani knježa, kotřiz ju pschihotowachu a so na dobo jara katolskej započinjaja, su katolikam z lěta 1873 hiščecže derje znači. Tehdom su woni mjenujcy druhu adresu zažožili a podpřisowali, tola nic trjebaj na swjatoho wótea, ale na pruske knježerstwo, kotrež bě tehdom hamžeji wojnu pschipowjedžiko. Tehdom ju čžisami, kotřiz nětko z podatošču k swjatomu wóteci njewědža, kał so podtykowacž, runje tak pschecziwo hamžeji a biskopam wustupowali, šchtódnym mejskim zakonjam pschihšosowali a stataj prawo pschicpivali, zo ma samostatnje cyrkwinške naležnosče rjadowacž. Kał móža tajcy mužojo podpřisama katolskoho ludu wocžakowacž, to so njemóže rozemicz. Džiwacž pak so njebychmy trjebali, hdy bychu tuczi knježa nětko, hdyž je jich adresa do wody panyła, w Romje bajku rozšchěrili, zo centrumscy ludžo ani adresu na swjatoho wótea čžerpicz njechadža.

— Z pólskimi poddanami pruske knježerstwo zahadža, hačož bychu najhóršchi njespcheczelajo byli. Zo by so pscheněmczenjo pólskich provincow čžim bóle špěchowalo, su so tute do nowych wotřesow rozdžělile, a je so tež zatoń w pruskim sejmje pschijał. Pšchi tutej štkadnosčzi běchu zas debatty wo pólskich naležnosčach, kotrež wulke njesprawnosče zas jónn wotřrywaja. Senož jedyn pschiklad tu wozjewimy, kotryž je došč powucžacy. Knježerstwo je za wschě, tež najmjenšche pólske džeczi jenož němšk rycž k wucženju postajiko. Senicžte, šchtož hiščecže so domola, je, zo smědža džeczi kšchješčanskú wucžbu we swojej macžerstwej ryczi dostawacž a zo smědža pólsku macžerstku rycž wuňnyč kaž na pschiklad gymnasijastojo francóžsku rycž wuňnyč smědža. A tola so šředki pytaja a namakaja, tež tute hiščecže pschirězacž. Selizo ma džecžo někał němški kłincžace mjeno, płaczi tež za němške, hačž runiz joho swojba trasch pschecž wjele šplahow hižo jeno pólski ryczi. Tajke džecžo potom njesmě pólskomu rozwucženju pschitomne byčž; byrnje staršchi bóle wo to prošyli: džecžo so wuzamkne. Stat to tam mjenuje: „džecžom byrnje pschecziwo woli jich zawjedženych staršchich jich němški kšarakter zdžeržecž.“ Na to so njedžywa, hačž džecžo šchto rozemi a naukne abo nic, jeno zo so „majestóčzi“ njesprawnych zakonjow a wukazow došč čžini. Zo je to štrachna krutosč a njesprawnosč, dyrbi kóždy widžecž, kotromuž žarliwošč strowy rozom hiščecže zacžemniła njeje. Tola tuczi zažrani Němcy to derje wědža, kařta njeprawda tajke počžinanjo je. Zo pokazuje nětko, hdyž Ruska podobnje zahadža z Němcami w Ruskej, kaž woni z Polakami. Tam mjenujcy w provincach nad rańškim morjom, hdyž su Němcy rozšchěrjeni, je ruske knježerstwo porucžiko, zo ma na gymnasijach so jeno w ruskej ryczi wucžicž. Wo chlej Němskej su tutón wukaz zařudžili. Tola šchto so pschecziwo Polakam hinasche čžini? A tola je Polakow wjac w Pruskej, džiłi Němcow w Ruskej a tamnym so tež w ludowych

škulach maczerſta rycź bjerje. — Bohužel pſhec tojšcho wobſedźeniſtwom ſo z pólſkich rukow zhubja. Stat to wſcho za němſkich koloniſtow pokupuje.

Awſtrija. Miniſterſtvo hrabje Taaffe je w rakuſkim ſejmje dobyło. Miniſter Pražak, je porjad wo hamſkej rycźi wudźelał, po kotrymž ma w Čeſkej a Morawſkej wuſud ſudniſtwom w čeſkej rycźi ſo podacź, hdyž ſu partaje čeſke. Pſhecziwo tomu tola ničto ničo mjeć njetrjeba a je tež ſejm tutón porjad pſchijał, přenja komora z jara wulkej wjetſchinu. Z tym je ſejm miniſterſtwu dowěru wuprajil. So rozemi, zo liberalni němſcy za- pólſancojo, kotřiž ničo čerpijeć njechadźa, ſchtož njeje na jich młyn, jara frute rycze pſhecziwo tomu dźeržachu — a Awſtriji tohole dla zahubjenje wěſchadžachu. Pſchi debattach běſche profeſſor winſkeje univerſity, dwórſki radźicźer Maafſen, kotromuž ſu liberalni ſtudentojo hižo dawno njepſheczeſcy zmynſeni, rycź za knjezerſtvo dźeržak. Hacı runiž Němc, Maafſen tola ſprawnje myſli a to tež we ſejmje wupraji. Ma to pať „knježa“ ſtudentojo na univerſicze ſtraſchnu haru počachu a profeſſora Maafſena na wſchě waſchnjo pſheczežachu. Nětko drje je tam zaš měr, ale njeſtroniſti wobkedźbowar ſo tola dźiwa, pſche czo tam z tajkej čyrjodu worafawnych hólčžiſkow, ſchtož w tutym padže „knježa“ ſtudenti běchu, tak hładcy zahadźeja. Něotre dny do čizkeje komorty, hdyž mōža trochu měrnje rozpominacź, ſchto ſo ſluſcha, tutym młodym ludžom ſchodźeło njeby.

Wotmołwjenje.

Dla naſtawka w cz. 5. „Katholſkoho Poſola“ „Něſchto dla ſchule“ je redakcija wotmołwjenje katholſkich k. w u c z e r j o w Kamjenſkoho woktrjeſa do- ſtała, kotřiž ſu dla tutoho naſtawka ſthadźowanu mēli a na njej wuprajenja naſchoho referenta a „waſchnjo, tak napscheczo katholſkim wuczerjam wuſtupo- wacź, jenohłōnje wotpokazało“. Wotmołwjenje praji, zo drje tamón naſtawak, z najmjenſcha joho zapoczątk, wosebje pſhecziwo jenomu wuczerjej dže, zo pať ſo njepſchilſkucha poroki jenoho naſtupowace cyłomu luděj proklamowacź a to w čaſopisu, kotryž tež ſchulſke dźeći čitaja. Dale ſpomina wotmołwjenje na to, zo wuczerjo tež ze ſchulſkoho zafonja pruhowanjo činja a jón znaja a zo kōždy zafon dopjelnicź ſo prócuje, zawěcze tež tón wuczer, pſhecziwo kotromuž referent piſa. — Dokelž ſo we wotmołwjenju nježada, zo by ſo w Poſole do- ſtownje wocziſchcžalo, ſuny tudy, zo bychmy pſhecziwo kōždomu ſprawni byli, na wotmołwjenje tudy zjawnje ſpomnili, a pſchitajamy tudy joho doſkowo: „Schtož zafon žada, to wuczer wěcze dopjelni; komuž pať něſchto w ſchuli prawje njeje, tón njech poſtupi pucź pſchez „ſchulſki wubjerť na inſpekciju“, nic pať pſchez „Poſol“ na lud! Waſchnjo napscheczo ſerbiſkomu wuczerjej wu- ſtupicź, kaź ref. „Poſola“ w cz. 5. ma ſerbiſka wuczerſka ſthadźowanka za nje- pſchibōdne. Tajke waſchnjo njemōže intereſſy ſchule a ludu ſpěchowacź, dokelž wuczerjej zahorjenocź za Serbſtvo rubi.“

Redakcija ma k tomu pſchilſpomnicź: Wſchudžom a we wſchitkim chcemy ſpomozeno ſerbiſkoho ludu, joho čaſne a wěcne zbožo. Za tym je ſo Poſol prócował tať dołho hač wobſtoji. To tež ničto jomu přecź njebudže. Nihdže pať a ženje njecha Poſol pſhecziwo jenotliwym woſobam wuſtupowacź, jenož wo wěcy wón jedna. Tohodla je tež kōždy čaſ wſchitke ſkutki a za- ſlužby pſchez ſchuln a cyrkej k ſpomozenju ſerbiſkoho ludu pſchipoznacź chcyl a rady pſchipoznawał. Za ſwoju pſchilſkuchnoſć pať je Poſol tež kōždy čaſ mēł,

to zjawnje wotpořazowac̆, s̆c̆t̆ŏž spomoženjo ludu kaŷy abo hačji. Šd̆y̆ž tute wotmołwjenjo wobtruča, zo so to na žane wašchnjo ņtač̆ njedyrbi a njeņtanje, d̆ha my tajke wotmołwjenjo radlubje p̆sch̆ijimamy. Zo ņmy tamón nastaw̆ p̆sch̆ijeli, za to nam podk̆ŏž̆t̆ p̆oņt̆ic̆jeņņe faktum, zo maja naš̆d̆i wučerjo mjenje hod̆žinow dužli lutherņey, na c̆žŏž so cyly nastaw̆ woņebje zkožowajņe. Na tutym faktiņtiņm podk̆ŏž̆tku chce w̆ečny nastaw̆ naš̆ch̆ŏho Poņoņa runje na wjeņne ņhulņņe wubjerki a p̆ņhez nje na ņhulņņu inņņeņciju, kaŷ ff. wučerjo ņadaju, ņkufkowac̆, zo bychu so n̆eņotre wužitne p̆ņchem̆enjenja w planje l̆eņcijow zawjeđe a tam ņtoņace p̆adagogiņņe rady abo dobre namjety wobk̆eđžbowale. Poņoņ njeje ch̆yč̆ nikoho ranič̆, jomu njeje c̆žinič̆ wo wosobu (parņch̆onu), ale wo wužitnu w̆eč. To wostanje jeho zaņada teŷ p̆ņch̆iņodnje. Redakcija.

Naležnosće našoho towarņstwa.

Sobustawy na l̆to 1887: kk. 344. 345. z Raibic: kanonikus a faraņ Jakub Bjeriņ, Khata Br̆auerec, 346. 347. z Drježd̆zan: Marija Delenkowa, Khata R̆olic, 348 — 350. z Khr̆oņcic: Miklaŵņ Wawrik, Michał ņwejda, Marija Roblowa.

Sobustawy na l̆to 1886: k. 672. Marija Delenkowa z Drježd̆zan.

Za cyrkej Wutroby J̆zusoweje w Baconju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daņ wučinjeņej 94,925 m. 68 p.

K česći Božej a k spomoženju duņow su dale woprowali: Filipņdorņski procession přez kantora ņerca 20 m., z Budyņskeje wosady 5 m., njemjenowana z Budyņina 2 m., njemjenowana z Borņce 1 m., k česći Wutroby J̆zusoweje w̆eņteje winy dla 4 m.

Hromadže: 94,957 m. 68 p.

Za cyrkwic̆ku s. J̆zefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,022 m. — Dale su woprowali: z Budyņskeje wosady 5 m. — Hromadže: 10,040 m. 32 p.

Zaplać B̆oh w̆ņm dobrocerjam!

Runje je wuņoł

Nowy Zakoņ.

Do hornjoserbņciny po rjedze Vulgaty p̆ełožiņtaj

Jurij Łuņčanski a Michał H̆ornik.

Z dowolnoscu duchowneje wyņnosce.

Wuņoł je zeņiwk I., woprijacy Evangeliji s. Mateja a s. Marka. — Cyly Nowy Zakoņ wuda so po n̆cim w 5 tajkich zeņiwkach.

Placizna zeņiwka w knihkupņtwe 1 m. 50 p., za sobustawy towarņstwa ss. Cyrilla a Methodija w expedicijach „Kath. Poņoņa“ 1 m.

Kniha „**Khwalce Knjezowe mjeno**“ do kože wjazana ze zlotym r̆ezkom za 3 m. je zas na skladye.

M̆ņņtno domowniņa a zw̆oniņa w Rahebergu, kotryž zm̆eje teŷ ņužbu ņhulņņņoņo ņužowniņa zaņtač̆ a ņhulņņņe pjenjezy zb̆erac̆, wupr̆ođni so na 30. junija t. l. Cyly dotalna mzda wučinjeņe 330 m., wobydlenjo darmo a p̆ņch̆iņodnje teŷ tepjenjo darmo. Šc̆t̆ŏž chce wo m̆ņņtno ņadac̆, ma ņwoju p̆r̆oņt̆wu hač̆ do 26. meje t. l. na kathy. farņņi Ćamt w Rahebergu p̆oņlač̆.

M. Nowak, faraņ.

Katolicki Porok

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knižarni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sudomy časopis.

Wdawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 11.

4. junija 1887.

Lětnik 25.

Swjatočna biskopska swjecizna cyrkwy.

Dotelž, kaž so wěšte bycz zda, so Baczóništa nowa cyrkwy njedzela po swjeczjenju najswjecišheje Wutroby Žezusoweje (19. junija) wot najdosťojnišeho knjeza biskopa swjatočnje poswjeciznje, chcemy tudy krótki wopis wulkotneje a potajneje swjatočnosće podać. Z czežta drje budže žanomu z našich czečzenych cžitarjow spozčžene, drubdže tajku žadnu swjatočnosć docžafacž. Žo bydžu potajkim z wuzžittom a z něcotrym zrozemjenjom móhli swjeciznu sčžehowacž, chcemy tudy na jeje hłowne džełe do přědka spomnicž.

Prajimy spomnicž, pschetož konsekracija abo biskopska swjecizna je tak wulkotna, z tak hłubokomyšlnych wobryadow zestajena, zo by cyła kniha třebna byla, hdy by so na drobne rozestajecž a wulkascž měła. We zestajenju a zarjadowanju konsekracije cyrkwy dyrbinu kaž we wšchěch druhich wobryadach našheje swjateje wěry žlawne nawjedowanjo Duča swjatoho jasnje spóznacž.

Njedž je tutón wopis krótki pokazowacž abo pucžnik do potajneho kralestwa Duča swjatoho.

Přjedy hačž smědža so w žanej cyrkwi bože služby dječecž, dyrbi wona poswjecžena abo z najmjenišha požohnowana bycz. Hžžo swjaty Cyrill z Alexandrije (w 5. lěstotku) praji: „Swjaty wopor, kotryž na potajne waschnjo wopruijemy, smě pola wopravdže wěrinych jeno na poswjecženym měšče so woprowacž.“ Woboje, konsekraciju a benedekciju dokonjecž ma prawo biskop. Hdyž móže benedekcija tež měšchnicž so pschepodacž, dyrbi a smě konsekraciju jenož biskop dokonjecž.

Čžohodla ma so cyrkwy poswjecžicž? Wšcho, sčžtož ma najswjecišchomu služicž, dyrbi tež jomu poswjecžene, swjatočžene bycz; to rěka: dyrbi 1) knještwu hrěcha z modlitwu a pokrjepjenjom ze swjecženej wodu so wotczahnyč, wucžicžicž abo požohnowacž, dyrbi 2) k něczomu wyschchomu, k žienocženitwu z njebjeskim so pozbehnyč abo swjatočžicž a dyrbi 3) so poswjecžicž, mjenujcy Wožu

šamomu so pschepodacž a wot Boha so wabłyhnyč. To biskop wupraja ze słowami: „Zo hcył Ty tutu cyrkej a idnto woltar požohnowacž, swjatosčyciž a poswjeczič!“ — „Prošymy Cze, wuštšyš nas!“

Z tym je za spodžiwny a wultotny ritus rozbdželenjo a znutškowne zwisowanjo podate. A dokelž je kóždy wěrnyw templ boži, je w tutyž wobrcjadach tež krasnje pokazany puč za poswjeczenjo čłowjejske wutrobny na templ boži w mocy Duha swjatoho: wušwobodzenjo z hřeča (rozhrěščenjo, benedikcija), swjatoščenjo (santifikacija) a poswjeczenjo za Boha (konsekracija).

Pschihot swjecizny.

Swjecizna cyrkwyje stanje so njedželu abo swjaty džen. Džen přjedy (tudy sobotu) je kruny póstny džen za biskopa a wošadu, kotrejež cyrkej ma so swjeciž. Biskop položi do čjistoho sudobja, kotrež njezerzawi, swjate relikwije, kotrež maja do woltarja so zamknycž, k tomu 3 zornjataka wóruha a listno z pergamenta, na kotrymž je džen a lěto swjecizny, mjeno swjecacoho biskopa, mjena patrona cyrkwyje a swjatyh relikwijow napisane. Sudobjo so zazygluje a na pschistojne a čjiste městno postaji, naslěpje do stana (celta) pschod cyrkwyje sřjedža dweju zaswěczeniju swěčkow. Tam so wječor přjedy měšchnicy matutin a laudes tamnyh swjatyh modla, kotrychž relikwije tu su. Na dnju samym zaswěča so swěčki pschi dwanacze kšhizifikach na cyrkwinyh seženach; w cyrkwi samej wostanje jenož jedyn diakon (kaž „jandžel cyrkwyje“), a cyrkwine durje so zamknou. Pschi relikwijach modla so pschitomni měšchnicy, hdyž so biskop pontifikalnu draštu wobleka, pokutne psalmy: z pokutu maja so biskop a wšhitecy pschitomni za wysoy swjaty štutt pschihotowacž.

I.

Benedikcija (požohnowanjo, wučžisczenjo).

1. Woblecženy bělu biskopsku draštu modli so biskop pschihotowanštu modlitwu, potom so poklaknje a pschitomni modla so litaniju wo wšhěch swjatyh. Po próstwyje „budž nam smilny!“ stanje biskop a požohnuje wodu.

2. Na to dže biskop ze wšhěmi pschitomnymi (tež lud) tši křóč křóž wo kólo cyrkwyje, dwójcy wot prawicy k ľewicy, tšeczi křóč wot ľewicy k prawicy, pódla křjepi ze swjecjenej wodu zwonkowne cyrkwine murje (a křěchow) 1) horjeka, 2) deleka a 3) sřjedža, z čjintž so swjaty křhizj woznamjenja, a modli so pódla słowa swj. křhiza. So wróčziwški hačž k cyrkwinym durjam modli so kóždy křóč modlitwu a dyri z biskopskim stabom do duri ze słowami „Wotewricže wjěčchojo swoje wrota“ a t. d. Hdyž je tšeczi křóč to sežinik, zapiša biskop ze stabom swjaty křhiz na proh prajo: „Hlej znamjo křhiza, njedž čžekaja wšhě žke duchi.“

3. Hdyž je cyrkej tak wot monta wučžiscžena, nětk wotewrja so durje pschod mocu křhiza k zastupej dobyčerja nad helu, Knjeza cyteje stwórbny a kralestwa hnady. Tohodla zastupi biskop z Knjezowym postrowjenjom „Pokoj budž tomule domej!“ a diakon wotmołwi „We waschim zastupje“. Z biskopom zastupja jenož duchowni, kotřiz jomu poslužuja, kšhor spěwarjow a — je-li trjeba — muler, kiž ma woltarjowy kamjen zamurjowacž pomhačž. Potom so cyrkej zas zamknje.

4. Sřjedž cyrkwyje poklaknje so biskop na klawfu a zanjesje hymnus: „Wšhindž šiworicžerjo Ducho swjaty“. Hdyž so tutón hymnus dale spěwa, saje poslužowacy duchowny z drobnej křhidu 6 colow ščěroki křhiz z popjeka (X) wot deleka horje pschěz cytu cyrkej. Na to spěwa so zas litanija wo wšhěch swjatyh z 5 wosebitymi próstwyami.

5. Po dwémaj modlitwomaj pija biskop do nasatoho popjelowoho kščiža grichiski a łacjonski alfabet; mjez tym spěwa kšór: „O kak bojazne je tute městno: zawěrnó tu je dom boži, tu su njebjeske wrota“, a kšwalbny spěw Zachariasowy. Nad kščižom je cyrkej natwarjeua wot jenoho kónca swěta k druhomu a wobjimuje nawański a nawjeczorny (grichiski a łacjonski) kraj; nad kščižom a hnadu, z njoho pschikhadzacej, ma so natwarjowacz kšesczanska wosada!

6. Nětko ma so wuczisczenjo cyrkwje znutška zapoczecz. Tsi krocž prosy biskop psched wulkim woltarjom: „Božo kędžubj na moju pomoc“ a t. d., potom swjeczi wosebitu wodu, kotraž so Gregorianška woda mjenuje, a pozohnuje k tomu wodu, sól, popjel a wino. Prjedy hacž so pozohnowanjo cyrkwje z tutej wodu zapocznje, dže biskop k cyrkwinym durjam a sczini ze shtabom kščiž na nju horjeka a deleka: kščiž ma cyrkej wobstražowacz a zakitacz.

7. Wuczisczenjo cyrkwje zapoczina so wot woltarja. Biskop sczini pod modlitwami pschitomnych z tamnej wodu do srjedža a 4 rózkw woltarjowoho kamjenja kščiže. To pokazuje na wujednawacy wopor nomoho zakonja, kotryž ma so tudy woprowacz a w kotrymž so 5 ranow Khrystusowych tak rjec z nowa wotwjeruja. Potom dže biskop 7 krocž wokoło woltarja a krjepi woltarjomu kamjen a woltarjowe blido z tej wodu, mjez tym zo kšor psalm Miserere spěwa. Ze sydom swjatych sakramentow wukhadža hnadowne žiwjenjo cykej cyrkwi; tohodla woberdže biskop pod spěwom psalmow nětko tež tsi krocž cyrkej wot nutška (dwójcy wot prawicy k ľewicy, jónu wot ľewicy k prawicy) a krjepi jeje scženy 1) deleka, 2) srjedža a 3) horjeka. Potom tež krjepi dno cyrkwje na kščiž wot woltarja hacž k durjam a wot jenoho boka k druhomu.

8. K woltarjej so wrócziwšchi pschihotuje biskop z požohnowanej wodu wjazbu abo kalf a požohnuje tež tutón. Požohnowany kalf so na bof staji, woda pať kókwokoło cykloho woltarja wulije: woltač hafo kuzoł wšchěch hnadow dyrbi cykly poswjeczeny bycz.

II.

Druhi džel swjeczizny: swjatosczenjo, rozswětlenjo.

Do wuczisczeneje cyrkwje móža nětk so pschenjescz relikwije, móže zastupicz wěrinu lud.

1. Biskop dže ze wšchěmi pschitomnymi na městno, hdžez su swjate relikwije wustajene. Po pobožnych modlitwach pozbėhnuje měšchnik, kiž ma je njescž, relikwije a nětko pschewodžeja so ze swjatocznyim wobkhadom, pschi kotrymž lud pobožnje spěwa Kyrie eleison, „Knježe smil so nad nami“, wokoło cyrkwje hacž psched cyrkwine durje, hdžez ma biskop krotku rycž na lud. Z rjanej modlitwu prosy potom wo swjatosczenjo templa a wutrobow za wobhydlenjo toho Knjeza a žalbuje cyrkwine durje z wonka ze swjatym khrysamom. Nětko hagle zastupja wšchitcy, biskop, duchowni a lud do cyrkwje: kaž něbdy Khrystus ze swojimi wuzwolenyimi do njebjes pocžehnje na kónca swěta!

2. Šchtož je woltač za cyrkej, to je dupjatkó z relikwijemi (woltarjomu row, sepulcrum) za woltač. Tohodla so woltarjomu row najprjedy swjeczi; biskop cžini ze s. khrysamom kščižiki nutška a na 4 rózkach. Potom položi pokornje judobicžto ze s. relikwijemi a pergamentowej listczinu do rowa, poľadzi je z modlitwu, žalbuje kamjenitne wěko z khrysamom, pomaza jón z požohnowanym kalfom a zacžini row; stóncznje žalbuje zawjerace wěko tež z wonka z khrysamom.

3. Nětko kadži biskop woltač z wórwuchom ze wšchěch stronow, horjeka a deleka a na shtyrjoch rózkach a dže na tsi razy wokoło woltarja jón kadžo. Wobstajnje ma nětko jedyn měšchnik woltač kókwokoło kadžicz, pschetož woń modlitwu.

a wopora ma z tutoho městna so k njebjn pozběhowacj njepschstawajcy; z njebjes stupacj pak dyrbi pokna hnada Duha swjatoho nad wołtač, cyrkej a wěriwych. To so wozjewja z tšojim žabowanjom, kotrež so mjez tym stanje. Na piecizh kšhizizkach, kotrež je prjedy ze swjećenej wodu požohnował, žabuje biskop wołtač dwójcy z wolijom katechumenow a jónu z khrysamom. Kaž so pšči s. kšhčeničy kšhčizijomny dwójcy z wolijom a jónu z khrysamom žabuje, tak tež tudy wołtač; tuta swjećizna džěn je tatrjec joho kšhčeniča. Po kóždym žabowanju woběndže biskop wołtač kadžo, dwójcy wot prawicy k ľewicy, jónu nawopaf. Skóncznje wulinje wolij a khrysam na dobo na wołtač, zo by jón dospołnje swjatofečizil, na cžož antifona pokazuje: „Slej, wón mojoho syna je kaž wón pokneje role“ a t. d.

4. Na to žabuje biskop dwanacze kšhizizkow na cyrkwinych scžěnach z khrysamom a pokadzi kóždy kšhizizk. Pšchez relikwije swjatych a swjate žabowanjo je nětko templ woprawdže wobraz wojowaceje a so zradowaceje cyrkwi, kotraž je na swjatych japoschtowow kaž na dwanacze drohotnych kamjenjow natwarjena. Dwanacze kšhizizkow dyrbi wěriwych napominacj, zo bychu z pšhčikadom a zastupnymi proštwami swjatych hafo žiwe kamjenje so zařadžeč dali do cyrkwi khrystusoweje, zo bychu tež něhdy byli kamjenje njebjefkožo Jeruzalema. Tohodla so mjez tutym žabowanjom spěwa psalm: „Chwal Jeruzalemje toho Knježa!“

III.

Čseczi džěl: swjećenje, zjenoczenjo.

Sdyž je cyrkej wučičžena a swjatofečžena, swjećzi so wołtač a z tym cyła cyrkej hafo městno wopora a bydlo bože. Tohodla

1. so na wołtarju nětk symboliski wopor woprjuje, zo by mohł wěrný wopor Žezusa khrystusa Bohu Wótcej spodobny a čłowjekam spomožny njescž. Biskop požohnuje wóruč, kiž ma so na wołtarju spalicz, scžini z 5 wóručowych zornjatkow 5 kšhizizkow na tamnych 5 kšhizizkach, kotrež bechu so prjedy z wodu požohnowale a ze s. wolijom žabowale; na wóručowe zornjatta položil wóřkowe kšhizizki a zapali je, zo bychu z wóručom so spalite. To je rjany wobraz tamnoho wopora, kotryž ma wot nětko so wšchědnje na wołtarju swjećiczč. Scžehowace modlitwy a antifony z krasnej přafacij wozjewuju, zo je nětko wołtač pšhichotowany, zo by Žezus na njón a do cyrkwi jako do swojoho trajacoho wobydlenja zestupil w njepschstawachym woporje. Mjez tym su poslužowacy duchowni dopaleny wóřk a wóruč z drjewjanymi łopatkami wotškrabali.

2. Po antifonje „Wobkruč to Božo, ščtož sy skutkował we nas“ a t. d. žabuje biskop mjez psalmom „Njech stanje Bóh“ hiščeje přědkownu stionu wołtarja a wjazbu mjez murju a wołtarjowym blidom na ščtyrjoch kóncach z khrysamom. Njezranjeny a njepowalny ma nětk wołtač stač hafo hnadowny kužoł za wosadu stajnje a pšhčey! Kaž cyrkej a wołtač maja tež wosada a jenotliwi wěriwi Bohu poswjećeni byč, jeničcy jomu pšhčistučecž!

3. Po tutym swjećzi biskop hiščeje wołtarjowe ruby, šudobja a wozdobu, kotrež su za bože služby postajene; poslužowacy duchowni pak položil wóřkowane wozdžečžo na wołtarjowy kamjen, potom pšhčityrja wołtač z rubami, staja wołtarjowy kšhiziz a druhu wozdobu na wołtač. Mjez tym spěwa so antifona a psalm „Božo, mój Božo“. Potom kadži biskop hiščeje na tši razy wołtač, modli so pšhčed wołtarjom dwě modlitwy a skónczi swjećiznu z wěřiklom „Chwalmy toho Knježa!“ — „Budž Bohu džaf!“ Haj, budž Bohu džaf, zo je z tajkej hnadu napjelnič žbožownu wosadu!

Po swjecziznje sczchuje swiatoczna boza mscha wo poswjeczenju cyrkwie, a po bozej mschi biskopowe požohnowanjo, z kotrymž je wotpuště jienoczeny.

Katholiske wučby wo wotpuště.

(Wotpuště za wotemrjetych.)

IV.

Poczink wulkomyślnaje luboscze te khudym duščam wobstoi w tym, zo kručze sebi wotmyślny a sľubimy, zo chcemy doścjećinjacе plody wschěch dobrych skutkow, kotrež sami dofonjamy abo druzy po naschey smjerczi za nas czinja, kaž daloko tute plody so na nas dońdu, do rukow Maczerje Božeje Marije položicž w tym zamysľu, zo je wona Bohu pschědstaja k wudželenju za te dušče, kotrež su toho najbóle potrebnе. Na přeni wotomik wschaf so nekotryžkuliz tajtoho sľuba stroži a myśli: to je storo wjele žadane, so wschěch swojich skutkow a zasľužbow wotrjec, tač, zo kaž z próždnej ruku stupišch pschěd sprawnoho sudnika, pschěd kotrymž maja tola runje dobre skutki za nas rycčecž. Druzy mēnja: hdyž sčto na spomnjene waschnjo wscho khudym duščam wopruije, potom džē so tōn za druhich modlicž ani nēščto k jich spomoženju cziničž njemōže. Tomu pač njeje tač.

Zo w tač wažnej wěcy do czista pschindžesč, wopomni pschěde wschēm tute wernoscze: Kōždy dobry skutk, kotryž w bozej hnadze dofonjesč, spłodži tsi krasne plody: k přenjomu za čas žiwjenja hžo w tutym swěcze wjele hnadow za cžēto a dušču, za sebjе abo za druhich, hdyž so za nich modlišch — a tutōn plōd so khudym duščam pschiwobrocžicž njehodži, wōn wostawa tebi a tym, kotrymž chcesč jōn daricž; k druhomu pschinjese kōždy dobry skutk rozmnoženjo z bōžnosčze w njebju a tež tutōn czi ničto wzacž njemōže; k tšecžomu pschijedže kōždy dobry skutk pomjeniščenjo (spuščzenjo) cžasnych khostanjow, t. r. zasľužbow Khrystusowych dla so nam dobroho skutka dla tajke cžasne khostanja njesčzeli, kotrež bychmy (njebychmy-li tōn dobry skutk czinili) za swoje hžo wodate hrěchi wocžerpjecž mēli. A jenož tutōn tšeczi plōd wotstupi so pschēz pocžink luboscze khudym duščam. Tola tež tutōn tšeczi plōd nic chty, ale jenož to, sčtož so na nas dońdže, tač zo tež podžēl, kž druhim sľuscha, tutym pschihadža.

Chcu to na pschikľadach rozjasnicž: Mēščnik džerži najbóle božu mschu za druhich. Wšcho, sčtož tutym sľuscha (njech žiwym, njech wotemrjetym), so z wopora na tutych dońdže a to bjež pschitřōfschenja. Mēščnik ma so, hdyž pobožnje božu mschu džerži, rozmnoženja božeje hnadny a z bōžnosčze nadžijecž: tute plody so nikomu druhomu pschiwobrocžecž njehodža. Za druhich so modli, za nich kemsche džerži a jich pōdla z mjenom mjenuje: tutym pschinjese wopor wschē plody, kaž daloko so jim pschiwobrocžicž hodža, a su woni toho hōdni. Wšche wschoho toho wuľhadža z wopora božeje mschē tež za mēščnika parščonška doścjećinjaca mōc, po kotrež so jomu džēl cžasnych khostanjow spuščczi, a tutōn doścjećinjacy plōd to je, kotryž mōže z pocžinkom luboscze za khude dušče wopromacž.

Podobnje ma so z njeduchownymi: Woni chcedža so modlicž, dadža kemsche džerčecž za so a druhich, za staršcheyu, bratrow a sotry, dobročerjow atd. Zo wscho so chle po jich woli czini a stawa. Zo pač, sčtož jim za tutōn dobry skutk, za tutu božu mschu, kotruž džerčecž dadža, parščonšch pschi-

khadža a pschifrótschenjo časnych khostanjow jim dobywa, wopruja Maczeri Bożej za khude dusche. Sami za so pak zdžerža rozmnoženjo božeye hnady a zbóžnosće za tajfi skutk.

Tejko je nětko hižo jasne, zo pschi tutym pocžintku lubosć za khude dusche ničtó drubi schody nječerpí. Tola tež nic my sami, hdyž tajfi slub wotpožimy. Schoda mohla jeno w tym wobstacž, zo trašč měli sami dlěje w čišćžu byč, hdyž smy so doščěčžinjacych pšodow swojich skutkow cyle wotrjegli a je wotemrjetym darili. Tola to nic jeno žaneje schody nje-pschinjeje, ale nawopak, z tajšeje horliweje myšle narosće krasny wužitk za nas.

Sichšisch kóždoletnje pschirunanjo wo njesmilnym wotrocžku, kotromuž joho knjež 10,000 talentow (na 40 milijónow mf.) spusćežti, kotryž pak sobu-wotrocžka 100 denarow (na 40 mf.) dla dajesche a do jastwa čžisnyčž da. Njesmilnoho wotrocžka da knjež do jastwa čžisnyčž. By-li tamón towaršchej mačy dołh spusćežti, budžišche jomu hospodač wulki spusćeženy wostajil a wón njeby do jastwa pschischoł. Tak tež tudy: hdyž z lubosće k Bohu mólicžkosć doščěčžinjacych pšodow z naschich dobrych skutkow dusčam w čišćžu darimy, chce nam Bóh za to njesměrnje wjetšche kubla wotplacćež: hnadu na zemi, pomoc w čišćžu, rozmnoženjo zbóžnosće w njebiesach.

Mo, na druhe waščnjo. Khudy je 100 mf. nahromadžil a chce runje hič, zo by z tym swój dołh zaplacćil. Tu pschińdže jomu bohatty a schčedry knjež do pucža prajo: wěšč ty ščto, daj mi te 100 mf., ja čču z nimi dołh khudeje wudowy zarunacž, kotraž w jastwje sedži a jeje džěčži žakosćja za njej — ja čži twój pjeněz nadobnje zas wróćžu. Khudy mohł tu myšlicž: Mam tola sam dołh placćić, a tu měl sprócnje zaslužene pjenězny na wudowu wažić, kotruž ani njeznaju? Tola, wěm, zo tutón knjež jebacž njemóže a zo dobru dań tym dawa, kotřiž jomu něščto k woli ščžinja. Tuž da knjezej pjenězny. — Tak čžini Bóh pschěčžiwu kóždomu kšchěčžanej, kiž z lubosće k njomu a z miłosće pschěčžiwu khudym dusčam horliwe pocžintki lubosće dokonja. Syn Boži džesche něhdy k swj. Hercže: „Za lubosć, z kotrejuž wičhu doščěčžinjacu móc twojich skutkow dusčam w čišćžu woprujesč, spusćežu tebi w tutym wokomil uwšče časne khostanja, kotrež měla ty w čišćžu čžerpjeć a wšche toho čču za kóždy skutk, kotryž za khude dusche čžiniš, tebi na stotore mytowacž a twoju zbóžnosć w njebiesach darniwoje rozmnožić.“ Wězo bjerjesč z pocžintkom wulkomyšlneje lubosće za khude dusche sam sebi něščto a dawasč je druhim, a sy nětko wo telko khudšchi; dofelž pak to čžiniš z lubosće k Bohu a ze smilnosće za khudych čžerpjerjow w čišćžu, wróćži tebi Bóh to čžim nadobnišcho, a tak sy stóněžnje wo wjele bohattychi.

Doščěčžinjacy pšód z twojich skutkow móže so pschirunacž z horštku koprowyč pjeněžkow, kotrež k wukupjenju za khude dusche dasč. Na tym pak ma Bóh tajke spodobanjo, zo čži za to čhlu horšćčž žkotyč wróćži. Wodobnje ma so z pscheńcu, kotruž sam nje-pschetriebasč ale na rolu wušhješč: tu pschinjeje kóžde zornjatko nadobne žně.

Tajfi skutk wulkomyšlneje lubosće pola Boha wulke myto dobudže, kaž horjeka spomnich: hnady za čšelo a dusčhu, rozmnoženjo zbóžnosće a spusćeženjo časnych khostanjow. Mjez nimi je rozmnoženjo hnady za tebie wjele hordoznišcha wěc, džžli khostanja, kotrež měl sam na zemi abo w čišćžu čžerpjeć; a rozmnoženjo zbóžnosće (kotraž bjež kónca traje) stoji hišćeje wyšče, džžli hnada. Z pocžintkom lubosće wofhubnjesh potajkim wo jedym pšód, kiž je mjez tšjomi najmjeńšchi, tón ty wušwasč, kaž šhjer zorno.

A za to žneješch zasj tsoje: nowy doščezimjacy pšód, rozmnoženjo hnady a zbožnosťje w njebju. A to wošpjetuje so pšchi kóždym skufku, kotryž za khude dušche dokonjšech: hnada pšchibjera a zbožnosť roščje wo sto a tysac stopjenikow. Čžišč drje čžini bolosč, tola změje za tebje swój kónc, rozmnoženjo a powjetščenjo njebjeskeje krasnosťje pač budžesč wěčžnje wužiwacž.

Wyšče toho: hdyž sy ty takle za khude dušche so starač, njebudže Bóh po twojej smjercži tež tebi smilnych dobroczeršow wubudžicž, kotšič bychu so podobnje za tebje postarali, kaž sy ty čžinič? „Zbožni su mišosčžiwí, dofelž woni mišosč doščahnu.“

(Stóncženjo pšchidobnje.)

Р ђ ђ.

Kak lubozne, mite skowčžo, tole „pój“, powědasche jónu starc. Běch syrota a dadju mje k žónstě, zo by mje kublała. Wona chyšče drje moje najlěpsche, moje zbožo, ale njeznajesche prawoho pucža k tomu. Hdyž bě čas k nysčporu, rjekny ke mnje: „Dži k nysčporu, njebudže čži to ničžo šchodžecž.“ Mi so tajke nuzowanjo njeľubjesche a k nysčporu njeidžech, za čžož mje wona došč jara naswari.

Hdyž so woženich, bě hinač. Moja mandželka bě tak pšchecželna, tak lubozna, zo sym cyle pšcheworjenu. Kóždny džen džakuju so Bohu, zo je mje pšchž nju zas k sebi wobrocžik.

A kak čžinjesch to? Hdyž mějesche wulki nysčpor z wobkhadom byč, prošesch mje: „Zano, pój, ja bych tak rady džens k nysčporu ščta; wěm, zo budže so tebi tež lubicž.“ Druhi raz zas rjekny: „Widžu, zo sy khetro mucžny a sprócnj, ale džens wječor je mejšti nysčpor, a to by wjele lěpje byto, hdy by ty tež pšchitomny byč; pšchec pój sobu; budžesč widžecž, zo so pošyljenu zasj domoj wróčžišč.“ Wbo po wječeri, hdyž za blidom sedžo swoju fajfu pachach, praji ke mnje: „Zano, mam tu bibliske stawizny; bych tak rady wědžala, kotre džiwj je našč Zbožnik dale čžinič; nočnyč mi je čžitacž? ja mohla pódla šchicž.“ Zo njemóžach jo stajecž. Stajnje pšchedobu mje ze swojim mišym „pój“. Ženje mi ničžo njeporucžesch, ale stajnje by prajila: „pój, pój ze mnu“. Jónu wječor čžitach ji zasj z tejele knihi a pšchidžech na słowa: „Pójče ke mni, wšchitcy, kotšič šče sprócní a wobčeženi, a ja was wošchewju.“ — „Ach Marija!“ ždyčnych, „tale kniha je kaž ty; wšcho je mi jasne.“ Těhdom přeni raz začuž, zo móže kšchescžan tule knihu z cylej wutrobu lubowacž.

„Zano, mój Zano“, rjekny Marija a položi swoju ruku na moje ramjo, „kak sym wješola! Ale prošču cze, šchto mēnišch, zo sym ja kaž tale kniha, a šchto je čži z dobom jasne?“ — „Šlej žónstka, kotraž je mje pštowala, by jenož rjekla: dži, dži, a k tomu swarjela. Ty pač mašč swoje mite »pój« z tejele knihi. A tohodla ju lubuju.“

„Ach“, džesch wona, „to njeje jenicžke »pój« w knježowej knizy.“ Pšchi tym wza ju do ruki a wobrocžejo w njej kšwilku čžitajče: „Pójče ke mni, praji knjež, budža-li wasche hrěchi kaž šcharlach, budža běšche dyžli sněh, a budža-li čžerwjene kaž purpur, budža běšche dyžli wołma.“ Potom čžitajče dale: „Ze-li šchto lacžny, pój ke mni a ja joho napoju.“ — „Ale luby Zano, tu je najluboznišče pój ze wšchěch: Knjež Žezus rjeknje na sudny džen: Pójče, žohnowani mojoho Wótca.“ Těhdom sym so bóržy z dostacžom swjatych sakramentow z Bohom wujednač — šchtož běch lěta dołho zakomdžik.

Njemóžach ničžo wotmošwicž, ale Žezusej sym slubič, zo budu joho lubowacž a šchchowacž. Moja luba Marija je hižo dawno pola toho Knježa; ale stajnje

skyschu jeje poslednje słowa: „Zano, ja du k tomu Rnjezej, swojomu Bohu; pschindž tež a slub mi, zo budžesč swoje džeczi tak kublač, kaž hacz dotal.“

Šdyž tole pój we swojej knižy čžitam, je mi, kaž bych jeje lubožny hčos zašlyščał a potom praju k swojomu džeczu: „Pój k lubomu Žezuskej!“

Njekaschluj na předomanju!

Wóndy běch w Něhdžecach w kemschach. Šižo na božej mschi mje stajne kaschlowanjo w cyrkwi molešče, kotrež tež mjež pschěžohnowanjom njewopschesta. Wmyslach sebi, na předomanju drje tola tute molenjo woczidnje. Tola tomu tak njebè: kaschlowanjo njepschesta. „Ze dha w Něhdžecach tak njestromny powětr, zo so ludžo kóždu khwilu nazymnja a kaschel dostanu?“ Tak so ducy wote msche susoda prašchach, z kotrymž běch z cyrkwie wušchol, dofelž běch pytnyl, zo so wón tež na to hněwa. „Ach ně wšchak“, wotmołwi wón, „jom ludžo tež wjacy katarha nimaja dyžli pola was — tutón njepoczint je — hoła njekedžbnošč. Šladaj, luby susodže, ta wěc ma so takle. Pětra trochu w schiji zakostoce, wón sebi myśli: Šdyž sebi wotkaschluj, dha to dale nicžo njewadži — to džěn je jenož jedyn krócz. Wón bè so zdžeržecž mohł, hdy bè trochu na so kedžbował. Boho susod Michal sebi myśli: Šdyž móže Pětr kaschlowanč, dha ja tež smēm: tuž kručje won! Tšeczi, kotromuž ani kuska trjeba njeje, sebi nicžo pòdla njemyšli, ale kaž bjez myšlow sčžehuje natylowacy pschikad druhich a kaschluj, zo by so tež wozjewił, zo tu je. Tak je bórzy po cytej cyrkwi kaschlowanjo, kotrež so spodobacž njemóže. Ta wěc pak ma hiščeže druge khětrje wulke »ale«. Kaschlowanja dla dyrbi knjez, kiž ma předomanj, hiščeže jónu tak wótfere rycžecž, hacž by hewak trěbne bylo, a tola jomu hiščeže došč rozemicž njeje — stajnoho kaschlowanja dla. Předomanj ma potajkim mało wužitka, dofelž je wšchitcy cyle njedorozemja. A tola by kóžde předomanj jara wjele dobroho skutkowacž mohło, hdy by so došč swěrnje na nje kedžbowalo a hdy by lohko-myšlně kaschlowanjo so zanjechalo. Wjele kaschlowanja w cyrkwi je hoče nawuczenjo. A tež tajki kaschel, kiž so podušycž njeda, móže so čžasto z najmjeišcha wostorcžicž tak dołho, hacž předač pozastanje abo pawzu sčžini. Nječ jeno kóždy so prócuje a tute pokimy dopjelnicž spyta, a móžesč wěsty byč: w cyrkwi nastanje, kažaj dyrbi byč, swjata cžiščina.“

Susod ma wopravdže prawje!

3 Ruzich a Sakskeje.

3 **Budyščina.** Ministerstwo nutškownych naležnosčžow wozjewja, zo maja so listna dla nazymnych wólbow do sakschoho sejma revidirowacž (pschehladowacž) a na zjawnym měsčje wjesnym pschizjewjecž. Čžininy swojich čžitarjow na to kedžbnych, zo ma prawo w użwolacž kóždy, kiž 3 m. direktnych dawkow wotwjedže, potajkim tež tajch wumjenkarjo, čželadnikjo, domjacy atd., kotřiž teko dawaju, runiž tak wšchitcy samostatni hospodarjo, žiwnosčžerjo a khěžlarjo. Šepje, zo je do listy jedyn wjacy zapisany — to džěn hodži so porjedžecž — dyžli, zo je na někoho zabyte, sčžtož so pozdžišcho porjedžecž njehodži. Nječ so tola wupowišchene listna sprócnje pschehladowa a wjejnemu pschědštojerjej z časom so praji, hdyž mēł tón abo drugi hiščeže pschipisany byč. Změjemy pschi wólbje najškerje sprócně džělo, njechamy-li, zo z hrodžiščja, kotrež smy pschěd 2 létomaj z wulkimi woporami dobyli,

naš družu začjščca. Stary njepščekel je so hižo w nalěczu hibał a budže pschi wósbach nazymu hišćcže bóle mucžicž!

— Srijedu po swjatkach mějesche Towarštwu Pomocy za studowacych Serbow tudy swoju lětusku hlownu zhromadžiznu. Zhromadžizna njebě jara wopytana, šchtōž drje móže so z nětcžišchim nuznym časom a druhimi pschičinami zamołwjeć. Z rozprawom, kotrej so podachu, móžemy zdželić, zo je Towarštwu loni 300 m. pomocy wudželiło a to po 50 m. tšjom studentam na uniberšicže a po 30 m. šchturjom gymnasiastam a jenomu wučerštomu seminaristej. Zamoženjo Towarštwa je drje nětko na 15,000 m. dorostło, šchtōž je dołho žadany nadawł był, a budže so po wustawfach nětko kōždolětnje něšto wjac pomocy móc rozdželić. Za tute lěto pał je rozdželonna pomoc hišćcže snadna, šchtōž dyrbi so cžim bóle wobžarowacž, dokelž je so 14 studowacych mlodžencow wo pomoc zamołwjało, kaž k. pschedsyda referendar Mütterlein wozjewi. Dyrbi so tohodla nalěznje pschecž, zo bychu wschitcy swoje zastate pschinoschki bōržy wotwjedli a zo bychu hišćcže někotři dobroczerjo z jedyntrōcžnym darženjom 100 m. so za sobustawy na čas žiwjenja pschijecž dali. Z tym by so z danje wjac k rozdželenju wzacž mohło. Porjadnych sobustawow, kotřiž kōžde lěto 1 ml. płacža, je w minjennem lěcže jara mało pschistupilo. Žiwajo na snadny wopor, kotryž móže kōždy pschijnjecž, dyrbi so to pschi tak špomōžnje štkfowacych a za cžestne wobsčacžo serbskoho ludu doščž waznym a trěbnym towarštwje wobžarowacž, wosebje to, zo ze zamožicžišchich wobschdzerjom a kublerjom jich tak mało pschistupuje. Zhromadny duch je, kiž Serbam hišćcže wjele pobrachuje!

— Za nowoho probsta kłōschtra Marijneje Šwězdy je prior Dšestkoho kłōschtra P. Albrik Šecht pomjenowany a drje w bližšchim cžasu do Marijneje Šwězdy so pscheshdli. Tuta powjelcž zawěščaje wschitkich, kotřiž wjele cžestjomnoho knjeza hišćcže znaja z tamnoho cžasa, w kotrymž w Serbach štkfowacže a telko lubošcže sebi dobu, z wulkej radoščju napjelni. Witamy wjele dostojnoho knjeza nutrobnje a pschějemy jomu k zastupej na wazne zastojnstwo bože žohnowanjo a „mnohe lěta!“

Z Radworja. Mjēdzela 22. meje bēšche za Radwor wjesoty džen, dokelž na nim swjeczelsche so nowa khorhoj za wojerške towarštwu. Wjes bēšche so z pletwami, wēncami a z khorhowjemi w sakskich, kuziškich, nēmskich, serbskich a bamžowych barbach rjenje wudebila, a 8 wschelatich cžestnych wrotow bē we wsy natwarjennyh. Šacž runiž hižo wot wčorawšchoho dnja šplnje desčcžowacše, bē so wjele ludži z blizka a daloka na wsy zhromadžilo. Towarštwow bēšche 23 zastupjennyh, mjez nimi ze serbskich woškolōščjom tute: Tudonna katholicka bjesaba, špēwarški khor katholickich seminaristow z Budyščina, wojerške towarštwa z Wulšeje Dubrawy, z Mjesmacžidla, z Katak, z Šrodžišćcža, z Čzerwjennyh Klostic, ze Smilneje, z Hodžija, ze Židowa, z Budyščina, z Minakata, z Kluskha, z Šucziny, z Huski, z Ronjec, z Pancžic, z Wujēzda, z Porščic a Palowa. Šwjecženjo khorhowje šta so na woschje k tomu natwarjenej, z wēncami, khorhowjemi a woponami wudebjenej tribunje, na kotrejž wołtač ze zaschwēženymaj šwēcžtomaj stojesche, po katholickim rituale. Powitansku rycž mějesche pschedsyda towarštwa, hoščēncar Čzech, a šwjedženite přēdowanjo dzerželsche knjez administrator Zur, najprjedny w nēmskej, a potom w serbskej rycži. Wo pschepodacžu tralowškich a towarštwowych darow, mjez kotrymž bē tež šlēborny hozdžit ze serbskim napisom wot katholickeje bjesady tudy, mějeschtej knjeznje Kralac z Radworja nēmsku a Mlōntec z Dalic serbsku rycž, pschi cžimž

so khorhoj a bandilir pschepoda. Ze spěwom, kotryž bu wot seminaristow spěwanj, kotřiž tutón kaž wšchě druhe spěwy wubjernje wuwjedžechu, bu swjatocžność skónčena. Wo koncercze, kiž so na tribunie wotdžerža, podachu so wječor družki, kotrychž bě 24 pschitomnych, kaž tež wulki džěl pschitomneho ludu na mejski nyschpor. Wo nyschporje běšče wšchelaka wjesoła zabawa. Wosobnje mějesche rjany napohlad wobczah towarštwa ze zaswěcženymi pišanymi lampami („lampionami“) a z hudžbu wječor pschez wjes. Bjesada běšče pschi tym bjesadny dom wobswětlika, a serbski transparent wustajika. Nadwor zastuži sebi tu křwalbu, zo je tu pódla Němcowstwa tež Serbstwo swoje prawo dostało, sčtož so, tak wjele hač je nam znate, pola swjeczjenja khorhowjow wojerškich towarštwow w Serbach hač dotal stało njeje. *Kr.*

3 Baczonja. W tudownej cyrkwi smy nětko tež prěnje wěrowanjo měli. Wutoru do swjatkow zwěrowa tu knjež farač Werner młodženca Žurija Lipiča z Čžěšćek a knježnu Mariju Schewczikow z Baczonja; wěrowanjo sta so do božeje mschě a nowomandželike požohnowanjo mjez božej mschu, kaž je romske waschnjo wěrowanja. — Kaž zo trašč so tute waschnjo wěrowanja po něžim wšchudžom w serbskich wosadach zažoji; je jara rjane a spomožne. (Pšchisp. redakcije.)

— Sčtwórtk po swjatkach dopoždnja wopyta hornja klasa Schunowskeje schule tudomnu cyrkej. Džěczi pschindžechu ze swojim wučerjom, f. Schewczikom, kotryž na spěwanej božej mschi pišasche. Rjany, wustojny a čžisty spěw tutych džěczi je so wšchěm pschitomnym jara spodobal. Po božej mschi džěchu wšchitte džěczi f woporej. Baczončzenjo małych pučowarjow z jědžu a picžom pscheczelnje wofschachu.

3 cyloho swěta.

Italiska. Rom. Wulgotny missionfki wustaw „de Propaganda fide“ je w zaidženyjm lěcže 6,629,000 lirow (nórtow) dořhodow měl. Wot nowotnoho zarjadowanja 1822 je, kaž „Liberta Cattolica“ piša, tutón wustaw 220 mil. lirow dořhodow naměl. We poslenich 64 lětach zažochu bamžoj z tutych dořhodow 269 biskopstwow we wšchelakich pohanskich krajach. *K.*

Francóžska. W Parizu je so džiwadło komisfa opera wotpalika. Na 150 čžłowjekow, kaž pišaja, je tam sobu wo žiwjenjo pschisčto. Hač dotal su pschez 80 čžłow z rozpadankow wuczahali. Hačrunitž běšče so hižo wjac króč na to pokazowalo, kaž wulki je w tutym džiwadle strach dla móžnoho njezboža, njebě so hač dotal opera zawrjela. Cyrkej wšchaf bychu tam hnydom zamknycz dali.

Šhinesiska. Po najnowišchich powjesczech ma tute fejšorštw, z wuwzacjom někotrych jenož z džěla f tomu křušchachych krajow (Korea, Tibet a Mantšuraj), pschez 300 milionow wobydlerjow; z nich je pschez 2 milionaj katolikow. Wot zažojenja křhesczanstwa w tutym wulkim kralestwje, kotrež so w 13. lěstotku pschez franciskanow a w 16. lěstotku pschez jezuitow sta, je katoliska cyrkej w Šhinesiskej jara wjele pschescžehanjow pschetrala, hžžej su tysacy martrařskeje smjercze wumřeli. Křhesczanstwo pač so tam tola ženje cyle njewutupi. W najnowšchim čžasu je tamne knježerstwo tež křhesczanstweje wěstu swobodu dalo, tohodla móže tute nětko tež z wjetšej mocu wustupowacz. W tu křwilu skutkuje tam: 30 biskopow, 500 europiskich missionarow a 400 šhinesiskich měšchnikow. Róžde lěto pschistupi tam na 20,000 wotroščenyh ke katoliskej wěrje, a pschez 30,000 małych džěczi, kotrež pohanscy staršhi wustajaja, zo bychu zrudnu smjercž

namakale, so wot kšóhštyrskich sotrow, kotrejž tam na miššionštwje džel bjeru, šmjerczi wutorhnu a wufšćezija. (Tak pišaja njekatholšte nowiny.) K.

Amerika. Katholška cyrkej w „zjenocženych štatach“ měšjeđe w l. 1886: 6810 cyrkwojow, 3281 kapalow, 36 šeminarow, 88 kollegijow, 593 akademijow, 485 wustawow, 2687 wučerňjow z 535,718 šćulerjemi. Katholšte duchownštwo tam wobštoji: z 1 kardinala, 12 arcybškopow, 61 bškopow, 7568 měšćnikow a 1560 theologiškich študentow. Pšćed 94 lětami bě tudy jenož 1 bškopštwo. Liczba katolikow běšće tehdom 25,000, nětko pak je 10 milionow. Po narodnošći su 3 arcy- a 12 bškopja irišteje narodnošće, ale tam rodženi, a 3 družy arcybškopjo a 17 bškopow w Kriškej rodženi. Jedyn arcybškop a 12 bškopjo su Wendzelejcnjo. Arcybškop Heiß a bškopja Borges, Fint, Junger, Flašch, Richter a Seidenbusch su Němcy a bškopja Debenger, Wiger, Rademacher a arcybškop Groß su wot němškich staršćich w Americy rodženi. 3 arcy- a 5 bškopja su Francózojo, 3 z Belgiskeje, 2 ze Španskišćeje, 1 Ščota, 1 ze Šćwicy, 2 z Hollandiskeje a 1 Šłowjan. K.

Rašćich cžitarjow

činiimy na wažny artill Serbskoho Hospodarja: „Ma te šćpatne cžasy!“ tedžbliwych. Ma wjele pomučacocho we sebi, pokazuje na dobre a móže so prajicž njezmólne šředki, kak móže serbski bur w nětkožšćich cžezšćich cžasach z cžezšću wobštač. „Katholški Posol“ je wšćak hušćejšćo hižo na to pokazowal, tajke wěrnosće pak dyrbjja so zas a zas rozpominacž, zo njebydžu cžłowjekeje mēra dale, dońiž je njeje ze šćutkom šćžehowacž počal.

Wo nowej železnicy

špominamy tu na šćowo, kotrejž na kōncu tutoho cžišća Serbskoho Hospodarja šćoji: „Šćtož je so mi za wěšte prajiko, budže knježerstweje a přeněj komorje jenož lube, hdyž so peticije pšćihotuja pšćecžiwu Kamjencsko-Budyšćskej železnicy. Z tym, zo minister financow w poslebnim wurjadnym šćimje na doprašćowanjo zjawnje praji, zo rycže wo tym byčž njemóže, jako mělo so z Kamjenca dale na Wulki Hajn twaricž, pšćišadzi Kamjencsko-Budyšćski projekt wšćhu wažnosć z narodne hošćodaršćtwo.“ Wložemy pšćištaicž, zo je so to z wysokeje strony wuprajiko: „Njedž jeno peticije pšćecžiwu železnicy pošćezelu!“ Wšćhnosć sebi myšli, šćtō wě, kak jara sebi tule železnicu žadamy. Domu pak njeje tak, za nju jich zawěšće tak wjele njeje, kaž pšćecžiwu njej. Žuž hromadžće wulku peticiju pšćecžiwu železnicy! Wšćak móže so do njeje šćajicž, zo pšći wulkič wudawćach němškoho kežžorstwa dyrbinu lutowacž, zo železnica tajkeje wažnosće nima, dokeļž dale Kamjenca hičž nima atd. Šdyž so tute pšćicžiny mjenuja, móža nowu peticiju tež tajcy podpisowacž, kotšij su pod družimi a hinašćimi wobšćejenjami přjedy peticiju za železnicu podpisowali. Ze šćowami S. H. šćončimy: „Šame wot jo pak peticije njenastanu, tu dyrbjja so ludžo hibačž!“

Redakcija.

Za cyrkej Wutroby Jėzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinješćej 94,957 m. 68 p.

K česći Božej a k šćpomoženju dušow su dale woprowali: z Rałbičanskeje wosady 2 m., po wotkazanju njeboh Jakuba Bryla mjenowanoho Hejdana z Miłō čic 15 m.,

wot joho džowki Madleny ženj. Wornadhowaje z Miloćic 15 m., k česći Wutroby Jězusoweje njemjenowana z Khrósćic 3 m., P. T. N. 3 m. 50 p., wopor Šunowskich a Konje... a šulskich džěci w Bačońskej cyrkwi 6 m.

Hromadže: 95,002 m. 18 p.

Na nowe pišćełe do Bačońskej cyrkwyje: Dotal hromadže 3030 m. 27 p. — Dale su woprowali: **Na Šewčikec kwasu w Bačońju składowane** 102 m.

Hromadže: 3132 m. 27 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,035 m. 32 p. — Dale su woprowali: z Ralbičanskeje wosady 2 m., „Swjaty Józefje, proš za nas!“ 3 m., šulske džěco z próstwu: „Swjaty Józefje, budž mi z wučerjom!“ 2 m. — Hromadže: 10,042 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Naležnosće towarstwa — w přichodnym čyśle.

Listowanjo. Wozjewjamy tudy z nowa, zo na anonymne listy, t. r. tajke, kotrež žanoho podpisma nimaja, bžiwacž njemóžemy. Redakcija.

Žimnosć čyšto 28 w Smjeczkecach bjeze wšěcho wumjenka je na přehedań. Pola je pódla 5 kórcow a tuki 1 kórc: za kupca na wubjer, dofelž přehedawat we wšy wostanje.

Štančnowski processjon do Albendorfa přichjědže **20. junija** dopołdnja do **Šhorjelca**, z wotfelž dale pojedže.

Zjawný džak.

Wysokočesćenomu k. kaplanej Skali, kotryž je nam rjanu spěwanu božu mšu w Bačońju dzerzał, a Bačońskim gospodarjam, kotřiž su nas tak luboznje přijeli, wuprajimy tudy: „Zapłać Bóh tón Knjez.“

Jurij Šewčik, wučer,
w mjenje džěci.

Knjezej wučerjej emer.

Michalej Jenčeje we Wotrowje

priwołaja podpisani sobu w mjenje wulkeje ličby sobustawow Wotrowskeje šulskeje gmejny za joho swérne a zaslužbne skutkowanjo w 19lětnym zastojńskim džěle jako wučer we Wotrowje při joho wotkhadže na wotpočink najwutrobniši džak z přenjom, zo by jomu hišće wjele lět jasny a wjesoly wječor žiwjenja spožčeny był.

J. Rychtar, gmejński předstejer	} we Wotrowje.
M. Cyž, kubler a gmejński starši	
J. Smoła, kubler a gmejński starši	} w Kašecach.
J. Cyž, kubler a rychtar	
M. Łuscanski, wobsedzer herbskoho grychta	} w Jědlicy.
Pětr Libš, kubler a rychtar	
M. Wawrik, wobsedzer mlyna	} w Kanecach.
M. Cyž, kubler	
M. Pjeh, kubler	} w Žuricach.

Katolíski Posol

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sudomy časopis.

Wudawaný wot towarštwá SŠ. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 12.

18. junija 1887.

Lětník 25.

Při swjećenju cyrkwy w Baćonju.

Što z hortom swjatočnym džens zwonja zwonja?
Što radosć na wobliču kóždym kěče?
Što k dzaknej modlitwje so hlawy klonja?
Što njebo z wjeselšim so licom směje?
Što Serbow črjody čahnu do Baćonja
A sylzy radosće a dzaka ronja?

Dom Boži tam so krasny k njebju zběha,
Skutk dotwarjeni serbskej' pobožnosće.
Do woknow z džiwanjom so slóncó lěha
A wjes'le wita wulke potajnosće,
A k mróčelam ta wěža khroble saha,
Kaž wottrásć chcyła čezu zeńskoh' spřaha.

Džens wołtař kadži biskop a jón myje
 A žohnuje a z mócnym słowom swjeći
 A z ruku žalbowacej hnadu syje,
 A jandžel z horcej próstwu k Bohu leći:
 Zo było nětk by krasne tuto bydło
 Wutroby Jězusowej' swjate sydło.

O wutroba ty pře wšo slódkka swjata,
 Budž z domom tu a miłosć krjeř nam rada,
 Hdyž duša w hubjeństwje a w hrěchach jata
 Tu kaje so a za wodaćom žada!
 Słyš zdychnjeńčka a kěrlušowe hłosy,
 Hdyž serbski lud tu pobožnje će prosy!

J. Bart.

Katholske wučby wo wotpusku.

(Wotpuski za wotemrěnych.)

(Stónčenjo.)

Dokelž dha je počinek lubosće k dušam w čišću tak wosebna wěc, je cyrkej na tajki slub nadobne wotpuski (kotrež so wězo jenož wotemrjetych pschibrocjećez hodža) spožčila, zo bychu wěriwi čim sprócnišči byli we starosći za wumóženjo dušow z čišća. Tute wotpuski pať su:

1. Róždnomu měšćnikkej spožči so wschědne prawo „altaris privilegiati“, t. r. kaž husto božu mšchu za wotemrětoho džerži, dobudže dospołny wotpusk za njoho.

2. Wschitcy wěriwi, kotřiž su tutón slub za křude dušce činili (njedch pschi sebi, njedch psched spowjednikom) dobywaja dospołny wotpusk, hdyžkuli k swj. woprawjenju du a w cyrkwi abo kapali wotpuskne modlitwy na mēnenjo swj. wótea wuspěwaja. Či pať, kotřiž dołho křori leža, smědža spowjednika prošć, zo by město hućzišchoho woprawjenja jim druhi dobry šlutk napołożil, zo bychu, tutón dołonjejo, wotpuski dale dostawali.

3. Čiřami maja dospołny wotpusk za křude dušce tež na wschěch póndželach w lěcže, hdyž božu mšchu šřšcha a po nej wotpuskne modlitwy wuspěwaja. Štótž pať póndželu abo hewak džělawy džej wotemrěženja nima, čini tež z tym dołč, hdyž njedželu božu mšchu za wotemrěnych woprue (byruje tež jenož jenu božu mšchu wopřtať). A hdyž njedželu k swj. woprawjenju dže, ma wězo 2 dospołnej wotpuskaj, trjeba jenož wotpuskne modlitwy (abo 7 křóc: Wótče našč — Strowa šy Marija — Šordosć budž a jónu: Ša wěrju atd.) dwójcy wuspěwacž.

4. Stónčnje smědža či, kotřiž su tutón slub činili, wschě wotpuski křudym dušam pschibrocjećez, tež tajke, kotrež su hewak jenož za žiwych spožčene.

Bo tym, sčtož sy slyščaš, rozemišč, hdyž tebe a vschěch napominam: Čžin wjele za kħude dusche, najlěpje, zo hiščeže džensa spomnjeny pocžinč wulkomyslneje lubosčeje wotpołożišč a vschě dosčežčžinjace płody swojich skufkow w žiwjenju a po smjercži Macžeri Božej darišč, zo wotemrětny č spomoženju pschindu. Čžin to č čžescži božej, čžin je z miščošče pschecžiwto duscham w čžiscžu, čžin tuto z lubosčeje č sebi samomu! Njebój so, zo neščto pschisadžišč, nawopaf, płacži tu słowo swj. japoščtoła: „Bratsja, sčtož skupje syje, budže skupje žněčž; sčtož pač w žohnowanju syje, budže tež w žohnowanju žněčž“ — nadobnu pomoc w čžiscžu, ħordoznišču žbžžnosčž w njebjju. —š.

Duscha, płódna zahroda.

Wščitcy znajecje roz džel mjez zahrodu a zahrodu. Tu widžišč zahrody z krasnymi, wulkimi sčtomami, kotrež su polne stódkich płodow a kotrež mucžnomu pucžowarjej kħlódč poskicžesa. Č kač derje wotpocžuje so pod tajkimi sčtomami, hdyž je tač prawje tužno. — Druhdže nadeidžesč zasy zahrody ze sčtomami, kotrež jenož mačo abo žanohu płodu njenjesu a žanohu kħlódka nimaja. Tajke sčtomy so ničomu njelubja.

Z tajkej zahrodu pschirunjuje Bože słowo čžłowjesku duschu. Profeta Zere-
mias praji: „Žič duscha pač budže podobna płódnej zahrodže a njebudže so wjacu rudžicž.“ Sčto to woznamjenja? Wščeže to, zo budža tajcy we swojej wutrobje žbožowni. Žič duscha je městno, w kotrežž mēr a pokoj, žbožo a žohnowanjo, radosčž a žiwjenjo polne stódkohu sadu knježi. Tajki čžłowjek je tač žbožowny, kač ħadam w paradizu; dokelž tale płódna, žohnowana zahroda njeje ničžo druge ħačž paradiz, ħačž raj. Mjez ħadamom a tymile ludžimi je pač tón roz džel, zo ħadam w raji bydlesče, čžile ludžo maja we sebi tónle paradiz. ħadam žeklawasče so w kraju z Bohom a ryčžesče z nim; čži pač nosča Boha we swojej wutrobje. ħaj, hdyž Bóh tón knjež sebi bydčo we twojej wutrobje wuzwoli, mašč tu wozbožacu zahrodu we sebi. Čole žbožo njewozmjje čži žana móc, kiž twojomu čželu sčtkodži; dokelž twoja duscha je w Bohu, a Bóh njemóže w nej sčtkodu čžekpjecž. W tym žmyšlu praji tež 1. psalm: „Čón je jačo sčtom, sadženy na brjozy řeki, kotrežž swój płód dawa we swojim čžasu a kotrohož liščžo njezwjadnje; a vschó, sčtož čžini, so poradži.“

Žke swědomjo pač, strach psched Bohom a ludžimi, njedawa čžłowjekej mēra. „Ĥdy bych njeħrěščik, hdy by mi mój ħrěšč ħižo wodaty byl!“ myšli tajki. Nje-
runja so tajka duscha puštej, njepłódnej zahrodže? Tajki nima žanohu měrnohu wofomika. Č tola móže to pola njohu vschó ħinac byčž, vschě ħrěšči so jomu wodadža; wón móže zasy Boha we swojej wutrobje nosyčž, kač prjedy; wón móže zasy žbožowne, bóšfte žiwjenjo zapocžecž. Č kač dóndžemy č tomu? Žezus sam pokazuje nam prawy pucž prajicy: „Sčtož mje lubuje, budže tež słowa mojhohu Wótca wobkedžbowacž a mój Wótc budže joho lubowacž; a mój pschindžemoj č njomu a budžemoj pola njohu bydlicž.“ Potajkim, Žezus sam čže, zo byščmy joho lubowali a stajnje toho žboža we sebi wužiwali. Lubujesč tež ty joho, ħiščesčanski čžłowjeko? Prasčej so za svojim knježom, a hdyž žhonišč, kač jara wón tebe lubuje, budžesč tež ty joho lubowacž a twoja duscha budže wopravdže płódna zahroda.

Kr.

3 Łużicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. Wulkotny rócny swjedzeń Božoho Cžeta běšće lěta z prawje rjanym wjedrom wokrasnjenu, tak zo móžesće so swjatocžny wobkřad z najswjećišćim wšchubže wonka wobhycž. Z tym, zo móže wobkřad po wsy abo po měšće hieč, je swjatocžnosć haće dospotna a kóždy je tež we swojej wutrobje bóle pozběhnjenu. Kaž stej wjes abo město so swjatocžnu pychu woblektoj, tak tež dobry křesćan swoju najlepšu swjatocžnu draštu sebi wupyta, zo by tež zwonkownje swojoho Boha cžesćizil, kaž jomu we wutrobje najlepše, šćož ma, k woporej pschijnje. Čšto pak je pschistojnišće, byžli našće serbšće žónšće a knježny w jich běłym swjatocžnym wobjeczu!? Hdyž ta abo druha płačćicizku hewak trochu zanjerodža, dha drje tola na Bože Cžeto tule zwonkownu cžesć swojomu Bohu žana njezapowje. Kač krasny je napohlad do sněhběteje cyrkwe abo na wobkřad, kotryž kaž bće morjo so po wsy zmaňuje! Wy so prašajo, šćo je rjenšće: hacž tale cžestna ze starych cžasow pschepodata a z wašnjom našich wótcow swjatoscžena pyča, abo wulkotne pschihoty, blyšćezata pyča a hřimot kanonow we wulkich katholicich městach, hdžez wjětchojo a mócnarjo za najswjećišćim, za kralom njebjes a zemje we woblatku pořornje zakrytym krocza. — Tola nic wšchubže móža katholiccy křesćenzenjo swoje cžesćezowanjo pschecziwo najwjětšomu potajnstwu swojeje wěry tak zjawnje wopokazowacž. W městach a krajinach, hdžez su w mjenščinje, su pokazani jenož na swoju cyrkej, kotraž je cžasto tak mała a wuzka, zo tež ani tam tajki wobkřad móžny njeje. Tola tež tam wuznawaju swoju wěru z pilnym wopytom božoho domu na tutym dnju, šćož je druhdy došč wulki wopor, došelz maja tu jenož katholiccy swjaty džen. Kač wulkotny je wopyt božich słužbow tež pola tajkich rozpjerschennyh katholicow, widžimy na psch. z toho, zo běšće w Brandenburgu, hdžez je mjez 33,000 wobdlerjemi 1123 katholicow, na Bože Cžeto 900—950 wosobow w kemschach, a tu džecji hiečće sobu liczene njejsu. Wšchubže pak pokazuju so pólscy dželaczerjo a dželaczerki hačo jara swěrnj swojej wěrje. Kaž kóžde lěto w lětnym cžasu pólske dželaczerki njeđzele a swjaty dny z bližšich a dalšich wsow porjadnje do Budyšcina ke mschi pschitřadzeja, tak tež z Brandeburga pisaja, zo je tam licžba pólskich dželaczerjow ze zdaleneje cyhelnicy, hdžez dželaju, ze železnicu na Bože Cžeto tam ke mschi pschijěta. Tež na mnohich druhich městach, hdžez tuczi pilni a zlutniwi dželaczerjo njemustawajcy dželaja, zo bychu swojim w domiznje swoje zaskuzene pjenjezy stali, maja so woni najebacž wulke wopory, kotrež dyrbja z tym pschijnješć, k božim słužbam. A tola maja jenož hnadu božeje mschě, hdžez předowanjo njerozjemja a tež swate sakramenty dostawacž njemóža. — Wulkimy wot nich my, kotrymž je wopyt božich słužbow tak wolóženy, podobnu swěru a horliwoscž! — Zas a zas pak dyrbi so wopominacž jara spomožne skutkowanjo Bonifacijowoho towarštwja, kotrež je hižo telko dokonjalo, zo by katholicam, mjez druhowěrnyymi rozpjerschenny, cyrkwe a škole založiko a duchownu pomoc wobstaralo. Wjele je hižo dokonjalo tute towarštwjo, wjac pak hiečće ma dokonješć. Ze to w našich cžasach a za nas najnutnišće towarštwjo, pschinoschki za nje su najlepje nałožena jałmožna.

— Wulku radošč budže wšchittim pscheczelam Bacžonišćeje cyrkwe wubudžicž powjesć, kotraž je tež na kóncu dženšnišchoho cžisła namakacž, zo je nadobny dobrocžer pschi pschiležnosćzi swjatocžneje swjeczižny tuteje cyrkwe wulkotny swjedzeński dar za nju woprowač. To budže nam dobre znamjo, zo křetry došč, kotryž dyrbi na dopřaczenjo cyrkwe so cžinicž, so z podobnymi

darami po nęczim doruna a tež dalschym potřebnoszczam cyrkwje a założomnoho duchownišoho městna so wotpomha. Vivant sequentes!

3 Drježdjan. 33. M. M. kral Albert a kralowa Karola staj w Lipsku pobytaj a tamnišči lětny swjedžen Albertowoho swjedženja ze swojim wopytom počezjećoj. Srjedu 15. toho měsaca z Lipska so wróćiwšči staj so do Pilnic podatoj, hdžej staj lětusche dwórste sydlo w tamnišchim kralowskim hrodze wotewritoj. Štwtórt 16. t. m. je so 3. M. kral Albert zas do Lipska podał, hdžej je pschenocował a potom wčzora pjatk dale jět na morjo, hdžej je so ze wšchelakimi druhimi wjerchami zetkał, zo bychu hromadže do Vendzelskeje, do Londona pshejeli. Kaž je znate, budže so tam 20. junija 50lětny knježerški jubilej kralowny Viktorije wulfoťnje swjećić. — Zeje Majestofej kralowa Karola poda so do Klagenfurta k archiwšwodowej Mariji Szóseje.

3 cnyloho swěta.

Rěmska. 3. junija wotbu so w Holtenawje pola Riela swjatoczne počoženje zakladnoho kamjenja za nowy kanal, kotryž ma narańšche morjo z potńocnym zjenocjeć. Swjatocznosć bęsche wulfoťna a bę jej tež sam kejžor Wylem pschitomny. Po počožanju zakladnoho kamjenja mějesche so hišćje wulka parada z 35 kódzemi, kotruz tež hišćje kejžor sam wotewza. Džen drje bę jasny, ale wótry wětr dujesche z morja, tak zo je so kejžor kšětro nazymnil a stare bolenjo w žiwocje zas wudyrilo. Kaž pišaja, počžina strowa natura džewjećdžesatlětnoho starca tež tute sřhorjenje zas pschēdobycz.

— Němski sejm w tu kšwilu wo zařitnym zakonju za džělaczerjow wuradzuje. Wosebje centrum so za džělaczerjow z dobrymi namjetami stara, kaž je tuta strona starosć za džělaczerjow we fabrikach wot wšchoho spoczatka na swojim programje měla. Tež druge sejmowe strony počžinaja dale a bóle za tute zakonje byč. Tak je pschēd króťim cny sejm paragrafy, kotrež so na zařit džěczi pschēcžiwto pschēcžajnomu wutrzebanju jich młodych mocow počžahuja, skoro jenohšōnje pschijaj. Zwjazkowa rada drje budže pschēcžiwto nowomu zakonjej. Tute praščenja su dosć cžeke a wjele rozmyslenja žadaja; pschēd pak dyrbi so z wjesoloscju pschēpōznacž, zo starosć za džělaczerjow džēn a wjac pschēcželow sebi dobywa. Nam móže to prawje byč. Měnimy pak, zo by runje tak wulki čas był, zo so k zařitej ratarjow tež něščo wjac stanje, byžli je dotal bylo. Šewak němski sejm na twjerdyh worječach nowy h dawkw swoje zuby spytuje. Kóždy dyrbi so wjac króč w hubje pschewalowacž, přjedy hač je rozkusnjeny. To wosebje placži wo dawku za spiritus a palenc. Bóbla su wulcy pschēlupcy na buršy, kotřiz džēn w našich časach wšče placžizny mohł rjec za wšcho postajaja, stajnje kedžbluwi, hač přči tajkich wuradženjach nicžo za ni h njewotkapnje. Tak bę wóndanjo komissija za tuton dawkw něščo k wužitku za pschēdawanjo spiritusa do wukraja postajila — a hnydom zbehny so placžizna spiritusa na buršy z 43 m. na 63! Z tuthym jenicžkim sřědkom su někotři miliony dobyli — a družy pschifadzili.

— Swjaty wótc je biskopa dr. Koppa we Fuldže za nowoho biskopa we Wróťslawju pomjenował.

— Hačruniž nowy cyrkwinšči zakon w Pruskej dowola, zo móža cyrkwinške rjady zas tam so wróćić, dha do wopušćženych sydlisćezow hač dotal so hišćje žadyn rjad wróćil njeje. Wina toho ma so w Warlinje pytać. Winišter ma k tomu dowolnosć dacž, a hačruniž su provincialni wyschšči

Franciskanow a Kapucinow na ministra so z próstwu wobrocžili, njejsu hač dotal tola hišćeje žaowoho wotmołwjenja dostali.

— Wójuwoda Pawoł z Meklenburga-Schwerina je pšched někotrymi njedzeleni w Romje katholkske wěrywuznacžo wotpožožil. Wójuwoda Pawoł je bratr nětežišćeho knježacoho wulkowójuwody z Meklenburga-Schwerina. Pšched někotrymi lětami woženi so wójuwoda Pawoł z pryncesynu Windišćegräcowej a wot toho časa mysleše kručže na pšchestupjenje. Wón běše sebi wotmyslit a tež slubił, zo dce wschě swoje džěczi, kotrež dostanje, w katholkskej wěrje woczahnyč. Šdžž pak so jomu přeni syn narodži, njemóžeše swoj wotpohlad wuwječz: wulkowójuwoda, joho nan, kiž bě tehdom hišćeje žiwj, pšchimaše do swójbnych prawow swojoho syna — a tuž bu tutón syn na protestantski ritus kšćezeny. Wójuwoda Pawoł běše ke knježenju powofany — tola wón so tutoho prawa sam za so a za swoje džěczi radšo wšda, džžli swojoho pšchěwědženja. Wón wopušćeži Meklenburgstu a pšchihotomasše so na swój pšchestup do katholkske cyrkwy. Wšchě dalše džěczi su katholkske kšćezene a tež přenjoho syna dawa wójuwoda w katholkskej wěrje woczahnyč.

Austrija. We Wuherškej maja wulku wodowu nuzu. Řeka Tisza je na wjacorych městnach hacženja a brjohi pšchedrěta a so na pódlańske krajiny wulinyla. Wjac městow a wjele wsow su powoždene. Hacžruniž wšchudže syły wojaflow nashpy a hacženja, kotrež su wobhrožene, zakitacž pytaja, a wšchitcy wobydlerjo ze wschěmi mocami džělaja, dha tola pšdec hišćeje zas wo nowych pšchedrětwach pišaja. Nuzja je tam njesměrna, šchoda pak, kiž je hižo naczinjena, a kotraž hišćeje hrozny, njemóže so ani po zdacžu hišćeje woblicizč. Wina na tajkchle katastrofach we Wuherškej, kaskež hižo pšched někotrymi lětami tam mějachu, dyrbi so tym pšchicpěč, kotsiž su hacženja a brjohi twaricž měli a pódla jeno na swój dobytk a nic na dobre wuwjedženjo tak waznych džělow hladali.

— Nowy bamžowy nuncijs we Winje, monsignore Galimberti, kotryž je w krótkim sebi lubojeć wschěch dobył, bu 5. t. m. za arcybiskopa w Časareji swjećeny. Wosebje so wschěm spodoba, zo je wón horlinwy čžescžowar Maczerje Božej. Wóndano sobotu běše w hnadownej cyrkwi swjatej Marije w Hiezingu a pšchěbnywasše mjěz ludom na kolenomaj klecžo hač do kónca pobožnosć.

— W Čzechach wumrě pšched krótkim hrabja Hendrich Člam-Martinic, sławny sobustaw kejžoroweje rady a čžěskoho sejma. W nim žhubi strona konserwativnych a staročžěskich jenoho ze swojich najlěpschich a najwustojnišćich sobustawow. We šcharakteru tutoho muža dawa najlěpshe swědčjenje joho testament, w kotrymž wón sam pišce: „Sym žiwj byl w njeměrnym čžasu a sym čžasčičišćo so wobdžělicž měł na wojowanjach žjawneho žiwjenja. Sym-li w nich někoho rozhněwał, prošdu joho z hlubokosće swojeje wutrobny, zo by mi wodał, kaž tež ja powšchitkownje a wosebje džiwajo na hodžinu swojeje smjercze wšchitkim bjez wuwžacža woprawdže wodawam. Sym sebi wědomy, zo pšchi swojim žjawnym škutkowanju sym pšchecy so swěrny prócował wo najlěpshe a pšdec jeno čžinil po zrałym pšchěkladženju a po- hłosu mojoho swědomja. Sym-li pobrachnył, budže mi Bóh — toho so nadžijam — smilny. Swojomu wnukej Hendrichkej Člam-Martinickej, kotrohož sym wot joho naroda z wosebitej pšchihilnosću za pšchichodnoho wječcha našćoho splahu měł a z wótcowskej lubošču lubował, sym hačo wotkazanjo poslednje pšchecžo, poslednju próstwu a napominanje wuprašil, zo by — njedž so stanje šchtož dce — swjatej katholkskej wěrje a zasadam čžescze a dobrych poczińkow swěrny žwostał, našćomu kejžorej a fralej we wschěch čžasach swěru wobkřował, swojej čžěstej wótczinje lubošč, pšchihilnosć a woporniwosć wo-

pokazował, zo by dobry a swěrný syn woštał swojoho naroda . . . zo by džělaczerjam a khudym wopokazował njewustawacu skutownu lubosć k bližšommu. Budže-li po tutych zasadach žiwy a skutkowacz, dopjelni moje wotkazanje runje w tym, šhtož je mi najdróžšce a najswjećišce było." Z tutych słowow je lěpje dźyli z najrjějšchoho žiwjenjopisa spóznacž, šhto je wótczińska strona w tutym nadobnym mužu zhubila.

Italska. Rom. Swjaty wótc Leo XIII. mješće 26. meje w konfistoriju wažnu ałlokaciju (ryčž), w kotrejž najprjedy na rjadowanjo cyrkwinškich naležnosćow w Pruskej spominajše. Wón wupraji, kač je jomu naležane było, zo by měr z tutym kralestwom založik, a kač je, zo by za njesmjerne dusche so starał, wščo njenje wažne na boč stažik. Z nowa z wulkej khwalbu pschipóznawajše bamž sobuskutkowanjow němskich biskopow a katwolškich zapóstaucow, wupraji tež nadžiju, zo so wščo dalšce hišćeje zraduje tež w druhich němskich krajach, wosebje w Hessen-Darmstadtškej. Potom pschistaji bamž: „Wóh daj, zo by Italska, kotraž je nam wosebje luba, z měrnihoho ducha, z kotrymž smy za tutón narud zahorjeni, runje tač wužitk mječž mohła. Pschijemy naležnje, zo by Italska strachnu ziwadu z bamžowym stolom wotfironila a wěcy tač zarjadowała, zo by bamž žanej mocy poddaty njebył.“ W italskej komorje su wo tutym bamžowym prócowanju, so z italskim knježerstwom wujednacž, tež ryčželi; tola ryčže, kotrež so tam džeržachu, su dopokazale, zo hišćeje žana nadžija na bližšce zarjadowanjo tamnišchich zrudnych wobštejenjow njeje. Tomu so nježiwany, pschetož žane kralestwo drje do rukow swobodnych murjerjow tač pschepodate njeje, kač runje italske. Swobodni murjerjo pač z bamžistwom so ženje njezjednaja. Na to pač, zo bamž něčžišchi njeprawny „rijad“ hdy pschipóznaje, budža čile pschecziwnicy wščeje wěry móc dołho čžafacž. Rom pač móže čžafacž, pschetož „Rom je wěčžny“.

— K mječžniškomu jubilejeji swjatocho wótc a so hižo wšchelake pschihoty čžinja. Wulke čžahi pobožnych pucžowarjow so ze wšchěch krajow do Roma podadža. Prěni tajki čžah budže ščpaniški z Madrida, a tón pschińdže do Roma 30. decembra tutoho lěta. — Za wustajencu wšchelakich wěcow cyrkwinšchoho numještwa, kotraž so k tutomu bamžowomu jubilejeji pschihotuje, so hižo wulkotne pschihoty čžinja. Wustajenca budže we hobrškim dworje piazza della Pigna; khódby abo gallerije wołoko njoho so k tomu twarja, a budža žjenocžene z wulkej šalu bibliotheki, w kotrejž Leo XIII. wustajencu sam wotewri.

Belgiska je zas strachne ropoty a zběžki džělaczerjow poměla; běhnu to z wjěšča hórnikojo, kotřiz w podkoplach džělaja. Zawjednik ludu a šččuwar Defuisseaux běšce lud tač zaslepik, zo ani na hłownu rabu socialistiškich džělaczerjow w Brüsselu, kotřiz wot zběžka wotradžachu, njeposłuchachu. Kač pisaja, su so džělaczerjo zas bóle změrowacž počželi.

Francóžska ma cyle nowe ministerstwo; tež Boulanger, minister wójny je nastupnika dostač. Kač je znate, je Boulanger ze swojeji wulkej hubu wjele hary nacžinik; Francózojo, kotřiz so lohcy zahoricž dadža, jomu jara pschiwšowachu a tež Němsku je wón wjac hačž jónkrócž do wójnschoho stracha stažik. Nětko wožjewa Boulanger, zo so wón njebudže na wjěšch knježerstwa pozběhnyčž, kač je něhdy Napoleon Bonaparte čžinik (!).

Žendželska. Kralowna Viktorija budže 20. t. m. jubilej swojoho 50lětneho knježenja swjećicž. Wšchě eunopšte dwory a knježerstwa budža pschi tutym swjedženju zastupjene. Swjaty wótc poščeje nowoho Wnichowschoho nuncia,

monsignore Kuffa Scilla, hačo svojoho zastupjerja do Londona. — Gmejnsta rada istoho hlownoho města Dublina je wobzamkla, zo žanoho zastupjerja f jubilejeje kralowny njepósčezje.

Wšchelczižny.

* (Z čzim wopitc płaczi.) Tu mašč pjenjezy — nalij! — Tu je moja drašta — jenož nalij! — Tu su pjenjezy, kotrež sym hospodarjeje dołžny; škulski pjenjez — pschecy naliwaj! — Tu mašč pjenjezy, kotrež kupcej, pjekarjeje, krawcej a schewcej słušchaja — nalij! chwataj, wšchaf czi zapłaczu. — Tu mašč moju strowotu, měr a pokoj mojeje dušhe, tu moje dobre mjeno, moju wěru — wšcho wopruiju tomu; jenož naliwaj. — Mam hišchcže wjele na pschedań; jenož slyšch. Tu mašč moje herbštowo w njebjesach, moje zhromadženstwo swjatyh; bjeť, bjeť. Wzmi nadziyu mojeje zbóžnosće. Wotrijeju so swojoho Zbóžnika, zdawam so Boha, dawam czi wšcho, sčtož je dobre, wulke a sławne tu na zemi. Senož hbyž móžu so napojicž — wo nicžo druge so nještaram! J. K.

Naležnosće našoho towarštwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 351—353. z Njebjelčic: Jakub Lenš, Bosćij Pjech, Jurij Kubica, 354. wučer Pětr Šolta z Radworja, 355. Marija Hašina z Khasowa, 356. Jan Winař z Kamjeneje, 357. Jakub Klimant z Łazka, 358. 359. ze Smjerdžaceje: Michał Domaška, Mikławš Liesnař, 360. Marija Zarjenkowa z Dobrošic, 361. Handrij Šolta z Malsec, 362. Hana Měrcinkowa z Džžnikec, 363. 364. ze Stoneje Boršće: Jan Kětan, Mikławš Hajna, 365. Marija Šimanec w Neussu nad Rheinom, 366. Jakub Zynda z Banec, 367. Haňža Delenkowa z Wutołčic, 368. Mikławš Kral z Baćonja, 369. Jurij Grossmann z Luha, 370. Pětr Dórnik z Khróšćic.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 673. wučer Šolta z Radworja, 674. Mikławš Liesnař ze Smjerdžaceje.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 95,002 m. 18 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **Michał Kubica a Haňža joho mandželska z Khróšćic z próstwu wo „Memento“ při swjećiznje cyrkwje a pozdžišich božich mšach 900 m.**, njemjenowana z N. 6 m. 70 p., J. S. za swjećene wěcy 1 m. 12 p.

Hromadže: 95,910 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,047 m. 32 p. — Dale su woprowali: z Lišeje Hory 1 m., J. H. z K. 2 m. — Hromadže: 10,050 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšëm dobročerjam!

W expediticjach Rath. Pósta je za 1 m. na pschedań zwjazana knižka:

Marija Maczer dobreje rady.

Knižka za sobustawy Bobožnjeje Jednoty f cšješčenju Maczerje dobreje rady a za druhich cšješčowarjom f. Marije

Zež su hišchcže nětotre němiste knižki toho samoho wopšchijecza na składže, njewjazane za 1 m.

Štóz je na Bože čělo w Ralbičanskej cyrkwi mój kłobuk přeměnil, chcył mi tónsamón bórzy wróćić.

K. Wjeňka, wučer w Roženće.

Katoliški Posol

Wudawa so
prěnu a treću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez póřta.

Sudowny časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Sudyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 13.

2. julija 1887.

Lětnik 25.

Swjeczenjo cyrkwie w Baczonju.

Štož je našy pěsnjer w poslednim swjedzeńskim čisłe „Katoliškoho Posola“ tak rjenje spěwał, je so wšeho dopjelniło: Z hortom swjatocznym su zwonj zwonike a radosć wopowjedowale do serbskeje Łužicy, radosć je na kóždym woblicju kćěła, k dźaknej modlitwje su hlowny so klonike, njebo je z wjeselškim licom so posměrowało a Serbow čyrjody su čahnyli do Baczonja, zo bychu tam byli swědkojo swjatocnošće, kajejež doma we Łužicy žadyn z nich hišće dožiwit njebė a trasaj tež wjac njeožiwit. Pšchi najrjenšim wjedrje je so nježdelu 19. junija swjatoczne swjeczenjo krasnoho domu božoho w Baczonju dokonjalo.

Najdostojnišči knjez biskop chcyše rjanomu zhromadnomu šutkej serbskeje pobožnošće tule hnadu spožćić a Baczonjej z joho wokolinu tule lubošć wopokazac, zo cyrkej, kotraž bė hižo za swjeczenjo božich službow požohnowana, ze swjatocznej biskopskej swjeciznu hafo wopraviši dom boži dohotowa. Štož je widzał, kał napinacy tutón šutk je, tón je tež so pšepokazac moht, kaja lubošć je k wuwjedženju tutoho šutka třebna byla. —

Cyły tydžen do swjeczenja so w Baczonju wšeho prócowashe, na wulkotny džen wšeho derje pšahotowac. Kóždy dom měješke hošćenc hycž za pšahječo dalschich a bližschich kći, kotřiz na swjedžen so woczakowachu. Tež w cyrkwi a wokolo njeje měješke, něšktožkuli hišće doczintić. Mlucjo nabocznej woitarkaj dokonjachu a tež 12 rjanych kšizžikow za biskopowe žalbowanjo na šćěny namolowachu. Klonina wokolo cyrkwie so wuruna a zasy běchu značji Baczonšcy a susodni dobročerjo, kotřiz z fórami a rucznym džěkom pšahpomhachu, kaž su to tak často činili pšehed a mjez twarom rjaneje cyrkwie. Njech so to hnydom pšchi tutej pšahiležnošće jónu zjawnje a ze wšěm pšahipóznacjom wupraji, zo Baczončenjo a wobhydlerjo bližschich susodnych wosadow su za krasny dom boži so hacž dotal jara dźakowni wopokazali, a wšchelake, džen wote dnja so wospjeto-

wace dosć wulke wopory, wosebje pšči wjacorych swjedzenjach a hač do džensnišeho dnja kóždy čas radlubje pščinjesli.

Za nakhwilne hospodowanjo swjatyh relikwijow mějeske so pšhistojne městno pšchitowacž. K tomu so cyle derje hodžeske hišćeje stojaca twarška kžěžćiczka z boka cyrkweje. Tuž so ta z nowa pšchitry a woběli; w nej pak na blido stajachu dotalnu nastawu wulkoho woltarja, tak zo bu kžěžćiczka w krotkim do kapalki pšchemobrocjena.

Poslednje dny do njedzele činjachu so wschě možne pšchihoty za wupyšćenjo wjy a božoho domu. Z cylumi wozami wožachu (tež z Safenicy a ze Stróžišćeza po jenym) liščo, hałzy a kwětki za pletwa a wěncy, a holcy džěłachu hač do nocow na pletwach a wěncach. Stróžišćezenjo twarjachu wulke čestne wrota pšči znatyh topołach z boka Stróžišćeza na puczu z Hasłowa do Smochćic, sčtož so mjeza tworjomnje wofady byčž zda. Tam mějeske najdosťojniški knjez biskop so powitacž. W Baczonju natwarjachu čestne wrota srjedž wjy a druge wulkotne z mócnymi pletwami pšched cyrkwu. Z někotrych domow zmahowachu so hižo sobotu, wjac hišćeje na swjedzenju samym, rjane khorhowje w sakskich, serbskich a hamžowych barbach.

Sobotu popołdnju pšhijědžeshtaj z Budyšcina ff. senior Kuczank a kapłan Skala ze swjatymi relikwijemi, kotrež běchu za wulki woltač postajene.

Sčtož tute swjate relikwije nastupa, budže wschěm zajimawe zhonicz, zo su wone tesame, kotrež su w Budyšskej tachantškej cyrkwi w přjedawšchim „drježdžanskim“ woltarju byle, a kotrež je sławny biskop Wóski z Wärenstamma do njoho zapoložil był. Wopisno tutoho biskopa je hišćeje njezranjene a najdosťojniški knjez biskop Bernert je tele stare wopisno jobu ze swojim nowym relikwijam pšchipožožil a wscho do kapsule, kotraž mějeske pšči swjećiznje do woltarja so zamurjowacž, zamkuł. Su pak to powostanki swjatoho Damiana martrarja, swj. Merea martr., swj. Vincencia martr., swj. Basilea martr. a swjatoho Felix-a martrarja.

Sdnyž běšce knjez senior Kuczank kapsulu ze swjatymi relikwijemi w spomnjenej do kapalki pšchetworjenej kžěžćiczcy do dotalnoho tabernakla zamknył, modleske so z pšchitomnym kapłanom Skalou pšched nimi matin a laudes wo wjacorych martrarjach. Po wuspěwanym officiu wróćišćhtaj so zas do Budyšcina; dofelž so na dnju swjećenja do tutoho w cyrkwi samej žana boža mišča džeržecž njejmě. — Pšched wječorom, wječor a hač do poł nocy pšchihadžachu wschela cy pobožni na městno, hdžěž so swjate relikwije khowachu, zo bychu so tu pobožnje modlili. Čestnu strážu pšche cyłu nóc pak wobstarachu po rjadu hospodarjo z Baczonja, Czornec, ze Sulschec a Hasłowa.

Dofelž je swjatocnje swjećenjo cyrkwe jara dolhe, dyrbjeske so započatł swjatocnosťeje w Baczonju hižo na 1/28 hodžin postajicž. Zo běšce tež z pšchicžinu, zo so swjatocžne powitanjo hnadnoho knjeza biskopa njepršchjeske. Tola cyle wschoho so wostajicž njechachu, a tuž běchu sebi někotři hospodarjo zryčeli, zo hcedža wysofomu knjezej napschecžo jěhacž. Sdnyž njedželu rano najdosťojniški knjez biskop hač k horjeka spomnjenym čestnym wrotam z boka Stróžišćeza dojedže, čakašćhtaj tam ff. Libšh z Hunjowa a Cyž ze Stróžišćeza. Z wustojnymi słowami powita f. Libšh hnadnoho knjeza k kwulkomu wážnomu stutkej, na cjož knjez biskop z krotkimi słowami wotmołwi. Na puczu hač do Hasłowa pšchizamknychu so hišćeje 6 druzy jěcharjo. Tež w Hasłowje běšce pucž z rjanym pletwom a w nim z wobrazom Wutrobny Bězufoweje pšchenny. Sdnyž so biskopowy wóz Baczonnej pšchiblizowaske, zazwoniču tam ze wschěmi zwonami, a wofadnaj

knjezaj farar Werner a kaplan Rezak pschuidžeshtaj z čestnym čzahom hačž do srjedž vsy, hđžež k. farar najdosťojnišchoho knjeza powita. Z knjezom biskopom k swjatocznosci z Budyščina sobu pschijedžechu knjez konsistorialny prášes a fanonikus Buk z Drježdžan a k. senior Kuczank, farar Hörnik a kaplan Štala z Budyščina; tež znaty pscheczel Baczořišteje cyrkwyje k. Šurij Krak z Drježdžan bč z nimi.

Najebadž zažnu hodžinu bešče hižo jara wjele pobožnych, tež z Budyščina a z najdalsich serbskich katholicich vsow (na psch. z Delnich Sulshec) w Baczořnju zbromadženyh; tež bešče w swjedženškim čahu toššto malych družkow, kotryhž licba so po něčim hačž na 20 wupjelni. Tež druge škulste džeczi bechu ze swojim knjezom wučerjom Symankom hižo pschitomne a wobdželaču so pschi swjeczenju we wjacoryh wobšhadach do předka krocžicy. Z wosebitym pschipoznacžom dyrbi so tež na to spomnicž, zo bechu tšjo k. žandarmoyo pschitomni, kotřž pschi swjeczenju samym za zdžerženjo porjada wosebitu pomoc posćicžachu.

Bóřzy po pschihadže knjeza biskopa (bešče nimale $\frac{3}{8}$ hodž.) započža so swjeczeňška swjatocznoscž. W kapacy psched ff. relikwijemi zwoblekachu so najdosťojnišči knjez a jomu posťuzowacy mšchnicy duchownstu drařtu, mjez čžimž so 7 posťutnych psalmow modlaču. Wjez tym poda so knjez farar Werner hačo diafon woblecženy do cyrkwy, na čžož so cyrkwine durje zamfnychu. Biskop pak z pschitomnymi duchownymi dórdže hačž psched cyrkwine wulke durje, hđžež z poswjeczenjom wody započža. Čyła swjecžizna řta so nětko cyle po rjedže pontifikala (knihy za biskopowe swjecžizny) a po waschnju, kaž řmy je w čžisle 11. „Katholicchoho Posťota“ do předka wopřšali. Bešče drje nimale $\frac{1}{10}$ hodž., hđyž biskop z posťuzowacymi duchownymi zas z cyrkwyje wustupi, zo by po swjate relikwijske řchol. Tón čyly čas bešče lud psched cyrkwyje wonfa čžakał a pod nawjedowanjom knjeza wučerja Symanka, kotryž je sebi wo pschihoty a zarjadowanjo tutoho swjedženja wulku prócu dawal a najwjetřhi džak zařlužik, dwoje rózarije z modlitwami k čžejčzi najswjecžišchoho řatramenta a za řhude duřke wuspěwał. Ze swj. relikwijemi džechu nětko wřhitcy we wulkotnym wobšhadže wokolo cyrkwyje a podaču so za biskopom do wotewrjeneje cyrkwyje, hđžež so na swjatocžne waschnjo zapołożenjo a zamurjowanjo swjatych relikwijow do woltarja, řaľbowanjo a řadženjo woltarja a cyrkwyje, tamnych 12 řřhžizikow na cyrkwinych řčženach, dokonja.

Hđyž bešče z řecžim dželom čykeje swjecžizny ze řymboliškim woporom a druhimi wobřjadami čyła konřekracija dokonjana, džěšče hižo na dwanatu hodžinu, tak so bč swjeczenjo pschěz posťhtwóřta hodžiny trawo.

Swjatocžnu božu mřchu mješče nětko knjez senior Kuczank pod asřistencu k. přařesa fanonika Bura, fararja Hörnika a kapl. Štala. Šnadny knjez biskop bešče na řawcy klecžo pschitomny. Po božeje mřchi mješče k. farar Werner swjedžeňške přědowanjo na podložku řłowa ze řčženja na cyrkwyje-swjeczenjo „Dženřa je so tomu domej řbóžnosč řtala.“ Z horľiwymi řłowami wopowjedowawře wjeledosťojny knjez džiwny řnadny božeje, kotřž Bóh z tak miľosčiwym řařitanjom naščeje domizny wopofazowacž njepřšestawa, džens pak wurjadnje řřtufuje z tym, 1. zo je na tutym mješče nowe řóřko swojeje řnadny wotewřik a 2. zo je řesame swojeje najřwjecžiščeje Wutrobje poswjecžicž dať. Po přědowanju čřitatřche k. farar tute wozjewjenjo najdosťojnišchoho knjeza biskopa we serbskej a němkej rycži:

Wozjewjenjo po přědowanju:

Řo poľnomocy, kotruž biskop ma, hđyž cyrkweje řwjeczi, wudžěła biskop tudomneje diócesy pschi poswjeczenju tuteje cyrkwyje, džensřa

z Bożej pomocu dokonanyh, jenotliwym wërimym, kotřiž su pšchi tej swjatocznosci so pobožnje wobdželili, wotpuřt jeno ho lëta, to je wodacža za hrëchi zasluženyh křořtanjom, na džensniřki džëñ, a potom wotpuřt 40 dnjom na křždolëtny wopomnjeñski džëñ cyrkwoje swjeczenja tym, kotřiž su na lëtnym wopomnječzu swjeczenja tuteje cyrkwoje pšchitomni, z tym pšchispomnjenjom, zo ma lëtnë wopomnječzo cyrkwoje swjeczenja tutoho Božoho domu křždolëtnje na njedželi to ho tydženja so swjecječiz, do kotrohož swjedžen swjatoho (biskopa) Mërcžina, biskopa w Toursu, padnje.

Tež so wozjewja, zo bë hnadny knjez biskop za džensniřki swjedžen pola joho Swjatocze bamža Leona XIII. prošl wo poknomóc k wudželenju japořchtolřkoho požohnowanja a dospoknoho wotpuřka za pobožnyh pšchitomnyh pšchi tutej swjatocznosci. Zola wotmołwjenjo na tajku proštwu njeje hiřcže pšchisřto, a w pšchypadnosci jeje wuřlyřhenja wozjewi so to pšchichodnje, zo bychu wërimi, kotřiž bëchu džëñja pšchi tutym swjedženju a herwał žadane wumëñjenja dopjelnja, potom hiřcže japořchtolřke požohnowanjo a z nim zjenocženy dospokny wotpuřt dostacž mōhli.

Cytku swjatocznocž skōnczi swjatocne Te Deum, kotřëž najdořtojniřki knjez biskop zanjeje a kotřëž zhromadženi pobožni serbřki dale řpëwachu, kaž bëchu tež na božej mřki serbřke kërluške řpëwali. — Šdyž ludžo wote mřke džëchu, bijeřke 1 hodžinu.

Popokdnju w 4 hodžinach bëřke swjatocžny pontifikalny nysčpor, kotřyž so po rjadu wot křora a duchownyh řpëwawřke, na cžož so hiřcže serbřki nysčpor „Budž powitana Kralowna“, Ławretanřka litanija a kërluš wuwtrobje řëzujowej pšchizamkny. Šnadny knjez biskop po nysčporje wjac krocž svoje wobdžiwanjjo a pořne pšchipožnacžo nad rjanym a mōcnyh cyrkwinřkim řpëwom wupraji, kotřyž w starej a dawno zarjadowanej wosadže wuřtojniřki byč njemohł. Wo nawuñnenjo a zarjadowanjo řpëwa řtaj sebi knjezaj wučerjaj řařcha a řyman k wulke zaslužby dobyłoj a budže jimaj řtajke cžestne pšchipožnacžo z najrjeñřim mytom za wřchu prošcu.

Wosebita swjatocznocž pšchihotowawřke so hiřcže wječor, a hnadny knjez biskop kčnyřke jeje zarjadowarjam tež tute wjeřelo řëžniciz, zo řak dořto w Bacoñju zwořta, hačž mōžeřke so to zapocječiz: wohnjořtroj a wobřwëtleñjo cyrkwoje. Tež tutōñ džël swjedženja mōže so hačo cyle poradženy mjenowacž. Wřchitke wotna cyrkwoje a wëže hačž do najwysřřřchich wotnjëřčkw wysřke zwonow a cžasnika bëchu z lampkami wobřwëtlene, ze zwoñcy pak z wuhladami po rjadu žëhliwe tule a kōka a bengalřki woheni we wřchelakich barbach zapalachu, řchtož wřchitko krasny napohlad pořkiczeřke. Tež najwjačy Bacoñřřkch domow bëřke wobřwëtlenyh. Tež wo zarjadowanjo a wuwjedženjo illuminacije je k. wučer řyman najwjačy prošcy a starořcže mël. — Hiřcže daločo nazdala bëřke wëža wobřwëtlena widžëč, kotřaj kaž swëtky řtolp k čëmmnomu njebjju pokazowawřke.

Řaj, njech pokazuje řale wëža njeřřčestawajcy kaž křyřcžaty řtolp na wjeřolu woporniwocž a pobožnocž nariřke řužicy a jeje wobydlerjow, njech pokazuje tute mëřtno nëtko dospoknje za cžëřčž božu pořwječene na miķu lubořč najřwječizřkeje

Wutroby Žezusoweje a zaſit ſwjateju japoſtoloſow Cyrilla a Methodija; njech pokazuje wiſchitkim, koſtiž pobožnje za njei pohladuja, wiſchudžom a ſtajnje pučž z tuteje domizny do jeničſcy wěrneje domizny w njebjeſach!

Ž najmwjetſhej radoſcju možemy nětko tudy wozjewić, zo je naſch hnadny knjež biſkop wotmołwjenjo ſwjatoho wótea z Roma ſchtyri dny po ſwjecženju Baczońſkeje cyrkwje do ſtał. W tutym liſčje ſwjatny wótc

1. wupraji, zo twarej tuteje cyrkwje a jeje doſkonjenju ſwoje požohnowanjo wudžela,
2. najdoſtojniſchomu knjezej biſkopej požnomóc dawa, zo móže po ſwjecženju cyrkwje bamžowe požohnowanjo z doſpołnym wotpuſkom wiſchitkim wudželič, koſtiž ſu pſchi ſwjecženju cyrkwje pobožnje pſchitomni byli a
3. za wiſchě čzaſy altare privilegium dowola, na koſtrnymž móže tſi króčž za tždžeń njech wot ſwětnych njech wot kłóſchtyrſkich měſchnikow ze ſwjecženjom božeje mſchě za wotemrětnych ſo doſpołny wotpuſk dobyčž.

Ščož pod 2. mjenowane bamžowe požohnowanjo naſtupa, poſtaji najdoſtojniſhi knjež biſkop hiſchče woſebity džen, na koſtrnymž budže w Baczońju tute požohnowanjo wudželečž, ſchtož budže drje tež z „R. Poſoſom“ ſo žhonicž móc. Změja potom wiſchitey, koſtiž ſu pſchi ſwjecženju cyrkwje pſchitomni byli, pſchiležnoſčž doſpołny wotpuſk dobyčž, hdyž ſwjataj ſakramentaj pokuty a woltarja doſtanu a na mēnjenjo ſwjatoho wótea ſo modla.

Ščož pał woltarjowe privilegium naſtupa, je tute za wulki woltar poſtajene a ſo za kóždy tždžeń z cyta tſi króčž dobyčž hodži. Koſho tole nje dyrbjato zwjelelič, zo móže kraſny dom boži ſwojim wotemrětnym dobročerjam nětko ž taſkimile hnadami zaſ plačjičž!

Rad wěžu Baczońſkeje cyrkwje.

Nimale tſi lěta hižo je, hdyž Baczońſku cyrkej přeni raz wohladach. Tehdom bě poſledni kamjeń na wěži k zaſadženju pſchihotowany. Doſho běch ſebi žadał, tuťon pomnik ſerbskeje pobožnoſčje we ſwojej lubej domiznje wohladáčž.

Spodžiwny bě začyſchčž, hdyž ſo wot Khróſćic k Baczońej pſchibližich a pſchi hlubokim pučžu nimale pſchěd cyrkwju zaſtač. Ž woprědka njewědžach, ſchto ſo mi lepje lubi, cyrkej abo rjana krajina, tak rjenje jene druhomu pſchistoji. Dyrbjach ſebi wuynačž, zo w ſerbskim kraju pſchihódnichoho měſina za tuťon pomnik k čſečženju Žezusoweje Wutroby byčž njemóhlo. Twar ſamón ſo mi jara lubjeſhe; je jednory a tola zaſ wumjeſtki a pſchistojni, kiž myſle k wyſchſchomu idealej čzhnje. Doſho tak hladajo rozpominach.

Nuťſkach bě tehdom hiſchče mało widžecž; nimale wiſcho běchu haſle hole wobryſy. Wopraſchawſchi ſo pſcheczelnoho polěra wo dowolnoſčž, džěch na wěžu pohladáčž. Khwatač po ſkhodže, rěblach a roſchtač z wěže won a nuts. Wyſche pſchińdžach a bóle ſo mi wokolina lubjeſhe; najradſcho běch na kóždym wotſtawku roſchtow zaſtał, ale wotmyſlič ſebi, zo nic. Tohodla khwatač horje a za khwilku ſtojach tam, hdyž je nětko kónc wěže. —

Rajski bē to napohlad! — Wšchē pēsnuje, kotrež ma serbski lud wo swojej domiznje, bēch najradšcho nadobo zaspěwał, tak jara bēch wot rjanoho wuhlada pšchekhwatany, tak rjany je mój wótcny kraj. Haj, woprawdže rjana Łuzica!

„Tu je moja domizna — zemja serbska, statok mój!“

To bē přeni raz, zo Łuzicu tak rjanu wuhladač. Kolwofoto móžach ju pšchewidžec, kaž na wobrazu. A wječzoru a połdnju derje znate hory a mjez nimi pomniki serbskoho žiwjenja ze starodawnych časow, kaž Prašchica a Gromadnik. A Hodzij, pomnik swjatoho Wenna, dopomni mje, šhto su stari Serbjo wšchitko wustacž dyrbjeli. Njesmědžachu zohnowanjo kšchjećanšeteje wěry přjedy wužiwacž, doniž je ze swojej swobodu njezapłacžichu. Ale na tym njebē došč: tež posledni stołp serbskeje jednoty dyrbjěše hišchje padnyč. Serbika ta ruka była njeje, kiž je jón powalila. Njezbožowne: „cujus regio, ejus religio“ — czejež knjejsstwo, toho wěra! Ale stalo je so to a wotwobrocžicž so wjacny njehodži; Wóh sam wē, šhto je k cžomu dobre. Šhto hcu tu ze struchłym rozpominanjom wosrjedž rjanosčow lubeje domizny? Parowóz z dołhim rjadom wozow, kiž so wot Zicženka po železnicy dele snowa, dopomni mje na Budyšin, kotryž so k ranju za Worschćanškej hórku tuli. Za nim Czornobóh, pokhmurjeny, kaž by so pšchisadženoho knjejsstwa dla hněwał. Wobara mi wuhlad na Łuziski „zagozd“, kaž by prajecž hcyl: tu ničžo pytač nimaš! Póbla njoho pšcheczelně Bukecy a nje-daloko Grodzišchjezo kaž strážnikaj serbskeje Łuzicy. Dale k dołhomu ranju k Wužawowej pšchěz Nisu k módrojstym kónčinam Wódry, hdžez mi myslle k bratram Polakam pšchecžichu, kofsiž maja z nami nimale jenajši wosud. A połnočny pak do njesměrneje dalokosčje nje-pšchewidžomna Łuziska hola serbske mjezy kryje. Šižo Wojerecy so w módrojstěj holi zhubjeja, a Kulow, zasadjity holan, tam z kšójnow tuka. Bliže pšcheczelnj Kóžant a wazne Kalbicy so z kerkow dobywaja. Njeswacžidko so wčjipnje pšchěz Zarěčanšku horu nacžahuje a Radwoř so někał w šhtomach kšowa. Wóplent a Kamjeńc stojitaj kaž mježnikaj na serbskej hranicy a Njebjelčanšta cyrkej na hórce, kaž by prajecž hcyla: „Zowle sym!“ Galschtrow hce so hańbicžiwje w dole kšhowacž, ale Klóšchtyr hce Baczonšku cyrkej tež widžecž, nacžahuje kaž dołhu šchiju swoju wěžu ze šhtomow a rolow. Wotrow so pokornje k hórce tuli a Křóšćicam, runjež Baczonškej najbližšchim, hce Prawoczanšta hórta wuhlad zalehnyčž, ale wjesele směje so czerwjena a běta wěža pšchěz nju: „Za cze tola widžu!“

Tak pšchehladač cyłu krajinu a zasy hladač. Bližko a nazdala wšchitko znajach: bēch domač! Kolwofoto serbske płódne hona a po nič sprócniji Serbjo — lubi znači. Wšchē pucžiki a šchječžki zdachu so, hakož bychu mi, staromu znatomu, kiwale. Lube pšcheczelně wješt, roztruschene po cyłym kraju kaž demanty po žlotych honach, kotrež so ze smaragdowej zelenju rjenje wotměnjeja, wobrubjene wot hórškich a delanškich holow.

Wjelach so, zo sym Serb a zo je tónle rjany kraj mój wótcny kraj a moja domizna. Njech ma kóždy swoje lubo, mi dže Łuzica nade wšchitko. Znajou tam wšchē pucžiki a šchječžki a wēm tam kóždu mjezu. Rozemju, šhto liščicžko w kerkach šchepota a šhto woda w rěčcy bórbotu. Wšcho ryczi tak rjenje k wutrobje, šhtož je w cuzbje jenož słała a němý twor. Z cykeje dušchē zdychnych k Žezusowej Wutrobje: „Zohnuj, o najswjećišcha Wutroba, tutón mój wótcny kraj hačž k joho najdalšchim mjezam. Zakitaj jón pšchod njezbožom. Zjednosčž wšchitkich Serbom we swojej lubosčži!“

Za wobraz Wutrobny Žezusoweje zdashce so mi tute městno byčž kaž stworjene. Dopomnič so na joho slubjenje pšchěz zbóžnu Marhatu Alafogue: „Zohnowacž

đcu te domy, w kotrychž budže wobraz mojeje wutroby ł čješćenju wustajemy.“ My smy sebi tu w Baczonju wobraz ł čješćenju joho Wutroby postajili, na měšnje, kiž je po cytych Serbach widžecž a cyty kraj leži tu kaž w modlitwje psched joho trónom.

Tak rozpominadž dołho. Pšchi tym pomyslilch sebi tež, šhto je Žezusowa Wutroba něhdy začuła, hdyž takle na swoju domiznu, na luby Jeruzalem hladajše, a hdyž za wšchn luboscž jenož njedžal, čžorny njedžal widžejše, a tohodla joho zahubjenje. Těhdom wón zaplata: „Jeruzalemje, Jeruzalemje, zo by ty tola špóznała, šhto je ł twojomu zbožu! Tak rady sym tebje zhromadžicž đcyl kaž pata swoje kurljaty, ale ty nješly đcyl. — Kajsa je to žaloscž zacpěteje luboscže! — Zawěšće, bóle dyžli žana rana na cytych čzele je joho wutroba bolata, dofelž widžejše, z kajsim njedžakom budže joho luboscž płacžena. — „Đlej tu moju wutrobu: tak jara je čžłowjekow lubowala a dostawa za to njedžal.“ Tak stworžeshe Žezus tamnej zbožnej knježnje Marhacze, hdyž ta něhdy psched najšwjecjšichim įafamentom kłecžeshe. —

Na swoju wutrobu pokaz a wón čžłowjekow; na wutrobu, kotraž je znamjo luboscže. Jenož wutroba móže luboscž začucž: tohodla đcyshe wón njedžaknych čžłowjekow pschěz swoju wutrobu ł rozpominanju swojeje luboscže a pschěz to ł polepschjenju a pokucze domjescž. Zacucžam wutroby kžždy čžłowjek najłepje rozemi. „Tež wón ma wutrobu kaž my.“ Sob. 13, 3.

Na joho Wutrobu, na joho luboscž dyrbi nas cyrkej w Baczonju dopomnjecž; ł čješćenju tuteje Wutroby, žórta joho luboscže, su ju Serbja wosrjedž swojeje domizny natwarili a z tym tež cyty kraj joho Wutrobje poswjecžili. Wěsče budže wón tež našch kraj žohnowacž, kaž je kžždy dom žohnowacž slubił, w kotrymž so joho Wutroba čješćuje. Ach, zo đcyl wotđeržowacž wot wšđitkich Serbow pyđu a cuze wachnuja, kotrež nam wzacž hroža serbisku pobožnosć a narodnosć, šhtož so njesprawnosći z mocu za šta lět njeje radžiko. Njedž nas tónle twar pschecy dopomina na joho luboscž a na słowa: „Za sym čžiči a pokorny, wote mnje wuklicze“, a „Bójce ke mni, kotřž čžerpicze a wobčeženi šće, ja was wofschewju.“ — Tak budžemy zawěšće stacž, kaž škala wosrjedž morja: cuze wachnuja a pyđacštwu pak nas zahubi, runje kaž su so najšlnišče ludy pschěz to zahubile.

Swj. Bonifacijowe towarštwu w Sakskej.

W poslednim čžile „Katholskoho Hojola“ prajadmy, zo je Bonifacijowe towarštwu w našchich čžasach a za nas w tu khwilu najnužnišče towarštwu za cyrkwinške naležnosće, a zo su pschinoschki za nje najłepje naložena įalmožna. Wo tym móžemy džensa swojim čžitarjam nowy dopokaz posłicžicž.

Wjac lět je Lyonske towarštwu za wšchelatore cyrkwinške naležnosće Sakskeje so sobu staracž pomhało. Nic jeno zo kžždolětnje tudy nahromadžene pjenjezy za tudomne naležnosće zawoštaj, zastupjerštwu towarštwu sčeleshe tež kžždolětnje nahladny pschinoschł za tudomne potrebnosće, a je to w swojim čžasu biskopej Ditrichej pschi twarjenju cyrkweje w Lipsku mócnu podpjeru posłicžalo. Z tym je tež pschihilnosć za tute Lyonske towarštwu mjez ludom z kžždym lětom pschihjerala. Z wjac lět pak je tuta podpjera z Lyona cyle zaškala — a tola so kžžde lěto rjany pjenjez, pola nas nahromadženy, za mįissiony tam šćeje. Hdyž pak so wopomni, zo mamy w Sakskej wjac hacž 40 wšchelakich měštnow, na kotrychž žana katholska škula njeje, na kotrychž pak so kšheščanška wucžba wucži, hdyž so wopomni, zo so w tu khwilu na 33 wšchelakich měštnach

missioniske bože služby djerža, hdyž so wopomni, zo su w posledniškim čjasu nowe cyrkwyje w Baczonju, Hajnicach, Radebergu a Miščinje so natwarile, zo w Žitawje so twari a w Ćwikawje, Sebnicach (hdyž je na 1000 katolikow a hišće žane bože služby byč njemóža!) so nuznje twarič dyrbi: hdyž so wscho to wopomni, potom zawěro kóždy pschida, zo mamy tudy w Sakskej cyle missioniske wobstojenja. A za te tola Lyonste towarstwo hewak je. Wone pak je swoju pomocnu ruku wot naš wotčahnyło. Tola Bonifacijowe towarstwo w Paderbornje je dźiwajo na wulku nuzu w Sakskej hižo wjac lět za tudomne naležnosće so staracj počžalo. Toho pscheditojerstwo je — kaž je znate — rady pschizwolito, zo so we woběmaj saksimaj diocesomaj wosebity wotdžel towarstwa z wosebitym komitejom stwori, a zo tudy nahromadžene pschinoschki za tudomne naležnosće so natožja. Tež lětja je generalne pscheditojerstwo rozdželenjo loniškich Bonifacijowych pschinoschkow po namjetach Budyskchoho a Drježdžanškchoho komiteja pschizwolito a pschipožnało. We **Suzicy** bě so loni w Diocesanškim towarstwje a z cyrkwinymi woporami 3430 m. nahromadžito. Generalne pscheditojerstwo je dowolitko, zo so počojca 1715 m. k twarjenju cyrkwyje w Žitawje a počojca k dotwarjenju a płaczenju dołha cyrkwyje w Baczonju natožti. — W **herbskich krajach** je so na tesame dwoje wašchnjo loni nahromadžito 3350 m. Z tutych pjenjez je komitej postajit 2500 m. za twarjomnu cyrkej w Sebnicach, 500 m. za cyrkej w Miščinje a 350 m. za kšćeječanšku mucžbu katolskich dźěczi w diasporje. Tež tute rozdželenjo je generalne pscheditojerstwo w Paderbornje pschipožnało.

Me nic na tym doščj. Dla wulkeje nuzy w Sakskej je generalne pscheditojerstwo Bonifacijowoho towarstwa hišće 3000 m. pomocy z hłowneje powkladnicy pošlako, a to za cyrkej w Žitawje 1000 m., za cyrkej w Miščinje 1000 m. a za twarjomnu cyrkej w Sebnicach 1000 m. Takti nadobny dar towarstwa, kotrej ma so tola za potrebne wosady cyleje Němskeje staracj, dyrbi so polnje pschipožnacj. Tohodla smy proštwu wuprajili, zo bychu katolikowo Sakskeje w tu křiwilu wosebje za Bonifacijowe towarstwo hromadžili, dofelj je tutón škad za wulke a nuzne potrebnosće našeje wótčžiny. Wěmy drje, zo je naša cyrkej katolska t. j. powšchitkowna, zo so z mjezami toho abo druhoho kraja katolska lubošć zahacjč njemě. Tohorunja pak tež wěmy, zo za wulku nuzu a wschě možne nabožne naležnosće w Sakskej so nihtó drubi staracj njemóže a nještara, křiba czerjódka z wjetšcha křudych katolikow w Sakskej samej. A tohodla smy w dobrym prawje, hdyž na katolske naležnosće našchoho kraja natožujemy słowa swjatocho Pawola (Galat. 6, 10): „Tak dha, doňž mamy čas, cžitmy dobre pschecžiwu wschěm, najbóle pak domjacym swojeje wěry.“

3 Suzicy a Sakskeje.

3 Budysčina. Towarstwo Pomocy je pscheditojerstwo wazne posebždenjo měło. Sobustawy pscheditojerstwa a wubjerka, kotřiz běchu so wschitcy zhromadžili, wudželiču tulětnu pomoc za studowacych Serbow. Dla wulkeje ličžby a njewšchědneje nuzy podpjerajomnych wobžamkny so, zo ma wurjadnych wobstejenjom dla wudželomny pjenjez so powyšćicj. Tuž je lětja so 550 m. zwolitko a do jenotliwych studowacych rozdželitko, sčtož so jim w tutych dnach wozjewi. — Z nowa zas dyrbimy wschitkich Serbow na tute towarstwo, kotrej tak špomoznje skutkuje, kedžbliwych cžinicz. Njeby dha možno było, zo bychu někotři zamožiczi Serbja w tutym lěcže ze zapłaczenjom zakladnych 100 m. za šobustawy na čas žiwjenja so pschicjecz dali?

— W naschmaj kłoschtromaj Marijneje Hwězdzje a Marijnym Dole je so te pschēmēnjenjo stało, zo je k. P. Vincenc Bielkind z Marijneje Hwězdy do Marijnogo Dola pschesadzeny a na jeho město k. P. Lawrenc Enzmam z Marijnogo Dola pschischoł. Knjez P. Vincenc je 6 lět w Marijneje Hwězdzje był a w tym času ze wškej lubošcju a swěru za rozdawanjo „Kath. Połola“ a hromadzenjo jeho pschinoschtow so dobrocziwje starał. Bóh pschewodź woběju knjezow ze swojej hnadu do nowoho zastojnstwa.

3 Ahróscje. W naschim spěwarškim towaršnje pschewyzata myslička, kłoschtyrskoho hnadnoho knjeza probsta Albrika Hechta pschi jeho (za 23 lět) spožčenym zashwrócnjenju do Serbow na pschihódne waschnjo powitacj, so schtwórtk 16. junija na pschisprawne waschnjo wuwjedze. Towarštno czechuješje ze swojej rjanej thorhownju po drozy do kłoschtra nits pschēd probstownuju, hōžej wjele-čješčenoho knjeza ze zastaničkom počješczi. Na to powita jeho pschēdyda towarštna k. Kofla w mjenje towarštna z krótkimi słowami hačo pscheczela Serbow, a stónczi z tšitrócněj „Stawu“, kotrejž cyłe towarštno mócnje pschihłosowashe. Na to wustupi wjeledostojny knjez, podžakowa so z pschihódnymi słowami w serbskej ryczi, wješešje so nad wuwjedženymi pschihódnymi spěwami, wobhlada sebi tež thorhōj w jeje jednotliwych kručach, a rozmołwješje so ze wšchelatimi sobustawami z wótcowskej pscheczelniwosćju. Pschi piczólcy brunoho, z kotrymž so towarštno wóšča, wuspěwachu so hiščeže wšchelate spěwy. Hnadny knjez počješczi towarštno z nahladnym darom, a tute podžakowa so hiščeže jónu z mócněj stawu za wopokazanu čješcju a lubošcju. —la.

3 Wotrowa. Započatk junija bu tudy runje tak wažna kaž žadna swjatocnosć wotdžeržana. Hdyž bē mjenjey knjez Michał Zencz po sydomašchtyrccyčlětněj službje swoje schulste zastojnstwo zložil a na tak wuprózdnjene schulste město knjez Jan Kēzak, rodženy z Bělschec, dotal ze schulskim wifarom we Zdžeri, so wuzwolil, sta so pjatk 3. junija jeho swjatoczne zapokazanje za tudomnoho cyrkwinškoho wučerja. Hizo wjac dnow přjedy bēchu so k tomu wšchelate pschihoty činile; cyła schula bu, tak daloko hacj so to pschi krótkosći časa hodžješje, bēlena a rjedžena a wosebnje schulsta jstwa z pletwami a wěncami nanajrjejšeho wudebjena. Spomnjenoho dnja rano po kemschach žhromadži so něk cyła schulsta mladosć swjatocznje zdrašćena w schuli, tohorunja cyłe schulste pschēdštejerštno, wučerka za žónške džěla a čyrjódka staršchich a pscheczelow schule. We postajenym času pschindžeschtaj z fary nowy knjez wučer a tudomny wosadny duchowny, kotryž dyrbješje po postajenju knjeza wokrjesnoho schulskocho dohladowarja zapokazanje wotdžeržecj. Wo wuspěwanju pschihódnoho kēluschu ryczešje tutón pscheczelne a derjeměnjace słowa na wučerja, pschēdštejerštno, staršchich a wosobnje na schulsku mladosć, kotrejž poslušnosć, pilnosć a wutrajnosć, dowěru a pschihilnosć, kaž tež džakomnosć pschecziwo wučerjej, jakož swojomu najswěrnjšchomu pscheczelej a najwjetšchomu dobroczerjej najnaleznišcho pschiporuczi. Něk wustupi schulerka a powita we mjenje swojich sobuschulerkow we derje nawuŋnjenej dlejšchěj ryczi nowoho wučerja, jomu krasny różowy bukēt pschepodawšchi. Tohorunja pschepoda schuler we mjenje sobuschulerjow sobu hačo kwasny dar wjetšje swjeczo we złotym wobłuku, pschēdstajace maczer božu z Žezusdžecatkom we byzantinskim stlu. Hdyž bēchu tež jednotliwi pschēdštejerjo wšchity knjeza wučerja powitali, wotmołwi tutón na wšchitke słowa žhromadnje, džakowashe so pschēdštejerštnej za wopokazanu dowěru, slubi tšamam džēn a bóle sebi zaslužicj a na so stajane nadžije dopjelnicj, tež džēcjom a staršchim wutrobne słowa, swēdczace wo jeho zahorjenju a pschihilnosći k mladosći, ryczešje a wupraji žiawnje, zo swoje zastojn-

stwo tudy we bożim swjatym mjenje zapoczina. Pšchihódnje pšchizamny so na to kěrlusj: Jezus, Jezus je te mjeno. Z nim so tuta něhdže hodzinu trajaca swjatocznoscj skónczi, a nowy wuczer dzerzěše nětk přeni krócj swoju porjadnu wuczbu. Bóh daj, zo by tudy dolho a zbożownje skutkował k bożej cšesczi a k wěrnomu zbožu jomu dowěrjeneje młodosće! Tež scžehowacu srjedu, jakož 8. junija, wotbu so tudy swjatocznoscj, dokełz na tymle dnju pšchuwjeje sebi knjez wuczer džen prjedy z nim zwěrowanu młodu mandželsku, Marju rodženu Gudžic z Hornjeje Kiny, do Wotrowa, pšchewodžany wot starsheju a pšheczelow z wobeju stron a wot pjecz porow cšestnych rajtarjow, kotřiz běchu z tudomneje wosady na rjenje wupyšchenych konjoch k cšesczi noweju mandželskeju nimale hodzinu daloko napscheczo jěchali. Bóh Mitoscziwaj a Smilny daj, zo byščaj tutaj we mandželskej lubosczi a pšchewjenosczi zbożownje žiwaj byłoj hacj k najdalshej mjazy cžłowještoho žiwjenja, zo by jimaj skóncu zboža stajnje tak rjenje swěcziło, kaž pšchi jeju pšchihadže k nam a zo bychu jeju pucze tež pšchihodnje tak pšchez rōze a kwětki wjedle, kaž so tesame k jeju cšesczi pšched nimaj scželechu a nadobnje so jimaj posticžachu. Bóh zakitaj a žohnuj wosobnje knjeza wuczerja, zo by tudy prawje dolho a zbożownje skutkował k bożej cšesczi a k wěrnomu zbožu jomu dowěrjeneje młodosće.

Z Drježdjan. Z. M. kralowa Karola, kotraž je w tu křiwilu pola arcymojwodoweje Marije Bóžehy w Klagenfurcze na wopycze, wopušcězi, kaž z Klagenfurta pišaja, dženja tute město a poda so do Umkircha pola Freiburga.

Z Srodka w Delnjeje Łužicy. Tudy so 11. meje nowa katholška cyrkej poswjeczi, a prudzena wosada drje zas stajnoho duchowpastyrja dostanje. Pšched 10 lětami bu tudy z nowa katholška wosada založena, a wot 300 lět sem zas přeni krócj wopor božeje mšče w jenej najatej istwi, kotraž so hafo kapala poswjeczi, dzeržana. Tola přeni tudy postajeny farar po bożej njewulslednej radže hižo po 3 lětach wumrje. Dokełz tehdom po chylej Pruskej „kulturkampf“ knježesche, bu wosada wofyrocžena a kapala so zamkny. Pšched 2 lětomaj buchu tamne zakonje trochu položene, zo móžachu so wurjadne bože služby z Khoczebuz a z Mužakowa zas dzeržecj; tež z Barlina su so tam někotry krócj tesame wobstarale. Loni so zakladny kamjen k božomu domej zapołoži a lěta* móžesche hižo so nowa cyrkej poswjeciz. Wona je japoschtolej Łužicy, swjatomu Bennej, poswjecžena, a krajna statua našeho patrona bu na wotkar postajena. Njech wón pola luboho Boha wuprošy, zo by wosada, kiž je tutón radostny džen dočakata, pilna a wobstajna wostała a na nju žane tajke zrudne cžasy wjac nje-pšchihcě.

Kr.

Z chłoho swěta.

Řemška. Nowy zakon wo palencowym dawku je so džens tydžej wozjewil. Ma to dobre na sebi, zo so wulke dohdoby z nim za chle težorstwo dobudu, tola tež to źle, zo su z nim runje zas křubži trjeheni. Chcedža-li zakonjedawarjo sprawni bycž, dyrbja skóncžnje tež na pivo a wino dawł položicž. Centrum je 41 hłosow za nowy zakon a 37 pšhecžiwu njomu wotedało. Za nětajki dawł drje běchu wšchitcy, ale zdasche so mnohim pšchewyřoki bycž, kotryž je knježestwo postajiło. Windthorst swoje „haj“ zamokwi ze słowami: „Činiimy tak po swojim najlěpšchim pšchewědženju. Mienamata-li pšchihłosowanjo tutoho abo tamnoho, njech pšchindže a na naše město stupiwšchi njech to lěpe cžini.“

— Němski krónprync je hižo dlejši čas na schiju khoru. Jendželški lékař dr. Wakenzie je hižo por króč škódne wurostki we schiji wurězował, tola so jich korjen hišcže njezda wotstronjeni byč. Lěkarjo drje praja, zo wjetšich strach w tu khowilu za krónprynca njechrozy, druzy pač tež za cyle něste wobfruczeja, zo može khoru krónprync jeno cyle mjelcžo powjedacž. Na jendželškim jubilejšim swjedženju w Londonje je so krónprync tež wobdželil.

— Šchož suh w poslednim czišle wozjewili, to je nětko wopravdže wěšte. Dotalny biskop w Juldu Jurij Kopp je za wjerchbiskopa we Wrótkawju wot swjatoho wóta pomjenowany. Wo tym je kardinal statny sekretar Kampolla swjeczacomu biskopej Gleichej we Wrótkawju pisał. W swojim liščje praji, zo je swjaty wóte džiwojo na wobstojenja tuteje diöcese a na wubjerne samotnosće, wulke zaslužby a pobožnosć biskopa Koppa tež na poruczenjo wjacorych němskich biskopow tak postajil jeniczy k czešczi Wože a k spomoženju duchow, zo by dohko wošroczeni biskopski stoł so zasj wobladzil. — Biskop Kopp je lju czeščzomneju ale cyle khideju staršcēju z Eichsfelba, rodž. 24. julija 1837 w Duderstadtu. Za čas kulturkampfa běšcě wón assessor generalnoho wikariata w Hildesheimje a pozdžišcě sam generalwikar, a je sebi w tutym zastojništwje trěbne nazhonjenja za wazne zastojništwo nahromadzil. Znate je, zo je F. W. fejzor Wylem joho za sobustawa na čas žiwjenja do pruskeje přenjeje komoru powołał, a zo je wo zarjadowanjo lěpšich cyrkwinškich wobhojenjow w Pruskej sebi wulke zaslužby dobył.

— W Bajerскеj su nowe wólbhy za tamnišči krajny sejm dokonjeli. Hač dotal je wuzwolonych 78 sobustawow bajerškoho centra, 71 liberalnych, 5 protestantskich konservativnych a 3 ze strony Bucher-Rittlera (katholikow, kotřiž w nekotrych prашčenjach z centrom njeidu). Zajimawe je, zo su we Wirzburgu 45 wuzwoleryo centra a runje tak 45 demokratojo wuzwoleni. Či su nětko hižo pjecž króč swojoho zapóstanca wuzwolili — hač dotal pač tajka wólbha žanoho wuspěcha měla njeje. Tutón wuspěch wólbow za katolsku stranu najlěpšich njeje; cyle zadwelowacž pač tam tohodla tež njetrjebaja. Spodžimne je wosebje to, zo Bucher a Rittler ministra Luga tak jara podpjerujetaj, hačz runiž tutón „katholski“ minister katolskoho kraja swoje džeczi protestantske wozahnyč dawa a je pšced krótkim so tšeczi króč z protestantskej wudomu w protestantskej cyrkwi wěrowacž dał.

Jendželška je w tutych dnach wulkotne swjedzenje měla: 20. junija bě 50 lět zo nětčizišcě kralowna Viktorija w starobje 18 lět na jendželški kralowski trón stupi, zo by tute najwjetšcě kralestwo cyloho swěta wobknežila. Dofelž je kralowna Viktorija macž němskoho krónpryncoweje mandželškeje, je tuta swójba w tychle dnach nimale cyka wofoło kralowšcěje wowki zhromadžena. Tež wščitcy wjetchojo cyšeje Europy abo jich zastupjerjo su w Londonje swjedzenej pšhitomni byli. Zo je jendželški lud z wulkej radoscju žadny swjedžen swjeczil, je drje hjez džiwa. Njepobrachuja pač tež hšoh, kotrejž khowalby za tute 50 lětne knježenjo nimaja. Wosebje wobohim Fram je so hač dotal nimale pšced zle ščo. Su to zrudne liščby, kotrejž k tutomu jubilej wozjewjeja. Wot 1837 hač do 1887 je w Trskej hšobu wumřěło 1,225,000; z domu a dwora wuhnatych bu 3,668,000, dofelž zaštaty najenišči pjenjež zaplacič njemóžachu; z kraja wupucžowali su 4,186,000! Na tym wščem drje kralowna wina njeje a kóždy wěšcže tutej knježecy pšcěje, zo by hišcže dožiwika wufwobodženjo najhórje zrudzeneje Trskeje!

Ruska. Zafaznja wuwjedženja toni z Rusowskeje je zašy z bēhnjena.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 371. Mikławš Wolman z Luha, 372. 373. z Radworja: Hańža Hórnikowa, Jan Hantuš, 374. Jakub Bjarš z Pěskec, 375. 376. z Kukowa: kubler M. Wolenk, pjekarski mištyr Zelnak, 377. 378. z Miłočic: Michał Ryčerja, Michał Mětk, 379. kapłan P. Stefan Ubl z klóštra Marijneje Hwězdy, 380. Marija Henčec z Pančic, 381. Khata Weclihcec ze Žuric ($\frac{1}{2}$ l.), 382. Mikławš Just w Leubenje pola Ošaca.

Sobustawy na lěto 1886: k. 675. Mikławš Ryčer z Miłočic.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 95,910 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **Na dnu swjatočneje konsekracije noweje cyrkwje praeses konsistorstwa a dwórski kapłan kanonikus Jakub Buk z Drježdźan 1000 m.**, k spomoženju njeboh Madleny M. 10 m., ze Smjerdžaceje 3 m., z Wotrowa 1 m., njemjenowana z Wotrowa 1 m., njemjenowana z Krjepjec 3 m.

Hromadže: 96,928 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,050 m. 32 p. — Dale su woprowali: k spomoženju njeboh Madleny M. 20 m., ze Smjerdžaceje 3 m. — Hromadže: 10,073 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Rištowanjo do Něbjelcizic: Njeje nam druhdy z najlepšej wolu móžno, zo „Katholiski Posol“ předy hač njedzeli pschipołdnju z póstom do Něbjelcizic wobstaramy; prošymy tamnišich čitarijow, zo chcyli sibi jón wot nětka po nyschporje wotebjeracz, sami abo pschje schulske džěczi. **Red.**

We wšěch expedicijach „Katholiskoho Posola“ ju dóstacž:

1. Nějenšche spěwariske knihi

za katholickich Serbow. Zrijadował M. Hórnik. 100 stronow. Związane za 60 pjenježtow;

2. Wobožny Spěwar.

Nějenšche spěwariske knihi z modlitwami. Za katholickich Serbow wobdžětał a wudał M. Hórnik. 204 stronow. Związane w placže za 1 marč, w koži 1 m. 50 p., w koži a ze zlotym rězkom 2m. Wobě knižcy hodžitej so derje za šhule a za młodošcž.

Zena kšěža ze sadowej zahrodu je na pscheden w Šhróscizicah czo. 3.

Wozjewjenjo.

Wšitkim sobustawam a přecelam „Łazkowskeje Bjesady“ wozjewja so tudy, zo ma so bjesadna zhromadžizna wot nětka porjadnje kóždju 1. njedzelu měsaca, a sobustawy so z tutym najnaležnišo k porjadnomu wopytej přeprašuja.

Předsydstwo.

Jurij Šewčik, pismawjedzeř.

We Wotrowskej cyrkwi budn pscheden něštočasom němske hišćyce kaž nowe moderske knihi z mjenom **Marienkron** namakane a na farje wotodate, hdžež móže je tón, štóž je je zhubił, zašy doftacz.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihárni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Gudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Rudyschjinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 14.

16. julija 1887.

Lětnik 25.

Bamžowy jubilej.

Kaž je znate, budže 31. decembra tutoho lěta 50 lět, zo našch swjaty wótc wjelestawny bamž Leo XIII. měšćnišku swjeciznu dosta. Róžda, tež najkřudšcha wosada so raduje a swjatocžnošće pschihotuje, hdyž je tajtoho žadnoho dnja doczakała, na kotrymž je jeje lubowany duschepastyr 50 lět swojoho měšćnišwa dofonjał. A nětko, hdyž budže wótc cyłoho křešćanšwa, wyschšchi duschepastyr wschěch katolickich wěrnych tajki swjedžen swjecizny? njezměje cyły katolicki swět tutón džen z najwjetšej radosću sobu swjecizny? Zawěšće! Njebudže žana, tež najsnadnišcha, najkřudšcha wosada něhdže w horach sthowana nic, kotruž by tajki džen njejmala. Kaž na tutym dnju swjaty wótc cyłomu swětej (urbi et orbi — měštej Romej a swětej) swoje požohnowanjo wudželi, tak budža jomu podaczi wěrni wšchudže na kolenomaj kleczeč, w duchu so podželni czinicž tutoho požohnowanja a Boha prosycž wo žohnowanjo za swojoho luboho swjatoho wótcá!

Wo pschihotach a wažnosći tutoho jubileja je znaty fakki katolicki Rochus v. Rochow na generalnej zhromadźiznje schlezyskich katolickow w Něstie horliwu rycž dzeržal, z kotrejež w scžehowacym słowne myslizki swojim czitarjam podawamy. Swobodny knjež v. Rochow je zaridženu zymu někotre njedzele w Romje pschihował, hdžež je hačo sobustaw komiteja za pschihoty jubilejskich swjatocžnosćow w Němstkej wchelake rjadowacž měl. Zoho słowa su tohodla wažne, dokelež wón rycži, šhtož je tam sam widžal a slyšchal.

Na dnju samym, 31. decembra, hće swjaty wótc internacionalnu deputaciju ze wschěch krajow a ludow pschijecž, kotraž zbožopščecža cyłoho katolickoho swěta pschijnje a tež jačmožnu pschepoda, kotraž so po cyłym swěće nahromadži, zo by hačo jačmožna (stipendium) za božy mšch swjatomu wótczej so poskicžila. Nawjedowacž budže tutu deputaciju kardinal Schiaffino, kotryž je protektor pschihotow za jubilej. Scžehowacy džen 1. januara 1888 budže swjaty wótc na woltarju, kotryž so jomu na tutón džen wofebje dari, za cyły katolicki

śwēt a wosebje za tych, kotřiž na tutym darje so wobdźělachu, bo Źu mšcu swjeczicž.

So so tutón dar runje mjenuje „jakmožna za božu mšcu“, z tym chcebja wěriwi wuprajicž: Ğdyž je bamžej joho swētne wobsejźeništwó rubjene, dyrbi wón kaž žadyu najšhubšči měšćnik „wot woltarja žiwy bycž“.

Na tym samym dnju 1. januara so tež wulkotna wotifanška wustajenca w pschitomosći Boho Swjatosće a diplomatiskich zastupjerjow tamnych knjezeštwow, kotrež su pola Wotifana zastupjene, swjatocžnje wotewri.

Za tutu wotifanšku wustajencu je w jonym z wotifanškich dworow wosebita křeža natwarjena, a w njej změja so wšče dary wustajicž, kotrež ze wšchěch dželow swěta nadobnomu jubilaraj so posćicža. Wščo ma so po krajach a jenotliwych diöcesach rjadowacž; tuž budže lohko, dary ze wšchelakich wosadow namakacž a pschewidžecž. So budže tale wustajenca wulkotna, móže sebi kóždy myslicž. Wumjelštwó, wědomosć a wšče jenotliwe wotnožki cžłowjeczeje prócy tam swoje wupłody zhromadža. A je to tež sprawnje, zo nadobnomu zastupjerjej bamžištwó swoju cžesć a džakownosć wopokazaja, pschetož we wšchěch cžasach su bamžojó wumjelštwó, wědomosć a wšče podobne džěta mócnje podpjerali a spěchowali.

Wot 1. januara pschichodneho lěta hač do sředž měsaca meje budže swjaty wótc pobožnych pučžowarjow ze wšchelakich krajnow katholickeho swěta do Roma pschihadžacych po rjadu pschijimacž. Kaž je swjaty wótc wuprajit, chce wón wosebje wjetše tajke cžahi we wulkotnej swjatocho Pětrowej cyrkwi pschijimacž; jeližo hač do toho cžasa so wobstojenja w Stalskej njepšcheměnja, budže wšchal so to stacž dyrbjecž pschi zamknjenych durjach. Tam potom budže pschi wulkim bamžowym woltarju nad rowom swjatocho Pětra božu mšcu džeržecž. Po božej mšci synje so bamž na swój trón a pučžowarjo nimo njoho pschěndu, zo by joho kóždy wot woblicža k woblicžu wohladacž a joho požohnowanjo dostacž mohł.

Z Němškeje so tajki pobožny cžah w druhej połojcy februara do Roma poda. Wlaco jich budže, kotrymž so zbožo popšheje, „wěcžne měšto“ ze wšchěj joho krašnosću wohladacž, wulkotnym swjatocžnosćam pschitomny bycž, sydom hłownych cyrkwjow měšta wopytacž, a na wšchitko to trónu stajicž: swjatocho wótsa samoho, joho miłe lubosćiwne woblicžo zeznacž; tola tež cži, kotřiž tak zbožowni njebudža, budža so sobu radowacž, Bohu džakowacž a Boha prosycž, zo by dolže lěta hišćeje mlódnoho a strowoho zdžeržal našchoho luboho wyschšchoho wjetřha: bamža Leona XIII.!

P. Jakub Žur †.

Ž nowa rozšěri so zrudna powěsć po kuziškej diöcesy, zo je wo jenoho duchownoho mjenje, zo je swětny džělacžer w Knjezowej winicy zemřel a zo je so to bohuzel wjele zaže stalo, dužli je sčtó wocžakowal.

Na 5. julija wumře wysočodostojny knjez Jakub Žur (Sauer), farat w Ščěrachowje, pola swojeje sotry w Pozdecach, hdžez najbóle kóždolětne někotre njedzele pschewywasče, zo by wottam kupjele w Smjecžkacach strowjenja dla wopytowal. Tóntróč bě tam lědma tydžen pobyl, cžujesče so khorý a da sebi tež lěkarja powołacž. Žoždkowa (gastriska) khorosć, na kotruž hewal druhdy cžerpsesče, pschiběracše a pschiwda so hišćeje druha, tak zo njebě žana cžłowjěška pomoc móžna.

Tohobla da so njebohi knjez farar z podacjom do Bozeje wole ze swjatymi sakramentami wobstaracz pschez f. kaplana Scholtu z Khrósczic. Hdyž bě so to pobožnje stało, wondychny khoru w pschitomnosći swojeje sotry a jeje swójby swojoho ducha popołdnju w dwěmaj.

Hdyž nazajtra w Schërachowje smjercz swojoho fararja zhoniku, bě po cnej wosadze wulka zrudoba. Měschczansta rada wobzamkny deputaciju do Pozdec póskacz, zo by wo wotemrěte czěło tola w Schërachowje ze wschěj czěscju pohrjebało, hdyž je njebohi pschez 26 lět z wulkim zohnowanjom skutkował a po zaslužbje czělcjowany był. Tola přjedy hač deputacija dojedže, bě hižo do wschěj stronow wozjewjene, zo budže pohrjeb w Khrósczicach 8. t. m., a zo je hewał wschitko na to pschitowane. Schërachowcy zrudni wotjedžechu, tola wopozazachu czim bóle njeboh fararjej swoju luboscz a dzakownoscz pschi joho pohrjebje.

Na pschędwjeczorje pohrjebnoho dnja a rano zahe pschiindžechu do Pozdec zastupjerjo rady a wosady, wuczerjo a deputacije ze Schërachowa; měschczanscy tšělcy, spěwanste a turnarste towarstwo, hačo tež towarstwo rjemjeslniškich mějachu khorhoj ze žarowanškim florum sobu. Tak džešče hižo wot Pozdec wulkotny czah, kotryž so w Khrósczicach wězo hišćče powjetški, dofelž bě wjele Schërachowškich (wschěj wottam bě na 150 ludži) a tež druhich pscheczelow a czěscjowarjom njeboh fararja na pohrjeb pschijěło.

W Khrósczicach bu czěło na farškim dworje wustajene, hdyž f. farar Werner z assistencu knjezow kaplanow Scholtu a Kězaka pohrjebne modlitwy započza. Tu pschistupichu tež družu duchowni w cyrkwinškej brascze: ff. senior Kucžant z Budyščina, kanonikaj Smoła z Njebjelczic a Müller z Ostrica, fararjo Herrmann z Wotrowa, Brendler z Grunawy, Hórnik z Budyščina, kaplan Schönberner pschi dwórškej cyrkwi w Drježdžanach, škulski direktor Löbmann z Budyščina, administrator Žur z Radworja, kaplanowje: Bjedrič z Ralbic, Kawrjenc z Marijnejje Hwězdy a Zeches z Worflec. Pohrjebny pschewod, pschi kotrymž chor cyrkwinškich spěwarjom jara wustojnje spěwashed, džešče z farškoho dwora po puczu f rěcy a po „horje“ do cyrkwie, hdyž so kaschcz wosrjedž cyrkwie kaž hewał pschi pohrjebje duchownoho wustaji. Tu spěwachu duchowni najprijebny officium defunctorum (modlitwy po morwyh) a na to dzeržěšče f. senior Kucžant spěwane Requiem, na pobocznymaj woltarjomaj pač f. Brendler a f. Kawrjenc czichu (mjelczacu) Božu mšchu. Z nowa zryadowa so potom czah a f. farar Werner dokonja pohrjeb po cyrkwinškim waschnju. Pschi wotewrjenym rowje měješče f. direktor Löbmann, kotryž bě pschez pjecz lět pschi njeboczicžkim kaplan był, pohrjebnu rycz. Wón wopominashed wulke zaslužby, kotrejž bě sebi njeboh f. farar w swojej wosadze a wosebje w Schërachowje dobył a napominashed wosebje pschewodzerjom ze Schërachowa, zo bychu w dzakownosći na njoho spominali a wosebje Boži dom lubowali, kotrohož rjanoscz a wuděbenjo je jich njebohi tač jara lubował. Schërachowste spěwanste towarstwo wuspěma hišćče němšči spěw a Khrósczanski chor dospěwa cyrkwinške pschispěwy. Stónčnje dzeržěšče hišćče farar Hórnik spěwanu Božu mšchu de Angelis, kaž je pola duchownych postajene. Tač bu njebohi f. Žur pschi tej wosadnej cyrkwi ze wschěj czěscju pohrjebany, w kotrejž bě přeni krócz nowozakoński wopor swojomu Bohu woprowač. Lux aeterna luceat ei!

Knjez P. Žur narodži so 9. septembra 1821 na Horje, hdyž mějščtaj joho starškej tehdom ryczerške kubło. Po jeju pschěshydenju do Pozdec jomu nan zahe zemrě. Hdyž bě w Budyščinje na šuli pobyl, pschiindže do seminara w Prazy a dokonja tam gymnasiálne a unwersitne studije. Hačo duchowny,

31. julija 1846 wuswjećeny, skutkowasche najprjedy w Budyščinje hafo katecheta a němŕki popołdnischi a po někotrych lětach hafo dopołdnischi předar; tež běŕše pschi tym wučer nabožnistwa w nowym (1851 založenym) wučerškim seminaru. W meji 1861 bu po swojim žadanju hafo farar w Ščěrachowje postajeny. Tu je wón ze wschej khwalbu dželat pschez 26 let. Pódlá swojich dželow za cyrkwinu wosadu, za kotruž porjeschenjo cyrkwe a wutwarjenje woběju tórmow wobstara, starasche so horliwje tež wo khudy lud. Hdyž tam mjenujcy prjedy derje žiwjace tkalcowstwo a šchtryparstwo pocza mafo wunoschne bycz a druhoho džela doscz njebē, prócowasche so wón wo wobstaranje džela, tak zo wosebje pschez njoho pohnuty k. fabrikant Wünsche z Ebersbacha nowu fabriku w Ščěrachowje založi, w kotrejž bu wjele dželaczerjow trěbnych. Tohorunja špěchowasche wón wschelafe wužitne towarstwa w swojej wosadže. Tohodla bě pola wysokich a nizkich, pola bohattyh a khudyh rad widžany. Wosebje čšeczowachu joho tež hafo wustojnoho rycznika.

Dla swojich zaslužbow bu njeboh k. Žur jutry 1886 wot kapitla w Budyščinje hafo kanonikus wuzwoleny, a bórzy na to swjećesche swój 25 lětny fararšŕki jubilej z powšchitkownym wutrobnym dželbracjom cyteje wosady a mnohich pscheczelow. Pschi tej składnosci so jomu k čšeczi fundacija w Ščěrachowje pod joho mjenom založi. W tych dnjach běŕše za njoho Requiem w Ščěrachowškej cyrkwi, pschi kotrymž bě wjele wosadnych pschitownych.

Tak je naša diwca, w kotrejž su hižo wjacore duchownike městna wuprózdnjene, zasy jenoho duchownoho wosadnoho pastyrja zhubila, a móže hiščje wjěšcha nuzá wo duchownych nastacz. Tuž proščeje Boha, zo by dželaczerjow w swojej winicy zdžeržal a nowych dželaczerjow poštal. Daj Boh!

M. Hórník.

Džěczom jěd!

Někotryžkuli čzitar „Posola“ trasch pschi sebi myšli: strowe napismo! A tola je snadž tež mjěz nimi doscz tajkich, kotřiz swojim tak horco lubowanym džěczom pschez měru wjele jědu podawaju, mēnich, zo lubožatkam z tym dobrotu čzinja. „Džěczom pjenjezy dawacz, zo bychu je po swojim spodobanju wužitwale, je zawěsčje morjacy jěd za džěczi.“ Tohodla njedawajče waschim džěczom, dóńž wotrostke njejsu, žanyh pjenjez do ruky, khiba zo wot nich cyle nadrobnu rozprawu žadacze, k čjomu su je naožile.

Njerezomne džěczo — a tónle njerezom traje jara dołho — hiščje žanoho wopšchinnjenja nima wo płacziwosci a wažnosci pjenjez. Wone sebi pschi wudawanju tychšamych njepšchědstaja abo na to njemyšli, zo je tutón pjenjez, njech je wulki abo mały, wuplód čłowječzoho sprócnoho džela a njespomina na to, kať wjele prócy a potu je nana a macz potřečhilo, prjedy hacž bě pjenjez nalutowany. Powěda-li tež nan a macz: budž zlutniwy a njepšchěczinje! — kať lohko tola tajke słowa z jenyh wuchom nuts a z druhim won du. Pschiležnosče a wabjenja k pschěczinjenju su tak stódke a wschelafore, zo te dobre džěczace wotmyšlenja w tysac padach 999 krócž podleža.

Šchótóžkuli je nuzowany, swojim džěczom pjenjezy do ruky dawacz, kať na pschitkad wjesni ludžo, kotřiz kłamarja a t. d. we wsy nimaja, a dyrbja tohodla do druhich wsow po kłamarške twory slacz, njech pjenjež na pjenježku pschihotuja, zo pschěkupcy wróczo dawacz njetrjebaja. Tajki zwostawacy pjenjež hižo je něotre dobre džěczo do zeljenicza a paducha pschewobrocžit, dokelž žly duch a požadosč

močow so runje w tymle wošomiku, hdyž džěcžo pjenjez zas dosta, zjenocžitaj, zo byščajtaj njewinowatu dušdu k hrěchej zawjedtoj. Doma potom reka: „haj džjenja běšče cokol dróžšči“, abo „kamar je so zamolit“, abo „ja sym dostate pjenjezy ležo wostajit“, abo „zhubit“, abo „mi su je druge džěczi w šuli wzali“ a t. d. Starškej trašč tomu wěritaj a džěcžo bjez kšostanja woteridže. To je załož k pšhecziwjakej, zekženicej a na posledku k paduchej — a ščo je pjenjez? Šěd, surowy jěd, kiž je cžěto a dušdu džěšca zawdať.

Alle ščtóz ma džěcžo na šuli w Budyščinje, w Brazu, w Drježdžanach abo w Lipsku, tón sebi tola hinaf pomhacž njemóže, hacž zo jim pjenjezy pšhepoda! Ty so molišč! Spytaj jónu; ale žadaž wot twojoho syna nadrobne zličžbowanjo (račnowanjo), hdyž po druge pjenjezy piša a jeli so czi wščitko w prawym rjedže bycz nježda, dha pytaj tam w cuzym měšče dobroho pšhecžela — wščaj je wščitkim duchownym knježim časne a wěcne zbožo młodošče jena z najwutrobnichich naležnosčow — a wěšče namafasč zwólniwu wutrobu, kotraž božedla twojomu džěšču trebnny pjenjez wudžela. Ščo dha je někotroho młodženca wot jo ho pucža, kotryž bě sebi tam tak kručje pšhedpšat, k zrudobje staršich a pšhecželow wotwjedlo? Najhuščičiho je wina toho byla, dokelž je so młodomu cžtowjelej pšchewjele pjenjez do rukow dawato. A ščo je dale wina toho, zo tak mnohich młodych rjemješnikow, gymnasiafnow a studentow žołny njewěry a loškoho žiwjenja póžrjedhu, hacž pjenjezy, kotrež młodženc dostawajče bjez winowatošče, w swojim času račnowanjo wo nič dawacž?

Ščo je wina, zo dyrbi tu abo tam młody bur ze swojoho kubła cžahnyčž, hdžej je so nic jeno džěd, ale tež džěda džěd hižo w spokojnošči žiwit? Přěnja wina, cžohodla dyrbi něk wo wščo pščitčž, su pjenjezy, kotrež wón w džěčacych a młodžencowych dnach dostawajče, zo by z nimi po swojim njerozomje zašhadžat. To je tón jěd, z kotrymž je joho luboščitwa macž trašč mjelczo nana zawdato. Praščejmny so našchich staršich a wy džěczi, praščeječe so waschich džědow a wotkow, kelko pjenjez so woni dostawali, a wo=prawdže wščiticy spóznajemy, zo su pjenjezy w rukomaj naščeje młodošče sylny jěd za džěczi, sylny jěd za młodošče, a z tym tež strašchny jěd za cyle ludy, kotrychž džěczi so tak njerozomnje z pjenjezami wobdaruja! Porok a nic džat šušča kóždomu, nanej a macžeri, wujej a cžecže, kofšiz džěčom k wješlu pjenjezy do rufi a wole podawaja. Z tym so jim žana dobrota njewopofaza, ale je to hušto došč z winu na tym, zo so w džěšču na cžas žiwjenja njeporjadne a nješluchace mysle zaščezpja! Přecž potajkim z móšćnicžkami za džěczi: kóždomu pať blačowu nalutowansku pokladnicžku abo sparbiksu! A k tutej nječ mały pachol žanoho pšchitupa nima, ale nan abo macž nječ klucžik w dobrej khowanicy zdžeržitaj!

++

3 Łužicy a Sakskeje.

3 Wacžonja. W zańžennym ščtwórtlěcže so w naščej cyrkwi 10 Wožich mšchow swjećěšče; a to jena (19. junija) pšchž wyšokodostojnoho knjeza seniora Kuczanka, dwě (11. hapyryla a 24. meje) pšchž knjeza fararja Wernerja, tři (27. hapyryla, 3. meje a 2. junija) pšchž knjeza Škalu a ščtyri (24. hapyryla, 8. meje, 20. a 26. junija) pšchž knjeza Něžaka. Wščitkim tutym knjezom budž „Zapłacz Wóh tón Knjez“ wuprajene. Pšchšpomni so tež, zo je přěnju a što=a=prěnju Wožu mšchu knjez senior Kuczank swjećit: přěnju pšchi pójnowanju cyrkwie a wotčarja, što=a=prěnju pšchi pójnowčenju našchoho luboho

domu Bożojo. — Zo so 24. meje přeni raz swj. sakrament mandželstwa wudželi, je „Posol“ hižo wozjewił, tež poswjećenje cyrkwyje w poslednim čyśle nadrobuje wopisał. — W meji, w měsacu najswjećišćeje knježny Marije, mějachmy tež lěta kóždy druhi džen: njedzelu, wutoru, šchtwórtek a sobotu mejski nyschpor. Swjateje Marijny moltař so wot dobroczerkow z Baczonja a Czornec z rózemi a swjećkami wudebi, za czož so z tutym žiwny džak praji.

3 Drježdau. 3. M. kral Albert je so srjedu wječor zas strowy a czerstwy z Wendzelskeje wrócił. Kralowa Karola ze swojoho wopyta w Rakuskej haśle wokolo 18. t. m. do Pilnic pschjědže.

3 cyloho swěta.

Němska. Rejzor Wylem je so póndzelu do Emsa podał, chce tam 10 dnow wostacž, potom Koblenc, hdžež němska kejzorowa pschěbywa, a kupu Mainau wopytacž a 19. t. m. do Gasteina doječž.

— Kaž so slyšchi, je wjednik nacionalliberalnych, zapóslanc Miquel, za ministra pschekupstwa pomjenowany.

— Četuskja 34. hłowna zhromadžizna katolikow Němskeje wotbudže so w Trieru a budže tracž wot 28. augusta hač do 1. septembra. Za pschědsydu je hrabja Ballestrem wuzwoleny.

— Probst dr. Döllinger w Mníchowje, kotryž je w swojim čjasu sobuzakožec „starokatolskeje wěry“ byt, je czežcy schorjek. Hižo pschěd někotrymi lětami so nadžija wupraji, zo tutón muž, kotryž bě dołhe lěta mjez najslawnišćimi katoliskimi wucjencami a tehdom tež katolskej cyrkwi wažne služby cjinješče, so na swoje stare dny tola hiščeže dopomni a k prawej wěrcje zas wróci. Tehdom so tale nadžija dopjelnita njeje. Dobudže nětko, na samym wječoru joho žiwjenja, boža hnada nad twerdosčžu joho wutrobhy? —

— 6. julija dowołdnja wumrě w Kölnje po krótkej chorosčzi Friedrich Roenen, jedyn z najslawnišćich komponistow našchoho čjasa. F. Roenen běšče syn schulskojo wucjerja rodb. 30. hapryla 1829 w Rheinbachu pola Bonn. Dofelž hižo wot małosčje wulke hudžbne wobdarjenje spóznacž dawasče, pracowasče so joho nan tute dary z časom wutworječž. Po dokonjanych studijach na měschnika swjećeny bu po někotrym čjasu za dirigenta domowoho chora w Kölnje postajeny. Šhto je w tutym wažnym zastojnistwje hačo wjednik chora w najrcješkej cyrkwi cykeje Němskeje skutkował, je tym znate, kořiz wo dobrej a dostojnej cyrkwinkej hudžbje so wobhonječž pytaja. Zojo hudžby, kotrež je wón sam zestajal, swědča wo joho wumjelskej křmanosčzi hačo hudžbnik a wo joho hřubokej něžnej pobožnosčzi hačo měschnik. Tež lubozny hłós za nowy křlusč „O Marija, moja radosč“, jedyn z tamnych 10, kotrež su pschěd někotrym čjasom wudate a tam a sem w Serbach so spěwacž počinjaja, je wot Roenena.

— W Elzaskej wosadže Sand swjećesče farař Müinch na dnju Božojo Czěla 50 lětny jubilej hačo farař tuteje wofady. Czescžomny starc je 80 lět stary a 56 lět měschnik.

Awstria. (Zapozdžene.) W Baks-u we Wuherstej je so wulke nježbožo stało. Tam chysče so procession wobstojacy z wjac hačž 300 wosobow pschěž Donawu pschewješčž dacž. Hdyž bě srjenje wulka kódy, na kotrežž so 372 wosobow wjezesče, srjedž rěki, zběhny so slyny wichor a storčzi do kódy, kotraž so powróci a wisčo w žolmach podmuri. 196 wosobow je tam w žolmach swoju smjercž namatało!

— Katholiske škulske tovarštvo je na tym, katholški wučerški seminar w Awstriji založičj. Kóždy widzi, kak jara važna wěc by založenjo tajkoho seminara byla. Pšchetož dobre, wopravdže kšćejščjanške budža awstriške škule hakele potom, hdyž budža wučerjo wěriwi a nabožni.

— Krónprync Rudolf je po Galicijej a nêkotrych druhich krajinach pučjowal. Wšchudze su joho wobhydlerjo jara čješćomnje a horliwje witali. Z tym su Polakojo cyle jasnje pokazali, šchtož tež cyle swēt wě: zo je Awstrija jeničke kralestwo, w kotrymž so tutón hewal wšchudze pšćejščjehany lud z runoprawom wobtnjejuje.

Šchwajcarska. Zakošne njezbožo je w měsce Zug nad Zugskim jëzorom so stalo. 6. julija po połdnju pšed 4 hodžinami so z jenyum dobom cyle kruč kraja z kšëžemi, kotrej na nim stojachu, do jëzora podnuriču. Hnydom wobhydlerjo druhe kšëže, kotrymž podobne njezbožo hrožejše, wopušćezichu, dokelž bë strach, zo mohlo šwanjo brjohow dale hieč. Tutón strach bëšće cyle sprawny, pšchetož $\frac{1}{2}$ 7 hodž. zhubi so nahle wulki kruč męsta w jëzorje na dobo, a bórzy po 10 hodž., runje, hdyž cžah z Zürichu pšhijedze, suny so tšeczi kruč kraja do wody. Gač dotal je so 27 domow a nęšhto druhich kšëžow do jëzora pšćepadnyło, a wjele druhich su wobhydlerjo dla dale hrožacoho stracha dyrbjeli wopušćezič, tak zo je 664 wosobow tam w tu kšwilu bjez wobhydlenja. Tšjšhto wosobow (12 abo 17) je pšči njezbožu wo žiwjenjo pšchihlo. — Kunje, hdyž so njezbožo sta, pšhijedze železničny cžah a tež parolódž: pučjowacy wobeju bëchu tak šwedčjow hrožbnoho podawta. — Męsto Zug je w bëhu šestotkow hjo wjac króč podobne njezbožo domapytało. W lęce 1434 4. męrcu zhubi so džel wobdawaceje murje z nękotrymi wëžemi w jëzoru, a po nękotrych minutach pšćepadny so 26 domow ze wšćelakimi pódlauskimi twarjenjemi do wody, pšči cžimž 60 cžtowjekow wo žiwjenjo pšchitdže. Podobnje je so 1549 tam 9 kšëžow nahle do jëzora sunyło. — W Šchwajcarskej za njezbožomnych dary škaduju.

Podobne njezbožo sta so tež 2. septembra 1806 w blizkofeji Zuga. Tęhdom zęšpny so hora pola Goldau-a, pšči cžimž džel Kšžberga do Lowerzerškoho jëzora zjedže a 300 kšëžow z 475 cžtowjekami pod rozpadankami pohrjeba.

Italiska. Rom. Kóžde lęto so na swjedzenju šš. Pętra a Pawola bamžej knježęška medalija (w žłocze a šłębru) pšćepobawa. Kętušči tajki wopomnjeniški pjenjež ma na zwjeršnym boku bamžowu podobiznu z wopismom „Leo XIII. Wyššhji pontifex w lęce 10“, a na špódnim boku wobraz, kak cyrkej Němsku a Španijsku dla Karolinskich kupow wujednawa. Wobpismo ręka: „Žwada wo Karolinskich kupach z wujednanjom zděhnjena“, a podpismo: „Męra rozšubđerka (mjn. cyrkej) a wujednačka.“

— Bamž Leo dweju šlawneju astronomow z jezuitskoho rjada, wučzomcow swętošlawneho P. Secchia z toho samoho rjada, na swoje kšty do Moskwy pošćezle, zo byšhtaj tam w męsacu auguste wocžakowane dospolne začęmnjenjo šłónca wobkëžbowacž mohloj. Wučžency ze wšćęch krajow so tam k tomu žęndu.

— W Kataniji je zas kšolera wudyrila a kšętro špęšnje pšchibjera.

Bołharska. Po dołhich jednanjach zda so, zo ma tutón kraj, kotryž mocy cyleje Europy znjepokojuja, šłóncnje zas swojoho wjerča. Zakonje dawarška zhromadžina tutoho kraja, šobranje (t. r. zhromadženištvo), je 7. julija jenoštšnje prync Ferdinanda z Koburga za wjerča Bołharskeje wuzwolila. Bjez dwęla wšćę europške knježęštwa tutu wólbu pšćipóznaja, kšiba rusowske nic; zda pak so, zo druhe mocy tež pšćęziwo Rušowskej nowoho wjerča na bołharski trón pšćęčihćęza. Najnowšće powęšće pak hišćęze wjac wobkručęja: zo joho mjenujcy tež Rušowška pšćipóznaje. — Prync Ferdinand, kiž je katholški, je 26 lęt stary

a we Winje 26. februara 1861 rodženy. Jeho nan, princ August z Koburga, mumř 1881 a bě awstrijski general, wuj nětczišeho wójwody w Sakškej-Koburg-Gothafkej; wón bě woženjeny z Mariju z Orleans-a, džowfu francózskeho krala Louis-a Filipa. Nowy wjerch je hišćeje nježenjeny, je wubjernerje woczejnjeny a pola Winjskeho kejzorskeho dwora jara widžany. Wosebje to na nim khwala, zo je so wšdch prózdnoščow, kotrymž su wšchelacy „wulcy“ podaczi, swěru zdałowal. Bóh dať, zo by wbohi botharfski lud, hač dotal tak wjele znjeměrnjowany, stónćnje pščež njoho a z nim k měrej pščiněz mohł!

Zučłane tšdžěsti.

* Wšdchoho směšch so wotrjec, jenož nic krutoho wotmyslenja, zo dčesch pšdcecy Bóha wysche wšdchoho lubowacz. — * Šchto zaleži na tym, zo su kušče wofomiki tu na zemi drubdy tak bosoščiziwje — hdyž jenož budže wěcznošč zbožowna. — * Šchtož je dychanjo za płuca a strowošč cžěta, su zdychowanczka k Bóhu a k swjatej Mariji M. B. za našče dusče. — * Šlužby, kiž cžłowjekej wopokazuujemy, kotromuž smy mjenje pšchihileni, su za nas za stžubnišče, hdyž pšchi nič bóle lubošč k Bóhu, hač k sebi so pokazuje. —š.

Naležnosće našoho towarštwu.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 383. Pětr Bjarš z Kukowa, 384. Madlena Zyndžina z Budyšina, 385. 386. z Róžanta: překupc Jakub Glawš, Mikławš Šoła, 387. 388. z Noweje Wjeski: M. Šajba, Marija Kilankowa, 389. 390. z Noweje Jaseńcy: Pětr Krawža, Hana Čemjeric, 391. 392. z Hory: Pětr Nowak, Pětr Robl, 393. Mikławš Jakubaš ze Smječkec, 394. Jakub Pječ z Khrósćic, 395. Madlena Lawkusowa z Łusča, 396. Mikławš Čornak z Ralbic, 397. M. Šewc z Konjec, 398. Pětr Narcik ze Šunowa, 399. M. Kučankowa z Łazka, 400. Marija Domašcyna z Nowoslic.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 676—678. z Noweje Wjeski: Marija Wawrikec, Jakub Šoła, Jakub Kilank, 679. M. Ješki z Konjec.

Zemřěty sobustaw (zapozdžene) Michał Kučank z Łazka (¹⁰/₃. 87). R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještej 96,928 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **Polojca loňšich přinoškow diocessanskeho Bonifiacieweho towarštwu a Bonifiacieweho cyrkwnskeho wopora we Łužicy 1715 m.**, přez „Katholisches Kirchenblatt“ w Drježdžanach nahromadžene a wot redakcije připóslane 10 m. 50 p., njemjenowany z Worklec 10 m., njemjenowana z Kozaric 3 m., njemjenowana z Nuknicy 10 m., njemjenowany z Hory 30 m.

Hromadže: 98,706 m. 50 p.

Za swjećenu wodu je Baćoniškej cyrkwki Jakub Bermich z Haslowa stanglu wudžělať a daril.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,073 m. 32 p. — Dale je woprowal: r. 1 m.

Hromadže: 10,074 m. 32 p.

Zaplať Bóh wšěm dobročerjam!

Za terciarow: 1. julija zemře Madlena Duczmanec z Džěžnifec R. i. p.

Episcacerzej lubozneho nastawka „Nad wěžu Baćoniškej cyrkwje“ wutrobnu džať a próštwu, zo by naš sforo zas z nastawkom zwjeseliť.

Šedyn cžitať za wjele druhič.

Čištčej Šmolerjec knižicziščeđeruje w maczičnyh domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p. hjez pórtu.

Sudomy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 15.

6. augusta 1887.

Lětnik 25.

Ważny list swjatoho wótea.

Bamž Leo XIII. je swojomu nowomu statnomu sekretarjej, kardinalej Rampolla bórzu po jeho zastupje do ważneho zastojništwu list pišač, kotryž, kaž nowiny praja, „knježerški program“ bamža Leona wopšhija. Na zakładze tutoho lista je kardinal Rampolla jenotliwym nunciam wokolny list póskač, kotryž zasady w bamžowym lišće wuprajene, rozložuje. Wobaj listaj po prawym za zjawnosć njeběšhtaj. Hdyž pak je so Rampollowy wokolnik wozjewił a bamžowy list wot wšhelatich časopisow wšhelako wopacznje wuložował, je so nětko tež tutón wozjewił.

Tutón bamžowy list ma dwaj hlownaj dželaj. Prěni džel rozložuje, kač ma so swjaty stoł k jenotliwym mocam zwonka Štalskeje, wopomina postajenje cyrkwoje w tutych statach a wupraja wozakowanja a nadžije swjatoho wótea za pschichod. Druhi wjetšhi džel jedna wobšhěrnje wo „romskim praschenju“; dopokazuje, zo je nuzne swětno knježstwo bamžowe (kotrež je so jomu pschod 17 lětami rubiło). Z tym je nadžija tamnych zdanliwych bamžowych pschecelow zničena, kotřiž mēnjachu, zo Leo XIII. zaswroćenje města Roma a cyrkwinštokho stata wjac jadacž njebudže a zo so z někotrymi rjanymi rycemi a slubjenjemi spofoji.

Zdwórlinje a pschecelnje ryczi swjaty wóte wo jenotliwych statach. Mjez katolickimi statami spomina na přenim měsce na Awstrijsku-Wuhersku, a mjez protestantskimi na Prusku. Z tym zas pokaza, zo kač wosebitej ledžbnosću na tutu srjedžiznu Europy džina. Awstrijski kejžorowy dom a netčiziski ministrowo dostawaja krašne słowa pschipóznacza, hacžruniž w Awstriji tež hiščeje šhlóadne zakonje za cyrkej wobstoja. Němštomu kejžorej a jeho ministram pschipóznawa swjaty wóte dobru wolu; w Španiskej šhwali wón jeno kralownu-regenczinu, nic pak knježerštwu; za Portugalsku ma pschipóznacza dla zjenocženja w naležnosćach misijonow w Indiskej; na belgiski kralowy dom ani njespomni; francózske knježerštwu dostawa zdwórlinje ale došč zrozemlinje napominanje. Wajerške knježerštwu, kotrež, kaž je znate, loni wulku haru z tym činješe, zo je swjaty

stoł jomu poſne pſchípóznaczo wuprajit, w tutym liſcze žanoho pſchípóznacza nje-
doſtawa; ſwjaty wótc wjele bóle pſcheczo wupraji, zo by tam nabožniſtvo ſo
pſhec zdobniſchoho a plódnichoho bycza zwjeſelic mošlo. — Tajke bamžowe ſtowo
beſhe pſhed bajerſtymi wólbami dyrbało znate bycz; najſferje bechu potom za
knežerſtvo mjenje pſcheczelnje wupadnyle.

Woſebje wažne ſu bamžowe naſlady wo cyrkwiſto-politiſkich poměrah
w Prufkei. Swjaty wótc praji, zo je nužne, zo „w Prufkei ſo ſtutt załoženja
cyrkwiſtich měra dale wjedže, zo by ſo k dokonjenju dowjedł.“ Bamž do-
wěrja ſo na fežžorowu dobrocziwoſcz a derjezmyſlenjo joho knežerſtwa, „zo
podarmo njebudža naſhe ſtarocze, poſtajeſjo katoľſkeje cyrkweje w tymle kraľeſtwje
hiſheje polepſhic a tak ſprawne žadanjo tamniſchich katoľſkich wobydlerjow
ſpokojic, koſiž ſu ze ſwojej krutoſcju a wobſtajnoſcju ſo tak zaſlužbni ſczinili.“
Tute ſłowa ſu rjane pſchípóznaczo centra a joho cyrkwiſto-politiſtichoho pro-
grama; wone pak tež zaſudžeja naſlady tamnych „ſtatnych katoľſkow“, koſiž wu-
dawaju, zo je měr w Prufkei dokonjany a poſtajeſjo cyrkweje w tutym kraľe-
ſtwje wuběrne.

Najwjeſchi džel tutoho liſta jedna wo rozriſowanju „romſtich praſhenja“,
kotrež ſo jeno docpěc hodži z tym, zo bamž zaſ wopraviſtu a wěrnu ſouveranitu
(poſne knežerſke prawo na ſwoje ſwětne wobſedženſtvo) doſtanje. Tu nadžija ſo
ſwjaty wótc na pomoc monarchow a jich knežerſtwow; a dla tak wažneje naležnoſcje
a pſcheczelnich poměrow mjez ſwjatym ſtołom a jenotliwymi knežerſtwami mošlo
ſo zdac, zo ma tale nadžija poſne prawo. Tomu pak bohužel tak njeje. Knežer-
ſtwa drje w tej wěcy hiſheje njeſu rycaje, za to pak časopiſy, w koſtrychž mēnjenja
knežerſtwow ſo wozjewuju. Wiſmarkowa „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ wo cykej
naležnoſci mjelczi; druhe wjele k tomu njepraja a hiſheje druhe, na pſch. nacional-
liberalna „National-Zeitung“, bamžowy liſt wuſmeſheja a bamžeje ſamomu hroža.

Tajke neſchto wſchaf drje tak czežke njeje. Hdž pak ſwjaty wótc w karolinſkei
naležnoſci Němſtu z wulkeje wužoſcje wutorhny, a hdž taſama Němſka w ſeptennat-
ſkei nuzy wot bamža ſwoje pſheczja ſebi dopjelnicž dawawe, tehdom wſchē knežerſte
a liberalne liſty joho wuzbēhowachu a dychu katoľſkich Němcow poſluſchnoſcz
pſheczjow najwyeſchſchomu paſtyrjei tež w cyke ſwětnych naležnoſcžach wuczič.
Nětk pak ta wěc cyke hinał ſtoji: ſwjaty wótc ſam pomoc žada, a to w nalež-
noſci, kotraž je bjez wſchoho pſchirunanja wažniſcha, dyžli Karoliny a ſeptennat
hromadže. Nětk ſu tamne časopiſy na wſchē ſwoje rjane wucžby zabyłe a za-
khadžeja z podobnej křobloſcju kaž za čaſy najhorcycſchoho kulturkampfa. Z tym
je tež Italiſta křobloſcje nabyła a z křótku wotpołazuje bamžowe žadanja. Tež
w bližichim čaſu zřadowanjo za cyrkei tak wažneje naležnoſcje ſo woczakowacz nima.

Žda ſo, zo tež tudy ſtary, jeniczy prawy a ſprawny rjad na měrnym
pučju ſo nje docpěje. Wuhlady do pſchichoda njeſu runje jara ſpokojace. Tak
wjele pak wěmy: Bóh ſwoju cyrkei w žanej nuzy wopuſchczil njeje, a pſchi po-
wſchittownym ſporočženju tola ſkónczuje druheje pomocy njebudže křiba ze ſkały
katoľſkeje cyrkweje!

Male ſwjate dny.

W naſtupanju zwady dla „žbēhnenja“ małych ſwjatych dnow, kotraž je
w tu křwilu w katoľſkich ſerbskich woſadach křetrje wulka, ſmy my w „Katoľſkim
Boſole“ dotal wſchu reſerwu wobkēžbowali. Žedyn dopis z Njejelczie ſmy doſtali
a woczſchczeli. Na to je redakcija křótku napscheczne wotmožwenjo bjeze wſchoho
podpiſma a mjena doſtala. Na liſcze beſhe poſtiſke znamjo Kamenz, po taſkim

najšerje z Njebjelczanſkeje woſady. Dolež pač beſhe cyle bjez mjena, njeſſmy ničzo wocziſhčecjz móhli. Wot toho čaſa njeſſmy ani za naležnoſč ani pſhe-
čziwo njei žanoho dopiſa wjac doſtali.

Ža to pač je tuta wójna ſo do Serbskich Nowin pſhćenjeſta, a to ſo nam prawe nježda, kaž tež dopiſ, kotryž dženska wot čjeſczomnoho dopiſowarja z Khróſczanſkeje woſady doſtačmy, na to ſpomina. Knjež redaktor tutoho čaſopiſa je cyle w ſwojim prawje, hdyž dopiſy wozjewja, tola dopiſowarjo beħn móhli prócu zalutowač a tej cylej wěcy byč dacz. Džel wěrnocze ma kóžda žwabneju ſtronow za ſo. W tajkiħ wobſtojenjaħ pač je znate, zo ſo wěc w nowinaħ najmjenje wuczini. Naſħ dopiſowar toħodla wo dopiſomaj „z Khróſczic“ a wo tym „z Paſancje“ mēni: „wſħitke tele wumjetowanja ſu za kóždoho derjezmyſlenoho Serba jara k wobzarowanju.“ K čomu ma to ſlužic, kaſti ma to wužitk pſh-
njeſč, zo pſħed druhimi „naſħe mazane ſħaty pfoſaja“? „Tajke wěcy k wu-
čimjenju mjez kaħolſkimi Serbami ſluſheja do naſħoho čaſopiſa, do luboho Poſola“ . . . „Do wěcy ſameje ſo njemēſham. Ħdyž mam na maħyħ ſwjaħyħ dnach nuzne dželač, dħa popoħdnju dželam a moja czeledž žwólniwje ſobu; hdy byħ nuzy dla tež doloħdnja dželač dyrbať, byħ to činiť, a wěſče tež moji ſlužowni. Wože ſlužby na njepſħiħazanyħ ſwjaħyħ dnach wopytujemy, kaž nam to čaſ dowola, a byrnjež tež druhdy na dželaħyħ dnach byto: tole žda ſo mi prawa poliħiħa w tymle naſtupanju byč.“

Mēnimy, zo je ſo cyla naležnoſč w nowinaħ hižo doſč wupróſħowaħa. Njeħ je něť mēř! Pſħetož hiſhče jónu prajimy: wuczinič a ſkóncžnje žjado-
wacz ſo ta wěc, kotraž je w wſħelakiħ woſadaħ wſħelaka, w nowinaħ a pſħez nje njebudže. Powſħiħitowna jenakoſč ſo tu z czežka docpeje a wſħať tež treħna njeje, hdyž ſo wo pſħiħazane ſwjate dny njejedna. W kóždej jenotliwej wo-
ſadže je hač dotal wſħelakoſč byħa — njeħ dħa ſo tež dale ſwobodže za-
woſtaji, kať Ħce kóždy dom a dwór džeržec, ſħtož je domolene džeržec, ſħtož pač je tež woſkazane abo zbėħnjene za toho, kiž ſnadž džeržec njemóže.

Šħto ma ſo w jenotliwych woſadaħ na maħyħ abo zbėħnjemyħ ſwjedženjaħ w cyrkwi ſtač, to ma ſarať abo z cyla cyrkwiſta wyħynoſč poſtajič. To pač je wažne ſłowo, na kotrež njeħ ſo nježabudže: Ħoſpodať njeħ ze ſwojimi domjacymi pſħecjeluje a ſwójbje wobħħadjuje, potom drje tež ſlužowni ſo njezapru, hdyž je nuza; a hdy by ſo žadyn zaprēť, njeħ dže, byrnje wo žně byto, k muħkej czeledži budže pſħecy rada.

3 Ružich a Saſkeje.

3 Budyſħina. Ze ſerbſkoho ſeminara w Prahy ſu lēſa 5 wuczomcy maturitatne (abiturientne) pruhowanjo wobſtali, a to 3 Němcy a 2 Serba (Barjent z Džežnik a Nowak z Ħory). Z tutyħ 5 doſtaſħtaj dwaj wuzna-
mjenjenjo. Theologiſke ſtudije dokonjať ſtaj dwaj, k. Wjeſela z Wiſheje Ħory a Kaiſer z Ħěnicy pola Drježdžan. Ħdyž ſpomnjeni pieczo abiturientojo wſħitcy do theologie zaſtupja, budže k lēta w ſerbſkim ſeminaru 14 theologow, kotraž ličžba drje ſo hiſhče doſčahnyħa njeje. Tuž je nadžija, zo za 3 abo 4 lēta ſo wulki njedostatk duchownyħ w Saſkej ſkóncžnje zbėħnje. Pſħiſpomnič hiſhče móžemy, zo hiſhče dwaj drugej mlodžencaj na univerſicze w Němſkej theologiiu ſtudujetaj, mjez nimaj k. Sawork w Miinſternu.

— W Budyſħinje ſo za lētnſħe lēto wulka ratařſka wuſtazjenca pſħi-
ħtuje, kotraž ſo wot 7.—14. (21.) ſeptembra wotbudže. Ħwarjenja, kotrež maju

mustajency stuzić, so hižo pilnje stajaja. — Rome wulke twarjenje za rataršku šhulu pšhi wulkej ratarškej zahrodže pódla nowyč kasarnow je nimale dokonjane.

Z Drježdjan. 33. M. M. kral a kralowa staj so šhtwórtk na hońiški hród Rehefeld podatoł, hdžež je kralowa swój narodny džen šwjećizka. Na nowy tydžen wrócizitej zo Maještołczi zas do Pilnic.

Ze **Sebnic**, 6. julija. Džensa bē za mžodu katholicstu wojadu radošny džen; dokełz našd najdoštojnišhi knjez biskop Bernert, pšchemodžany wot konsistorialnyč radžiczerjow k. Seiferta a Willa z Drježdjan našhe měštacizto wopyta, zo by sebi měštno, kiž je za nowu katholicstu cyrkej postajene, wobhladał. Bē to přeni krócž, zo město Sebnicy wot dlēje dyžli 300 lēt sem, katholicško biskopa w swojich murjach powita. Hižo na dwórnišhcžu bu hnadny knjez wot našchoho měščjanosty k. Blume, kiž bēšhe džen prjedy wo tutym žadnym wopycze wědomošč dostal, jara pšcheczelnje witany. Tež bē so tam wjele katholicow a sobustawow twarškoho mubjerka zhromadžiko, zo bychu hnadnoho knjeza postrowili a na cyrkwinisku ležomnošč pšchemodželi. Měščjanosta praji pšhi postrowjenju, zo sebi z wutrobu pšheje, zo bychu tudomni katholicowje, kotřiz su hato spravni a pilni měščzenjo znači, bórzy swoje kšchesczanske pšchewozacžo wuwješč mōhli a swój boži dom dostali. Pšhistaji tež: Šhtož budže w joho mocach stacž, budže tutu naležnosčž podpjeracž. Na to jēdžechu pšhitomni w 3 wozach na twaršhe měštno noweje cyrkwoje. Knjez biskop wupraji swoju wjesotošč nad rjanym cyrkwinym blakom. Šdyž bēchu wšhitcy zas do města dojēli, wopyta hnadny knjez wyschšchoho fararja k. Zentscha a šhulškoho direktora, a bu wšhdudže pšcheczelnje pšhijaty. Na to poda so k. biskop, pšchemodžany wot knjeza radžiczerja Willa a fararja Plewki z Pirny do šhule, hdžež bēchu wšhitke katholicste šhulste džēczi zhromadžene, a pšchewywashe tam dlēšchi čas. Rōžde džēcžo, a jih bē nahladna czrjōda, wokoło 140, dosta małe wopomnjecžo, a wjeselo džēczi, zo přeni krócž swojoho wyschšchoho pastyrja wobhladaču, bē na wšhchēch woblicžach widžecž. Po wopycze šhule dojēdžechu spomnjeni knjeza hišhcže do Einiedelna w Czechach. Wot tam je so mjenujcy nabožna wučžba za katholicste džēczi hačž do nowišchoho časa wobstarala. W Einiedelnje najdoštojnišchoho knjeza biskopa tamnišhi knjez farar Klement z jara hnujacej rycžu powita a do cyrkwoje pšchemodžeshe. Po krótkim pšchewywanju na farje poda so hnadny knjez zas do Sebnic, hdžež nětko tež knjez měščjanostu w joho wobhydlenju, pšchemodžany wot horjeka spomnjenyč knjezow, wopyta. Škōncznje hišhcže poda so do bydla tudomnoho katholicško kasina, hdžež bēchu so sobustawy tutoho, kaž tež sobustawy žōnstoho žjenocženstwa zhromadžili. Pšhedstojer kasina, k. pšchekupc Rōsler powita z luboznymi słowami knjeza biskopa a druhich knjezow. Hnadny knjez biskop džakowashe so a praji, zo ani woczafowal njeje, zo budže z tajkej lubošcžu tudy wšhdudže pšhijaty; napominašhe tež, zo bychu cyrkwi dale swērni žwoštali, a wupraji, zo so nadžija, zo budža so bórzy jih žadanja dopjelnicž, a woni stajnoho duchownoho a boži dom dostanu. Na škōncu wudžēli wšhškim pšhitomnym biskopse požohnowanjo. Šdyž hčyšhe knjez biskop wotjēcž, bēšhe so na dwórnišhcžu zas wulka mnohoščž katholicow, wotročženyč a džēczi zhromadžika, zo bychu swojomu wyschšchomu duchowpastyrjej božemje prajili. — W Sebnicach bydli po poslednim ludščizenju mjez 7108 wobhylerjemi 1168 katholicow. Wyshe cyrkwinškoho měštna maja hižo pšchēz 15,000 hriwnow za nowu cyrkej nahromadženyč. To pał je šedma započatł za twar noweje cyrkwoje, dokełz dyrbi pšhi tał sylnej wofadže so kšetro wulka založicž. Tohodla prošča Sebniczenjo tež dale swojich wērybratrow wo podpjeranjo jih pšchewozacža pšchēz pjenježne pšhinoschi.

Kr.

3 Waldheima. Na město našeho krajana, zemřetého katecheta Jana Kochty, je vot vyschnoče k. Herzig, dotal wučer w Nowym Leutersdorffe, hafo katholicke katechet tudy postajeny, kiž ma tež nabožnu wučzbu za tudomne katholicke džeczi sobu wobstaracz. Zich je w tu křiwilu 13. — Za katholicke jatych so lětne 12 křocz w jastwowej cyrkwi bože služby dzerža, hacž dotal z Hubertusburga, hdžez su katholicowje z Waldheima zafarowani. Wot lětuschoho lěta sem pak so nětk tute bože služby z Lipska wobstaraja. Hacž dotal móžachu tež tudy bydlacy katholicowje na tutchy božich službach děl bracz. Tola z njeznatych pschiczinow je swětna wyschnočež dalšche dělbraczo katholicke wobydlerjow na tajkich božich službach zakazala. Za to pak je tola wyschnočež w nowišchim času dowolila, zo móža so za katholicke we Waldheimje a wokoknočezi 4 křocz za lěto wosebite bože služby dzeržeč. Měščzanska rada je hnydom dobrowolnje škulska jalu k tomu poškitila. Mjedzeli 10. julija su so nětk přenje kemsche tam dzeržale, a bě 60 wotročzenych wosobow pschitomnych. — We Waldheimje bydli po pošlenim ludulicženju mjez 8443 wobydlerjemi 232 katholicow. *Kr.*

3 kraja psiche so nam: Na rozmožwjenje, kotrež je so škole dla z Kamjenicim knjezom škulinšpektorem mělo, je tutón dowolil, zo smě so wučzba w kreslenju (Zeichnen), kotraž wješnym džeczom wjele wužitka nje-pschinese, z plana lekcijonow suspendirowacz a na te město dwójcy za tydženi wučzba w spěwanju wosebje cyrkwinškich kěrlušchow dzeržeč. Móžemy za tak rozomnu dowolnočež k. škulinšpektorej, kotryž pschi kžděj składnočezi na spomoženju serbskich džeczi džiwa, so jenož džałowacz a prosyč, zo dychli wšchitcy serbscy knjeza wučerjo ju sebi k wužitkej scžinicz. Mjedzde našchim džeczom to škłodne, hdž su w cyrkwinškim kěrlušchu dospolnje doma a pschejemy jenož, zo bychu „Mjenšche spěwarške knižki“, kotrež su za 60 p. na pschedani, w rukach wšchěch škulerjow byle, kaž to hižo w někotrych škulach je: wšchelakošcz w terče a w prawopisu, kažž so wobencz njehodzi, hdž ma kždě džecz druhe spěwarške, hacza stajnočezi, kotraž je runje pschi kěrlušchu tak třebna. Knihi ze starym prawopisom, njed su hewak tež dobre, njemele so w rukach škulškich džeczi docyła wjacy čerhpjecz: tute mola jenož džeczi, wosebje mjenšche a zadzewaja tomu, zo škuler třebneje wušchitkoče w cžitanju toho prawopisa dobudze, kotryž w „Katholickim Psle“ a we knihach, wot duchowneje wyschnočež za škole wudatych, so podawa.

3 cyloho swěta.

Wěmska. Soho Maještosč kejzor Wylem w tu křiwilu w Gasstinskich kupjelach pschebywa, hdžez chce joho 6. augusta awstriški kejzor Franc Zóžef wopytacz.

— Psched křótkim pschebywašche domprobst dr. Kayser z Wróšlawja z kupjelow so wróčejo w Barlinje. Kaž „Germania“ pisa, je spomnjeny knjez wo dwěmaj wážnymaj naležnosczomaj jednal: zo ma duschepasčyřstwo za wojakow so zarjado- wacz a zo ma delegatura wróšlawškeje diwcesy (Barlin, Bramborška a Pomorška) wot wróšlawškeho biskopstwa so wodželicz a na wosebity japošchowski wikariat so pomyschicz.

Awstria. Kaž z Pesta wozjewjeja, su we Wuherškej žně jara radzene; wot 1882 tam tak bohatelych plodow měli nješju. Pscheny na 80 milionow centnarjow namłócza. 30—35 milionow centnarjow budze tam wysche a so tohodla do wukraja pschedadza.

Stalska. Rom. Za bamžowy jubilej so wulke pschihoty cžinja. Zwarjenje, kotrež je za wustajenje jubilejškich darow postajene, je so hafo pschemate wupožalo

a budze tež gallerija w muſeu Clementinum k tomu ſo wotewrić. Belgiska kralowſka ſwójba woſebje wulkotne dary pſchihotuje. Kralowa wſcho dari, ſchtož k ſlužbje a wudebjenju cyrkwyje mot ſchtyrjoch meſchnikow wobſtaranenje ſluſha; woltarjowje ruby na pſch. budža z najlepſchoho platu z najlepſchimi cantami dželane. Grofina z Flandernu dari drohotnu monſtrancu — Kejzorowa wudoma Charlotte z Mexika džela cyle wuhotowanjo za kapaču za miſſionarow; pjeć drohotnych ryzowow ſama ze ſwoje ruku wuſchowa. — 3 Wina donſtanje Leo XIII. k ſwojomu jubilejeju maſiwny złoty kſchiz z drohimi kamjenjami wobſadżeny, kotryj budže 100,000 ſcheſnakow placzić. Kejzor Franc Jozej je k tomu 20,000 ſcheſnakow darił; zbytk je zemjanſtvo pſchiſpilo. — Kaž „Osservatore Romano“ piſa, je knjez v. Schlözer, pruski zapoſtłanc pſchi ſwjatym stole 27. julija pola hamža wurjadnu audiencu meł. Wón hamžeju dla joho meſchniſchoho jubileja ſamoručny liſt kejzora Wylema pſchepoda a tež jara drohotnu mitru. Tuta je z najlepſchim złotym jara mumjeſicy wuſchowana a z jara drohimi dejmantami, rubinami, ſmaragdami a ſafirami poſadżana. Zapoſtłanc v. Schlözer je ſo na někotry čas do Němſkeje podał.

— 29. julija zemře italski miniſterpräſident Depretis. Beſhe jara ſwobodnozmyſlenu a je bjes meſchniſkeje pomocy ze ſwěta wuſtupil.

— Pſchi njewſchědnej horoczeje poſlednjeju tydženjom, kotraž woſebje w Italskej žalostnje kćozjeſhe, je cholera w Siciliji kćetnje pſchibjerala; nijeje pak tutu kupu dotal pſchekrocziła. Z toho nadżija naſtawa, zo ſtraſna choroej powſchitkownje Europu wopuſchcjuje a w zymniſchim času ſo z Europy po něczim cyle zhubi.

Nižoſemska. Hollandski kral je ſchorjel; pſchi wyſokej ſtarobje krala mōže choroej lohy ſtraſniſcha naſtać. Kral ma jenož jenu dzowecziſku, kotraž je haſle 7 lět ſtara, a kotraž hollandsku krownu doſtanje. Wulkowōjwodſtvo Lurenburg pak jej hafo žonkej njepſchipadnje; ale najſerje je bywawſchi naſſawſki wōjwoda doſtanje, ſchtož kaž ſo ſtyſchi, hce němſke knjezeſtvo pſchipoznac.

W Belgiskej drje je w komorje wjeſchina katholiſka, tola je ſtrach, zo ſo ta tam zhubi, dokelž za wſchelake porjedjenja nijeje. Z tym ſo miniſtram po-wołanjo jara wobczeži a tež czim dale czim bóle kralej woczubi.

Ruſowſka. Džeń 1. auguſta zemře w Pětrohrodze znaty ruſki wótczinu Michal Nikiforowicz Katkow. Z cylej wutrobu Ruſowſkej podaty je z ryczu a z pierom za ſwoju wótczinu ſkutkował a pſchecziwo kōzdomu kručje wuſtupował, kotrohōž za pſchecziwnika Ruſowſkeje mejeſhe. Woſebje Němiſtu mejeſhe za tajtoho pſchecziwnika a je pſchecziwo tutej ze wſhej mocu wojował. Sam wjerch Biſmarck joho mōc a wliw pſchipoznawaſhe a je wjac krōč pola Gorczakowa a Gierſa ſam zakrocził, zo byſchtaj Katkowomu wuſtupowanju mjezy ſtajałoj, a pruski poſtłanc je podobne žadanjo wjac krōč ruſkomu kejzorej ſamomu wuprajil. Tež ſo wobkručuje, zo je pruski princ Karl pſchi ſwojim wopycze w Moſkwyje Katkowa dobyć pytał, zo by tutōń Němſkej pſcheczelniſchi ſo ſtał; Katkow pak je jomu juſhe wotmołwił, zo budže kejzorej a ruſkomu ludej jeno radzić to, ſchtož je Ruſkej ſpo- možne. Ruſ z czełom a duſchu je Katkow ſpodziwny wliw na ruſku politiku docpeł. Ruſki car ſo joho we waźniſchich naleźnoſczach porjadnje wo radu praſheſhe, a Katkow mejeſhe hafo tajny radzićer kejzorowy ſtajnje njewobmjezowany pſchiſtup. Nowiny praja, zo je w poſlednim času Katkow wo mērie a wōjnu rozjudžował. — Katkow beſhe reakcionar, t. r. njepſchiwſowaſhe nowym bjeznabožnym na- hľadom, dokelž wēdžeſhe, zo te k nihiſtiſkej wjeđu. Beſhe pak jenož za ruſku „prawoſlawnu“ (orthodoxnu) wēru, a tohodla tež pſchecziwnik druhich Słowjanow,

kotičiž tuteje wěry njejsu, na pšć. katholickich Polakow a Čechow. Pólske nowiny praja: „Nasch najwjětšiji njepšheczel je zemrěl. Dofelž je z Kattowom wulki pšhecziwnik Němiskeje w Ruskej zo pominył, ma so woczakowacž, hacž nětko zas pšhecziwniške poměry tutoho kejžorstwa z němiskim zastupja.

Boharska. Prynca Ferdinand z Koburga so hišćeje do Boharskeje pšchěsydlit njeje. Měnjachu drje, zo tam cyle cziske dojedže a nahle w Sofiji wustupi. To pak so hišćeje njeje stało. Hłowny zadzewł Rusowka staja, kotraž joho pšchipoznacž njeha, ale chce tam ruskocho gubenera postajicž, kiž by kraj změrował a za ruskocho naměstnika pšchihotował. Turkowke knježerstwo je pjećza prynca Ferdinanda napominato, zo njedyrbi prjedy do Boharskeje pšchincž, doniž europcke mocy joho pšchipoznacž njejsu.

Wšcheczižny.

* W Aachenje w kšćichtrje aleksianow wothymasche so poslednjoho julija lubozny swjedzeń, kotryž bě so cyle cziske pšchihotował. Swjedzeń płaczešce staromu, pěknomu a poniznomu mužikej: bratrej Antonej, kotryž je nic jeno w tym měsćeje ale po cylej Němiskej derje a z czesczu znaty hako milosčiwny poslužowacy bratr. We wschěch wojnach, kotrež su w minjenych 50 lětach zo wjedle, služesche tež bratr Anton hako milosčiwny bratr ranjenym a khorym a w nich cylej wótčinje. A w Aachenje samym je wón za čas 50 lět swojoho rjadniškocho žiwjenja hako nadobny pšheczel sobuczłowjekow njewustawajcy skutkował. Tam žana droha a žana kšěža njeje, hdžež by czěrpjacych a khorych tróšchtował, wothladował a k njebju pšchihotował njebył. Kóždy joho tam w Aachenje znaje. Žadyn džiw tohodla, zo so 50lětny rjadniški jubilej tutoho poniznocho bratra wulkotnje swjećešce. Dofelž bě knježerstki prezident v. Hoffmann zadžewany, pšchindže sprostromu bratrej knježerstki radžiczeř do kšćichtra aleksianow zbožo pšhecž a pšchepoda jubilaraj w mjenje kejžora Wylema rjany gotiski kšćizž ze zlotymi wobrazami wudebjeny. Na kšćizžu je napismo: „Dar Boho Maještosče kejžora a krala za aleksianškocho bratra Antona Greitemanna dla joho pječdzefatlětnoho rjadniškocho jubileja w februaru 1887.“ Pšći pšchepodaczu we swojej ryczi knježerstki radžiczeř póccziwosčeje a zaslužby pokornoho bratra zdobnje khwalešceje a joho skutkowanjo druhim hako pšchikad pšchědštaješce. — Aleksianoj so kongregacija z lajskich bratrow wobstojaca po reguli s. Augustina, kotřiz mužskich khorých a wosebje ducha-khorých wothladuja a morych pohrjebuja. Hdžž srjedž 14. lětstotka strašchny mór, „czorna smjercž“, wo wulkim džěle Europy ze zahubjacej mocu zakhadžesche, tworjachu so pobožne towarštwu za wothladanjo khorých a khowanjo morych. Tak založi nad Rheimom wěsty Tobias towarštwu, kotrychž sobustawy so „khubži bratřja“ mjenowachu; tež „cellitojo“ rěkadu. Hdžž pak běchu swjatoho Aleksia Romškocho za swojoho patrona wuzwolili a kšćichtrisku kapaku w Aachenje w lěcze 1462 tutomu swjatomu poswjecžili, počachu so „aleksianoj“ mjenowacž. Mjad so kšćětro rozchěresche, tež hacž do Pólskeje so bratřja dobuchu. Pšchindžechu pak tež časy, w kotrychž rjad skoro cyle spadny. Po francóžskej revoluciji smědžachu w Aachenstej macžernej kšěži so jeno 12 bratřja pšchijimacž. Nowy kčžew za rjad zastupi, hdžž 1854 šćtyrjo młodži mužoj zo swjatocžne sluby wotpołożichu a swjaty stol 1870 nowe regule wobkrućči. Aachenški macžerňny dom ze swojimi filialami je Romez njeposřednje podštajeny. Generalny wyschšiki je w Aachenje; jenotliwe domy nawjeduje rektor. Najstaršija drašta tutych rjadnikow je czorny talar ze stapulivrom a kapucu a šćěry abo czorny płaschč. Tež w Hollandiskej, Belgiskej a Americy je něšćto sydlisčezow tutoho rjada.

* Wo awstriskej fejzorowej Hilzbiecte powedaja jendzelske nominy tuton podawf. Sdyz fejzorowa Hilzbjeta pschod nefotrymi dnami w morfskch kupjelač w Kromeru po brzozy cyle sama so pschethodzowasche, wuhlada na dobo wulku cjrjodu ludzi zhromadzenych. Fejzorowa bliže stupiwšchi zhoni, zo je noščet z mjenom Walter Moulos, kiž meješche službičku pola železnicy, so kupajo wo-
proštnyč a so zatepil. Fejzorowa woprašča so za wobnydenjom njezbožowno-
a šhwatajcy so tam poda. Namaka joho žonu doma, kotraž hiščče ničžo nje-
wědžesche a swojim džěczom wobjed dawasche. Š njej pschistupiwšchi praji fejzorowa:
„Moja luba, was je njezbožo potrjedhito, kotrež trasch lěpje ze rta awstriskeje
fejzoroweje zhonicze, dyžli zo wam susodža hrubje powěsč pschinjesu: Wasch wobohi
muž je so zatepil, modlicze so za joho dušchu a kedzbuycze derje na swoje džěczi!“
Fejzorowa Hilzbjeta so šhwatajcy wotfali, pschetoz hižo bližachu so noščerjo z cžěkom.
Wječor pschinjeso fejzoroweje služownik zrudženej wudowje 400 puntow šterlinkow
(8000 m.) wot fejzoroweje.

Luczlane tšhěški.

* Z nšim cžłowječ wjacy cžinič a wojowacž nima, hačž sam ze sobu. —
* Dušcha, kiž so wot hrěcha k bohušluzownosći wobroczi, njech njemyšli, zo so
wšcho z wokomikom cžinič hodži. Z waža zacžerja ranšche zerja cžemnosč
nocy, tak krocžel po krocželi hnada Boža prjedawšchu sleposč. — * Cžim
bóle je cži Bóh ze wšchěm, cžim bóle budže cži šwět z ničžim. — * Spodobnje
wotpocžujetej woczi Božej na dušchach, kotrež z lubosčju k njomu so cžesčow
wotrjeknu a za poniženjom žadaja. — * Wontowna zdobnosč pomha
wjele k nutškomnej a pschiwjedže měr a pokoj do dušče. —š.

Naležnosće našoho towarštwu.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 401. 402. z Haslowa: Ernst Leňš, Ernst Bermich,
403. Marija Schützowa z Riesy, 404. Miklawš Nowak z Hory, 405. Hana Šreiberec
z Dobrošic, 406. 407. z Khrósćic: Jakub Zarjenk, Kral Miklawš II., 408. Jurij Pjekarječ
z Worklee, 409. Jakub Bart ze S. Pazlic, 410. Jurij Křižank, gymnasiast w Prazy.

Zemřety sobustaw: Haňža Kalic z Budyšina. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještej 98,706 m. 50 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z Budyškeje wosady
1 m., žona z Kozaric 3 m.

Hromadže: 98,710 m. 50 p.

Na nowe pišcele do Baćonškeje cyrkwje: Dotal hromadže 3132 m. 27 p. —

Dale pollětna daň statneje papjery 10 m., J. S. za swjećene wěcy 73 p.

Hromadže: 3143 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,074 m. 32 p. — Dale je woprowała Marija Schützowa
w Riesy 3 m. — Hromadže: 10,077 m. 32 p.

Zaplać Bóh wšěm dobročerjam!

Zaplać Bóh

wšchěm dobročerjam, kotřiž su nje pišči cžěžim domapytanju podpjerali pschj
pschiwzacžo mojeje swójšby a mojojho štotu, kaž tež z šorami a druhimi dobrými
darami.

Michał German we Wětericy.

Cžičeč Šmolerjec knižicizšćernje w macičiznym domje w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Šudowy časopis.

Wudawany wot towarštwá ŠŠ. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 16.

20. augusta 1887.

Lětnik 25.

Cyrkwinške rjady a njedostatk duchownych.

Raž je znate, je pschěz nowe cyrkwinško-politiške zakonje zas wulkomu džělej cyrkwinškich rjadow dowolene, do Pruskeje so wróćicjě a tam z dowolnošću pruskeho knježerstwa sydlishejza załožicjě. Tak je pruske knježerstwo dowoliło, zo smědža benediktinojo do starostawneho klóštra w Donawowym dole, do Beurona, so wróćicjě.

Beuron leži w Hohencollerstěj. Kralowške knježerstwo w Sigmaringach je arcyabtej doktrej Maurej Wolterej, kiž je hačj dotal wjac lět ze swojimi bratrami w Prazškim klóštrje Emmausu pschěbywał, dowolacy ministrowy dekrét pschípóstało. W běhu tutoho tydženja pschindu benediktinojo ze swojim arcyabtom zas do lubowanoho Beurona a džěnja sobotu, na swjedženju rjadowoho wótea swjatoho Bernarda, započnu z pontifikalnym nyschporom zas porjadne bože služby w tamniškej cyrkwi. Někotre listy su pisale, zo je pruske knježerstwo jeno dowoliło, zo smě arcyabt ze 14 rjadnymi měščiuitami a 11 lajštkimi bratrami do Beurona so pschěsydlisč. Ministrowy dokument, kotryž je arcyabt dostał, pał wo tutym wobmjězowanju — kaž nětko pisaja — nicžo njepraji.

Dale su franciskanjo dowolnošć dostali, do swojich klóštrów w Düsseldorfje, Dorstenje, Waarendorfje a Münsteru so wróćicjě a kapucinojo tohorunja do swojoho klóštra w Münsteru. Tam tute rjady swoje stutkowanjó, kotrež bě 12 lět pschetorhjnene, zas započnu. Škóždy móže sebi myslisč, z kajkej wjesolósčju a z kajkim džakom katolikojo tute powěšče pschijimaju. Rjady, kotrež z ludom w žiwym zwjazku zwoštawaja, dobudu sebi w krótkim lubošć a doweru katolštoskeho ludu.

A njedyrbjało tomu tak byč? Wšchudže, móžemy hladáč, do kotreježkuli dišćej chcemy, je njedostatk duchownych, a džěla wo dušhepastyrštwje pschi stajnje pschibjeracym wobydlerštwje tež wšchudže pschibjera. Kał jara wulcy witani dyrbja tajcy pomocnicy w duchownym džěle byč duchownym a wěritym! Džiwažmy

jeno na našče w tu khwilu struchle wobstojenja w duszhepastyrstwie. Mata czjrodka duchownych we Łuzicy (a runje tak w cylej Sakskej) je z njewozakowanej smjerczu dweju mješnikow cyle pschekhwatane pomjenščenje czerypjela, pschewulke a mnohe džěto najlepše mocy słabi a łama. Kajtka pomoc by tu duchowny rjad z mješnikami posćiczał! Tola to je pola nas njemóźna wěc!

Cyle wěste drje je, zo hišćeje dołho žane wuhlady njeisu, zo bychu jezuitojo, redemptoristojo a lazaristojo so zas do Němskeje wrócić z směli. Štó je tute rjady a podobne mjez sobu „pschuwuzne“, kaž je zakon njemuje, sczinit, to njewěmy. Rjady wschaf su hačo rjady katoliskeje cyrkwje wschě mjez sobu pschuwuzne t. r. stoja we wuzkim zwjazku; zo pak bychu runje tele rjady bóle dyžli druge mjez sobu zwjazane byle, to žadym katolik, kiž jich trochu znaje, wobkrucjeć njebudže. A tajcy, kotřiz jich njeznaja, su zakonje pschecziwo nim džělali.

Sara nuznje trěbni pak bychu tuczi wschitcy byli za Prusku a za Němsku z cyla. Na pschittad we wokrcjesach, hbjěz je wjele džětaczerstoko ludu, kotryž so stajnje pschisporja, a hdyž porjadni wosadni duchowni pschemnohe džěto dokonjeć njemóźa, bychu dotal njepschispušćene rjady najlepšich pomocnikow posćicjeć móhli. Tuczi bychu tež najmócnishe haczenja pschecziwo socialisťskim wšiwam stajjeć khmanosć, čas a wolu měli. Hacz težto něhdy najwjetšha nuzka wo tutych pomocnikow w nuzy prosyć nuczjeć njebudže? Katoliski lud je runje ł tymle rjadam pschec wulku dowěru měł a ju změje.

Mjez tym, hacz tute rjady w Němskej so njepschispušćeja, móhli so do jich wopušćenych sydlisćezow družny rjadnicy, kaž kapucinojo, franciskanjo a dominikanojo, powołać. Džěta dosć by za nich so namakalo, kaž na psch. w rjemjeslnisťch wokrcjesach nad Rheinom a we Westfalskej.

Tež pschispušćene rjady su wschelako hišćeje wuwjazane. Kenjeerstwo je w nastupanju skoro wschěch hłownych prashenjow sebi posledni rozsud wobkhowalo, tež we wěcach, kotrez nutškonne naležnosće nastupaja. Š pschittadej: kelko je w nowozakoženym sydlisćezu sobustawow trěbnych, to móže tola jeno duchowny pschěbstojiczer, nic pak minister, rozjudzić. Tajke abo podobne zadzewki, kotrez so do pucza kladu, móža knjeerstwu mało pomhac, w ludže pak wschelako žu krej czinja.

Wulke kombjenje za młodzencow, kotřiz su swoje studije dokonjeli, zo bychu do duchowniske stuzby zastupili, je wojerstwo. Ze spodžiwne, zo runje kandidatow theologie tak rad do wojakow bjeru — a tola, hdyž su hačo dobrowólnicy wuwšly a potom lěto wušuziwšhi swjate swjecizny dostanu: njesmědža a njebudža ženje wjacj brónje do rukow bracj. Š czomu je někto tute wojerste lěto młodzencej słužic měto, to so tak lohcj njespóznaje. Zo pak su tež sami tajcy, kotřiz su we wojerstkich naležnosćach auktoritety, za wušwobodžace pschicziwo pschisťupni byli, scžěhuje z toho, zo je bywawšhi pruski minister wójnisťch naležnosćow hrabja z Reoon postajil, zo ma na kandidatow duchownisťcho stawa po móžnosći so džiwac z t. r. zo maja so woni po móžnosći wot wojerste stuzby wušwobodzić. Pschi wulkim njedostatku duchownych by derje bylo, hdy by so wschudže po tutej zasadze jednalo.

Wjacław Štulc.

Czěski narod je jenožo ze svojich najlepšich synow zhubil. 9. augusta wumř w Prahy na Wyschegradze monsignore Wjacław Štulc, probst Wyschegradski. Wschě czěske časopisy wulkotne žiwjenjopisy wo nim hačo swěrnym

měščiniku a wjelezařskymbnym čěškim wótczincu wojewjeja; tež němste listy jomu wšdu křwalbu dawaja. Zedyn dopis w „Oechu“ praji: „Žiwjenje probsta Štůlca piřacž je telko, hařož piřacž pieczdžesat poslednich lět historije čěštoho naroda a tež cyrkwie w Čzechach“, a prawje ma. Pšdetož sforo žadyn wařniřki podawř nomišdohoho čřasa w stawiznach čěštoho naroda a katholskeje cyrkwie w Čzechach njeje, kotruž zemřety njeby pař započat pař mőcnje spěchowat byř! Rodženy 1814 na Kladnje, hđžež bě joho nan muler a rőlnik, nawukny hįzo doma wot mačerje čřitacž. Z wosebitnymi darami za studije křmany bu bőrzy do Prahi daty, hđžež staroměřjanskij gymnasiij wopytowařše. Tam so bőrzy stowarřki a zjednoczi z runikami, kotřiz su w čěškim piřmowstwie řlawne mjena dořčahnyřli, tam so joho lubořč k swojomu narodej, kotruž bě hįzo wot domu sobu přčinjeř, dale a bole wutwori a joho tař zahori, zo wőn powołanjo dospěwřki duchownomu zbožu swojich naroda-bratrow wřdě swoje mocy pořwječzi. 1839 na měřčinika wuřwječzeny pobu 4 lěta dořho hařo kaplan na kraju, dale w Prazy duřkřepastřr we wuřtawach za slepych pod Brusků a za duřakřohyř pola ř. Křatyrny. Na to 12 lět po-
 bywřki wučezř nabožiny na staroměřřkim gymnasiiju, bu 1860 wuzwoleny za kanonika na Wysřehradže, hđžež 1870 tamniřku najwřřřku dostojnosč probsta dořčahny. Joho zařkřby wo cyrkwe w Prazy a tež druhdže w Čzechach řu wulke a mnohe. Štůž je w Prazy pobyl, je zawěřče wobdžiwat nadobnu cyrkwe řř. Cyrilla a Methodija w Karlinje. Štůlc je 1850 přenju myřlicřku za nju wuprajil, a zo by cyřly narod za nju zahoriř, počza tehdom narodne „křecarjone zběřki“, zo byřdu třebne pjenjeřne řředři za wuřfotny twar so dobyře. Štůlc tež běřše, řiz přeni nastorř na řwječzenjo 1000 lětnohoho wopomnječza řř. Cyrilla a Methodija na Morawje poda. Wřhelake řpomozne řzenořenja a wuřtawy ř řpomozenju cyrkwie je wőn pař sam zalořil pař mőcnje podpjerat. Tež za řdželanjo a rozwřczenjo naroda, za zalořenjo wysřřřich řulow a t. d. je jebi Štůlc njezakřhődne zařřby nahromadřil.

Najwjacy zařřbow pař dobu sebi zemřety wo Wysřehradřki kapitl. Je tam podobny kollegiatny kapitl, kajřiz w Budyřřinje je. Hđyž řo Štůlc do kapitla wuzwoli, běřše tutőn w řtruchlych wobřtostnosčach. Štůlc je řőn cyle wobnowil, ličřbu kanonikow zař wudospolnil, křeže za nich na Wysřehradže natwaril a — řřtož je najwařniřše — tež duchowne řmery kapitla znadobnil. Pődla běřše hřowny nadawř joho řiwjenja: Wysřehradřku cyrkwe řř. Pětra a Pawola cyle přřetwaricž, powjetřřicž a wobnowicž, řřtož je řo jomu teř radřilo, tař zo budže za nřkotre njedzele křasny řaž cyle nowy dom boži řo mőc z nowa řwječicž. Sam ze swojohoho je Štůlc 40,000 řřěřřakow ř tomu wudawat! Wysře toho je w swojim řestamencze Wysřehradřki kapitl za herbů pořřail ř domutwarjenju tuteje cyrkwie.

Přřipomnřiz tudy řcemy, zo je přelat Štůle přřec wosebitu přřihřilnosč ř najřej Ruřicy woporařat. Wőn běřše řobnowořomc njebořicřřohoho břřkopa řowerka a je teř w Drježdžanach a Budyřřinje por křoř na wopyče pobyl. Za řerbřki seminar w Prazy řřini řo z tym zařřbny, zo běřše tam nřkotre lěta řpowjednil. Dla swojeje přřihřilnosče za Ruřicu zajimowařše řo teř za najřu Baczořřku cyrkwe a je teř za nju dar řlubil, mjenujcy nabocřny woltar řř. Cyrilla a Methodija. Wulke wopory, kotřez je zemřety přelat za swoju cyrkwe řořdolětnje zwjeřč dyřbjal, řu nasřohoho čřesczořmohoho knjeza, řotromuž je wőn to tehdom polubil, pohnuře, zo přelatej Štůlcej řřřřwů pozdřřicřo (hđyž bě woltar hřowny) njeje wuprajil, ale ř wřřelakim druhim wulřim woporam teř tutőn hřřčze za křasnu Baczořřku cyrkwe ze swojich řředřow přřinjeř.

Hało wuczenc a spisaczeŕ ma Sčtule njezapomnite mjeno w czeŕſtm piſmowſtwje. Tójsichto časopisow, kotrež hiſchcže dženſniſchi džen wobſtoja, je tutón plódný ſpiſaczeŕ pať založit pať piſomnje podpjerat; wulka liczba knihow, woſebje nabožnoho wobſaha, joho mjeno pózdnichim narodam zdzeržuje. Z druhich ſłowjanſkich rycow je Sčtule woſebje pólsku a ruſku derje znať, a wuſtojne pſcheložit z nich wo tym ſwědča. Wuběrne ſu joho pſcheložitki z pólskeje rycje. Kaž wón pólski, wjele pſcheczežhany narod woſebje lubowaſche, je tež mnohe plódný joho literatury (piſmowſtwa) Czecham wotewrit, najbóle pólskoho baſnika Mickiewicz.

Sčtož pať nam Sčtulca najbóle czeſczomnoho czini, je to, zo beſche jara dobrý, pobožny meſchnik. Kaž je njewuſtawace džeło z ruki božeje pſchijimat, tať tež khorocž, kotraž jomu dalſche džeło zakaza. Dwě lécze je khorý byť, poſlednje 6 meſacow jara czežcy. Hdýž wulke bolocſze joho prudžachu, ſtajeſche cytu nadžiju na Boha, czaſto ſo napominajo: „Wiacſtawje, czeŕp, czeŕp!“ Hdýž be ſpóznať, zo je to poſlednja khorocž, kotraž je joho zapſchijata, da ſo hnydom domawobſtaracz; w dołhej khorocži je czaſto ſo z nowa poſylujat z doſtawanjom ſwjatych ſakramentow, kaž tež poſledni džen ſwojoho žiwjenja. Žadyn džen, tež pſchi najwjeteſchich bolocſczach njewuwoſtaji modlenjo cyrkwiſkoho officia (brevira); modleſche ſo jón ze ſwojim najlěpſchim pſheczelom, jomu wobkrucejo, zo ſu to joho žlote hodžiny.

Joho cžeło ſu pjatť tydženja pokhowali na Wyſchehrad, hdýž tať wjele ſlawnych Czechow wotpoczjuje a cžaka na džen horjeſtacza. Wulkotny beſche pobrjeb; archibiſop hrabja Schönborn, kiž be zemreťoho w khorocži wjac krócz wopytował, be pſchitomny; meſchniſo, koſkiž bechu na pſchewodženju, ſo po ſtach licžachu a zhromadženy lud po tyſacach a tyſacach. — Bóh ſpožč zaſlužbnomu ſtarcej wěczne myto!

3 Ružich a Gaſſeje.

3 Budyſchina. Lětſche manöwry budža k pólnocy a k pólnju wot Budyſchina. Na Ruſſchaniſkich, Zdzerjaniſkich a Ždžarowſkich ležomnoſczach budže ſo 23. jěždna brigada wot 22. hač do 27. auguſta wuwuczowacz.

— W Budeſtecach mejeſche 14. toho meſaca ſerbska ſtudowaca młodoſč ſwoju lětſchu ſkhadžowanku. Po njej beſche tam puſchny ſerbski koncert.

— Wečora 19. auguſta beſche zacžmicžo ſlónca, ſchtož z tym naſtawa, zo meſac na ſwojim pucžu ſrejedž zemje a ſlónca zaſtupi a ze ſwojim ſeženom zemi ſlónczne ſwětko zalehnje. W naſchej krajine beſche to rano pſchi ſkhadženju ſlónca. Dolež be cyte njebjo pocžehnjenje, njeſſu tu ničzo wobkedžbowacz móhli. Ženo z tym ſo zacžmicžo trochu pytný, zo bu wo hodžinu pozdžičho ſwětko dýžli hewať. Doſpołne je tute zacžmicžo byto w pólnócnjej Němſkej, w Ruſowſkej a t. d. Njeje-li tež tam jaſne njebjo byto, ſu wuczency, koſkiž chcychu žadny podawť wobkedžbowacz, wo jara žadnu pſchiležnoſč za taťte wobkedžbowanjo pſchijichli.

3 Drježdžan je wjeſola poweſč pſchichča, zo je archiwójwodowa Marija Zozeja 17. auguſta na hrodže Perſenbeugu pola Donawy ſyna porodžila. Najſkerje budže młody archiwójwoda dženſa kſchčzeny. Za kńótrów ſu pječja nanaj młodeju mandželſkeju, prync Jurij a archiwójwoda Karl Ludwig a kralowa Karola poſtaji.

3 chłoho ſwěta.

Němſka. Kejžor Wylem je w najlěpſchej ſtrowocze z Gaſteiniſkich kupjelow zaſ do Potsdama ſo wróczil a je wottam dale na hrob Babelſberg

dojček. Gasteinske kupjele su džewjećdziesiątletnoho starca zas spodźiwnje posylnike. — W Babelsbergu je pola kejzora tež kancler Bismark pobyl, a so potom dale do kupjelow w Rissingenach podał. — Čłesczomny wjednik centra Windthorst je tež w tutym lěcze (4 njedzele dołho) kupjele w Emsu trjebał, a su jomu tute jara spomožne byle. Emscy lěkarjo su Windthorstej wobkrućili, hač rumiž so pola njoho hafo 76letnoho starca staroba wozjewuje, zo tola joho cyła konstitucija na to pokazuje, zo može wysoku starobu doščahnyć. — Němski krónprync hjozo dlejši čas na schiju čerpi a je jendželski lěkar Madencie joho por króć operirował. Ze nadžija, zo je operacija so cyle poradžiła, pschetož khorosć stajnje wotebjera.

— Němscy biskopja su zańdzeny tydžen we Fuldze lětuschu konferencu měli. Póbla prusskich biskopow beshčaj tež biskop z Mainca a arcybiskop z Freiburga pschitomnaj. Konferenca započja so z pobožnošću pschi rowje swjatoho Bonifacija a skonczi so psjak tež zas ze swjatocžnej pobožnošću psched wustajennym najswjećišćim. Kölnjanski arcybiskop zanjese Te Deum. Pschi pobožnošći beshče wjele duchownych a mnohosć ludu pschitomnych; na kóncu podawašče so biskopam relikwija swj. Bonifacija k počjećzowanju. Pschitke, tež liberalne nowiny su toho měnjenja, zo su wuradžowanja zhromadzenych biskopow jara wazne za cyrkej w Němskej byle.

— Němske knježerstwo je 30 zastojnikam francózskeje naranjškeje železnicy, kotřiz w namjeznym němstkim městacžku Avricourt bydla, dalšchi pscheybył w němstkim kraju zakazało.

— Psched krótkim bě francózske knježerstwo pschitazalo, zo ma so w Embermentilu, w městacžku pschi němstkich mjezach, jena fabrika, w kotrejž so popy džělaja, zawrjeć, dofelž staj fabrichnaj wobšedzerjej, bratraj Weißbachaj, němstkej poddanaj. Wobšedzerjej dyrbeschaj so gwaltej podćisnyć a džělacž pschestacž, tola pola němstkocho knježerstwa pomoc pytašchaj a tež namakašchaj. Němske knježerstwo w Parizu hrožesche, zo wschittkich Francózow z Elsaša a Lothringsteje, hdžez jich wjele tysac bydli, wupokaza, jeli zo so zakaznja njezběhnje. To je pomhało, pschetož francózske knježerstwo je hnydom dowoliło, zo smě so we Weißbachec fabricy jany džělacž.

Awstrija. Wukaz awstrijkocho kultusowoho ministra Gautscha, po kotrymž so mnohim realkam a gymnasijam statna podpjera woznje, je w Awstriji wjele žleje krowje nacžinil. Pschede wschěm mjenowany wukaz čěške wyschšche schule potředi. Nic mjenje hač 13 tajkich čěskich schulow, něhdze potojca wschěch wobšojacych, dyrbi statnu podpjeru zhubicž. Dofelž so tele schule bjez statneje podpjery zdžerjeć njemóža, wjetšhi džěl z nich zańdze. Zo so licžba čěskich schulow pomjenšchaj, na to sebi samo młodži Čěšcha, kotřiz maja tola k něććišćommu knježerstwu mało dowěrjenja, pomyslili njeběchu; wjele bóle so na to hotowachu, zo bychu wot knježerstwa žadali, zo bychu so wot njoho wjacore nowe schule załožiłe a podpjerale. Duž je nětko pschěšapnjenje a pohorščenje bjez čěskim ludom čim wjetšche.

— We Warnsdorfje su džej donjebjeswacza s. Marije, 15. augusta, wulkotnu zhromadžiznu katolikow wotbyli, na kotruz so wschelacy wznamjenjeni katolscy mužojo a na 3000 druhich wopytowarjow zeńdžechu. Wuspech tuteje přenjeje hlowneje katolskeje zhromadžizny w Awstriji bě wjetšchi, hač bě šhto sebi nadžijecž zwěril.

Belgiska. W minjenym tydženju pschěbnyšče w Belgiskej kardinal Lavigerie, arcybiskop w Karthagu a Algieru a wyschšchi pastyr afriskich missionow.

Wón chce k pomocy missionarow do czornoho džela swěta miłoscziwe a schulste sotry powolać. Tutón zamysł so nětko wumjedže. Maczejny dom za missionste sotry so w Mastrichtu založi, hdžež so Němska, Belgiska a Hollandiska zetkujaj. Za tutón dom je nětko wschitko pschihotowane, a woczakujaj so wutrobite knježny, kotrejz sebi zwěrja po dobrym pschihotowanju do horcnych krajow czahnyć, a tam missionaram pohanskich czornochow (mórow) wobroczyć a za Khrystusa dobyć pomhac!

Bołharška. Prync Ferdinand z Koburga je nětko tola do Bołharškejšeho — po dlejšim komdzenju. Z awstriskocho wojska je wustupil, zo by swoj zamysł dofonjeć mohł: k bołharškomu lubej so podacž a ze žanej drugej službu zadžewany njebyć. Po wotpuščezenju z awstriskocho wojska je prync Ferdinand do Bołharškeje wotpuščował, knježenjo w tutym wječchowstwje pschijał a proklamaciju na europste mocy kaž tež na bołharški lud wozjewil. W tutej proklamaciji wón wupraji, zo je so komdžil, wołbu pschijecž, dokelž je dčyl na kóžde waščujo pschipoznacžo druhich mocow dospěcž. Zocho prócowanjo pak njeje wuspěcha měto, a nětko pschihadža bjez tutocho pschipoznacža. Nětko pak chce z Bołharami wscho dželicž, sčtož pschichod pschinjeje; chce Bołharow k zohnowanjam civilisacije nawjedowacž a t. d. Sultanej je wječch pokornu depešču poštał: „Wozjewjam »Wyšokaj porcže«, zo sym wołbu bołharškocho wobranja pschijał a dženja do bołharškeje zemje zastupil. Nadžijam so, zo tuta krocžel z pschecžemi a wotpohladanjami sultana so zetka.“ Prync lubi, zo chce bołharški lud z najwjetšej sprawnoscju wobknječić, a wschēm wěrywuznacžam runoprawo zawěscža. — Postajenjo Koburgskocho prync a pak njeje w tu chwilu jara pschijomne. Mocy joho njejsu pschipoznate, a lud trach tež cyle sfofojony njebudže, dokelž je wječch tak dołho so komdžil. Hdby by wječch hnydom po swojim wuzwolenju do Ernomy so podał, pschisahał a potom europstym mócnarjam to wozjewil, jich pschipoznacžo žadajo, běšče wón pola bołharškocho ludu drje wjetšejše dowěry dobył. Dokelž ani Awstria ani Němska zjawnje na joho bok stupitaj njejsu, wostawa tež Ruska w tu chwilu měrna pschecžiwu nowomu wječchaj, hacž runiž joho pschipoznata njeje.

Amerika. Z New-Yorka je powěscž wo struchym njezbožu na železnicy pschischa. Njezbožo sta so na Toledo=Peoria=Westernskej železnicy njedaloko zastanišcža Bloomington-a w stacze Illinois. Dołhi czah z dwěmaj parnikomaj mějesče 960 pucžowacych k wulkim padam rěki Niagara dowjesč. Njedaloko mjenowanoho zastanišcža jězdži železnica pschěz drjewjany móst, kotryž bč so na někajse waščnjo zapalił. Může być, zo bčchu jón sčkrč z jenoho prjedawščich czahow zamischkrite; druzy tež mēnja, zo su zšostnicy woheń založili, zo bychu njezboženjo czaha wuzili a ranjenych abo morjenych pasażirow wurubicž mohli, sčtož je so woprawdže tež stało. Z krotka: czah pschijědže hacž k palacomu mostej, parnikowmy wjednik drje woheń pytny, njemóžesče pak czaha wjac zastajicž a tuž padže cyty czah z mosta. Šluboko drje njeběšče, ale wozy czaha so tak jedny do druhoho zajědžu a rozbiču, zo bč hnydom po njezbožu 100 człowjekow morjenych a 400 ranjenych. We wozach tež woheń wudry a dyrbjesče dla wulkeje šuchoty so ze zemju haščecž, dokelž w rěcžcy wody njeběšče, podusy pak so bórzy. Ranjenych w bliščich wsach zastarachu.

Wšchecžizny.

* W lěcže 1886 je w Pruskej z darženjom abo poslednjeje wolu za spomožne wotpohladanja a wustawy ewangelskocho wěrywuznacža so pschiwobrocžito 1,624,000

markow, 79 wschelačkih pschuwobroczenjow. Za wotpohladanja a wustawy katholicoh wuznacza je so w 137 jenotliwych pschuwobroczenjach hromadze 2,188,000 markow wotedało. (Zeno, hdyž so wjac dyžli 3000 m. dari, je k tomu kralowa dowolnosć trěbna.)

* W Maincu běšče lěta mjez mlódzencami, kotřiz w biskopškim domje měšćništu swjeciznu dostachu, tež syn tamnišohoho wučerja Müllera, k. dr. Müller. Tón běšče prjedy wučer na Maincškim gymnasiju, pschěstupi hačo tajki z protestantskeje do katholickeje wěry, wuštuži wojerštwó a bu lieutenant w rezervje a je něšto měšćnišće powołanjo doščahnył.

* W Gracu swjeczešče w tutym měsacu hrabja Sigmund Ledochowski, wuj kardinale Ledochowskoho, přeni wopór božeje mšče w kapali knježnow Wutroby Jezusoweje. Asistentowjo pschi tutej primicy běchu mjez druhimi měšćnicy: baron Franc Der, hrabja Saurma, měšćnik jezuitskoho rjada, a theologojo z Insprucka princ Karl z Hohenlohe-Langenburg, Alfons z Riccabona, a dr. — Hnujacy bě wošomił, hdyž po wopravjenju mlódoho měšćnika joho zwudowjena macz a joho 13 bratrow a sotrow z druhimi pscheczelemi k wottarzej pschistupichu a z joho ruki swjate wopravjenjo dostachu. Wulcy zwjeselace je to, zo tež z najnahladnišćich zemjanskich swójbow hišće mlódzencowjo wopór swojoho žiwjenja na wotár njewoblawowanoho jehnječa křadu.

* Wójuwoda Korla z Würtemberga kóžde lěto na swoje kubto Hohenheim wojakow na žně sczelešče. Tam by potom sam hačo dohladować za džělom swojich wojakow hladal, a hdyž trjebaj pschi šyczenju so něšto lěni a nješpěšny w džěle pokazal, toho da hnydom na přeni lěpši snop položic a jomu něotre z kijom naměricz. Pschi tajkej cřekuciji, hdyž wschitcy pschitomni tšchepotachu, počza so jónu jedyn wojak nadobo wóšle smjeć. Pošny hněwa pschihna wójuwoda z pozběhnyjem kijom na křobtoho wojaka a zawoła: „Šhadla, šhto so smějěš?“ — „Knježe, wotmołwi wojak, dyrhu so smjeć, pschetož nješnym hišće ženje po šyczenju tak bórzy mlózciz widžał.“ — Tute wotmołwenjo zalutowa smějakej podobne křostanjo.

* Tón je prawje trjedžil. Knjez Horda, po serbsku Hordžic Jan jědže do města z nowym wozom. Doščahnywšči swojoho susoda, kiž přěchi dže, wota na njoho: „Nó Měrczinje, je dha tebi trjeba takle blóto měricz? Tvoje kubto tola tež tajki wozyczł woczisnje kaž mój je.“ Měrczin šhtapi křucze ze swojim kijom, na Hordžic Jana njehladajo, a z drugej ruku czaplu znak pošunywšči praji: „Wěš ty šhto? ja zaplačžu radščo schewcej šchórnje hacz so w njezaplačzenym wozu wožu“, a měrczešče swoje blóto dale.

* (Z manóvra.) Rekrut ze wsy přeni křócz manóvra sobu cžinjěšče. Podwyschł joho zady šhtoma staji a jomu poruczi, zo žanomu nješpěčezlej nješně nimo dacz. Na to so podwyschł wotsali, zo by tež druhich rekrutow zestajal. Po šhwili so wóczėjo runje wuhlada, kaž wojak z nješpěčezlkeje strony nimo najšohoho rekrutu dže, a tón so njehibnje, zo by joho zadžeržal. „Wosole, zo by cze tola hnydom křort sobu wzal!“ zawrjeskota podwyschł na rekrutu; „Nješnym dha cži ja prajił, zo žanoho nješpěčezela njeđyrbišł nimo pušćezic?“ — „Ach, knjez podwyschł“, wotmołwi so smějo rekruta, „to džěn je Pšechkec Wots z Palcowa; z tym šym do šhule křodžil; to žadyn nješpěčezel njeje.“

* (Derje wotmołwjene.) Žednory buril běšče do města pschijel. Pschindže tež nimo lěčárnje (haptki), do kotrejež z woczinyjem wošnom trochu wczipnje křasče. Provisor, kiž tam pišasče, so rozmjerzany woprašča: „Šhto dha dčesč?“ — „Ja hladam, šhto macze tu na pschedani.“ — „Lute wóšlace

hłowy." — „To je dyrbjalo pšchedawanjo jara derje hicz, dokelž je tu jenož jena hišćyce.”

* (Zamotwa.) Subnik: „Motso, twój susod je cze wobškoržik; sy joho tač dyržik, zo ma cyle zacjetke lico. Z čzim móžješ so zamotwjecz?” — Motš: „To čhu wam prajicž, kuježe. Za wěc ma so tač: Mój so rozhněwachmoj, a ja prajach jomu, zo je nječtrjzomny ślěpc a paduch. To wón nječasne wěricž a tuž sym jomu ruku na to dač.”

Suczlane tšćěsti.

* Cyrkwinske a Bože kaznje dzeržecž, same njedofaha; kóždy nječ wopomina, kajke winowatoscže joho wosebite powołanjo jomu nakladuje. Ščtóz tute swěrnje njedopjelni, nječ tež mornych ze smjercže wubudži, woštanje z nje-psčeczelom Božim, na kotrohož zatamanjo čzaka. — * Pšćihotuj swoju wutrobu, zo po lubožnych radach a wjedženjach Božich z joho rukow runje tač rady kšćizž na so bjerješč, kaž tróšćtowanja: nje-psčej sebi tute ani njemot-pokazuj tamnoho. — * Pšćeczelow pšćitowaršči so czi došč: su pač, kaž wuhory, kotrež so z ruki wušmołnu, hdyž mēnišč, zo je najkruczišćho dzeržič. — * Pšćeczelow namafajč došč: rumaja pač so z wjetšća lastojcžkam, kotrež čzefaja, hdyž so zyma bliži. — * Pšćeczelow došč: su wšćaf na sčoncžny časnik motane, kotryž čas jenož tač dołho pokazuje, hacž sčonco na njebjy stoji. — * Pšćeczelow došč: z pijelcami mohł jich pšćirunacž, kotrež so cze dzerža, a hdyž su so twojeje krewje napile, puščęja so tebe zas. — * Pšćeczelow došč: kaž myšće jenož tač dołho po domje kubołčęja, hacž cyroby namafaja, tač tež tuczi. — * Pšćeczelow ze sepmi: cžinja pač, kaž lětace sčóczki, kotrež swój pucž čzahnu, hdyž su wšćho zežrače, puščęjny po sebi wostajiwšči. — * Pšćeczelow runje tejšo, kaž mučow: hdyž je něšćto ke kšćóšćęjnu, nadenidžęšč tamnych kaž te. —š.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 411. Mikławš Žofka z Bronja, 412. Jakub Rjeda z Drježdžan, 413. Madlena Krawcowa z Kosłowa, 414. 415. Jan Šolta a Bernard Hicka, gymnasiastaj w Prazy, 416. Michał Kokla w Hamburgu.

Sobustawy na lěto 1886: k. 680. Michał Kokla w Hamburgu.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještej 98,710 m. 50 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: wopor Rumburgskoho processiona w Baćonškej cyrkwi 6 m. 15 p., njemjenowana swójba ze Šunowa za Bože žohnowanjo 4 m., z Worklec: džak Wutrobje Jězusowej 3 m., r. k dorunanju 35 p. — Hromadžę: 98,724 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadžę: 10,077 m. 32 p. — Dale su woprowali: M. H. z Drježdžan 1 m., njemjenowana swójba ze Šunowa za Bože žohnowanjo 2 m., z Worklec džak swjatomu Józefu 2 m. — Hromadžę: 10,082 m. 32 p.

Zapłač Bóh wšém dobročęrjam!

Za terciarow: 1. aug. wumrč Biridiana Veronika Mayer z Neugrafenwalda pola Štanuowa, 25 lět. R. i. p.

Čęstęč Šmolerjec kšćibęžęčęrnje w macęžnym domje w Wubysčinye.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Płaci lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 17.

3. septembra 1887.

Lětnik 25.

Wo spoczatku a kóncu (?) zwady dla małych swjatyh dnjow w Njebjelečanскеj wosady.

Ništo nještaji jědž na blido, khiba zo je dowarjena. Tak so tež do Rath. Posoła dale ničzo podawacž njemóžeshe wo tym, kak dla małych swjatyh dnjow w Njebjelečanскеj wosady steji, hacž do wofomika, hdyž bě duchowna wyschnosć poslednje słowo prajika. Nětko to je: smě dha so mjelczenju kónc činič a -zjawnje prajič, sčtož je za wšěch zajimawe; nic to samo: tež, zo bychu z toho, sčtož je so w Njebjelečicach stalo, druge wosady sebi wučzbu wzate, je-li trěbne.

W swojim čaju pschínjeje R. P. dopis, zo je něšto swojoho wučerja na ministeriju wobstoržil, zo tutón na małe swjate dny schulu džeržji, susodny wučer pak nic; dopis kónceshe so ze słowami: „tute wobstorženjo móže wina na tym byč, zo małe swjate dny, k najmjenšomu w lětnim času, so zběhnu.“

Tajke wěšćezicž njebě čezžo, hdyž je tola wědomo, zo burja so dołho hižo na to hotowachu, kak móhli z lečžu a z čezčžu te swjate dny wotstronicž, kotrež su wo znjach tak wjele na puczju.

Na kónc wulkoho rózka pschínđže doprašćowanjo z ministerija na schulski wubjerč w Njebjelečicach, kak je so tudy na małe swjate dny ze schulu měło, a zo ma so w pschichodže tajke zarjadowanjo stacž, zo džeczi za tydženi 32 hodžin wučzby dostawaju, nic mjenje, kaž je dotal małych swjatyh dnjow dla so stalo.

Schulski wubjerč njehashe w tak wažnej wěcy zamołwjenje sam na so wzacž a powoła na dženi 2. małoho rózka wšě wjesne wubjerki z wosady k žhromadžiznje na faru. Žhromadženym čitashje so protokol, w kotrymž so prajeshje: „Dokelž sforo kóžde lěto z nowa doprašćowanja ze schulскеje inspekcije abo z ministerija pschínđu dla tutyh małych swjatyh dnjow, je najlěpje, zo bože služby, cyle kaž dotal, na tute dny so tak zahe džerža, zo za schulu dale zadžewf njeňastanje, a zo měla tež čzeledž po dokonjanymh božich službach w času wot

1. meje hacž do 1. oktobra hospodarjei dželacz, hdyž budže trěbne.“ Z tym běchu wubjerkownicy za kłěžkarjow ťpotojni, nic pał burscy. Tuczi džachu: Hacž so bože služby prjedy džerža abo pozdžišcho, to nam pomhane njeje; kaž dołho so na małe swjate dny połne služby wodžeržuja po dotalnym waschnju, budže tež czeledž so dželej spjeczczj a zadžeranjno po domach žanoho kónca njezměje; — najlěpje je tež, na małe swjate dny jenož jene kemsche džerzczj, kaž na džělawaych.

Po dlejšichim rozmołwjenju pschidžechu wschitcy w tym pschjezjene: Na małe swjate dny njech so dwoja boža mšča swjeczi, w 5 a $\frac{1}{2}$ 7 (abo w 6 a 7), po dokonjanuych kemschach ma czeledž dželacz, je-li hospodar to poruczji; sčtož pał schulu nastupa, njech so schulski wubjerk stara, sčto je za tutu najšpomožnišče.

Protokoll, wot wschěch wjesnych a schulskich wubjerkownikow, kaž wot tudomnoho fararja podpisanj, bu na wyšokodostojne konsistorium stany z doproschowanjom: hacž ma sčto pschecziwo wuradžowanjam, kotrež so w protokollu podawaju?

Konsistorium wotmołwi na džen 14. małoho rózka: „Sdyž je wosada fararjei swoju wolu w powołanuych wubjerkach pschizjewiła, chce wone wuczijnjenjo pod 2. małoho rózka pschipóznacz, wschaf njejedna so wo pschikazane swjate dny, ale wo zběhnjene; sčtož schulu nastupa, ma so schulski wubjerk porucznoščam schulsteje inspekcije podczšinuč.“

Njebě pał wola hospodarjow, zo měle so wschě swjate dny zběhnycz, kaž bě w protokollu wuczijnjene. Zohodla powoła Njebjelczan gmejnski pschedsječer burow z Njebjelczic a Pazlic k drugej žhromadžiznje. Tu postaji so: „Dny, kotrež su swjatocznišče, njech wostanu a bože služby cyle po starym waschnju so wodžerža; na dny pał, kotrež runje do žujow padnu, njech su jenož jene kemsche.“

Hospodarjo proschachu fararja, zo na nich džiwa a po tym z kłětki zjewi.

Czeledži mějesche so 6 swjatuych dnjow wostajicz, kotrež wschitcy swjecža: swj. Kłizja namakanja, 3. džen swjatow, Marije domapytanja, swj. Warchaty, swj. Bartolmja a swj. Michala.

Mjez czeładnymi běchu rozomni a prajachu: Smy z tym špokojni; džělo cžaka tak na nas, njeđželamy-li na małe swjaty dny, pschidžje nam pozdžišcho z danju, wosebje hdyž wjedro njehoji. Lěpje šrowe domoj bracz na mały swjaty džen, dnyžli tydženi dołho wobroczczj a pschjz to cyle nazymne džělo zafomdžicz.

Druzy sebi ryczecz njeđachu a pschihotowachu tamne hołki na wječor 23. junija a dopołdnja na swj. Zana, kotrychž dla su z džěla wot hejtmanštw a pienježnej pofucze wotšudženi, z džěla su na zjawny sud pokazani, kotryž z nimi tak smilnje wobkhadžecz njebudže, hafo hejtmanštw.

Sdyž tute wuczijnjenjo tež po pišmiku protokolla njebě, kotryž bě so na konsistorium stak, njeby tola duchowna wyschnoszcz w ničim dale do naležnosče ryczala, kaž dołho je wosada špokojna z wotkazanjom a wozjewjenjom, kajlež bě so pschjz k. fararja štało na žadanjo hospodarjow.

Wschitcy móžachu špokojni bycz, hdyž so w zymje wschě, w lěcze pał dale sčješcz małuych swjatuych dnjow swjeczi, cžim bóle, hdyž je tola wědomo, zo so na tute dny wschudžom w cyłym katholicim swěcže bjez postorka a pohorščka džěla.

Město pokoja pał wleczejšče so nowa mójna we wosadže. Małi dachu sebi pišmo na konsistorium wuhotowacz a proschachu, zo by wschitko pschi starym wostało. Podpisanuych bě pjeczja 300 (we wosadže, kotraž ma jenož 150 hospodarč

stwom a khezgow!)), ale 300 so pschecy nazbëra, hdyž cželadni podpisaja, kotfiz, dofelž swojoho prawa njejsu, do tajkich wëcow ani ryczecz nimaja; famo lutherscy, kotrychž nasche swjate dny nicžo nještara; a žony, kotrež maja po poruczności japošktoła w cyrkwi mjelczecz.

Hospodarjo, z tym nanajbôle rozhnëwani, pišachu runje na duchownu wyschnošč a žadachu něko, zo so wšča swjatocžnošč na małych swj. dnjach zbhënje a tute do rjadu poňnych džëlawyč dnjow stupja.

Konfistorijej bë cžežto, w tajkim njenadžitym pscheczniwistwje jednacž; we swojim rozjudženju na džen 29. julija powoła so wone na zhromadny protokoll pod 2. małego rózka a praji: „Njech pschi tej dwojej božej mšchi na małych swjatych dnjach woštanie, kaž je wuczinjene bylo a to tak dołho, hačž nowa zhromadžizna wšchëch wjesnyč wubjerkow hinač nježada. Kemsche na tute dny njesmëdža dale ze zadzewkom bycz ani za ščulu ani za džëto. Małe swjate dny njejsu porno pschifazanym a njemôže so na nje nikomu winowatošč nakladowacz, zo by dyrbał na bože služby hičž.“

Z tym je duchowna wyschnošč srjedžita, kaž derje so to hodžešče.

Małi so tež z tutym rozjudženjom spofojicz nochedža; su sebi a cželedži do škłody hižo tamne 6 swjate dny zabnali, kotrež hčychu gospodarjo rad dale swjeczicz; jeli mëra njeđadža, môže so jim radžicz, zo duchowna wyschnošč, zadžeranja šyta, poruči: Njech je jenož jena boža mšcha, wjacny — žadacz nimacz!

Pščindu bërzy cžasy, zo mjenšchi gospodarjo we wošadže spözna; a rjeknu: „To mudrošč njebë, zo smy burow tak rozhnëwali!“

„Wërnosč we naščim zadžerženju njebë: Na małych swjatych dnjach smy dolođnja na božich službach svoje pola wobdžëłali z burštim pschahom a cželedž wotdžeržowali wot kemschi, zo nam pomha; — môžachmy tola dolođnja wščitcy swjeczicz a popođnju džëłacz. Ščto budže nam wëricž, hdyž prajimy: žadamy z pobožności za tym, zo małe swjate dny dale so swjecza?“

„Tež sprawnosč njeje na naščej stronje: Buram nješmy pscheli, zo svoje rožki strome na małych swjatych dnjach domoj khowaju. Nasche pola môžachu z wobdžëłanjom derje cžakacz a tež pschi mokrym wjedrje so wobstaracz: z rožku žane komdženjo njeplacz — hdyž cžas hoji, domoj z nje!“

„Ščoncznje tež na kšëščansku lubošč džiwali nješmy: škłoda za burow nas hnuta njeje, hdyž jenož swój wužitk ze swjecženjom małych swjatych dnjow namačachmy! Pobožnosč bë pšahcz, z kotrymž mëješče so sebicžnosč pokrhwacz.“

Ščyščimy, zo wjedžiczerjo khezkarške strony tež z poslednim rozjudženjom konfistorija so nješpofoja, tohodla to „?“ w napisu nastawka; džëłaja na to, zo w nowež zhromadžiznje, kotraž ma so powołacz, we wščem k staromu so wróci. Burja budža so pascz, zo na tutu zhromadžiznu pòndža! Woni nje-rodža wo dalsche zadžeranj. Hdyž z jeneje strony wobžaruja, zo su tež tamne kšëšč dny, kotrež mëjachu so dale swjeczicz, z njerozomom někotryč pschemudnyč so zbhënyte, nimaja tola psched Bohom, psched wošadu a swojim šwëdomjom dale zamołwjenja, hdyž su jich pošorne zamysłu so pschëkowane a k ničomu ščinitë.

Se-li kšwila a wjedro k džëlu njehoji, budža Njebjełczan gospodarjo rad cželedž ke mšchi kšacz a pòndža tež sami, kaž dotal; je-li trebne, budža po kemschach na małych swjatych dnjach džëłacz, njech za so, njech khezfarjam, kotfiz su jim w muznym cžasu k pomocy. Ruča myje ruču a bur šmil so nad khezkarjom, kotryž wë, zo bura trjeba a za tym cžini.

W druhich wofadach njech wědža: Pšhecziwo rěcy so czežcy płowje; lěpje je: w nēcim popušćezic (nochowac), dužli wšcho sadžic a wšcho — pšchěhrac, kaž je w Njebjelcicach so štało.

Njeforkajće winu a zamołwjenjo na druhich; wy, kotřiž hćece fararja a duchownu wyschńosć rad pod fórmindstwo wzacž: wascha pobožnosć bě tón króć wulka — njepobožnosć. Posłušnosć bě tež tudy lěpscha dužli wopor!

—s.

Dopis z Kamjenca.

Hdyž katolscy Serbja w nēcim rady sebi njewědža, pšhinđu sem k profecze a tón woczišćezi za drohi pjenzej tuto: „Doniž w Serbach na to won du, zo bychu swjate dny zahanjeli, je krajina Nowy-York w Americy sobotu połdnju swjećic porucziła (lěpje, dužli našch „Blauer Mondtag“!); tam drje su dobytka hłódnj, pšchja pak tež džělaczerjej wotpoczińka.“ — Na to ma so prajic: W Americy (a tež Zendžesfej) so wot džělaczerja dwójcy a trójcy tejtó žada, jako wot našchoho, a waschnjo swjećenja (pšchikazanych) swj. dnow wobkědźbuje so tam z farisejskej krutošću, kaž so ničomu pola nas spodobala njeby. Sym njedawno z młynskim čěslu ryczał, kiž bě lěto w Americy pobyt: mždy bě 120 dollarow na měsac doštal (= 480 m.!), ale wón so pšhi tajtej zašlužbje derje namakał njeje a praji, zo je tam za te jene lěto swoje strowe kóšceje wostajil. — Šchtož swjećenjo swj. dnow nastupa, su w Americy hišćeje krajiny, hdžej ludži njedželu ke mšchi hromadu trubja a z hlebijemi do cyrkujow honja; wšchě forczmy su zaczinjene, wšchón holl, spěwanjo, pištanjo a t. d. pšchwjědže toho, kiž to čini, do jastwa.

Hdyž pak tamón w „Kam. W.“ na sobotu so woła, praju: Sobotu połdnju je so w Serbach hač do nowišchich časow swjećilo; čžohodla nic wjac, njewěm. W Serbskich Pazlicach n. pšh. je hišćeje njeboh Rynčca, jako starsti a bėca w Brancec dworje fóru hwoja wotfopał, kotraž bě so tam sobotu połdnju nakopata. A w Róženicze bě wječor hač do časow k. administratora Ludwika wosebita pobožnosć na sobotach wot adventa hač do jutrow — šchot pak tam ničto njeje. Hač je sobota na tym wina abo ludžo, to njech žhuda, šchtož hće!

Hdyž pak tamón w „Kam. W.“ praji: zo so swj. dny w Serbach zahanjaja, to ryczi wón njewěrnosć. Dny, kotrejž je japoschtołski stoł jako „swjate a pšchikazane“ zběhnył, njejsu wjac swjate, to mohł kóždy katolik wědžec, a to čžim bóle, hdyž wjetšhi džěl ludu so dowolnosćow japoschtołskoho stoła džerži: ke mšchi njefhodži a džěla, kaž je dowolene. Hdy by na tute „male“ swj. dny hišćeje winowatosć wostata, kaž bě bamž Kliment XIV. poruczil, zo ma kóždy na božu mšdu hieč (kaž na pšchikazanych swj. dnjach), po kemschach pak smě džělac — šchto by šchto pšhecziwo małym swj. dnjam prajil?! Ale je nětko hinač: w l. 1837 bu winowatosć kemschenja na male swj. dny wot bamža za cyły swět spušćžena a tak mamy nětko w Serbach w swojim waschnju cyłe spodžiwne dny: ke mšchi so hieč njetrjeba a džělacž so — njecha.

Tajke dny, hdžej žana winowatosć njeje, dyrjba do kóždoho luda njewurjeknite duchowne zahubjenjo pšchwjěsć, wosebje, hdyž počojca ludu z čželadnikow wobsteji, kotřiž njewědža, šchto z tutymi dnjami započezč.

Hdy dha hrěšhi so na wsach najhórje a najšhroblišho? Na džělawe dny? Ně, to su ludžo nadžělani a pytaju wotpoczińka. Ale na pšchikazanych swj. dnjach so wjele hrěšhi, a bóle hišćeje na — małych swj. dnjach, dokež je cyły džěl

bóle abo mjenje kaž k hrěschenju sczinjenu, hdyž so po prózdnym wokoło kłodži. Bóh njemóže wulkoho spodobanja męcz na swjeczenju dnow, kotrež k tomu so znjemuwizawaja, zo joho kaznje so pschstupuja. To nic same: mnohosć swjeczenja a swjatych dnow je hižo wina, zo tu a tam božich službow tež na pschikazane dny so zwinu; haj na nyschporach njedzela storo ničto njeje, najmjenje czi, kotřiz „pohanow“ tym nadawaju, kotřiz dla małych swjatych dnow wérne a rune stowo sebi prajicz zwaža. Ze dže něšto na tym, šhtož K. P. njedawno praji: „Nječ kóždy dwór czini, kaž dce“; to pak wjedze k wjele zadzeranju we wsach a po wosadach mjez czeledžu a hospodarjemi. Lubšho pak je mi tuto, dyžli kaž je nětko bylo: Nječ kóždy czelednik czini, kaž dce. To wobstacž njemóže, něšto dyrbi k knjezom bycz w domje a wěšta pschezjenošć w swjeczenju małych swjatych dnow po cyłej wosadze je pschecy lěpšha, dyžli durje woczinjene wostajicž k pschekoram bjez kónca!

Praju jenož: czeledž by so namakala do nowych wobstejenjow; wona njemóže sforzicž na jědž ani na mzdu ani na to, zo wotpoczinka měla njeby, kaž so słučha. Ale su „sarisejowje“, kotřiz su czeledž naschczuwali, zo w ničim nochowacž njesmě.

Hacž su z tym czeledži pomhali? Z czežka! Praja jenož, zo czi, kotřiz so nětko najbóle za male swjaty dny horja, sami ani na bože služby kłodžili njesku.

Šchtó wě, hacž tu ludžo prawje nimaja; někotry móže jara „pobožnje“ rycjeć a czinicž, hdyž jenož swój „profit“ pódla namaka!

Wot redakcije. Dla lěpšeho rozhlada w tej naležnosći smy tónle a pschedsjojacy nastawł pschizwali. Zo je z tym dobrowólnym swjeczenjom nětko w kózdej wosadze hinat, drje je znate, ale nic wschēm, kotřiz su w tym praschenju sobu sudžili. Tak so w tačantskej (biskopowej) cyrkwi ani jedyn tych zběhnjenych swjatych dnow „njeswjecž“, t. r. njeje žane předowanjo; šhtóž pak móže, dže ke mschi, byrnje potom cnył džen dželacž dyrbjal. W w tym samym mjeze „swjecža“ so w serbskej cyrkwi: tsecži džen rócnych swjatych dnow, czistosczenja a domapytanja s. Marije, s. Michala a s. Jana; wjetřki džel wosadnych na tajkich dnach džela. Tohodla mēnimy, zo je pschezjenošć abo jenajkosć w dobrowólnym swjeczenju njemóžna (šhiba w jenej wosadze abo tola wš), w swjeczenju pschikazanych swjatych dnow pak je samostatnym katolikam móžna, mjez tym zo dyrbjaja wšhelacy njesamostatni na tajkich pschikazanych swjedzenjach tež dželacž, kotrež naschi lutherscy sobukrajenjo njeswjecža. Tuž móže tu njelubu zwadu (kóždy dce prawo męcz) po naschim zdacju jenož wurunacž kšesczansta lubošć a sczerpnosć! Prawda wostanje: Spěwaj a — dželaj! Šhtóž je samostatny a ma šwile, móže hačo katolik kóždy džen ke mschi hicz; šhtóž je wotwisny, dyrbi w tym, šhtož njeje Boža pschikaznja, czinicž, kaž je jomu porucžene! K czomu potajkim ta cyla hara? Czi, kotřiz zběhnjene swjate dny njeswjecža, móža runje tak dobri katolikowje bycz. Z tym nječ je rozrycženo w Bosole wobzamknjene, a tež we wosadach.

Zapozdžene „časadosć“.

Czihu bjesadu lubujo kłodžach k pscheczelej, kotryž běšhe rjemjesnik a sobustaw jeneje katolskeje bjesady. Něhdyžkuli so wo naležnosćach tajkeje bjesady rozmólwjachmoj, šhtož mje wězo jara zajimasche. Čakach njesčecerpnje, zo bych do połnych lět pschichol a so tež zapisacž dał. Něhdy wječor mi wón powědasche, tak je zańdženu njedzela založenstwi swjedžen wotběžal. K tomu pschindže tež žona

z trochu daljšoho susodstva, kaž so to pola rjemještnikow husto stawa. Zastihajawšči, wo čim so ryczi, počja njemilosčiwje na duchownych swaricz, kotřiz wobčas bjesadu wopytuja, dofelž je to swětno towarštwu a so tam tež spěwa a naposledku snadž hraje a rejuje. Tež to jej prawje njebē, zo duchowni na kwasu hōdža. Za a mōj psheczel tajke tak mjenowane „njepocziŋki“ zamokwjadmōj, tak derje hač mōžadmōj. Wjele pak sebi žadny prajicz njezwēri, dofelž bē wosoba, kotraž tu duchownych sudžeshe, po cykej wosadže jako „pobožna“ znata. Wēdžadmōj tohōdla, zo bychmōj jenocho ranja po cykej wsy njewēritwaj abo podobnje rēkaŋoj. Zo pak by swojim wuwjedowanjam wažnosće dodata, khwaleshe swoje „dobre pocziŋki“. Mōj psheczel wschaf hnydom rjekny, zo ma tajka „pobožnosć“ hewak tež hišheje druge mjeno.

Wot tamnoho wječzora hač do džensnišchoho dnja sym tōjšhto staršči a nještrachuju so wjac, nashej susodžincy pschihōdnje wotmokwicž. Ze drje to trochu pozdže, ale njeje hišheje štomžene, dofelž je w Serbach wjac tajkich wopak sudžacych, a to tež mužskich tamnej žōniškej podobnych.

Dženja tamnej a kōždej praju, zo by sebi njetrebowawšči hłowy njełamala, kač maja so duchowni abo nēchtōžkuli druhi zadžeržecz, dofelž tajke wēcy pobožnosći njepomhaja. Chce-li pak swoju pobožnosć z nēcim pořazacz, njed na pschiklad rabšho najšwjećišchomu sakramentej wjacy čžescžomnosće wopokaza a so tež płačhčicžku wodžeje, kaž to druge serbske žony teje sameje wosady čžinja.

Za tu starosć pak, zo traš su towarštwu za duchownych njepšhistojne, so jej wēšce nihto njepodžakuje. Za mēnju z druhimi, zo je duchowny, jako wuczeč ludu, w pschistojnym towarštwu na swojim mēstnje. Hdyž je duchowny pschitomny, doštanje towarštwu wjac wažnosće a swjatocžnosće. Snadž psheč joho pschitomosć nēcžomūžkuli njepšhistojnomu so lēpje zadžewł staji a tež za swětno naležnosće so nēšhto wužitne wuradži a sferje snadž poradži. Bohuslaw Sporusk.

Hišheje nēšhto wo wotpuškach.

Su drje njedawno w Kath. Pōste wobšhērnišcho rycze byle wo wotpuškach; hču pak hišheje nēšhto wo nič woczišhecz, šhtož budže wschēm k wužitku a wosēbje tym, kotřiz su tamne nastawki kēžbliwje čžitali.

Prascha so: Na kajke waschjo pschibowbroczuje katholska cyrkej wēriwym najwjac wotpuškw? A wotmokwjenjo je: Z pobožnymi zdychowancžkami a modlitwami, z wēšnymi pobožnosćemi, z pobožnymi bratstwami, ze swjecženymi pienježkami a kšhizžkami.

Tu so prascha: Kač je cyrkej na to pschishčla, na tajke swjeczene wēcy a pobožne naložki wotpuški spožčecz? Z tym, zo su tute khmane sřēdk, z kotrymiž wutroba so swjatoscži a horlivosć w modlenju so docpēje. Wotpuški, kotrež su spožčene, su takřec jenož pschidawł, kaž džē to maczerje tež čžasto čžinja, zo džēcžom nēšhto lubja, budža-li pēkne a poslušhne, a jim slubjene dadža, hdyž su toho hōdne. Sym hižo w Krajaju 1883 zapisł modlitwow podač, na kotrež su wotpuški posćicene; tudy podam nēšhto druhich.

I. Zdychowancžka, modlitwy a pobožne naložki.

1. Jezus, Marija, Žōzeš, wam darju moju wutrobu a duschu. Jezus, Marija, Žōzeš, budžeje mi k pomocy w smjertnym hēdženju. Jezus, Marija, Žōzeš, z wami njed so moja duscha w pokoj u čžēla minje. (Za kōždu modlitwu 100 dnjow wotpuška, za wschē tři 300 dnjow. Pius VII. 1807.)

2. Najśwótszy Jezuso, njebudź mi sudnik, ale wumožnik! (Za kóždy króć 50 dnjow wotp. Pius IX. 1853.)

3. Mój Jezuso, smilność! (Kóždy króć 100 dnjow wotp. Pius IX. 1846.)

4. Budź chwaleny Jezus Chrystus — do węcnoścje, Amen. (100 dnjow wotp. Sixtus V. 1587.)

5. Jezus, Marija! (Z pobožnoścju prajene pschinjeje 25 dnjow wotp. Sixtus V.)

6. Sćhóž jebi swjaty kříž cžinjjo praji: W mjenje Bóha Wótca atd., dobudźe 50 dnjow wotp. (Pius IX. 1863.)

7. Węcny Wótče, woprjuju cži drohotnu krej Jezusa Chrysta k dojeć- cžinjenju za moje hrěchi a za potrebnosćje božjeje cyrkwie. (100 dnjow wotp. Pius VII. 1817.)

8. Njech budź chwaleny a cześceny najswjećisze a njewoblaflowane podjeczo Marije cžišteje knjezny. (Kóždy króć 100 dnjow wotp. Pius VI. 1793.)

9. W twojim podjeczu sy ty, knjezna Marija, njewoblaflowana była: prosch za nas Wótca, kotraž Syna sy wot swjatoho Ducha podjawschi porodziła. (Kóždy króć 100 dnjow wotp. Pius VI. 1793.)

10. Moja knjeni a macer! Dopomni so, zo sym twój (twoja); wobkhowaj mje, zakitaj mje jako swoje wobsedźeństwo. (Přchi spytowanjach prajene, 40 dnjow wotp. Pius IX.)

11. Za, N. N., darju tebi, luboznišchi Jezuso, moju wutrobu, zo bych so cži dzakowny pokazal a swoje nješwěru zarunak; ja to tebi cyse woprjuju a wotmyslu jebi z twojej hnadu, zo wjacu hrěšćicž njebudu. (Žonu za džen přchod swjećatkom najswj. Wutrobny 100 dnjow wotp. Pius VII. 1817.)

12. Stódko wutroba Marije, budź moje spomoženjo! (Kóždy króć 300 dnjow wotp. Pius IX. 1852.)

13. Sćhóž w cyrkwi, hdžej je swjećzo najswj. Wutrobny, so přchod nim na mēnjenjo swj. wótca pomobli. (7 Wótče našch, Strowa sy Marja, Ğorbojeć budź atd. Pius VI. 1799.)

14. Sćhóž lauretansku litaniju wuspěwa, dobudźe 300 dnjow wotp. (Pius VII. 1817.)

15. Sćhóž jandželiske powitanjo spěwa, hdžej kľafanjo bje (abo hdžj so hdžji), kóždy raz 100 dnjow wotp., trójcy za džen = 300 dnjom. (Sobotu, njedzeli a w jutrownym cžasu ma so k dobyczu wotpuska stojo spěwacž, hewak kľecžo.)

16. Sćhóž njedzeli abo swj. džen přědwanjo dzerži a cži, kotřiz na nim wostanu, dobudu z tym kóždy króć 7 lět a 7 kwadragenow wotp. (Benedikt XIV. 31. jul. 1756.)

Wschě tute wotpuffi z wuwzacžom poslednjoho (cžisło 16) smědža so kľudym duscham pschimobrocjeć.

Sćhóž cžisle 11 abo 12 wschědnje w mēšacu spěwa, dobywa z tym dospołny wotpuff na tón džen, hdžej po dostatnych swj. sakramentach cyrkje wopyta a so w njej na mēnjenjo swj. wótca pomobli.

II. Druhe pobožnosćje.

1. Křížowny pucž je pschitřótcženy pucž do Żeruzalema, zo by hórke cžerpjenjo a smjercž swojoho Žbóžnika wopominal. K dobyczu wotpuffow (kotrychž je jara mjele dospołnych a njedospołnych) njeje trjeba, zo k swj. sakramentam džesch; je bosč, hdžj dospołnu želnosć wubudžich a potom, wot

staciona k druhomu po rynku a bjez pschetorhnjenja khodzjo, Khrystusowe czerpjenjo wopominasch, njech jenu boloscz (n. psch. schwikano, kronowanjo z czernjemi wosebje, a bo zo pschi kóždym stacionu druhu boloscz psched woczomaj masch). Signorianojo we Filipisdorfje maja prawo, zo stacioniske wotpuski na drjewjane schiziki swjecza a smesch, hdyž sy zadzewany, zo do cyrkwy dżesch, domač 14 krócz: Wótcze nasch — Strowa sy Marija — Gordoscz budž atd. wuspewacz, z tym dobywšchi wotpuski, jako hdy by po schizowym puczu schol; schtóž pak je sebi w Krupcy abo wot druhoho knjeza wotpuski na schizik swjeczicz dał, dyrbi 20 krócz: Wótcze nasch atd. spewacz k dobyczju stacioniskich wotpuskow. Cyrkej je runje na schizowy pucz teško wotpuskow spožczila, dokelž czerpjenjo Khrystusowe czlowjeka najlepje dowjedze k rozkatosczi, k želnosczci, k pokutnosczci, k czerkanju pschiležnoscze k hrěchej, k wobstajnosczci w dobrym. Doniž pschez schizowy pucz sami dospołny wotpusk dobudžemy, móžemy druhe, kotrejž so nam spožczja, khudym duscham daricz.

To njeje dobry schjeczan, kiž za cyłe lěto k stacionam njeidže; hdyž so Khrystus haibował njeje, za nas so ponižecz a czerpjecz, nje dyrbi tež nas — njech budž hewak bóle wosebny — haiba bycz, zo do joho kroczelow stupajo, joho lubošč k nam wopominamy!

2. Mejska pobožnoscz, kotraž so nětko storo we wschěch serbskich cyrkwach swjeczi, sczini meju k nje pschetorhnjenomu swjedzenju Marije M. B. Wotpuski (tež za khude dusche) su tute spožczene: 300 dnjow kóždomu, kiž njech w cyrkwi njech domač sam abo z druhimi Mariju M. B. počjeczjuje z modlitwami, kersuschemi abo pěknymi naložkami a to za kóždy džen; schtóž pschez cytu meju na nychpor khodzi (abo zadzewany tola domač spěwa), dobudže dospołny wotpusk, hdyž k swjatym sakramentam pobywšchi, so na mēnjenjo swj. wóta pomodli.

3. Čzi, kotřiz w zamyslu, zo bychu czisteje wutrobny woštali (abo po hrěchu so wernje nakazali), 6 njedzele zajobu k cžesczi swj. Alojzija k swj. sakramentam pschistupja (hodzi so po cyłe lěto) a jomu k cžesczi so pomodla, dobudu kóždy krócz dospołny wotpusk (hodzi so khudym duscham pschibwobroczech) a tež na džen swj. Alojzija.

III. Cyrkwinske bratřwa. Wone su založene k cžesczi božej, Mariji M. B. a druhich swjatych, taž k spomoženju bližšchoho. Cyrkej njecha, zo bychu wěrwi so do wjele bratřwow zapisacz dali, a dokelž su wjele na so wzali, wjele zakomdža a stónčnje mało dobudu. Pobožnikarřstwo to nje czini, ale prawa pobožnoscz! Lepje w jenym bratřwje bycz a wustawy tutoho swědomicže dopjelnjecz, dylži w mnohich a z njewobstajnosczu do zady pschiciz, město zo do přědka. Bratřwa poruczenja hódne su w naschich dnjach tute: japoschtokřstwo modlenja, Najswj. Wutrobny Žezusoweje, njewoblatowaneje wutrobny Marijneje, Maczerje dobreje rady, pjećoroho skapulira, rózowca tšeczoho rjada swj. Franciska.

Přdži zapiskach do bratřwow pschepoda so čzi najbóle cedla (njeje pak trěbna, bytnje sliška k tomu jenož, zo mjeno w bratřej knižy stoji), na kotrejž su winowatosczje spomnjene, kotrejž na so bjerjesch a wotpuski, kotrejž so čzi spožczja. Wědžecz dyrbič, zo nje hrěschisch, hdyž winowatosczje bratřwa nje dopjelnišch (njetřebasch so tež toho wuspowjedacz); schłoda, kotraž čzi z liwšocze nastanje, je, zo wotpuski njedobychasch a podžela nimasch na modlitwach bratřwa a joho zaslužnych skutkach. Stupišch pak z nowa do svojich prawow, hdyž porjadnje spěwacz počzinasch. Sy-li w bratřwje, smesch sebi wot mēschnika, sy-li cžecz sšhorjel, dospołny wotpusk za mřejacych wuprosycz a dyrbič, hdyž čzi jón da, pschi sebi abo wótfje pobožnje mjena: Žezus, Marija! prajicz.

IV. Tež na **swjeczene wěcy**: křiziki, pjenježki, różowcy, skapuliry, pašy atd. spožča cyrkej wotpuški. Tute su jara wšelake a dyrbiš so knjeza doprashecz, kotryž ma dowolnosć za tajke swjeczizny. Swjeczene wěcy dyrbiš na sebi nosyć, n. psch. skapuliry, pašy (tola njeje trjeba, zo na našim čžele, hžez z potom bórzy kónca bjeru, ale tráž na koschli), abo pschi jebi, kaž pjenježki a różowc, abo je tola w swojim domje na čžestnym měšće křowacz, tež pschod nimi postajene modlitwy spěwacz, hdyž so to k dobyczu wotpuška žada. Dyrbiš tež tute modlitwy spěwacz we wotmyslenju zo hčesč wotpuški dostać.

*
*
*

Katholsti křesćzan móže bjez wulkeje prócy a woboznosće a ani zo by trjebaj winowatosće pomolanja zakomdžil, wjele dospołnych a njedospołnych wotpuškow dobywacz. Najbóle su we wšchěch bratřimach dospołne wotpuški na rócžne čžajy, na dny Marije M. B., swj. japoščtołow, wšchěch swjatyh, wšchěch křudych dušchow.

Prócuj so wo to, zo tola jónu za měsac dospołny wotpušk dobudješč; wšchě druge poswjeć Mariji M. B., zo je wona po swojim ždaczu křudym dušcam pschibrocžena: Bohu k čžesczi, křudym dušcam k polóženju, tebi k spomoženju. —š.

3 Ružicy a Sakskeje.

3 **Budysčina**. Našch k. kaplan Skala je 19. augusta ze seminarškim wučerjom k. Plewku a k. wučerjom Englerom wotjel a na zhromadžiznje towarštwow s. Cäcilije (za cyrkwinški spěw) w Konstancu pschitomny byl. Wot tam je Schmajcaršku (Zürich, Lucern, Bern atd.) wopytał. Wón je, hdyž to pišam, hižo na dompuczu w Bajerskej a wróczi so dženja.

— Minjeny šchwórtk bu k. farač Keil z Neuleutersdorfa (duchowny wot l. 1876) hafo nowy farač za Scherachow pschod tachantškim konsistorijom wobkruženju. Štufe (njedželu) budže joho zapožazanj w Scherachowje.

— Na tudomnym ratařškim wustajenišchczu so jara pilnje džela a wustajomne wěcy so hižo pschimožuja. Wustajenišchczo je na polach a lukach wočoło noweje ratařskeje šhule wot Wilhelmoweje do Albertoweje dróhi k ranju wot dołheje tuchorškej dróhi, kotraž so wot tuchorškoho pohrjebnišchcza hacz k dwórnišchczu cžehnje. Wustajenića, kotraž so 7. t. m. wotewri a polna tydženi traje, njepołna bjez škotu drje hišchže tydženi dlěje, budže dosć wulkotna, dokelž wustajerjo budža ze wšchěch dželow Sakskeje, wěšte wěcy tež z druhich krajow. Wustajene budža: 500 howjadow wot 59 wustajerjow, 158 koni wot 56, 111 swini wot 17, 218 mowcow wot 13 wustajerjow. Rybarštwo ma 25 wustajerjow, pčžolařstwo 30 atd. Budže tež 227 čžišłow pjeriny. Šchtóz móže, njech jebi tule wustajeniću wobhlada. Zoho Majestoseč našch kral pschindže tež na jenym dnju přenjoho tydženja. Šdy? njeje hišchže wěšte.

— W někotrych stronach serbskeje Ružicy běchu a su dželby wojakow na wěšte dny. Woni wotbwyaju swoje exercicije lětsa pschi najlěpschjim wjedreje a pocžahnu bórzy k wjetřchomu manöwrej k pođnju a k wječžoru.

3 **Njebjelczic**. Drasćenjo a pschijeczo do III. rjadu swj. Franciska stanje so tež w pschichodže w našch sarškej cyrkwi, kaž dotal. Nowe sobustawy njech so pola tudomneho kaplana zamołwjeja. Zhromadžizny pschizjewjeja so wot něka w Rath. Pöfle.

3 Ostrika. Nasch jeniczki kaplan k. Rönsh je so hako administrator do Neuleutersdorfa pscheydlik. Sem je k. kaplan Czornak z Königshaina, hdzej budza nekotry cjas hjez kaplana, powołany.

3 Prjezdjan. Arcymówwodowa Marija Bózefa, sakska pryncessyna, kotraž bě w Berfenbengu strasznje schorzela, je z Boha zasy strowa, tež jeje synk Karl. Zeje nan, princ Surij, je tam z lekarjom dr. Fiedlerom pobyt. Po zbožownym wustrowjenju bě tudy dżatowna Boža služba.

3 cyloho swěta.

Němska. Rětuske nowobry wukonjeju so w Němskej a w Awstriji jara wulkotnje. Zola pschi wschěd wójnskich pschihotach wostanje měr; jenož w cłonistnje a w pjenježnych papjerach je wójna. Tak drje so pschihodnje clo na rusowste žito powyschi, za to pak Rusowka to same sežini z cłom na tworj němskeje industrije. Němske nowiny tłócja rusowste pjenježne papjery na nizkosć, ale wulcy pjenježnicy z nowa je kupuja, dokelž Francózowje Rusam požcěntku lubja a tak pjenježne wiki do Pariza wjedu, pschi czimž zasy družj na móžne ponizenjo procentow tychle papjerow pokazuja. Zawěšćenjo měra widzi so tež w pscheczelstwj němskeho a rusowkeho kejzora, kotraž so z nowa 10. t. m. najskerje w Stettinje zenidzetaj. Awstrijski kejzor tam nje-pschijedje, dokelž je hižo w Gasteinje z kejzorom Wilhelmom pschěbhwat a dokelž z Awstriju nima Rusowka prawe pscheczelstwo.

— **3 Triera.** Tu wotbhwajše so poslednje dny augusta 34. generalna zhromadżizna katolikow Němskeje a k tomu bě wumjejska (kumšćtna) wustajenka cyrkwińskich wěcow. Swjedżeński twar abo hala za 5000 ludži bě kaž wulka cyrkej natwarjeny, 42 metrow dolhi a 30 metrow šćěroki, z galerijemi; wječor bě wón z elektriskim swětkom wobswětkeny. Cykle město džel hjerje na tymle katolskim swjedženju a je z khorhownjemi wupyschene. Najwosobnišće sobustawy centra su pschitomni, wjedźiczer Windhorst, Schorlemer, Reichensperger a družj, trierski biskop, mnozy professorowje a wuczeni, zemjanstwo, hosćo z Awstrije, haj tež z Ameriki, biskopowj generalwifkar Albrink z Cincinnati. — Pschěhydstwo dosta hrabja Bellestrem. Stawne a móčne ryče su so džeržate wo zašitanju prawow katolskeje cyrkwe w Němskej, wo jednanju mjez cyrkwu a statom, wo swjeczenju bamžowoho jubileja, wo wschelakich towarštwach atd. Róžda tajka wulkotna zhromadżizna ma wulku wážnosć za katolsku cyrkej w Němskej.

Italiska. **3 Roma.** Kardinal Bózef Pecci, bamžowy bratr, swjeczešće 27. augusta swój 50lětny měšniški jubilej. Wón je uimale 80 lět stary. Mjez sčtyrjomi bratrami a dwěmaj sotromaj je wón pjate džězo. Hako młodženc zastupi do jezuitow a bu professor filosofije. W lěće 1851 wustupi z jezuitow a pschěydli so hako professor do seminara do Perugia, hdzej bě joho bratr, nětčjiski bamž, z biskopom. Wot lěta 1860—70 skutkowajše na wysokaj šćuli Sapienza w Romje, hdzej bu po žadošči kardinalow 1879 kardinal. Wón džela jara pilnje w sčtyrjoch kardinalskich kongregacijach a je pschěshda wědomostnych wustawow w Romje.

Francóziska. Wianobry kóđštwa na morju su so hubjene wopokazale. Za krajne wóštko je mobilisirowanjo na probu 17. korpš ze stabom w Toulouseju w połodniškej Francózkej trjedilo, ale nic nahle, dokelž běšće džei a druge postajene přjedy pscheradžene. Tak te milijony za mobilisaciju, kotraž so 27. augusta započja, wjele pomhacj njemóža. Spěšne mobilisirowanjo ma wjele nje-pscheczelow;

tamniški ratarjo abo rólnicy su njespokojni z wotemzacjom (požčenjom) koni, kotrychž nětko runje trjebaju. Twarcy nakhwilnych dwórniščezow a druhich twarjenjow drje wjele zaslužja. Na železnicach je najžiwjšo, hdyž dyrbi z wěštych městow kóžde 10 minutow czah wotjecz. Wóštko wšhak je wšchudzom drohe.

Bołharška. Z pyschnym wjerchom Ferdinandom stoi hišćyce ljubjenje, wón zda so Bołharom wysokomyslny, šćtož wjerch Alexander Battenberg njebě. Něchtó nohce joho minister bycz, ani czi, kotřiz su joho pschijwedli: Maczewicz, Stoilow, Stambulow. Zana wulkomóc njeje nowoho wjercha pschipóznała, byenje někotra jomu pschihilena byla. Najkruczišo džela Rusowška pschecziwo njomu; wona žada, zo by joho Turkowška hafo wobkedžbowaca wyjšćha móc wotehnała, a hrozja, zo njezedce tež sama wuczinjenja Barlińskoho měra wobkedžbowacz, zo inadž pschimórske bołharške města abo kručj Armeništeje wobsadži. Postajenje rusowškoho generala hafo nakhwilnoho regenta njedadžja sebi druge mocy lubicz. Za to pať zasj Rusowška so jeno spokoji, hdyž so w Bołharštej nowe wólby za sejm (sobranjo) wupisaju, w kotrymž by so nowy wjerch wuzwolil a wot wulkomocow pschipóznał, w Rumelištej (tež z wjetšćha bołharštej) pať so za tutón sejm sobu njewuzwola, tak zo bychu jemož wuczinjenja znatoho Barlińskoho měra pschepłacžite. Italški poštanec w Konstantinoplu, a potajuje drje tež družu, radža pať fultanej, zo by Ferdinanda pschipóznał. Tola je wobkrczene, zo Bołharom dla wójna njebudže — w tu khwilu. Tak budže Ferdinand měrnje wišacz, jelizo někajši nowy zběžł w kraju samym njewudyri. Tež hce macž wjercha Ferdinanda, kotraž je do města Sofije pschijela, špytacž rusowške knježestwo za swojoho syna dobycz.

Wišćelcizny.

* (Njeprawda.) Knjez: „Na, Lejna, šćto dha tola takle płacješć, kaž by so czi najwjetšćha kšćiwda stala?“ — Lejna: „Na, njedyrbjała ja płacacz! Tu mje knjeni wobštoržuje, zo sym ji tsi kóšćle pokranyła — a tola běšćtej to jemož dmě.“

* (Džeczj rycža wěrnoscž.) Szeta: „Ale moje džeczjo; ty džěn sy sej zas twoju rjanu wołnjaju suknicžku cyle womazala. Tejto noweje drašty czi twoja macž njemóže dawacz!“ — Khatka: „Hdyž moja macž to zapłacžicz njemóže, dha njedyrbjała mi tajke wosebne sukne kupowacz.“

* Nowy móst běšće w Wóćžkecach natwarjeny. Twarški mišćtyr pschidže a praschješće so Wóćžkeczanškoho Šchołty, kať dha su z nim spokojom. — „Tón wšhak móže prawje dobry bycz, knjez mišćtrje.“ — Mišćtyr: „Kať dha z kontrolu wo móstnym dawku stoi?“ — Šchołta: „Na, běrc ma wot tolerja 1 šleborny.“ — Mišćtyr: „Za mēnju, kať wy wěšće, zo pjenjezy prawje wotebawa?“ — Šchołta: „Ach czohodla nic, knjez mišćtyr, tak hłupy wšhak wón njeje, pschetož cžim wjac tolerjow wotebda, cžim wjac šlebornych ma.“

* (Pošćušćny syn.) Bur swari na swojoho małoho syna, kiž njedha swojoho kńótra witacz, prajicy: „Wutri sebi nós, dať kńótrej ruku a rjekń: »Dobry wječor!« — ty rawšo!“ — Hólcžec pošćuša, a dawka kńótrej ruku prajicy: „Dobry wječor, ty rawšo!“

* (Spóznať sebję samoho.) Zamkarški Šć. z Drježdžan stupi we Wrošćkawje k pošćnomu wołnješćku, zo by 100 mk. zapišal a dale pošćal. Pošćny zštojnišć: „Šćto je wotpošćat?“ — „Korla Šć.“ — „Kajka je adrešća, kiž

pienjezy dostanje?" — „Korla Šch. poste restante w Drježdžanach.“ — „Ze to wašch nan abo syn?“ — „Ne, to sym ja sam.“ — „Šhto? wy tola pienjezy sam jebi do cuzby njebudzeće z póstom wobstaracž dawacz!“ — „D ju, ja tam sam pucuju.“ — „Wšhecžo dha tač pienjezy sam sobu njewozmjecže?“ — „Daj, hlejće, to ma swoju winu“, wotmołwi Šch., „hdyž pienjezy sam sobu wozmu, dha ženje Drježdžanow njewohladaja, znaju samoho sebje a wem, zo je prjedy pšhecžuju; tohodla wznicže kšěte 100 mk., zo je w Drježdžanach namašam.“

* Sedyn lékař pšchindže trochu „wjesoły“ abo wjerčaty ke knjezej, kiž hčyše so joho swojich hubjonych woczow dla za radu prašhecž. Lékar so khoroho wuprašuju rjekny: „Njeje wěrnó, wy widžicže wšchitko zamučžene, skoro tač kaž hdyž je wonka kurjawa? Hladajće nětko na mnje, kažki so wam ja zdam byčž?“ — Šhory wotmołwi: „Tež tač trochu skurjeny.“

* Žona skoržesče něhdy staromu Frycej swoju nuzu, zo jeje muž jara hrubje a hroznje z nej zafhadža. — „To mje ničžo nještara!“ wotmołwi kral. — „Ale wón swari a zeli tež na Wašchu Maještosčž“, džešče žona trochu hněwna dale. Fryca wotmołwi z krotka: „To tebje ničžo nještara! W božemje!“

Naležnosće našoho towarštwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 417. Jakub Šwejda z Ralbic, 418—420. z Nowolic: Marija Kowarkowa, Miklawš Buk, Marija Domašcyna, 421. Pětr Čornak z Konjec, 422. Pětr Buk ze Šunowa.

Sobustawy na lěto 1886: k. 681. Pětr Buk ze Šunowa.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještej 98,724 m.

K česći Božej a k spomnježu dušow je dale woprował: redaktor tutoho čisła 2 m. — Hromadže: 98,726 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,082 m. 32 p. — Dale je woprował: red. toho čisła 1 m. Hromadže: 10,083 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšěm dobročérjam!

Zemréty sobustaw: Marija Kahlic z Budyšina. R. i. p.

We wšěch expedicijach „Katholŕkoho Bojota“ su dóstačž:

Wjenšče spěwarške knihi

za katholicŕch Serbow. Zrjadował M. Hórník. 100 stronow. Zwjazane za 60 pienježkow.

Knih

„Khwalec Knjezowe mjeno“

do kože wjazana ze zlotym rězkom za 3 m. je za skladže.

Procession do Zilipsdorfa póndže halle **njedželu 25. septembra**, dofelž je tam wulki jubilejski swjedžen 25.—27. septembra. Wotkhad z Budyšhina rano w 6. hodžinje; pšchetož hčemy tam byčž k swjatocžnomu nyschporej. Póndželu a wutoru su tam tež swjatocžne kemsče a nyschpor.

Jakub Šchere, wjednik processiona.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtu.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyshinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 18.

17. septembra 1887.

Lětnik 25.

Katolicka hlowna zhromadźizna w Trieru.

Lětuscha hlowna zhromadźizna katolikow Němskeje, kotraž je w cyłnym rjedže hižo 34., je so přenje dny tutoho měsaca w Trieru wotbyła. Tuta zhromadźizna dyrbi so w kóždym nastupanju wulkotna mjenowac; runje tak dla wulkeje licžby jeje wopytowarjow, kaž dla nahladnosće wschelatich psichotomnych. Na 8000 wopytowarjow ze wschěch dželow Němskeje, a mjez nimi wjac biskopow, wjele zastupjerjow wyschšeho zemjanstwa, sławnych katolickich zapóskancow a druhich najnahladnišich katolikow: to je zhromadźizna, na kotruž dyrbi kóždy dźiwač, byrnje tež hewak z njej pschězjene njebył. Zo so to ze strony katolickich časopisow stawa, kóždy rozemi, ale tež nje-katoliske, same najliberalnišce nowiny dolhe rozprawy wo wulkotnej zhromadźiznje podawaja, a su w swojich rozprawach tam a sem tež sprawne.

Hlowny raz abo charakter zhromadźizny pak běše: zahorjenosć za najwyschšce naležnosće našeje wěry a pschězjenosć. Na wschěch stronach je jenož jedyn rozsud slyšec: wot němskich katolikow móžemy wuknyć. Katholiko jo druhich krajow dyrba tak prajić, přichetož z czeška drje w Europje namakamy něhdže druhdže tak derje zarjadowanu katolicku stronu, kaž w Němskej. A tu njejsu horliwi pschiwisnicy swjateje wěry jeno mjez wschědnym iproslym ludom, ně, runje ze zdžělaných a wučenyh, kotřiž so druhdže katoliskeje wěry často hańbujaja abo tola zjawnje njeustupujaja, wobstoja hlowny džěl zhromadźizny. To tež wedža liberalni, a lěta bóle dźiła w druhich lětach tež tuczi wulkotnej zhromadźiznje swoju kedžbnosć pschiwobrocujaja.

Njeje nam móžno, drobnu rozprawu wo wschěch zhromadźiznach tutoho kongressa podać, tohodla spokojimy so z tym, zo joho hlowne resolucije (wobzamknjenja) wozjewimy a rozsud wazneho katolickoho časopisa wo tutej zhromadźiznje swojim čitarjam posćizimy.

Wosebitu wažnoščj ma tuta resolucija wo cyrkwinško-politiških naležnosčjah:

1) 34. glowna zghromadžizna katolikow Nemskeje wupraja Boho Swjatosčji bamžej Leonej XIII. swoju čješčjomnoščj, posluštnoščj a luboščj. Z wutrob-
nym džakom pschipožnawaja katolikojo Nemskeje, z kajšej swěru Boho Swjatosčj
bamž Leo XIII. wot spoczatka swojoho slawnoho knježenja wo založenjo cyrkwin-
škoho mēra so prōcnie, za kotrymž lēta dotho tak nutrnje žadaju. Nadžijū swjatoho
wōtca, zo budže z dalschimi jednanjemi mōžno, dospolnu cyrkwinšku swobodu do-
spēcž, tež woni z dowěru maja; tež dale budža ze wschėj swěru a ze wschēmi
mocami swjatoho wōtca podpjeracž a wschē prawa a naležnosčje cyrkwinje zakitowacž.

2) Glowna zghromadžizna z nowa wupraja tute swoje pschewēdženjo: Za
samostatnoščj swjatoho stoła a za swobodu a njewotwisnoščj we wjedzenju
cyrkwinje je nužnje trēbne, zo ma swjaty stol swoje samstne swētne wob-
sedženstwo (cyrkwinški stat). Kōžda wot Boha postajena swētna mōc jeno swōj
wužitk spēdjuje a zatschafeny towarštwowy rjad wobnowjecž pomha, hdyž žadanja
swj. wōtca podpjera.

3) Glowna zghromadžizna so wulcschnje raduje nad tym, zo so swētowe
postajenjo, kotrej swjatomu stolej sluchja a za kotrej je runje tež joho swētne
knjejstwo nužnje trēbne, dale a bōle pschipožnawa. Zghromadžizna je psche-
swēdžena, zo swjaty stol wo zdžerženjo mēra, wo wujednanjo napschecžnych
naležnosčjow jenotliwyh ludow a towarštwow to dokonja, schtož swētna mōc
njewuwjedže.

Tute resolucije so bjez debatty z wulkim pschihotowanjom jenohkōsnje
pschizwadžu.

Dale hiščje zghromadžizna na namjet dr. Liebera bjez rozmočwenja jeno-
hōsnje wupraja: „Katholfski lud w Nemskej ma pravo a winowatoščj, nic so
do mēra dacž, doniž wschitke zbytki a sčěžiwki kulturkampfowyh zakonjow njejsu
zbehnjene, wosebje tež wschitke zadžewanjō pschewhwanja a skutkowanja wschēch
katholfskih cyrkwinfskih rjadow.“

Runje tak bjez debatty pschizwa so hiščje glowna resolucija, we kotrejž so za
centrum dowēra a pschipožnacžo wupraja: „Glowna zghromadžizna katolikow
Nemskeje z najwjetščim džakom spomina na skutkowanjo a zaskužby tamnyh
mužow, kotřiž su w centrje hižo telko lēt pod najčješčimi wobstojenjemi za
swobodu, prawa a naležnosčje katolfskeje cyrkwinje a za woprawdžite zbožo ludu
zmuzicže a wobstajnje wojowali a wjele dosčahnyli.“

We rozjudže pschecziwniskih časopisow drje so wjele zawisče a žarliwoščje
pokazuje, njemōža pač tola přecž wulkotnoščj a wažnoščj tuteje zghromadžizny.
Widža jeje dobry rjad abo disciplinu, wobdžiwaja pschezjenoščj katolikow wschēch
powočanjow, nimaja pač žane zrozemjenjo za ducha, kotryž zghromadžiznu za-
horja a telko milionow katolikow, kotrychž zaskupjerjo su so tu zesšli, wjaza a
ženocžuje. Tutōn duch pač reka wērne kschefčžanstwo nic jeno we słowje ale
tež w skutku. —

Jara zajimawy je dlējški nastaw, kotryž romfski list „Moniteur de Rome“
wo katolfskej zghromadžiznje podawa; z njoho mōžemy nimale spōznacž, kak so
blizto pola swjatoho stoła wo zghromadžiznje myslī.

Nastaw spomnjenoho romfskoho lista najprjedy na to spomina, zo su wschelacy
tutej zghromadžiznje fedžbnje napschecžo hladali, hacž wōjnu abo mēr wozjewi,
hacž budže zas tajka pschezjenoščj kač hacž dotal abo hacž so rozščēčēpijenja
pokazaja. Wschitcy, kotřiž su poslednišče woczakowali, su so jara molili; pschetož
swērne swojim zasadam hižo z lēta 1848 su tute kongresy jeno spēchowacž pytale

stutki wěry a křesćanskeje lubosće, zarjadowanja za wědomosće, wumjetstwo, wzajomnu pomoc, z krotka zjenoczenjo katholicow. „Moniteur“ potom dale piša: „Šhtož je wčora ideal było, budže to tež jutje. Šhtožkuli so w politycy stanje, njech wójna nastanje abo měr so rozlěhne, němcy katholicjo tutu njeprcheměnitu šhorhoj pozběhnjenu njesu nad wschtitimi poděndženjemi . . . Zhromadźizna je demonstracija była, hdyž so žane napřecizwjenjo njezběhny, spodźiwny wopokaz a swědčenjo šebjezapřecza a pšecizenosće katholicow. Komitet je z mudrej kědźnosću swoju winowatosć czinił, kotraž wschu šhwalbu zastužuje. Ze wschěch krajinow Němskeje su wjednicy a wójška tam šhwatali, zo bychu twar nabožnych a socialnych porjedźenow zatožecj pomhali. Wopyt je drje wocakowanja pšecizahnył a zhromadźizna we ničim žady stawnych zhromadźiznow přjedawišch lět wostala njeje. Biskopja, měšćnicy a njebuchowni, wjednicy a wojacy su pšecizene wulke interesy „cyrkwe a towarštwu“ — tak praji telegram kardinala Rampolle — wuradźowali. Běšče w Trieru 1516 skutkowacych sobustawow, 1450 dželbjernikow, 4020 pšchitomnych, z cyla 7986 wopytowarjow, licžba, kotraž lěpje ryczi, dyžli wschě słowa. Myslicžka jednoty a pšecizenocho skutkowanja je widžomne znanjo zhromadźizny byla . . . Žana pšecizora, žane dozadstupanjo. Stawizny powědaja nam pšchitkady nutškownych rozšćezěpjenjow runje w časach, hdyž po dołhim pšecizěhanju měr kaž ranšce zerja lěpšich časow so pozběhowasche. Stawne periody cyrkwe tomule moraliskomu zakonjej wucelke njejsu. Šnadź jeničcy w cyłej historiji němšty katholicismus dla swojeje discipliny a swojoho zarjadowanja do tutoho wofuda stawiznow padnył njeje. Lubosć a dowěra k bamžej Leonej XIII., podatosć pšecizno biskopam, pšchiwisnosć k wjednikam, wobstajnosć w zasadach, pšecizenosć w zmyslenju a džele, podwolenjo parichonskich wotpohladow, zahorjenosć, wěra — wschě tele wulke samotnosće tworja sławny raz wulkotneje zhromadźizny. Wschěch politiskich praščenjow su so kědźbliwje wuwinyč pytali; jeno nabožne a socialne praščenja so wuradźowachu . . .“ Biskop Korum mjenuje so dušcha cyłje zhromadźizny, tutón prělat dostanje wot „Moniteura“ najwjetšchu šhwalbu.

Potom špomnjeny nastawł dale pišče: „Tonšany duch ewangelija je zhromadźiznu tež pšecizno protestantam napjelnał. Žane słowo poroka njeje štyšćecj było, žane wobškoržowanjo, žane tamanjo. A tola pšchicizny k tomu zawěsće pobrachowale njebychu. Kunje w poslednim času je so rozžahosć z nowa zběhnyła pod mjenom „Ewangeliski zwjazk“, kotryž konfessionstu hibu do wójny wola pšecizno bamžistwu. Šchtó nješpomina na hanjenja, kotrež jo na poslednim protestantskim kongressu štyšćecj dachu? Ražki rozdžěl mjez dobrocziwym zmyslenjom jeneje a nadpadami druheje strony! Žendželski protestant praji wóndy: šchtóž je joho k tomu dowjedło, zo je so starokatholskich pašk, je šajna zwadninosć byla, z kotrež jo pšecizno katholicam zahadželi . . . Němscy katholicjo ze wschěm prawom špóznavaja, zo wěrnosć w politiskich, nabožnych a socialnych naležnosćach k dobromu wuspěchj powjedže, nic paž njeměrne pšchimanjo druhich a njeplódbne protestowanjo. Tajke nadobne zadžerženjo česćej křesćansku znyšlivosć a japoschtolšku měrnisosć wopytowarjow katholickeje zhromadźizny.“

Statistika šakšich katholicow.

Sakška ma 3140 wšow a 143 měštow. Katholicowje bydla w 1962 wšach a žane z měštow njeje bjez katholicow. Pšchi poslednim ludu-licženju je so w cyłej

Saskiej 86,952 katolickich wobydlerjow nalicziło. Z nich je we Łuzicy 29,846, a w Serbskich krajach 57,106.

I. Łuzica.

Přichispmnjenjo. || woznamjenja, zo je tam fara abo duchownste město; †, zo je missijniska stacija a *, zo je tam škola (zjawna abo jenož nabožna).

Katolickowje bydla w městach: w Žitawje 2581 ||, w Šěrahowje 2405 ||, w Budyščinje 1915 ||, w Dstřihu 1058 ||, w Kamjencu 346 ||, w Lubiju 309 †, w Hirschfeldze 158 *, w Biskopicach 160 †, w Bjarnacicach 50 *, w Połčnicy 47, w Nowosalcu 34, w Kinsporku 27, we Wósporku 25, w Halschtrowje 23.

1. Budyšćski wokřes.

Na wsach bydla: w Radworju 468 ||, na Židowje 221, w Hajnicach 205 †, w Nowym Šěrahowje 203, w Jaseńcu 187, w Sohlandze 131, w Korzymje 128, w Dobrosčicach 111, w Ramjenjej 105, w Pozdecach 98, w Kšelnje 96, w Kallenberku 90, w Bzděri 86 †, w Bronju 84, w Koslowje 82, w Boranecach 79, na Horje 78, we Łuscju 75, w Baczonju 70 †, w Brjemjenju 62, we Wjeleczinje 47, w Budestecach 47, w Bóšćicach 44, w Banecach pola Rafec 44, w Haslowje 42, w Lutowcju 37, we Wjazonicy 37, w Stonej Borsčczi 37, w Džežnikacach 35, w Kšajowje 34, w Zitfu 34, w Raschowje 32, w Měrkowje 31, w Mnischoncu 31 (z kerchowom), we Wolbramecach 29, w Čzemjericach 29, w Huscy 29 ||, w Petersbachu 29, we Wulkej Dubrawje 28, w Zahorju 28, w Sulšćecach 26, w Čžešćecach 25, we Łuzy 25, w Hněwsecach 23, w Zymicach 23 *, w Smělnjej 23, w Güntersdorfje 22, w Čjornecach 22 *. Mimo toho bydli hišće w 121 wsach wot 1—20 katolickich.

2. Kamjencski wokřes.

We Worflecach 534 ||, w Křowjicach 493 ||, w Kutowje 402 *, w Kalbiczach 272 ||, we Wotrowje 249 ||, w Šchunowje 243 *, w Mitocžicach 236, w Njebjelčicach 236 ||, w Konjecach 206, w Hórkach 202, w Serbskich Pazlicach 183, w Smječćecach 171, w Ručnicach 153, w Pancžicach 153, w Běšćecach 152, w Kłóštrje Marijnej Hweždze 145 ||, w Róženje 144 ||, we Wudworju 132, w Serňjanach 128, w Nowoslicach 122, w Smjerdžacej 115, w Jaworje 106, w Žuricach 94, w Swinačni 91, w Kanecach 79, we Łazku 72, we Wěteńcy 67, we Woslenku 67, w Rasčecach 56, w Rozaricach 55, w Ščpitalu 55, w Zewicach 54, w Hrańcy 48, w Čzasecach 47, w Njeradecach 45, w Šchwepnicach 40, we Wulkim Rěhrsdorfje 38, w Lejnje 32, w Křepejecach 21. Mimo toho bydli hišće w 42 druhich wsach wot 1—20 katolickow.

3. Lubijski wokřes.

W Ebersbachu 218, w Nowym Gersdorfje 119 *, w Šchpremerku 105, w Taubenheimje 74, w Starym Gersdorfje 63, w Oppachu 60, w Oberoderwicach 57, w Dittersbachu 34, w Alteibawje 29. Mimo toho bydli hišće w 60 wsach 1—20 katolickow.

4. Žitawski wokřes.

W Seitendorfje (hamtski a kłóštyrski džěl) 1634 ||, w Königshajnje 1137 ||, w Reichenawje (hamtski a kłóštyrski džěl) 1048 ||, w Rusdorfje 509 *, w Ščönfeldze 452 *, w Nowym Leutersdorfje 420 ||, w Grunawje 391 ||, w Blumberku 364 *, w Seiffhemersdorfje 353 *, w Altstadtu 325, w Oberullersdorfje 291, w Großschönawje 274 *, w Klosterfreibeicze 241, w Oibersdorfje 192,

w Kłoschtrje Marijnym dole 158], w Waltersdorfje 102, w Pethawje 86, w Hartawje 86, w Hainewaldze 64, w Markersdorfje 61, w Reibersdorfje 61, w Sondersorfje 60, w Richtenberku 57, w Draufendorfje 54, w Rößencze 51, w Mittelweigsdorfje 49, w Oberleutersdorfje 47, w Althörnisch 46, w Leubje 46, w Türchanje 46, w Rohnanje 42, w Spikfunnersdorfje 39, w Dybinje 36, w Oberweigsdorfje 34, w Oberseifersdorfje 32, w Dittelsdorfje 31, w Mittelherwigsdorfje 29, w Kleinschönawje 27, w Reutnicach 25, w Friedersdorfje 25, w Lufendorfje 24, w Eckartsberku 23, w Wanscha 23, w Burfersdorfje 21, w Niederoderwicach 21, w Schlegeln 21, w Oppelsdorfje 21. Nimo toho bydli hišće w 13 wsach 1—20 katolikow. (Potročowanjo pschichodnje.)

3 Ružicy a Saksteje.

3 **Budyšina.** Pschi rjanym wjedrje je so tudomna ratařska krajna wustajenca wot 7. hač do 13. t. m. wothyla. Běšče wulkotna w nastupanju wustajenyh wěcow, kaž w nastupanju nadobnoho wopyta. Minjenu njedzeli samu je na 20,000 w njej pobyló! Wustajerjo su za wuznamjenjene wustajene plody a tworj wšchelake myta dostali: šleborne a bronjowe medalije, čestne a pjenjezne myta abo čestne diplomy a pschjipóznacza. Tež mjez serbskimi burami běšče tojšćto wustajerjow, kotrymž je te abo druhe myto so dostało. Najwjetšje wuznamjenjenjo pak je wustajenca sama wot Teju Majestofcjom krala Alberta a jeho nadobneje mandželskeje dostała z tym, zo Majestofczi ju samej wopytač pschjijědzěšćtej. Džen jeju wopyta 8. septembra běšče za cyły Budyšin džen wulkeje radošće; pschetož hižo je tojšćto lět, zo je tute hłowne město Ružicy lubowanoho krala a kralowu we swojich murjach hospodowacž mohło. Wšćitcy tohodla z wulkej radošću powitachu powjesč, zo kralowkej Majestofczi wustajencu ze swojim wopytom počesčitej. Hačruniž bě znate, zo Majestofczi jeno wustajencu wopytač pschjijědzetaj a zo do znutsčownoho města njepschjindžetaj, běšče tola tež znutsčowne město dla čestnoho wopyta rjenje pschene. 33. Majestofczi pschjijědzěšćtej z extracjahom, kotryž $\frac{1}{2}$ hodž. do dwórnišćeža dojedže. Na dwórnišćežu, kotrež bě z pletwami a kwětkami rjenje wupšchene, powitachu kralowseju hošćiz wotrjesny hejtmann, měščezanošta, najdostojnišći knjez biškop a někotři wyschšći zastojnicy. Majestofczi do woza psched dwórnišćežom čakacoho stupiwšći jědzěšćtej hnydom do wustajency. Lud, kotryž bě so psched dwórnišćežom a po cyłym pucžu hač do wustajency z wulkimi čyrjodami zeschoł, kralowkej Majestofczi z radošnym jusanjom witašče, za czož so kral a kralowa z pscheczelnym kiwanjom do wšćěch bofow džakowashtaj. Š jeju powitanju so tež ze wšćěmi zvonami zwonješče. Pschi zastupje wustajency powita wysofeju hošćiz wustajencyne pschedhydšćtwo, na czož wonaj wustajene pschedmjety z wulkej kedžbnosčju wobhladowashtaj. Soho Majestofcž wosebje wuznamjenjene konje zajimachu, kotrež sebi pschedwjesč da. Kralowa pak tež tudy kaž wšćudže, hdžež jo ludej pokaza, ze swojim pscheczelnym a lubožnym waschjom lubosč a pschichilnosč pschitomyh dobu. Wosebje wšćěch pohnu a z džakom pschecziwo kralowej napjelni waschnyjo, kaš so tuta knjeni z invalidom rozryčowasche, kotrohož bě 1866, hdyž bě jomu noha wotšelena, w lazareče wothladowala. Invalid bě nutruu žadosč měč, swoju něhduschu nadobnu wothladatku hišće raz wohladacž, bě so tohodla swoju staru wojeršćku draštu woblekč, na wustajencu schoł a tam so na měšćno šćupič, hdžež mějesche kralowa nimo hieč. Staroho wojaka wuhladawšći so kralowa jomu ze jnatej pscheczelniwosčju pschibliži, praschese so, kaš so jomu wjedže, a špózna

we nim tainnoho wojaka, kotrohóž bě pšched lětami, hdyž czežcy ranjeny na khorozu ležešče, často wothladała. Wona invalidej wjetšej pjenježny dar poda a tež jeho mjeno do knižkow zapisacj da. — Po pšchhladanju wustajency so Majestofczi po 4 hodžinach zas z extracjahom do Drježdžan wróczišcjej.

— Po cyłym kraju wólbne hibanja du. Na někotrych měštnach, kaž w Drježdžanach a na Lipsčanskich wsach, budže wótre bėdženjo, dokelž rozdzělné stromy wustupuja. Tohodla dyrbinny my Serbjo, kaž daloko budže so pola nas wuzwolocz, czim kruczišcho za porjad skutkowacz a z wěstofcžu za knjeza Koflu htošowacz, kotryž je nam tež wot Budyštkoho konserwatibnoho towarštwu jenohłósne porucženy. Nowowólbna změje so džen 18. oktobra. Šmejnsčy zastupjerjo maju wšchitko na to pšchihotowacz. (Serbske Nowiny.)

W Radworju budže jutse za tydženi, 25. septembra, najdosťojnišči knjez biskop swjaty sakrament firmowanja wudželecz.

Ze **Sebnic**. Nadžija, kotraž so pšched krótkim časom wupraji, zo by so cyrkwińskej nuzy tudomnych katolikow wotpomhało, je so njenadžicy spěšnje dopjelniła. Wot faksteje wyschnosće je so dowoliko, zo móže so w Sebnicach fara založicž. Fara budže katolikow Sebniczanskocho hamstkocho wokrješa wopšchijecž, něhdže 1500 katolikow, z kotrychž pšchěz 1100 w Sebnicach bydli. Duchownske město so bórzy založi a tak dołho, doniž cyrkej natwarjena njebudže, budža Bože služby we wotnajatej sali. Kr.

3 cyłoho swěta.

Němska. Lětusche wulke manővry wotbhwaja so w narańškej Bruskej pod nawjedowanjom pryńca Albrechta. Kejžor Wylem je ordre wozjewił, w kotrymž wobzaruje, zo njemóže sam w provincach manőwram pšchitomny bycz, kaž bě sebi přejedy wotmyslił był. Kejžor Wylem je mjenujcy pšchi swójbnyim šwjedženju we jstwie so wobsohnywšich panył, njeje pak so dale wobšchodžil. — Hacz dotal je pruske knježerstwo cyrkwińskim rjadam, kotrej wo dowolenjo nowych šydlišczow prošachdu, tajke dowolenjo pšcheczelnje poškicžalo, shtož so powšchitkownje pšchizpóznała. Hacz dotal njeje hišcže žadny pad znaty, zo by so dowolnosć zapowěta. W najnowšchim času je so z nowa-založenjo šydlišcža franciskanam w Ottbergu w Hannoverškej, wóršchlinkam w Duderstadtú a klariskam w Münsteru dowolito. Po principje drje so klóšchtyrski zakon w Němskej khalicž njemóže, hdyž pak so na tajke miše wašchnjo wuwjedže, móže sterje tež w tutym nastupanju dospokny měř zastupicž. To móže so jenož pšchecz, wšchak cyrkwińske rjady statej samomu najwjetšich wuzitł pšchinjesu.

— Nowy Wróšlawski wječhbiskop dr. Kopp budže najsterje z kónc oktobra we Wróšlawju intronizowany.

— Wot 22. hacz do 24. augusta wotbu so w Konstancu głowna zhromadžižna spěwanskocho towarštwu swjateje Čacilije. Běšče to 11. tajka zhromadžižna. Do starošlawnoho města bě wulka mnohosć jobustawow tutoho po cykej Němskej a tež w Čzeškej a druhej Awstriji rozšchěrjenoho towarštwu na tule zhromadžižnu pšchijěta. Tež ze Sakskeje a to z Budyščina bėdču tšjo knjezojo, kaž poslednje czisťo Bosofa wozjewi, na šwjedženi pucžowali. Konstanc drje ženje, khibu za čas koncila, telko duchownych hospodowal njeje, kaž w tutych dnach; tež wučerške powolanjo bě wjele wopytowaržow žadnej zhromadžižnje poškalo. Hłowne jednanja a rycze mějachdu so w starošlawnym koncilowym domje, w tamnej sali, hdyž bėdču w lětach 1414—1418 wuradžowanja a jednanja cyrkwińskeje zhromadžižny

so stałe. Cäcilianſki ſwjedzeńi wobſtojeſcä z pſchედნოſcäkw a hudzby. W pſchედნოſcäkw ſo zaſady doſtojnoho a jeničcy pſchisprawnoho cyrkwinſkoho ſpěwa z nowa wopowjedowacä a poroki a wobſforzowanja, kotrež wſchelacy pſchecziwo pröcöwanju ſpomöžnoho towarſtwa pozbëhujä, wotpoſazowacä. Ze wſchelacäkw krajow a krajinow ſo rozprawy podawacä, kaſ zaſady tutoho towarſtwa tam do žiwjenja ſtupacä poczinaja. Wo hudzbnym džeſe ſwjedženja podamy rozprawy w pſchichodnym cziſle.

ſtaſka. Rom. Pſchi mëſchniſkim jubileju ſwjatoho wöta budza, kaž Winſki „Waterland“ piſä, 10 mëſchnicy ſwjeczi praſeni, wo kotrychž žiwjenju ſu trebbe pſchepytwanja hižo wobzamknjene. Su to 7 začozerjo rjada ſerwitow, a 3 jezuitojo, Jan Verchmans, Rodrigueſ a Petr Klaver. Žböžni praſeni budza redemptoriſt Klimant Hoſbauer a neſoſi druzy. — W bližſchim czaſu žnëje pola ſwjatoho wöta zapoſlanc krala Menelika ze Schoa ſwjatocznu audjencu. Spomnjeny kral drje do ſchismatiſkeje koptiſkeje cyrkwie ſluſcä, je paſ tola woſebity pſcheczel katholiſki. Bamž Leo XIII. poſla jomu 1879 žlotu krömu, kotruž kral hiſcäje neſto pſchi woſebitych ſwjatocznoſcäkw noſy. Zapoſlanc pſchinjeſe dary a žbožopſchecä ſwojoho knjeza ſwjatomu wötečej k joho mëſchniſkomu jubilejeju.

— Ž Roma je woſeſoä powëſecä pſchicäka, zo ſcędza ſo Macedonowje do katholiſkeje cyrkwie wröczicä. Macedoniſka je džel nehdničkoho kraleſtwa Alexandra wulkoſho, neſt pod turkowſkim knjezerſtwom ſtojaca, Rumeliſka mjenowana; ale boſharſki wječäw löždy raz haſo turkowſki zaſtojniſk (gubernër) tönle kraj wobknježuje. Macedoniſka mjëžuje z gričhiſkim kraleſtwom a boſharſkim wječäwſtwom. Macedonowje ſu ſchismatiſcy ſchëſcëženo a ſcędza ſo z katholiſkej cyrkwiu žjenöczicä, kaž hižo prjedy džel Gričow, Armenow a Boſharow. Su bamža wo duchownych proſyſli, koſtiž byčä jich w katholiſkej wërje rozwucžowali. Swjaty wöte je to wöndanjo kardinalam wozejwiſ.

Kr.

— W Reggiji d'Emiliji budza ſlawnomu astronomej Angelej Secchi-čej, mëſchnikej jezuitſkoho rjada, wopomnik ſtajecä. Hacž dotal ſu 50,000 ſirow k tomu nahromadžili.

Wotmołwjenjo.

W naſtawku poſlednjoho cziſta Katholiſkoho Woſoä „Wo ſpöczatku a kóncu (?) zwady dla małych ſwjatych dnjow w Njebjelczaniſkej woſadže“ ſo piſcä, zo je na kóncu wulkoſho röžka dopraſchowanjo z miniſterija na ſchulſki wubjerſk w Njebjelczicäkw pſchicäko, kaſ je ſo tudy na maſe ſwjate dny mëko ze ſchulu. Tomu paſ njeje taſ. Na kóncu wulkoſho röžka pſchirüdže poſtajeſtjo wot miniſterija, kotrež je ſo 18. decembra 1886 tam wucžiniſo, zo njedyrbi ſo na małych ſwjatych dnach w Njebjelczaniſkej woſadže ſchula dzeržecä; a to na taſke waſchſnjo, zo hdyž w tydženju jedyn z tych małych ſwjatych dnow panje, dyrbi ſo druhe pjecä dnow kaž w žymje poſna ſchula dzeržecä. Neſt myſlacä juſtawy ſchulſkoho wubjerſka z daſiſchich woſow Njebjelczaniſkeje ſchulſkeje woſady ſwoje wotpoſlabanjo wuwjeſcä, zo by ſo tež w lëtnim czaſu kaž w žymje w tydženju jedyn džen žana ſchula njedžeržäta.

Na dnju 2. maſoſho röžka wobzamkny Njebjelczaniſki ſchulſki wubjerſk jeno-člöſnje, zo ma ſo horjeka ſpomnjene miniſterſke zarjadowanjo pſchicäcä, a pſchicäſtaji, zo by ſo poſtajiſo, zo by tež w lëcë kaž w žymje löždy tydžen jedyn džen žana ſchula ſo njedžeržäta. To pſchicäwa tež miniſterſtvo pſchëž ſkamjenčſtu ſchulſku inſpëkciju, a taſ dzerži ſo neſt w Njebjelczaniſkej ſchulſkej woſadže pſchëž cyle lëto löždy tydžen 5 dnow ſchula; hdyž paſ w tydženju mały ſwjaty džen panje, nje-

džerži so na nim žana šhula, ale na druhých 5 dnach. Njeje-li pač w tydženju žadyn mały swjaty džen, njeđerži so sobotu žana šhula.

Horjeka spomnjenych winow dla njeje šhulskomu wubjerkej do myšlow pschišhlo, zo by wjesne wubjerki z wosady na džen 2. małošo róžfa k zhromadžiznje na faru powołał. Teke powołańo na faru na spomnjenym dnju dla dđerženja božich skužbow na małych swjatych dnach je so z drugeje strony stacz dyrbjało, móže byč pschz Njebjelczanskih a Pazliczanskih hospodarjow dla czeledžacocho džeła. Šhulski wubjerk a dđerženjo šhule nještaj na tym wina, zo so w Njebjelczicach na nimale wšhých małych swjatych dnach wjacy swjatoczne bože skužby njeđerža. Njestužha do Njebjelczanskeje wosady žana wjacy wjes hacž Njebjelczicy a Serbke Pazlicy, a maja jeno Njebjelczanscy a Pazliczanscy hospodarjo postajecz, kajfe a hdy dyrbja so w Njebjelczanskej cyrkwi bože skužby dđeržecz?*

W Pšefkacah, 11. septembra 1887.

Jakub Bjaršč,
sobustaw šhulškoho wubjerka a gmejński pschędstojeć.

* Wotmołwjenje. To ani w Njebjelczanskej ani w žanej drugej wosadže nimaja postajecz wosadni, ale jenož duchowna wyschnošč. Na to njech so pschi tutej zwadže njezabudže, potom so, kaž so nadžijamy, zwada sforo stónčzi. Kaž duchowna wyschnošč postaji, tak njech je a wostanje. Wosadni rěfaja a maja byč „Boškuchaca cyrkej“.

Pschispomnjenje redaktora.

Naležnosće našoho towarštwa.

Sobustawy na lěto 1887: kč. 423—426. z Prahi: Jurij Luščanski, praeses serbskoho seminara, gymnasiast Jakub Sewčik, gymnasiast Jan Just, gymnasiast Mikławš Andricki, 427. Michał Haša z Ratarjec, 428. Marija Pjetašowa z Drježdžan, 429. Jurij Kilank z Róžanta, 430. Pětr Tobis (Rychtar) ze Sernjan, 431. Jurij Šolta z Pěskec.

Dobrowólne dary za towarštwo: k. praeses J. Luščanski w Prazy 1 m., Marija Pjetašowa w Drježdžanach 1 m.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 98,726 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: wopor Budyšskoho processiona w Baćonškej cyrkwi (ducy z Róžanta) 20 m. 18 p., N. N. ze Smjerdžaceje k džakej a wuprošenju Božoho žohnowanja 3 m., N. N. z R. 2 m. 50 p., přez k. P. Tadeja w Róženice 2 m., r. k dorunanju 32 p., ze zawostajeństwa njeboh Hany Krawčikec z Koslowa 50 m.

Hromadže: 98,804 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,083 m. 32 p. — Dale je woprowała: njemjenowana 8 m. — Hromadže: 10,091 m. 32 p.

NB. Ze zawostajeństwa njeboh Hany Krawčikec z Koslowa je so tež woprowało za Žitawsku cyrkej 50 m., za Budyšsku syrotnju „asyl“ 50 m. a na Bože mšě 50 m.

Zapłać Bóh wšěm dobroóerjam!

Žiwnošč czo. 6 we Wěteńcy z 9 kórcami areala, cyłe nowymi masiwnymi twarženjami, ze 101 dawštimi jenoškami je ze swobodnej ruki na pschedań. Wšcho dalshe je zhonicz pola wobsedzerža kaž tež pola Mikławšha Dawrika w Šhróščicach.

Čižščej Smolerjec knižicizščernje w macižicnym domje w Budyšcinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a treću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez póрта.

Sudowy časopis.

Wudawanj wot towarstwa S. Cyrilla a Methodija w Budyshinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 19.

1. oktobra 1887.

Lětnik 25.

Róžowc a jeho wotpuski.

I.

We wschitkich katolickich cyrkwach budže so po poručnosći swjatoho wótcy tež lěta zas pschěz měsac oktober wschědnje rózarijowa pobožnosć wotbymarč. Wozjewjenja, tutu pobožnosć nastupace, su drje hižo so stak abo stanu so pschichodnu njedzelu, na swjedzenju swjatoho rózarija. Dofelž so w nastupanju tutoho paczerja tam a sem njewěstosć a wopacžne nahlady namakaja, chcemy w sledowacym nastawku hłowne praščenja wo rózariju a jeho wotpuskach, kotrejž su za tutón někotre paczer spožčene, wuložić.

Róžowc abo rózarij ma, kaž je znate, swjatoho Dominika za swojoho založerja, z najnjejša tón a taksi rózowc, kaž jón nětko znajemy a trjebamy. Z wosebitym zjewjenjom dosta tutón swjaty 1206 spomozny paczer hako mócnny frědł pschecziwo wulkomu a powšchitkownomu złomu, kotrejž wot zabudzenych wowowow cyłej cyrkwi so pschichotowa a kotrejž měsěšce swj. Dominikusa wotwobroczič.

Wopisowacž tule pobožnosć dale njetrjebamy, dofelž je wschěm znata, a wosebje w tutych lětach, hdyž je postajenjo swjatoho wótcy ju zas powšchitkownje trjebacž wuczilo, zas wschudjom so rozschěriła. Tež njetrjebamy tudy na wulki wužitł spomozneje pobožnosće pokazowacž, dofelž so to na druhim měsěce zawěšče wschudže lěpje a dokladnišho stawa. Zeno na někotre pschitkady tu spomnimy, fak su stawni mužojo pokornu pobožnosć pilnje a z wužitkom trjebali.

Swjaty bamž Pius V. njespuchczi žadyn džeň, zo njeby rózowc so modlit, a tola měsěšce we swojim zastojnstwje njesměrnje wjele wobstaracž. Tež jeho domjacy dyrbjachu so jón tež wschědnje modlicž. — Swjaty Karl Borrromejski modlěšce so jón tež wschědnje a žadašce sebi tosam tež wot swojich wuczowcow. W swojej biskopškej cyrkwi založi wón bratstwo swj. rózarija a modlěšce so jón často zjawnje pschi zbromadžiznach tutoho bratstwa. Swjatosčćenjo swojeje biskopškej wosady, kotruzž bě straschnje zanjerodženu nadeschot, pschispišowashe pschede

wšchém tutomu mócnomu paczerje. — Swjaty Franc ze Sales a swj. Alfons Liguori bęštať so ze slubom zwjazatoj, kóždy dzeń rózarij spęwacj. Niczo jeju njemóžeške wottraschicj, swój slub dopjelnicj. Swj. Franc, hdyž bęške jónu hacj do nočy njesměrnje wjele wobštaracj męł, wza, hacj runiž bę křory a šprócnj, zo wšchón padašče, hiščeje rózowc do ruki, zo by tež tute modlitwu hiščeje dokonjal a wotmołwi swojim ludjom, kotřiž hčychu, zo by sebi wotpoczińk popřchal a nazajtra dospęwał: „njesmęmy na druhi dzeń wotštorowacj, ščtož móžemy džensa hiščeje dokonjecj.“ — Zbóžny Jan Berchmans mjenowasče pódla křiža a swojeje rjadneje knihi rózowc swój poklad. Hiščeje wjele druhich swjatych je, kotřiž su rózowc jara w čęečzi męli.

Alle nic jeno mjez swjatymi, we wšchitkich powołanjach nadeńdzemy wosebitych čęeščowarjow rózowca. Tak je mjez wučzencami: Bellarmin, Suarez, Bossuet, Heiß a t. d., mjez wumjčkami: Haydn, Gluck, Fiesole a dr. Haydn sam praji, zo je z rózowcom w rucy swoje najrjeńške kompozicije dokonjal a, hdyž jomu tute džęto prawje hič njedčasče, zo je křodžo rózarije spęwał a zo su jomu potom hudžbne myslički tak z mocu přichadželi, zo je je lędma dopisacj mořł. Tež wulcy wójwodža su tutón paczerj lubowali a pilnje so modlři, tak Tilly, prync Eugen, Handrij Hofer, Radeřky a dr. — Zbóžny Klimant Hofbauer, přemi redemptorist w Němřkej, męješke tajku dowęru na móč tutoho paczerja, zo praji: „Hdyž sym ke křoromu powołany, byrnje tutón bóle do hręchow zapanjeny był: hdyž mam hiščeje křwile ducy k njomu swój rózarij wuspęwacj, potom so njeboju, zo so njedyrhjal nakazacj.“

Tute přichlady budža dořahacj, zo bychu nas pohnułe, w męřacu oktobru a tež hewak tute pobožnosč nutrnje a dowęrnje dokonjecj.

II.

Wosebnu a špomoznu pobožnosč, kotraž z najmócnichich a najšwječřichich modlitwow wobřtoji a w kotreř so najwadžnišče potajnosče naščeje šwjateje węry rozpominaja, ju tež wšchelacy bamžoj z bohатыmi wotpuřkami wuznamjenjeli.

Tak je bamž Benedikt XIII. w l. 1726 wšchém węriwym, kotřiž pobožnje a z najmjeńřcha ze želnosčiwěj wutrobu pak cyly rózowc (15 řčtucřkow) pak jednorj (5 řčtucřkow) wuspęwaja, za kóždy Wótcze=nařč a kóždu Strowa=řy=Marija wotpuřk 100 dnow špořčil. Tutón wotpuřk dobudže so na kóncu rózowca, hdyž je k najmjeńřchomu 5 řčtucřkow so za sobu wuspęwało. Za modlenjo jenotliwych Wótcze=nařčow a Strowa=řy=Marijow so tutón wotpuřk njedobudže. Ščtóz wřčędnje rózarije spęwa, móže jónu za lęto dořpořny wotpuřk dohčj, hdyž šwjate šakramenty dořtanje a wotpuřkne paczerje so modli. —

Bamž Pius VII. zwoli 1808 wšchém węriwym, kotřiž rózowc pobožnje w postajenej hodžiwje so modla (potajřim sobuřstawam węcnoho rózowca, wo kotrymž hiščeje porycžimy), za lęto jónu dořpořny wotpuřk pod horjeka špomnjenymi wumęnjenjemi.

Bamž Pius IX. je 1851 tute wotpuřki wobřrucil a jim hiščeje wotpuřk 10 lęt a 10 quadragenow přčipoložil, kotryž móža wřčitcy węriwi jónu za dzeń dohčj, hdyž hromadže doma abo w cyrkwi jednorj rózowc (5 řčtucřkow) so modla: a tym, kotřiž maja wařhuj, zo to z najmjeńřcha ři křóčj za tydžeń činja, zwoli šwjaty wótc hiščeje dořpořny wotpuřk, kotraž móže so pod znatymi wumęnjenjemi poslednju njedželu kóždoho męřaca dohčj.

Ř dohčju tutych wotpuřkow so dale řada: Přči modlenju rózowca dyrbiřch paczerje (rózarije) w rucy męčj, kotreř su wot męřčnika z řjadu předarjow

(dominikanow) abo druhoho mješćnika, kiž je potnomóč k tomu dostał, swjećene. Dale dyrbišć, hdyž so różowc modlišć, potajnosće naroda, czerpjenja, smjercze, horjestacza a t. d. našeho Zbóžnika, kaž znate potajnosće różarija to wuprajeja, rozpominacž, tak derje hačž so czi hodži. Za nje-pobožne špěwanjo, kotrež přiched Bohom žaneje placziwosće nima, njedobudže so tež, kaž móže kóždy rozemicz, žadyn wotpusk. Hšće móže so pschispomnicz: hdyž so wjac wosobow hromadže różowc modla, dořaha, zo tón, kiž modlitwu nawjeduje (fantor), prawje swjećene różarije w rucy džerži, na nje špěwa. Pschitomni, kotřiz so sobu modla, dobudu wšchitcy wotpuski, byrnje sami paczerjow w rucy njeměli. Tak je Pius IX. 22. januara 1858 dowolił. Šchtóž pak sam za so špěwa, dyrbi pschi tym swoje swjećene paczerje mčez a pobožnje trjebacz.

Tudy wopisane wotpuski su potajkim te, kotrež móže kóždy dobycz, kiž wšchědny a porjadny różowc (15 abo 5 šchtuczkow) so modli a w tutym nastawku spominjene wuměnjjenja dopjelni. Wo wotpuskach, kotrež su jenotliwym bratstwam swjatoho różowca spožčene, a wo někotrych wosebityč różowcach pschichodne czišćo dalšji nastawł pschinješe.

Moje pučowanjo.

Kaž je wjelečezšćeny knjez, kotruž je czišćo 17. Katholfskoho Posoła dobroczinje wobštarał, cžitarijam hižo wozjewił, sym lěta trochu dalšće pučowanjo cžinił. Wěc sama njezda so mi tak wažna bycz, zo by wosebity nastawł do Posoła dowolała. Dofelž pak su mje ze wšchelakič stronow namoňweli, zo bych tola puč, kotruž sym cžinił, trochu wopisał, njecham so zapjeracz; snadž tam a sem něšto k ponuczenju namakašć, a hižo zabawa, kotruž traja z tudyč rynczkow dostanješć, budže z wužitkom za tebe a z wjeselom za mnje.

Šłowny zaměr pučowanja běšće swjedžen w Konstancu, hdžež chysche towarštwu swjateje Cäcilije swoju 11. hłownu zhromadžiznu wotbycz. Z k. tachantskim wučerjom Englerom, hudžbnym wjednikom našeho khorfskoho špěwaniskoho towarštwu, a seminarškim wyschšćim wučerjom Plewku, kotruž hafo organist tute našće towarštwu tak horliwje a wustojnje špěhuje, podachmy so pjatk 19. septembra na puč. Popołdnju $\frac{3}{4}$ 6 hodž. z Budyšćina ze železnicu wotpučowawšći pschějdžechmy w noč nimale cyłu Salktu: pschěz Drježdžany, Freiberg, Rhemnicy, Glauchawu, Cwikawu hačž do Reichenbacha, hdžež běchmy po połnocy. Tam pschěstupichmy do bajerfskoho špěchuwoho cžaha, kotruž z Lipska pschijědže, a nětko džěšće dale pschěz Plawno a Hof, šchtóž je přenje město w Bajerfskej, nuts do tutoho kraja. Mócne jědženjo na železnicu wjele zajimawoho nima, wo krajinj njeje ničžo widžecz, žadyn džiw potajkim, hdyž sparec hólcy do swojoho prawa stupja. Hdyž raišće zerja tudyč zahnaču, wuhladačmy krajinu z tokskej kurjawanu pschifrytu. Tello pak bě tola widžecz, zo krajina jara płódna njeje. Cžim bliže k Regensburgej pschijědžechmy, cžim bóle zdasche so, zo so tu rola polěpschuje. Tam a sem so tež kňujelnicy pokazowachu. Nětk widžachmy, zo smy w Bajerfskej. Špěšćnje schumješće parowóz z nami dale dele do Regensburga. Tu nadobo wustupitej z młohojtoho powětra mócnej gothifkej wěži a wulkotny dom, cžah jědže pschěz wysoki móst nad ščerokej Donawu: smy hižo w Regensburgu, a je haće jobotu rano w 7 hodž.!

Regensburg je wjetšje město z 35,000 wobydlerjemi, z kotrychž je 28,000 katholfskich. Běšče tam sobotu runje wječny džen a tohodla wjele ludži z kraja zhromadzenych; mnozy z nich, wosebje žónske, běchu we wosebitej burfkej draščje, fajtuž z wobrazow we protyščach a druhdže sem hižo znajemy. Šchtož so mi jara lubjesče, bě pscheczelny wobkřad tydne ludži, tež wobydlerjow města. Pscheczejanfke postrowjenjo, pak „Budž křwaleny Jezus Křhrystus“, pak „Grüß Gott“, móže wosebje duchowny často styšćecž; cyle cuzy čłowjek cze tež w měsće tak postrowi. Seli mašč so něšto woprašćecž, dha móžesč wěšty bycz, zo czi pscheczelnje wotmołwa a praja, šchtož hčesč wědžecž. Spominam na to wosebje, dolelž to wšchudže tak njeje. Wjele hordosče a samopaschnosče tam njeje widžecž. Burja pschijedu ze swojimi reblikatnymi wozami do města, a tež někotružtuli wosebnisču po měsčzanfskim žhotowanu žónfku móžesč na tajkim wozu so wjesč widžecž. Z hřoretu, amerikanfskim abo podobnym wozom žanoho bura nještym pschijecž widžał. Na wifach běšče nimale tak, kaž pola nas. Nowej za mnje běščeje dwě wěcy: cyle hromady rjanych sněhbělych rektwujow abo „rabiwow“, kotrejž pola nas nihdže widžecž njejsu, w Bajerfkej pak rady k dobromu piwej pschifusuja. Druha wěc běšče hromadka mlodych psyczkow, kotrejž měsčeske muž na wifach na pschedanu, a wokoło kotrejež pschec najwjacj ludži stojisče. Dolelž runje wo wifach rycžu, hču tež na wuwolanu kłbafowu kuchnju w Regensburgu spomnicž, kotraž nicžo druhe njeje hač mala budka a psched njeje někotre hrube blida z ławkami na brjozy řeki Donawy. Sta a sta ludži tam dopołdnja pobudu, por kłbafowu posnědacž; wot najwšchědnischoho dželaczerja hač do wosebnoho knjeza abo knjenje, žadyn so druhoho nještrachuje, byrnje porno sebi sedzeli abo stali. Zo je Regensburg katholfske město, je tež tudy widžecž, pschetož pjatl kuchnja zamknjena wostanje. — Najkrasnišji pokřad města Regensburga je joho dom, jedyn z najrjenšich gothifskich domow cyleje Němskeje. Šwjatomu Pětrej powječzena je tuta cyrkej 1275, hdyž bě stary dom so wotpalil, so z nowa załožila a hač do dweju wěžow so po něčim dotwarila. Tajki je dom stal hač do 1859; kral Ludwik tehdom dotwarjenje wěžow poručil, šchtož je so za 10 lět dokonjalo. Wěži stej 107 metrow (na 200 łohčži) wysokaj; dom je 93 metrow dołhi a 38 metrow šchěroki. Drohotny je wulki woltar, kotryž je cyle z kowanoho sčebra wot biskopa hrabje Fuggera w zarižženym lěštotku domej darjeny. Žady wulkocho woltarja deleka pschi zemi je hudžbny křór, wuzki a cymowy, z křětrje małymi pscheczelemi: a tam spěwa pschi božich službach křór spěwarjow, kotryž je z pschikladom woprawdže cyrkwinfskoho spěwa za cyle katholfski swět. Jara rjanu je domowy pokřad, kotryž ma někotre jara žadne relikwije (n. psch. wulku partiklu ze křhiza Křhrystuwowoho, w cylej Němskej snadž najwjetšdu) a drohotne, jara starfke sudobja a paramenty. Pokazowachu tam k psch. frěnje wulku wumjelscy dželanu křhinku za relikwije (reliquarium), za kotruž je Žid Rothchild hižo 150,000 marlow posticžal, ale njeje ju dostał. — Póđla tuteje biskopfkeje kathedrale ma Regensburg hišće wjele druhich z wjetšcha starfskich cyrkwujow z 11., 12. a 13. lěštotka, tež wjele pomostanow a murjow hišće z pohanskich romfskich časow so tam nadeńdže. — Kaž hižo spomnich, je w cyrkwinfskim spěwje Regensburg na přěnim měsče; ma wosebitu cyrkwinfsku hudžbnu wučerňju, hđžež so organistoj a hudžbni wučerjo po cyrkwinfskich a wumjelskich zasadač wuwučuju. Załožil je tule šchulu křawnu mēšchnik F. Haberl, kotryž je přjedy lěta dołhi křórski wjednik w Regensburgfkim domje byl, nětko pak swoju hudžbnu šchulu wjedže. Haberl je kóžde lěto dlějšchi čas w Romje, dolelž je sobustaw cyrkwinfkeje kongregacije, kotraž wo cyrkwinfkej hudžbje jedna; tež wón dospołne wudacžo hudžbnych dželow Palāstriny,

najslawniejszego cyrkwińskiego hudźbnika, wobstaruje. — Sobotu popołodnju wopytamy też wuwolany twar, kotryž 2 hodžiny niže Regensburga k ranju na lěwym brjozy Donawy stoji a z hordym mjenom Walhalla so mjenuje. „Walhalla“ bědže pola starych Germanow městno zbóžnych, njebjesa. Kral Ludwik I. je tutón wulkotny twar natwaricz dał, zo by w nim podobizny abo bústy tych zestajecz dał, kotřiž su wo Němŕku a wosebje Bajerŕku sebi zaŕžuby dobyli. (Su wŕŕak tam tež tajcy, wo kotrychž so tola prasha, hač tam ŕludŕeja.) Wulke twarjenišče, kotrež je daloko a ŕŕeroke widžecz, je ze samoho marmora wuwjedžene a stoji na mócnym podtwarje z pefkowca. Cyty twar, na horu pola wŕy Donaustauf ŕajeny, je 57 metrov wyŕoty, 67 m. dołhi a 32 m. ŕŕeroki. Kač wulkotne a drohotne cyte džěto je, móže so najlepje z toho ŕpóznadž, zo je 14 milionow ŕŕeŕnawow płačiko! — Njedželu mějadmy pŕhiležnoscz, jara wustojny cyrkwiński ŕpěw pŕŕi wulkej bozej mŕŕi w domje ŕlyŕecz, kač tež hru ŕlawnoho organisty Hanischa zeznacž, kiž na piŕŕečelach piŕŕaŕe. Běŕe to jeno muziŕki khor, dofelž mějadu hólczata, kotrež hewak ŕoprana a alt ŕpěwaja, próždny. Tež w druhich cyrkwjach so rjenje a dostojnje ŕpěwawe. — Ščtož w Regensburgu wosebje dobry zacziŕecz činjeŕe, bě, zo bědu cyrkwe, wosebje na předowanjad wŕŕe, kotrež smy wopytali, pŕŕepjeljene.

Z cyta móžemy prajicz: Regensburg w dobrym wopomnjeczju wobŕhowamy. Čłowjek móže tam derje a tunjo žywy bneč a z pŕečezelnymi wutrobnými wobydlerjemi móže so kóždy znječ, kiž pŕŕewjele hordosče sobu njeŕŕhineje.

U zary sedžadmy na železnicy, zary ŕnowawe jačlo parowóz z nami kłubŕŕo do Bajerŕŕo kraja po brjozy móčneje Donawy, nimo nazdala so blyŕečateje ŕlawohale pola Kellheima. Ze wŕŕeč ŕronow tu kłmjelnicy kač leŕy klawu. Pŕŕečedžadmy pŕŕež Ingolstadt a Augsburg a ŕkóncnje bědmy w Buchloe, hžez dyrbjadamy do druhoho čaha, kiž mějeŕe nas hač do Lindawy domječ. Zas dyrbjadamy nóe k wjezenju wuzicz, dofelž bědže naš čas krotki a nadaw wulki. Wot kraŕne krajinu, pŕŕež kotruž tu železnica jeđe, wŕŕak njeŕŕmy wjele widželi. Bjez kónca trajeŕe tele jeđenjo . . . Tola, ŕŕto to? W ŕŕerym ŕwětle nastawacych raniŕŕich zerjow jezda so wóczku, hačoz by wulku, ŕŕeroke płoninu widžato; a njeje to pluŕŕot? Haj, tomu je tak! Žeđzemu po brjozy wulŕoho, ŕŕeroŕoho Bodanowoho jězora. Smy w Lindawje.

Trochu so zhrabawŕŕi kłwatačmy won k mócnomu jězorej, kotryž tu z nowym ranjom wobŕwěteny majestotnje čziŕe a mernje ležeŕe, ze swojej kraŕnej zelenej wodu; jenož male žolmicžki po ŕwětklej runinje so ŕežehowachu. Bodanowy jězor (Bodensee) z dobrym prawom „Schwabŕe morjo“ mjenowany, je pódla Genŕŕŕo jězora najwjeŕŕi w Alpach. Žoho wulkoscz móžeŕŕ sebi trochu pŕŕedŕajicz, hdyž ŕlyŕŕŕŕ, zo je 14 hodžinow dołhi a na najŕŕerŕim měŕeje 6 hodžinow ŕŕeroki (kač wot Budyŕŕina hač do Kamjenca). Hdyž po cytej dołhosczu hladaŕŕ, njevidžiŕŕ žanoho brjoŕa, tež z dalokowidom nic, móžeŕŕ sebi pŕŕŕi tutym napohladže njejměrne morjo pŕŕeŕŕajicz. Žoho woda je kač we wŕŕŕŕŕŕ Alpownych jězorach a rěkah rjana zelena a pódla tak ŕwětkla, zo kłubofo do njeje widžiŕŕ a na dnje hiŕŕeče móžeŕŕ kóždy kamyŕŕŕ derje rozeznadž. — Pječ wŕŕelakič krajow so do joho wobŕeđženŕwa džěli: Bajerŕta z městom Lindau, kotrež je na kupa w jězore natwarjene, Württembergŕta z lubožnym pŕŕŕŕawom Friedrichshafen, Badenŕta ze ŕlawoŕlawnym Konŕtancom, Schwabjarcŕta z pŕŕŕŕawom Romanshorn a Awŕtrija z Bregencom.

(Pŕŕŕŕodnje dale.)

Statistika katoličkah kraljev.

(Stončenjo.)

II. Herbke kraje.

1. Drježdžanski wokrjes.

W městach bydlačych maja: Drježdžany 16,496 katoličkah ||, Sebnič 1168 *, Radeberg 792 ||, Freiberg 726 ||, Miščno 665 ||, Pirna 572 ||, Nowe Město 264 †, Großenhain 219 †, Königstein 167 †, Měsa 153 †, Schandau 122, Tharand 76, Radeburg 66, Rossen 66, Wilsdruff 58 ||, Berggießhübel 52, Dippoldiswalde 50, Dohna 49, Glaschütte 40, Rabenau 37, Brand 25, Siebenlehn 25, Stolpin 25, Hohnstein 22 †, Bärenstein 23 *, Sayda 23 †, Gottleuba 21.

Na wsach bydlačych: Rößtau ma 564, Striesen 389, Pieschen 350, Rotta 258, Deuben 220, Plauen 203, Blasewitz 179, Strehlen 114, Döhlen 113, Langburkersdorf 112, Potschappel 94 *, Mügeln 92, Loschwitz 90 †, Questenberg 70, Köschitz 68, Hertzogswalde 64, Radebeul 57, Niederlöbnitz 48, Gruna 45, Langenhennersdorf 41, Freibergsdorf 40, Briesnitz 38, Laubegast 37, Halsbach 34, Trachenberg 33, Leuben 33, Deutschneudorf 31, Gittersee 29, Kopitz 29, Zauferode 28, Mitten 28, Ottendorf 28, Seckowitz 27, Trachau 26, Niederfähre 26, Hinterhermsdorf 26, Dölkchen 25, Niedergoritz 25, Losdorf 25, Kölln 25, Großtotta 24, Leutewitz 23, Krippen 23, Rugiswalde 23, Wesenstein 23, Niedersiedlitz 22, Somsdorf 22, Hofhainersdorf 22, Rosenthal 22, Leubnitz 21, Neudorf 21. Nimo toho bydli hiščeje w 495 wsach 1—20 katoličkah.

2. Lipski wokrjes.

W městach bydlačych ma: Lipsk 5756 ||, Waldheim 232 †, Grimma 172 †, Mittweida 157, Wurzen 153 †, Döbeln 135 †, Dschas 131 †, Penig 95 *, Lausitz 84, Marzschke 84, Burgstadt 78, Leisnig 65 †, Rochlitz 65, Harta 61, Taucha 57, Borna 56, Roßwein 52 †, Colditz 51 †, Geithain 50 *, Hainichen 46 †, Pegau 43, Lunzenau 30, Groitzsch 29, Brandis 27, Strehla 27, Mügeln 26, Röttha 23.

Na wsach bydlačych maja: Reudnitz 506, Lindenau 329, Nagwitz 283, Gohlis 211, Neustadt 147, Volkmarisdorf 126, Eutritzsch 121, Wernsdorf a Hubertusburg 99 ||, Wechselburg 87 ||, Neuschönfeld 87, Hartmannsdorf 82, Anger-Krottendorf 81, Möckern 79, Buchheim 72, Konnewitz 71, Lautenhain 62, Sella 48, Thonberg 48, Möckern (w kasernach) 43, Kleinzschöcher 40, Otterwisch 38, Reichersdorf 38, Riechberg 36, Stötteritz 36, Großschöcher 32, Göppersdorf 31, Diedenhain 30, Hopfgarten 28, Neureudnitz 27, Taura 25, Neussellerhausen 24, Schönfeld 24, Liebertwolkwitz 21. Nimo toho hiščeje w 421 wsach 1—20 katoličkah.

3. Zwicauški wokrjes.

W městach bydlačych maja: Rammenicy (Chemnitz) 3550 ||, Zwicau 1027 ||, Plauen 911 ||, Annaberg 611 ||, Reichenbach 403 ||, Johannegeorgenstadt 292, Werdau 246 *, Glauchau 229 *, Limbach 218, Buchholz 213, Marktneukirchen 181, Krimmitschau 158 *, Meerane 148, Zöschstadt 142 *, Auerbach 115 †, Frankenberg 106 †, Delitzsch 88 *, Reinsdorf 84, Adorf 80 *, Eibenstock 79, Schneeberg 74 †, Ehrenfriedersdorf 74, Marienberg 74 †, Hohenstein 73, Schwarzenberg 67 †, Mylau 64, Löbnitz 60, Falkenstein 59 *, Stollberg 58 †, Unterwiesenthal 56, Zschopau 56, Aue 54, Kirchberg 53, Oberwiesenthal 53, Richtenstein 44,

Rejštschau 41 *, Thum 40, Ernſtthal 39, Dederan 39, Treuen 37, Schlettau 33, Waldenburg 30, Elſterberg 28, Lengensfeld 28, Zwönitz 27, Elſterlein 26, Scheibenberg 24.

Na wſach bydłacych maja: Delsnitz 399, Klingenthal 317 *, Gablenz pola Kamjenicy 290 *, Bärenſtein 131 *, Lugau 126 *, Wiſſa 118, Karlsfeld 117, Gersdorf 108, Olbernhau 103, Rändler 99, Altendorf 96, Schedewitz 90, Untertſachsenberg 89, Rübenaу 86, Reinsdorf 84, Brunnöbra 69, Althemnitz 68, Niederplanitz 64, Schönhaide 62, Wilkau 62, kupjel Elſter 52 †, Reizenhain 52, Haſelbrunn 49, Lauter 49, Schönau 49, Wittgensdorf 49, Hohndorf 48, Oberſachsenberg 46, Furth 46, Brambach 44, Hilbersdorf 43, Wittigſthal 41, Kleinerſwalde 41, Leubnitz 40, Siegmар 39, Zwota 38, Erlbach 38, Rainsdorf 37, Neukirchen 37, Flöha 36, Rittersgrün 36, Stahlberg 36, Einſiedel 33, Nieder-rabenſtein 31, Frohna 30, Hartſchau 30, Burkhardtſdorf 29, Oberreichenbach 29, Koſenthal 29, Eckersbach 28, Raſchau 28, Thalheim 28, Königſwalde 27, Mittelfrohna 27, Oberfrohna 27, Pöbitz 27, Reuſa 27, Hammer-Untermieſenthal 26, Oberlungwitz 26, Steindöbra 25, Kürbitz 24, Marienthal 24, Plane 24, Borna 23, Oberſchlemma 23, Reichenbrand 23, Waſten 23, Niederwürſchnitz 22, Schönberg 22, Sehma 22, Voigtsberg 22 †, Hoheneck 21 †, Kupferhammer-Grünthal 21, Oberplanitz 21. Niemo toho w 393 wſach 1—20 katolikom.

Tele 1545 prjedy naſpomnjene wſy z 1—20 katolikami rozpadaja do 1104 wſow z 1—5 katolikami, 265 z 6—10, 176 z 11—20.

W lécze 1834 mjeſeſe Sakſta 30,000 katolikow; mjez tym, zo je we Łužicy liczba katolikow ſo jenož wo mało powjeſtſchila, ſu ſo katolicki w herbfickich krajach 2—3 krocž pſchisporili, wězo woſebje z pſchicžahowanjom z cuznych krajow. Kr.

3 Łužicy a Sakſteje.

3 **Budyſhina.** (Zapozdžene.) Džen Naroda ſwjateje Marije mjeſeſe tudomne katoliſke towařſtvo mužſkich we wulkej ſali katoliſkeje towařſhnje ſwoj přeni založenſi ſwjedžen, na kotryž běchu ſo wulki džel katoliſkich wobydlerjow meſta a tež někotři z kraja zhromadžili. Woſebicze wuznamjenjeni bu ſwjedžen z pſchitomnoſcju najdoſtojniſcho kņeža biſkopa, kotryž bě z k. ſieniorom a druhimi tudomnymi duchownymi jon ze ſwojim wopytom počjeſcził. Swjedženſki wječzor wotewridhu někotre ſpěwy, kotrež ſobuſtawy towařſtwa pod nawjedowanjom tačantſcho wučerja k. Krala ſpěwachu; mjez nimi běſhe hymnus na Leona XIII., kotryž ſo z pſchewodom hudžby pſchედnjese. Swjedženſku rycž mjeſeſe dopoldniſchi předař k. Jurij Kummer, kotryž po wotſhadže kņeža Schönbornera do Drježdžan ſo wo towařſtvo ſtara. W ſwojej rycži poſazowaſhe na to, kať nužnje trěbne je zjenoczenjo w naſchich čaſach, woſebje w nabožnych naležnoſcach, a wupraji pſchenjo, zo bychu tudomne katoliſke towařſtwa prawje pſchěžjene porno ſebi a jene z druhim ſo přecowale, katoliſke žiwjenjo a nabožne naležnoſcje ſpěchowacz. Kycžnik, kotryž ſwoje myſlicžki a zaſady horliwje wuložowaſhe, ſtónčzi ze zhromadnej ſlawu na ſwjatoho wótea bamža Leona XIII. a S. M. krala Alberta. Potom hrajeſhe ſo džiwadło pod znatym wuſtojnym wjedženjom k. K. Almerta ſen., kiž tež ſam ſobu hrajeſhe. Wſchě ſti kruhi běchu wjeſelohry, a to přenjej dvě wot Benedixa „Lügnerin“ a „Eigenſinn“ a tječza „Blasengel“ wot K. Almerta ſamoho zložena. Poſledniſha ſo najbóle pſchihódna byčž zdaſhe za tajki ſwjedžen. Hraťo je ſo jara derje, a ſu pſchitomni ſo doſcž naſmjecz möhli. Erjedža mjez jenotliwymi hrami piſkaču někotři hudžbnicy tudomneje noweje hudžbnjeje Stefano-

weje kapale. Po dziwadle ryczejše k. ratařski komissar Dilger, kotryž najdostojnějšeho knjeza biskopa postrowi a na njoho stawu wurjese. Knjez biskop wotmołwi z pscheczelnymi słowami, napominajše k pschězjenomu prócowanju wo spěchowanjo nabožnych a socialnych naležnosćow po zasadach naščeje swjateje cyrkwie a pschėjše w tutym zmyslu stutkowanju mlodošo towarštwu bože zohnowanjo. Tež knjezej seniorej so stawu wurjese. Wšči scězhowacym kommersu, kotryž pozdžijšo reje wotczijščezachu, ryczejše hiščže k. farar Brendler z Grunawy z wulkej wustojnosću, a napominajše k horliwomu dželu a wobstajnosći w zakitanju najwjetšich naležnosćow časneho a wěčnoho zboža.

— W Filipšdorfje běše přenje tři dny tutoho tydženja wulkotny swjedzeń: stolětne wopomnječo swjatoho Alfonsa z Liguori. Tež najdostojnějši knjez biskop dr. Schöbel z Litoměřic swjedzeń wopyta a měješe wulku božu mšću.

— Kaž slyšimy, je k. P. Vincenc Biellind, kotryž bě z Marijnej Gwězdy do Marijného Dola pschěsadženy, za fararja do Marije Kaczie w Czechach pomjenowany, a je hižo Marijny Dól wopuščežik. Hač na joho město zas P. Justin do Marijného Dola pschindže, njeje hiščže wěste.

— W hnadownej cyrkwi w Krupcy bu bywawšči wojeřski attaché (pschidželeny) japanšeho poštanštwu w Berlinje, k. Jo Kasiwa Mura, 29. augusta pschěz swj. sakrament kščezency do katholickeje cyrkwie pschijaty. Nowy kščezčan je nimale 38 lět starý. Dwójcy w Europje pschěbnywawšči je po Francoskšfej, Šchwajcarskej, Belgiskej, Zendželskej a Němškej pučował a wojeřske wědomosće studował. Čzajščijšo zetkawšče so z katholicymi měšćnikami a plód tajkoho wobšhada bě, zo swoju buddhistiku (pohanšku) pschiwěru wopuščežiwšči kščezčanštu wěru pschija. Na dnju swj. Zana Kščezčenika rodženy a nětko na swjedženju joho martrarštwu kščezeny wuzwoli sebi tež mjeno swjatoho Zana Kščezčenika.

3 Radworja. Radosiny bě to džej, zařdžena njeđzela (25. sept.) za našču lubu Radworšku wosadu. Za šchěč dólhid lět wobšhada tu wona zasj swojoho duchownoho paštyrja, hnadnoho knjeza biskopa Franca Bernerta, zo by tu swjaty sakrament firmowanja wudželał. Powšchitkomna bě žadošč za tymle swj. sakramentom, powšchitkomna tohodla tež wjesološč nad pschihadom wyšofodostojnoho knjeza. Koho wutroba njeje so zradowała, wušhladawšči zasj zastupjerja Božoho, widžomnoho duchownoho wótea njewidžomnoho njebjěškoho wótea a scězhowaczerja swjatyh japoščtůk! — Njeđzeli rano po 1/29 hodž. pschijedže hnadny knjez biskop do Radworja, wjeđzeny wot někotryh wupyščenych jězdnych, kottij běchu jomu hač do Kšelna napšcheczo jěchali, hžez joho Zan Čyž z Radworja hižo na mjezach wosady a hačo pschěbnyha katholickeje Radworškej bješady abo kašina powita. Pod zwonjenjom ze wšchěmi zwonami pschibliži so tak cžah hač na mjezu farškej wyš. Tu powita nětko hnadnoho knjeza biskopa, kiž bě pschewođžany wot wyšofodostojnoho knjeza seniora Š. Rucžanka a knjeza minorista Anselma Rožinger-a, faršči administrator M. Žur z króćimi słowami we swojim a we mjenje wosady, kotruž je Bóh njebjěski wóte na tak wšchelakore wašchjo wot tamnoho časa domapřtał, hač je tu hnadny knjez posledni raz w jeje sřezdžiznje pschěbnywał a firmował. Wjesološč, džakownosć a nadžija, to je, šchtož na tymle dnju wutrobu kóždoho napjelnja. Z króćimi a huajacymi słowami wotmołwi tež zasj hnadny knjez biskop. Na to wjeđzeše swjedzeński cžah hnadnoho knjeza pod zwonjenjom ze wšchěmi zwonami a křluisče spěwajo do cyrkwie. Swjedzeński cžah wobštoješe nimo processiona wosadnych, z Radworškej katholickeje bješady abo kašina, z Radworštoho wojeřško towarštwu, ze wšchidich 4 klasow škulšch džězi, z 10 wulkih a z 20 małych družtom, mjez kotrymiž běchu tři

němske, kotrej přehed hnadnym knjezom róže sczelechu. Czah wjedzěšce so přehěz dwoje cześne wrota, na započatku wsy kaž tež pšchi spoczatku staroho kěrchowa přehed cyrkwi, kotrej poslednje běchu wosebje krasne, a czinja tu Radworštomu gmejnskomu přehedstojiczerjej Hantuschkej kaž tež Bronjanskomu gmejnskomu přehedstojiczerjej Něczechy, kiž staj so wo nje najbóle prócowatoj, wschitku cześč. Po zastupje do cyrkwi zaspěwa hnadny knjez „Asperges“, a po skónczenju toho wschoho, kaž tež po dokonjenju přehedpřianych zawodnych modlitwow přehed woltarjom měješce hnadny knjez biskop mjelcžacu božu mschu pod assistencu knjeza seniora Kuczanka a knjeza diafona Roginger-a. Po božej mschi bě serbske předowanjo, na to měješce hnadny knjez němsku narycz, na czož so potom swjatocžne wudželenjo swjatoho sakramenta firmowanja wotměwawše. K swjatomu firmowanju běchu tu 61 žónšoch a 53 mužšoch splachu, hromadje 114. Po wuspěwanju křwalbnoho kěrlušča „Te Deum“ wjedzěšce so hnadny knjez zasy wot předy spomnjenych towarštwow kaž tež wot družkow na faru. — Na tesame wachnjó bu hnadny knjez tež zasy k nyschporu wjedženy. Po nyschporje bě procession na kěrchow k swjatomu křhižej — a po dokónczenju wschoho bu hnadny knjez biskop hiščěže k poslednjomu razej wot cyloho processiona, towarštwow a družkow na faru dowjedženy, hdžez so tute wokolo knjeza biskopa zhromadžichu, a hdžez wón potom kóždej maty wobraz swjatoho wótca Leona XIII. dari, iž napominajo k přichiwisnosći k swjatomu wótcej a k swojej swjatej wěrje, kaž tež so jim džakujó za jomu wopokazanu cześč a lubosč. Wječor wokolo 6 hodž. wopušćizy hnadny knjez zasy Radwor pod zwonjenjom ze wschitkimi zwonami, zo by póněželu rano zasy pšhižej na pruhowanjo nabožnistwa, kotrej so rano 8 hodž. započza. Mimo hnadnoho knjeza biskopa pšhižěšćtaj tež hiščěže na tesame wysofodostojnaj knjezaj senior S. Kuczank a kantor P. Scholta z Budyšćina. Mimo toho pocześzi tele pruhowanjo z dšejšćim wopytom tež kollator našchoho domu božoho knjez hrabja z Einsiedel. Po skónczenju pruhowanja wokolo 11 hodž. bu tež hiščěže křhižna cyrkej wopytana, kotraž so tu ponowja. — A tak wopušćizy potom hnadny knjez zasy Radwor, zasy z nowa nazhoniwšchi serbsku lubosč, serbsku swěru k swjatej cyrkwi, k swjatej wěrje a k swojomu luhomu pastryej. — A zawěšće wutrobu kóždoho napjelnejšce a napjelnja tu přheczo: zo by so prawje bórzy zasy wrócił tak radošny dženi, kaž 25. a 26. septembra bě za Radworšku wosadu. — Nad hnadnym knjezom biskopom dčyłe pak so dopjelnicž tamne znate přheczo: Ad multos annos! — Přchispomnicž móže so tež hiščěže, zo so tele radošne dny hatle do cyta srjedu skóncžichu. Přchetož wutoru po pruhowanju swjećěšce hiščěže Radworška škulšfa młodosč swój přeni škulski swjedžen w zjenocženju ze Bžerjanskej šchule, a to w Baczonju. Rano w 7 hodž. cžhnjejšce rjany czah škulšteje młodosče (I. a II. klasa) z Radworja do Baczonja, hdžez měješce administrator Žur w 9 hodž. spěwane kemsche, kiž běchu tež wot wjele wokolnych wopytane, ale tež k wulkej radošci wot wysofodostojnoho knjeza seniora Kuczanka, kotrohož tež k. Anselm Roginger přchewodžěše. Po kemschach započza so potom wopravdžity swjedžen. Žón wopřewoacz by drje přchewjele ruma žabalo, jeno njech je přchispomnjene, zo je so wón najrjeišcho poradžil, a njech je tež wschitkim Baczončanam tu zasy za iž hospodliwosč, lubosč a darniwosč najwutrobnišchi džak a zaplacž Bóh tón knjez wuprajene, wosebje tež wysofodostojnomu knjezej senioraj Kuczankaj za joho dobroczivy wopyt tohole swjedženja. A zo by wschitko wobdželene bylo, wotmě tež srjedu popođnišcha škulšfa młodosč Radworškeje šchule, III. a IV. klasa, swój škulski swjedžen na Bronjanskim hrodžišćhu a bu z jěžju a picžom zastarana wot Bronjanskich wobhydlerjow, za czož budž

tež tym z tutym wutrobny džak a zaplač Bóh tón knjez wuprajene. A Bóh luby knjez, kiž je tajtu wjesołocž w tychle dnjach teje wosadže pschitowal, a to starym a mlodym, chcył ju tež dale zakitacz a wjesčž k wěcznym njezatkodnym wjeselam. Duđ swjaty pak chcył wobkhowacz swoje bydło we tak mnohich wutrobach mlodžencow a knježnow a lubych džeczi, a jich pošlynicž we wojowanju pschecziwo nje-pscheczelam njesmjertnych dušchow, zo bychu so wschitcy něhdy zasy namakali pola swojoho njebjeskoho wyschta, Žezusa Khrystusa. To dał Bóh. Z.

Ž Jasoncy. Pjatk tydženja popołdnju wokolo 2 hodžin je so tu křeža dželaczerja Paschki do cžista wotpalila. Woheń je so pječa wot jenho dželacz-lětnoho hólczeca založil.

Ž Žitka. Zandženu wutoru rano w 9 hodžinach z bróžnje křežkarja Račela tu płomjo wuprašny. Dofelž bė bróžen ze žnjemi kopata poľna, bė horcota jara sylna, tak zo so pschėz nju hróžina tšeha zapali a so tež tele twarženjo do proča a popjela pschewobroczi. Woheń je so tudy z tym zamiškrit, zo su febi džeczi ze zapalkami hrajfale. (Serbske Nowiny.)

Ž chłoho swěta.

Němska. Kaž nacionalliberalne listy pišaja, su wjednicy srjedžnych stronow (nacionalliberalnych a konserwativnych) w tym pschėzene, zo ma so němsta wustawa nastupajo wólby pscheměnicž, a zo měto so za němsti sejm nic wjac na 3, ale na 5 lět wuzmolecž. Žda so, hačož bychu so tute sejmowe strony nowych wólbow a wo swoje knjejstwo bojake.

— Wjercž Bismarck je pschėd krótkim 25 lětny jubilej hačo pruski minister swjecził. Tež wschelake časopišy we wukraju křwalby poľne nastawki wo nim podawaju. Wschelacy mócnarjo su jomu k joho swjedženje jara pscheczelnje žbožo pscheli.

— Wóndy su so nowe postajenja nastupace wojeřstu službu ludowych škulskič wučerjow činile. Po tutych zněja wučerjo nětko 10 njeđzeli služicž (hač dotal došahafše 6 njeđzel). Ž tutej krótkej službu woteridu tež tajcy wučerjo, kotřiz su bjez swojeje winy runje bjez žjawnoho wučeriskoho zastojnstwa. Wučerjo, kotřiz so zas do wojeřskoho wuwučowanja požadaja, móža so w sanitarnej (šhorowothladowacej) službje rozwučicž dacz, dostanu wo tym wuswědčženjo a su potom wot služby z bróžnju wuswobodženi.

— Wo cäcilianskim swjedženju w Konstancu mamy hiščeže dodacz: Ğudžbne wuwjedženja stachu so z džěla w cyrkwach, kaž wjacore swjatoczne mišsy, z džěla w koncilowej sali. Najbóle wuznamjenjeny bu tajki spěw w münsteru (wulfej cyrkwi) 23. augusta popołdnju w 4 hodž. Badenski wulkowójwoda pocžesczi z cytej swojej swójbu tutón spěw ze swojej pschitomnosčju, a wučaka cytu swjatocznosčž hač do kónca. Pšchi tutej pschiležnosčži sławny farar Ğuhn z Mnichowa přėdowafše. Wjeczor toho samoho dnja spěwachu spěwarjo ze St. Gallena pod wjedženjom swojoho sławnoho dirigenta Stehle w koncilowej sali legendu swjateje Cäcilije. St. Gallency a Konstancy spěwarjo na swjedženju spěwy wuwjedowachu. Ž džakownosčje pschecziwo wulkowójwodže, kotryž prócowanja swj. Cäcilinoho towarštwu tak wuznamjenja, podachu so wopytowarjo žhromadžizny srjebu na wosebitej wulfej kóžji na kupu Mainau, por hodžinow wot Konstancia ždalenu, a pocžesczičku wyšokoho knjeza a joho nadobnu swójbu z rjany m zastanicžkom. Tu kaž hižo pšchi přjedawšich pšchiležnosčžach so wulkowójwoda a joho wyšofa mandželšta ze sobustawami a spěwarjemi nanajpscheczelnišch rozmołwješhtaj, šhtoz

je wschitkich wutrobnje zwjesełiko a spokojiło. — Na zhromadziznje beshce tež biskop dr. Keiser z Rottenburga pshitomny.

Italska. Rom. Kholera, kotraž so zdashce w Siciliji cyle pshewinjena bycz, je tam nahle zas k zatrašchnej mocy so dobyła. Najhórje zatkadza zhy mór w Messinje, hdžež je hewak 80,000 wobydlerjom. Wjeteški džel tutych je rozczekal. Kak zatrašchnje khoroscž zatkadza, je z toho widžecz, zo po poslednišchich nowinach z Messiny tam za džen 382 człowjekow skhorje a 117 wumrjel! Tež w Sardiniji je kholera wudyriła.

Dla czeledže.

Sym ze zamyslom hacž do Michała wocžaknył, zo bych czeledže dla něšto wozjewił; w tym času su našchi ludžo najbóle pshistajeni a njemóža so hóršichcz, zo by jim pshkehwatana konkurencja pshišchła abo zo dcył jich něšto wotczihczecz.

Stóržba na to, zo czeledž njedosaħa, a wosebje holcy nic, stychi so hižo wjele lět a pshibjera sferje z kóždym lětom, dyžli wotebjera. Dotatnej nuzy je so z tym wotpomahało, zo su hospodarjo nje-katholskich dželaczeryjom sebi pytali: w Njebjelczanskej wosadže trasch je hižo 60 tajkich czeladnikow pshistajenych; w druhich wosadach njeje wjele hinał. Hdžž tež psheczyno tutym cuzym služownym so nicžo prajicz njemóže, dħa ma tola tajke měšchenjo wjele psheczyno sebi, czim bóle, hdžž tuczi, z wjetešcha němscy, bjeze wšheje wobcežnosće runiž tał derje druhdže službu namakaja, kaž w Serbach.

Džiwaĵo dħa na to, zo w našchej krajinke ratařscy dželaczeryjo njedosaħaja; džiwaĵo na to, zo z tajkej nuzy hospodarjo njetriebawšchi do wotwisnosće pshindu wot czeledže a tuta kaž knjezojta bycz počina, město toho zo by podwolna była; džiwaĵo dale na to, zo z móžnym twarjenjom noweje železnicy so nam hišdže wjacj dželawych mocow zebjerje; džiwaĵo stoncžnje na to, zo budza tež mužscy czeladnicy dla rozmnoženja wóška so w pshichodnym nalěczu nadobnišho wuzbjeħacz, dyžli dotal: sym w swojim času w nowinach k nawědženju dał, zo móža poměrni, dželawi a podwolni człowjekojo w serbskej Łuzicy snadno službu namakacz.

Na to su mi mnozy listy pisali, z próstwu, zo bych jim službu a dželo wobstaral, a zo dcedza, jeli jich wobstaram, czestnje so wjeszcz a sprócnje dželacz. Sym tute swoje zamysly tež swětnej wyschnosci wozjewił a bē tuta spokojom z tym, zo dobre služowne mocy sem so pshiwjedu.

Wozjewjam nětko hospodarjam njeze Wudyšchinom a Kamjenicom a prošcu jich: zo njejsu-li hišdže z czeledžu, mužskej abo žónskej, wobstarani, so na mnje bjez komdženja wobrocza, zo jim adreshy tych sobudželu, kotřiz su so tudy zamołwili a službu pytaja. Listej ma marka z 10 np. k wotmołwjenju pshipołožena bycz abo karta za 5 np. Hinał so wěc derje zarjadowacz njehodži, hacž zo hospodar sam ze služownym jedna, dokełz njewēm, šhto dce žadyu mzdny dawacz; tež mohło so radžicz, zo, hdžž tudy adreshy wozjewju, wschitcy na jenoħo pisaja a tutón stoncžnje njeby wědzał, hdže prjedy czahnuč.

Čzi, kotrychž poruczu, su jenož sami katholsky Polakojo z Poznaństeje, móža so z wjetešcha tež němscy rozryczecz. Hospodarjo njech swoje interesy rozemja — wjacj prajicz njemóžu.

W Njebjelczicach, 29. septembra 1887.

G. J. Rubašch, kapitan.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 432. Marija Ledźborowa z Hajnic, 433. Madlena Domaškec w Drježdźanach, 434. Wórša Nowotnik z Hóska, 435. Michał Domaška z Dubrjenka, 436. Jan Šolta z Kulowa, 437. najeńk Pětr Wjenka ze Zdźěrje, 438. theolog Mikławš Zarjeńk z Prahi, 439—441. z Konjec: Mikławš Běša, Jakub Kral, Jakub Pjeh, 442. wučer Jurij Šewčik ze Šunowa.

Sobustawy na lěto 1886: k. 682. wučer Jurij Šewčik ze Šunowa.

Za cyrkej Wutroby Jězuseje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadźena dań wučinještej 98,804 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: njemjenowany z Baćońskeje blizkosće k wopomnjeću a džakej za Bože služby, kotrež je hnadny knjěz biskop 15. augusta tam swjećił, 10 m., z Konjec 1 m., njemjenowana z L. 2 m., njemjenowana 6 m., „Jězusa Wutroba smil so nad nim!“ 6 m., na Hejduškec kwasu w Hórkach nahromadźena a přez brasku Michała Wincarja z Worklec připóslane 20 m. (Šława dawacerjam a skladowarje!), K. A. B. H. 1 m., njemjenowana z Rałbičanskeje wosady 100 m. — Hromadže: 98,950 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,091 m. 32 p. — Dale su woprowali: z Konjec 1 m., z Khrósćic 3 m. — Hromadže: 10,095 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšém dobročerjam!

Modlitna kniha **Duchowna Różownja** do kože wjazana a ze zlotym rězkom je za 4 m. pola mje na předań. **Redaktor.**

Kniha

„Khwalcé Knjezowe mjeno“

do kože wjazana ze zlotym rězkom za 3 m. je zas na skladže.

D ĺ a f.

Dofelž my podpisanj, 5. augusta 1887 pšćez boži woheń domapytani, zasy tał dalofa smy, našće, z božej a dobrych ludži pomocu nowonatwarjene wobhydlenja wobhydlecj, wuprajamy wšitkim našim dobročerjam, njedž je pšćez pšćiwóz, rucnje džěło abo smilne dary, kotrež smy w bohatej měrje z blizka a z dalofa dóstali, našć najwutrobnišći džak, z najnutrnišćej próštwu, Bóh luby knjěz hcył wšitkich pšćed podobnym njezbožom zakitacj a wšitkim wšćo bohacze zapřacjicj.

We Běteńcy, 31. augusta 1887.

M. Budař. M. Hejduška. M. Hejdan. P. Jenka.

M. Rab. A. Weidlich.

Zjawny džak.

Čescěnym třom buram z Radworja a z Kamjenjeje, kotriž su nas na wustajeńcu do Budyšina dowjezli, a wšitkim čescěnym Baćonjanskim a Bronjanskim gospodarjam a hospozam, kotrež su nas při šulskim wulěće 27. a 28. septembra z jědzu a napojom přečelnje wokřewile, wupraja wutrobnj džak

Radwořska šulska młodosc.

Zjawny džak.

Čescěnym gospodarjam a hospozam, kotriž su nas při našim wulěće do Baćonja tak přečelnje hospodowali, wuprajamy swój najwutrobniši džak.

Zdźerjanska šulska młodosc.

Čiřćicj Smolerjec knižicizćecerje w maciciznym domje w Budyšinje.

Katholiski Posol

Wudawa so
prěnju a treću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Endowy časopis.

Wudawany wot towarstwa S.S. Cyrilla a Methodija w Budyšinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 20.

15. oktobra 1887.

Lětnik 25.

Wólba pšched durjemi!

Kaž je „Katholiski Posol“ hižo wozjewił, budža w tutym měsacu někotre nowowólby na sakski sejm. Tež w našchim 8. wólbnym woknjeju (za wšy sudnistwow: Kamjenc, Rinsbórk a Rašecy) ma so zapóslanc z nowa wolicž. „Katholiski Posol“ tež tón króč, kaž hewat, swojich čitarjow a wšchěch wuzwoleryow našeho woknjeja pšcheproschuje: Pójmy ł wólbye!

Wjekomdžmy so! Hižo pšchichodnu wutoru, 18. oktobra, je wólbnny dzeń. Tuž nimamy sebi dołho rozmysleč. Hdyž je hodžina wotbika, zamknje so wólba a njemóžesč swojoho głosa wjac wotbycz.

Haj, koho mamy wolicž? Ze nam trjeba, so dołho prashecž? Toho, kotrohož hižo mamy a žanoho druhoho: **knjeza kublerja Michala Koflu w Šhrošćicah.** Wón je nas derje zastupował tamne tři lěta, kotrež je z našchim zapóslancem byl. Wón tež dale našču dowěru wobkřowa.

So joho pšchecžišchcžimy, budže móžno, hdy bychu tež napshecžni kandidatojo so postajili. Pšchetož

Konserwatibne towarstwo je joho za swojoho kandidata postajilo, a zastupjerjo wyschnosće su so z nowa za njoho wuprajili. Konserwatibni swoje słowo dzerža, kotrež su nam pšchi wólbač na rajchstag dali, zo hcedža za našeho kandidata głosowacz, hdyž my do rajchstaga jich kandidata wuzwolicež pomhamy.

Tež ewangelscy Serbja hcedža za ł. Koflu bycz, dokelž je wón Serb a po politiskim zmyslenju konserwatibny. Z pomocu ewangelskich Serbow je ł. Kofla hižo přěni króč wjetšinu głosow w našchim wólbnym woknjeju dostał.

Tohodla tež my za ł. Koflu głosowacz póndžemy. Pšchetož smy konserwatibni, konserwatibni w najlěpšchim zmysle, za zdžerženjo wšchoho, šchtož je so hačo dobre wopokazało, jenicžy zmysleni na to, šchtož by našchomu lubomu wótcnomu krajei, našchey Sakskej spomozne a za joho wobhydlerjom wuzitne bylo. Nuznym a wužitnym porjedženjam so w niežim stajecz njebudžemy.

Dyrbimy dale k. Roklu podpjeracz, dokelz sebi sprawnoscę žada, zo ma 90,000 katholicow Sakškeje tež swojoho zastupjerja w sejmje. To pak so w žanym druhim wokrejsu njehodži, shtož jeno w našchim. Z tutych pschiczinow mamy wschitcy winowatoscę za k. **Michala Roklu** hłosowacz.

Nječ žadyn njepobrahuje a nječ so žadyn za druhoho muža z kajejezkuli winy precz njeczisuje! Kóždy hłós sobu liczi, a móže trasz runje trěbny bycz za wjetšchinu. Prajimy to tohodla, dokelz je snadž nekotromužkuli so wštudžiko, zas a zas k wolbnomu kashczikej khwatacz.

Nječ so žane hłosy njepórkaja! W kóždej wsy nječ wschē wotedate hłosy jenaf rěkaja:

Serrn Gutsbesizer Michael Rokel in Crostwik.

Shtož czishczaneje cedulki nima, nječ woznje czistu (ze žanym druhim skowczom) běku papjeru (kaz položcu jenoho kopjena „Katholskoho Posola“ abo trochu mjelishcu) a napisa na nju:

Serrn Gutsbesizer Michael Rokel in Crostwik.

Bratstwo swj. rózowca.

W poslednim czisle smy wo tamnych wotpuskach pisali, kotrež móže kóždy dobycz, kiž rózarije prawje a pobožnje spěwa a pódla paczerje trjeba, kotrež su wot dominikanow abo druhich mješchnikow swjeczene, kotřiz maja k tomu potnomóc. Tute wotpuski su, kaž smy widželi, bohate. Wo wjele bohatshe pak su tamne, kotrež su sobustawam bratstwa swjatoho rózarija swjeczene. Chemy tudy najhłownišče wo tutym bratstwie a jeho duchownym mužittu spomnič.

Bratstwo swj. rózowca je swjaty Dominikus sam zažožil. Najwjetšhi bamžojo, Sixtus IV., Alimant VII., Leo X., swj. Pius V., Sixtus V. a druzy su je wobtruczili, z duchownymi hnadami wobohaczili a z nowa-założenjo tajkich bratstwow dominikanam dowěřili. Malo je bratstwow, kotrež bychu tak powšchitkownje rozšchěrjene byle a tak spomožnje skutkowałe, kaž tute. Móže so prajicz, zo su wone wulke bitwy dobyle, pschetož krawne bitwy pshecziwo Albigenšam, pshecziwo Turkam (na pschil. 1571 pshecziwo Sultanej Selimej II. pola Lepanto, a w l. 1716 pod pryncem Eugeniom pola Temeswara) a druge so dobuchu, dokelz po cylym katholickim swěcže bratstwa swjatoho rózarija wo zbožo a žohnowanjo za kšhczanske brónje proščachu. A shtož je pódla došč wážne: winowatoscže, kotrež tute bratstwo napožoža, su lohke a móže je kóždy derje dopjelnič.

Zenicška winowatosč sobustawow bratstwa s. rózowca je, jónu za tydžeń cyly rózowc 15 schinczkow („psaltar“) wuspěwacz, swjeczene paczerje w rucy džeržo a wo tamnych 15 potajnosčach trochu rozpominajo. Hdyž so jich wjacu hromadže modla, došaha, zo ma tón swjeczene paczerje, kiž modlitwu nawjeduje. Kaž je swj. kongregacija wotpuskow 25. febr. 1877 wusudžila, njeje spomnjene modlenjo psaltarja trěbne, zo bychu so tamne wotpuski dobyle, kotrež su bratstwej nic jeno za modlenjo rózowca, ale tež za druge skutki spožczene. Kóždodyžděnske modlenjo psaltarja je jeno k dobyczu tamnych wotpuskow trěbne, kotrež su z tutym modlenjom wosebje zjenoczene. Hdyž potajkim něšto swój psaltar za tydžeń njewuspěwa, nima nic jeno žanoho hrěcha, ale wón nježhubi ani wschěch wotpuskow, tamnych, kotrež su sobustawam bratstwa powšchitkownje zwolene.

Njeje trěbne, cyly psaltar na jenym dnju wuspěwacz, móže so to na 3 abo wjacu wschelakich razow štacz, jeno zo je kónec tydženja cyly dospěwany. Sobustawy

potajkim tute bratstve wotpuski dobudu, hdyžfusi su w tydzenju 15 shtuczkwow wuspěwali, byrnje so to tež z pschetorhnjenjemi na 3, 4, 5 abo wjacjy razow stalo.

Tak pak so nima z rózowcom (15 abo 5 shtuczkwow), kotryž so něšto tak modli njedźiwajo na bratstwo. Tón dyrbi so hjęz wjetšeho pschetorhnjenja za sobu wuspěwacž, zo bychu powšchitkowne wotpuski so dobyte. — Njeje trjeba, zo rózowc so klecžo spěwa.

Zo by sobustaw bratstwa byčž mohł, je jenož trjeba, wot mješćnika, kiž ma poźnomóc, so pschijecž, t. r. do zapiska kanoniscy založenoho rozarijowoho bratstwa so zapiscacž dacž; dale je trjeba, sebi rozarije abo paczerje z 5 abo 10 abo 15 shtuczkwami swjeczičž dacž wot dominikanskoho mješćnika, abo druhooho mješćnika, kiž ma wot bamža abo generala dominikanskoho rjada pschisprawnu poźnomóc k tomu. Šchtóž by tajkch paczerjow njeměł, njeby wotpuski, wot Benedikta XIII. spozčzene a w poslednim čzišle K. Pšofola pomjenowane, dobyčž mohł, tež nic wšchitke za tute bratstwo zwolene. Su tu potajkim k dopjelnjenju winowatošcwow tuteho bratstwa a k dobyčžu wšchěch joho wotpuskwow paczerje wot dominikanow swjeczene trěbne, nic tajke, kotrež su kšchizownicy swjeczili, wo kotrychž hišćeje na kóncu porycizny.

Wotpuski za bratstwo swj. rozarija su bohate, wot wšchelačkw bamžow wobkruzene, a njejsu za čas porjadnoho jubileja zbehnjene.

Dospołne su: 1. na dnju zapisanja do zapiska sobustawow pod wšchědnymi wuměnjajemi (tež na bližichu njedzeli móže so wostworczicž); 2. na tym samym dnju, shtóž w bratstvej cyrkwi swj. wopravenjo dostanje, rozarije a wotpuskne paczerje wuspěwa; 3. přenju njedzeli měšaca, shtóž swj. sakramenty dostawšči bratstwu cyrkwej wopyta; 4. na tym samym dnju hišćeje druhi dospołny wotpusk, shtóž po dostacžu swj. sakramentow na bratstkim wobkřadže so wobdželi; 5. na wšchěch swjedzenjach najbóžnišćeje knježny, wosebje hdyž so jena z rózowcomyčkw potajnosćcwow swjeczi, shtóž swj. sakramenty dostawšči bratstwu cyrkwej wopyta; 6. na wšchěch wulkičkw swjatych dnach našeho Zbóžnika pod tymi samymi wuměnjajemi; 7. na dwěmaj pjatkowaj pošta; 8. w smjertnej hodzinje.

Njedospołne wotpuski za sobustawy: jónu za džen wotpusk 100 lět a telko quadragenow, hdyž se želnosćitwej wutrobu a k čzejezi Maczerje Božeje rozarije pschi sebi noscha. — Dale wotpusk 5 lět a runje telko quadragenow, „tak husto hacž pschi modlenju rózowca na kóncu kóždoho „Strowa sy Marija“ k mjenu Žezusowomu so wolaja.“ Tónle wulki wotpusk so po tajkim dobudže za kóžde „Strowa sy Marija“. Hdyž so tutón wotpusk přeni króčž spozčzi, tehdom njeběšče hišćeje waschnjo, štóde mjeno Žezusowe w „Strowa sy Mariji“ mjenowacž. Nětko, hdyž je to powšchitkowne prawo, njeje trjeba po słowcžu „Amen“ tute najswjeczišče mjeno hišćeje jónu mjenowacž. — Dale 300 dnow, hdyž khorjch wopytuja abo čzeło k rowu pschewodžeja. — 100 dnow, hdyž bratstwu cyrkwej wopytaja, a hišćeje wjele druhičkw podobnyčkw njedospołnyčkw wotpuskwow. — Štóčtyrste knježny, kotrež su w klasturje žiwe, móža, hdyž su sobustawy tuteho bratstwa, město bratstveje swoju cyrkwej wopytacž. — Pšchispomnicž tež móžemy, zo je rozarijowy woltar za mješćnikow, kotřiž su sobustawy bratstwa, hdyž za wotemrjetu sobustaw božu mšču swjecza, privilegowany.

Sara wažny a wulkotny dospołny wotpusk móža wšchitcy wěriwi (po tajkim nic jeno sobustawy bratstwa) na swjedzenju swjatoho rozarija samym dobyčž. Šchtóž na tutym dnju swjate sakramenty dostanje, móže, tak husto hacž bratstwu cyrkwej wopyta a wotpuskne paczerje tam spěwa, kóždy króčž dospołny wotpusk dobyčž. Tajki wotpusk je jenož hišćeje na porciunkula, 2. augusta, za cyrkweje

kapucynow a nêkotre druge k tomu postajene (na psch. kłóschtyrsku cyrkej w Marijnej Szwêjdzje) zwoleny.

Pschispomnjenje. Zamž Leo X. je z bullu 20. augusta 1516 wyschšomumu pschêdstojerjej kschizownikow swjatoho Augustina a joho nastupnikam dovolil, zo môža rôzarije Maczerje Božeje swjecicz a z nimi tón privileg zjenoczicz, zo môža wêriwi, hdyžkuli na tajkich paczerjach „Wôtcze nasch“ abo „Strowa sy Marija“ pobožnje so modla, za kôždy abo kôzdu wotpusk 500 dnow dobycz. Njeje trjeba, cyty rôzarij so modlicz, tež njeje trjeba, žanu potajnoscz wobzamknycz abo rozpominacz. Tajke rôzarije so hšhcze swjecza (ale jenož wot kschizownikow) a su wosebje w poslednich lêtach pola nas so jara rozšcherite. Dyrbi pať so pschispomnicz, zo so tute paczerje ze žanym druhim wotpuskŏm swjecicz njehodza, zo po tajkim tež dominikanske wotpuski z tajkimi paczerjami zjenoczene bycz njemôža a tajke paczerje tohodla tež za sobustawy bratstwa swjatoho rôzarija njedosaħaja. Tež dyrbi kôždy, šchtôž je tutón nastawł, wosebje šchtôž je pod II. prajene, kedźbliwje czital, hnydom widjecz, zo su za sobustawy bratstwa swjatoho rôzarija wjele wjetšche wotpuski na tajke paczerje dostacz, kotrejž su dominikanojo abo druzy mésznicy, kotřiz maja poľnomôc k tomu, swjecili, byžli na te wot kschizownikow swjeczene (kaz je ludžo mjenuja „kłóschtyrskê paczerje). Tež te wotpuski, wo kotrychž je tutón nastawł a nastawł poslednjoho czisła ryczał, so z tajkimi paczerjami dobycz njeħodza.

Dokelž so w nastupanju rôzarija, joho wotpuskŏm a joho bratstwa wšhelafe dwêla a zmysli mjêz ludžimi namafaja, smy za nuzne mêli, hłowne postajenja wo nich tudy wozjewicz. Môže so kôždy toho dzeržecz, šchtôž smy tu zestajeli, dokelž je czerpane ze Schneideroweje knihi „Die Ablässe“ najnowšchoho wudacza, kotraž je w Romje samym approbaciju (pschipoznaczo) dostafa. Chcyħmy wozjewjenje runje na oktober, mész swj. rôžowca, šchowacz. W dodawku hšhcze najtrebnišche wo nêkotrych druhich bratstwach a rôžowcach podamy. Njeħ so tute czisła k pozdžishomumu pschirmanju derje khowaja!

Moje pučowanjo.

(Pofracžowanjo.)

Mêsto Lindau je na kupu do Bodanowoho jězora natwarjene. Pschi jězorowym brjozy stoji cyty rynek pschmych hošcencow, kotrejž na to pokazuja, zo tu wjele cuzych pschihadza. Pschi wujêzdze z pschistawa, we kotrymž kôdže zastawaja, stoji na prawym boku 60 kôhczj wysofa wêža, na kotrejž wjeršsku so wjeczor swêca zaswêcza, zo byħu kôdže tež po czmê prawy puč do pschistawa namafale, a na ľewym boku hoberst law z kamjenja wurubany, 12 kôhczj wysofi, kiž do jězora won hlada. Mêsto Lindau je stara twjerdžizna, hižo wot pohanskich Romjanow pod Tiberiom založena a je w nêtczišchim mészce z tutyħ pohanskich časŏw hšhcze kruħ stareje wêže, fruteje kaz skaty, zdzeržany. Z twjerdžu (napschecnym krajom) zjenoczuja Lindausku kupu na jenej stronje moczny drjewjany môst a na drugej stronje dołhe haczenja, po kotrychž železnica jêzdzi. Sdyž po tutyħ dječymy, mészamny krašny wuhlad na jêzor. Žoho moczna pľonina so po zdaczu zbêħašche, a bêšche nam, haťož byħu kôdže, ħodžiny wot nas zdalene, kaz na wodowej ħôrny pľowale. Ĥodžiny dołho mohť tam stacz a hladacz do daloka — pshec by nêšcto nowe twojej woczj zajimale — a zas hladacz dele do swêtteje ħlubokeje wody, hđež kôždy kamušť widžish, a mnoħe a wšhelafe ryby w stôncznych pruhach so zyħola.

Tola cĥlowjeſ nima jenoſ wočzi, teſ ſoldt ma ſwoje prawo, tuſ pytačmy hoſečenc, zo byčmy ſo woſſcheli. Do meſta ſo wróčejo wiďadžmy dołhi rynn, jara rjanyč cyle nowyč polirowanyč wozow (wagonow) na ſeleznicy a zho-ničmy, zo ſu tute w Nürnbeargu dſelane a do Španiſkeje pſchůdu. Hdyſ do hoſečenca zaſtupidmy, meſadžmy nuzu, zo jeno neſaſte meſto hiſčeče doſtačmy — bē tu wſo cĥorne z duchownymi a wučerjemi, koſtiſ hcydſu wſchitcy do Konſtanca. Tam wſchak my teſ hceemy — tuſ boſzemje Lindawa!

Mērnje a hordoznje płowacſe naſcha lóďz ſrjedz wēje a lawa won na wulki jēzor. Spēſhujje kaſ kłok jēďze mócnym cĥolm po zelenej runinje, lēdma to wučjujeſch. Tola nic kóďdy króčz je tutón pucz tač mērnym. Hdyſ ſylne wichory ſo do wody ryja a wulke zmohi do lóďze ſtorčaja, potom ma tuta krute wojowanjo ze ſolmami wobſtačz. Paſaſiram ſo potom tač rjenje njeſedzi a nje-khodzi po wulkej lóďzi, kaſ tehdom, hdyſ je cĥicho. Najſtraſačmyſche za jēďzenjo po wodze ſu kurjawy. Hdyſ lēdma nełotre kročzele pſched ſobu wiďadž: kač ločcy je móžno, zo druha lóďz, kotraž teſ tač ſpēſhujje kaſ twoja jēďze, do tuteje ſtorčzi! Potom drje ſana cyla njewoſtanje. Tač je w tyčle dnacy na Woda-nowym jēzorje jena lóďz do druheje zaſeła, a ſu pódla teſ ludſo wo ſiwjenje pſchůſchli. Tohodla woſebje w kurjawje jara kēďſbliwje jēďďa a huſto z lóďzynym zwonom znamjenja dawaja, hdyſ do přēďka wiďečz njeje . . . Tola, ſmy cyle zabylki ſo wohladnyčz, kač daloko hiſo ſmy. Haj tamle kulowatej wēzi Lindauſkeje cyrkwje ſtojitej — hiſo w dalokej módrinje! Na zdala wiďimym tu a tam lóďz. Tam wlecze parolóďz druhi wulki cĥolm, a ſchto na nim? Mačy ſeleznicyčny cĥah, kotryſ ſu po kolijacy hnydom cĥly na cĥolm ſtorčzili, a nełto jón wjezu do Romanshornu abo nehdze druhdze, hdzeſ jón zas na kolije ſtorčza a dale poſčelzu. Zn zas jēďze cyle bliſko nimo pſchyna parolóďz, wulka kaſ kſeſa, polna ludzi, koſtiſ ju ſo do ſtyoč wſchelacych poſchodow rozdſelili. Krótki poſtroiw, zejmanjo kłobukow — a hiſo ſtej płowacej kſeſi zas cĥly kruč wot ſo zdalenej. — Dołho jēďečmy, pozastachmy we Waſſerburgu, Nonnenhornje a Langenargen, a ſkóncznye bēčmy w Friedrichſhafen, hdzeſ ma württembergſki kral rjany hród z krasnym wuhladom na jēzor. Tola teſ tu ſo dołho njeadzerſowacyčmy, pſcheſtupidmy do druheje lóďze, kotraž naſ pſches Immenſtaad, Hagiau do Meersburga domjeze. Tute meſtačzko je po waſchnju itałſkich meſtow twarjene; kſeſe ſu na jēzorowym wyſokim brjozy kaſ na teraſſy zlēpjene, ſchtoſ z jēzora rjany napohlad poſčieča. Wokoło Meersburga a dale niſe Konſtanca na prawym Rheinowym brjozy je wjele winicom. Meersburg bē poſlednje zaſtaniſchēzo za naſchu lóďz, a nełt jēďečmy přēki pſchēz jēzor runu ſmuhu do Konſtanca. Na zdala beſche kupa Mainau wiďečz, na kotrejſ badenſki wulkowóiwoda w lēčze pſchebywa, a hdzeſ teſ kſeſjor Wylem, na ſwojim puczju do Gaſteina, ſtoro kóďdoletnje dojēďze, zo by ſwoju dſowku, wulkowóiwodowu, wopytač.

Hdyſ bēčmy hiſo tſi cyle hodſimym ze ſpēſchnej lóďju po jēzorje jēli, wo-broczki ſo ſkóncznye tuta do wulkoho jēzorowoho kuta, pſchi kotrymſ Konſtanc leſzi: tu wuhladacyčmy wēje ſtaroſlawnoho meſta — jeno kſwilku hiſčeče, a ſtojačmy na brjozy, w Konſtancu!

Bēſche póndſzelu popołdnju, hdyſ do meſta dojēďečmy. Wulkotny ſwjedſeń bē ſo hiſo započzač za ſwjatočzynym myſchporom. Cĥly ſwjedſeń na drobntje wo-piſačz, nimam myſle, doſelſ wuzki rum naſchoho cĥaſopiſa to njedowola. Ženoſ krótki pſcheſlad tu po dam.

Hnydom pſchi jēzorowym pſchiſtawje ſtoji wulka kſeſa, do kotrejſ ſu lē-ſtotki, kotrejſ je pſchetrala, zaſiſane: je to koncilowy dom, hiſo 500 lēť ſtary,

w kotrymž je 1414—1418 pomščitkovny koncil svoje pofedženja wotbywał. Tež tuta lētufša wulka žhromadžizna cyrkwinfšohu spěwa mējeshe so tudy dđeržecz-
 Trēbne papjery sebi wobstarawiški podachmy so do mēšta nuts, svoje wobhydlenjo
 pytač, šhtož so nam lohcy radži. Dokelž bē w 8 hodž. škhadžowanfa w koncilowej
 sali, niemējachmy wjele časa zbytknoho. Hižo bēchu w prēnej žhromadžiznje sobu-
 stawy nowe pšchedyhdstwo wuzwolili: hłowny prāses bu zas dr. Witt, kotryž
 khorofeče dla njebēše pšhitič mohł, a zastupnaj prāsefaj Šmidt, khorfki
 wjednik z Münstera, a Witterer, khorfki wjednik z Brizen. Pšhi wječornej
 škhadžowanicy powita Konstancfki farar Brugier žhromadžennyh,
 kotryž, haczruniž hižo pšchēz 30 lēt w Konstancu, w teje historicy tak wažnej šali
 pšhi tutej pšhiležnoscy haſle prēni krōč rycēše. Po nim wustupi šlawny
 farar Huhn z Winichowa, kotryž swjatoho wōtca hafo bamža modlenja (rōzowc),
 wedomoščow (swj. Domašha z Alwina) a mēra ludow šlawješe, na čjož cyfa
 žhromadžizna z mōcnyh pšchewodom hudžby Katschtalеровu bamžonu hymnu
 spěwafše. W pšchecelnym rozmožwjenju a pšhi jara wustojnej hudžby Konstanc-
 fške wojeršteje kapale pšchebu so tutōn wječor. — Wutoru započja so hłowny
 swjedžen ze swjatocžnym requiem za zemrjete sobustawy we wulfej cyrkwi. Wot
 ranja zahe hač do pozdžifšich hodžinow swjecžachu so bjez pšchetorhujenja na
 wottarjach tutoho wulfoho domu božoho čziche bože mšchē. Ze tam na 25 abo
 30 matyh wottarjow. Tak bēše tež w druhich cyrkwjach. Z toho mōže so
 spōznadž, kelko je w Konstancu ze wšchēh krajinow duchownyh bylo. Wulku božu
 mšchū w swj. Šchēpanowej cyrkwi mējeshe biskop dr. Reiser z Rottenburga,
 pšhi kotrež so wulkotna jubilejna missa wot Stehle spěwafše. E. Stehle,
 St. Gallenski khorfki wjednik, nawjedowafše sam tutōn spēw, kotryž joho spěwarfki
 khor ze St. Gallen jara wustojnje spěwafše. Wšchē rozprawy su khalwy polne
 dla jich jara dokonjanoho spěwa. — W 11 hodž. bēše hłowna swjedženifka
 žhromadžizna w koncilowej sali. Wulkotna bēše tuta žhromadžizna, wulkotna
 dla mnohofeče wopytowarjow, wulkotna tež pšchēz nēkotryh šlawnyh mužow,
 kotrychž mjena w historiji cyrkwinfške hudžby so njezabudu. Pōdla w tutym na-
 stawku hižo mjenowaných Haberl, Hanifš, Šmidt, Witterer, Stehle bē tu šlawny
 jesuit Drees, kotryž w nowifšim času wo cyrkwinfšich nēmifšich kerluifšach wjele
 piša, dale runje tak šlawny P. Ambrosius Rienle, beuronski beneditin, kiž je
 w našim času najwustojniški znajer khoralnoho spěwa, Piel, P. Kornmüller
 a druzj, kotrychž komposicije su na cyrkwinfšich khorach derje znate. Po wotewrjenju
 žhromadžizny profchēše pšchēdyda pšhitomnoho biskopa Reisera, zo by nēkotre
 šlōwa k žhromadženyh dchyl rycēč a jich požohnowadž. Biskop Reiser ze wšchēj
 khalwu pšhipōznawafše prōcowanja tutoho towarštwu, kotrež k čzesczi božej, k do-
 stojnomu swjecženju božih šlužbow a k natwarjenju pobožnyh tak wustojnje a
 spomoznje skutkuje, wupraji, zo so to po woli a z pšhipōznawanjom cykeje našeje
 cyrkwie stawa, a bože žohnowanjo za dalšhe skutkowanjo tutoho towarštwu pšchējo
 požohnowa žhromadžennyh. Šlōwnu rycž mējeshe professor Walter z Landshuta
 wo wotpohladach a nadawkach cāciliansfšohu towarštwu, wotpokazujo wšchē poroki,
 kotrež pšchēčiwu towarštwu a joho skutkowanju tajcy pozbehuja, kotšiz pak dobreje
 wole njejsu, pak prawy cyrkwinfši spēw a postajenja našeje cyrkwie tutōn spēw
 nastupace njeznaja. Dale rycēše monsignore Katschtaler, khorfki wjednik ze
 Salzburga, a pokaza z lubožnymi, často žortnivyimi šlōwami wuwitanjo cācilian-
 fške hudžby w jenotliwych krajinach joho luboho wōtcnoho kraja, Awstrije. Hdyž
 bē hiščže dr. Wehrle dlējšhu rozprawu wo tym dač, tak je towarštwu w Badenfšej
 po matu so rozščeriko, škončidhu so rycje. Pšchēd wobzamknjenjom tuteje žhroma-

dżigny wozjewi pschedyda, zo ma so sławnomu cyrkwinštomu hudźbnikej Roenen = ej w Rólnje, dotholětnomu městoprąšesej cącilianškoho towarštwa, w Rólnje pomnik stajicj, a proscheshje pschitomnych, zo bychu jomu do rowa dar lubošcje chyli woprowacj, shtoz so tež sta. Zawěscje je wschickich tajke pobożne spominanjō na tohole lubożnoho měšćnika, kotruž je runje tak we swojim swjatym zastojništwje kaž w cyrkwinškej hudźbje sebi njezapomnite mjeno zastužik, wutrobnje pohnuło. Mōžu prajicj: Sdyž po wulkej božej mšči St. Gallenski khór lubożny psalm Quemadmodum („Kaž žada jeleni za wodowymi kužolami, tak žada moja dušča za tobu, Božo!“) zanjesje, kotruž psalm je Roenen do njemuprajicje rjaneje hudźby zkožik: tehdom su mi sylzy do woczow stupate a sym sebi prajik: Dušča, kotraž je cyłe swoje swjate žedzenjo, cyłu mōc swojeje wěry a fruteje nadzije do tajkich zynkow wulinyla, tej zawěscje Bōh spožczi sobu zanjesjz khwalbnu kěrlušch Cherubimow! — W 2 hodž. bē zhromadny wobjed, kiž so w kupowym hoščencu wotbu. Tutōn wulkotny hoščenc je prjedy dominikanski kłōšćtyr byl, w kotrymž za čas koncila tež Hus pschewywasche. Wulki refektorium (jēdžernja), kaž cyrkej rumny, so hišćcje hačo hoščinška sala trjeba a je krasnje wobnowjeny. — Wo spěwje a pobożnosćzi, kotraž so popođnju we wulkej cyrkwi wotbu, a kotruž tež wulkowōjwoda ze swojej mandželškej a cyłej swōjbu wopyta, sym hižo spomnik. Zajimawe bēšche wosebje to, zo tu přeni křōc elektriske pišćczele wohladach. Wulke pišćczele su w teje cyrkwi na zabnim khorje wyšje duri. Z boka wulkoho woltarja pať na khorje druge rjane srēnje wulke pišćczele stoja, na kotrej pať so nic horjeka na khorje, ale deleka z boka woltarja hraje. Z elektriskim grotom so wscho, shtoz organist deleka czini, na pišćczele horjeka pschenjesje. — Wječor bēšche w koncilowej sali hišćcje wulki spēw: „Legenda swjateje Cācilije“, kotruž je Stehle komponował a ze swojimi spēwarjemi z pschewodom wojerškejje hudźbneje kapale jara wustojnje wuwjēdže. Kať jara wopytany tutōn wječor bē, je z toho widžecj, zo so wschēch 1800 kartow rozpschēda, a hišćcje dyrbjesche so wjele druhich wopytowarjow wrōczič, doleť wjac ruma njebēšche. — Wječor bēšche wēža wulkeje cyrkwie (münstera) z bengalskimi płomjenjemi wobswētlēna, shtoz jara krasny napohlād possicjesche. — Srijedu dopođnja mēšesche we wulkej cyrkwi hižo mjenowany benediktin P. Ambrosius spēwanu božu mšču. W joho spēwje njebē ani jedyn pobrach. Na khorje so Palestrinowa Missa brevis spēwasche. — Kaž sym tež hižo spomnik, bē popođnju na rjanej wulkej kōdži wulēt na kupu Mainau, hdžēž St. Gallenscy spēwarjo wulkowōjwodže zastaniczto pschinjeschju. Kupa je snadž 1/2 hodžiny dołha z krasnymi zahrodami a z psichnym hrodom. Pōdla hrodu stoji cyrkwiczka, w kotrejž maja katholiccy wobydlerjo kupy bože služby. Z Mainawy wrōczičju so St. Gallenscy spēwarjo z wosebitej kōdžu zas do Konstanca, z wotkelž su po železnicy zas dom dojēli. Tam so tež my džēlichmy. Pišćetož ff. Engler a Plewka dyrbjeschtaj so na dompuč nastajicj, hdžj bēšche mi hišćcje dalsche puczomanjo zwolene, kotrej smōj potom z f. fararjom Plewku z Pirna czinikoj. Z Mainawy kōdž z wulētowarjemi hišćcze do Ŭberlingen na druhim boľu jēzora dojēdže, hdžēž so sobustawy jara swjatocznje, z iselenjom a zwonjenjom wschēch zwonow powitachu. Ŭberlingen je psichne město, nēšhto wjetšche hacj nasch Halschtrow z jara zajimawej wulkej cyrkwi. Tuta ma 5 kōdžow a je gothiska založena, potom pať po romanskim stilu wutwarjena. Wosebje krasne w nej su wulki woltať a tež poboczne woltački z mnohimi, najkrasnišćimi figurami z drjewa wurēzanymi. Ženje hišćcje tak rjaných rēzbarskich džēlow wohladat nješlym; kōžda jenotliwa figura bēšche wumjēšcy dokonjana. Bohate cyrkwine poklady (jenož želuchow bē tam na 20) z nēkotrymi jara drohotnymi kručami bēchu w cyrkwi wu-

stajene. — Zas nam mörzarje božemje hrimotachu, kaž bęchu nas powitala, a kivačmy božemje psheczelnomu luboznomu městu. Sdyž lódz nimo kupy Mainawy jędzęške, zanjędęchu wulętnicy wulkowójwodže šawa, na czož so z hrodu psheczelnje kivaške.

Schtwórtk rano z přenjej lódzju podachmoj so z f. Plewu do Schaffhausen; dęchmoj, dofelz bęchmoj tak blizko, wuwolany Rheinowy wodopad wohladacž. Lódz jędže z Konstancia spody Rheinowoho wulkoho mosta po Rheinje dele, nimo Gottlieben, hdžęz bęšhtaj za čas koncila Jan Hus a Hieronymus z Prahi jataj. Bórzy zas brjohaj wotstupitaj a jędže so do wjetšohoho jęzora, kotryž nižšji abo Zeller-šti jęzor rěta. W nim leži wulka kupa Reichenau ($\frac{3}{4}$ hodž. dołha a $\frac{1}{2}$ hodž. ščěroka), pola kotrejež lódz zašta. Na kupje je hačž do lęta 1799 benediktinski klóšhtyr štal, kotryž je w přjedawšchich časačh jara bohaty był. Zožo cyrkej je jena z najštaršich, hižo w l. 806 swjećena a ma za studium starožitnoščow wulku wážnosč; w njej leži Karl Toksty, prawnuk Karla Wulkoho, zahřjebany. Pódlu tuteje stej hiščeže dvě drušej cyrkwi na kupje. Na prawym boku jęzora wjedu haczenja, $\frac{1}{4}$ hodžiny dołhe, z kupy na napshecžny brjoh krutoho kraja.

Na lęwym jęzorowym brjozy ščěhowachu nětko něotre rjane hrody, na fręnje wysochich hórach; wosřjedž mlódnoho lęša lubozny Arenenberg, hdžęz je Napoleon III. ze swojej macerju we swojej mlódosčji pschěbował, dale Wolfsberg, Salenstein, Eugensberg a dr. Lubozna je tu krajina na wobęmaj bošomaj jęzora, kotrajž so pshec bóle blizitaj, hačž do městacžka Stein, hdžęz Rhein zas z jęzora wustupiwšchi dale bęži. Tajše wjezenjo na lódzi nimo rjaných lęšow, huštých winicow, zdalenyčh hórkow a zas blizkich štalow nęby so cži wotšudžilo, byrnje čty dęni tralo. Tu pschibliži so špěšhnje městacžko z pěčnym pschistawom, tam kiwa wot nazdala hrodžik abo wješka: wóčžko so njemóže nahladacž na tute rjanosče. Zenož něšto je mi tutón napohlad struchty čziniło: mnohosčž katholicich ruinow, kotrež dyrbjach tu na tym pucžu widžecž, męnju wšče te zbęhnjene a zničene wustawy a klóšhtyry z tamnyčh katholicich časow, hdyž bęchu tež knježerstwa hiščeže za nje. Nětko drje tu wulke rumne twarjenja hiščeže staja, tola wotmjelka je we nich křwalba boža, njezhromadžuja so tu wjac pobožny mniška abo knježny, zo bychu swjatocžny officium špěwali abo rozom a wutrobu jenaf pozbęhowace krasne bože služby swjećili! Město toho je tam nětko sferje štyšęcž hof, hara a tež klecžo, pschetož swjate městno je nětk někaška fabrika abo kupnica. Najlępje hiščeže je tón klóšhtyr wotesčoh, w kotrymž su křorownju založili. Dha tola dom hiščeže dopomina na tamne skutki křęščanskeje lubosče, kotrež něhdy jich wobydlerjo, rjadnicy, w tak bohatej męrze křudym, będnym a potrebnym wopofazowachu čzasto pódlu sami tradajo. Spominam tu na hižo mjenowane Gottlieben, Reichenau, mjenuju dale bywawšchi knježnjacy klóšhtyr Feldbach pola Steckborna, Dehningen, šwj. Jurija w městacžku Stein, wulki blizko pschi rěčy luboznje stwarjeny knježnjacy klóšhtyr St. Katharinenthal pola Dieffenhofen, kotryž halle je nowišchi „kulturkampf“ zbęhnył, Paradi a t. d. Zawěčno, hdyž klóšhtyry hiščeže kčžęachu, bęchu lępsše čzasy, njebęšče tajka křudoba, njebęšče tež telko nješpokojnyčh a zlóštnikow kaž nětko, hdžęz w tej męrze jasłwa a křoštarnje powjetščuja a rozmnožuja, w kotrež klóšhtyry a nabožne wustawy zahanjeja. —

Městacžko Stein z wulkim drjewjanym mostom je jara zajimawe. Wjele joho zastaršich domow je hiščeže z wobrazami z minjenyčh lęstotkow debjenyčh. — Dobre tši hodžiny jędže lódz po rěcy, kotruž hory z kóždoho boka stojace pshec dale a wuššchu hromadu kóčza, hačž do Schaffhausen. Sdyž dha smy hačž do tutoho města dojeli, zastanmy. Tu mamy kójščo wobhladowacž, pschede wščem wuwolany Rheinowy wodopad!

(Pschichodnje dale.)

3 Łuzicy a Sakskeje.

3 Budyšcina. Minjemu njedzela je najdosťojnišči knjez biskop w Neuleutersdorfje swjaty sakrament firmowanja wudźelał. Běšče so z tuteje wsy, z Sosefsdorfa a Neuwalde a z někotrych pšhipokazanych wšow pščež 80 firmujomnych zefškto. Tule swjatoczna njedzela běšče za tutu wošadu čímž waznišča, dokełž so sobu 25lětny jubilej jeje wobštacaža swjećešče. Prjedy běchu wošadni do Warnsdorfa zafarowani byli, kaž tež cyła wjes pšched tym hiščeje ł Czješkej pšchisťuškešče. Hdyž bě Awstria tule anklawu Sakskej wotstupiła, dyrbješče so tam tež nowa wošada zasožic, šchtož so 1862 šta. W tym lěcže so tež cyrkej dotwari a wot biskopa Forwerka swjatocznje poswjeczi. Prěni farar bu něczišči farar a kanonikus w Ostricu, knjez Anton Müller, kiz bě tehdom kaplan we Warnsdorfje. Pšchi swjeczenju cyrkwje pšched 25 lětami běšče tež našej něczišči knjez biskop pšchitomny byl, cžohož dla bě za njoho tutón swjedzeńi čímž zajimawšči. Pšchewodžany wot ł. seniora Kuczanka pšchijedže najdosťojnišči knjez sobotu $\frac{1}{2}$ hodž, a bu po cyrkwištim rjedze wot ł. administratora Rönšcha swjatocznje witany. Njedzela měješče hnadny knjez najprjedy wulku biskopsku božu mšchu, na cžož farar Müller swjedzeńšče předowanjo dzeržešče. Po wutrobnych napominacnych słowach wudźeli knjez biskop sakrament firmowanja; Te Deum stonczi cyku swjatocznosc, kotraž bě nimale 4 hodžiny trala. Wošadni běchu wšcho cžinili, zo bychu wazny džen rjenje wušotowali. Wjeczor bě cyła dołha wjes hač do najdalšeje kšěžki wobswětlena a pšched faru pšchiczeže faklowy cžah ze spěwarjemi, kotřiž najdosťojnišchoho knjeza ze zastaniczkom počesežichu. Potom běchu hiščeje zhromadžene katolske towarštwu, kotrymž běšče so tež katolske kasno ze Seiffhennersdorfa pšchizamkto, w hošcencu swjedzeńsku zhromadžiznu zarjadowale, kotruz ł. biskop tež ze swojim wopytom počesežci. Póndzela běšče w šchuli pruhowanjo z nabožiny, a běchu tež katolske džeczi ze Seiffhennersdorfa a tóšchto dorosczenych wot tam na pruhowanjo pšchischi. Tónšamy džen wjeczor zas najdosťojnišči knjez ze swojim ł. pšchewodzerjom strowy a czerstwy do Budyšcina pšchijedže. — Póbla mjenowanych knjezow běchu njedzela tež pšchitomni ł. P. Eugen, guardian kupnicow z Numburga, dechant Schierz z Warnsdorfa a farar Keil ze Scherachowa.

— Za Baczońsku cyrkej je dobroczerka, kotraž mjenowana bycz njeha, 3000 m. darika. Tute pjenjezy maja zakladny kapital za založenjo duchownišchoho měšta w Baczonju bycz. Hižo prjedy je njemjenowana dobroczerka z Khrósczanščeje wošady 900 m. na tešame mjenjejo woprowala. Wóh zaptač dobroczerkomaj z cžasnym a wěcznym mytom!

— W zańdženym tydzenju je ł. referendar Mütterlein tudy swoje pruhowanjo jako assessor kšwalobnje wobstał. Knjez Mütterlein je jako pšchedšyda Towarštwu Pomocy za studowacnych Serbow za tute towarštwu dotal jara spomožnje štukował, runje tak je wón jako sobustaw pšchedšydstwa Maczicy Serbskeje zarjadništwu maczicizneho domu dołhe lěta ł wulkomu wužitku tuteho towarštwu wjedł. Tohodla so wjeselimy, zo hce ł. Mütterlein, kaž šlyšchimy, w Budyšcinje jako rycznik so zasydlieč, z cžimž so našchim zhromadnym naležnosčam zdzerži. Smy pšchewědczeni, zo tež budže Serbam powjesč witana, zo změje w Budyšcinje serbskoho rycznika.

— W serbskim seminaru w Prazy su lěšfa cžile wuczomcy: Ludwik de Kasalle z Raumburka nad Saalu, Ernst Hausmann z Königshaina, Jakub Rowal z Rasheč, Karl Lampert z Kamjenicy, Anton Zentner z Wostrowca,

bohosłowcojo w III. lécze; Jakub Kjeńc z Khrósczic, Anton Kasper z Gainichen, Zurij Kral z Radworja, Albert Reime ze Scherachowa, bohosłowcojo w II. lécze; Miklawš Jarjent z Džejnitek, Jakub Nowak z Horn, Pawoł Kiedel z Drjezdjan, Młoyš Eilers z Roethen, Jan Veith z Drjezdjan, bohosłowcojo w I. lécze. — Gumnasjastojo su: Jan Šcholka z Kulowa w VIII. rjadowni; Štarnat Sieka z Kralbic, Jakub Šhewczik z Baczonja, Wendelin Trenzler ze Seitendorfa, Zurij Kšhizjanek z Pobjroda, Karl Kretschmer ze Scherachowa, Karl Rothe ze Scherachowa, Franc Bodenbura z Münstera we Westfalſkej, Karl Linke z Drjezdjan, w VII. rjad.; Jan Just z Noweje Zajeńcy, Jakub Stranc ze Žuric, w VI. rjad.; Michal Šhewczik z Baczonja, Miklawš Domaška z Kosłowa, Alfons Zäške z Peterswaldau w Schlezyskej, w V. rjad.; Miklawš Andricki z Panczic, Emmerich Otto z Delujoho Leutersdorfa, Pawoł Kretschmer z Wostrowca, Iſidor Klaus ze Seitendorfa, w IV. rjad. a Zurij Winger z Khrósczic w III. rjad. — Ze potajkim wšech hromadze 33. Mjez studowacymi je tute lěto 15 Serbow (jih mjena su ze šchěrškim pišmom czishecžane) a to 5 bohosłowcow a 10 gumnasjastow. Bohosłowcow je hromadze 14, wěšce nahladna licžba. Nowaj bušhtaj dwaj do seminara pšhwizataj, Zäške a Winger. Böh daj serbskomu seminaru tež lěta swoje žohnowanjo!

3 Baczonja. W tšeczim bětłécze t. l. bē wšchal licžba Božich mšchow, kotrež so w našej cyrkwi dzeržachu, mjenšcha, dužli hewak, tola wona rjenje wobšwědčuje, kak wulka je zajimawość za Baczonštu cyrkej a kak horliwa lubość k tomule pomniku katholickej Serbow. Nic mjenje hač wošym wyšokodostojnych knjezow wopytach našu cyrkej, zo bychu nas z wodžerženjom Božich službow zwjesełiti. 3., 10., 17., 24. a 31. julija dzeržesche k. kapłan Kēzak Božu mšchu. Toho khorosce dla dyrbjesche předowanjo wuwostac; za to pak so po Božej mšchi rózarije spěwachu. 12. julija mějesche k. kapłan Šcholka z Khrósczic Božu mšchu a wěrowanjo (druhe w našej cyrkwi). 13. julija wopyta wyšokodostojny k. farač Herrmann z Wotrowa ze škulskimi džeczimi našch Boži dom a dzeržesche spěwanu Božu mšchu. Knjez kapłan Libš z Drjezdjan mějesche 15. julija Božu mšchu a 18. septembra Božu mšchu z předowanjom. — Wosebita čzesč a wulka wjeselość sta so nam na dnju swj. Marije Donjebjeswzacza (15. augusta), hduž hnadny knjez biskop sam k nam pšhijedže a w našchim Božim domje kemsche dzeržesche. Po Božej mšchi stupi najdostojnišchi knjez na kletku a wobšwětli nam z wótcowskimi słowami najkrafnišchi pšhiklad našchoho žiwjenja, we žiwjenju swjateje Marije a napominasche: Kóždy napohlad našchoho Božoho domu, každa pšhitomność pšhi Božich službach tudy, dyrbi nas, kotřiž smy powjeczjeni Wutrobje Žezusowej, napominasche, zo mamy činić, kaž je Marija činiła: 1. byč swěrní služomnicy toho knjeza, 2. so we wjeselu a zrudobje cyle do Božeje wole podawac a 3. z kšhesczanškej scžerpnošču hórkošču tohole žiwjenja znjesč. — Samo z wukraja staj nas dwaj wyšokodostojnaj knjezaj počesčičkaj. 28. augusta swjecesche praesč serbskoho seminara w Prahy, k. Kuscžanški, Božu mšchu z předowanjom, a 29. septembra, na dnju swj. Michala, dzeržesche knjez farač Tšcherney ze Schnauhübelu w Čžeskej kemsche. 27. septembra wopyta k. administrator Žur z Radworškej škulu Baczonštu cykej a dzeržesche spěwanu Božu mšchu. — Wšhitkim wyšokodostojnym knjezom, wosebje pak našchomu najdostojnišchomu hnadnomu k. biskopej, pšhiwołaja wšhitke wutrobny, w kotrychž žiwa lubość k Baczonškej cyrkwi bydli: „Zapłacž Böh tón Knjez!“ — Pšhijpomni so hiščeže, zo bē, kaž 12. julija druhe wěrowanjo, tak 8. septembra druhe kšheczenjo w našej cyrkwi.

3 **Drzejdjan** so wozjewja, zo létuški sakski sejm so srjedu 9. novembra wotewri.

3 chłoho swěta.

Němska. Najważnišči podawt w politycy minjencju tydženjow je wo-
pyt italskoho ministra Crispi-a pola wjětcha Bismarka. Se drje so ze
strony officialnych listow pišało, zo so wo wuradženjach wobeju diplomatow
niczo njewozjewi, kaž móžesche to kóždy sam wozjakowac; nowinarjo pak tola
wjele wo tym pišaja a hudawaja. Tež je w Frankfurće nowinar domoj so
wróćjacocho Crispi-a „interviewował“ (klušowal) a to a tamo zhonik. Zda
so, zo je hłowne wotpohladanjo było: Němsku a Awstriju z Italskej hišće
krucišcho zwjazac, dokelž su jich interessy pschecziwo Rusomskej a Francózskej
(kotrež so pscheczelitej) mjenje bóle jenajše. Zawěsće je tež Crispi, pschisahanj
njepscheczal bamža, wjětcha Bismarka pohnuć pytał, zo njedyrbi za swjatoho
wóta a wróćenjo jeho swětoho knjejsstwa niczo czinic. Zda so, zo swjaty
wótc w tym nastupanju nětotru doměru na Němsku staja.

— Podczisćowanjo pólskeje rycze w Poznańskej a Nawjeczornej
Bruskej je so w nowym zrudnym wufazu pruskeho knjejsstwa wopokazalo.
Kralowski order je we wschěch tamnišchich schulach wuczenjo pólskeje
rycze zakazał. Hižo 1873 bě minister Falk postajił, zo ma so wschě wu-
czenjo w němskej ryczi stac. Pólska rycz šmėdžesche so jenož hišće trjebacž
tał baloko, hačž bě k dorozemjenju wuczbnych pschedmjetow trěbne. Za džěczi
pólskoho jazyka pak wosta pólska rycz hišće wuczbny pschedmjet, a bėchu za
nju w nižšchim wotdželenju 5 a we wjyšchich 3 hodžiny w kóždych tydženju
postajene. Wucžomcy dyrbjachu dospołnje pólski czitatč a pisacž nawufnycž, tež
wo žiwjenju a jeho potrebnosćach w swojej ryczi so wuprajicž móc. Wjyšce
toho so nabožina a spěwanjo cyrkwišchich kėrluškow w pólskej ryczi wuczelche.
Lute rozwučenja so nětko cyle zběhnu! Hodžiny z tym dobyte maja so jeniczy
rozwučenja we němskej ryczi nałozicž. Může sebi kóždy myslicž, kaju zru-
dobu a njespokojnosć je tajki wufaz pola Polakow wubudził. Tola tež wschě
katholšte nowiny a druhe sprawnje sudžace časopisy w Němskej tajku nje-
sprawnosć zasudžuja. Wudžemy hišće wo tym rycječž.

Italska. Rom. Kardinal Bartolini, přafekt congregationis rituum,
je w Florencskim kłóschtrje wumrjet. Njebocziczi bėšce jara wustojny a wucženy
kardinal.

— Šholera je w Italskej kaž bě nahle pschibjerała, tač z dobom zaš
runje tač nahle wotebjerač počała; w chłej Siciliji, tež hdyž Messina so sobu
liczi, je poslednje 24 hodžinow jeno 59 wosobow šchorjelo a 31 wumrjelo.

Francózska. Tudy su za wulkimi jebanstwami mjez najwjyšchimi
wojerskimi wjyškami pschischi. Generalojo su tač rjec pschekupstwo hrali
z francózskeim najwjyšchich rjadom a jón za wjysoke pjenjezy pschewawali!

Wschelcžiny.

* W městacžku, hdyž pschedmstojer swojich měšćanow nišdy k tomu dohnyč
njemóžesche, zo bychu wuzwolecž pschischi, pomhalsche sebi wón pschi waznej wólbje
z tym, zo poča zwonicž, zo so pali. Nastróženi měšćenjo pschiběžachu na radnu
kėžu, a tam jich pschedmstojer pscheczelnje pscheprosy, zo bychu swoju winowatosć
jako wuzwolerjo dopjelnili.

* A.: „Požej mi 5 markow, sym sebi móšćniczku zabyl.“ — B.: „Mi so zda, zo hušto móšćniczku zabywašć.“ — A.: „To wšćak nicžo njewadži, ž wjetřcha w nej tak nicžo njeje.“

* Slawny lékař praji: Žla wěc je, zo dyrbjca ludžo kašćlowacž, hdyž jim něšto wopacžne do šćije přichůdže. Hdy bychu pak dyrbjeli kašćlowacž, wunůdže-li jim něšto wopacžne ze šćije, njeby kašćlowanjo žanošo kónca mělo.

* Wucžer pofazuje małomu Jankej pišmit i: „Na, Janko, kať rěka tónle pišmit?“ Janť hlada na njón, a mjelcži. — Wucžer: „Tón ty njeznajesć?“ — Janť: „Ža drje jón znaju, jenož njewěm, kať rěka.“

Naležnosć našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 443. Mikławš Haška ze Sulšec, 444—446. z Budyšina: Marija Rječycyna, Jurij Šenkeř, Jan Pětrka, 447. stud. theol. Jakub Rjenč w Prahy, 448. Mikławš Jawork, stud. theol. z Miloćic, 449. Jakub Wićaz z Prawoćic, 450. Jakub Klimank z Pěskec, 451. Pětr Krawc ze Smjerdžaceje, 452. M. Frencl ze Sernjan, 453—460. z Wotrowa: Michał Brauer, Madlena Rjedžina, Michał Jenč, Michał Wjenk, Michał Łuscanski, Mikławš Linart, Michał Bulank, Mikławš Rab, 461. Madlena Naglowa z Kanec, 462. Michał Słodeńk z Nowodwora, 463. Jakub Hěblak z Geithaina, 464. Hana Kubańkowa z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 683. Michał Bulank z Wotrowa, 684. Jakub Hěblak z Geithaina.

Dobrowólny dar za towarstwo: M. R. z Budyšina 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 98,950 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: k džakprajenju za dostate dobroty 2 m., z Róžanta 6 m. 65 p., z Budyškeje wosady k džakej za domkhowane žně 15 m., jene džěco z próstwu: „Najswjěćiša Wutroba Jězusowa, smil so nade mnu!“ 10 m., H. R. z Wotrowa 2 m.

Hromadže: 98,985 m. 65 p.

Na nowe pišćele do Baćońskeje cyrkwyje: Dotal hromadže 3143 m. — Dale je so woprowalo: wot křćenja k. wučerja Symanka w Čornecach (tam składowane) 12 m.

Hromadže: 3155 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,095 m. 32 p. — Dale je woprowalo jene džěco z próstwu: „Swjaty Józefje, budž mi z wučerjom!“ 10 m. — Hromadže: 10,105 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšěm dobroćerjam!

Za tercjarow: 6. oktobra wumře Serafina Madlena Donath ž Georgswaldy; běšće 20 lět w swj. rjedže. Zeje dušća poruča so pobožnym próstwam.

Moju žiwnosć čžo. 65. we Worekclach ž 8 kórcami pola, kufi a kětkow pšćedam ze swobodnjeje ruki.

Pětr Janťa.

Serbja!

Wutoru 18. oktobra džicže wšćiten k wólbje a wotedajče wafšć hlós za

k. kublerja Michala Koflu w Šhrošćicach.

Čištćeć Smoľerjec knižičičižćernje w macćičanym domje w Budyšćinje.

➡ Pšćichodne čištćo 21 wunůdže za tšl njeđzele, 5. novembra. ➡

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Indowsky časopis.

Wudawaný wot towarstwa S. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 21.

5. novembra 1887.

Lětník 25.

Katolicka cyrkej w Indiskej.

Zedyn z najslawnišich skutkow našeho swj. wóta hamža Leona XIII. je tón, zo je zasy katolicku cyrkej w Indiskej zarjadował. Sluscha džěn tónle kraj do tych, hdžež je so hižo w přenim lěstotku křesćanstwo rozpschězěrało. Kaž nam mjennicy cyrkwinste stawizny powědaju, je hižo swj. japoštok Domaš katolicku wěru w teje zemi předował a rozšěrjał. Swj. Hieronymus to wosebje wuzběhuje we swojim zapisu cyrkwinstich spisowacjelow a swjaty Ofronius, kotryž tele džeło do grickiskeje rycze pscheloži, wobkruca nam to pschitajejo, zo je swjaty Domaš Medam, Perichanam, Karamanjam, Hirianam, Baktram (wscho ludy we srjedznej Asiji) a jich magijam (wuczenym) swjatu wěru předowawšich hačo martrač w indiskim měsće Kalamina (najskerje džensnische Meliapur) numrjel. Jeho swj. czěło bu w IV. lěstotku z Indiskeje do Edessy (w Małej Asiji) pschenjese, a wot V. lěstotka sem so swjatocznje czězeči. Tež Malabarscy wobydlerjo wobkručeja, zo je jim swj. Domaš křesćanstwo pschinjel, hač wón je pjecza pola nich martračsku smjereč czerpjel. A hdžj w XV. lěstotku Portugalczenjo do Indiskeje pschiczechu, powědachu jim wschitcy wobydlerjo wot tym. Portugalscy kralowje starachu so swěru wo to, tele ludy, kotrež běchu zasy do najhlubšichoho pohanstwa zapadli, z nowa katoliskej cyrkwí wrócicž, a tak nastawachu te křesćanske wosady, kotrež hišcže džensa tam nadenidžesch, a wo kotrež maja jezuitojo, wosebje pak swj. Franc Xaver, najwjetše zaslužby. A hamžowje podpjerowachu prócowanjo portugalskich kralow, sczelechu missionarow do tychle krajin a založowachu tam biskopstwa. Wosebje pilnje starachu so za to hamžowje Wiklamsch V. (1447—1453), Kalixt III. (1455—1458), Sixtus IV. (1471—1484), Leo X. (1513—1521) a Hadrian (1522—23).

Prěnje biskopstwo založi Pawoł III. lěta 1534 w Goa a jeho diocesa dosahajše wot „kap-a dobreje nadžije“ hač k čhinesiskim mjezam. Portugalczenjo pozbězechu Goa na hłowne město. Prěni missionarowje běchu franciskanojo, kotřiž běchu z Portugalczanami do toho kraja pschichli. Zahorjeny portugalski oficir,

Anton Calvan, założył na Molukach albo wyrowych kupach (ke krótkomu ranju wot Afije) seminar, kotryż by za seminary, lęta 1540 założene, z pschikladom. W tym czasie bęchu indijscy křheszczenjo skoro wschitcy wot praweje wery wotpadli a so k nestorijanijmej* pschiwobroczyli; woni stojachu pod chaldejssim abo babilonssim patriarchom a swjeczachu boze sluzby we syryjskej ryczi; bydlachu w 140 wsach a mejachu 127 cyrkwjom. Franciskanej Vincencej Gouvea, kotryż ze swojim pscheczelom Zanom Albuquerque (późdżischo lęta 1537 přenim biskopom w Goa) do Indiskeje dżęshe, radzi so, dżel tychle nestorijanow zasly ze swojej maczerju, z katolskej cyrkwju, zienoczyć. Wjętschi dżel pak wošta bohuzel pschi swojim błudze. Hdż portugalsski kral Jan III. sluscheshe, z kassim wuspęchom wuczomcy swjatoho Sgnacia we Romje skutkowachu, proscheshe jich, zo bychu do Indiskeje škli budnych w katolskej węrze rozwuczyć. Dofelz pak wschęch stawnych wuczencow w Romje parowacz njemóžachu, dobu jenož dweju za indisku misiju, Portugalczana Symana Rodrigueza a Navarczana Franca Kavera. Zohnowanaj wot bamža Pawola III. zapoczeschtaj lęta 1541 swoje czeške dżelo, tamne japoschtoske skutkowanjo, kotrež za tak krótki czas tak bohate plody pschinjese.

Z bamżowym brewe wot 4. febr. 1557 buschtaj biskopstwje Malaffa a Cochjin założenej, a Goa by na archbiskopstwo powyhšene. Wopšhijeshe tola Cochjin jamo nimo kupy Ceylon cyku krajinu wot kap-a Komorin hacz k mjezam krajow Ava a Pegu.

Zo móhli tele diecesy lępje zastaracz, założył bamž Klimant VIII. z pastyrskim listom wot 4. febr. 1600 archbiskopstwo Angamale, kotrež Pawol V. późdżischo pschęz konstituciju wot 6. febr. 1616 do Cranganora we Malabar pschepołoży. Hizo lęta 1606 bę Pawol V. 4. biskopstwo we Meliapur, cyle njewotwijnę wot Cochjin, założył, z wokriesom, kiz so wot mórskich brjohow Koromandel hacz do Pegu czehnjeshe.

Žilip III., španski a portugalsski kral (1598—1621), na kotrohož pschęczo buschtaj poslednej biskopstwje założenej, pschepołoża jimaj dokhody a privilegije a poskicjeshe tež biskopow. A hdż Portugalczenjo swoje wobšedženstwo w Indiskej zhubichu, zdęrzachu sebi bamżowje prawo, tejsle měšče wobsadźeč, za so. Alexander VII. (1655—1667) założy pola propagandy** wošebitu kongregaciju, kotraž so jeniczy wo cyrkwinške naležnosče Indiskeje a Čhinesiske starashe. Mjez bamżemi Alexandrom VI. (1492—1503), Klimantom X., Innocencom XI., Alexandrom XIII. a Innocencom XII. počachu japoschtoscy wifarowje biskopow stupowacz. Innocenc XII. pošta 6. aug. 1636 Goasskomu archbiskopaj a biskopaj we Matao (kotrež biskopstwo by hakle lęta 1590 założene) a biskopaj we Malaffa brewe, w kotrymž jim wozjewjeshe, zo maja pschichodne duchowne wjednistwo krajow Siam, Cochinchina, Kambodšcha a druhich provincom (wschę w Indiskej) k tomu pomjenowanym wifaram pschewostajicz.

Teles wifariaty so w bęchu časow rozmnožichu pschęz přocowanja bamžow Piusa VII., Leona XII., Gřehorja XII. a Piusa IX.

Leo XIII. stónčnuje je k wudospólnjenju a k wutwarej katolskeje hierarchije w Indiskej wifariaty, w kotrychž bę so liczba katolikow jara powjętschila, na

* Nestorianismus ma swoje mjeno wot swojoho założerja Nestorija, kotryž bę wot lęta 428 patriarch w Konstantinoplu; późdżischo pak wot katolskeje wery wotpadže, wuczjo, zo w Křřstiju nještej bójsta a čłowješta natura zienoczenej. Zoho wera rozkřęšeshe so po cylej Wlętej Afiji, hdžęž pak bórzy zasly zańdže, dale po Persiskej, Indiskej, Arabiskej, haj jamo hacz do Čhinesiskeje, hdžęž je so z najmjeniča z dżela hacz na nasche czasy zdžeržala. Nestorij jam wumře žrudnu imjerež hafo jaty na pučžowanju.

** Propaganda je wulkotny wustaw w Romje k rozščęrenju katolskeje wery mjez pohananiti a njekatolskimi.

biskopstwa a arcybiskopstwa pozbehnęł z pastyrskim listom wot decembra lęta 1886 a to 7 arcybiskopstwow: Agra, Bombay, Kalkutta, Kolombo, Madras, Pondichery a Berapoly abo Malabar; a 13 biskopstwow: Erjedzne Bengalen, wukhodne Bengalen, Coimbatour, Heyderabad, Jaffna, Madure, Kandy, Mangalore, Mayssour, Patna, Pendschab, Quilon a Vizapapatam.

Tak je z małoho žonopowoho zornješćka, kotrež je něhdy swjaty japoščtoł Domašč do indiskeje zemje zajadził, wulkotny sčtom wurostł, kotryž daloko a sčěroko indiskim ludam ze swojimi płodami lubozny kłódk posticza. J. K.

Moje pucžowanjo.

(Potracžowanjo.)

Schaffhausen je srěnje wulke město z 12,000 wobydlerjemi, kotrež je kaž tojšćto druhich šwajcarščich městow wjele zastarskich powostantow wobthowalo. Najzajimawšči je hród Unnoth, kotryž je kaž ze skaty wurubany. Zo ho murje su 8 kóhczi tołste. Na wěži zastarskeje hłowneje cyrkwoje „Wšćěch Swjatych“ (w lěcze 1104 započateje) wiša wulki zwón 400 lět stary, na kotrymž je znate napismo „Vivos voco, mortuos plango, fulgura frango“ (žiwych wołam, mowych žaruju, blyski łamam). Schiller, němski basnik, kotryž je tute słowa hafo motto za swoju basni „Zwón“ wužil, je tesame tudy nadeschoł. Zajimawe je tež w měsće Schaffhausen, tak su tam wulki spad rěki Rheina wutrzebali. Z kolekami a turbinami su wodowu móc na 700 kónščich mocow zhromadžili a rozdělujaja tutu pohibnu móc ze wšćelakimi transmissijemi do jenotliwych fabrikow.

Dobre poł hodžiny dale města ł połdnju je wuwolany Rheinowy wodopad, kotryž ma so powšćitkownje za najmócnišči wodopad cyleje Eropy. Runje pšćez rěku czechnje so tu tołsta kamjenitna žila, po kotrež so mocne žolmy rěki dele waleja. Rěka je tu pšćez poldra sta kóhczi sčěrofa; móžěš sebi tohodla myslić, kak wulkotny napohlad to posticza, hdyž tu tajkale mnohosć cyle zeleneje wody kaž po wulkich sčhodach pšćez 40 kóhczi wysoko dele pada. Jedyn tajki stopień je na prawym boku rěki nimale 28, a na lěwym boku nimale 36 kóhczi wysoki. Hdyž w měsacomaj juniju a juliju sněh na šwajcarščich horach taje, tehdom ma rěka najwjacy wody, tehdom je wodopad tež najkrafnišči. Tu mohł hodžiny dolho stacž a hladacž do tutych wodownych žolmow, kotrež su cyle kaž do samoho běłoho wodowoho procha pšćewobrocžene a z hrimotom po kamjenjach padajaja, tak zo blizko stojo skoro swojoho słowa njerozemisch. Ze to šćumjenje a hycjenje a pod nohomaj czi je, kaž by skała so tšćasła. Runje srjedž wodopada stoji w rěcy wysoka skała, na kotruž móže so z czołmom wot zadu dojěcž. Tam potom stojisch wošrjedž wodopada cžasto kaž zawaleny do wodowoho procha. Nje-pšćěstawajcy šćwajcaka a storkaja rozhoržene žolmy do tuteje skaty, wona pak stoji a nještahla so! Wokuzacy je napohlad wodopada pšći měsacžtu abo hdyž jón z bengalskim wohnjom wobšwětluja; pšći jasnym skónćžku pak nastawajaja wšćelake tuczele, kotrež wodopad z najkrafnišćimi barbami debja.

Por stow kroczelow prjedy wodopada wjedže móst pšćez rěku, po kotrymž železnica jezdži. Po tutym měsće pšćiudžěš na lěwy brjoh rěki, hdyž na skałojtej hórce wulki hoscžene hród Laufen stoji, cyle blizko pšći wodopadže. Tutón móžěš tam w drjewjanym wutwarje tak blizko widžecž, zo móžěš jón nimale z ruku dosahnyć. Stojisch cyle pod nim a kaž desčez sypajaja so krepki, kotrež tšćeha njewotdžerži, na tebe; tohodla tam gumijowy pšćesčez dostanješč, zo njeby zmožnył. Tu pod wodopadom hakle so dospoatnje pšćeswědcžisch, kak wulkotny a hordozny wón je. Tež na prawym boku rěki su wšćelake pšćedne hycžency

z wuhladom na wodopad. — Z cyta, móžu prajicz, njejšym so kał, zo sym do Schaffhausena dojel, a bych kóždomu radzil, zo by sebi wurjadny napohlad pofkicził, hdyž móže trjebaj puczowanjo pschez Schaffhausen zložicz.

Jara zajimaja je mje w měsće samym tež nowa katoliška cyrkej, kotruž, hdyž so do města wróćach, ducy na dwórnišćečo wobhladač. Stoji na nawjeczornym kóncu města w krasnym parku a wobkružuje ze swojeje mócnje wěžu cytu wokolinu. Cyrkej je rumna a krasnje wutwarjena z rjanyimi molowanymi wofnami. (Katholikow je w měsće pschez 2000.) Kaž styšach, je cyrkej jenož z dobrowólnych darow twarjena, a dyrbi so pschipoznacz, zo su tam jara dostojny dom boži stajili. Wulke město wokolo cyrkwje dowola katolikam, zo móža swjatoczne wobkřady tež zwonka cyrkwje dźeržecz, hacžruniž je město hewał cyle protestantste.

Popoždnu wróćichmój so z mojim towarštom po železnicy zas do Konstanca, hdzež pak so dlěje nježadźeržowachmój, ale z bližšim časom swój pucz do Schwajcarskeje nastupichmój. Wěchmój sebi wokolny billet wobstaraloj a mējachmój tak pucz pschepisany. Hishće sčtwórtk wječor dojedźechmój pschez Winterthur, sčtož je podobne srjedźne zastanišćečo kaž Koblfurt srjedž Zhorjelca a Wrótkawja, hacž do Zürich, hłownoho města Schwajcarskeje, hdzež cžah wječor pozdže běšče.

Zürich je najwjetše město Schwajcarskeje a ma něhdže 80,000 wobdlerjow. Ze pschi dołhim jězorie, kiž ma po tutym měsće swoje mjeno a pschez kotryž reka Limmat běži, založena a rozšěrja so lěto wot lěta. Wšchelast rjemješta wosebje w židze su město wobohacžike. Wobydlerjo su z najwjetšeho džela protestantcy a su w swojim času bludnym wučzbam Zwingli-a jara křwatnje pschihłowowali, hdyž w měsčanskej wulkej cyrkwi pschecžiwu hamžej a kejšorej předomacz pocža. Psched tutej cyrkwi su jomu wulki pomnik stajili. — Za sčeroško rozšěrjene město z telko wobdlerjemi ma Zürich mało cyrkwjow, kotrež nicžo wosebje wurjadne na sebi nimaja. Za katolikow w měsće nutša žana cyrkej njeje. W staršim wopisu města (z lěta 1873) namačach augustinsku cyrkej, kotraž běšče hacž do lěta 1848 hačo magazin słužiła, hačo katolisku zapisanu, a podach so tam. Zastupiwšiji do njeje mējach woprawdže, zo sym w katolskej cyrkwi, pschetož pschi durjach běšče křepjenja, psched woltarjom so swěćeske wěczna lampa — hacž mi cyrkwiny słužownik praji, zo je to starokatoliška cyrkej. Wěch so joho wopraščał, hacž so tu boža mscha njeđerži, na cžož wón wotmołwi, zo jeno na njeđeržach a druhdy dželawe dny, zo je to starokatoliška cyrkej.

Katholikow su tam na samón poćnoćny kónc města wotcžihčželi, hdzež su sebi woni nětko rumnu cyrkej k nuzy natwarili. Sym sebi ju wobhladač sčoč. Cyrkej sama je cyle k nuzy natwarjena, bjež wjetšeho wumještwa su murje zwjedžene a drjewjany wječř z hrjadami na murjach wotpoczuje. Wšcho w cyrkwi pokazuje na to, zo je ze snadnymi frědkami dokonjana. Pschi lawčach we cyrkwinej kóždi běšče mi wosebje to zajimawe, zo běchu město nabocžnych deřkow lica ze železa nakožowane. Čžim křudšcha so cyrkej we kóždi pokazuje, čžim bohatšiji je presbyterium abo křor cyrkwje. Krasny wulki woltar a rjane molowane wofna wěriwe wóćžo zwjesela, dokelž to pokazuje na to, zo tež křudoba k wudebženju Najswjeczjšeho najrjeišče a najlěpsče wuzwoli, sčtož namača.

Pucz wot tuteje cyrkwje wjedžesche nas nimo wulkič kaserow, hdzež tež wojaka na straži widžachmy. Ale to běšče „pošten“! Derje bē na nim widžecz, zo so jomu tute staczo na straži do wole njelubi a zo ma dołhu křwilu; pak by so na iselbu zepjerał, pak by trochu tam a sem cžerčchał. Wysłach sebi: hdy by pola nas so wojak na straži jeno trochu tak zadžerčhał, kaž tutón, by zawěsče něfotre njeđeržele wotpoczinka w cžichej struchkej komorcy za to dořtał.

Město Zürich je wulkotne, wosebje joho nowe dźele czinja začitšćež wobohacstwa. Wobohdlerjo su wosebje ze žiwej industriju we židžanych tkaninach so wobohacizili. — Krasny napohlad posticža so z münsterowoho mosta na rjany jězor a joho pysšne brjohi, kotrež su posyte z městaczkami a wsami.

(Přichodnje dale.)

Wo wotpušćach,

kotrež so z paczerjemi, wot kšćizownikow swjećenymi, dobyčej hodža, smy swojim čítarjam porjedženjo winojčili.

P. Schneider we swojej (w poslednim čisłe „Kath. Bostoła“ mjenowanej) knize „Die Ablässe“ wo tutych paczerjach mjez druhim praji: „Wotpuškowa swjećizna (kšćizownikow) móže so jenož na wschodne rózowcy (paczerje) Maczerje Božeje, kotrež z 5 kšćuczkow wobstoja, wudželič, jelizo te same hižo druhu wotpuškowu swjećiznu dostate njejsu.“ Z toho smy scžehomacž dyrbjeli, zo paczerje, wot kšćizownikow swjećene, ze žanym druhim wotpušćom wjac so swjećicž njehodža. Tak je tež sławny časopis za duchownych „Linzer Quartalschrift“ to zrozemil a 1883 wusudził. Za wěc pak ma so trochu hinaf: Paczerje, kotrež su kšćizownich swjećizni, móža so tež hišćeže z dominikanskimy a brigittowymy wotpušćami swjećicž. Tak je wusudžila kongregacija wotpušćow 12. januara 1878, kaž to Koermundski kanonikuz Russel 1882* wobtruča. Linzer Quartalschrift je w 1. zeschiwku 1884 swoj přjedawski wusud na te waschnjo porjedžil, kaž tež my tudy czinimy. Horjeka spomnjene słowa Schneideroweje approbowaneje knihi maja potajkim so tak zrozemicž, zo paczerje, kotrež su hižo wot dominikanow swjećene, so z kšćizowniskim wotpušćom wjac swjećicž njehodža. Nawopak je to móžno.

Z toho scžehuje, zo tute wot kšćizownikow swjećene („Klösterliche“) paczerje tež za sobustawow bratstwa swj. rózarija dosahaja, hdyž je wěšte, zo su tež hišćeže z dominikanskimi wotpušćami swjećene.

We tutym nastupanju njech so nastawf poslednjeho čisła porjedži.

* Słowa, kotrymž je kanonikuz Russel swoju dowolnosć dał, rěčaja:

„Tute rózowcy su so tež z brigittskimi a dominikanskimi wotpušćami wobstarale, šćtož je po wusudze S. Kongr. Indulg. z 1. měrca 1820 a 12. jan. 1878 (kaž tež po wuprajenju jenocho konsultorow tejesameje kongregacije wot 13. januara 1882) dowolene. Přichipomnicž pak so dyrbi, zo z jnym modlenjom rózowca so wšće tute tpoje wšcelate wotpušći nadobó dobyčej njemóža, ale kóždy króčej jeno jedyn, t. r. tón, kotryž je jebi šćto dobyčej wotmyslił.“

Imprimatur.

P. J. H. Russel

Ruraemundae 1. Maii 1882.

Can. et Prof. ad hoc deputatus.“

Ž Łuzicy a Sakskeje.

Ž Budysšina. Přichy wólbje na sakski sejm je w našim wólbnyym wotrjesju (ze sudniskich wotrjesow Kamjenca, Kimpórka a Rakec wobstojacym) našy kandidat f. kubler Michal Kofla w Křóscjicach z wulkej wjetřinu so zas wuzwolil. Wšcho do hromady woteda so 1965 hłosow, z kotrychž bě 1947 křmanych, a z tutych padže na Koflu 1931 hłosow. Z tutym je so rjana přezězenosć mjez krajnymi wuzwolerjemi pokazala. — Zež w druhich wotrjesach su konservativni kandidatojo z wólbny wušli; trochu starosćeje pak dyrbi mubudžecž to, zo je licžba wotebatych socialdemokratiskich hłosow so wjele pomjetřila.

— Zaridženu njeđzeli bęšče w sali tudomneje katholickeje towaršćnje džiwadło zarjadowane wot tudomnoho katholickeho towaršćta žónšćich k lępschomu někotrych nužnych naležnosćow. Wuwjedzerjo džiwadka bęchu někotři tudomni knježa, mjez nimi dwaj wučerjaj a někotre knježny. Benedixowy kruč „Der Störenfried“ so jara derje hrajesche a dostachu hrajerjo wot nadobneje zhroma- džižny zasluženu křwalbu.

— W Žitawje je nowa katholicka cyrkej, z wonka hač do węže hižo loni dotwarjena, so psched krótkim z nutška domjelbowaka. Psched krótkim je so do wjelba wulki zamkacy kamjenj zasabžik, kotryž je rjenje wudželanj a kotryž budže tež hafo wotwjera za powětr škućic. A tutej swjatocžnosći bęšče so knjez senior Kucžant do Žitawy podał.

Ž Šhróscjic. Kaž „Baugener Nachrichten“ wozjewjeja, chce Kamjenćski režnik Hesse kupjel Marijnu Studnju pola Smjecžec, kotraž je psched někotrym časom do joho wobšedženstwa pschedsła, zaly pschedacj. — Kuczer- kublo we Lusću je tohorunja na pschedań. Pschi pschedawanju w minjenym tydženju njeje so hišćcje kupc namatak.

Ž Drježdjan. Kaž z Drježdjan pisaja, wozćakuje so tam knjeni arch- wójwodowa Marija Žózefa, kotraž chce 15. novembra swójbu pryncy Žurija wopyćacj pschińcž a tam dwę njeđzeli wostacj.

Ž chłoho swěta.

Ž Němska. Kejzor Wylem je na drjenjo w křižu sřhorjel a njemóže kóžo wopušćcizć.

— W nastupanju wopyta italskeho ministerpräsidenta Crispi-a pola wjećcha Bismarka w Friedrichsrub njebęšče so hač dotal wjele wozjewjało. Nětko pak je Crispi sam pschi hosciznje w Turinje so officialnje wo tutym wopyće wuprajil. Wón so z nowa hafo stary revolucionar wozjewja prajicu, zo su zběžćaske po- wróćenja w Italskej w rjedje a zo su stajny postup byle. Wón a joho pschwišnicy njemyšla na to, něćizšče wobštojenja pscheměnicž, dokelž pjecža cyrkej w Italskej wjećchu swobodu, dnyli w žanym druhim kraju wužiwa. Wo wučiznjenjach we Friedrichsrub praji Crispi, zo je so tam dwoji zwjazk zwjazak: zwjazk mjez Něm- skej, Awstriju a Italskej pschecizmo zapleczenjam na kraju a zwjazk mjez Awstriju, Šendželskej a Italskej za wójnu na morju. Tutto je wosebje pschecizmo Rusowskej a Francóžskej, kotrejž na sřjedznokrajnym morju počnu móc dobyć pytatej. Zwjazk namórsćich mocow je potajkim kaž dorunanjo za němško-awstriško-italski zwjazk. Na zwjazku z revolucionarkej Italskej nam wjele ležecž njemóže, pschi hrozacym wójnsćim sřasche pak je tajki zwjazk tola hafo kucizšče zaměšćenjo męra zbožo za Europu.

— Nowy wjećchbiskop wrótsławskeje diwęcny, dotalny biskop w Fulda, dr. Žurij Kopp, je 19. oktobra na městno swojoho nowoho zastojnstwa pschijel. Joho powitanjo bęšče woprawdže wulkotne. We Fulda bęchu jomu 11. oktobra pschmu rozžoňnowansku swjatocžnosć pschihotowali. Duchownstwo Fulda- skeje diwęcny je k wopomnjecju swojoho dotalnoho biskopa fundaciju zatožiko, kotraž ma „Žurijowa fundacija“ rěćacž a kóžde lęto 1000 m. za misiony w diasporje po- sćicjeć; biskop Kopp je tež sam kóždolętnje 600 m. k tomu pschisłubił. — 12. okt. wotjędje biskop do Dunderštadta, hđež je joho wysokolętna macž hišćcje žiwa. Tež tam so jomu wulka cžecž pschihotowa. Swój pucž do Wrótsławja wza nowy wjećchbiskop pschěz Barlin, hđež psched kultusministrom Goslerom za swoje nowe zastojnstwo pschisłahu wotpołoji. Na pucžu do Barlina a wosebje tudy so wjećch- biskopoj cžestne powitanjske swjatocžnosće pschihotowachu. Najkrasnišče pak bęšče

powitanjo we Wrótsławju, hdzež wjerchbiskop 19. oktobra pschijedze. Czestna deputacija bě jomu hacz do Koblfurta napscheczo pschijela a pschewodzesche swojoho wyschschoho pastyrja do schlezyskeho hlownoho města, kotrej bėsche so na powitanjo cyrkwinkeho wjetcha nadobnje wupyschilo. Pncz wot dwórnišciza pschez město hacz k biskopskej katedrali bėsche hordoznje wuhotowany a najebacz deschcz, kotryž so cyly džen džesche, bėchu tysacy a tysacy so zhromadzili, zo bychu swojoho nowoho wyschschoho pastyrja pschijeli. Pschi tak wulkotnej swjatocznosci je za nasch Božok njemōžne tufamu nadrobnišcho wopisacz. Schtwórk 20. oktobra sta so swjatoczna inthronisacija we wrótsławskej wulkej cyrkwi. Wjerchbiskop Kopp je hako přeni stutt we swojim zastojnstwje swojim poddatym pastyrski list wudał, kotryž je kaž dišcesanškich z wulkej radošcju napjelnik tak tež w cytej Němiskej powšchitowne pschipōznaczo namakał. — Wjerchbiskop je za swojoho generalnoho wifara swjećachoho biskopa dra. Gleicha pomjenował.

Awstrija. Ze Stutari w Albaniskej so piša: dwaj duchownaj z towarštwu Žezufowoho, kotraž do albaniskeho pontifikalnoho kollegija slišchschtaj, buschtaj, hdžy so psched městom wuhadžowaschtaj, wot mohamedanškich pastyrjow nadpanjenaj, kotřiz z tšebami do njeju tšelachu. Jedyn z duchowneju P. Gemaro Pastore dosta smjertnu ranu a bōrzy na to wumrē; joho pschewodžer pak dyrhjesche rucze czetnyč. Čžeto morjenoho mēschnika mēschczanscy wobydlerjo zbėhnychu a do města donjesechu. Awstrijsko-wuherški generalny konsulats je hnydom pola turtowskeho hlownoho gubernera pschepyttanjo zrudnoho podawka a khostanjo zložnikow kruzce žadał.

— W Dölingu wumrē psched krótkim založer němsko-katholiskeho bluda Jan Konge w starobje 74 lēt, cyly zabytý a wot wschitkich zacpity. Zrudny wofud bē boža sprawnoscz tutomu njesmērnomu mēschnikkej pschihotowala, kotryž bėsche mēnik, zo mōže cyku katholstu cyrkej powróczic. A schtož je najzrudnišche, je to, zo nježbožowný wotrodženc ze swojim hubjenstwom so ani k nakazanju a wobroczenju njeje pohnučy dał. — Bōh so njeda wusmēschcz!

Italška. Rom. Persissi schah pschi pschiležnosczji swojoho puczowanja da Europy tež do Roma pschidndze a swjatomu wóteci swoje zbožopschecza a drohotne bary k joho mēschnikomu jubilejej sam pschinjeje. — Bamžowý lazaret, kotryž je swjaty wótc sam psched někotrymi lětami za kholerakhorých zarjadował a ze wschēm potrebnym zastarał, ma so na bamžowu porucnoscz pschihotowacz, zo mōhli do njoho puczowarjo so pschijecz, kotřiz dla jubileja do Roma pschidnu, a tam trjebaj khorjeja. — Za wróczenje bamžowoho swētnoho knjejtwa so we wschelakich džělach Italškeje peticija pschihotuje, kotraž ma hjo jara wjele podpismow. Dokež ma tute hibanje na cyly kraj so rozschericz a pod wustojnym wjednistwom dobry wuspěch lubi, poczinaja tež officiojne (knježerške) listy so pschecziwo tomu zbėhacz. Chcedža podpisowarjow tuteje peticije z tym zatrašchic, zo pišaja: „Wyrnje wjac podpismow pod tutej peticiju stało, njebudže tola parlament wo njej ani jednacž, dokež je pschecziwo jednocze Italškeje zložena, a wo tutej jednocze w sejnje so z cyła ryczech njemōže.“ To je jara lohke waschyno njelube žadanja wtopkazacz. Hdžy so wo to jednake, swjatomu wóteci joho wobšedženstwo rubicz, tehdom płaczesche „plebisit“ t. r. ludowa wola wscho, a wsche historiske prawa so powróczichu, haczruniz ani cyly lud ani wjetschina jeno italškeho ludu za to njebėsche. Hdžy ma so wurubk nětko zas wróczic — tu ludowa wola nicžo njeplaczi. — Swjaty wótc je postajil, zo ma bližsche konsistorium stōnc novembra, najskerje 25. so wotbycz. W tutym konsistoriju maja so jenož biskopja pomjenowacz.

Francózska. Žalostna hańba dla pšchedawanja wysokeho francózskeho rjada, do kotrejež su najwyšichsi zastojnicy sobu zapleczeni, hišćeje pšhestala njeje. Tu wěc je nětko komora do ruki wzała a ju pšchepytuje. Zež přašidntowu pšchichodny syn Wilson je do tuteje mazaneje naležnosće bóle zapleczeny hač je Grevy-ej, jeho pšchichodnomu nanaj, lube. Khywilu refasche, zo chcebja Grevy a ministerjo tohodla ze swojoho zastojnistwa wotstupicž, su pak sebi hinek pšchekladli, dokelž widža, zo mohło so wotpusčćenjo jim dowolicž. Na jich stołach pak so tola jara mjehcy a czople sedži.

Žendzelska. Za lordmajora (prěnjoho měščanostu) Londona so wóndanjo hošcjenar k. De Keyer, kiž je katolik, wuzwoli. Tuto je jara wazne městno, dokelž London, kiž je najwjetšce město cyłke zemje a hłowne město Žendzelskeje, ma pščež 4 milionu wobydlerjow, potajkim wjele wjac, dyžli cyłke sakske kralestwo, kotrež ma 3½ miliona wobydlerjow. De Keyer je prěni katolik, kiž wot tak mjenowaneje reformacije sem tute městno zastoji.

Abysynska. Tudomny negusč (knježicžer) je swoju hrubosč pšchecziwo katolskej cyrkwi z nowa wopokazał. Ze tam katolski kłóštyr w měsće Seren, hdžez francózskej mnišcha bydłachu. We nowišim času bě so pščež jich předowanja wjele Abysynskich, kotřiž su schizmatikojo, do katolskeje cyrkwe wrócziło. Šdyž to negusč zhoni, da wón mnišchow a pšchistupjenych katolikow do jastwa sadžicž. W přjedawšim času sluschesche tutón kłóštyr pod žendzelske knježerstwo, a bu po wójnje, kotruž měšesche Žendzelska z přjedawšim knježerjom, kiž we wójnje žiwjenje zhubi, Abysyniji wotstupjeny z tym wuměnenjom, zo dyrčbja wobydlerjo swobodnosč wěcy wužiwacž. A nětko so lubjena swoboda na tajke wječny dožerži.

Kr.

Naležnosće našoho towarstwa.

Substawy na lěto 1887: kk. 465. Marija Zarjenkowa z Džěžnikec, 466. 467. z Worklec: Jakub Wincař, Hana Salowscyna, 468. 469. z Khrósćic: Michał Serbin, Mikławš Besser, 470. Marija Žurec z Wudworja, 471. Mikławš Müller ze Stoneje Boršće.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 98,985 m. 65 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **Po wotkazanju njeboh Jakuba Bura (Müllera) z Jasońcy (wot Michała Justa, žiwnošćerja w Jasońcy, wupaćene) 1000 m.**, z Budyšina z próstwu: „Knježe, daj jomu wěcny wotpoćink!“ 15 m., njemjenowana 5 m., k dorunanju 35 p.

Hromadže: **100,006 m.**

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,105 m. 32 p. — Dale je so woprowało z Budyšina z próstwu: „Luby swjaty Józefje, proš za nas!“ 15 m. — Hromadže: 10,120 m. 32 p.

Zapłać Bóh wšém dobročerjam!

Wozjewjenje.

Njedzeli 13. novembra budže Khrósćanske spěwanske towarstwo „Jednota“ w Běnsčec hošcencu w Radworju

 koncert

wotđeržecž. **Čižty wnosćk** je za nowotwar sarskeje cyrkwe w Radworju postajeny.

Čižćeč Smolerjec knižiczišćerjenje w macizcny mome w Budyšinje.

Katolicki Posol

Wudawa so
prěnju a treću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sudomy časopis.

Wudawaný wot towarstwa SS. Cyrilla a Methodija w Sudyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 22.

19. novembra 1887.

Lětník 25.

Moje pucžowanjo.

(Potracžowanjo.)

W Zürichu a hižo přjedy mózach dospołnje do toho pschirěz, zo sym w Schwajcarškej. Hdyž wječor pozdže z czahom do Winterthura pschijědžemy, dychy so w restawraciji trochu wofšhecj, dokelž běšce jara horco. Za bleschtu piwa pak mějach tajki pjenjcz zapracžicj, zo bě na pokojcy wjac hacj doščj bylo. Runje tak so mějesche ze zlicžbowanjom, kotrež w Zürichskim hosčencu dostachmy, hdyž so precj hotowachmy. To wšcak wobhydlerjo tutoho kraja, kotryž w lěcze tysacy a tysacy cuzych wopytują, derje rozemja, tutych cuzych wutrzebacj. Storo kóždy jeno na to myslj, kak mohł z cuzoho najwjetšy wuzitk sczahnyč. Čzasto zetkach džěczi a druhich, kaž bě widžecj nic tak potrebnych, kotřiž hjez wšchoho wonoho pschistupiwšcy sebi dar žadachu. To zawěscje wot spoczatka tak bylo njeje, pschetož šchwajcaršcy lud so zda dobroczimy a jednory byčj: z pschithadom telko cuzych z wjetšy bohatych wopytowarjow ze wšcěch móžnych krajow pak so njeje polěpschil. To mi wjeselo na krasnej krajiny tam a sem trochu kažesche, tola dyrbych hladacj, kak z tutej njeluboznosčju so rozložu.

Z Zürichu, hdžež běchmoj ze swojim towaršcom zas dweju knjezow z Czech, kotrejuž z Konstancu znajachmoj, so zetkałoj, podachmoj so pjatk popołdnju ze železnicu dale. Mějachmoj hišcje tón džěni wulki nadawł. Žědžemy pschěz město Zug, hdžež běšce někotry czas přjedy wulke njezbožo so stalo, wo kotrymž je tež „Posol“ pišal, zo cnył kruč kraja z kžězemi na nim stojacymi so do jězora zapany. Ze železnicy njebšce niczo wo tym widžecj, tola powědashce mi nazajtra mlody knjez, kiž běšce Zug wopytal, zo je tam na cžotnje po jězorce jězdžil a na městnje njezboža hišcje we wodže rozpadanki kžězow, wuhnje a t. d. widžal. We swětkěj jasnej wodže wšcak je hlubočo do dna widžecj, a je to wěrje podobne, šcčož wón powědashce.

Čzah jědže dołhi kruč blizko pschi Zugskim jězorce a zwinje so potom k wječoru do kraja bliže k Luzernej. Do tutoho srjedžisčyja Schwajcarškej,

hdyž so z wjětšha wščitcy wopytowaarjo tutoho kraja sšhadžuja, hcychmoj tež mój. Luzern a jeho wokolina słušča do najrjeńšich partijow Šchwajcaršceje.

Hdyž běchmoj z czahom hačž sem dojełoj, wzacchoj sebi jeno najnuznjšče sobu a šhwatachmoj na lódž, kotraž by naju dale sobu wzała. Dołho njetrajše a kolebachmoj so na rjanych žolnacych pschekrasnoho Bierwaldstättškojo jězora. Njewem, hačž je wěrnjo, sčtož hcebdža mnozy prajicž, zo je tutón jězor ze swojej wokolinu najkrasnišchi šchwajcarški jězor; telko pak je wěste, zo tutón jězor kóždomu druhomu z najmjeńšha porno stoji. Bodanowy jězor bě so mi jara spodobak, dofelž přeni krócž tajku wulkotnu wodu wuhladach, ale hdyž Bierwaldstättški jězor widžach, hdyž so tak rjec podnurič do njewuprajicze krasnoho napohlada, kotryž kóždu šwilu zas z nowymi rjanosčemi pschěštapja, njespominach wjac wjele na šchwabske morjo. Zajimawe na Bierwaldstättškim jězorje je, zo brjohi nihdy pschedaloko do zab nještupja. Tu widžicž rjany czerstwý lěs, kotryž brjohi pschitrywa a po sfačach so kaž stadło wowcow horje pase, a kotryž je, kaž by z kamjenjom wurostł, tam zas běte hladke sfačy, wyschšče hačž žana wěža, wodu hačža; tu je pschi brjozy mała kupa z kapalku na sfaču natwarjenej, tam zas so woda do kuta daloko nuts klóčzi, kaž by hcyła lódži tež do tamnoho zdalenocho městacžka dacž doječž. Wysoke hory, jena za druhej, wyschšče a wyschšče wobhladuja so w jasnej wodze kaž w špichelu a witaja so tam kaž stari dobri šudžja, hdyž we wječornych směrčach po dokonjanym dže sebi dobry wječor pschěja. Tajke so mi zdachše, hdyž psched wječorom pschěž jězor jědžchmy a klóncžko so w boži dom hicy hotowachše.

Brjohi tutoho jězora su z městacžkami, wsami, wšami a hosčencami cyle posyte, tola našcha lódž so dale njezadžeržowachše. Dołho njetrajše a běchmy we Bütznowje, rjanej wjescy pschi stopje wulkeje hory Rigi. Krótki čas, kotryž mějachmy tu czakacž, wužič k tomu, zo do mašeje cyrkwicžki pohladacž džečž. Běšče khuda a sprosta; poklad pak, kotryž wšchón swět a jeho krasnosče njesměrnje pschewyšchuje, našč Bžožnik w najšwjeczjščeje potajnosčeje woltarjowej so mi tež tu wozjewi ze zaswěcženej wěcžnej lampu. Kač zrozemlina je tuta ryčž wěrnivej wutrobje na cythym swěcže, tež w najšhudščeje cyrkwicžcy! Kač wjele ze wjchěch tutych wosebnych, bohatchych a nahladnych cžłowjekow, kotřiž tudy do Bütznowa pschidnu, so na to dopomni? Kač wjele z tych, kotřiž sem pschilhadžeja, zo bychu wšče tele krasnosče božeje stwórby wobhladali, so na toho dopomnja, kiž je wščitko to sčžinił a kiž tudy ponižny a zachowany w swjatej cžišchinje pschěbywa?

Njedžiwaj so, zo mi runje tu tajke myslicžki nastawaja, pschetož do Bütznowa wjětšchi džel wosebnych a bohatchych wopytowaarjo Šchwajcaršceje pschilhadža. Wot tam so mjenujcy na wjele wumolanu horu Rigi ze železnicu horje-jědžži.

(Pschichodnje dale.)

3 Luzicy a Saksceje.

Ž **Budyšcina.** Njedzelu 30. oktobra šym na dopoldniščeje Božej mschi w tudomnej Pětrowskej cyrkwi Roenen-owu mschu spěwacž slyšchak. Tajka pschekrasna hudžba so rědko posčicža. Roenen-owa missa je jenicžka. Šu slycho so tež njewěrnicy, kotrohož wucho a wutroba stej hudžbje pschistupnej, wuznaje: Bježlónčnje nadobny dyrbi Tón byčž, ke kotrohož khwalbje so z trunow a ze rta spěwarja tajke žynti lija; tež stwjerdnjena wutroba so tajkimle nadobnym affordam zapowjedžicž njemóže; tež do dušče, kotraž pobožnosče njeznaje, z tymile lubožnymi žyntami pobožne začucžza začahnu. Wnohu a wšchelatu cyrkwinštu hudžbu šym hižo slyšchak: wulkotne a mócnje škutowace

kompozicije Balestriny, a tež z wulkeje wustojnosću a ze wsčěm wuměštwom zestajanu, bóle na wucho hač na wutrobu skutkowacu Kreczmarijowu mšchu; ale něšto tak lubozne, kaž tule mšchu njebožićizkoho Roenen-a, hišćje slyšat njeběh. W njej je wsčitko melodia, a kóždy hlós — wona je z wjěšča tšihłósna — je melodia. A z kajtimi prostymi sředkami je wot Boha wobhmadženy komponista tak wulke docpě! Čyly twar kompozicije je tak pschewidny, zo móžetš hlód kóždeho hlósa wosebje scžehowadž. Spěw jenož pišćezele pišćewodžeja. Za woprawdže njebych prajicž wědžat, kotry džěl je rjenšci: to jednore Credo ze swojim mócnym skónčenjom, to njewurjeknicze lubozne Sanctus, abo to hnujace Benedictus: w Roenen-owej mšči je wsčitko jenat rjane. Zeje móc we wulkotnosći a w pschěnej krasnosći njeleži, ale w njedolščehnjenej luboznosći. A ja spisaczelej nastawka „Moje pucžowanjo“ wošnje rozemju, hdyž wón w 20. czistle „Kath. B.“, wo psalmje Quemadmodum rycžo, kotryž je Roenen „do njewuprajicze rjaneje hudžby zložil“, pišće: „tehdóm su mi slyžy do woczow stupake, a sym sebi prajil: Duschi, kotraž je cyle swoje swjate žedženjo, cyłu móc swojeje wěry a kruteje nadžije do tajšich zynkow wulinyła, tež zawěšćje Wóh spožčeji sobu zanjescž khwalbný khěrlysch Cherubimow!“ — Nadobnosći mšče sameje tež jeje pschědnoscht wotpowjedowasche. Njeboju so zamóžwenja, hdyž praju: spěwny chor nascheje Pětrowiskej cyrkwyje smě so khroble pornjo mnohim sławnym wukrajnym cyrkwinškim choram stajicž. Spěwarjo so swěru prócuja; jich spěw je najlěpschi džat a najrjenšche pschipóznacžo, fajtež jich swěrný wjednik za swoju njewustawacu prócu zasluži. J. B. S.

— Hizo pschěd tydženjom je z nastadom našeho towašstwa „Krajan“ na nowe lěto 1888 wuschot; je nětk hizo 21. lětnik docpě! Prócu wo zestajenjo noweje protyki je tež lěta knjež kaplan Rěžak dobroczijnje na so wzał a so z džělom k tomu měł, zo w prawym czasu wuńdže. Tež nowy Krajan je zloženy, kaž je hač dotal był. Brotyczny džěl ma wsčě trěbne zapisy wo swjedženjach swjatych, wo skóncu a měsacžku a jeju pschěměnjenjach. K dorozemjenju protyki dyrbi so tudy pschispomnicž, zo je redaktor Krajana w rubricy khdadžjenja a khowanja měsacžka lěta čas jeno z pisnikom d. a p. woznamjenil, ščož rěka „dopołdnja“ a „popołdnju“. We wukładže pschirótschenjom pač je pod czislom VIII. 1) so zabylšo dotalne liczenjo po nowym waschnju pschěmēnicž: ščož je dotal r. (vano) rěkało, to je nětko d. (dopołdnja) a ščož w. (wjecžor), to je p. (popołdnju). — Cyrkwinška protyka wsčě nuznišche powšimny za swjeczenjo božich službow podawa. Tež su hlownišche hermanki zapisane. Rum za domjace pschispomnjenja budže tym witany, kotřiz kchędža krótko spomnjeńki do protyki zapisacž. Po kalendariju scžehuje zas „Čas božich službow w serbskej Sužicy a susodnych wosadach.“ Zapis duchownych a krajnych wjetchow je cyle na kónc protyki pokazany. — Zabawny džěl Krajana je lěta jara zajimawy a budže so wěšće spodobacž. Dlejšchi nastawł „Kozhlady so!“ je krótki pschěhlad hlownišchich podawčkow minjeneho lěta, a dyrbi so wosebje pschipóznawacž, zo nastawł pětne tež na nasche serbske naležnosće spomina. Bjero tutoho nastawka je derje znacž, to pač njemóže so prajicž wo druhim „Moje pucžowanjo do Barlina“, ščož budže wsčěm wjeošlu hodžinku pschihotowacž. Powučowacy a došč wužitny je nastawł „Macž a jeje džěcžo.“ Zeli tón wšchelake šchódne njedostatki a brachi, kotrejž so w tak waznych naležnosćach hišćje něhdyžkuli wobenđu, wotstroni, budže jara derje; su drje tam a sem tež krute słowa w nim, tola je spisacžet wěšće derje mēnik. Lubozna stawizna wo „zbožnym Francu wot Jezus-džěcžatka“ a derje mēnjeny nastawł „Ščo je Serbam nuzne?“ stej za Krajan cyle pschihódne. Dlejšcha stawizna

„Boharubjenstwo“ wo hrózbnych historiskim podawku kedžbnošč hcaž do lónca napjatu zdžerži. Pětny dodawt su znate směšne wěcy, kotrež w protycy po-brachowacž njesmědža. A nětko posłuchajće: wschě tute rjanosće móžecze do-
stacž za 25 pjenjezkow! To je tola došč tunjo. Zohodla tež njedwělujemy
wo tym, zo šebi do kóždohu domu, do kóždeje tež najkřudjšeje křězćiczi wob-
staraja staroho znatoho pschecžela „Krajana“.

— Knjež affessor Mütterlein tudy je wot ministeria dowolnosć
dostał, zo móže so w tudomnym měsće wot 1. decembra tutoho lěta hačo
rycžnik zaschlicž. To budže wěcže wschēm Serbam witane, kotsiž chcedža
w prawizniškich naležnosćach z rycžnikom jednacž, z kotrymž móža so serbscy
zrycžecž. Knjež Mütterlein hačo dobry Serb tež ze Serbami derje mēni a
budže zawěcže kóždomu z radu a ze štutkom k pomocy. Witana budže wěcže
tež Serbam Kamjencfchoho wotrjesa ta powěcž, zo chce k. Mütterlein hačo
rycžnik kóždy štwórtk tež do Kamjenca pschijecž, dofelž tam, kaž je znate,
žadyn serbski jurist njeje. Serbja Kamjencfchoho wotrjesa zmēja potajim pschi-
ležnosć, we swojich naležnosćach ze spomnjenym knjezom w Kamjencu so wu-
radžecž. — Pschijemy knjezej Mütterleinej wjele zboža k nowomu powoľanju!

— Tudomne katolske rjemjeslniske towarštwó měsěšce minjenu
kředželu swój dwacety založenški swjedžen. Na njón běšce so wyschě
towarštwow a mištruw tež wjele hošči, wosebje z kraja zeschko. Naj-
doštonišci knjež biskop, kiž runje w Budyščinje pschewmaschě, zhroma-
džiznu ze swojim wopytom pocžescži. Z druhich hošči dyrbinu spomnicž
wosebje na knježerštho radžiczerja dr. Angera z Gythra pola Lipsta, kotryž
je pschēd někotrymi lětami do katolskeje cyrkwy pschestupit a nětko wo katolske
naležnosće so swěru sobu stara. Dwacety založenški swjedžen chychšce towar-
štwowy prášes knjež direktor Löbmann wosebje wuznamjenicž; tohodla
swjedžen wotewri z rycžu, w kotrež na nastacžo katolskoho rjemjeslniskoho
towarštwu w Budyščinje a na zaslužby joho přenjeju založerjom a swjednikow
džakownje spominawšci na wažnosć a trěbnosć rjemjeslniskich towarštwow
w našich časach pokazowaschě, a tež próštwu wupraji, zo bychu tež dale
pschecželajo a dobroczerjo tutomu štutkei křesćanškej lubosće, kotryž hišcže
ze wschje starosće wutorhjnenu njeje. Swěrní wostali. Na to měsěšce hišcže
starši towaršci Richter pschēdnowsch dlejšchje swjedženške basnje. — Džiwadko,
kotrež so potom hrajeschě, so jara pělnje wuwjedže. Přeni křuch „Ein alter
Sunggesell“ pschēdstajeschě, kač so cuzbnik prócowaschě, zo by za měsčjanostu
mjenšchoho města wuzwoleny był, ščož so jomu tež radži. Druhi křuch,
originalne džělo k. R. Almeru tudy, kotrohož wuštojnoscž na tutym polu je
powšchittownje pschipožnata, rekaschě „Der Zeitgeist“. Křuch pschēdstaja hačo
hłownu wosobu krawca ze znateje serbskeje wšy, kotryž je ze socialdemokratiskimi
nahladami pschepjelnjenu a kotromuž so europšce wobštojenja do wole nje-
spodobaja. Zohodla wupucžuje do Ameriki, hđžež mēni, zo dospořna swoboda
knježi a — žkote polkady na pucžu leža. Ze wschelakimi štruchšymi po-
deńženjemi pač so pschewědcži, zo je so jara molik. Čyly wuhojeny wot
swojich idejom hlada zas za přenjej lěpškej pschiležnosću, zo by so zas domoj
wrócžik, hđžež chce nětk pilnje a porjadnje džělacž. W někotrych džělach je
tutón křuch, kotrohož hłowna myšlicžka je tak dobra, jara wuštojnny, někotre
džěle su šłabe a dyrbja so trochu pschēdžělacž. Potom budže to wěcže křuch,
čyly pschihotowany za tajke pschēdstajenja katolskich rjemjeslniskich towarštwow.

— Kaž z Drježdžan pisaja, dostanje nowotworjena katolska wofada w Seb-
nicach knjeza Pawoľa Richtera, dotajnoho kapłana w Reichenbachu, za fararja.

— Raž smy z cyle wěstoho kuzoła zhonili, pschindže knjez Šóžef Seidler, rođeny z Šhróscic, kiž je w tu khwilu hamtski sudnik w Brancze, za hamtskoho sudnika do Šchërachowa.

3 Drježdžan. Nasch sakski sejm je so pjatk 11. novembra z trónskeje ryczi wotewrik. W njej je spominane na zdžerženjo mëra, z cžimž je tež džeło wo porjedženjo moralnych a hospodárskich wobtojenjow zdžeržane a dale spchowane. Trónska rycž spomina na cžežu, kotraž tkóćži ratarstwo a hewjerstwo, tež na to, saksi mužitt je zakon wo zawěšćenju za fhorych a z nježbožom wobenđženych dželaczerjow pschinjesk, a praji, zo maja tute zakony so hišće dale rozšchëricž. Štónčnje mjenuja so w tutej rycži nowe zakony, wo kotrychž zmëje sejm wuradžecž.

W Mišchnje je njeđzëlu 6. novembra najdostojnišchi knjez biskop dr. Bernert nomu cyrkej swjatoho Wenna swjatocžnje swjecžik. Wěchu to wulcy swjatocžne dny za tamnišchu katholicku wosadu. Njany dom boži, w Triebischskim dole pola Mišchna natwarjeny, hđžez hižo twarjenjo za faru a schulu wjac lët stoji, běšche hižo nalëto požohnowany a so za bože škubny trjebašche. Dofelž je nětko cyle dofonjany a dohotowany, chcyšche najdostojnišchi knjez biskop hišćež lëtja joho konsekraciju dofonjecž, a mēšesche so z tutej swjatocžnosću tež hnydom wudželenjo swjatoho firmowanja zjenocžicž. Cych tydžëň hotowašche so katholicka wosada na žadnu swjatocžnosć. Měštno pschëd cyrkwju a krotki pucž ze zastanišćeža železnicy hacž k cyrkwji so nadobnje wupyschi; dołhe pyschne žerdže bē Mišchnjanska mēšćežanska rada k tomu darmo požežika. Trěbne pletwa a wěncy nawichu katholicke wosadne žónske a knježny. Šdžž najdostojnišchi knjez biskop w 3 hodž. ze železnicžnym cžahom pschijedže, wozjewjachu krasne žynki nowych žwonow wschitkim pschikhad wnschjchoho pastryja. Šnadnoho knjeza pschewodžachu z Drježdžan k. superior Will, direktor Šalm, kaplan² Manfroni a kandidataj Roginger a Kaiser. Na dwórnišćežu pschijachu najdostojnišchoho knjeza zastupjerjo katholicke wosady a pschewodžachu joho k bližkej nowej cyrkwji, pschëd kotrejž pschi cžestnych wrotach najpriedy schulike džecžzi z někotrymi spëwarjemi powitaniski spëw wuspëwachu, a schulka holecžta powitanisku bajeň prajnišchi hnadnomu knjezej rjany buket pschëpoda. Šdžž bēšche farški administrator knjez Mannel hnadnoho knjeza powitał, poda so cžah do cyrkwje, hđžž najdostojnišchi knjez biskop pola swj. Marijnoho wołtarka w dlějškej rycži wosadnych napominašche, kať maja na wážny skut konsekracije cyrkwje so pschihotowacž. Na to bē bože požohnowanjo. Wjecžor so w swjecžichu w cyrkwji wulki marmorowy kschiz, tabernakel a požokčane swěcžniki.

— Konsekracija zapocžta so njeđzëlu rano w 7 hodž. Hacž do 9 hodž. bē swjecženjo tak daloko dofonjane, zo móžesche so swjatocžny cžah po swjate relikwije, kotrejž so na farje khowachu, podacž. Za duchownymi džëchu wosadni, najpriedy firmujomni. Wjedro drje njehoješche, tola pať bu cyrkej hacž do poslednjoho měštna pschëpjelnjena. Priedy hacž nětko najdostojnišchi knjez we swjecžiznje pocracžowasche, mēšesche k. direktor Šalm swjedženiske přëdowanjo, w kotrymž wobrijady konsekracije wužožujo pokaz, kať ma so w žiwych templach wutrobom to dofonjecž a dopjelnicž, sčtož so na kamjëntnych murjach stawa. Šorliwe škowa hluboki zacžiččž cžinjachu. Šdžž bē swjecžizna w 11 hodž. dofonjana, mēšesche k. konsistorialny prášes kanonikus Wuf swjatocžnu božu mschu, pschi kotrejž Drježdžaniske mužske spëwaniske towarstwo pod nawjedowanjom k. wucžerja Köslera mschu „k cžesčzi Wutrobny Žëzusoweje“ wot Singenberga jara wustojnje spëwasche. Po božej mschi mēšesche hnadny knjez biskop přëdowanjo a wudžëli na to 107 firmujomnym swjaty sakrament firmowanja.

Hdyž běšče farški administrator Mannel biskopowe wozjewjenje čítał, zo je swjatu wótc Leo XIII. za džen konsekracije dospołny wotpuřk zwolił, a zo ma kóždolětne wopomnjenje cyrkwjeswieceńnja so 3. njebdzelu oktobra wotbhwacž, wudžěli najdosťojniři knjež biskop japosťotkŕke požohnowanjo, na cžož Te Deum krasnu swjatocžnosć skónčzi.

Ž **Zinnwald**-a w rudnych horach pišaja: Wutoru 1. novembra pščenješe so hnadowne swjecžo Domawntanjo s. Marije z **Fürstenau**-a w Sakstej swjatocžnje do Zinnwald-a w Čžěstej. Tute swjecžo khowašče so wot lěta 1410, hdyž so cyrkej w Fürstenawje natwari, w tutej cyrkwi, hacžruniž bu po reformaciji cyrkej luthersta. Hnadowne swjecžo katholicwoje we wschěch čžasach čžesčžachu, wschelake processiony wofebje z Čžech so tam wotbhwachu. Tak so měješče hacž do lěta 1885, hdyž staru cyrkej potorhachu a cyle nowu natwarichu. Cyrkwinska rada wobzamkny, zo njecha wjac hnadowne swjecžo do noweje cyrkwe pšchijecž, a tuž so swjecžo w gmejnskej kžěži khowašče. Wschelake wosady w Čžěstej pytachu je nětko dostacž, tola jich próstwų so jim zapowěchu. Ženož Zinnwald so njewotpokaza, dofelž bč tuta wješ pšchěd reformaciju do Fürstenau-a zafarowana. Tohodla Fürstenauška cyrkwinska rada wobzamkny, zo chce swjecžo tutej wosadže daricž, jeli wona kapalku za nje natwari. To je so nětko z miřymi darami dokonžalo. Džen 1. novembra so wosadni podachu po hnadowne swjecžo. Tři wozy jědžechu do Fürstenau-a. Do woza, na kotrumž měješče so swjecžo wješč, běchu 4 konje zapšchěhnjene. Na sakto-čžěskich mjezach běchu čžestne wrota natwarjene. Žastupjerjo wosady a wschelake towarštwu běchu tu napschecžo pšchisli. Ž kšćenjom a špěwom a hudžbu so swjecžo pšchija, zo by so do natwarjenjeje kapalki pščenješko. Zinnwaldski farač stupi na kšćtku, kotraž bč pod hořym njebjom pšchěd kapalku štajena, a měješče přědowanjo, kotrež wschěch hacž do řnlžow pohnu. Potom so swjecžo do kapalki štaji a swjatocžnosć so skónčzi z Te Deum a lauretanstej litaniju.

Ž cyłoho swěta.

Němska. Do wulkeje zrudoby je pruska kralowška swójba a cyle němske kejšorštwu štajene ze struchłymi powjesčžemi, kotrež su ze San Remo do Němskeje pšchisliše. Tam w tu kšwilu pšchěbhuwa němski kónprync, kotruž je hižo wot nalěčža na řchiju khorų. Ž wopřědka so zbačče, zo khoroscž njeje tak žla, a jendželiski lěkar dr. Makenzie je por krocž kónpryncej wurořtki z křka wotštronik. Khoroscž pař so z tym zahojila njeje. W poslednim čžasu je so tak žhorščila, zo su najřkawniři lěkarjo Němskeje do San Remo so powořali. Tam su pšchěd křótkim na wjac razow kónpryncowu řchiju pšchěphtali a jeno- kšćosnje rozřud wotědali, zo je čžěrpenjo kónpryncowu rač w nadřtku. Někotři drje běchu za wurežnjenje a wotštronjenje křka, řchtož je so druhdy pola khorųch hižo štało a pola někotruų tež poradžiko; tola kónprync je so zapowěł, tutu operaciju na sebi dokonjecž dacž. Lěkarjo sami tež su wuprajili, zo tajša operacija najřkerje khoroscž cyle wotštronila njeby, ale zo by ta so zaš wó- cžila. To su jara struchle powěščže. Žba so wucžinjene byčž, zo cžłowjeřka móč tu ničžo wjac njezamóže. Pruscy biskopja su žjawne próstwų za khoroho kónprynca pšchporucžili. — Čžěžke pruhowanjo je Wóh ze swojeje njewušlědžitej radu na Prustu a cylu Němsku dopušččil. Kejšor je wyřoje lěta docpěł, we kotruųchž cžłowjeřke žwjenje malo nadžije za pšchichod posřicža, kejšorowa pod zrudnymi poměščžemi čžěžcy čžěrpio hinje a nětko je tež kónprynca khoroscž potrjećhila, ža kotruž cžłowjeřka wědomoščž žanoho řřědka njeznaje. Šchto móža

tu skabi cziłowjeŭoju druge czińicę, hač so poniżecę pod wśchohomócnu ruku božu, kotraž powyścha a poniżuje, a prośycę, zo by Bóh wścho ł lépschomu wobrocził!

— Ruški car w tutych dnach do Barlina na wopyt pschijědže. Najnowišče powěsće mjenuja 18. t. m. hačo džen jeho pschithada. Car pschijědže ze swojey swójbu dopokdnja w 10 hodž. z Hamburka sem; budže swjatoczna hošćina a w operje wosebite swjedženiske džiwadło. W pońnocy fejzor zas Barlin wopuśchczi. Zo ma tutón wopyt politisfu wažnosť, njetrjeba ničto přecę.

— Komitet za pschihotowanjo swjedženja měšchniškoŭ jubileja bamža Leona XIII. w Němŭej wojzewja katolikam w Němŭej: „Swjedžen sekundicy swjatoho wótca, na kotryž so wěriwi na cħlym swěcće hižo dołhi čas hotuja, je cħle bližko pschischof. Němŭey katolikojo su so na cħestnych darach, kotrež běchu za swjatoho wótca w Romje postajene, jara nadobnje wobdžělili. Nětko ma so swjatocnosť sama we wótcnym kraju po móžności hordoznje swjeczicę. Najdoŭtojnišči biskopja su za cyrkwinŭ swjatocnosť hižo džen a wścho druge trebne postajili. Z tutym postajenjom pschězjene prosy nětko komitet, zo bychu katolikojo na tymŭsamym dnju wśchelake swjatocnosťe, kažtež su na žanyh měŭtnje waśchnjo, zarjadowali a tak powśchittowny katoliski swjedžen a jubilej swjeczili. Pokažmy na tutym wažnym dnju, kať smy nutrnje žienoczeni w pschězjenosci a swěry pschězimo swjatomu stołej a jeho wyschschomu wjerčej, kotryž najtarschi trón křesćjanŭ debi. Pokažmy, kať smy w bėdženjach poslednjeju lėdžesatow pokazowali, zo w poschichności a lubosći z ničim so wot njoho džěllicę njedamy; zo jeho pschecza, jeho prawa teź žadosć jeho swěrych synow su.“ Podpisany je tutón wokolnik wot Karla, wjercha Löwenstein, Felixa swobodnoho knjeza z Loě, Kocha z Kochowa a mnohich nahladnych katolikow Němŭseje. — Za Saksfu je našč najdoŭtojnišči knjez biskop drugi džen hodow za tutón swjedžen postajil.

— Z Eŭsena nad Rħeinom pisaja: Wobŭedžet podkoptow Ł. Grillo chce za swojich katoliskich džělaczerjow we selownych podkoptach w Königsborn katolisku cyrkej twaricę dacę a tam wosebitho duchownoŭ postajicę, kotromuž chce wón teź požadanu mřdu ze swojich doħhodow pschizwolicę. K.

Žendželska. W Londonje su džělaczerjo, kotřiž džěla nimaja, wśchelatu haru cħinili. Mjez druhim pschicęže 10,000 tajkich džělaczerjow do westminsterŭe abbatije, hđžež z wulkim smjezom a drugej haru bože ŭkřby kažachu, tak zo dyrbjachu tute so pschetorħnyč. W Londonje je licžba tħch, kotřiž žanoŭ džěla a žaneje zaŭkřby nimaja, z jich swójbami 600,000!

Amerika. W Chicago běchu 7 anarchiŭtojo Ł smjerczi wotřudženi, dokeľž běchu 4. meje dynamitowe bomby mjetali a někotrych policistow morili. Dwaj z nich wobħnadžihčtaj so Ł jaŭtu na čas žiwjenja, jedyn so sam mori z tym, zo dynamitowu patronu do ĭuby wza a ju pschi lampje zapali; druzy ŭchtyrjo pať so pjat 11. t. m wotprawichu. Wśchitcy ŭchtyrjo wumrěchu njepokutnje. Žara wjele prošwow a teź ĭroženjow běchje Illinoiski gubernier dostať, zo by njekħmanikow wobħnadžil, njeje pať to cħiniť. Sam Bebel, němŭski socialdemokrat, běchje tajku proštwu „w mjenje najwjetśchoho džěla němŭskich džělaczerjow“ zapóŭŭat. Zo bychu němŭscy džělaczerjo, byrnye teź ĭewat socialdemokratojo byli, tak žmyšleni byli, kať cħile njedocčiny, so nam tola wěricę njecha. Pschetož z njecħestnymi mordarjami so tola tučzi džělaczerjo pscheczelicę njechadža. Bebel je potajkim proštwu zapóŭŭat, bjež toho, zo by porucžnosť Ł tomu měť.

Wšhelcizny.

* W Budyščinje we protestantskej wulkej cyrkwi je lětsa přeni króč šchwórk pšched pokutnym pjatkom wječor w 6 hodžinach zjawne woprawjenje z pšchedkhdžacej zjawnej spowjedžu so wotbyło. Takje wječorne woprawjenje hač dotal w Budyščinje hiščeje było njeje; we wulkich městach pať tute pšcheměnenje w rjedže protestantskich božich službow hižo wjac lět wobitoji.

* Najlěpšchi wukaz drje je pšched lětami zastojnik jenožo francóžstoho wotrjesa wudať. Zo by tomu kónc šczyniť, zo ludžo na kemschach abo na nychporje w korcžmach haru činja a do cyrkwie njenđu, wuda ščěhomace wozjewjenje: „Wšchitč, kofšiz njedželu abo swjate dny na kemschach abo na nychporje w fajtežfuli korcžmje něšto pija, maja prawo woteńč a nicžo njeplacizč, ščoť su wužiwali.“ — To je zawěšče pomhaťo.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 472. Marija Hórbankec ze Sulšec, 473. Jakub Bjeňš, šosať we Warnsdorfje w Čěskej.

NB. Prosymy podwolnje, zo bychy zastate přinoški na lěto 1887 a tež někotre na přjedawše lěta so dobroćiwje wotwjedťe. Red.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještej 100,006 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow je dale woprowať: wumjeňkať Lipič z Čěškec 20 m.

Hromadže: 100,026 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,120 m. 32 p. — Dale je so woprowať: za předate stare pjenjezy wot J. L. z Budyšina 1 m., njemjenowany ze słowami „Swj. Józefje, proš za mnje!“ 3 m. — Hromadže: 10,124 m. 32 p.

Zaplať Boh wšem dobroćerjam!

K r a j a n,

katholska protyka za Hornju Łužicu

na pšchestupne lěto

1888,

je wuschot a w expedicijach „Katholstoho Bosofa“ a pola kłamarjow, kať hač dotal za 25 p. na pšchedaň.

NB. Za Kulowstku wosadu je na pšchedaň w Kulowje na farje a pola pšchepca Ernsta Welsa w Kulowje.

Próstwa wot redakcije.

Zaš je so z nětajim zwótkom staťo, zo je so pšchemaťo exemplarow čizka 19. Kath. Bosofa do redakcije wotebaťo. Prosymy čžesćenyč kł. expeditorem, zo bychy tute čizka nam wróćzili, su-li žane pola nich zbytnje, zo by por exemplarow tu na składže wostaťo. Tež tajkich čžesćenyč wotebjerarjow Bosofa, kofšiz sebi čizka njechromadža, prosmymy, zo bychy tute čizka nam zaš wotštipič čychli.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třecu sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Łudowy časopis.

Wudawany wot towarštwá ŠŠ. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Čisło 23.

3. decembra 1887.

Lětnik 25.

Biskop Ráš.

(Kruč historije katoliskeje cyrkwy w Němskej w 19. lětstotku.)

Ze Strašburka pschindze psched 2 njedzelomaj powěsč, zo je tam 18. nov. stawny němski biskop Handrij Ráš zemrjel, jedyn z tych mužow, kotřiž maja najwjětšje zaslužby wo katolisku cyrkej w Němskej. Na započatku tohole lětstotka bě našča katoliska cyrkej a wěra storo wschudžom zacpěta, haj storo pschedobytá a zničena. Pschez Rášowe stutkowanjo pať a wschěch druhich, kotřiž w jeho duchu džěłachu a kotrychž mjena su we stawiznach katoliskeje cyrkwy ze zlotym pišmom zapisane, wožwjěšče katoliske žiwjenje w Němskej džěń a bóle. A džensa je tuta cyrkej džaťowano Bohu zasj móćna a čjesčena a je z tym znowa dopoťazata, zo ju mocy hele njepschedobudu.

Biskop Handrij Ráš narodzi so 6. hapyrta 1794 w Sigolsheimje w Elšaju tehdom, hdyž runje krewjelacny Robespierre ze swojimi žlymi towaršchemi w Parizu najšurowišcho zaľhadžěšče. Wšchě cyrkwy běchu czile rubježnicy zezamkali a wschěje wěry so wotrjegli; haj, ze smjerczu kóždому hrožachu, šchtóž by swjate sakramenty wudžěł a bo swoju wěru zjawnje wuznawał. Zohodla hu mały Handrij mjěscoł wot duchownoho wufšćějenu, kotryž bě pola jeho starščeju wucžěfa nadeschoł. Dokelž žane šhule njeběchu, dosta hólczec prěnju wucžbu wot swojeju starščeju. Pozdžischo halke, hdyž zas měrnishe czasy pschindžechu, bu ze swojim bratrom, z pozdžischim Rosheimskim fararjom, wot Kóštyrskoho duchownoho wuwucžowany. Na radu tohole duchownoho, kotryž wulke dary maťoho Ráša spózna, daschtaj jeho starščeju do kollegija do Schlettstadta a potom do Nancy. Filosofiju a theologiju studowashe w Maincu, hdžez Elšacy studenczi rady studowachu, dokelž bě tam tehdom toššchto Elšacyanow za wucžerjom.

Zu pschibłizi so lěto 1812. Czła Europa wjedžěšče wojnu. Wschudžom bě wscho polne wojatow. Cyrkej bě hluboko ponižena a jeje wjednik bamž Pius VII. w Fontaineblau zajaty. Napoleonowe wojšta pschicžějechu czěłajcy z Ruskeje tež do Mainca a za nimi strašna hlówjaca khoroscz, tyfus. Domy, cyrkwy, dwory,

hródže, kólnje, wscho bě napjelnjene z khorými. Něhdže 30,000 wumrě jenož w tymle měsće. Mainciski biskop Kolmar wopytomasche z duchownymi a měščanami khorých, poskiczesche jim lekarskwa a tróšchtomasche jich. A seminarscy wuczomcy, njez nimi tež našch Ráš, tehdom 19lětny mlódzenc poslužowachu swojemu biskopej pšči skutkach młosće, hdyž hačo swěrný pastyr, kaž něhdy swj. Karl Borrromejski w Milandže, mřejacym duchownu a čelnu cyrobu sficzesche.

Haće leta 1814, hdyž běchu zasy měrnische časy, móžachu studenci wo swojich studijach pokročowacz. Ráš dosta nižše swjecziny a za dvě lěcže měščnisku swjeczynu. Z tym započina so jeho zjawne skutkowanjo. Najprjedy bu wučer na Mainciskim seminaru, hdžež tak zbožownje skutkawasche, zo seminar z kóždym lětom wjacý posluharjow dostawasche. Mimo wschelakich knihi za duchowných pišasche tehdom husto artikle do nowinow „Katholik“, kotryž běšche tehdom jeniczi wjetšich katolski časopis.* Z tutym pišomnym skutkowanjom je Ráš wjele k tomu pschpomač, zo so horliwočz katolikow w Němskej založi, kažaj je w tu khwilu z pschikadom za mnohe kraje a ludy.

Pschiblizi so leto 1830. Z nowa wudyri revolucija, kotraž mějesche zrudne sečehwki za cyrkej. Revolucija a swobodne mulerstwo dobu nad cyrkwoju. Louis Filip, francóžski kral a sam swobodny muler, wotstroni katolsku wěru hačo statnu. Duž je bjez džiwa, zo swobodni mulerjo a druzi njewěrimcy bórzny swěrných katolikow ze wschěch zastojnstwom wutłóčizachu a je sami na so torhnychu. Ale runje tele podtkóčowanjo bě pschicizina, zo so zwěrní katolikojo zjenocžachu a ze wschěmi mocami ertnje a pišomnje za swobodu katolskeje cyrkwe wustupowachu. Ráš njeběšche posledni pšči tychle čezšich džělach. Soho stawa bě so hjo tak rozšchěrika, zo jeho leta 1828 Rom za Mainciskoho biskopa namjetawasche. Tola nohcysche hessenke ministerstwo do toho zwolicz. Bórzny potom powoła jeho Strašburski biskop domoj, zo by tam wulki seminar wjedł. Soho najwjetšche džělo tutoho časa je pscheložt annalow k rozšchěrjenju swjateje wěry, z čimž je jara wjele dobroho skutkował. Džen 5. augusta 1840 bu za koadjutora (pomocnika) Strašburskoho biskopa wuzwoleny a leta 1841 we wulkim domje na biskopa swjeczeny, w pschitomnosći 400 duchowných a wulkeje słyly ludu. To bě za dołhe časy zas přeni biskop, kiž běšche elsascki, biskop, „kotrómuz ludžo tež rozemjachu“. Po smjerczi biskopa de Trevern bu w lěcže 1842 Ráš 93. Strašburski biskop.

Čhto je Ráš hačo biskop skutkował, njehodzi so z krótkimi słowami wopisacz. Wschě cyrkwinste wustawy, kotrejž bě revolucija zniczila, je zasy wotewrit. Duchownej nuzy wotpomha z tym, zo 65 nowých farow a 135 kapłanstwow založi. Wulki Strašburski seminar bu tak wutowany, zo wjacý města za wuczomcow, kotřiz so tam zamołwjachu, njedosaňachu. Mimo toho natwari hišče dwaj mjeišchej seminaraj, založi katolski gymnasium a druhe spomožne wustawy. A wschě tele wustawy dyrbesche biskop sam ze swojimi pjenjezami džeržecz. Pschetož wulkotne stipendije, kaž wschě druhe cyrkwinste zamoženjo, bě Francóžska nuts sečahnyła, wězo pschisłubiwšchi, zo budže so za cyrkwinste potřebnosce staracz; tola kaž wschě druhe kraje, kotrejž su cyrkwi zamoženjo wzale, wona swój slub ženje dopjelniła njeje. Diöcesa pšči tak wulkich woporach swojoho biskopa swěru podpjerasche.

Raf wulcy bu biskop lubowany a česčzeny, pokazal so leta 1866, hdžež swój 50lětny měščniski a 25lětny biskopski jubilej swjeczesche. Wschitcy biskopja,

* Zo je džensnišchi dženi w tym nastupanju lěpje, je wschěm znate. Windthorst to na hłownej zhromadžiznje katolikow w Trieru pschipoznawasche a praji, zo je jich sterje pschewjele hač pschemalo a zo dyrbjalo so na to hladacz, zo bychu wschě dotal woostojace dale a bóle so wudojpotniše.

kotřiz běhu wotenciž mōhli, běhu pschichli, swoje zbožopšhecza wuprajicz. Swjaty wōtc pomjenowa joho za prelata a romskoho hrabju. Tež štat joho wuznamjeni. Francōzška spožči jomu officirski kšhiz čžestneje legije, Rakuska komturny kšhiz Leopoldowoho rjada, a Badenška rjad Zähringiskocho lawa.

Trōjcy je Ráž w Romje pobyl. Politicky wažne je joho druge pučowanjo. Těhdom běhu bamžej wulki džel joho kraja wzali. Rubježnik Garibaldi hrožeske z nowym nadpadom, Sardiniška hrabaske hižo za někotrymi provincami Staro= dawnoho herbstoho wobsedženstwa swj. wōtca a Francōzška njepodpjerowaske Piusa IX. ale joho njepšheczelow. Někotryžkuliz biskop, kotryž sebi z minister= stwom stazycz nohcyske, dwelomaske, hacž by pod tajtimi wobstojnoszczemi radne bylo, do Roma hicž. Sdnyž pak bajerscy biskopja, wjedzeni wot Mnichowskoho archybiskopa, so do Roma nastajichu, pschestachu z dobom wschē dwēle. A čžim dale, čžim wjacj biskopow so jim ducy po pučju pschizamkny, mjez nimi tež Strašburski. Zjawnje dyrbjachu w Romje wuprajicz, zo bamžej swētna mōc a kraj k njewotwisnoszczji stuscha.

Po francōzškej wōjnje, z kotrejž je so tež w joho diocesj tōjšchto pschēmēnižo, hišcže wjacj krocž zjawnje w politicy wustupi, kaž lēta 1874 hafo zapōstanc nēmškoho kejžorškoho sejma.

Posledni čas bē husto khorowaty. Lēta w oktobrje so lehny a wot toho čžasa njeje wjacj stanył. Zemrē schtwōrtk 17. novembra swojeje staroby 94 lēt.

Zoho pohrjeb bē jara swjatoczny. Wot soboty sem hižo pschihhadžachu tysacy do biskopskoho hrodu, zo bychu hišcže swojoho lubowanoho pastyrja widželi a za joho duschu so pomodlili. Dženi 22. nov. rano zhromadžichu so wschitcy k swjatocznomu pschewodženju. Pschēd kaschczom džechu wschē katholske wustawy, katholske studentiske towarštwo z krasnej korhowju, duchowni (drje na 700), wczōmcy seminar, zastupjerjo cuznych biskopow, potom biskopja dr. Gaffner, Fleck, dr. Korum a dr. Freppel a za kaschczom njebocžicžkoho nastupnik dr. Stumpf. Dale běchu so pschizamkli wschitcy generalojo, gubernier twjerdžizny, jara wjele officirow, unwersitny rektor a wjele druhich zastojnikow, zastupjerjo druhich wuznacžow, krajnoho wudjerka, Strašburski mēščjanosczja z mēščjanškej radu a mēščzenjo. Na wschēch hašach, po kotrychž čžah čžehnjeske, běchu latarnje za= swēczene a z czornym florom wobwite. W katedralnej cyrkwni mēšeske Triestski biskop dr. Korum pontifikalne requiem a potom přēdowaske Maineski tachant wo słowach: „Nic wy seže mje wuzwolili, ale ja sym was wuzwolil, a sym was postajil, zo byšcže šchli a plōd pschinjesli a wasch plōd wostal.“ Škōncznje wotmēwachu hišcže pieczjo biskopja absolucije. Kaschcz so w krypcze swjatoho Ławrjenca pothowa. R. i. p.

J. K.

Moje pučowanjo.

(Wotraczowanjo.)

Ráž je so mi ze wschelatickich stronow wobtruczilo, naschi lubi čžitarjo moje pučowanjo rad sežehuja. Nětko pak dyrbjju so storo bojecž, zo mje wopuschcža a praja: „Hacž dotal smy tebi wērili, ale šchtož sy w poslenim čžisle Bosōla wrajil, zo tam ludžo ze železnicu na horu horje=ježdža: to so tola storo wēricz njehodži!“ A tola je tomu tak. Za sam sym na tajšej železnicy so wjez: dže to kaž na tšechu horje.

Hora Rigikulm posticža na swojim wjetšchju jara krasny wuhlad na wulki džel schwajcarškich horow. Tohodla su pučowarjo wot dawna runje na tule horu stupali. Industrija je sebi tež tole k wužitku wzała, a tuž su za pučowarjow

železnicu na horu natwarili. Ta wjedze po jemym boku hory wot Wißnau-a hačz na Rigikulm a po druhim boku druha železnica z Kulma zas dele do Art-Goldau-a. Prěnišhu železnicu su 1869 twaricz započeli a za něotre lěta dokonjeli; hačz do Rigi-Staffel je ju fanton Luzern, a wottam hačz na wjeršch hory fanton Schwyz twaril. Podobne želenicy běchu tež druhdže hižo natwarjene, wosebje w Połnočnej Americy. Cyła železnica je wot stopy hory hačz na wjeršch nimale milu dołha. Ze z blakami jara nahła, tak zo na 4 łohče dołhosceje 1 łohč stupa. Kak je to možno, zo so wscho zas z mocu z hory dele njesunje? Železnica ma dwě koliji, tak ščerokeje kaž kóžda druha železnica, po kotrymajž wóz za passažirow a parnik jězdžitej. Srdžba tuteju kolijow pak běži po cyłej železnicy sylna a ščeroke pšhiprawa z kowanoho železa, mjenujcy dwě krutej ščenje a srdžow njeju cyle krute železne čzopiki abo překuški jenak wot so zdalene. Do džerfow srdžow tutych čzopikow pšchima koleso, kotřež je spody parnika pšchiczinjene, ze swojimi zubami. Tute zubowe koleso cytu čžežu na horu horje juwa. Parnik je za tutu železnicu cyle wosebiceje twarjeny. Wóz za passažirow je kóždy raz přjedy parnika, kotryž jón na horu horje čziščeži a z hory dele hačz; wóz njeje k parnikaj pšhipinjeny, dokelž sam do njoho kłóžki. To je tež za wěstosčz passažirow wažne, pšchetož wóz móže so, hdy by trjebaj parnikaj so něšto stało, sam zahacžicž a njemóže wot parnika so sobu potorhnyčz. So rozemi, zo dyrbi wscho jara derje džětane byčz. Móžesh so po tutej železnicy cyle bjez stracha wješčz. Hačz na wjeršch hory traje wjezenjo $\frac{7}{4}$ hodž.

Tak dha so na tule džiwnu železnicu sydžechmy, a bórzy čziščežesh nas parowóz na Rigi. Žědžechmy pšhec wysche a wysche, Wißnau ze swojej cyrkwicžku dale a hłubšho spadowateje; jědžechmy pšhez dlejšhi tunnel a bórzy na to po wysokim železnym mošče pšhez wulku wudrjencu, hdžez 50 łohčzi hłuboko rěčka pluskotajo běži. Pohlad do tutoho hłubokoho doła, wuhlad na lubozny jězor a daloke hory, kotrež měníš, zo mohł je nimale z ruku dosahnyčz, to wscho je nje-wuprajicze rjane. Krótki cžah (je kóždy króčz jeno jedyn wóz za 40—60 wosobow z parnikom) pozastanje w Rigi-Kalthad, hdžez w swj. Michalowej kapalcy za pastyrjow na tutej horje zo wschědnje boža mšcha džerži, dale w Rigi-Staffel, a dojedze stónčnje na Rigi-Kulm.

Rigi-Kulm (Rigijowy hšolm, wjeršch) je najwjšchhi wjeršch ščerokeje hory Rigi; je nimale 3500 łohčzi wysoki a hačz horje ze zelenymi dornami poroščeny. Hačz na samón wjeršch tam pastyrjo swoje stadka pasu, hownjada, kozy a wowcy, kotrež po najštrachnišchich ščežkach a kamjenjach bjez stracha khodzja kaž po runym pucžu. Železnica tam zastawa niže wulkotnoho hoscženca, kotryž je pódla dweju mjenšchaju pšhed někotrymi lětami natwarjeny. Tutón hoscženc tam na wysokej horje je hačz na najrjějšho zarjadowany porno najwosebnišchim hoscžencam we wulkich městach. Móžesh tam wscho dostacž, ščtož sebi pšhejesh, drje něšto, ale nic pšhewjele dróžšho, dyžli deleka. We hoscžencach na hšolmje pšhenocuje w lěče wschědnje wjacny stow ludži, kotřiž na horu jědža abo pšchi stupaja, zo bychu krajny wuhlad z tuteje hory wužiwali a khowanjo a šhadženjo stónca wobdžiwali. Wscho to je tak krasne, zo dyrbimy pšchi tym khwilku pšhebywacž.

Popoždnuj khwataja wopytowarjo tuteje hory na hšolm, zo bychu stónčzko so khowacž widželi. Wschědnje tam stoji na samym wjeršchu cyła syła ludži, wšchitcy hladaja k wječžoru a dawaja božemje krasnomu stóncu. Stary pastyr na alpomy rózž stóncu zastaniczko pifka. Hdyž mój z mojim towaršhom na horu dojedžechmój, bě stónčzko šhowane. Potom so hoscžency wožiwja, wopytowarjo so wšchewja a podadža so z časom k měrej, dokelž rano nješmédža šhadženjo stónca zakomdžicž. We wulkim hoscžencu móže wjac stow wosobow pšhenocowacž,

pschetož ma w 5 pschhodach abo schofach w kóždym dolhej rynkaj ištow. Rano poł hodžiny do sšhadženja pschidže zas stražnik do hofczenca a budži ze swojim róžtom wschach wobydlerjow. Kóždy chwata, zo tola žadny napohlad skomdžil njeby, a hlada, zo na wjeršach dobehnje. Nětk tam smy tež my. Ze hišćeže kšetro schere, jeno k ranju so njebjo swětlicz počžina. Wobhladajmy sebi dha wofomik pschitomnych. Tu widžiš wschelaku draštu, wschelake woblicza a spóznajesč lohczy typus toho abo tamnoho naroda; a šchtož woczi njedokonzatej, to wudospolni wudho. Wschelake jazyki, a tež wschelake narycze jenotliwych jazykow so do so mjerwja: nosowace francóžske zynki towaršcha so z jendželskimi, tam zas nemişke słowa sšyščisč, kotrejž lédma rozemisč, byrnje nemişki mohł — tak wschelaka je tuta narycz wot pisomneje nemişkeje rycze. Wschitecy pak cyle napjeczi hladaja na wulki Sentis, pschetož za tutej horn, je stražnik prajil, zo stónczko wustupi. Hizo swětke pruhi za horu wustupuja. Tu na dobo Francóz zawoła Voila! — „Hej!“ — wón je horjeka na drjewjanej estradže stojo přeni stónco wuhladał. Hizo bč stónco swój pschitšhad wozjewjalo so blyščęzo we wysokich sněhbělych wjeršachach berniškich alpow a nětko wustupi majestotnje swětka kula a roztožuje swój blyščęz po wschitkich horach. To bčšche krasny napohlad! Wěm drje, zo je sšhadženjo stónca wschudže rjane, a sym w naščej lubej domiznje čašto lube stónčzko powitał — ale tudy w cuzbje, na wysokej horje sym krajnosč wjele bóle spóznal a začul, dyžli hđže druhđže. — Šak krasny, šak wulki, šak mócný dyrbi byč wěčny Bóh, kiž je tak spodžiwny we swojich skutkach, kotrejž tola něhdy zańdu!

Wěčny zbožowni, zo bčšche jasny džen, hdyž na horje pschebnywacny. Někotryžkuli podarmo na horje pobudže, a stónčzka njewohlada. Tošta turjawa horu zawalenu dđerzi a njecha so pschetorhnyč — to je wěšće prawe pruhowanjo za sčerpnosč pucžowarjow. Powěda so wo Bendželczanu, kotryž je wjac njedžel na horje čakał a pschecy čakał, jasnoho ranja pak doczakał njeje, zo by sšhadženjo stónca na Rigi-horje wuhladał.

Spěšchnje stupasche stónco horje na njebjo a wobswětli cyly daloki wobzor, kotryž so tu wócžku poskicza. Wuhlada z hory Rigi njemóže zaměšće ničto zabycz, šchtož je tak zbožowny był, zo je jón wuhladač mohł. Tajki panorama, kaž na horje Rigi, je njewuprajicze krasny. Cytu mnohosč jezorow, wulkich a małych, deleka wupšchestrjonych widžiš, tak pschi štopje hory Zugski a Bierwalstättki jezor. Zdataj so czi tak blizko byč, zo mēnišch: kamjen mohł tam dele do njeju czišnyč a by tam dolečzał — a tola je to wjac hodžinow dalofo. Z cyta zdalenosč we horach jara moli. Hdyž tu wysofo stojiš, kaž na sřjedžanskim wjeršchtu a kówofofo so widžiš kaž wowcy po pastwiščęzu rozbróžene tele hory, njezdadža so tebi dalofo byč; mēnišch, zo tež najdalšche mohł za por hodžinow doščahnyč — a tola su hišće wjele mili wot tebe zdalene. Tohodla tež wulkosč moli. Někotryžkuli wjeršach so czi zda snadny byč a jednory — hdy pak by tam doščol, by zas cytu hromadu wschelakich horow a kšotmow tam nadeščol.

Šak pak dčyl nětko swojim cžitarjam wschu tule krasnosč, kotraž so kaž wofuzlanomu wócžku tam poskicza, wopisacž? Dalofo a scheroko je wokofo tebe a nize tebe rozpschestrjene tak kaž njesměrne morjo z hobrskimi žołmami, kotrejž we wschelakich barbach, tu scherych a cžmowych, tam luboznych zelenych a módrych, tam zas bčlych a swětlych wócžko zapšchijimaja, zo so tute njemóže nahladacž na wschitte tele krasnosče! Hizo w naščej lubej domiznje so czi wutroba šmęje, hdyž sy na hórku stupil a kówofofo so widžiš luboznu krajinu z městacžkami a wješkami deleka rozpschestrjenu. Šchto pak začujesč, hdyž tam na Rigi-u wuhladasč tule wulku krajinu pschęz 100 hodžinow wokofo so, ze 14 jezorami, 15 městami, 40 wfami a 70 sřehowymi horami! Zbožowny dyrbi so tón mjenowacž, kotryž

móže pschi cyłe jasnym njebju wscho derje wobswětłene tudy pschewidzecz. Pschetož časťo tołsta kurlawa doły pschikrywa, kaž ščere morjo, z kotrohož potom wjeršcki horow kaž kupy wustupuja. Wosebje zajimawe dyrbi tudy horjeka bycz wobfedźbowanjo njewjedra, kotrež niže hory zafhadža — a ty tam stojiš wysche njewjedra a widžiš, kak blyski deleka do wschěch rózkw jezďža a czujesh, kak hrimot hory zatschajuje!

Na tajkich hobrstich horach a, kaž so mi zda, pschi wulkotnym morju dyrbiš najbóle začucz: kak wulka dyrbi bycz móc, krajnosć a majestosć boža, hdyž hižo „stutki joho rukow“ nas z wobdźiwanjom napjelnjeja, tak zo słowa nimamy, je wuprajicz!

Wěšče to sobotu rano 27. augusta, hdyž sebi sřhadzenjo stónca a panorama na tutej horje wobhladowachmoj. Cyty tydžen běchmoj moštaj tam horjeka wostac a na napohladže so wosřewjecz — tola: dale a zas dale! wołasche čas.

Z drugej zeleznicu, kotraž po połtóncej stronje tuteje hory jezďži, podachmoj so dele do Goldau. Tutón pucz dele bě runje tak zajimawy, kaž tamón horje na horn. Wěže-wysoke staly na prawym boku a na ľewym hłuboko doły a wudrjenicy: tu pyschny hoščenc za měsčjanow, kotřiz dcedža so w někotrych njedzelach tu strowoho powětra na cyłe lěto nasřebacz, tam zas šhežka kaž na staku pschilepjenja, hdžež sennat abo howjadať ze swojimi krumami pschewywa. Dys a dys z nahleje staly schumjo a schwórczo rěczka dele pada tak wysoke kaž z wěže, tak zo woda w dołhim padže so do samoho procha pschewobroczi a kapki halle deleka zas so hromadža. Zenu jeniczku tajku rěczku, myslach sebi, hdy bychu pschenjescz móhli do „Sakskeje Schwajcarskeje“, kak bychu tute sřakojte hory z tym dobyť!

Hacz do Goldau dojěwšci wopuščizichmoj zeleznicu a nětko zastajichmoj swoj puczowansti kij na dlejšci pucz hacz do Einsiedeln, stawnoho hnadowneho města.

Džechmoj najprjedy pschěz wulkotne kamjenite polo, na kotrymž daloko a ščeroke rozdrěbjene staly leža. Su to zbytki hrózbnoho podawta z lěta 1806, hdžež 2. septembra cyła stona hory Roßberg so do doła dele suny a wulku, bohatsu wjes ze 457 człowjekami zashpny. Hodžinu ščeroke leža tute rozpadanŝi, na kotrychž su tam a sem zas šheže twarili. Na noweje zyrkwiczcy w Goldawje, kotraž je tam natwarjena, hdžež je stara stala, su mjena zashpnjenych napisane.

W Alpach je tam a sem jara horco; stónczko w dołach a zady horow so z cyłej mocu staja; tohodla smoj so na dołhim puczju hacz do Einsiedeln (6 hodž. daloko) došč poczitoj. Dołho samoj njewostachmoj. Młody człowjek ze sřawnym njeřaženym woblicžom naju doščezje. Zhonichmoj, zo tež do Einsiedeln dže, zo je z Arta pola Zuglětoho jezora a zo do Einsiedeln dže kollektowacz t. r. pjenjez zběracz. Wěšče syn z šhudeje swojby, a dychsche rad študowacz, a zo by třebny pjenjez za seminar dobyť, šhodžesche po kraju, zo by wot dobrych ludži šcherpatku za wuwjedzenjo swojoho zamysła dostať. Myslach sebi: nimale kaž pola nas, pschetož sym tež sam swoje powołanjo na tajke wašchnjo docpěť, zo ju dobroczerjo mje podpjerati, a njezabudu jim to čas žiwjenja . . . Daj czi Bóh zbožo, młody pachole, k twojomu zamysle; njezhuť doměru, sy-li tež šhudy, dha cze Bóh tola njewopuščiz, hdyž je cze powołať!

Po swojej drozy pschidžechmy najprjedy do Steinenberga, hdžež běšče lubozna cyrkwičša sředž kerčowa; po kamjenitnym sřhodže tam dónidžechmy. Pschi rowach běchu subobja ze šwjeczenej wodu a křepjawkami, ščtož tudy přeni křocz, pozdžišcho pak tež hiščezje na wjacorych městnach nadešidžech. Ze to wěščze rjane pobožne wašchnjo, zo wopytowarjo rowow po pobožnej modlitwje za lubych wotemřětych tež jim wosřewjacj tróšct do rowa křepja. Pola nas pobožne maczerki časťo z cyrkwiškeje křepjencej šwjeczenu wodu w horstcy sobu bjeru.

Puczowachmy dale nimo Steinen pschéz Ecce-Homo z malej kapaku, kotraž pak bě zamknjena, hačž do Sattel, hdžej dyrbjachmy powobjedowadž. W forczmje, hdžej zastachmy, běšče wulka jstwa za hofcži jara swětla a čžista, wočno pschi wołnje, ze wšhelakimi swjatymi swjeczatkami. Běšče widžecž, zo so tam tež katholickei forcžmar nještrachuje swoju wěru zjawnje wuznamadž, byrnje cuzy wšhelakeje wěry k njomu pschthadželi. W Sattelstej cyrkwi namach kaž we wšhelakich druhich cyrkwach w Schwajcarskej swjeczata znatoho molerja Deschwanden-a, kotryž je za khude cyrkwicžki swojoho wotěnoho kraja za tunje pjenjezy wulku mnohofež luboznych swjeczатов namolował. Tež pola nas mofešch wotčžiščeje joho swjeczатов we někotrymžkuli domje namachadž; Benziger w Einsiedeln je nakladuje a rozšchěrja.

Po drozy pschindžechmy potom do Rotenturm, wjetščeje wsy ze starej twjerbej wěžu, po kotrejž ma wješ mjeno. Hžžo wot nazdala widžachmy tu nowu cyrkej, kotraž bě z wonka a nutřka cyla zaroschtowana. Pschi njej stoji jara mala kapaka, kotraž cyla pada, nětčžišča farřka cyrkej — nowa cyrkej je tam nužnje trěbna. Do kapalki zastupiwšchi pschindžechmy tu runje ke kšchczenju. Zajimawe běšče, zo tam kmótrojo čzorne pláščeje abo mantle dostawaja, kotrež po kšchczenju zas wotedawaja, nimale tajke, kajkež so pola nas tam a sem pschi pohrjebach trjebaja. Z duchownym, kotryž po kšchczenju z cyrkwe pschindže, někotre šłowa porycžachmy a zhonichmy, zo so wulka nowa cyrkej, w dostojnym cyrkwinškim štilu založena, jeno z dobrowolnych darow twari. Hžžo někotre lěta su tam z njej nimale tak daloko, kaž nětko (hoše murje pod tšechu!), ale njemofža dale, dokelž su dary bēžecž pschestale. To je njemata starofež za khudoho fararja wofrjedž khudeje wofady.

Dalšcha krajina je pusta ze zoliznu pschikryta, hdžej poč abo torf kałaja a šušcha.

Stónčnje bēchmy po dołhim stupanju na wjšchškej hórce, pschi kotrejž we hłubokej pčinje měštacžko Einsiedeln z krasnym a wulkotnym kšochrom leži. Napohlad na město a kšochtyr, kotryž tu poł hodžiny daloko runje psched woczomaj leži, je jara rjany. Wjetšchomu dželej našchich čžitarjow budže tutón napohlad znaty, dokelž wobraz spomnjenocho kšochtra ze znateje a rozšchěrjeneje Einsiedelsteje potyři znaja.

Město Einsiedeln ma pschéz 8000 wobydlerjom; wulki džel joho kšěžow su hofcžency a hospody, šchtož na jara wjele wopytwarjow tutoho města pokazuje.

Kšochtyr Einsiedeln je hžžo w čžasu Karla Wulfoho založeny w 9. lěstotku. Meinrad hrabja ze Sulgen, swjaty puštnik tamnocho čžasa, natwari najprjedny na horje Ekel a potom deleka, hdžej nětčžišchi kšochtyr stoji, kapalku hnadownomu swjeczežu swjateje Marije. Kaž stawizny powēdaja, staj joho dwaj mordarjej 861 zarazyłoj, potom pak wot dweju rapafow, kotrymajž bě swjaty Meinrad jěšč dawak, pscheradženej w Zürichu so wotprawikoj. Šława wo swjatofčži tutoho puštnika so tak špěšhnje rozšchěri, zo nic dołho pozdžišcho tam, hdžej bě joho kapalka stala, so kšochtr benediktinow založi. Pobožne podawizny powēdaja, zo hcyšče 948 konstancski bškop cyrkej swjecžicž, zo pak w połnocy jandželojo z njebjes jomu wozjewichu, zo je našch Žbōžnik sam wofrjedž šyly jandželow cyrkej wofswjecžil. Wamž Leo VIII. z wofebitej bullu tutón džiw wobštruczi a šlubi wšchitkim pobožnym pucžowarjam, kotřiz „k našchej lubej knjeni pola puštnikow“ swjate pucžowanjo dokonjeja, dospołny wotpušć. Wot tutoho čžasa bu mnohofež pobožnych pucžowarjow z kšochym lětom wjetšcha. Z tym tež zamoženjo tutoho kšochtra rojčejše, tak zo bu Einsiedeln po St. Gallen-škej abbatiji najwobohatšchi kšochtr cyrkeje Schwajcarskeje. Kejžor Rudolf pomjenowa joho abta za kejžorštwowoho wjeřcha a daloko a šchěroko běšče tutón knjež tež we swětnych nalež-

noszących. Abtojo będą z wjetjscha też z najwosebniszych zemjanskich swójbom. Hışcze dzensniŝi dzeń je Einsiedeln najnahladniŝi kłóŝtyr Schwajcarskeje a joho abt rěka tam jeno „Einsiedelnski wjerch“.

Najwyschŝa liczba pobożnych puczowarjow k tutomu hnadownomu městu doscže so w l. 1710, bęŝe 260,000! Ale też hač do našich časow tam kózdolětnje z najmjeńŝa 150,000 pobudže. Na wjetŝich swjedzenjach, wosebje hdyž dzeń „jandzelskeje swjeczizny“ (14. sept.) na njedzelu panje, pschithadžeja njepscchladne syty pobożnych do Einsiedeln. Pŝi tajkich pschiležnoszczach njejsu jeno hoščency wŝe (kózda druha abo tscęa kęžeja je hospoda!) pschepjeljene, ale też w kózdym domje dyrbja puczowarjow pschenocowacz. Ze wŝchch dželow katholickeje Schwajcarskeje, z Bajerskeje, Schwabskeje, ze Schwarzwalda, Elŝassa, Lothringŝkeje, haj hışcze z dalŝich krajow pschithadžeja zrudzeni, nuzni a pomocu potrební, zo bychu jebi tu pomoc, modaczo hręchow, mę wędomija a pokoj za wutrobny wuprosyli. Póbla Loreta w Italskej, St. Zago (swj. Zafuba) di Compostella w Špjaniskej a Mariazell-e w Štyrŝkej a nětko też Lourdes-a w Francóžskej drje tute hnadowne město najbóle wopytuja. W lěcze 1861 kłóŝtyr 1000lětne wopomnjeczo swojoho wobŝacęa swjeczelske, pschi czimž bę njejměrna mnohoszcz pobożnych pschitonna.

Runje tehdom, hdyž sobotu psched poslednej njedzelu augusta (tydzeń do swjatyh Zandzelow pęstonow) do Einsiedeln pschidžechmy, bęŝe tam wulki procession z Badenŝkeje, na 1600 ludži! Bęchu tam ze swojimi duchownymi na cily tydzeń pschidŝi a wotbywachu pobožnosće, tak rjec ezercicije, wobŝtojace z pschednoschcow, pobożnych rozpominanjow a zhromadnych modlitwow.

Bęŝe to zajimawy napohlad: wŝchudže cyle cęřjody wŝchelako zdrasčenyh ludži! Wosebje žónŝe męjachu z wjetŝa wŝe swoje narodne woblecęnia. Tu widžachmy staru macęřku we wulkim cžornym wyŝokim kłobucy, kajkež našci mužicy na wulkich swjatyh dnach abo pschi knóŝiŝtwje noŝa, tam zasj druha z cyle njeznatym wodžecjom, na hłowje ze ŝnórkami, kotrež hač do zemje dele doŝahachu. Tež cyle tajku draŝtu, kajkuž serbŝke žónŝe noŝa, tam widžach: serbŝki pjezl, męcú abo kapu ze ŝnórkami a t. d. A wŝchicy so pokornje a pschistojnje zadęřachu, bęŝe widžecž, zo wędža, hdže su a ŝto tu čędęja.

Kłóŝtyr Einsiedeln je do ŝtyrjoch rókow twarjeny, řjedęa w twarjenjach nutŝka z nutŝhodom porno kłóŝtrej stoji cyrkej. Předkownja fronta z cyrkwiu je 135 metrow, potajkim na 250 kóhčzi dołha; ŝchěroki je kłóŝtyr na 220 kóhčzi. W nim je z wjetŝa na 60—70 męŝnikow a 20 ŝužownych bratrow. To so zda na přenje ŝtyŝenjo pschewjele byč; tola njedyrbi so zabycž, zo je z kłóŝtrom zjenocęeny męŝnikŝki ŝeminar a lyceum abo gymnasium; wysche toho je za tajke syty pobożnych tež wjele ŝpowjednikow trebnych. Kłóŝtyr Einsiedeln tež miŝionarow do druhich dželow swęta řecele. 130 ŝtudowacy tež w kłóŝtreje bydla.

Pŝched cyrkwiu a kłóŝtrom řjedęz tutoho a męŝta je wulke namęsto z dwęmaj wulkimaj wobŝukomaj arkadow (pschifřnyh kłódbow), w kotrychž su pschedamarjo pobożnych węcow, kajcyž so na kózde hnadowne město namafaja. Řjedęa na tutym namęscęe stoji wulka ŝtudzeń z cžornoho marmora twarjena ze swjeczczom najžbóžniŝkeje knježny, pschena z pozłocęanej křonu; ze 14 rokami bęži ŝrebrojasna woda ze ŝtudnje. Widžach tam pobożnych kłwołoko kłóđicę a z kózdeje roky picž, njewędžach pač, cžohodla so to ŝtanje. Nětko sym žhonił, zo pobožna podawizna powęda, zo je našch Žbóžnik z jeneje tutych rołow pič, njewę pač so, z kotreje, a tohodla pija pobožni z kózdeje.

Hdyž bęch w hoščencu swjateje Katholicny hospodu namafak, podach so k Benzigerrej, po clym swęcęe znatomu knižicęiŝčęerrej. Šchto njedyrbjał knižku

abo swieczjo z joho naklada męcz! Chych sebi joho wulke twornje wobhladacz. Tola mało wohladach, bė runje w 6 hodž. a džela fónc. Kaf wulki joho wob-
kłod abo joho węc je, pak mōže so z toho spōznacz, zo 700 ludži, molerjow,
stajerjow, cziszczerjow, knihowjazarjow atd. za njoho džela.

Wjeczor hišcže nęšcto cyle nowe wohladach: Proceffion ze swęcžkami.
Blizko pški męseže je kšetro wyřoka hórka (horjeka z kapalu), na kotruž so pucz
horje wije. Cyhy wulki procesffion bęšče so na horu podal a kōždy puczowar
męsešče zaswęczenju swęcžku w rucy. Bęšče to krasny napohlad, hdyž po zawitym
puczju wšchity kęrluřki spęwajo ze swojej swęcžku z hory džęchu a potom pšchod
cyrkwujo so zhromadžiwšchi kšwalbny kęrluřki „Tębje my Bōha kšwalimy“ za-
njesechu. Tajkile kęrluřki wot wjele stow spęwany pšchod hordoznym domom
božim — to bęšče nęšcto wulkotne. (Skónčzenjo pšchodnje.)

3 Ružich a Sakskeje.

3 Rudyschina. Tndoinne swj. Căcilie towarřstwo męsešče njedželu
20. novembra wjeczor w 7 hodž. we wulkej cyrkwi cyrkwinřku swjatocznořć k cžęsczi
swojeje patronki, swjateje knježny a martraŭki Căcilije. Dofelž najwjetejchi džel
řobustawow džęlawy džęri (swjedžeri swj. Căcilije bė wutoru 22. nov.) woteńcz
njeby mohł, je so tuta swjatocznořć na njedželu do abo po swjedžerju swj. Căcilije
pořtajika a je duchowna wyřchnořć k tomu pšchisťowawala. Bętuřcha přerňa tajka
swjatocznořć bęšče wot pobožnyh jara nadobnje wopytana. Hdyž bė kšor někotre
pšchihōdne spęwy wuspęwaw, męsešče kaplan Skala, towarřstwowy přařeř, předo-
wanjo, w kotrymž po krótkim žiwjenjopisju swjateje Căcilije na to spominařche,
kaŭ je cyrkwinřka hudžba wot 15. lęřtotka sem tule swjatu za swoju patronku
cžęscžika a kaŭ su wosebje tamni muřojo, kottř wo dostojny cyrkwinřki spęw w duchu
a po poručnořćach swj. cyrkwje so prōcujaj, tute swoje džęto pod zakit swjateje
Căcilije stajili. Po tysacach mōža so licicz towarřstwa, kotrež su w Němřkej,
Awřtriji a teěž druhđe hišcže so založile, zo bychu tajku dostojnu cyrkwinřku
hudžbu plahowale. Tak je teěž tudy nětko hižo někotre lęta tajke towarřstwo
kotež džiwanjo na rjenje wobnowjenu cyrkwe teěž wo spęw so prōcuje, kř je tajkomu
dmej božomu pšchimerjenu. Předař skónčzi z napominanjom, zo by spęw mu-
řhadžaj ze žiwje węry, nutreje pobožnořće a horceje lubořće božeje; potom teěž
natwari wutrobny węriwuh. Hdyž so po přędowanju Najřwjećišche w swjatocz-
nym wobkłodže k wulkomu woltarjeje pšchewodžęšche, zanjese kšor lubozne „Sanctus“
a „Benedictus“ z Kōnenoweje misy. Po wuspęwanju litanije wo najřwjećiš-
řhim řakramencze a pšchisťuřchnyh modlitwach spęwawše cyhy lud „Swjaty, řwjaty“,
na cžož bė požohowanjo z Najřwjećišřim. Dwař mōcnaj spęmaj wobzam-
nyřhtaj swjatocznořć.

— Sobotu 26. nov. wjeczor je so tudy na hornčerřkej drozy nęšcto zadnih
twarjenjow wotpaliko, wosebje hřōdže hōřčenca Mündner Hof, hđžež je wohęri
wuhřof, a hřōžnje ōkonoma Bläřche.

3 chloho řwęta.

Nęmřka. Nęmřki řejm je 24. novembra zař zestupil. Trōnřka rycž,
kotruž minister v. Bötticher cžitajche, řpomina najpředy na cžęžku kšorosčę,
kotraž je křonpřynca domapřtaka a řęžžora, zwjagřtowe mocy a cyhy nęmřki lud
z wulkej starořcju napjelnika. Řospodarřstwo řęžžorřtwa pořazuje — dla nowoho
dawka za palenc a cofor — zwješelace polęřřchęnjo řinancow; za blřiřche
zlicžbowanřke lęto so hižo zbyřt 50 milionow pořaje. Tola za njōn je so hižo

zas wšchelafa potrebnošč nazafaka. Šchetož trónsfa rycž wozjewja polepščenjo mzydy a t. d. Tež nowa wojeřfska pšchedłoha so sejmej zas pšchedpołožī; budže so poczahowacž na krajnu woboru a landsturm, zo by so „hłowne powyščenjo wóijnsteje mocy nēmstoho kejšorstwa docpěło“. Najte tute powyščenjo budže, njeje hiščeje wěste, hacž budže za nje zas wjac pjenjež trěbnyh abo hacž budže so poczahowacž na službnu winowatošč: jene kaž druge krajeje zas nowu cžežu napotoži. Pjenjezy dyrbi kraj wobstaracž — njech hlada, tak to dołonja a tež službnu winowatošč dyrbi kraj a joho wobydlerstwo dopjelnicž. Z tym zas telko džělawnyh mocow so muznomu džělu wotečehnje. Hdže ma to swój kónc mēcž, hdyž kóžde lěto nowe a cžejšche wopory za wojeřstwo pščinjese, njemóže so rozemicž. A to je tola jara zrudny mēr, kotryž dyrbi so z tajtmi woporami džeržecž, hdyž pomštitkownje rěka, zo jeno sylna wojeřfska wobora abo móc europfski mēr hiščeje džerži. Móže dha to wjele lět dale tak hieč, kaž poslednje lěta, kotrež su jene kaž druge dale a wjetšche wopory za wójsko žadate? Škóncznje dyrbja so pšči tym kraje wutranicž. — W nastupanju zwonkowneje politiki trónsfa rycž wopomina, fak je politika S. M. kejšora z dobrym wuspěchom so prócowata europfski mēr ze zwjazkami wobkrućicž, zo by Nēmsta z druhimi mocami zjenocžena nje-sprawue nadpady zhromadnje wotpokazowacž mohła. „Nēmste kejšorstwo nima žane zamysly na nadpady a tež žane potrebnoščje, kotrež mohle so pščež dobyćeršste wóijnju spokojicž. Nješčešczansfa nashilnošč k nadpadam susodnyh ludow je nēmstomu kharakterej cuza a wustawa tak kaž zarjadowanjo wójska nēmstoho kejšorstwa nještej na to žloženej, mēr nashid susodow z lubowolnym pšchimanjom kazycž. Ale we wotpokazowanju tajkoho pšchimanja a w zakitanju nashjeje nje-wotwišnoščje smy sylni a hcemu z božej pomocu so tak pošylnicž, zo móžemy kóždomu strachej mērnie napshećzo hladacž.“ — Tuto je kruta rycž, kotraž — kaž so zda — na to pokazuje, zo wopytaj italskoho ministra Crispi-a a ruskoho kejšora w Barlinje toho wuspěcha měłoj nještaj, zo mohła Nēmsta cyle bjez stracha rucy na klin položicž. — Nēmfski kónprync je hacž na swoju khorosč w šchiji hewaf cyle stromy a so derje namaka.

— Wjele pijaja nowiny hižo dlějšchi čas wo powyščenju cła za žito, a zwiče runje wotewrjenu nēmfski sejm wo tutym prasčenju wjele jednacž. Njehodži so přecž, zo so za ratarstwo dyrbi něšto stacž; pšchetož žro abo jadro cyłoho wobydlerstwa nēmstoho kejšorstwa je rólniřski lud. Hdyž je tón w nuzy, cžerpi cyla kraj. Ništo pak nětko njemóže přecž, zo je burfski lud w nuzy. Hdyž je płacžizna žitow hacž na počojcu spadnyła a pódla su dawki so tak powyšdili, kaž w tu khwilu to je: hdže hće bur wobstacž? Zo pak je płacžizna žitow spadnyła, toho wina je pšchewulka mnohosčž žita, wosebje rožki, kotraž so z wukraja dowozy. Wosebje z Ruskeje nješmērnie wjele rožki pšchindže; k tomu pšchistupja žita, kotrež z Awstrije, Ameriki a jameje Zudisłkeje k nam šćelju. Tute cuze płody płacžiznu tukrajnyh płodow potkóczuja. Tohodla je so cło na wukrajne žito položilo, zo by so dowoz tutoho zahacžil. Dotalne cło pak tajkoho hacženja dołonjalo njeje; kórc rožki tohodla 10 m. a hiščeje niže wostanje. Pšchězěłoj ratarstwa so tohodla nadžijeja, zo so tuta šchłoda wotwobrocži a płacžizna domjacoho žita zas powyšdji, hdyž so wysjšche cło na nje položī, na pšch. 6 m. na kórc. Druzy pak mēnja, zo z tym płacžizna za žito so njepowyšdji a zo buram z tym pomhane njebudže. Nješmērna mnohosčž žita, kotruž Ruska plahuje, dyrbi so z tutoho kraja wuwješč, dokelž kraj sam telko žita pšchetřebacž njemóže. W Nēmfskej je tute žito nětko z tym cžim tunišche, dokelž ruski rubl jara nizko stoji. Hdby by so cło w Nēmfskej powyšdilo, by drje Ruska pjenjež za woženjo žita na železnicach hiščeje ponižila, tak zo by drje cło za powyščenjo žitnyh

placiznow malo pomhato. Tež so boja, zo Ruska, hdyž so clo pshecziwo njej powyšči, potom tež dowoz wuplodow němfskoho rjemješta zakaza. Pshecziwo Awstriji so tež clo njeradzi, dokelž je Awstrija w zwjazku z Němfskej. Tute a podobne pschiciziny su wina, cžohodla pshecziwnicy cla w Němfskej tójsčto mocy dobywaja. — Trónfska rycž powyšchenjo cla na žita cyle wěsče lubi; tola clo na wukrajny stót, kotrež němfska ratafska rada tež žada, njeje pschizate.

— Pschizaczo nowoho cla na žito, wo kotrymž su w němfskem sejmje hižo jednacž početi, zda so wěste bycz.

— Wólby na badiski sejm su za katolsku stronu njezbožowuje wupadnyše. Wina na tym ma so njepscheczenosczji katolskich wuzwolerjow pschipsowacz, kotřiž su runje tak dželeni kaž katolscy wjednicy, kotřiž tež mjez sobu pscheczene njejsu. — Město Freiburg je pschod krótkim dobroho katolskoho zapóslanca wuzwolito.

We **Francózskej** je w tu chwilu wulki njeměr. Znote mazane naležnosce dla pschadawanja rjadow a t. d., wo kotrychž smy hižo spomnili, njejsu mjelczo woštale. Poroki z toho nastachu nic jeno pschecziwo ministram, ale tež pschecziwo presidentej Greby-jej. Scžehwł toho bu, zo ministerstwo Rouvier wostupi. Tola Greby-jej so nječasche poradzić, nowe ministerstwo twaricz. Jednasche po rjadu ze znatymi republikanami; tola Clemenceau, Freycinet, Boisson, Goblet, Ferry, Ribot a druzi njechachu niczo wo tym wědžecz. Chcychu presidenta k tomu dohnacž, zo by sam swoje wysote zastojnstwo zložil. Greby so chwilu hišcže zapjerasche, stóncznje pak praji, zo hče hič. W tu chwilu naležnoscz hišcže wisa. Mjenuja so hako kandidatojo za presidentfski stót: Ferry, Freycinet, general Caussier a druzi.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1887: kk. 474. 475. z Kukowa: Jakub Just, Marija Hešina, 476. Jan Mark z Wutołčic, 477. Michał Pječka z Banec, 478. Jan Knebl z Haslowa, 479. 480. z Drježdžan: towarstwo „Jednota“, Karl Domanja, wojeřski sakristan.

Sobustawy na lěto 1886: kk. 685. Marija Zarjenkowa z Džěžnikec, 686. 687. z Drježdžan: towarstwo „Jednota“, Karl Domanja, wojeřski sakristan.

Za cyrkej Wutroby Jėzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 100,026 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: **ze zawostajeństwa njeboh Mikławša Zarjenka z Jawory (R. i. p.) 300 m.**, Hana Pózerka z Wučkec k česći Jėzusoweje Wutroby k Božomu džěsću 6 m., z Budyšina 1 m., w pokladničcy Baćoniskeje cyrkwe nahromadžene 25 m., po njeboh Hanje Klimankowej z Banec (sobu za zwonjenje) z próstwu „Wutroba Jėzusowa, smil so nad jeje khudej dušu!“ 15 m.

Hromadže: 100,373 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,124 m. 32 p. — Dale staj woprowaloj: njemjenowana 1 m., r. k dorunanju 68 p. — Hromadže: 10,126 m.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

Na hodowne blido.

W składze towarstwa **Maćicy Serbskeje** a pola jeje pokladnika k. překupca **M. Mjefwy** w Budyšinje su tute knihi na předań:

1. **Nowa zběrka melodiji k hornjolužiskim pěsnjam** (wot L. Kuby, Michała Hicky, J. Pana a P. Starca). Zhromadžil Ludwik Kuba. Ze zawodom wo hudźbnym wumjelstwje lužiskich Serbow. 1887. Płaći 1 hriwnu.

2. **Písně lužické** (Serbske ludowe pěsnje z čěskim přeložkom). 65 serbskich pěsničkow a 20 serbskich reji. Hodži so spěwanskim towarštwam za serbske koncerty, dokelž je kóžda pěseň dwójcy komponowana za spěw a za fortepiano. 2 hriwnje.

3. **Wěnc narodnych spěwow** hornjo- a delnjolužiskich wot K. A. Kocora. 1 hr. 50 p.

4. **Sěsć spěwow serbskich** za tenor abo sopran z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1 hr.

5. **Towařšny Spěwnik** wot K. A. Fiedlerja. Zwjazany 1 hr. 50 p.

6. **Štyrihlósne mužske chory** wot K. A. Kocora. 50 p.

7. **Swětloćiscowa podobizna J. E. Smolerja.** 1 hr. (Hodži so wosebje za sale serbskich towarštwow.)

Tež su wšě druhe wědomostne a ludowe knižki a knihi maćičneho sklada tam dostać. Kupujće!

K Božomu džěsću

je za džěczi jara wužitny dar ta abo druha serbska knižka, kotruž móžejš dostać pola Marika Smolerja w Budyščinje abo přechz maćičizneho kolporteurara Nowata w Dobroschicach:

1. **Kač je Bohuslaw z Dubowina Boha spóznał.** Kijane powědańcizto wot Schmida. Nowy wudawf. 20 pjenježtow.

2. **Zutrowne jejka.** Nowy wudawf. 30 p.

3. **Spěwny za serbske šhule.** Wudawf za katolske šhule. 25 p.

4. **Spěwna radosć.** Zběrka šhulskich spěwow. 50 p.

5. **Wjencške spěwarške knihi** za katolskich Serbow. Zwjazane 60 p.

K r a j a n,

katholska protyka za Hornju Łužicu

na přichestupne lěto

1888,

je wuschol a w expedicijach „Katholskeho Bósoła“ a pola kłamarjom, kaž hač dotal za 25 p. na přichedań.

NB. Za Kulowštu wosadu je na přichedań w Kulowje na farje a pola přichetupca Ernsta Welsa w Kulowje.

We wšchěch expedicijach „Katholskeho Bósoła“ je za 15 pjenježtow na přichedań:

Wěnašk ze zymskich róžičkow

lubemu Jezus-džěcatkej do ručkow podawa Handrij Dučman.

Jedyn mladzenc hafo druhi pohoncž móže hišćeje službu za 1888 namafadž w Čžornecach pola Kijencza. Zada so, zo by tutón mladzenc wospjetowanšku šhulu wjac wopytowadž njetrjebał a woradž mohł.

Z tutym sebi dowolam, najpodmolnišcho k wědženju dacž, zo sym so 1. decembra toho lěta hafo **ryčžnik** tu zaschłik. Moja expedicija je na bohatej hašy cžo. 11 po 2 šhodomaj.

W Budyščinje, 1. decembra 1887.

Ryčžnik **Mütterlein.**

Katholfski Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
mésaca.

Plaći lětnje
na pósće a we kniharni
1 m. 70 p. bjez pórtá.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarštwá SS. Cyrilla a Methodija w Budyščinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 24.

17. decembra 1887.

Lětnik 25.

25 lět!

Z tutym číslom je naš časoпись swój 25. lětnik dokonjať; ma potajkim počne prawo slěborny jubilej swjećić. W našim času, w kotrymž smy „tak spěšnje žiwi“, su jara wjeseli, hdyž móža we jenej wěcy 25 lětno wobstaczo swjećić. Sama naša katolfska cyrkej njeje tomu napscheciwna, ale chce to sferje spěchowac, doleť je wosebite waschnjo wudała, kať móžeta mandželstaj, kotraž staj 25 lět w mandželstym zwjazku, so w cyrkwi z nowa požohnowac. Hdyž pak časopis tajše staroby doščehnje, je to cym wjacj pschicizny k wjesolomu wopominanju, doleť w našich časach časopisy lěto wot lěta sthadžaja, ale wjele z nich tež jara bórzy zas zahinjaja. „Katholfski Posol“, kiž je 25 lět so młodny a zróstny wopokazował, ma po tajkim wschu winu, zo swój 25 lětny jubilej swjećić, a zo na dokonjany stwórč-lětsotk do zady pohlada.

Běše to w januaru 1863, hdyž tehdomnišči tachantski wikar, nětczišči farať knjez Michal Hórnik, přenje čísló „Katholfskoeho Posola“ wuda. 13. dec. 1862 běše so w Budyščinje z pschiležnosće 1000 lětnoeho wopomnjecja swjateju japoštołow Stowjanow towarstwo ss. Cyrilla a Methodija založilo ze zamysłom, kotryž je w přenim paragrafje jeho wustawkow wuprajeny, „zo chce so z wudawanjom dobrych knihow a časopisa na podložku katolfske wěry za powuczenjo katolfskich Serbow starac“. Knjez wikar Hórnik, psimawjedjer towarštwá, bu přeni redaktor založomnoho časopisa. W lěće 1863 a w sečehowacym 1864 wukhadžeha tať „Katholfski Posol“ měsacznje jako cyrkwinfski časopis, z wjetšha z 12, druhdy tež ze 16 stronami (wot lěta 1864 z pětnym titlowym wobrazom). 1865 so tute waschnjo wukhadženja wobkhowa hač do poł lěta; potom pak počja knjez redaktor po žadanju z wjacorych stronow časopis měsacznje dwójcy wudawac, tať zo ma tutón lětnik 18 číslow. Wot lěta 1866 je so nětko porjadnje měsacznje dwójcy wudawať, byrnje tež „časny zle byt“. Žane jenicžke čísló

njeje wuwostało — a tola ženje njeje redaktor tute džěło, wudawanjo časopisa, jako hłowne a samotne džěło swojoho powołanja wobstarowacź mohł: pschecy běšće to jeno pódłanšte, pschiležnostne džěło toho abo tamnoho Budyńšćeho duchownoho. To je tež z pschicizinu, cžohodla so hačž dotal cžasto wuprajene pschenjo njeje dopjelnicž mohło, zo by njenujcy so „Katholfski Posol“ kóždy tydženi wudawał. K tomu by redaktor nuzny był, kotryž by tute džěło jako hłowne powołanje wobstaracź mohł — a tajkoho nimamy, dokelž redakcija tajkoho redaktora žiwicž njemóže. Pschi tym so na wšhelake druge pschiciziny, jakož powyschenjo lětnoho pschinostka a t. d. ani njespomina.

Hačž do lěta 1872 wosta zwonkowny napohlad a program „Katholfskoho Posola“ jenaki. Z lětom 1872 rozšćeri so joho program; z džiwanjom na zakoniske poměry běšće so to jako wuzitne a tež trěbne spóznało, zo ma nic jeno cyrkwinfski, ale ludowy časopis bycž, a jako tajki wukhadža hačž do dženjsnišćoho dnja.

Prěni redaktor běšće k. Hórnik, kotryž je najprjedy wóšom lět pospochi „Katholfski Posol“ wudawał. Najke džěło je to było, móže so z toho spóznacž, zo dyrbjěšće so pisomna rycž, hdžez bě trěbne wurjedžena a porjedžena, do ludu pschinjescž a w nim wobkrucžicž, a zo dyrbjěšće redaktor ze stajercjemi w cžišćecženi džělacž, kotřiz słowcžka serbski njemóžachu. To je nětko wjele lěpje, dokelž su wšćitcy psimfsi-stajercjo, kotřiz časopis stajaja, tež sami Serbja. — W lěcže 1872 z přenim cžišćom zastupi k. Surij Kusczanski do redakcije a je ju wjedł hačž do kónca l. 1876, potajsim 5 lět, a potom hačž do julija 1877 mejesčće zasj k. Hórnik redakciju. Z auguřtom 1877 pschija k. Michał Kóla tu samu a wobkhowa ju hačž do meje 1881, hdžez joho 23. meje ze šwěrnoho woporniwoho džěla šmjecž wotwoła. Hizo wot ipocatzka tutoho lěta pschi cžezkež khorofsczi k. Kóle běšće zas k. Hórnik Posol pifał a redigował a wobkhowa redakciju po Kólowej šmjeczi hačž do kónca 1881. Tež hewał je k. Hórnik z khowilemi wo „Katholfski Posol“ so staracž měł, tak zo cžas joho redakcije 12 lět wuczinja. Z přenim cžišćom 1882 pschija redakciju kapłan Jakub Skala, kotryž ju w tu khowilu hišćeje ma a da-li Bóh dale pomjedže.

Póbdla „Katholfskoho Posola“ je towarřstwo ff. Cyrilla a Methodija tež druge wuzitne knihi za lud wudawało, a je jako pschidawł ke „Katholfskomu Posolej“ pschitožowało; spominamy tu jeno na hłowne džěło „Žiwjenja Swjatych“. W posledniřćich lětach drje so tajki wosebity pschidawł wjac wudawał njeje. Tola njedyrbi so zabycž, zo su wudawfsi za papjeru a cžišćecž našćoho časopisa z lětami rostke, zo pak so płacžizna za njón ženje powyschowala njeje; tež je w tutych lětach, w kotrychž wosebity pschidawł so njedawašće, našć časopis huřćizich o z pschitohu wukhadžal, šćtož hizo tojšćto wjac wudawłow za njón pschihotuje. Dale so ju prjedy wudawane knižki z nowa rozdžěłale, psched dwěmaj lětomaj je so wotšjerarjam rjany wobraz ff. Cyrilla a Methodija darował, a w nowišćim cžasu je towarřstwo tež pschijało, Nowy Zakon sobu wudawacž pomhacž, a wotědawa sobustawam zeshiwł po 1 m., hdyž hewał w knihikupřtwje połdra marka płacži. Zda so nam potajsim, zo šmy w tutym nastupanju swojej winowatosczi cyłe doscž cžinili. Zo tomu tak je, móžesh tež z toho sudžicž, zo wšćak „Katholfski Posol“ za tute lěta žanych wulřćich pokładow nahromadžil njeje, hačžruniž žaneje mždy abo wotplata za duchownu prócu njedawa. Wšćón wuzbyřk je so na wudokonjenjo časopisa a na wudawanjo dobrych knihow naložował.

Sena wěc „Katholfskomu Posolej“ trochu šćhodži: je to kombženjo někotrych wotšjerarjow, kotřiz na płacženjo cyłe zabrywaju. Šćercžimy wo tym, zo so

pschinoschki pozdžišcho wotwjeduju, ale wo tym, zo so cyle zapowěduja. Ze to schoda, kotraž so cylej dobrej wěcy pschihotuje.

Nastupajo ducha abo zasady, kotrež su „Katholfski Posol“ nawjedowale, su tesame w běhu 25 lět jenake wostale: „Katholfski Posol“ je pschecy byl katholfski a serbski, schtož jomu nichtó njebudže zaprěčz móc; tež to zawěšćeje nic, zo by ze serbskim ludom derje njeměnil. To tež wschitcy wědža a nimale wschitcy pschipóznowaja. Tohodla je kruta pschiwisnosć a wulka doměra k njomu mjez Serbami. Jeho czitarjo njejsu wotebjerali. Ze jich tójšcho, kotřiz su wot wschoho spoczatka jomu swěrní zwostali, a někotři z nich thowaja sebi wschitke lětniki zwjazane.

„Katholfski Posol“ móže drje tež z wjesolej doměru wuznawacž, zo jeho skutkowanjo njeje podarmo bylo. Někotryžkuli wuspěch, někotryžkuli zhromadny skutk katholfskich Serbow je so z jeho prócowanjom dosčahnył: jako widžomny wopomnik w katholfskej serbskej Kuzicy wo tym swědži za dalshe časny.

Tuž dha móžemy nětko, na kóncu 25 lět, z dobrym prawom wuprajicž: běšće to nadobny, horliwy a woprawdže narodny skutk: založenjo „Katholfskoho Posola“, a katholfsch Serbja maja winu, so džakowacž tym, kotřiz su swoju starosć wo jeho duchowne spomoženjo tak widžomnje a skutkownje wopokazowali.

Wo nowej železnicy,

kotraž ma z Budyschina do Kamjenca so twaricž, je w tu khwilu zas wjac powědanja, dokelž sakski sejm swoje wuradženja wotbýwa. Kaž so słyschi, je knježerstwu předy wotnykana smuža nimo Přecžec, sředž Baczonja a Czornec, wysche Khróćcic pschěz Kufow pschedroha, a chcedža ju dale k połnocy položicž, hdžež rola tak dobra a potajkim tež tak droha njeje. Tam tež njeby twarjenjo tak droho pschischo, dokelž je wjac runiny, dylži po hornim pucžu.

Z toho je nětko zas nowa zwada a wurycžowanjo nastalo, dokelž chcedža někotři rady předy wotnykany pucž wobthowany měcz.

My drje derje rozemimy, zo Kamjenc tutu železnicu ze wschej mocu žada a jeje naležnosć ze wschěmi srědkami spěchuje; to pak njemóžemy rozemicž, kak móža ludjo na kraju tak jara za nej žadacž.

Hdyž měšesche do Schěrachowa přenja fabrika pschincž, a fabrikant Wünsche z Ebersbacha na to myslěsche tam tkalsku fabriku natwaricž, dha běšče w Schěrachowje kaž zběž mjez ludzimi. Najwjacy wobydlerjow, wosebje khudži měnjadu, zo z tajkej fabriku pjenjezy a pokłady do města pschindu, zo so wscha khudoba zběhnje, a zo změja wschitcy tajku zastužbu, kajtž ani pschetriebacž njebudža móc. Blě so tehdom džěšche kóždomu, duchownomu abo njeduchownomu, kotryž sebi zwaži, pschecziwo fabricy rycžecž. Toho běchu najradšcho hačo nje-pscheczela ludu a podczisčecžowarja khudych, kotryž tutym pomocy njepopscheje, z města wubili. — A džensa? Najwjacy je jich ze straščneje womory hižo wotuczilo — dokelž złote hory su wuwostale, za to pak je fabrika wschelake njeporjadny, časnu a duchownu schodu wobydlerjam pschinješa, kotraž přjedawšchu nuzu jara, jara wjele pschewyschuje. Někotryžkuli so nětko kaje a pscheje fabriku schtó wě hdže — tola nětko je pozdže!

Wojimny jo, zo podobne wotucženjo tež někomužkuli pola nas pschindže, hdžiz tu železnica ze wschěmi jeje schódnyimi wliwami, kotrež so wotwobroczič nje-hodža, budže. Nětko někotry za wulke zbožo ma to, schtož jomu žanoho wužitka, ale wschelaku schodu pschinješe.

Njejměmy ženje zabycć, zo so železnicy za krajinu, pšcez kotruž so wjedu, samu njetwarja, ale za dalšche zdalenoscze, za pšchizamknjenje k druhim hłownym linijam, za pšchikrótschenjo pucza mjez hłownymi městami a podobnje. Ma-li potajkim knježerstwo tajki wotpohlad z tutej železnicu, njebudže so jeje twar zahacćez hodžecć, hacć je sćhto za nju abo pšhecziwo njej. Nima-li pať knježerstwo za tutu železnicu žanoho tajkoho dalšchoho zamysła, dha njemóžemy rozemicć, pšche czo dyrbjeli našci wjejni měščjanam jich naležnosć wo železnicu spěchowacć pomhacć.

We cźim dha ma wulki wužitk, kotruž železnica pšchinjeje, wobstacć? Zo pšchi twarjenju dželaczerjo dželo a dobru zaslužbu dostanu, zo tež pšchi železnicy snadž někotry zaslužbu a službicźku doščehnje, zo so rola derje zapłaczi, zo twory, kaž wuhło a pšchikupny hnój, ze železnicu bliže dostanje, zo móže swoje twory lóže wotwjezcć dacć a zo móže so sam tam abo jow do města dowjezcć. To wšcho je jara snadny a zdanliwy wužitk! Twarjenjo so za někotre lěta dokonja a potom je zaslužba nimo, službu dostawaja z wjetšcha wušluženi wojacy, kotruhćž direkcija sćhto wě z wotkel sczele a runje ze wšow njebjerje; pienjez za rolu so nadobo dostanje a lohcy zas wuda — statok pať, pšcez kotruž železnica dže, je za wšchě cźasy nakaženy; wuhło a pšchikupny hnój je so hacć dotal lohcy pšchimožował a by tež dale sćhto; wyšche toho wšchaf telko zastaniščycow bycć njemóže, zo bychu jeno někotre wšy te twory doma we wšy měle. Z druhich wšow budža tola zas dyrbjecć na dwórniščycjo jězdzić. Sćhto dha maja mali, khdźi wjele na železnicu abo ze železnicy wozycć? Žórku wuhła, kotruž trjebaja, móža sebi runje tak derje z Kamjenca abo Budyščina pšchiwjezcć dacć, kaž bychu ju potom snadž hodžinu bliže měli. A njejsu burja dotal dowozyli, sćhtož su wozycć měli? Budža potom jenoho konja abo jenoho čeladnika mjenje trjebacć?

Njemóžemy „wulki wužitk“ widžecć.

Wjele wjetšcha sćhoda pať so lohcy widžecć hodži. Z krajinom, hdžež so žana železnica twari, njemóža dowupowědacć a dowupisacć, kak wšchelaki sfaženy lud so k tajkomu džetku zběži. Tajke elementy dyrbjaja sobudželaczerjow do zahubjenja sobu sčahnyć a krajinu na lětdžesatki nakazyć. Z tym je sćhoda so započzala. Ze železnicu so wšchelacy ludjo, kotřž do serbskeje krajiny hewaf pšchisćhli njebychu, lohcy do njeje dobudu a z cuzym waščnjom tež wšchelake cuze nje-pocźinfi sobu pšchinjesu. Myslimy sebi, zo je serbski lud z cuzym njedobrym waščnjom tak doić sćhodowany, zo sebi joho njetrjeba hiščcze wjac pšhecć a žadacć. —

Železnica sama njewostanje. K njej pšchitowarsćhi so tam abo druhdže fabrika — a potom je hubjenstwo hotowe. Sćhto, praji někćto, fabrika? Haj wšchaf haj! Su džěn wšchelake fabriki, kotrež wulkeje wody njetrjebaja. Tam abo druhdže tola někćto rolu pšheda, hdyž so jomu derje zapłaczi, a někćto so natwari fabrika, ta pšchicěžnje sta dželaczerjow z cyłoho swěta, a czi wobčeža wšchě pódlanste gmejny.

Toła pšchekupcam a rjemješnikam drje je železnica wužitna? Wotmožuju: Czi maja najwjacy winy, pšhecziwo njej bycć. Sćhto dha budže potom hiščcze sćhto pola nič kupowacć? Róžby pojedže do města, hdžež sebi z cyła kupi a hdy by to, wo czož tworju tuńšcho dostanje, tež na železnicy pšchějězdzić dyrbjaf. W tym nastupanju su pšchekupcy w Ostriku za wšchěch z warnowacym pšchikładom. Tam je pšchekupstwo ze železnicu tajku sćhodu wzało, zo so pšchekupcy ženje wjac nje-zhrabaja — wšcho někćto do Žhorjelca jězdzi, pola nič so jeno po pumcizkaf kupuje. Pšchekupcy, pjekarjo, rěznicy a druzy dyrbjeli, mėnimy, železnicy najbóle napschecziwni

być. We Wósporku na pšć. su pšćekupcy w swojim času so wšćitcy pšćecziwo železnicy wuprajili.

Wjele podobnoho mohło so hišćeje prajicź. Spomnimy jeno na škodu, kotraž so Serbowstwu tuteje krajiny pšćihotuje, kotrež je potom kaž na poł pšćerěžnjene. Spominamy na to, kať potom njewotwisny džělawy lud, czeledź a druzy budža najpšćilnišćy wopyntowarjo nowyć hosćencow pšći a na dwórnišćećach, a kať budža z lohkej prócu do městow nosyć, sćtož su ze swojim džěkom sebi zastuzili. Njeje dha we tutym nastupanju hižo tať džě dosć?!

Zawěrnó, njemóžemy rozemicź, kať móže žadyn Serb tuteje krajiny, njedź je bur abo kšćěkar abo pšćekupc abo rjemjeslnik, žadyn, kotryž z ludom derje mēni, za železnicu być.

To je hoła fraja (prózdne prajenjo), kotrež tať derje klinći: ze železnicu so cyła krajina pozběhnje; zady tajteje frašy nicžo njetći.

Ze našcha winowatosć, zo smy to jónu zjawnje a jasnje wuprajili, zo so nam njeby něhdy porokowało: „Katholfski Bofol“ je mjelczał, hdyž katholicim Serbam strach hrožěše!

Moje pucžowanjo.

(Stónćenjo.)

Nazajtra rano podach so do cyrkwje; hćyć tež wotpusť dobyć na tutym swjatym měsće. Kapala, w kotrež so k woltarjej hotowach, je sama tať wulka kať cyrkej. Wucžomcy seminara w cyrkwu k woltarjej słuža. Wěšće wšćitko jara dostojne, a móžu prajicź, zo sym jara dobry zaczišće dostal wo tutyć měsćnikach a bratrach. — Dopolđnja mješěšće wulku božu mšću mžody měsćnik z jich rjada, kotryž swoju primicu džeržěše. Wšće wobrzady pola woltarja so najdosťojnišćo a pobožnje dokonjachu. Mjenje pať je so mi lubila cyrkwinska hudźba pđbla, kotraž njeměšěšće prawoho cyrkwinsćoho stila. Ani responsorije po prawym gregorianšćim wasćnju njespěwachu. Njewěm, sćtđ tam hudźbu wuwjeduje; myslu pať sebi, zo by prawy kšórski wjednik we wucžomcach kšćětra dosć kšmanych mocow namatać mohł, kotrež bychu cyrkwinski spěw tať dostojny wuwjescź mohli, kať w Regensburgu.

Po kemsćach sym sebi cyrkej nadrobnje wobhladať. Ze wulkotna, za tajte wulkotne wopynty pobožnyć pšćisprawna. Do 1000 lětnoho jubileja je abt ju ponowicź dať z tajkej krašnosću a z tajćim bohatym wudebjenjom, zo je wšćo pšćepjelnjene. Swjećata, pozłotk a marmor wšćo pšćikrywa, tať zo so wócźko tať rjec zabludži, hdyž hće wšćo wobhladać. Cyrkej ma tšoje pišćećele, jene za wulkim woltarjom, hđžež je kšór za měsćnikow.

Najwjetšćy poklad cyrkwje stoji srjedža deleka, njedaloko wot hlownyć duri: kapala najzbožnišćeje knježny z cžornoho marmora natwarjena. Kapala je zaměnjena; pšćez gitra widžišć tam woltar z hnadownym swjećecžom Maczerje Dožeje z Jezus-džěćatkom. Swjećzo je wupšćene z drohotnej drascićizny, ze zlotymi kšónami a drohimi kamjenjami. Njeděch wědzał, zo móže so jam nutška tež boža mšća džeržecź, hewak běh wo to prosyl. Tuž sym tam jeno schol so pomodlicź, dokelž pšćecželny bratr mi woczini. Sym tam prosyl za wšćitkić, tež za swojić lubnyć Serbow, tež za swojić cžitarjom.

Pšćispomnicź hišćeje hću, zo je w kšćityrskěj bibliothecy 26,000 zwjazkow, mjez nimi tež někotre drohotne a žadne knihi a rukopisy. Bohaty poklad tutoho kšćětra pať bu 1798 wot Francózow wurubjeny. Těhdom běchu francózscy

republikanojo do Einsiedeln so dobyli a zebraču wscho, sčtož běchu lěstotki w kłóštrje nahromadžite a nalutowale. Tež cyrkej wurubichu a wobšchłodžichu. Cyrkwiny najwjetšji poklad, hnadowne swjeczo pak tola njedostaču. Einsiedelnscy měšćnicy běchu mjenujcy prjedy nimale wschicty rozczěkali a swjeczo sobu do Vorarlberga wzali, na joho město w cyrkwi pak druge stajili, kotrez Francózojo do Pariza wzachu. 1803 so swjeczo zas do Einsiedeln wróczi. Kłóštyr je so w běhu lěstotkow 5 króc wotpalil.

Z póstom, kotryž z Einsiedeln pschipołdnju wotjědže, podaćmy so sčtyrjo buchowni (tež z dwěmaj znatymaj z Čzech) běchmy so w měsčje zas zetkali) hromadže dale zas k Bierwaldstättskomu jězorej.

Schwajcarste pósty su zajimawe a daloko a sčerofo znate. Su to wulke wozy ze wschelakimi kupejami a pschitwarkami: jedža tu puczwowacy sriedža nutška, přědku a zadny we wosebitych kupejach a horjeka na tšěšče. Tajki wóz dyrbya 4 konje czahnyč. My sčtyrjo běchmy sebi městno horjeka wuzwolili, hdžej bě najrjenski wuhlad a pschi wulkej horcocy tež trochu czerstwowoho powětra. Běchmy wschitcy wjeseli tam wysoke horjeka. Hdžj po drozy daloko wokolo hórki Katzenstrich jědžemy wosrjedz wysočich skatow pschi pluskotatej rěčcy, dopomnich so na lubu domiznu a sym z chlej wutrobu zanješt znaty spěw: „Doma, doma rjenje je.“ Čzohodla alpske hory tež jónu serbski spěw slyšecz njedyrbjeli? Młodimaj čěstimaj towaršcomaj so spěw jara lubjěšče. Tak dha jědžemy ze spěšnym póstom po tymšamym puczu, po kotrymž běchmoj džeň prjedy pšěhi sčtoj, pschěz Altmatt, Rotenturm, Sattel a Steinen, hdžej so pschepšahny. Tam nětko dale po drozy dele džěšče nimo Seeven do kantonstoho města Schwyz, srěnje wulkoho měšćacžka, z krasnej cyrkwy, a wottam dele do Ingenböhla. Tam běšče z drohi widžecz nahladny kłóštyr, snadž někotrym z naschich čitarjom znaty. Je tam maczicžny dom za sotry swjatoho kšhžca, kajkž tež w Egeru je. Runje tehdom pschěbnywšče w kłóštrje kardinal Hergenröther, kiž tam kóždolětnje z Roma na strowjenje pschitkhadža. Poł hodžiny pucza hišće, a běchmy w Brunnen pschi Bierwaldstättskim jězorej.

Dokelž běšče tu hač k wotjězdej parolódže hišćće čas, wzaćmoj sebi czołm, zo bychmoj na bliški Rüttli dojětoj. Wjezenjo z czołmom na rjanym jězorej je wosebicže zajimawe. Jědžemy nimo wulkoho špiczitoho kamjenja, kiž tu stoji, kaž by z jězora wurostł. Na nim je z wulkim zlotym pišmom napisane, zo je němstomu basnikej Friedrichaj Schillerej, spěwaraj „Tella“, poswjećeny. Rüttli je wažne historiske městno Schwajcarsteje. Je to sčerofo skała nětko z travu porosčena z rjanym wuhladom na jězora a napscheczne brjohi. Tam su w nočy 7. a 8. novembra 1307, kaž podawizny powědaju, 33 mužojo so zhromadžili a sebi pschisahali, zo dčedža so wuswobodžicž z cuzoho knještwa; běchu to zastupjerjo tšjoch kantonow Uri, Schwyz a Unterwalden. — Wuhlad na napschecžny brjoh Bierwaldstättskoho jězora je tudy zajimawy; nazdala je tam widžecz skatowa Axen-droha, kotraž je do skaly wurubana, tam a sem tež w skale nutška wjedže kaž tunel pschi železnicy. Kaž scžena runje dele pada skała do jězora. Flüelen, wjes, kotraž pschi jězorej najdale k połdnju leži, je tu z czežka widžecz.

Z Brunnen podaćmy so z kóždu zas do Luzern, hdžej pschenocowachmy. Póndželu dopołdnja sebi tute město trochu wobhladačmy. Najwosebnishe je wokoło jězora, hdžej jara wulkotne a pysčne hoscency jedyn pschi druhim stoja Młoděšch tu na wulkej promenadže pschi jězorej cuznych ze wschěch móžnych krajon widžecz a wschelake rycze slyšecž. — Cyrkwje su z wjetšja starše a wosebitohi w nich namatał nješym. We dwórškej cyrkwi su wulkotne pišćczele ze 87 re

giftrami, na kotrychž je kôždy džen wječor piszczelowy koncert. Kotwoło tuteje cyrkwie su rowy z mnohimi jara pyschnymi pomnikami. — Wosebje zajimawy je Luzernski law: hobrski law do skaty wurubany po modelu skawnoho rězbarja Thorwaldsena. Law je z hlebiju ranjeny, kotraž pschitamana w joho czêle teži, a runje mrjeje z pacu hšhczje litiju zakitajo. Ze to pomnik 26 šwajcarškich officirow a 760 wojakow, kotřž swêrni swojej pschisazy w frencôzškej revoluciji w Parizu krala hač do poslednjoho muža zakitachu a 10. augusta 1792 pschi wobaranju Tuillerijow smjercž namakachu. Tutón mrječacy law, krasnje wumjelscy wurubany, w stručkłej khlôdnicy na kôždoho hluboki zaczišchcz čzini. Njedaloto lawa je zajimawa lodowniška zahroda (Gletschergarten). W nowiškim czasu su tam spody zemje wšhelake wulke kotoły do skaty wutoczene namakali a wuryli. Tute hobrške kotoły su pschěz to nastate, zo nêhdy woda z lodowych horow, hdyž tacž počzachu, ze shtakamami z mocu dele bêžeshe, tam deleka ležace wulke kamjenje wjerczczecz počza, tak zo tute spôdnju skału kaž mlynške kamjenje toczachu. Hdyž je so to sta lêt tak wospjetowało, su so po nêczim hluboke šchêroke kotoły wumlele (jedyn z nich je 17 kôhczji hluboki a 15 šchêroki). Zo wšcho je dopokaz za to, zo je pola Luzerna nêhdy hšhczje wulki lodownik (Gletscher) Reuß byl, shtož su tež pschirodospytnicy wobkruczili.

Rajrjenšhe pak je a wostanje w Luzernje joho połoženjo a wokolina; nje-môžesh so nahladacz na tute starške wobtwjerdženja a wêže, na pyschne hščency a zady nich cyrkwie ze sčwiznymi wêžemi, na krasne hrodžiki kaž k škalam pschilêpjene — a to wšcho wobdate z môdrozelenymi žolmami luboznoho jêzora.

Tola dyrbimy so dželicž! Posledni krôcz kolebamy so na zelenych žolmach a jêdzemy preki pschěz jêzor do Alpnach nimo wulkeje hornj, khrôbloho Pilata, kotryž Rigi-jej napscheczjo stoji. Alpnach je poslednje zastanišchczjo pschi Bierwaldstättkim jêzorje. Tam wopušchêčichmy kôdž a khwatachmy, zo bychmy zas mêsto dostali na počsze. Bêšhe to mjerwjenjo ludži! Kôždy hlada sebi pêkne sydlo, hdyž by prawje derje widžal — tola shto to wšcho pomha? Tam, hdyž czi zastojnik, kiz pak nêmski, pak francôzski, pak jendželški woła a swari, mêstno pokazaj, tam dyrbisch so sydnycz, hewak z cyla sedžo wostanješch . . .

Bêšhe to proch na tutej drožy! Pschecy kaž do kura zawalieni czêrjachmy wôz za wozom. Mje bêšhe postmišchtr do woza tyfnył, hdyž hižo tji jendželške žônške sedzachu. Za cnył dołhi pucz njejsu mjez sobu so zabawjejo z ničim pokazate, zo bychu mje, cuzoho shtwôrtoho we wozu pytnyłe, shtož bê mi jara lube. Môžach sebi swoje knižki wuczahnyč, kotrež dyrbja duchownoho tež na puczowanju pschewodžecz. Pschěz Sarnen pschêjêwšchi bêchmy pola rjanoho Sarnenskocho jêzora, pschi kotrymž po cnył joho dołhosečji pucz wjedže. Tak kaž na poł tutoho puczja stoji pscheczelnaj wjes Sakseln, narodnaja wjes swjatoho Miklawšcha von der Flüe, kotryž w 15. lêtstotku swój wôteny kraj, Šchwajcarštku, a susodne kraje daloko a šchêroko z bnyšchczom swojich pôccziwoscžom napjelujowashe, wosebje wuznamjenjeny ze swojim krutym posczenjom. Pschěz 50 lêt stary wopušcheci z dowolnoščju swojeje pobožneje mandželškeje, z kotrež mješeshe 10 džeczji, hdyž bêchu tute zastarane, swoju swôjbu a bydleshe na susodneje horje „Ranft“ mjenowanej w hubjenej kšêžcziczcy, dwacyčji lêt dołho bjez wšheje cyroby a bjez wšchoho napoja, shtož je z krutym cyrkwinškim a swêtnym pschepytowanjom dopokazane, jeno so žiwjo z mješacznyim swjatym wopravjenjom. W cnyłej Šchwajcarškej je tutón swjaty wysoko czêščeny a njeje drje w katholicich kantonach žadyn dom, hdyž so njeby joho wobraz namakal. Na kôdži zetkach so z jara czêščoznym cyle sčedžiznym mješnikom, kotryž bê z najwysšich Alpow dele pschishol, zo by Sakseln

wopytał, swjatoho Mikławšcha počezezik a tež pódla Biusowj swjedžen, kiž tam runje wotbwyachu, sobu swjeczik.

Sdnyž běchu konje so spšchepšchahnyli, jědzech jeno z jenym towařšom w małym wozu pšchěz Lungern, rjany wjes, kotraž pač běšče ze zliwkom pšchod krótkim z wulkoho džela zapuščena. Ničto sebi njemóže myslieč, ščoťož to widzał njeje, kač surowje woda we horach zatkadža a kašku ščtobu tam zliwki naczinja. Wjele kšěžow běšče tam spotorhanych a pola, ľuki a zahrody běchu tohcz-wysoto pšchifryte z wulkimi kamjenjemi a druhim splawom. Wot Lungern počzina puč stupacz a dže na horu hodžinu daloko. Ščoťož ma radošč na horach a doľach, hľubostich wudrjencach, rjanych ľesach a druhich krasnosčach horow, tomu bych pšchał, zo by pšchěz Brünnig=paß hieč abo jěč mohł. Wóčzko płowa w napohladže rjaneje stwórby božeje a wutroba so kupa w čistym, czerstwym powětse! Puč so wije dale a wysše, tač zo cyle horjeta je wjele terrassow abo sthobženkow widžecz. — Spěšchuje džěšče dele z hory do Brienza, hdžez po 5-hodžinskim wjezenju wokoto 6 hodž. popołdnju dojědžechmy. Tam z mojim towařšom swoje wěcy wotpołożiwšchi kšětse na łódž stupičmoj, kotraž měješče bórzy wotjěč. Z njej hcychmoj pšchěz Brienziľski jězor překi pšchěz a Gießbach wohladacz, ščoťož so njejšmoj kaľoj. Myšli sebi sľnu ščěroku řeku z cyle zelenej wodu, kotraž šchumjo a hrimotajo z wysoke hory ze řskaj na řskaj kaž po sthobže dele pada, doňž swoje řokny do Brienziľskoho jězora čistnje. Kač krasny tutón wodopad je a kač cuzych na so cžehnje, je najľepje z toho spóznacz, zo je trochu wysše na horje, hdžez woda nimo dele šchumi, clyň rym pšchynych hoscžencow za cuzych nastal, ke kotrymž železnica horje wjedže. — Z drugej łódžu, kotraž po jězorie pšchijědže, so zas do Brienza wróčičmoj, hdžez pšchěz nóc wostachmoj. Přenja łódž nazajtra rano naju z Brienza sobu wza; jědžechmoj po cylej doľhosčzi Brienziľskoho jězora. Łódž jara pomaku a z wulkej ředžbnosčju jědžěšče, doľež toľsta řurjawa jězor pšchifrywasše. Na kóncu jězora łódž wopušchěziwšchi pšchěstupičmoj na železnicu, kotraž naju krótki puč hačž do Interlaken dowjeze.

Interlaken je wjes, pšchyna kaž najwosebnisše město, hdžez so bohaty a wulki swět hromadža. Tam storo wjac francóžski a jendželski rycžecz řstychišč, dyžli němski. Wjes Interlaken, „Erjedž-jězorow“ mjenowana, doľež na kraju mjez Thunskim a Brienziľskim jězoram leži, je městno, z kotrohož so wulěty na wysoke lodowe hory Bernskoho hornjoho kraja (Werner Oberland) cžinja. Ř połdnju wotwjera so tudy doľhi hľuboki a wuzki Lauterbrunski doľ, zady kotrohož wysše bližšich horow lodownik Jungfrau swoju móccu běku hľowu zběha a do doľa dele řiwa. Ščo by wěrik, zo je tuta hora hiščeže 6 hodžinow wot tudy zdalena? Za hodžinku, by měnik, by ju doščchahnyč dyrbjal. Tež njeje tudy deľeka widžecz, zo by hora tač strasřna byla. Zda so cyle hľadka byčz a pšchistupna; je pač hižo wjele woporow řadaťa. Tež ľěťa hiščeže su tam pjećjo abo řšesčjo z njeje padnyli a zažnu řmjercz namakali. Na lodowe hory, na kotrychž, doľež su tač wysoke, tež w najhorcysřim ľěczu řněh a łób njeroztaje, móže pučžowať ľohcy wopaki stupicz, zapadnje so a zjědže něhdyžkuli řta řohčzi wysoko do hľubiny. Tohodla sebi na tajke hory storo řóždy jeno z wjednikom hieč žwěri; jenož někotři řhrobli to zafomdža a placza swoju řhroblosč cžasto ze řmjercžu. — Řad beč sebi wulět na tajki lodownik popsčal, tola beč ř tomu dwaj dnjaj wjac řrebať — a mój cžas běšče wotměřeny. Tež běšče so Schwajcařka za to staraťa, zo mje pjeněžny řak wjac jara njeczřiččesče. Ščo tohodla pomhasče? Dyrbjach so wot swojoho towařšcha džělicž, kotryž do Lauterbrunnskoho doľa a na Grindelwaldowy lodownik jědžěšče. Interlaken sebi trochu

wobhladawšči a na hórcey pobnywšči, z kotrejež krasnu horu Jungfrau wot nazdala sebi wobhladach, synych so zas na železnicu, kotraž mje krótki pucz hacž k Thunstomu jězorej domjeze, hdžež zas na lódz stupich. Tak so nětko na štwórtym wulkim jězorie Schwajcarskeje po parolódbži wjezech a pschėjedžež z nim jězor po cyłej joho dołhosceji hacž do Scherzlingen, hdžež passażirow zas železnica pschija a do Thuna domjeze. Wottam dojedžež wutoru popođnju hišćeje hacž do Berna, hdžež wokolny billet mje pokazowashe.

Šču wuznacž, zo mējach pschecziwo městu Bern tajki někajti pschedsud a njeběch tam wěsće pschischoł, hdy by mój billet mje tam njepokazował. Wóžu pak tu pschispomnicž, zo sym swój pschedsud porjedžicž dyrbał. Runje w Bernje sym pscheczelnych a zdwórlimych ludži namafał, kaž je tež město so mi prawje derje spodobato. Tute je natwarjene na stajotju pokupu, kotruž ščeroka rěka Aar, we hlubokim dole kotwokoło běžo, twori. Železnica jědže do města po wysokim, 340 łohczi dołhim železnym mošće, po kotrymž horjeła železnica jědži a spody ludžo khodža a wozny jědža. Deleka 80 łohczi hluboko běži zelena rěka Aar. Město Bern, w kotrymž we kóždym woponje, na študnjach a na mnohich khěžach měščanſke znamjo, mjedzwjedž, so namafa, je zastarſki raz wobthowało. Na wšchěch wažnijšich hasach maja khěže hišćeje lauby abo arkady, pod kotrymž ludžo wof suchim khodža, srjedžna hasa je jenož za wozny. Krasny meščanſki münster, wubjerna gothiška cyrkež z katolſkich časow, z rjanymi ornamentami z kamjenja wurubanymi. Bern je šydło šchwajcarskeje zwjazkoweje radny a ma 43,000 wobdlerjow, kotřiz su z wjetšcha protestantajo; katolikow je 3000, kotřiz maja tam rjanu wulku cyrkež.

W hošczenju pschenocowawšči podach so nazajtra (srjedu) z přenim časom dale — na dompucz pschěz Serjogenbuchsee, Narburg, Narau do Žüricha. Na tutym puczju jědžež z francóžskim duchownym, kotryž bě rano z Friburga pschijel. Z nim smoj łacžonscy ryczałoj, drje nic cyle po Ciceronjanskim waschuju, rozemjałoj pak sebi tola smoj. Zajimawe mi běšče, zo tutón duchowny łacžonschczinu cyle po francóžskim waschuju wuprajowashe, šhtož drje běchu mi družny hižo powědali, sam pak hišćeje štyšchal njeběch. — W Žürichu sym nicžo wjac hacž do druhoho czaha pschestupil — a nětko šnowashe parowóz ze mnu dale pschěz Winterthur a t. d. hacž do Romanshorna, hdžež hižo lódz čafashe. Tak běch zas na Bodanowym jězorie; hižo wot nazdala Lindawa kwashe, a běšče hagle pokódnjo. Tu běch zasny kaž doma; džech na post, hdžež postrowjenja a powěsće z domizny nadeněžech. Dofelž thcyh z nócnym czahom dale jěč, mējach telko czasa zbytnoho, zo mały wulět z lódzju do awstriškhó Bregenza šejnich, šhtož mi žel njeje. Pšchetož tam hižo z jězora poł hodžiny psched měštom wulki flóšhtyr wuhladawšči ionšamy džech pytač. Nadeněžech wulkotny flóšhtyr z krasnej cyrkwu a wulkim pódlańskim twarjenišczom, na kotrymž bě napismo: Collegium Bernardinum. To na cisterciſki rjad pokazuje, sebi myslach, a zhonich tež pozdžišho wot flóšhtyrstohó měšćniha, kotrohož zetkach, zo je to flóšhtyr Merverau. Cyrkež je so mi jara lubika. Ze cyle nowa a tež z jara wulkej swěru wothladana. Wšdjo na luboznu starošczimowšč z porjadnosč pokazowashe, šhtož cze czim bóle zwjeseli, hdyž hewał něhdžežtuli najkrasnišche domy bože nadeněžech, w kotrychž z kóždoho łuczika rjereda na tebe hlada. Wotstarje w tutej cyrkwi běchu jara bohacze ze žiwymi rofstinami a křěžachymi kwětkami wupyšchene. Šdyž so w cyrkwi modlach, pocza so wonaž na dobo pjelnicž; bóržny běchu wšchě ławki wobšadžene ze samymi duchownymi, kotřiz so zhromadnje rózarije modlachu. Njeběchu pak to flóšhtyrscy, ale jenož swětni duchowni, kotřiz tam duchowne wobnowjenje, exercicije wot-

bywachu. Běšče jich pščež sto, a běchu tu z Bajersteje, Württembergsteje, Badensteje a Awstrieje so zesčli, zo bychu exercicije zhromadnje czinili. — Napščežo kšofštrej je wulka kšěža, kollegium, w kotrymž młodžencjo gymnasiaľne studije dokonjuja, a w kotrymž w tu chwilu, dokeľž běchu prózdniny, spomnjeni cuzy duchowni bydľachu.

Wječor po czmě wrócěch so z řódzu do Lindawy — posledni krócž na wodze . . . Woženje prajimšči krasnym horam a ľuboznym řezoram řnych so na železnicu a nětko džěšče dom „z parnej řpěšćnosću“. Šchtwórtk rano běch w Mnichowje, podach so wottam wječor do Nürnberga, hdžěž w nocu po 11 hodž. pšchijědžech; pjatt pšchipořdnju wotjědžech z czahom do Egera a dale hacž do Kadena, hdžěž hčych ducy Serbam znaty a ľuby kšofštyr řilžbjetinkow wopytacz. Sobotu popořdnju řnych so posledni krócž na železnicu, a dojědžech pščež Aufsig, Bodenbach, Drježdžany do Budyšćina, hdžěž wječor w 11 hodž. běch — powitany wot ľubeju pščečelow.

Řjane kraje řym wohľadaľ, krajiny, hdžěž je boža řtworjaca mćc najľuboznišće a za najmćcnišće stopy zawořtajiľ; řym řtal na horach, na kotrychž so wutroba zraduje a hort řhepta: „Tu je řjenje, řchtć mohľ tudy wořtacz!“ řym widžal wjele krasu, wjele bohactwa a pychť džěczi czľowjěřćch — a toľa so zradowach, hdyž zas do domizny pučž wjedžěšče, a myřlicžka so trćřchtowawšče: „Wřchubžom derje, doma najľěpje!“; a toľa běch cyle řpokojeny, hdyž po znatym wřchědnym pučžu zas krocžach do swojoho řtaro-řlawneho Budyšćina, do swojeje czichěje řřtwicžki, wofřewjeny z wjesolej nadžiju: „Nětko zas z wobnowjěny mi mocami za řwjate powoľanjo a za řwojich ľubych řerbow!“

3 Łuzicn a Šaksteje.

3 **Budyřćina.** Řnjez kandidat Anřelm Rokinger je do Drježdžan powoľany, hdžěž ze swojim řobukandidatom w tutych dnjach řwjate řwojeczřny dořtanje.

— Zarižěnu pćndželu měřěšče tudomne towarřstwo řwj. Šacilije w řali tudomneje řachantřěje řhule řwoj zaižěřřski řwjedřei, kotryž řnjez senior Š. Kucžant, protektor towarřstwa, z řycžu wotewri, w kotřěž pšchipořnaczo řnjeza řiřkopa a cyľeje duchowneje wyřchnořće wupraji za řwěrne a horľiwě řtuffowanjo řobustawow wo bože řľužby a natwarjenje wěriwych. Po řetnej rozprawje ř. Englera, řirigenta, a ř. Kubicy, pokladnika towarřstwa, měřěšče joho prřřes, řapľan Škala, dľějšči pšchědnosčf. Wřesoľa řabawa potom řobustawow řiřčěče dľěje zhromadžěnych řdžerža.

3 **Drježdžan** piřaja, zo ř. prľat Wahl haľo zastupřer tukrajnych řatholicřkich řjemjěřľniřćch towarřstwow do Řoma pořědže, zo by řwjatomu wćtcej řbožćpščeřca řatholicřkich řjemjěřľniřćkow wuprajiľ.

3 chľoho řwěta.

Řěmska. To pak běřče zas řćnu hara a hoľk w nowinach, haľož by wćjna řižo řutře so zapocřec měľa — hoľk nimale pšče nicžo a za nicžo. Wubudžite řu řćn nowiny, kotřěž řwoje powučenjo czasto wot horjěka dořtawaja a na kotřěž toľodľa poliřicy řilřterjo pořľuchaja řaž na řczenjo. Pšchicžinu ře wřchomu tomu je daľa Řuřowřka, kotraž bě bliže pšchi řalicřćch mřezach řćřřchto wjac wojakow řromadn řcžahnyľa. Tajke něřchto w našćich czasach, hdžěž jebyn na druhoľo jenož ľaka, njemćža ze řymnej řrewju widžecž, řnydom sebi řľub myřli: to njeje po dobrym, řćn řo na mřje měri. Čak z najmřěřřcha wulko-

politiške časopisy to wudawaja, a je drje tež něšto wěrne na tym, dokelž njemóžeš nětko dale wěricz, hač stojiš. Tón króč pak bě hara bjez pschicizny. Kufowka tola srjedz zymy wójnu zapoczecz njebudze. A njezměje wona strach psched Němstej, z kotrejž je Awstria w zwjazku! We Winje je kejzor kradh wójnstke rady dzeržat, tola njedha Awstria žane nowe wójska do Galiciskeje stacz, zo njeby so zdało, hač chcyła Awstria susoda na wójnu žadacž. Ze wopravdže wopaki wot někotrych časopisow, kotrejž nicžo druhe pisacz njewědža hač jeno: wójna budze, wójna je psched durjemi. Z tym cyle zjawne žiwjenje, pschepitwo a rjemješto wulku škodu czerpi. Tak kaž czeška mročel na wšchem leži bojošč psched wójnu. To wšak drje je wěste: pschi tak surowym wobronjenju wšchitkich mocow, kotrejž jena na druhu tak rjec pschihotowane cžakaju, njemóže hinač bycž, hač zo wójnstke njewjedro jónu zatraščnje wudyri; tola je wopaki a njewědomicže, hdyž so strach wjetšhi cžini, dylži wopravdže je.

— Najnowišče powěsče ze San Remo wo němstím krónpryncu su zas žrudne. Poslednišhi čas so zdasče, hač by šhorocž so pomatu polěpschicž chcyła; psched někotrymi dnami pak je wurostł we šchiji krónprynca zas straščnje pschibjeracž počžat.

Awstria. Rakusko-wuherste delegacije (zastupjerjo wobeju stronow kejzorstwa) su wobzamknjene. We wuherstej delegaciji biskop Schlauch z Grořwardaina a we rakuskej abt Hauswirt ze šcottiškoho kláštra we Winje zwěriščtaj jebi psched wobzamknjenjom hiščže zjawne wuznacžo swojoho pschewědženja. Pschipoznawaščtaj drje rozščerjenje srjedžno-europškoho zwjazta měra tež na Italsku, wuprajisčtaj pak tež pschecžo wšchěch dobrych katolikow, zo by šforo čas pschischoł, zo by hamž w Romje cyle njewotwisny swoje powoňanjo dopielnicž mohł. Na to wulka hara mjez liberalnymi. — Wjetšha hiščže je nješpokojnosč žwobodnych mulerjow, kotrychž je we Wuherstej doščž na doščž, dla wulkotneje žhromadžižny katolikow w Budapesčje. Na nej so adressy na swjatoho wótea, kotruž je kardinal Simor w Granje k hamžowomu jubilejej žestajaj, z wulkej horliwoščju pschihłowasče. W tutej adressy je tež žadanjo wo wróčzenjo swětnjeje mocy hamžoweje kručže wuprajene. Hrabja Žichy so wuherštomu primasaj Simorej za šwěrne wuprajeno začučžow wšchěch wuherškich katolikow džakowasče. Wot kardinala Simora mjedzenych je 500 pobožnych pucžowarjow so do Roma podało. Su adressu, kotraž ma na 5000 listnach počdra miliona podpismow, a 350,000 lirow pětrowoho pjenježka sobu wzali.

Francóžska. Poslednej tydzenjej běščtaj tu šhěrje njeměrnaj: Francóžska je so ze swojim dotalnym präšidentom Grevy-om rozžohnowala — bjez sylžow a bjez kremjepschecžja. Dołho doščž bě Grevy so wobarał, ščónčnje njemóžeše hinač, hač wot swojoho zastojnstwa wotstupicž. Wědma bě wotstupił, běšče tež zabyty. Cyła ledžbnosč žložowasče so na nowoho präšidenta. Pschi wólbje džeržesčtaj jebi Ferry a Freycinet wahu, počža pak tež nowe mjeno so pozběhowacž: Sadi Carnot. Hdyž běščtaj Ferry a Freycinet za tutoho do žad stupitoj, wuzwolichu ščónčnje Carnot-a z 616 ze 833 hłosow za präšidenta, na cžož psched-šyda kongressa wozjewi: „Dokelž je k. Sadi Carnot trebnu licžbu hłosow dostał, wozjewjam joho za präšidenta republiky.“ Na to wulka radoščž pola republikanow, zo maja zas präšidenta. A tola běchu toho jeno wuzwolili, dokelž jena strana druhej präšidentški stol njepopsčaje. Sadi Carnot njeje dotal zjawnje wjele wustupowal, joho pak hačo cžestnoho cžłowječa šhwala. Někotři mēnja, zo šchčženny njeje, tola pak so zda, zo je joho mjeno Franc Marija Sadi Carnot dopoňaz za šchčžericu. — Po dołhim a cžěžkim prócowanju je so präšidentaj Carnotej ščónčnje radžilo, někažke ministerstwo hromadu šllicž. — Wilsona, Grevy-owoho

pschichodnoho lyta, kotryž je ze swojimi mało čestnymi naležnosćemi Greby-a jobu potorbny, judnistwo dale wjac pschesczěhač njebudže. — Na Ferry-a je někaŕi Auberlin, zamjerczana hłowa, we pschědntwi zapóstansteje komory tši kročž z revolverom tšelił a jobo (nic jara strašduje) ranił.

Naležnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na léto 1887: kk. 481. Michał Šwan z Miłóći, 482. 483. z Radworja: administrator Mikławš Žur, Mikławš Bjedrich, 484. 485. z Bronja: Mikławš Rječk, Wórša Krawcowa, 486. Marija Wóskec z Khelna, 487. Pětr Měrcink z Bělšec, 488. Marija Bräuerowa z Budyšina, 489—494. z Wudworja: Michał Šolta, Madlena Žeńchowa, Pětr Bětka, Mikławš Bryl, Jakub Zarjenk, Pětr Wjesela, 495. Marija Kralowa z Jaseńcy, 496. Hana Jóršikowa ze St. Cyhelniocy, 497. Jan Rjeda z Hory, 498—500. z Khrósóic: Michał Nowotny, Pětr Krawža, Michał Skala, 501. Jakub L. z R., 502. 503. ze S. Pazlic: Bělk, Jurij Šimank, 504. Pječka z Njebjelčic, 505—509. z Pěskec: Michał Mječehela, Jakub Kubaš, Michał Manjok, Friedrich Delenčka, Michał Kuba, 510. Mikławš Suchi z Róžanta, 511. 512. ze Sernjan: Jurij Šwejda, Madlena Hermanowa, 513. P. Innocenc Jawork w klóstrje w Oseku.

Sobustawy na léto 1886: kk. 688. Friedrich Delenčka z Pěskec, 689. Jakub L. z R.

Za cyrkej Wutroby Jězuseweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinještej 100,373 m.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali „Sto a pjećdesat markow za Baćonku cyrkej z Prawoćic“ přez k. fararja Wernera 150 m., K. A. B. H. (swjećatka) 1 m. 20 p., W. z Prawoćic 3 m., z Budyšina k bož. džěsú 1 m., njemjen. z Luha za khude duše 5 m., ze Sernjan k božomu džěsú 1 m.

Hromadže: 100,534 m. 20 p.

Na nowe pišćełe do Baćoniskeje cyrkwe: Dotal hromadže 3155 m. — Dale: polłětna dań w nalutowanskich knižkach 60 m. 45 p., kupon statneje papjery 10 m. Hromadže: 3225 m. 45 p.

NB. Njezabudžće na pišćełe, woprjuje tež za tute něšto, přetož budža so k létu twarić počěć!

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 10,126 m. — Dale su woprowali: M. Žeńchowa z Wudworja 30 p., z Bronja 1 m. — Hromadže: 10,127 m. 30 p.

Zapłać Bóh wšěm dobročerjam!

W Božomu džěsću

je za džěći jara wužitny dar ta abo druha serbika knižka, kotruž móžesz dostać pola Marka Smolerja w Budyščinje abo pschěz macjicžnoho kolporteurawowaka w Dobroschicach:

1. **Kak je Bohusław z Dubowina Boha spóznał.** Njane powědančžo wot Schmida. Nowy wudawf. 20 pjeněžkow.
2. **Zutrowne jeŕta.** Nowy wudawf. 30 p.
3. **Spěwy za serbiske šhule.** Wudawf za katholiske šhule. 25 p.
4. **Spěwna radošć.** Zběrka šhulskich spěwow. 50 p.
5. **Wjeńšhe spěwariske knihi** za katholskich Serbow. Zwjazane 60 p.

Prawje pěknje wuwjedžene

 wobrazy bamža Leona XIII.

(swětłóišć) 100 za 2 mk. móža so dostać wot

Hueber'sche Buchhandlung in Schrobenhausen (Oberbayern).